

תו חיים

והיא סביב הלכות ברורות על שיע יוד
 סכל הדינים, והמחודשים מנאוני קדמאי ובתראי
 דפקיעי סמייהו, בין שהיו בוסן הפת"ס ולא
 הביאם, ובין אותם שנתחדשו אחריו עד
 היום הזה ומכל הראשונים ואחרונים
 בדרך שאלה ותשובה
וכללים בתוראה ובפוסקים

גם לרבות בריש ספרי, דברים נעימים מדברי אנדה
 ומדברי צדיקים, לעורך לכינוי לאבינו שבשמים.
 הלכות אבר מן החי ודיני לפני עור לא תתן מכסול
 [ומענין המסופר מצירוף אברהם אבינו למנין, וכעשה
 נורא בזה. ע"כ בפנים ס"כ ריו ל' וכעשה רב
 מהגה"ק בעל התניא זצ"ל שבא מעולם העליון ותכילין
 שלו כידון.]

חלק ראשון

נלקט ונאסף מאת

חיים קארין

מלפנים רב ביארמליניץ וכוועדבאוויץ, ברוסיא
 באאמ"ר מוהר"י זצלה"ה

מ"צ מנחירינג

This Sefer has been made available by:

5314 13th Avenue
Brooklyn, NY 11219

TEL. (718) 972-0777

FAX. (718) 972-0178

A deluxe bound copy of this sefer is available at:

Biegeleisen Hebrew Book Store

4409 16th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11204

(718) 436-1165

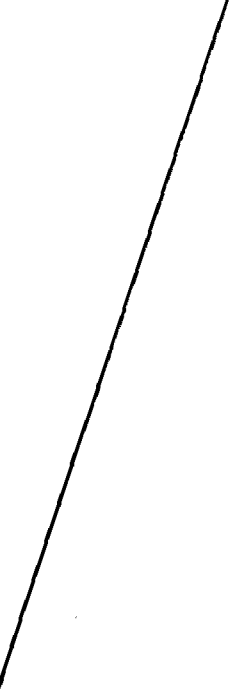
הספר הזה צולמה על ידי אחים גאלדענבערג

וניתן להשיג ממנו טופס מכורך, במחיר סביר, אצל:

בימ"ס ביגלאיזן

4409 16th Avenue

(718) 436-1165

הסכמות

מאת כבוד הרב חנאן הגהל חו"ב מועיט, איש האשכולות
החכם והשלם בכל חכמה ומדע ובש"ק הן גביר ומפורסם
בכל קצו ארץ שמו הולך למרחקים לשם ולתפארת עילת
תהלות, ענג עץ אבות, מאור הגולה, שר התורה, פאר
החזר והחדו. ארי שבחבורה ריכא בר ריכא, כקשית מן
מתיר אברדם בנימין קלוניר היו בן לאותו צדיק
תנאון רשכבת'ג מהירר שלמה קלוניר דל מברצ'ד
יע"א.

עזרי מיי עשי
לעולם אל יהא פסוק זה זו מפיך ה' צבאות
עמנו וגו' (ירושלמי ברכה פ"ה).

הנה יד שלחה אלי מאת נברא רבא וקיסרא, דמי ההוא
מרבנן לשפופרא, כבוד אררת ידידי חביבי, חטוק כמורשי
לכבי, דהוה סמפוני דדכס תמיד כרעיוני, הוא ניהו הרב המובהק,
מנהיג בתורתו כברק המבהיק, חריף ובקי, משנתן וד זכורד כעמר
נפי, כלא יומא באורייתא לעי ולא לאי, מוססד ומחולל כהוראה,
עומה מעלי היראה עושה פלא, כוופא דמחמא מעילי פילא,
מרת חכרז ושנת, חכמתו כחור תרונן, מעוז ומצול, תהלתו למפר
הנייד חרל, מ"ה חיים קארין היו אב"ר ר"ק יארמלינץ פלר
פארצליען, כהרס הישיש מו"ר יעקב הי"ו מצד"ק נריירינג
ושרד לו חורפא ומתקא ספרא הנכבד גדל הכמות האיכות
ורב החועלת נטוב כשם, ר"ו חיים" והוא קובץ תמצית דברי
ש"ת האחרונים המובהקים ומוסמכים להלכה למעשה על ש"ע
י"ר וכו' על ש"ע אה"עו, מסודר כבוד נכון ומעיל ע"ד שו"ת
ע"ם סימני הש"ע, והנה שיחר את פני לתת את הסכמתי על
חבור הנחמד גדל התועלת הנו', וכאמת ידעי כלא עלמא
דשל בית אבא רבא (המה אבותי הגאונים האלהים ז"ע) היו
מהמשיכי ידיהו מליתו יקר סהקתא על הספרים, ובפרט על
ספרי הקדוים דצוה עליהם כי כרוביא הפס"ג ו"ל כ"מ, אר
האירנא אכשור דרא היום אומרים לקוצרים ה' עמכם, ובפרט
החבור הנחמד, ר"ו חיים" הנוכרי, דלפום ריהמא, שבוהו אי אפשר
לפורסה, קולע אל השערה ולא יחסיא, נחמד למעלה ואהוב
לחתא, כי הוא ספר נצוד לכל רב ומורה, יען כי הרבה תשובות
השמיטן הפתחי תשובה ו"ל שלא שופתן עיני הברולה, וכמה
מאות ספרי יצאו לאור אחרי הפ"ת ו"ל והי' כל מבקש
דבר ר' זו הלכה למעשה כרינים אלו ואין כירח ספרי השו"ת
הנ"ל יפנה ישר אל הספר הנחמד ר"ו חיים הנו' וימצא בו כל
מבוקשו, כי מצאו מצא חיים, וכבר אחמשי נברא רבא כי כמה
פעמים כבר היו לו פתוח פה כחכמה לפני כהלכות והוראות
שונות ומצאחיו מלא דבר ה' זו הלכה הן כנסרא והן בפוסקים
ידע

מאת כבוד הרב חנאן הגהל חו"ב מועיט, איש האשכולות
החכם והשלם בכל חכמה ומדע ובש"ק הן גביר ומפורסם
בכל קצו ארץ שמו הולך למרחקים לשם ולתפארת עילת
תהלות, ענג עץ אבות, מאור הגולה, שר התורה, פאר
החזר והחדו. ארי שבחבורה ריכא בר ריכא, כקשית מן
מתיר אברדם בנימין קלוניר היו בן לאותו צדיק
תנאון רשכבת'ג מהירר שלמה קלוניר דל מברצ'ד
יע"א.

ש י ל י ת

ותבט עיני בשורי את כל אשר כתוב לחיים ה"ה כבוד
ידיד נפשי הרב הג"ג החריף ובקי נפלא, עיניו כיונים
על אפיקי סים הפוסקים האחרונים המפורסם מ"ה חיים קארין
שלי"ם א, אבר"ס יארמליניץ יע"א אשר במדינת רוסיא, ועברתי
הנה והנה בין כתרי אמריו ושמתחי בו ובתורתו כי ראיתי אשר
אחרי כל הסיפורים ופסקי דינים אשר העלו האחרונים ו"ל
בספריהם עור השאייר אחריהם עוללות לא מעמים אשר הניחו
מקום להרב הגאון המתבר נ"ל להתנרר בהם וקרא אני על הרב
הג"ג המכבד נ"י טוב עין הוא יבורך כי ידע היטב בעיני שלכו
לחפש באמתחת הרבנים האחרונים ו"ל בסקים שבעלי תשובה
עומדים להוציא מבריהם דינים והערות חרשוה אשר לא
תשופנה עין דהא ונחוצים המה לכל רב וסורה ויושב על
מיו והיטב עשה הרב המכבד נ"י כקראו שם הספר ר"ו חיים
כי מצאיהם מוצאי חיים, גם עיניתי בפלפולו וראיתי כי הוא
חריף ומקשה מתון ומסיק שמעתא אליבא דהילתתא, והנה חיים
שאל ממני להיות שר המסכים על ספרו ולתת מצויו עליו
ולתודיע קבל עם מה מעשהו ועל מה ארניו הוטבעו, ע"כ הנני
סוכר שתי ידי עליו וקולי אל בני אדם מי האיש החפץ חיים
יקח לו הספר תו חיים, ויהיו לו למאירות עינים וימצא עונג
ונחת ככפלים, וכל המתווקים בו הוא עץ חיים ויתבדר בברכה
המשולשת מן השמים דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה
בוריות ולא בעצלתים ומצפה לראות כשוב ה' את שיבת
ציה וירושלים.

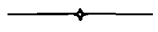
הכא"ת היום יום כ' לסדר ובני ישראל יוצאים ביד רמה
ה' שכת גשמי ברכ'ת חס"ד לפ"ס, פה כרצו.

הקי אברדם בימין קלוניר כהנאון מהרשיק וצלי"ח.

יודע לספול מוכא בארייתא ולא פסיק גרסא מפומא. לכו מהראוי לכל בר ישראל למתוי מניני תמבין דאורייתא שיוכל לברר על המגפר ולהוציא לאור תעלומה. דאמרי רבנן כמעמא. חזקת חבר שאינו מוציא מתנ"י דבר שאינו מתוקן בתורתא דנהבא. השתא מיהו ניסוק ונגוד נורה דלא וריס איש את ירו להרשימו כלא רשותא מסרא קמא. ספרק נגמר הריו ספרא ער תוסה הכל לאתויי דין גרמא. ושומע לנו יטבון לכסה ויבא שכס"ה. הכ"ד המסבר לאהבת תורה"ק ולכבוד הרב המובהק המתבר שיחי' ולכבוד חכמים העוסקים בתורת השי"ת כל הימים. ומאת רבס לכל תלמידיהם הולכי תמיס.

ולראי' מדימנא אות אמת תהי' זאת גרסתה. ובאתי על החותמת בגושפנקא היום ו' עש"ט מ"ב מרחשוון ה'תש"א. כששרו' לפ"ג פת"ג בעתווא. ע"א.

הצעיר שלום צבי הירש. האב"ק יאנאווצא.
בעתהמ"ס שו"ת ברכת שלום ושאר הבריים.

ולמען תת לו אות כי הוי' השקפה למוכה ועיינתי בדבריו המסלאים כפו מהחל ועד כלה, הגני להעיר קמסן שהגני-ה איזה הערות צקרות עד מקום שיוד יד כהה מבהה-ת.

א) ע"ד שהאריר רומע"ל הוי' כספרו הנחמד חו חיים בפתחה להל' מליחה בענין דם שבשלו ושמלחו אי מה"ח בו, הנה לירי חזי תשובת בשמים ראש סי' ל"ד דס"ל דם שבשלו דבר תורה. וע"ש בהגות כמא דהרסנא לשארי הגאון ז"ל שהביא ראיות חזקות כארי מוצקות וקבע כה מסמרות דהוא דאורייתא ע"ש באריכות הרכרות, גם הרי"ף ז"ל אינא מאן דאמר דס"ל דם שבשלו מה"ח. ע"י בתשו' רבינו ח"א סי' קצ"ט, גם כשמה למנחות המיוחסת להרשב"א ז"ל ס"ל הכי כמ"ש בשו"ח בנין ציון התרשות בחידושי לחולין ק"מ ע"ש. גם הרה"ה ז"ל ס"ל הכי כמ"ש בשמ"ה הרב יד דוד ליו"ד סי' ס"ו אוה ו' ע"ש. ובכר אסף איש סהוד ידיר לבי דתימתינ עויזא הגאון התח"ס הוי' אבד"ק קראסובכבוד כספרו הנחמד שרי חסד כלל"ס מערכת ר' אוה מ"ב דעות כל הראשונים והאחרונים כוה. אך לפלא בעיני על רוב כוונותיו שלא הביא דעה נרצל הראשונים רבינו בעל העמוד ז"ל כספרו ח"ב שעד א' דס"ל ג"כ דם שבשלו דאורייתא. וע"ש בכיבוד שער החדש (להג"מ סאיר יונה ז"ל אבד"ק סופעסלאה) אוה ס' ואות ק"ה. וע"ע כספר סדר זמנים (להג"מ יצחק אייזק חבר ז"ל אבד"ק סובאלק) דין יו"ד. ובכר בארתי כוה ככסה תשאכות תהליה. ואין כאן כר נרחב להשתתף יותר:

ב) שם סימס ס"ס שאלה ל"ו. הביא דומע"ל הוי' רביר הל"ס ועיקרי ה"ס שהתיחו למלוח בשר כצוקע"ר. ודברי הרב ערוזת הבשם והרב יד יהודה שהשיבו עליהם והזמירו כוה. הנה ראיתי כספר נוה שלום (די שרד לי כמנתנא רתורה ירדי

רב רחומאי המחבר הרב הכולל מורק סהוד מו"ה אליהו חזן הוי' אבד"ק אלכסנדריא של מצרים בעל תעלומה (כ) חו"ר דיני מאכלות אסורות ס"ב שגמה טו להתייר בדיעבד אם כבר בשלו הכשר עיי"ש. ואנכי הצעיר מיראי הוראה אני להקל כוה אף בדיעבד. דהוראה שם כנוה שלום יראה קלווין לעינים דהיחה העלמ"ה סמנו להקט כמה אחרונים דרוזווי כי כרוכיבא ע"ז ודרכיהם ברורים כשמש כצהרים. (ובכר ידוע פתגם הח"ס ז"ל חא"ה סי' ב"ה ושאר דוכתי, החדש אסוד ככל מקום בו' ע"ש כי משה אמת וחורתו אמת). וע"י כספר יפה לכל לירידי הרב המובהק מו"ה יצחק פאלאני הוי' ראבד"ק אומיר כסדינת סורקייא ח"ג בחדושו ליו"ד סי' ס"ט סכ"א שנתכ גם בן דאין. למסוד על הרב הל"ס והרב עשירי הר"ס הג"ל דהרי נסחרו הדברים סמה דאיתא בס"ר יפור עליו מלח בו' כרי שלא יהא ראוי לאכול עם אותו מלה. וזה אי אפשר כצוקע"ר. גם מדברי המחבר סכ"א כמקום שאין מלח יצלנו בו' נראה גם בן שאין לומר היתר זה ברעת מרן ז"ל ע"ש שציון לעיני עור באיוח ספרים שאמצ"א ואכמ"ל. ומהתיבא על ש"כ ירירי האחים הרבנים החרפים שיחי. ש"כ יריר נפשי הרה"ג מו"ה חיים ארי' הלוי הרוויץ הוי' ראבד"ק קראקא בעל שו"ת חיי אר"י. שהרפיסו מחדש את השר"ת הל"ס"ט שם כקראקא עם הערוחיהם והגתוחיהם ולא הרנישו ככל זה. סוף רבר הכל נשמע רח"ו להקל כוה אף בדיעבד ואין לעשות אף שום סניף מזה כלל. ומצוה למרסם הדברים הנוגעים לדינא. ובכר הארתי כוה כתשובתי לירידי הרה"ג מו"ה אברהם יואל אבעלסאהן הוי' רב דק' ארעסאטא בעל כנסת חכמי ישראל. ואכמ"ל כוה. מהמת כי הגני עמסם כחבילי סודי. מצדי צדדיו הפתחות לקיש ולחול ואני כותב כתמו' כר אימנא אחר כרנא. לכו צעהרי כאמריס. ער כה כתבתי דק למען כבודו ולאן אורח ארנא לסיקם גברא רבא דכותיה בארתי. וכיחד לחמע"ל דחכיב עילאי. עריף סכלא נופאי. ואיה עור חזון למעור למייל אתו עמ כתור כרס ה' צבאות.

גם אלה רביר ירדי הצעיר.

שלום צבי הירש. אבד"ק יאנאווצא הנ"ל.

רצון תוכו שני סכתים למוכה להני' תרי נכרי דרבירי ש"כ ירירי הרבנים הגאונים המפורסמים ר' אברהם בנימין קלוויר שליט"א סברדו. ור' משה נחום ירושלימסקי שליט"א אבד"ק קאמיניקא. ככפשתו. ואין מעכ"ח וחבורו הנחמד נדרשים להרכה הסכמות ואר למחסור או למותר יהי' נחשב. וכנה דאיתא בירושלמי ברכות פ"ב ח"ג (נפ"י ה"א סע"הכ"ו). אמרי כל מילי דלא מתורח סמסכין ליה מן אתרין סניו ע"כ יעוזהו השי"ת כ בהחזקת הרעת באושר ועושר להתחיל ולגמור וחחונה עינינו משרים. להיוח לתועלת לרוד ורורים. וכמלחמתה של תורה יעש שם כנבורים. ויווח בשמש כצהרים. כחמצו הסהוד

ועתידה אוהב רבס סאה זעירא

שלום צבי הירש הנ"ל

עוד

עוד כתב לי הרב"ג הנ"ל אחר איזה שנים. כמכתבו בתשובה אלי על ד' איזהו שאלה שכתבתי אליו. שהוראתי למעשה בנידון חשידך לאע"ו. חזאת תשובתו, כנה"ל — וע"ד שאלתו וכי' הנח שפתיו ברד מללו ושאלת חכם חצי תשובה וכי' ויפה הורה וחסע"ל עפ"י דבריו המוכהקים ואין לי מה להוסיף כי תודתו אמת. וכבר ידעתי והודעתי כי חסע"ל טלע

ה ס כ ה

מאת כבוד הרב הנאון הר"ב כהר"ת איש האשכולות מוכתר כמדות מוכות רום המעלות הדרת תפארת סוע"ה חובר חבורים מחוכמים בן נגוסים כש"ת מזה"ר **משה נתום** הי"ו ירושלימסקי, בעהמ"ח ש"ת מנחת משה ומי ברכת משה והנהגות לשד השמן על הרמב"ם.

ב ע ז ה י ש

כבוד הרב המאה"ג חריף ובקי אור הברקי זית רענן ור"ח ערוגת תבוסם וכי' מרה חיים קארין נ"י אבר"ק יארמליניץ יע"א.

שלח אלי על ידי בית הרצים ספרו הנחמד. תו חיים בציוף הסכמו יד"נ שארי הרב"ג מח"ס ברכות שלום. העברתי עיני בכל רבדי ספרו הנחמד ומצאתיו מלא רבד ר' זו הלכה.

טובץ נפלא על ש"ע יוד"ה ח"א ואה"ע משר"ת גדולי ואחרונים. ססדר בשפה נכונה. הלכה וטורין בן. ויש בו ג"כ הערות נחמדות בשלך זך וישר לעשות מסעמים להלכה כאשר אהבתי. ע"כ אמרתי יישר כעו מירום רישיו אכולא כרכא והנני מסכים שיוציא לאור ספרו הנכבד כרשיו המבכר וראוי הוא להעלות על שלחן רבנו כי גם גדולי המורים יתענו מטובו. סועמ' חיים זכה והנני מברכו שיוציא מחשבתו הרצוי לאור עולם וכל איש חכם לב יקח תורת חיים להביא ברכה אל ביתו. וגם אנכי אקח כרצות ה' ספר אחר בכסף מלא כ"ד הכר"ח יום ר' י' שבס

שנת תרנ"ח לפ"ק פה סאמינסא

משה נחום כמז"ה בנימין ז"ל ירושלימסקי, התומ"ק

מח"ס מנחת משה, ברכת משה. לשד השמן

(מקום החותם)

הקדמה

ב ע ז ה ש "

שבע"ש ללמד שלא לשמה לפלג וכו' וזוה עוקר את הארם מהשורש מיתב"ש ע"ש וכתב עוד ושעפ"ז וכו' אם הוצה ללמד בתחלה בעניני הפלפול ולחפש תרדמים או יהי' להבע"ד אחיזח בדולה ת"ו ולא יוכל לבא מהרה לידו לשמה וכו'. וזוה אסר לפרש מאמר חו"ל כברכות סיני ועוקר הרים. סיני ערף. ולכאורה הג"ל סיני ערף מעוקר הרים אבל להג"ל ניהא דר"ל סיני לבר ערף מסיני וגם עוקר הרים שע"ז שהוא אינו עוקר הרים לפלפל הרבה אין להבע"ד אחיזה ת"ו מחמת ניות ת"ו כו' כו'. ושם אמר א' ששם בעצמו מצדק א' וצ"ל שאמר שיש לו בכה לעשות חיבור בתמים וצ"ל. רק שיש לו קבלה מאכותיו שלא ללמד מלפול. ע"ש.

וסד"י במחזקים ועדי בשחם אשר באמת כי בעוד בילדותי בר הוינא מליא כשהייתי כבר עשר ועשתי עשה. התחלתי ללמוד כפני אאמר"ו ז"ל את הש"ע אור"ח וס"ו וס"א. וגם הש"ע יור"ד בנהגו מאז חוץ מהלימוד בש"ס ומהרש"א. ולא כבוסגניו זה בעה"ה. וכן לאחר הנושאיו שלי לדתי כבהמ"ד ש"ס וש"ע ופוסקים והתחלתי בלימוד הש"ע אור"ח. נמשי חשקה לידע בכיורוד את הסקטא לפסק הלכה אחר המלוקות הפוסקים והאשונים והאחרונים ככדי לרע הפסק ההלכה לשמור לעשות. וכן חשקה נפשי לחפש בספרי נאונים האחרונים ובשו"ת במסעם שבעלי תשובה עוסדים. כבדי להתנהג בו. (ואיתא בספרים מהחיוב לקבוע עתים בהלכות פסוקות כי הם תינין ואודר ימנו והוא הלימוד הסניא לירי מעשה אשר היא עיקר תורה לשמה לזאת אחותי ביר ימיני ללפט שרשינם. ללפט הרינים המתדרשים סמסקי האחרונים אשר חידשו בספריהם. והתחלתי לכתוב מסקיהם ועל הנלווים העליתם להיות כמות עברי למעני שמסרת. ולא לשם התפארות. (ובפרט למי מה שכתב בספר עבודת היום מהרה"ג נכר הרח"ק בת עיני ומכשר צדק. סס"י נ"ג דצריך להוזהר מללמד בספרים אשר תבעלי מחברים הכח אותם לשם התפארות והוכיח בו מרכיב מהרה"ל בהל" יות"כ ע"ש). וכן ההלכות מ"ור והאע"ז עשיתי כן. והכל לא למען להיות רב ומורה ומירא תוראה הייתי לפסוק איזה רין בהוראה בילדותי. ואך כאשר ראיתי מאיזה רבנים ישנים. שלא היו בקיאים בספרי האחרונים ושו"ת. מחמת הסתן בים. כי המסרים הללו תיו ביוקר ושלא הי' שביח כ"כ. גם לא נתנו להם נפאי ע"ז (האזהרה שמענו לכל לפסוק רין עד שחמש בספרי אותנו האחרונים ואח"כ יפסוק הרין. ע"י בשו"ת. הבא למען בתיחא א' ו'). וע"כ אספתי וקיבצתי מכל רבני האחרונים והשרת שראתה עיני למסעם אחר במסעם ששייכות הידינם הללו. ואז ניתו לי רשות מרבנים להורות הלכה למעשה. ואח"כ נתקבלתי

כני או שומה לחוק ומשפט לכל מחברי חיבור להקדים הסדמה בריש ספריהם וזו ככה וזה ככה. זה ידבר על תוסר חס' וצורתו. וזה על פועלו ותכליתו. אשר על כן ראיתי גם אנכי א"ע מתיוב גדרש אל מלאכה זאת. אודה את ה'. 'תברך ה' ונרא וישתבת ה'בורא. אשר יעצני. וכרדד אמת הגזוני. ובאור משפט הורני. ולפוסקים ראשונים ואחרונים שמתי כל מנמתי ולימודתי. כי ירע דוכרים הנוגעים להלכה הוא עיקר הלימוד. וכמ"ש בזהר הק' מ' ורא. כל מאן דמשתלח באורייתא לאשלמא דינא על בוריה כאלו קיים אורייתא כולה. עב"ל. וכבר כתבו כמה פוסקים ובראשם הש"ד כ"ור מ' רס"ו וכמ"ז שם שעיקר הלימוד הוא הלכות לרינא. ואיתא בברכות (דף ת') אור"ח מאי רכתיב אוהב ה' שער ציון מכל משכנות יעקב. אוהב ה' שערים המצוינים בהלכות יותר מכל"ג ובסד"ה. והינין דאר"ת ברא"ה משמיה דעלא מיום שחרב בהמ"ק אין לו להקב"ח בעלמו אלא ר"א של הלכה. אכל המלפלים וההלוקים כבר כתבו כמה פוסקים מירוח ע"ו. ובראשם השל"ה הק' מעניני הפלפול ולחפש תרדמים וחלוקים. רע"ש בשל"ה ברש"מ שבערות חו"ל. ועיני החלוקים יהיו כסלים ומבוסליו ומי יתן שלא היו בעולם. ואף אם יאמר האוסר שמניד קרוב לפשוט ומניד המרבה ענינים אמתיים מכל מסעם כשמעורב בו אפילו דבר אחד שאינו אמת אסור במשהו וכו'. והנה יש בת משוגעים האוסרים החילוק מחד. האוסר כן ראוי לניפוח וכו' וכו' תכל על דאברין מה שהוצאתי רוב ימי בחילוקי גדולי ונפלאי. המאתי עייתי פשעתי ע"כ באתי להזהיר הרוחות הבאים וזוה יתהפכו וזונתי לזכויות. יאמרו נא ראוי ה' ויפרסמו כל הג"ל קב"ר כל ישראל לזכות הרבים וכו' וכו' ע"ש. ועע"ש כמשוב בווי המרדמים (מבן השל"ה וצ"ל) כפרס ה' חו"ל. ענין לימוד החילוקי אוי לי אם אוסר. אוי לי אם לא אוסר מאחר שראיתי וקרתיה שהרבנא נאונים עולם פעה פיהם לכלי חק עליהם ומזכים בהם ומכריזין משרשת הלומדים. גם ארזני אכי ו"ל הפליג לרבר מזה וכו' והפליג ע"ו אפילו מי שיאמר האמת אמנם אוסר במשהו אם יש רבר שקר בתוכו ע"ש שלא להראות חרפות שגר. וע"י פת"ש כ"ור מ' רס"ה שהביא להנתי' להרחיק מלימוד חילוקים. וכתב לעין בשל"ה שריבר נ"כ מחדות על לימוד חילוקים כו' ע"ש. וע"י כס' אור ישראל (על הל' פסח) בהקדמה שם שהביא גם כן להשל"ת הק' הג"ל. וכתב עוד לע"י באוה"ח הק' כס' ראה וכו'. ולע"י כס' סאור ושמש פ' תלדות על פסוק ויגדלו תעורם. שכל מנמט שרו של עשו שנגע בכך ירבו. שראה שלא יוכל לעשות שום רבר ליעקב לבלבל אותו מעבודתו חק' רק ע"י תורה

נתקבלתי עוד כילדתי לצורה לרבים, וגם אז חשתי במקום בעת ש' ולמוסקים ראשונים ואחרונים שמתי כל נכמתי, ולסמתי דברים עתיקים הנאמרים מפי חזקים המפתרים ומסודרים כיו הפרקים בתוך מספי הוראות, כאכנים סוכות ממונות צמנות. כי הרבה פעמים מצאתי ש"ט סרגלי הראשונים והאחרונים בחור"ם רברים הנוגעים לדיני ש"ט אור"ח ויר"ד והעלתי על הגליונים הש"כים לאור"ח ויר"ד. להיות אנדרים וצמדים יחד למצוא סרגלית ואבו יקרה במקום ששייכים הדברים. ואף כי בעת שאירע שאלה כוו השיד לאור"ח ויר"ד, נרשם בהוכרת חרין הלה הגמצא כס' השו"ת, אך קשה לזכור באיזה ספר ובאיזה מקום מהס' נמצא כן. לכו על הגליון העלתי בש"ע אור"ח ויר"ד ועליו ומצדו, במקום שהיד הרין הלוה, ורשמתי באיזה ספר ובאיזה מקום נמצא דין ההד ובכלל רשמתי במסו מי יצא הרבה, ולא עלה על רעיוני להחסיס מהם ספר. רק להיות למעני לזכרון ולמשמרת כנו"ל. וכמס"ב הג' יעב"ל כמב"ע בעליית הכתיבה א' י"ג ח"ל, תועיל הכתיבה לאדם עצמו להעמיד נגד השכחה המצוי כיתוד באדם סודי, ובפרט בימי הוקנה ובצוק העתים, ע"כ. ואחר כך כשלקמתי ואספתי ובתבתי אוק"ר לאומר על הגליון תעשה רב כנסות ואיכות עד שהי' קשה גם לעצמי לקחת את הכתוב על הגליון. וראיתי התועלת מזה אשר לפעמים משתבח החות פרסוליות רעניא סרגלית סכא ככתוב בס' הג'.

אז אספתי וכבצתי מעל הגליונות על ניירת גדולת, עד שעשה רב כנסות ואיכות. כי הרבה ספרי הפוסקים ושו"ת ראתה עיני, הו ממה שהיו תחת ידי, הו מה שהיו אצלי בשאלה מאחרים ממה שלא שכחתי להמצאם. ואז מדרתי גם כל דין דיון מסעופי השלחו עורר ומהפוסקים אשר סכיב לשלחניהם חונים ושו"ת המובא בתפתי תשוכה וכידא"ם, ועוד הרבה שו"ת חדשים וגם ישנים שלא שופתם עיני הפת"ש. והכל בררד שאלה ותשובה במקום עפ"י סדר סימני ומעייפי הש"ע. וחיברתי להיות אחד, יש מהם שאוכל מטרד אוכל כרדתי בררד קצה וכמס"ח"ל לעולם ילמדו אדם רדד קצרה, ובפרט כומגנו כדור הוה שמרורים ושחיים בעת צרה, יש שלומרים מתרד ורוח וערכה מהם כל שמה שאין להם כל הספרים והתשובות ופוסקים ודשים וגם ישנים, השוכות כל ומפנינים, שנעל מהם שער רמעות, וע"ז באים לירי סעות, ויש מהם להרפ"ם, ואר סמורא אין ביום לעיני בשמעתיא צלותא, וכשנצטרך לרד איזה דין למעשה שאין מבורד הימב בש"ע, והוא מוכרח להפש כבמה וכמה מקומות מהאחרונים ואין קץ לעמלו, אשר על כן אספתי והצנתי כל הרינים על מקומם.

והנה יסוד הדיסדות, והגנידי והוכחות, לכ' אופנים נתחלקות. (א) הקיצור, (ב) הסידור, הקיצור איתא כפסחים (ג') משום ר"ם לעולם ישנה ארם לתלמידו כררד קצרה, ופירש"י לפי שמתיקמת נירסא שלה יותר, מן הארוכה, ע"כ צררד לקבוע בחורה בחיבורים קצרים, שיהיו כרעיונות נתקיימים, ויש רמז על זה, ויאמר לקוצרה ה' עמכם, וכאשר מרגל כפוסמיהו דרבנן הנותנים הסמכות על ספרים כאלו, בחין מליצתם, כי כהיום יאמר להקצרים ה' עמכם.

ועוד ראיתא בהקדמת הג' חר"י שכתב דהקיצור ישה להביא החיבורים לתכלית הרפום וכו' ע"ש וע"כ הרינים הגמצאים בש"ע ומהפוסקים אשר סכיב לשלחננו, העתקתי וכתבתי בקצה הסקטא לרינא, אך הרינים המתורשים ומצאים בשורת החוכתי את דבריהם, למען לרעת ולהבי' סעמיים ומכרתיים הנעמים ומכרתי ומעמים טוב באריכות וכאשר בהקדמת כ"ש כתרא נתו מעם שכל מחבר יאריך בהתפתחו דברי הקדמונים, פו ע"י קיצורו יתן סעות לפני המעיין, ע"ש.

הסידור - איתא בעירובין (גד) אור"ח אין התורה נקנית אלא כסימנים שנאמר שימה בניהם, אל תקרא שימה אלא סימנה במיהם, ופירש"י סימני הלכות ושמותן זו אח"ז, על כן מדרתי הכל על סדר סימני ומעייפי השלחו עורר, ובכל דין דיון ימצא המעיין בעונה כל רעת הפוסקים הראשונים והאחרונים והעולה לרינא, ואסוף להשי"ת אשר לו כעלי הוראה ימצאו מררע לממשס בזה, כי ימצאו כל דין דיון מסודר לפנייהם בעונה ואף שרק איש א' ישר יתנה מאיזה דבר מהחיבור ומצא מררע לממשו שיבאר לו איזה ספק שהי"ל בדבר הלכה, גם כן כראי כל החיבור הוה, וכמ"ש הג' סוהר"י מליאס ז"ל בהקדמתו לתורת ניסיון, ראם יש דבר א' טוב בספר, מנין על כל הספר כולו, וכ"כ בפס"ג בהקדמתו לאור"ח ראם בכל החיבורים שעשה כוון שלש פעמים אל האמת די לו וטוב לו סאר, ע"ש. ואיתא כמס' בכא קמא (צ"כ) כירא דשתית מיניה לא תשרי כי קלא, וכתב על זה בענה יוסף בעין יעקב, כמ"ש הרמב"ם במורה על המצויא רבר א' טוב כמ' א' שלא ילענ עליו כשאר דברים שמצא בו (הנר"א) עכ"ל.

והנה יש שהצנתי רברי המסחירין ודברי המסילין, והכותו יבחו או יתנגד עפ"י רכי הוראה המבורד כמ' רס"ב, ואם להמורה לא יהי' נראה מכרא זו של הפוסק, להקל או להחמיר, אז ביר המורה לראות מי הוא הדעה זו אם הוא מרכנן לפיקעי סמיהו, ואם סכרתו כוה הוא נכונה, כי המורה יכול לשקול כמאני שבלו כסכרת האחרון המוכא בספר זה, אם יש בוה יתר לתלות בו, ואם סכרתו נכונה, ואם אינו בהיפך נגד סכרת ררעת פוסק שנתקבל בעולם ההוראה, וכפי ראות המורה אם הוא שעת הרחק וכיוצא בו.

ויש כמה פעמים שהכרעתי בעצמי להלכה, הו מה שנשאלתי מרכנים והשכתי להלכה למעשה, והו מה שהמצאתי מעצמי חקירות והערות למצוא דין מחודש ולהעלות איזה נופד משלי כפי מה שחנני השי' למצוא לפי המבורד בהפוסקים ואחר כך הוצעתי ובתבתי לקצת נאוני זמנינו והסכימו על ידי, וגם הסכימו לכבוע ולהמיעו בישראל, כמבורד בההסמכות כראו מאני וגרדלי זמנינו.

וקראתי שם החיבור, רתו חיים"ם שהוא לשון רושם (כמו ההויתו תו, יחוקאל מ') על שם כי בו רשמתי כל הדינים המחרשים אשר קבצתי ואספתי ולקמתי הלכות כרורת וכו', וגם שמי חיים כקרו כמבורד בספרים ונססר הרותה שהמחבר צררד לרמו שמו כספר.

פתח דבר

ע"מ"י ע"ש"ו

כאבות דר"ג (מוף פ' כ"ט) כל מי שיש כירו מדרש ואין כירו הלכות לא טעם טעם של חכמה. כל מי שיש כירו הלכות ואין כירו מדרש לא טעם טעם יראת שמים. עכ"ל.

ובספרי רורשי רשומות אמרו רצונך שתכיר מי שאמר והי' העולם, למור הנהגה, שמתוך כך אמה מכיר מי שאמר והיה העולם ותרבע ברוביו (ספרי פ' עקב).

עוד כספרי נ"א, שלא תאמר למדתי הלכות רי לי. ת"ל כ"א שמור תשמרו את כל המצוה הזאת, למור הלכות ואנרות בו' ע"ש. וגם בכר ידוע שערב רב אשי בתוך ההלכות רברי אנרה משום שהם לצורך הלכות, שהם מושכים לאהבת התורה ויראת שמים (ועי' שבת דף ל' ע"א), ולכן אתחיל כסאמר אנרות מהש"ם בעור הבוית"ש, והיו רברי אנרה ורברי הלכה יתר נצמדים.

אירא כס"ט תענית (דף כ') א"ר יוחנן ג' מפתחות כירו של הקב"ה שלא נסמרו כיר שליח, ואלו הן, מפתח של גשמים ומפתח של חיה, ומפתח של תחיית המתים. מפתח של גשמים רכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הסוב את השמים לתת סמך ארצך כעתו. (א"ה) ומה שר"ל אמר שהסלאך המסונה על המסר אף כרי שמו, וכן יסר הפייסן אף כרי אתת שם שר המסר. צ"ל ראינו רצ"ל המסונה על המסר שנכסר כירו המפתח של סמך, אלא רצ"ל כמו שפירשי' כאיוב ל"ו רהוא מסונה על העננים והוא יפוז ענן מסרו של המסום, עב"ל רש"י ז"ל, והיינו כשהקב"ה רוצה לשלשל שפע ולהסמיר ופותח בהמפתח את אוצרו הסוב לתת סמך אזי הסלאך אף כרי מסונה להסריח להביא עכים ולקבל מסים עליונים גשמים להפיץ ענן אורח (מסרו) בכל מקום אשר רוצה השי"ת, ואזי הגלך השפע על ידו. (וכן ע"ש בתענית (כ"ה ע"א) ר"ח כר לולייני שמע להנגך ענני רסאמרי ניויל וניתבי סמך כעסו ומטא, אמר, רכש"ע כשהחזרות את התורה על כל איה"ע ולא עכלוה עד שכאו ישראל ועבלוה, ועכשו אתה נוחו להם מסה שרו הכא, שריין ארוכתייהו, ע"כ, וק"ל. וע"ש כס"ט תענית (כ"ה:)) אמר רבה לריד חזי לי האי רידיא (סלאך המסונה על הגשמים כך שמו) דמי לעינאל וכו' ע"ש. וע"ש כס"ט יוסא דף כ"א רע"א דסלאך המסונה על השקת הארץ, רידייא שמו, וע"ש כפירש"י.) וכן מ"כ בפס"ג אר"ח

דמתרץ על אופו כזה במה שמטמה הפרשת רכבים שם, דעי' בפס"ג אר"ח כס"י קי"ד בס"ו סק"ט שכתב ח"ל כפרשת רכבים דרד ה', הביא דברי הגמרא דר"ג נרדח ואף כרי שר מסר אין עושה כי אם כרשות הקב"ה ותמה ע"ו הלא כל הרכבים נעשים ברשות הקב"ה. וי"ל רוראי כל הרברים נסמרו לשליח מתחלה ומ"מ השגתו יתכרר חמיר עליהם ובלתי או אפשר להיות לשום הוי' רנע א', משא"כ סמך לא נתמנה שום שליח עליו, דק כשרוצה הקב"ה להסמיר משלשל השפע על ירי אף כרי וכו'. והמ"מ תירץ להגשמים מאוצר הסוב לא נסמרו לשליח כדכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הסוב, אבל שאר גשמים נסמרו לאף כרי, ע"כ בפס"ג ע"ש. (ועי' במ' עשרה מאמרות ח"ג פי"ב שסכיא רברי דר"ל אהא דהקב"ה מעלה נשיאים כשבת ומסמיר על הארץ, ואינו מציא מרשות לרשות אלא ככעל הבית שחצירו לפניו כארבע אמות ואויר דה"י עולה עד לרקיע, ע"כ. והובא כילט"ט חרש ערד שבת ור"ח סי' י"ד. ועי' במס' סנהדרין, שאל מורנוסרופס את ר"ע אם אלטיכם שוסר שבת האיד מוריד הגשם ומציא מרשות לרשות, א"ל ר"ע כ"ע ריליה והכל היא רשותא, ע"ש. ועי' באלשיך הק' פ' בראשית שהקשה מדוע נשם יורד כשבת והסו לא יורד בשבת, ע"ש ועי' בק"ל פ' בא והביאו כס' שער בת רבים פ' ויקהל דף ק"ו מ"ש לתרץ ע"ש וע"ש מ"ש עה"ג ש"ע אר"ח שלי כס"י סע"ח בענין מסר היוור כשבת אי שרי לשתותו ולסלמלו ע"ש. ועי' בתקוני הזהר תקונא שכע וחמשיין ח"ל, אשכחנא כס' רויאל כו' רמסמרו"ן קרא ל"י סוכ"ה שמהו מניאו לזמניו אתקרי מיסמור"ד (נ"א מיסמור"ד) כזמנא רממנא על סמרא כו', ע"ש ועי' לקמן כשם התומ'.

מפתח של חיה מניו דכתיב ויובור אלפים את חזל וישמע אליה אלפים ויפתח את רחמיה. (א"ה הנה במ"י העין יעקב הקטנים, מפרש חיה, יולתה, ע"כ, והנה פי' ריוולת ע"כ פי' לפתוח את רחמה בעת הלידה שיצא הוולד מבית האסורים שלו. וכן נ"כ כסור אר"ח סי' קי"ד שכתב דהברכה שנית של ש"ע הוסר ע"ש הר' מפתחות וכו', והפס"ג כס"י קי"ד כס"ו סק"א הביא רברי הטור הללו, ובתכ וז"ל עי' פרישה, מתיר אמרתי, דמ' להחיה שהולך עם האם אסור כו' ע"ש. (ועי' לקמן בסוף ישוב הריקו ה' כשם הזהר נ"כ) ועי' גם כן באוה"ח פ' בחקותי כ"ו מ' דכתב מפתח של לירה ע"ש. אך לכאורה מהילפתא מהכתוב ויובור' ונ"ו הג"ל מרחל, נראה דקאי על העצרת, וכן מבורא להדיא בתרעום ירושלמי כבראשיה ל' שב' ח"ל, ארכע מפתחיו כו' מפתח סמרא, מפתח פרנסה, מפתח כפריא

תחלהם על ידי אלישע ויחזקאל. ונקבלה פ"ג י"ד חשב על ידי אליהו ואלישע ויחזקאל.

הנה כמאר דר' יוחנן הלוי ובפירש"י ותוס' הללו הנ"ל יש לדרוש איזה דרכים אשר רבו לע"ד. ואלו הן:

(א) לרכאורה למא נפ"ם אר"י זה המאמר, ומאי אשמעינן בזה, דמאי נפקא מינה לן מזה ליריד ראלו השלשה ספחתות הן רק ביזו של הככה ולא נמסרו כיד שליח.

(ב) הריאתא לקמן כמאר (דף י' ע"א) ת"ד ארץ ישראל ב' משה הקב"ה בעצמו. וכל העולם כולו ע"י שליח. שנאמר הנותן סמך על פני ארץ ושולח מים על פני חוצות. ע"כ הא"ב הרי חזיונן דיש שליח למסד לכל העולם כולו. וכאן אר"י רלא נמסר לשליח כלל.

(ג) דכבאן אר"י דמפתח הגשמים הא דכ' מסד בקרא יפתח ה' וגו' לתת סמך וגו'. היינו נמי פרנסה כנ"ל. ואילו לקמן (ס'). איתא, א"ר יוחנן מסר בשביל יחיד. דרמכי יפתח ה' לך וגו' לתת סמך ארצך. פרנסה בשביל רבים. דרמכי הנני מסמך לכב לחם סד השמים (ופירש"י) מסר בשביל יחיד שאם א"צ מסר אלא לאדם אחד בנזון (ופירש"י) אחד וסו זרעו: בני אדם. או שרד בעיד שטלה עכו"ם וצריך למטה. כא בכוחו. ופרנסה. שפע טובה ומזיה לכל העולם. אינו כא לעולם כזכות אחר. אלא בשביל רבים שאם רבים צריכים שובע שתשלח כרחה כהנאה הקב"ה עושה אם זכו. אבל אם יחיד הצריך שיתברכו תבואותיו אין הקב"ה מסנה כעבור דין השנה אלא כפי כרבותיו. ואעפ"י שמוריד בשביל יחיד מסר. וה להשיבו תבואותיו שלא יהיו נדעות משל אחרים. אבל לעשות שדוה כשרה שובע לא. עכ"ל רש"י). וקשה והא הלא לפי מה דאר"י כבאן דמסר דרמכי בקרא היינו נמי פרנסה. אם כן כמ דיליף שם מסר בשביל יחיד משום דרמכי יפתח ה' לך וגו' לתת סמך ארצך. כמ כן ניליף נמי פרנסה בשביל יחיד גם כן.

(ד) לפירש"י ז"ל שפ"י רכונותו דר"י כאן היינו שלא נמסרו לשליח אחר כיהר. כנ"ל. ופירושו דג' כיהר לא נמסרה.

אבל א' א' מהג' נמסרה. האידך הוא כונתו ז"ל כהא דא' א' מהג' דנמסר. אם רצונו דא' א' מהג' נמסר לשליח נמסר אף להיות לעולם ממנוה עליו. ודלא כהתוס'. ובנראה מפשטות הלשון דרש"י ז"ל. או רצ"ל דאף גם בזה כאחד אחר מהג' דנמסרה. גם כן לא נמסר לשליח להיות לעולם ממנוה עליו. אלא לפעמים וכהתוס' ז"ל.

(ה) לפירוש התוס' דמתרצין רר"י קאי על כל מפתח ומפתח מהג' ולא נמסר לעולם. האידך יהו אליכיהו לענין ג' מפתחות (וה"ה כ') כיהר. האם הוין כמפתח א' תם כן נמסרו לפעמים לפי שעה. ודלא כפירש"י בזה. או דג' (וה"ה כ') כיהר זה לא נמסר אף לפי שעה ובפירש"י ז"ל: וגם לפירושו דמפרש דכונתו דר"י דג' כיהר לא נמסרה. האידך הוא אליכא דרש"י ז"ל לענין כ' מפתחות כיהר. האם כ' כיהר הוי כמפתח אחר ונמסר

בכרא. מפתח עקרתא כ' עכ"ל. וכן ע"י בזהר הק' מ' וירא כמסוק ויאמר שוב אשוב אליך כעת חזיה כ' דהא מפתחא רה למפקד עשרות כיהר דקב"ה ולא כיהר רשליחא אחרא כמה דחנינו תלת ספתחין וכו'. וע"ש במדרש הנעלם הובא לקמן בסוף ישוב דיוק הר"א ע"ש). וכן ע"י במדרש רבה מ' תבא. ומסתה של עשרה כ' ע"ש. ועי' בס' מנורת המאד ח"ב נ"ג כלל ו' ח"ו ס"פ א' ח"ל. ג' מפתחות כ' הריח של עקרה שנאמר ויפתח את החמה. עכ"ל. ועי' כמ"ר מ' ויצא מ' ע"א ע"ש כמפתח כהננה שמפתח הריח לא נמסר לשליח ע"ש. ואולי י"ל דיליף על ילדת גם כן מרכבת הכתוב כלשון ויפתח את החמה. והא חר הוא חר הוא. רשניהם מוכח מהכתוב. ויזכור וגו' היינו עקרתא. וישמע וגו' ויפתח את החמה היינו בעת הלידה. וכן מצינו בס' וירא דפירש"י. וה' פקד את שרה כאשר אמר. כהריון. ויעש כאשר דיברה. כלירה כ' ע"ש. והא רבתנאם אונקלוס מפרש על ויפתח את החמה. ויהב לה עירו. ופירושו הריח. עכ"ל מוכח מזה פדתה את החמה בעת הלידה נ"ב. ועי' בש"ע א"ר"ח בס' תמצ"כ כמ"א סק"א בענין היום הרת עולם. דכתב שם המחצה"ש ח"ל דהרת פירושו הריח תם הלידה יקרא לפעמים הריח כ' עכ"ל. וא"כ הרי דהו וזה חר הוא. ועקרה וילדת חר מפתח הוא. וכירד של הקב"ה הוא. ועי' כמ"ר כ"ב (קכ"ג) ובפירש"י שם ויפתח את החמה. היינו שוכחה לכבוהה ע"ש. וק"ל).

מפתח של תחלהם מנין. דרמכי ודעתם כי אני ה' כפתחי את כרבותיכם. כמעברא אמרי אף מפתח של פרנסה. דרמכי פוחח את ירד וגו'. ור' יוחנן ס"ס לא קחשיב להא. אמר לך נשמים היינו פרנסה (פי' ודלא כמעברא דחשכו נשמים ופרנסה כתרמי. והוי לדידו ד' מפתחות) עכ"ל הגמרא הנ"ל (עי' בס' בית האוצר כול תורה סי' ר' א' מ"ו בשם ג' א' שרמנו כמ"ש כפ' תצוה פתחי חת"ם קודש לה' נוסריקון ד"ה ר"ה היה ל"סר. והנה כפ' פקודי חותם מלא כוא"ו וחרסו לרמבערבא ופרנסה. עכ"ל. וכן ע"י בס' קול אליהו פ' תצוה כשם הגר"א ז"ל ש"כ. דרמוה לנו תוה"ס כאן שפתחי (המפתחות) חת"ם קודש לה'. ולא ננע בהם זה. ע"ש).

וה"ל רש"י שם כר"ה אר"י שלש מפתחות. היינו שלא נמסרו לשליח אחר כיהר. עכ"ל רש"י. ונ"כ בשם הגהת הכ"ת רה"י קשה לרש"י קשיות התוספות וע"ז מתרץ רש"י היינו כ' ע"כ.

וה"ל התוס' שם כר"ה ג' מפתחות שלא נמסרו לשליח. וא"ת והא אמרינו דמפתח הגשמים נמסרו לאלהו. וכן מפתח של תחלהם. וכן לאלישע. דרמכי ויאמר אליהו חי ה' וגו' דה"ל אמר כפרקין רלסון (כ"ג). וי"ל דהא דקאמר שלא נמסרו. אינו ר"ל שלא נמסרו מעולם. דהא של תחלה"מ ושל נשמים נמסרו. אלא לא נמסרו לשליח להיות לעולם ממנוה עליהם עכ"ל התוס'. (וכונתם שלא מינה עליהם לעולם. כגון יורשתי שר הכהר. ונכריאל שר אש. ומיכאל שר של מים. ורבים כאלה. כ"כ כבאר שבע סוף מס' סנהדרין.) ע"י כמדרש רבה פ' האוניו רחשב

ונשמים. ועלה קא משני שלא נסמרו הוא להיות לעולם, למח
 חוזר לומר בתירוצם ההכרחי והיא נשמים ותתה"ם נסמרו
 (דהוי יותר לשון) והיא היא הקשיא א'.

(א) יש תימה גדולה במספר הלוח והוא, דאמאי לא קחשיב
 עד רב א' שלא נסמר לשלית. והוא הסליתא כדכתיב
 כי עמד הסליתא ודרשו רז"ל לא מסד אותה למלאך. (והנה עוד
 איתא במדרש ונפש כי תחמא כו' ושני רברים הם בידו, הנפש
 והמשפם. הנפש דכתיב אשר בידו נפש כל חי, ומשפם דכתיב
 ותאחו כמשפם ידי כו' ע"ש ובמדרש רבה פ' שופטים. וכן
 בברכת מדים בש"ע אומרים על חיינו המסורים בידך ועל
 נשמותינו הפסודות לך). (והנה עוד איתא בב"מ פ' הוחב (ג"מ)
 א"ר"א הכל נטרע על ידי שליח חרץ מאונאה כו' ע"ש. ועי' בספר
 נתיבות עולם נתיב אהבת ריעו פ"ב הסעם בזה. ולמסמ"ש הוא
 בכלל מפני הנפש שביד ה' ע"ש).

(ב) קשה כהא דמפתח של תתה"ם הוא ביד הקב"ה כו' הנ"ל.
 דהא הלא מבואר במסר סנהדרין (ל"ט) דהקב"ה הוא כהן.
 ואיד מבהר למסא א"ע למתימ.

ובהקדם לתרץ ב"ה. נביא מאמר א' מר"י דהש"ם פסחים
 (ועוד איווהו מאמרים) ובעזרת הכורא שמים וארץ.
 יהי הכל מתורץ.

איתא בס"פ פסחים (ק"ח) א"ר יוחנן קשין מוונתויו של
 אדם יותר מן האלוה, דאילו בנאולה כתיב המלאך
 הנואל אותי בכל רע. מלאך בעלמא. ואילו במוונת כתיב,
 האלקים הרדעו אותי כו', (וביוצא בזה איתא בס"פ שבת (נ"ב):
 ת"ד מעשה באדם אחד שמתה אשתו והגיחה בן לינן כו', א"ר
 יהודה בא וראה כמה קשין מוונתויו של אדם שנשנתו עליו
 סדרו בראשית, אר"נ תרע דמתרויש ניסא ולא איברי מונא.
 ע"כ). ואחר כך איתא שם בפסחים א"ר שיוכי מסייה דראב"ע
 קשין מוונתויו של אדם בקריעת י"ם דכתיב נתון לחם לכל בשר
 ונסיד ליח לנור ים סוף לנורים. (ומה ריש לדיקט בזה הוא
 ססיד ליה דקאמרי, הא כמח סוף איפסיקו בניניהו. ועי'
 במהרש"א בח"א דמרקסו כו' ע"ש. אר עי' בשל"ה כווי העמורים
 דמיושב זה. ע"ש. וכן עי' בס' עשר פרשות דף ל"ט ע"א בשם
 הרה"ק מדייטשוב וצ"ל בזה ע"ש. ובמה דקשה איד שייך לומר
 על ח קשין וכו' בקריעת ים סוף, אר עי' בעיניו יעקב דתירץ דאין
 הקישוי קאי על ה' ח"ה, אלא על האדם. היינו דהפירשה קשה
 לכוא מהאדם בעצמו בכחו ועוצם ידו, דק ה' לבר הוא הנוחן
 לחם לכל בשר כו'. וכן בקריעת ים סוף אסר חז"ל מבילתא
 וילקט פ' בשלה שלא רצה הים לטרעו לפני משה עד שנגלה
 ה' נכבדו ובעצמי. דכתיב הים ראה וינב. ועי' באלשיך מה
 שחירץ. הובא בס' שער בת רבים פ' וירא. ע"ש).

ופר"ש רש"ם שם על הא דרב שיוכי ב"ה בקריעת י"ם
 כו' וגו' למכני חמי. ענ"ל רש"ם. וע"כ צריכין
 אנו לומר רכו ה"ה במסמר דר' יוחנן שם הפירס לר"ד שיוכי
 נמי

ונסמרו לשלית או דהוינ כו' ולא נסמרו ב' ביהר אף לפי שעת
(א) מה דקט לרש"י ז"ל לתרץ כוונתו דר"י כוונתו הנ"ל. ואמאי
 לא מתרץ רש"י ז"ל בתירוצו הנ"ל.

(א) יש לפרש בלישנא דר"י. דלמה האריך כל כך בלשונו. ואמר
 מקודם ב' מפתחות כו' ואחר כך מפרש ואמר ואלו הן. מפתח
 כו' ואח"כ מפרש מנין על כל אחר. אחר. הל"ל בקיצור. והכי
 הל"ל. אר"י מפתח של נשמים בידו של הקב"ה כו' דכתיב
 יפתח ונ'. מפתח של חיה בידו כו' דכתיב ויזכור ונ'. מפתח
 של תתה"ם בידו כו' דכתיב וידעתם ונ'. או כו' הל"ל מפתח
 של נשמים. ומפתח של חיה. ומפתח של תתה"ם בידו של הקב"ה
 חו כו' ולפרש אח"כ מנין על כל אור"א. ולמה אמר עוד מקודם
 המנין שלוש מפתחות. ומנינא למאי אתא (הא נם אם הי' אומר
 כמז שכתבנו ג"כ היינו חיונין דג' הן) (ועד לפרש"י למא אמר
 עוד תיבות שלא נסמרו כו'. והא מסה דאר"י ב' מפתחות הם
 בידו של הקב"ה מה לבר משתמע שלא נסמרו לשלית. רק שלשתו
 ביד הקב"ה. עי' למסו בתוך הדרוש).

(ח) לפרש"י דמפרש דכוונתו דר"י. היינו רנ' ביהר לא נסמרו
 לשלית א' (ואף לפי שעה). א"כ האיד יהי' הילפותא
 מהכתובים לפ"ו. ולכאורה אף דכ' ה' נבי כל ה' בתוכים. מ"ם
 י"ל דלפעמים נסמרון ביהר לשלית לפי שעה ע"כ. כמז לה"א
 רהתם. דר"י קאי על כל מפתח ומפתח מהג' בפ"ע. ואשמיעו'
 ר"י דאף מפתח א' א' מהג' לא נסמרו לשלית להיות לעולם
 מסונה עליו. ויליף זה מכתובי ה' נבי כל אחר. וע"כ פירשו
 רתמיד המפתח ביד ה' ולא נסמרו לשלית להיות לעולם מסונה
 עליו. אבל מ"ם לפעמים נסמרו לשלית. וכמז דאשכחו באילתו.
 ואף דכתיב ה'. כמז כו' י"ל בהג' מפתחות ביהר נ"כ. דאף דכתיב
 ח' נביניה. מ"ם י"ל פ' דתמיד הו ביד ה' הג' ביהר. ואין נסמרון
 לשלית להיות לעולם מסונה עליהם. אבל מ"ם לפעמים לפי שעה
 אפשר דהקב"ה מסמרו לשלית אף שלשתו ביהר וא"כ איד יליף
 זה ר"י מהכתובים דלא נסמרו לשלית שלשתו ביהר ואף לפי
 שעה לפרש"י ז"ל.

(אחר"ך) מצאתי תלית' בס' משתח אהרן על הש"ם בס"פ
 תענית ג"כ שב' וז"ל. בתום וי"ל דהא דאמר כו' (בנ"ל). נ"ה. הא
 דלא בעי תום' לפרש"י דפי' ולא נסמרו שלשתו יחד לשלית
 אחר. היינו לפי דהקשה להו דאם כן היכי יליף הש"ם זח סמא
 דכ' נבייהו יפתח ה' דאף דכתיב כו' מ"ם י"ל דלפעמים מסמרו
 הקב"ה לשלית א' ביהר. ועי' למסו בהישוב לזה).

(ב) אמאי לא ניהא להו להתום' ז"ל בתירוצו של רש"י ז"ל.
 דכפי הנראה הוי תירוצו אחד מרש"י ז"ל (ע"ל אות ח'
 הפרס).

(א) יש לפרש מה שמרסק הרי"ף ז"ל בעין יעקב בלשון התום'
 ב"ה ב' מפתחות. שכתבו חז"ל ואח"כ כו' וי"ל דהא דאמר
 כו' דהא של תתה"ם ושל נשמים נסמרו עכ"ל (בנ"ל בתום').
 וקשה (דהוי יותר לשון) ביהר שיעיף הקשיא הוא מתתה"ם

נמי הנגמ'ם למבני החמי. וכן שפי' הרשכ'ם אח"כ בר"ד שיוכי) דאם לא בן למאי נגמ'ם אמר ר"י דקשין מוונתו של אדם יתור מהנאולה. ואף שיש להקשות ע"ז דא"כ אמאי לא כתב הרשכ'ם זה הנגמ'ם כמאמר דר"י נופא. דהא קודם לדרש. אך ר"ל דרשכ'ם כתב זה בר"ש לרבותא. ור"ל בר"י יהיו מוונתו של אדם קשין יותר מקריעת ים (ולא בר"ש דאמר מקריעת ים בכ"ה הרימון שהוא שוה לקריעת ים) ואילו קריעת ים ה' על ידי משה בדרכיב ועתה תרם את ספר תמוה את ידך על הים ובקעהו. וכתוב וים משה את ידך על הים (ועי' ג"כ במס' הלוי (ו'): נבי מעשה דרשב"י רשנב"י בנינאי נהרא כו'), ואילו מוונת הוא על ידי הקב"ה כנ"ל. והי' כמו בנאולה לר"י כנ"ל ולכן כתב הרשכ'ם הנגמ'ם למבני החמי ברוב שיוכי. וא"כ סכ"ש במאמר דר"י החדם. דהא לר"י הוא עשה יותר גם מקריעת ים סוף. ומכ"ש דבעי למבני החמי על מוונתו. והי' דאיתא בסנהדרין (ט"ב) תנא שמסיה דר"י ב"ק פרתה שחירף בעצמו כו' דכתיב מי ה' ונז' נפרע הקב"ה ממנו בעצמו דכתיב וינער ה' את מערס כבוד הים. וכת"ב רכנת בים מוסיד תומר מים רבים. מ"מ י"ל היינו דמיתתם ה' על ידי הקב"ה בעצמו אבל קריעת ים סוף ה' על ידי משה. וכדכתיב וים משה ונז' כנ"ל (והנה שמרע"ה ג"כ נקרא מלאך ה' (עי' מגלה עמוקות אופן יד ויל"ח ערך משה סי' שי"ג) ס"טס ש"ד הפנים ר"ת משה. וכתוב על משה ככל ביתי נאמה הוא. יראה שיש מלאך מסונה על האש ויש על המים וכו' ומהו ה' סמונה על כולם כל אשר חפץ עשה כמ"ש ולכל הור התוקע ונז'. עי' אלשיך בשל"י ע"ב סי' עלה שמים וירד ונז' כי משה ה' מושל על ר' יסודות ארמ"ע ושריהם העליונים. והביא דבריו אלה כפ' אורא ופ' נשא וק"ל. ועי' במדרש גתחומא ר"פ ויטרא. ור"ל כרכו ה' מלאכיו אלו משה ואהרן שנקראו מלאכים שנאמר (במדבר ה') וישלח מלאך ויוציאנו מסמצרים. וכן הוא אוסר ויהיו מלעיקים כמלאכי אלקים (ר"ה כ' ל"ו). כו' עכ"ל).

דרי לן כמסה מקומות דנגמ'ם למבני החמי. וה"נ במאמר דיהו דר"י באלו ה"נ מפתחות נמי נגמ'ם למבני החמי. ס"ל ר' יוחנן כוה. ועי' להראי כמס' מעד"ק (כה"ה) ר' תנין לא הו"ל כנין. בעא רחמי והר"ל כו' ע"ש. ושם רף כ"ח אמר רבא הני תלת מילי כעאי קמי שמיא תרתוי יהבו לי. הוא לא יהבו לי. חוכמתא דר"ה ועתורא דר"ח ויהבו לי וכו' ע"ש. וא"כ נתיישב לו הריקס א' ה"ל.

ולא שיש להקשות ע"ז. דאיך נאמר דהנגמ'ם למבני החמי על אלו נז'. מפתחות. והאמר רבא כשיליה סס' מ"ר"ק (ב"ח). חיי. כני. וסונוי. לא בכוחא תליא מילתא. אלא כמולא תליא מילתא כו'. (ועי' בתוס' סוף מס' קידושין). וא"כ הני נמי הא הרי הני ג' מפתחות נמי הם מונוי. בני. חיי. דנשמים היינו מונוי לר"י. וחיה היינו בני. ותהה"ם היינו כמו חיי שנכלל בו. ואם הם תליא כמולא. אזי אינן תפלה וצדקה משנה את המול. וא"כ האידך נאמר כוה המאמר דר"י הנ"ל דהנפ"ם למבני החמי לר"י. (ואח"כ מצאתי תלית"כ בשם חפץ ה' שהקשה בקושיותינו. עי' לסמו משמו) (וסננין מול ע"ע בירושלמי סס' כניבורים פ"ג ה"כ כמשה בר"ש בן יוחאי ע"ב. ועי' בנה"ק בנ' וישב רף ק"פ ע"כ ע"ש וכלא כמולא תליא. ע"ש. ועע"ש במ' נשא רף קל"ד ואפילו ס"ח שכהיכל כו' ע"ש ועי' בתוס' בכתובות (כ"ב) ד"ה מציא. ושם (ע"ו) ר"ה אבל. דהאשה היא שדרה של האיש ותליא כמולו ע"ש. ובשר"ת הרא"ש סי' ג"ג. והבא בב"י אה"ע סי' י"ט. מ"ש כמסלגית מול נורם כו' ע"ש.

אך לעד י"ל רבאמר ר"י לעממ' אויל דאיתו מ"ל דאין מול לישראל. דאיתא במס' שבת (ק"ו). ר' חנינא אוסר מול מחכים. מול מעשיה. ויש מול לישראל. (ותירשי' לפי המול היא החכמה כו'. ויש מול לישראל שאין תפלה וצדקה משנה

נמי הנגמ'ם למבני החמי. וכן שפי' הרשכ'ם אח"כ בר"ד שיוכי) דאם לא בן למאי נגמ'ם אמר ר"י דקשין מוונתו של אדם יתור מהנאולה. ואף שיש להקשות ע"ז דא"כ אמאי לא כתב הרשכ'ם זה הנגמ'ם כמאמר דר"י נופא. דהא קודם לדרש. אך ר"ל דרשכ'ם כתב זה בר"ש לרבותא. ור"ל בר"י יהיו מוונתו של אדם קשין יותר מקריעת ים (ולא בר"ש דאמר מקריעת ים בכ"ה הרימון שהוא שוה לקריעת ים) ואילו קריעת ים ה' על ידי משה בדרכיב ועתה תרם את ספר תמוה את ידך על הים ובקעהו. וכתוב וים משה את ידך על הים (ועי' ג"כ במס' הלוי (ו'): נבי מעשה דרשב"י רשנב"י בנינאי נהרא כו'), ואילו מוונת הוא על ידי הקב"ה כנ"ל. והי' כמו בנאולה לר"י כנ"ל ולכן כתב הרשכ'ם הנגמ'ם למבני החמי ברוב שיוכי. וא"כ סכ"ש במאמר דר"י החדם. דהא לר"י הוא עשה יותר גם מקריעת ים סוף. ומכ"ש דבעי למבני החמי על מוונתו. והי' דאיתא בסנהדרין (ט"ב) תנא שמסיה דר"י ב"ק פרתה שחירף בעצמו כו' דכתיב מי ה' ונז' נפרע הקב"ה ממנו בעצמו דכתיב וינער ה' את מערס כבוד הים. וכת"ב רכנת בים מוסיד תומר מים רבים. מ"מ י"ל היינו דמיתתם ה' על ידי הקב"ה בעצמו אבל קריעת ים סוף ה' על ידי משה. וכדכתיב וים משה ונז' כנ"ל (והנה שמרע"ה ג"כ נקרא מלאך ה' (עי' מגלה עמוקות אופן יד ויל"ח ערך משה סי' שי"ג) ס"טס ש"ד הפנים ר"ת משה. וכתוב על משה ככל ביתי נאמה הוא. יראה שיש מלאך מסונה על האש ויש על המים וכו' ומהו ה' סמונה על כולם כל אשר חפץ עשה כמ"ש ולכל הור התוקע ונז'. עי' אלשיך בשל"י ע"ב סי' עלה שמים וירד ונז' כי משה ה' מושל על ר' יסודות ארמ"ע ושריהם העליונים. והביא דבריו אלה כפ' אורא ופ' נשא וק"ל. ועי' במדרש גתחומא ר"פ ויטרא. ור"ל כרכו ה' מלאכיו אלו משה ואהרן שנקראו מלאכים שנאמר (במדבר ה') וישלח מלאך ויוציאנו מסמצרים. וכן הוא אוסר ויהיו מלעיקים כמלאכי אלקים (ר"ה כ' ל"ו). כו' עכ"ל).

ולפי מעתה א"כ חיינוני שם בפסחים הנ"ל דר' יוחנן אשטעינו מאמר מוונתו של אדם קשים הם ביותר אשר ע"כ הם בידו של הקב"ה וכל שכירו של הקב"ה חוי סי' שהם קשים ביותר. והנפ"ם למבני החמי כנ"ל. א"כ ה"נ כמאמר דר' יוחנן דכאן רסס' תענית רנ' מפתחות הנ"ל נמי אשטעינו ר"י כוה דנפ"ם נדעו ראלו ה"נ מפתחות הם כירו של הקב"ה וע"כ שהם קשים ביותר כנ"ל. וע"כ הנפ"ם למבני החמי עלייהו. וכמאמר דר"י רסס' פסחים הנ"ל. וכדחא סתתא מתחיינהו ר"י. דגם כאן הנפ"ם למבני החמי. וכיוצא כוה איתא במס' ברכות (כ"ה). וא"ר יהודה ג' צריכים רחמים. ואלו הן. תלוס טוב. דשנה טובה. ומלך טוב. כו'. ופירשי' צריבין רחמים. שיכווא. שהם כירי הקב"ה. עכ"ל. הרי חיינוני ג"כ שכל שכירי הקב"ם צריך רחמים ע"ו. ועוד איתא שם. א"ר יוחנן. ל' הקב"ה מכרוז עליהם בעצמו. ואלו הן. רבי. רטובע. ופרתם טוב כו' ע"ש. וגיוצא כוה איתא במס' עירובין (ס"א). ת"ר ג' רכרים מעכירין את האדם על דעתו ועל דעת סגנו. ואלו הן. ע"ג. ורחח רעה. וסדוקי עניות.

את המולד עכ"ל). ור' יוחנן אמר אין מול לישראל כו' (ומירש"י רע"י תפלה חזונה ישנתה מולו למוכה). וכן רב ושמואל ור"ע ורבנ"י כולוה מ"ל דאין מול לישראל. ומה דרשה על ר"י ממה דאמר רבא בסמ' כו"ק בני חיי ומווני כו' כמולא תליא כב"ל. כו הקשו התוס' שם בסמ' שבת הג"ל ותירצו רס"ס ע"י זכות גרל משנתה בו ע"ש. (ואמ"ל נמי דהיי כמו על דרך דאמר ר' יוחנן בסמ' ברכות (ו'). דאפילו חרב חרה מנחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר הו יקמלי לו איהל. ונג בסמ' סנהדרין פ"ו יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שיהי' הכל מאמצים את כחו (פירש"י שיימיינתו מלה"ש לבקש רחמים) ואלי יהיו לו צדים מלמלה כו' ע"ש) (ע"י תשו' מהרש"ם ח"ד סי' ע' ולפי תירוצם דהתוס' קשה איד הוכיחו כמה תנאי ואמראי בש"ס דשבת שם סכמה עובדא דאין מול לישראל. ולמא הי"ל זכות גרל. וע"ש). תני נ"כ בתוס' רס"ס מ"ט הג"ל ע"ש. וע"ש במהרש"א כח"א רב רבנא שם תירוצם דהתוס' רס"ס שבת הג"ל. וכתב חו"ל. והכי מוכח נמי בשמעתין דרבא כפי החכמה דר"ה ואשתריה רח"ס כו'. ע"כ ראית לן למיכר דע"י אפוש רחמים מן שמיא כרעבני רבא איבא לכמל הנזירה ומול שנוגר בו. ע"כ המהרש"א שם. וע"ע נ"כ במהרש"א בסמ' בבא בתרא (ע"ד) מה שפי' שם על הא דאמר רבנ"ה דא"ל ההוא סניעא תא אחוי לך היבא דנשקי ארטא ורסיעא בו'. והבונה היא על שימת ר"י רבו שאמר אין מול לישראל. וכ' התוס' כו' מ"ט ע"י זכות גרל משנתה בו'. וע"ו אמר אחוי לך היבא דנשקי ערטא בו' דהיינו שע"י זכות שבארץ יגשע הרקיע למול שבו שישנתה ע"י מ"ט ותפלה דרחמי בו' עכ"ל. ע"ש. וע"ע נ"כ במהרש"א סנהדרין (ה') מה שפירש בהתבונן מה שנאמר כי שבע יפול צדיק וגו' רר"ל רמזד מערכת המשים שהם שבעה כוכבי לכת. יפול שבע פעמים שגולם מנודים לו. אבל הוא גם ככולם סצר וזותו. שהסב"ה משנה מולו ככולם למוכה בו'. אבל הרשע באחת יפול שאף המזלות כולם הם למוכה לו. הוא יפול באחת. דהיינו כרשעו. ואין מולו יבול להצילו. עכ"ל. ע"ש. והנה בתוס' הג"ל מוכח נמי בן מהנמרא שבת (ס"ט). דמבואר שם רע"י השבת וזכין לעשירות. והקשה כסוף ס' טרבו. שבת. הלא יש אנשים שנוגרו כמול הגורם עניות. ואיד יתעשרו ולא מצא אתה ע"פ הפשט. ע"ש. ובאמת לק"ס למש"ב בתוס' הג"ל רלב"ע ע"י זכות גרל המול משנתה.

וע"י כמגדל ענ להג' יעב"ץ ו"ל בעליית הבמחזו פ"ח מזה מ"ש ליישוב במשאר"ל אין מול לישראל. ובסמ"א חיי בני ומווני לאו בזכותא תליא מלחא בו' ע"ש ליישוב ויתפשטו הרבה קסמים בזה ע"ש. וע"ש בעליית הבחינה ס"פ ו' ד"ה אמנם בו' ע"ש. וע"י כס' נתיבות שלם נתיב יר"ש פ"ג משפ"י אלא כמולא תליא בו' ע"ש. וע"י כס' די הקנה ח"א בשער השנהגה והנהגה פ' ד' ע"ש ע"ש מזה דברים נעימים. וע"י בסמ"א א"ח כ"א ברח"י תקע"ו מזה. ע"ש ע"ש. וע"י כאור החיים פ' נהטתי על פסוק מ' ופניתי אליכם והפריתי בו' ע"ש ע"ש.

וע"י כס' מנן אבות (להג' מהרש"ק ו"ל) פ' ה' משנה כ"ב. משפ"י הא דבן כנ כנ אומר הפך כה והפך כה בו'. ודביותה דהנה אמרו חו"ל בני חיי ומווני בו' הקשו התוס' בו' ותירצו רע"י זכות גרל משנתה המול. וצראה והזכות גדול הוי ע"י התורה ובהתורה יש כח לשרד המערכות ולשנות המול סרעה למוכה. והנה אחו"ל בסמ' ברכות. למה נמשלו אהלים לנחלים. מה הנולד אדם אדם נכנס ממא ויוצא מהור. כך אהלים אדם נכנס מלא עונות ויוצא מלא זכיות. הרי דהתורה מהפכו מכף חובה לזכות. וז"ש דשני הפכיות תובל לעשות כותרה. א' מה שנוגע להגשפ' המול סכף חובה לכף זכות. והב' מה שנוגע להגוי. דמהפך בזה המול למוכה עכ"ל. וע"י כס' נשם הוור נ"כ בהמשותף באורייתא (ע"ש) וע"י כס' עמר"ו הג"ל פ' כראשית במעם הר' סינים שכל"כ ע"ש ע"ש נ"כ. וע"י במדרש תנחומא פ' תולדות שב' ולמה נתעקר האמהות אר"ל כשם ר"ש בו' ור"ח כשם ר' יוחנן שהי' הקב"ה מתאוה לתפלתם. וכ' שם בענף יוסף ק' וכי צדיקים אינם מתפללים בלא"ה נ' תפלות בכל יום. אך כוונת הסודש בו' להודיענו כח תפלתו של צדיקים בו' שהרי בני לאו בזכותא תליא בו' ועם התפלה שנינום בו' דעריפ"ה תפלה סכל המעשים בו'.

וע"י כוהר הק' כפ' תולדות רף קל"ו חו"ל. ר"א ויעתר יצחק רצלי עלותי' וחתר תחירה לעילא לבני מולא על בניו. דהא כההוא אתר תליון בניו. וכדון ויעתר לו ה'. אל תקרי ויעתר לו אלא ויתחר לו. חתירה חתר ל' קב"ה וקביל ל' וכדון ויתחר ויתגר רבקה אשתו. עכ"ל.

עוד נלע"ד דזהו דארי' (בסמ' שבת הג"ל) אין מול לישראל. הרב הא"י (ו"ל האין סוף דהוא הקב"ה הוא מול לישראל. הוא מול עליות. כי מול הוא מלשון יול מים מליו. ור"ל. ע"י כס' קדושת לוי פ' שמות במסוק וירא מלאך ה' אליו בלכת אש מתור הכנה ע"ש).

וע"י

את המולד עכ"ל). ור' יוחנן אמר אין מול לישראל כו' (ומירש"י רע"י תפלה חזונה ישנתה מולו למוכה). וכן רב ושמואל ור"ע ורבנ"י כולוה מ"ל דאין מול לישראל. ומה דרשה על ר"י ממה דאמר רבא בסמ' כו"ק בני חיי ומווני כו' כמולא תליא כב"ל. כו הקשו התוס' שם בסמ' שבת הג"ל ותירצו רס"ס ע"י זכות גרל משנתה בו' ע"ש. (ואמ"ל נמי דהיי כמו על דרך דאמר ר' יוחנן בסמ' ברכות (ו'). דאפילו חרב חרה מנחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר הו יקמלי לו איהל. ונג בסמ' סנהדרין פ"ו יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שיהי' הכל מאמצים את כחו (פירש"י שיימיינתו מלה"ש לבקש רחמים) ואלי יהיו לו צדים מלמלה כו' ע"ש) (ע"י תשו' מהרש"ם ח"ד סי' ע' ולפי תירוצם דהתוס' קשה איד הוכיחו כמה תנאי ואמראי בש"ס דשבת שם סכמה עובדא דאין מול לישראל. ולמא הי"ל זכות גרל. וע"ש). תני נ"כ בתוס' רס"ס מ"ט הג"ל ע"ש. וע"ש במהרש"א כח"א רב רבנא שם תירוצם דהתוס' רס"ס שבת הג"ל. וכתב חו"ל. והכי מוכח נמי בשמעתין דרבא כפי החכמה דר"ה ואשתריה רח"ס כו'. ע"כ ראית לן למיכר דע"י אפוש רחמים מן שמיא כרעבני רבא איבא לכמל הנזירה ומול שנוגר בו. ע"כ המהרש"א שם. וע"ע נ"כ במהרש"א בסמ' בבא בתרא (ע"ד) מה שפי' שם על הא דאמר רבנ"ה דא"ל ההוא סניעא תא אחוי לך היבא דנשקי ארטא ורסיעא בו'. והבונה היא על שימת ר"י רבו שאמר אין מול לישראל. וכ' התוס' כו' מ"ט ע"י זכות גרל משנתה בו'. וע"ו אמר אחוי לך היבא דנשקי ערטא בו' דהיינו שע"י זכות שבארץ יגשע הרקיע למול שבו שישנתה ע"י מ"ט ותפלה דרחמי בו' עכ"ל. ע"ש. וע"ע נ"כ במהרש"א סנהדרין (ה') מה שפירש בהתבונן מה שנאמר כי שבע יפול צדיק וגו' רר"ל רמזד מערכת המשים שהם שבעה כוכבי לכת. יפול שבע פעמים שגולם מנודים לו. אבל הוא גם ככולם סצר וזותו. שהסב"ה משנה מולו ככולם למוכה בו'. אבל הרשע באחת יפול שאף המזלות כולם הם למוכה לו. הוא יפול באחת. דהיינו כרשעו. ואין מולו יבול להצילו. עכ"ל. ע"ש. והנה בתוס' הג"ל מוכח נמי בן מהנמרא שבת (ס"ט). דמבואר שם רע"י השבת וזכין לעשירות. והקשה כסוף ס' טרבו. שבת. הלא יש אנשים שנוגרו כמול הגורם עניות. ואיד יתעשרו ולא מצא אתה ע"פ הפשט. ע"ש. ובאמת לק"ס למש"ב בתוס' הג"ל רלב"ע ע"י זכות גרל המול משנתה.

וע"י כס' עמר"ו כההרטה לפרש הכתוב אשר איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד כו' נבחר בו' אף ע"י שאמר בני חיי ומווני לא בזכותא בו' הוא רק לאיש שאינו עוסק במצוה אבל אם במצותיו חפץ מאד (א') נבחר בארץ יהי' שיהי' הוא עצמו כריא חוק ושולם בנפשו. (ב') ורעו דוד ישרים יבורך. שיהיו לו בנים צדיקים. (ג') הו ורעו דוד בביתו. שיהי' לו מזונות כריות מפני שהוא מלמלה לו המול וישרד מערכתו למי מעשיו. ע"ש.

וע"י כס' באר שבע בסמ' טוטה ס"פ א' שב' דהא ודאי ולא אמר רבא חיי. בני. בו' אלא דואט כשאר מצות. חוץ מצדקה דאל"כ קשה האיד אפ"ל לרבא שאין בני חיי ומווני

ויעי' כמ' מנורת המאור ח"ב כנר ה' כלל נ', ח"א. פ"ג שהביא לרבו רבא הג"ל, וכ' וכמה סוכ אמר הרמב"ם שאמר בספרו הנכבד (מורה נבוכים) כי מה שאמר רבא, הם רבדי יחיה, (שהוא לבדו אמר זה ואין תרברב בו) וכ' וכ' ע"ש.]

ויעי' ליישב צור הדיקו א' הג"ל. דהנמ"ס הוא, שיחיה' תארם בזמנא בה' ואף אם יש לו מזל רע, יש לו לכסות בו יתב' שיכול להשפיע לו את הטוב ותחסר כעוה"ו ובעוה"ב. דאיתא כמ' הקומץ כעי מיניה ר"י נשיאה מר"א מאי דתיבי כסחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עלמיס, א"ל כל התלהל כסחוננו כהכב"ה, הוא לו מחסה בעוה"ו ובעוה"ב ע"כ. וכ' למרש זה כמ' נתיבות עולם (למחר"ל ספראן ז"ל) כתיבי הכסחון. וז"ל רש לך לרעת כי אצל הכסחון כתיב כסחו בו עדי עד, ורצ"ל כי אע"פ כי לפעמים אין האדם ראוי לרברב טוב מצד רעו מול שלו, ועו"ו אמר שעכ"פ יש לכסות בו ית"ש, וזהו כסחו בה. עדי עד כי ביה ה' צור עלמיס, כלומר כי העוה"ו ועוה"ב נברא בשם י"ה, ולכך יש לכסות בו יתב' עדי עד, שיכול להשפיע אליו מעולם העליון שהוא כולו טוב, אף אם יש לו מזל רע בעה"ו. לבר מי ששם כסחוננו בו יתב' מגיע רבר זה עדי עולם העליון הוא עוה"ב. ולכך השית"ב ג"כ מחסה עליו בעוה"ו ובעוה"ב. כי בעל הכסחון עושה לו השית"ב מחסה לגמרי, ולכך הוא יתב' מחסה עליו בעוה"ו ובעוה"ב כמה שמגיע מחסה שלו עדי עולם העליון, והכן זה. וזה נרמז כמה שאמר והכוסח בה' חסר יסוככנוהו והוא חסר עליון, ודבר זה מגיע עדי עוה"ב, ע"ש. וה"נ הנפ"ס להיות כעל כסחון.]

ויעי' מש"כ לעיל, ולחלק בין ישראל עמו, לבין אוה"ע כנ"ל, יתא ניהא נמי הדיקו הב' דלעיל ממה דאיתא לקמן דארץ ישראל משקה אותה הקב"ה בעצמו, וכל העולם כולו ע"י שליח בו, רע"ש כמהרש"א בח"א, רפ"י ע"י שליח, היינו שרי עב"ם שלמעלה וסולות שלהם, אותם חלק ה' לכל העמים ע"כ. ע"ש. וא"כ לפמ"ש"כ לעיל אף אנו נאמר כעוה"ו רזה אתא לאשמעי' שם כמה שאמר דלכל העולם משקה ע"י שליח, שרי עב"ם וסולות שלהם, פי' דהיינו לאשמעי' דלכל העולם פי' לכל העמים אוה"ע, משקה ע"י שליח, פי' המולות (תהלוכות) המערבות על-לם.) ואין תפלה מועיל להם להיות יכולין לכסל המול ע"י אפשי כרחמים מן שמיא, כי אותם חלק ה' לכל העמים להמולות, אבל ארץ ישראל, פי' ארץ שהוא של ישראל עמי יתב' משקה אותה הקב"ה בעצמו, ופי' דעמו ישראל יכולין לכסל המול ע"י תפלה להכב"ה, ואין הקב"ה פותח כמפתח שבידו.

ועוד י"ל ליישב הדיקו הב' הג"ל, לפמ"ש לעיל ברש הרד"ש כמזמנר דהמלאך אף כרי הוא מסונה על העננים להסריח להביא עבים ולקבל סמים עליונים ולהשקות בכ"ם אשר הקב"ה רוצה, לפ"ו נאמר רמה שאמר ראי משקה אותה הקב"ה בעצמו, פי' דכתיבול הקב"ה בעצמו מסריח אף להביא העננים בשביל להשקות את א"י, מסום חכובותי' דבנ"י כי היא נחלתו וחבלו, וענין ה' דרש אותה חסר, אבל לכל העולם כולו משקה ע"י שליח, פי' ע"י המלאך אף כרי להביא העבים לקבל בו, (וזה ששינה

ויעי' כמ' מנורת המאור ח"ב כנר ה' כלל נ', ח"א. פ"ג שהביא לרבו רבא הג"ל, וכ' וכמה סוכ אמר הרמב"ם שאמר בספרו הנכבד (מורה נבוכים) כי מה שאמר רבא, הם רבדי יחיה, (שהוא לבדו אמר זה ואין תרברב בו) וכ' וכ' ע"ש.]

העולה מתנ"ל דהרי חייזנו דאין מול לישראל לרי, ואף לרבה ע"י אפשי כרחמים יכולין לכסל המול וכהתום' והמהרש"א חס' הג"ל, וא"כ ה"נ כמאמר דנ' ספתחות דר"י כאן אשמעינו בזה דנפ"ס למבעי רחמי עלייהו, ולעשות צדקה ותורה והפלה כנ"ל, דאין מול לישראל.

וכנה יתיישב הדיקו א' הג"ל, (וגם יהי' ניהא נמי הא דאיתא כמס' ביצה (ס"ו).) תני רב תחליפא אחוה ררבנאי חזאי, כל מונותיו של אדם קצובין לו מרה וער יוה"כ, חזי בו, א"ר אבהו מאי קרא, תקעו כחדש שופר כבסא ליום חננו, איזה תנ שהורש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה, וכתבי כי חק לישראל הוא משפט ונ', מאי משמע דהאי חק לישראל רמוני הוא, דתיבי ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה, מר"ו אמר מהבא הסריפני לחם חקי, עכ"ל הנמרא, ולבאורח ק"ס מזה, להא דאמר רבא דמוני לאו בזכותא-חליא אלא כסולא, דאם כרבא א"כ והא הלא המול שכבר נולד בו ה' מתייב לו סכבר שבמה מונות יהי' לו, וא"כ מה לו עור להקעבה מרה שככל שנה ושנה ליזכה כהקעבה, והלא אין תפלה משנה המול, וגם מאי נפ"ס לו מזה המאמר דמונותיו של אדם קצובין בו' (ורש"י ז"ל פי' ויש לו לזאת סלעשות יציאה מדוכה בו'), ולמפ"ש לפי הג"ל א"ש רגב בשם אשמעינו דאין מול לישראל ומהני להו למבעי רחמי לכסל חסול, ואף שנולד כסול רעה המורה שלא יהי' לו מונות ח"ו, עכ"ו אם מרה וער יו"כ הוא שב ובספק רחמים אזי הוא מבטל המול רמונותיו של אדם קצובין לו מרה וער יוה"כ ואז הוא העת היותר מרוצה להשב אף ליחידים השבים ובריע בו, וזהו רק לישראל עמו, וזש"כ כי חק לישראל הוא דייקא היורעם משפט לאלי יעקב, אבל לאוה"ע אינו כן. כי משפטים כל ירעים, וכזה א"ש נמי כמה דשביק מר"ו הקרא מהת' ואכלו את חקם ונ"ו והביא מדברי קבלה, הסריפני לחם חקי, דהאי קרא איירי כהאי ענינא נופיה, שבקס מהקב"ה קעב שיעור מונותיו, ע"ש כמהרש"א.

ועי' כוזה ה"ל כפ' פינחס (ד' רס"ז ע"ב) שב' דכל המשתול באורייתא כטל מיניה חיובא דבכביא וסול' אי אולף לה בניו לקיימא פקודאה, אי לא, באלו לא אשחרל בה ולא כסיל מגיה חיובא דבכבי' וסול'. כ"ש עמי הארץ ראינון אתמלתן לבערו בו ע"ש. ולפ"ו נ"ב לק"ס מתנ"ל, ור"ק.

שוב מצאתי תלית"ב בשם הרמ"ם אוה"ת בספרו חפץ ה' (שהקשה כפרשיותנו הג"ל) על הא דאיתא בשבח (פנ"א:.) תניא ר"א הקפר אומר לעולם יבקש אדם על מרה זו בו' ופירשי' ז"ל שלא יבא לירי עניות בו', וכ' חרמ' הג"ל וז"ל דהנן דאסרינו (מ"ק כ"ח) מונוי לאו בזכותא חליא מילחא

שינה וכ' ושלח מים וגו' ראינו נב' א"י כתיב הנתנו ספר וגו' (ד"ק).

ועוד י"ל למש"כ בהמספרות דשני מיני גשמים יש. א' מצד תהליכות המערכות. הב' מאוצר המוב. ולמש"כ ברש הדרוש בשם הפמ"נ בשם הסל"ם הגשמים מאוצר המוב לא נספר לשלוח. אבל שאר גשמים נספרו. וא"כ יהי' הגי' הכי, ארץ ישראל דשם גשמים יורדים מאוצר המוב. ולכן משקה אותה הקב"ה בעצמו. דהא מאוצר המוב לא נספר לשלוח. אבל לכל העולם. פי' שאר ארצות. דלעולם אין גשמים יורדים מאוצר המוב. אלא שאר גשמים. וע"כ משקה ע"י שלוח. דשאר גשמים נספרו לשלוח בנ"ל. וכן איתא בהריא כספ' ב"כ (מ"א) דכשאר ארצות תתן מא"י אין גשמים יורדים מאוצר מוב דר"ל הנמרא שם. ואמר פרס ב"כ אר"ח מיום שחבר בהמ"ק לא ירדו גשמים מאוצר מוב שנאמר יפחח ה' לך את אוצרו המוב (ויספיה לחת ספר ארצו) כזמן שישראל עושין רצונו של מקום ושרשים בארצם גשמים יורדים מאוצר מוב וכלו שאין גשמים יורדים אין יורדים מאוצר מוב. ע"כ. וע"ש במהרש"א מה שמדקדק בזה ומה שמפרש שם בזה ע"ש. וגם כ' שם הוא על רד דר"ד יחזנו ככאן בספ' העניית ארץ ישראל שוהה מי גשמים וכל העולם כולו מחסדיה ע"ש. דר"ק. ונחישכ הדיוק הב' בעוה"י.

והדיוק הר' בכונתו ררש"י ז"ל כו'. נראה דגם לרש"י ע"כ צ"ל דלא נספר לשלוח אף מפתח א' מהג' להיות לעולם מסוגה עליו. אלא לפעמים לפי שעה וכהתוס' ז"ל. דאלת"ה אלא לרש"י ז"ל מפתח א' נספר לשלוח אף להיות לעולם מסוגה עליו לר"י. א"כ יהי' קשה לפי' האיר יליף ר"י בפסחים שם דמונותיו ש"א קשין יותר מהגאולה דאיילו גאולה הי' ע"י שלוח גאולה מוונות הוא ע"י הקב"ה בנ"ל. והא הלא אשכחו רמפתח של גשמים (היינו נמי גם פרנסה ומונות לר"י בנ"ל בנמרא) נמי הוא ע"י שלוח אליהו ז"ל בנ"ל. אלא ע"כ דצ"ל דלא נספר לשלוח להיות לעולם מסוגה עליו אלא לפעמים. וא"כ יפה אר"י שם דמונות ש"א קשין יותר מהגאולה. דאיילו בגאולה ב' המלאך וגו' פי' רתמיר המלאך גאל אותי. ואילו במונות ב' האלקים הרעה אותי. פי' רתמיר אלקי' רעה אותי. והא דאשכחו רמפתח הגשמים (היינו פרנסה) יש נמי ע"י שלוח. זה אינו אלא לפי שעה. אבל לא להיות לעולם מסוגה עליו. וא"כ נתבאר לן הדיוק הר' ג"כ דאף לרש"י ע"כ צ"ל דאף מפתח א' א' מהג' נמי לא נספר לשלוח להיות לעולם מסוגה עליו וכהתוס' מכת מאמר רר"י רמס' פסחים הנ"ל (עוד י"ל דכן מוכח מכאן ג"כ מלישנא רר"י דאמר שלא נספרו. ע"ל בסוף הדרוש).

והדיוק ה' דכאן אר"י הא רכ' ספר כקרא יפתח ה' וגו' היינו נמי פרנסה ולקמן (מ') אר"י ספר כשכיל יחיד דכתיב יפתח ה' לך וגו' פרנסה בשכיל רבים דכתיב הגני מסמיר לכח' להם כו'. ולקמן דכמו כן יליף פרנסה בשכיל יחיד ג"כ וליישב זה ולע"ד רע"ב צ"ל הדין שפרנסה שם בדף ס' הוא כהמהרש"א ז"ל בח"א שם. רפי' שם פרנסה היינו פרנסה נופיה בעינה שחבוא מן השמים כגון הסן והבאר הוא דבר נימי ולא בא רק בשכיל רבים ע"כ ע"ש וכוה א"ש. וע"ל. וגם י"ל דהוי' כמו על רד דאיחא כספ' שבת (נ"ג ע"ב) והוכח לעיל אר"י תרע' (דבמה קשין מוונותיו של אדם) דמתרחיש ניסא ולא איכר מונוי. וזו רש"י. ואין גם זה נר"ל שיכראו מוונות לצדיקים בביתם שימצאו חסין נר"ל צ"ל באוצרותיהן ע"כ. וי"ל כונתו ג"כ דהיינו דפרנסה נופיה בעינה כמו חסין נר"ל צ"ל באוצרותיהן אי"ז נר"ל לצדיקים יחידים וכמו הבאר והסן לא באו בשכיל יחיד. ולפ"ז אפ"י ולדחות להקשים זה גם בכונת רש"י דכאן ר"י מ' הג"ל כדיוק זה ה' ולומר דרש"י בכאן ופרנסה שפע טובה ב' אינו בא ב' אלא ב' שאם רבים צריכין שובע שתשלח כרכה בתבואה כנ"ל כונתו רמא ה' שנת רעב ורכים צריכים שתשלח כרכה בתבואה פי' דהיינו שימצאו חיסין נר"ל צ"ל באוצרותיהם. הקב"ה עושה אם זכו. וכמו הסן והבאר ב' ומ"ש רש"י אה"כ אבל יהוד' ב' לעשות שרדו כשרה שובע לא. פי' שימצא חיסים בשרדו פי' באוצר כשרה שובע כבשנת השובע לא בא כונתו. אבל פרנסה סתמא הוי ג"כ בכלל יפתח ה' לך ב' בשכיל יחיד ג"כ (ועי' ספ' יומא דף ע"ה ע"ב. ר"י משתבח ל' כי רנא ומירש"י הוי נמצאה לו כיו חביתיו שהיו ממציאין לו מן השמים) ה"ו משתבח ל' כי ציבי ב' ע"ש).

והדיוק הה' הנ"ל מה שדקדקו להתוס' ורש"י ז"ל אם ה' או ב' מפתחות ביהוד' נספרין לשלוח ע"כ לפי שעה. זהו יתבאר סכת דאיתא בספ' סנהדרין שם כפ' חלק (ק"יג) ח"ל הנמרא שם כיון דהוא דאיכא צערא כעלמא כתיב ויהי רכר ה' אלי לאמר קום לך צרחה. ובתיב ויהי אחר הרכרים האלה חלה כו האשה בע"ב. כתיב רחמי למיחו ליה אקליא רתה"מ א"ל ג' מפתחות לא נספרו לשלוח. של חיה ושל נפש רתה"מ. יאמר שחיים ביד התלמיד וא' ביד הרב. אייתי הא ושקיל האי. רכתיב לך הראה אל אחאב (ואחנה) ספר. (פירש"י סדלא ב' ותו ספר). ע"כ הנמרא. הרי מכוון בהריא רב' מפתחות ביהוד' ומכ"ש ג' ביהוד' אין נספרין לשלוח אף לפי שעה (ועי' לקמן גם מהזהר) והא דאמר שלש מפתחות כו' והא חייבין האפי' ב' מהם לא נספרו לשלוח. י"ל דכתיב אשמש שלש מפתחות הן ביד הקב"ה שאפי' שנים מהם לא נספרו ביד שלוח ביהוד'.

ואת לפי מה שזכרנו לעיל רהנ"ס מהמאמר רר"י הנ"ל רנ' מפתחות כו' היינו למבעיא רחמי. וא"כ מאי נפ"מ לן כוח לדרק כאן אם ב' או ג' ביהוד' נספרו לשלוח לר"י אל אר ורק א' נספר. אך באמת גם לענין מבעיא רחמי נפ"מ ג"כ דכו אף לענין למבעיא רחמי נמי אשכחו לקמן (ח' ע"ב) בהדיא ולא כעי' רחמי אהרדי. דאיתא שם כימי רש"י כ"ד נחמינו הוא כפסא ומותנא. אמר היכי נעביד. ניבעי רחמי אהרדי לא אפשר. אלא ליבעי רחמי אמתננו וכפנא נסבול. א"ל רשב"ג כו'. ומ"ל דלא מצלינו רחמי אתרתי דל' ונצושה ונבקשה מאלקינו על זאת. ככלל דאיכא אחריתי ב' ע"ש.

ונתבאר לן הריקו הח' הג"ל, דלהתום' נמי ע"כ צ"ל דג' ביתר לא נססר לשליה אף לפי שעה וכפירש"י דל' וזהו גם ב' ביתר לא נססר נ"כ אף לפי שעה וטרטובא בהריא כפ"ס מנהדרין הג"ל (ועי' בורה' פ' וירא כמדוש הגעלם ח"ל, וה' פקד את שרה ונר', שלש ספתחות בידו של הקב"ה ולא מססר לא ביד מלאך ולא ביד שרה. מפתח של תיה ושל נשמים ושל תהה"ם. בא אליהו ונמל השנים של נשמים ושל תהה"ם. ואר"י לא נססרו לאליהו אלא א' דאר"י יתגנו בשוכיש אליהו לתחייתו בו הצרתתיה אל' עב"ה לא יאות לך למיסב בידך שתי מפתחות אלא תו לי מפתח הנשמים ותחיה המת, הוינו דכתיב לך והצאת אל' אתאכ ונר' והתנת מסר, לא אמר ותו מסר אלא והתנה הוא אלישע הנ"ל אין לקיים פי שנים ברחוה של אליהו כו'. תניא אר"ש מפתח של תיה בידו של הקב"ה הוא, ובעוד שהיא יושבת על המשבר הכב"ה סררה באוחו והלך אם ראוי הוא לצאת לעולם. פתח דלתות כסנה ויוצא. ואם לאו סוגר דלתותו ב' עכ"ל ע"ש.

הדיוק ה' הג"ל דמה דחוק לרש"י וז"ל לתרץ כתיורצו. ואמאי לא מתרץ רש"י כתיורצו דהתום', (וכפרס לפ"ש לעיל דגם לרש"י ע"כ צ"ל דאף מפתח א' א' מהג' נ"כ לא נססר לשליה להיות לעולם מסנה עליו ובהתום' וז"ל כנ"ל). נ"ל דרש"י וז"ל מדייק כן משלון רר"י וזה דחוק. דלמה אר"י מקורם נ' מפתחות. מנינא דנ' למאי אתא (וכמו שדקדקנו בריוק הו' הנ"ל) וזה שמצינו רש"י וז"ל בתחלתו ריבורו רק אל' תיבות אר"י נ' מפתחות. ולא יותר (דאילו התום' ציינו גם תיבות שלא נססרו לשליה. כתחילת דבורם) משום רהוה ק"ל לרש"י וז"ל מנינא דג' מפתחות למאי אתא כנ"ל. ולכן כתב רש"י ופי' היינו כו' ביתר, פי' לפירשו לתרץ ולכן אר"י מקורם מנינא נ' מפתחות, היינו כו' ביתר לאור' לן כזה דכוונתו הוא דג' מפתחות ביתר לא נססרו לשליה א' (אף לפי שעה) אלא כירו של הקב"ה הו' כיוה, אבל א' א' מהג' נססר גם כן לשליה ורק לפעמים. וכדי שלא יהי' קשה קשית התום' (ובהכ"ה הג"ל) וא"כ בהכרח רש"י וז"ל לתרץ כתיורצו. מחסת דחוקו הלשון דר"י מנינא דנ' למאי אתא כנ"ל. ולפי' א"כ נתיישב לן גם הריקו הו' והו' הג"ל נ"כ.

הדיוק הח' הג"ל דאיד יהי' הילפתא מהכתובים לפירש"י וז"ל כו', י"ל לרש"י וז"ל מפרש הכי הוכחת הש"ם הוא. סכיוו דסצינו דהקב"ה מסר הני (נשמים ותחי') לשליה. א"כ למאי נפ"ם כ' כהו' ר' רהוי המפתח שלהו ביד הקב"ה, אלא ודאי ע"כ דאשמעי' קראי ולא נססרו הני נ' ביתר וד"כ, (אחוז' מצאתי תלית"כ כס' משחת אהרן על הש"ם שב' נ"כ כן ררש"י מפרש דהוכחת הש"ם הוא כנ"ל, ונהנת' חלית"כ שכוונתי לזה נ"כ) (ע"ש אות ו').

הדיוק הט' אמאי לא ניתא להו להתום' וז"ל לפרש כפירש"י וז"ל כו', הנה כבר כתבנו בריוק אות ח' הג"ל ספני רקשה לפירש"י איד יהי' הילפתא מהכתובים לפירש"י וז"ל ע"ש. אר כתבנו ליישב כבר לרש"י וז"ל הילפתא רה"ש מהכתובים

ע"ש. וע"ש אורות אליהו הנביא מזהב הוא. ע"ש. וע"ש כח"ג סי' כ' מזה ע"ש ע"ש וע"ש כזהו הק' בפי' בראשית (דף ס"ו ע"ב) ברוד אמר או' א' ח"ל יש שב' שאליהו לא נולד מאב ואם. אלא מלאך ה' ונתלבש כר' יסודות שכזה העולם. עב"ל. ועי' במס' קידושין (ע"ג) בפי'רש"י ר"ח אליהו. כותב כ"י ע"ש ועי' בס' תרכ"א בספר א"ר פ' י"ח ובאליהו זוסא פ' ס"ו ע"ש. וע"ש בתורה מציון הנ"ל ובמסכה סקומת מזה ע"ש. ועי' בתוס' ב"ם (ק"ר) סוף ד"ה סוף כ"י ע"ש. ועיין בילקוט חרש ענה אליהו א' י"ב וס"ו ע"ש. (ועי' מדרש רבה פ' ויצא ס"פ ע"א. ועי' בספר קידושין לוי פ' פנחס ע"ש) ועי' במדרש תנחומא פ' תשא א' י"ג ע"ש ועי' במעבר יבך במאמר שפת אמת פ' י"ז טעם מה שאומרים העולם שאליהו הוא בכל יומא בשוקא. ע"ש"ו והו"ד במסעמים התחש אות א' ע"ש).

(ועי' דר"מ) נלע"ד נהאי מאמר רר"י דני' מפתחות הנ"ל, וההנפ"מ למבעי תמי כנ"ל. והוא, כי זאת נלע"ד הויכוח שיש בין הקב"ה לישראל עם קדשו. דע' במהר"א כיצה (ל"ב) כח"א דפי' מ"ש בתהלים מהר יקרמוני חסדיך כי דלונן מאר. שהקב"ה אומר לישראל, הפרתם על הבריות מרחמים עליו משמים. ואתם פתחילו לרחם. ואנו אומרים מהר יקרמוני חסדיך. שאתה תקדים לרחם כי דלונן מאר. ואין לנו כמה לרחם. עב"ל.

וגם ירדע הקב"ה אומר שובו אלי ואשובה אליכם (עי' במדרש איכה ה'). היינו שישראל יעשו תשובה מקודם, ואז אח"כ ינאלם וישיבם אליו ה' לארצו. ואנו כנ"י עמו אומרים השיבנו ה' אליך ותשובה ונ' היינו דהקב"ה ישיבם אליו לארצו וינאלם מקודם. ואח"כ ונשובה. נעשה תשובה. ועד"ן איתא בס"פ דהוה סי' הכתוב באיכה. למה לנצח תשכחנו ונ' השיבנו ה' ונ', היינו דהישראל מתפללים ואומרים בתהלים לאביהם שכשמיים. למה לנצח. כלומר למה ע"י הנצחון הלאה שביננו לבינינו. תשכחני תעזבני לאורך ימים. השיבנו ה' אליך ונ'.

ונלע"ד למרש ער"ז גם הזמר דש"ק יה זכות אבות יגן עלינו, נצח ישראל מצרותינו נאלינו וכו'. היינו שאנו סכקשים מהקב"ה, אשר זכות אבות יהי' יגן עלינו. אשר, נצח ישראל. פי' שהנצחון שישראל אומרים להקב"ה מצרותינו נאלינו וסבור גלות דלנו והעלינו. מקודם. ואח"כ ונשובה. לנצח. פי' שנהי' אנו כנ"י שצדדו את הנצחון תשכיל בשכיל זכות אבות שיהי' יגן עלינו. וכמו שאנו מתפללים בתפילת והוא רחום כ"י שמע קול תחנונינו וזכור לנו את ברית אבותינו והרשיענו. וכן יש דמו כהכתוב רבונות אבות הללוית מתקבצות. עי' בבעה"ם כפ' וירא. והבא לקום.

וגם שמעתי מאמר נאה בשם הרה"ק מסארמטוב זצ"ל אשר ההוא אמר למרש הב' בתהלים (מ"ה) שובינו אלקי ישענו והפר בעקר עמנו ונ'. עוה"ד שובינו ונ' אתה אליך סקרים והפר בעקר עמנו. כ"י. הלא העולם אתה בנו תמשוד אפר לרוד חודר (בתמיה). הלא (המקו' יהי' תשא בראי') אתה תשוב תחייט. (וסה יהי' והלא) ועמד ישמחו בר', שישמחו או יואסרו שהם נברו

אף גם א' א' מהנ' ג"כ לא נסמרו לעולם לשליח דרק לפעמים לפי שעה. ותרתו אשמעינו ר"י. א' רשלתו כיהר לא נסמרו כלל לשליח אף לפעמים לפי שעה. ב' דאף גם א' א' מהנ' ג"כ לא נסמרו לשליח להיות לעולם מסונה עליו אלא דק לפעמים. (ואשמעינו זה ר"י ג"כ רגם א' א' מהנ' לא נסמרו לשליח להיות לעולם מסונה עליו, בכדי שיהי' היסב היסב נבנו מאמר דר"י דכמס' פסחים מה שאמר התם שקשיו מונותיו ש"א כ"י כנ"ל. ראלת"ה ל"ה א"ש מאמר דכמס' פסחים הלזה. כנ"ל (בריוק הר"). ואין שום חילוק טעמים בין רש"י להתוס' כזה אלא דמה רלא מנלה לן זה. הוא רש"י ז"ל. מנלה לן זה. הוא התוס' ז"ל. רש"י מדייק למרש מניא דר"י כנ"ל וע"ב מפרש ומתרח בתיחצו. וכדי שלא יהי' ק' קשיית התוס' (כהב"ח). אבל באמת גם רש"י ז"ל ע"ב ס"ל כתיודח התוס' ג"כ כנ"ל. והתוס' ז"ל ע"ב ס"ל גם כן כתיודח רש"י ז"ל. כנ"ל. אלא דהם באו עוד לנלות לן כוונתו רש"י ז"ל כנ"ל. ולדין ג"כ חיבתו שלא נסמרו רקאמר ר"י כנ"ל. ולא היו תיודח התוס' ז"ל אחר מרש"י ז"ל אלא נילוי מילתא על רש"י ז"ל ככוונתו כנ"ל. ותלית"ב נתישב לן גם הריוק הם' והו"ה. כנלע"ד.

והרי"ק הי"א הנ"ל דראמי לא קחשיב עוד מפתח ההסליחה כ"י ולא מסר אותה למלאך. כן מסתב כס' באר שבע סוף מס' סנהדרין, וכ' וי"ל הרי"ק דוקא למלאך מן הגפרדים החומאים שכחוב בהם ובמלאכיו ישים תהלה. והתהלה היתה מסה שתלו הבח בעצמם בענין סודם כשאמר כי משחיתים אנחנו, אבל אם המלאך הוא מן הנמיטות, הריינו מן הכת שאינו חומאין והוא מסמרו"ן שר הפנים יש לו כח לפתח הפשעים. והסליחה מסורה בירו כמ שתבתו חמס האכת כמסוק כי לא ישא לפשעכם. עב"ל הבאר שבע.

(ולע"ד) ג"ל עוד ליישב הרי"ק הי"א לפס"ש בילקוט. אין הנשמים יודים אלא א"כ נמחלו עונותיהם של ישראל. שאמר רצית ה' ארצך וכו' נשאת עון עמך. ע"ש וא"כ לק"מ וק"ל.

(ומה) שהקשינו מהמדרש כ"י י"ל לע"ד ג"כ ליישב והוא כי הפרתסה נקראה חיים. שוהר הפרתסה היא חיי הבריות. ואין חילוק בין החיים ובניהוהפרתסה כלל. והמפתח של הפרתסה הוא כידור של הקב"ה וה"ה החיים הוא כידור של הקב"ה).

והרי"ק הי"ב ג"ל דע"ב צ"ל דירשאל קרוים כנים למסוק. ואב מסמא את עצמו לבנו. עי' בס' פר"ד דרוד כ"ג וכ"ה. ועי' בספר עונן חיים לשבת דף ג"ס ע"ב אות ע', וע"ש באר"ח ע"ד ש"כ"ב לתרץ זה. ע"ש.

(ובה"א) דאליהו אלישע שהחיו המתיים. מזה עי' בס' תורה מציון שנה ה' ח"ב. המסוקות כוח ע"ש. וע"ש בענין כן הצרמתיים חיי', ואם מת מסה הי' או רת נחלף. ע"ש ע"ש כסוף סי' ב' באות י"ג. וע"ש בענין פנחס זה אליהו ע"ש ע"ש מזה. (ועי' בספר הירוחת כ' אלפים תתקכ"ב וכ"י אלפים ג"ת.

כ"י (ועי' בתיקונים תוסא שתיאה שב' וז"ל, וברא יתער רחמי על שכינתיה ועל בנהי רבנלואא. ועי' כמרש אליהו מה רמשרש תב' כי עם ה' התמר הורכב עמ פרות. כלומר שהתמר אשר ישנה עמנו יהי' נ"כ עמו והפרות אשר עשה ה' יהיה הרבה יותר עמו כו' ע"ש). ונאמר ובא לציון גואל ולשכי פשע כיעקב ונ', והיינו דמקורם יבוא הגואל ואח"כ ולשכי פשע כיעקב. כו' ימכים וכן יהי' נאם ה' ויביר אמן. ונאמר ושב ה' את שבותך וזחמך ושב וקבצך ונ' וע"כ שב' כס"י רפ"י דה"כ הכי הוא, ושב ה' את שבותך, כלומר שב' ה' תשובה, את שבותך, את התשובה שצריך אתה לעשות ושב' ונ', ושב וקבצך ונ', (ונהג לא הבנתי האיד הוא רכר זה, והרצוה כהתשובה בידן שאנו נעשה תשובה, ואשר צריך אנו לעשות, יעשה ה', ומה יהי', אך ראיתי כמרש פינחס דכ' ליישב ס"ש האיד אפשר להתפלל על א' שיעשה תשובה, והלא הכל כידר שמים כו', וכ' ליישב, ע"ש, ויתיישב גם זה ע"ש). [וכעין זה מצאתי אחז"ר כש"ת הר"ד דף כ"ד ע"ד ע"ד' כהא דקיי"ל כשמואל דאין פירוש אלא במקום סעודה, נגד רב, ר"ל משום דהלכות כשימואל כרינא, ומבואר כהה"ל דהקידוש בא להמתיב היינים, ע"כ קיי"ל כותי' כזה].

והנה יש לרמוז עוד רמז בזה מהכתוב דכן ההלכה כשמואל דחז"ל ישראל יבנו שינצחו את הויכות, לפ"ש הבעה"ט בנ' וירא כפסוק ויהי אחר, שאמר אברהם ונשתחוה ונשוכה ונ', דב' שם הבעה"ט וז"ל, ונשוכה ו' כמסורה ונשתחוה ונשוכה, נתנה ראש ונשוכה, לכו ונשוכה אל עיר ה', נחפשה רכינו ונתקוהה ונשוכה, השיכנו ה' אליך ונשוכה, לכו ונשוכה ער ה', בזכות אברהם שאמר נשתחוה ונשוכה זכו ישראל לעשות תשובה, והיינו לכו ונשוכה, נחפשה רכינו ונתקוהה ונשוכה, השכנו ה' אליך ונשוכה, ובזכותם הגליות מתקבצות לכו ונשוכה אל עיר ה', ואם לא זכו, ואמר נתנה ראש ונשוכה הכל בזכות אברהם, עכ"ל הבעה"ט ז"ל, ולפי רכינו הג"ל י"ל נ"כ לרמוז ער"ג, בזכות אברהם שאמר נשתחוה ונשוכה, ויבנו ישראל לנצח את הנצחון שאומרים השיכנו ה' אליך ונשוכה, לקבץ הגליות מקורם ואח"כ לעשות תשובה, והיינו לכו ונשוכה אל עיר ה' ואח"כ נחפשה רכינו ונתקוהה ונשוכה, לכו ונשוכה ער ה', ואם לא זכו אומר נתנה ראש ונשוכה, הכל בזכות אברהם.

והנה יש במרש, בונה ירושלים ה' אפ"ה נדחי ישראל יבנם, ע"כ, והמרש הזה תתום ותתום ופלא, אר מצא בשם הרזעה"ק כו' מאפסא זכ"ר דההוא אמר לפרשו, דהנה איתא כמשה (ב"מ פ' י') הבית העליון של שנים שגפלו, אמר בעל העליה לבעה"כ לבנות והוא אינו רוצה לבנות, הרי בעל העליה בונה את הבית ואת העליה וכו' ויושב בתוך הבית ער שיתן לו את יציאותיו, ע"כ, וזה ידוע שכה"ס של מטה מבוח נגד כה"ס של מעלה, וזהו הבית, היינו כיה"ס של מטה, והעליה היינו ביה"ס של מעלה, של שנים, היינו כביכול קוב"ה וישראל, שגפלו, בעוה"ד אמר בעל העליה, היינו קוב"ה מכסע מאתנו לבנות ליישר ולתקן רכינו ויבנה ביה"ס, והוא אינו רוצה לבנות

נכר את הנצחון והויכות, וע"כ תחשו לנו הישועה, ע"כ שמעתי, (ואנב נכוא מאמר א' בשם הסבא קדישא הצדיק המסורס ר' ל"ב משפצאליע נב"מ, שפירש מ"כ אבינו מלכנו הרם קרן ישראל עמר, דהנה ונלטה את ישראל כנלות (כמ"ד בפסחים ב"ז:) כעין גלות מצרים, וכימי אחרשוש שרכים התניירו, וזהו כמו ריווח על הקור, ועתה אנחנו מתפללים, הרם קרן ישראל, פי' לקח לך את הקרן ולא תחפרו כהריווח, כי גם הקרן ת"ו כסכנה).

גם נכוא נא ותכונו, מרכז הפלונתא כיון רב ושמואל בפסחים (ע"ו) דרב אמר עלאה נבר ושמואל מוכר התאה נבר, ופסקינו דהלכה כשמואל דתתאה נבר כירוע, וקשה ע"ז, דהא זאת נודע נ"כ רב"ם שמתקופים רב ושמואל, הלכה כרב באיסורי, וכשמואל כריני, וכן קיי"ל בכללי הש"ס הלכה כרב באיסורי, עי' מכוא התלמוד, ועי' כש"ס כבודות (ס"ט) ובגדה (כ"ר:) ע"ש, וא"כ למה כאן לענין תת"ג פסקינו כשמואל רהוא כענין האיסור.

אך נל"ד לרמוז וליישב קושיותנו, ונימא משום דפלונתתו רב ושמואל קאי גם לענין דינא, רהנצחון הג"ל, רב מוכר דעלאה נבר, היינו הקב"ה דהוא עילאה כו' הוא יגבר וינצח את הויכות, דלא יהי' הגאולה ער שישוכו ישראל לאביהם שבשמים מקורם, ושמואל מוכר תתאה נבר, היינו שישראל אשר המה שוכני ארץ מתחת המה ינצחו את הויכות ער שהקב"ה כרוכ רחמי ירחם עליהם וישוכם אליו, (רכו' ע' בנהררין (צ"ו:) אמר רב כלו כל הקיצין ואין הרב תלוי אלא בתשובה ומע"ט, ושמואל אמר כו' דאפילו כלא תשובה ננאלין, ע"ש כפירש"י), ואליכא רב עפ"ז יהי' נ"כ הפי' כנסרא בעתה אחישנה, זכו אחישנה לא זכו בעתה, ועוד מאמר שם, זכו מלאך של אש ירד מן השמים כו', לא זכו עני ורוכב על החמור כו', פי' היינו כשלא יבנו ח"ו, ואו יהי' עילאה נבר, היינו שלא תהי' הגאולה כעה אחישנה כ"א בעתה, אוי יהי' עני ורוכב על החמור, היינו לרמוז שהעילאה נבר על החמור, שאנו בכחית חמור (ועוד לרמוז שע"י שלא זכו ולא הטו שכמם לעול התורה כמס"נ כיששכר תמור נרם, ועי"כ לא זכו שתהי' הגאולה באחישנה אלא בעתה כי עילאה נבר, ועי"כ הוא עני על חמור, ועי' ל"ק בשם שפ"צ מ"שפי תפלה לעני כי יעטר כו' ע"ש, ולרכינו יהי' הפי' ער"ג, תפלה, כלומר, כלומר להתפלל על ביאת משיח שהי' באחישנה, לעני כי יעטר, כלומר כי ע"י מה שמתעטף ותתאדר ביאתה אוי יהי' עני ורוכב על החמור דעילאה נבר כנ"ל, ולכן צריכין להתפלל על זה ולהיות זכו, ואו יהי' מלאך של אש מן השמים ועי' אחישנה כנ"ל.

ועפ"י רכינו אלה יהורג לן קושיתנו הג"ל, למה הלכה כשמואל רתח"ג באיסור, אך יעו רבאן לפי רכינו (דפלונתתו קאי גם על נצחון הג"ל) נגע הרב לרינא ורינא נ"כ נינינו לבין אבינו שבשמים אשר גם זה נקרא משפט (כמ"ס רס"ז ע"כ כ' תצוה ב"ה פ' ס"ו) לכו לזאת נפסקה הלכה כשמואל דתת"ג, (רהלכה כשמואל כרינא), ורהקב"ה כרוכ רחמי ירחם עלינו וינאלינו וישיכינו אליו וכמו שנאמר למעני למעני אעשה (ש"ע) ונאמר ואעשה למען שמי (ויחזקאל

לכנות, היינו כאם אנו ת"ו לא נעשה תשובה ולא נתקו דרכינו. הרי כעל העלי' בונה את הבית ואת העליה ויושב בכית עד שיתן לו את יציאותיו. פי' יורכת כביכול קוב"ה כעל העליה לבנות נ"כ את כיהמ"ס התתתו. רק ששרות הריון נתון שירור כתובה עד שיתן לו יציאותיו. היינו שלא יכנס ח"ו נדחי ישראל עד שיעשו תשובה. לזה אמר המדרש אפי"ה כרוב חסרו יכנום עמנו לפנים משרות הריון ויקבץ אותנו מד' כנפות הארץ. וזהו. אמ"ה נדחי ישראל יכנס וירדוד עמם כביהמ"ס שיכנה ב"ב. ע"ב. ורמח"ש וט"ו. הרי ריבוכה כביכול קוב"ה לבנות ולכנם אותנו. וביה"ר ב"ב.

צרכיו, רק יתפלל תחילה על גלות השכינה. ויא' יהי' לשמו שום קסרונו כי מה יאמר. ובשארם מתפלל על גלות השכינה אז תפלתו מצעת עד כמה הכבוד ושם השמן איננו ואינו יכול לקסר. או יוכל כשם להתפלל גם כן על צרכיו כי השמן איננו שם. וזאת אמר ר'וה, תפלה לעניי. שיהי' מתפלל תחלה על העני רוכב על החמור. המלך הכשית. כי יעמוף, שהוא סמארך ביאתו וכו'. ולפני ה' ישפור שיחיו היינו שיחפלו על ה' היינו על גלות השכינה כו', ואו יתפלל, ה' שמעה תפלתו מצרכיו. וכן איתא עד כמ"י. על מאמר חו"ל כל המשחתה שם שמים לצעור כופליו לו פרנסתו. כי הגה כסופ הגלות כו' יתפלל על גלות השכינה כביכול כו'. וזהו פי' הפסוק ימלא ה', היינו שיתמלא הש"ם בשלימות, זה יהי' כל משאלותיך ובקשתיך וכו'. (ועי' לעיל מה שכתבנו עד כזה ע"ש. ועי' ילקום זכריה ס' אמר ה' לישראל כעוה"ז הייתם נושעים ע"י כ"ו, ככצרים ע"י משה ואהרן, כיסי סיסרא ע"י רבורה וזכר כסדון ע"י שופטים. ועי' שהיו כשר דום, הייתם חוזרים ומשתעבדים אבל לעת"ל אני ה' בעצמי גואל אחכם ושוב אין אחם משתעבדים. שנאמר לישראל נושע בה' (עצמו והרי היא) תשועת עולמים. לכן מזה תרעו אשר לא חכושו ולא חכלמו עד עולמי עד כי תהיו נצחיים כו' ע"ש. הרי הגאולה ולע"ל הוא כיר הקב"ה לנאול אותנו וצריך לרחמי שמים. (וכן עי' לקסו כר"ה ועי' כמ' הכרית אות א', ע"ש בהמסעה שצדיקים להתפלל על הגאולה ע"ש).

[עיי' כס"ם שארית ישראל סהרצוה"ק דק"ס ווילערניס זצ"ל. ראמר לפרש. אמרה מרה הריני נזירה אם עומדת אני. אמר הרלת הזה הריני נזיר אם נפתח אני, כ"ש אומרים נזיר, וכה' אומרים אינו נזיר. הפי' הוא, פרה קאי על בחינת ישראל כשחומאים ה.ו. כסה"כ כי כפרה מורה כו' וירוע מענות הקב"ה עם ישראל. שהוא מוען פתחו לי פתח כו', ואנו אומרים השיבנו כו' כי אין לנו כח מצד חוקי הגלות. הפירש אמרה פרה פי' ישראל; אומרים הריני נזיר פי' מפורשת בגלות כו' זה וכן רב. אם עומדת אני היחבו שחמתי' עד שנעמד מעצמינו יומשר מזה הגאולה. לכן אחת תשיכנו. אמר הרלת הזה, פי' הקב"ה אשר רלתו פתוחה לקבל שבים. אמר הוא הריני נזיר, אני נ"כ מפורש בגלות כו' כשעמכם שלחה אככם, אם נפתח אני, פי' היחבו שאפתח אני לכם, רק אתם פתחו לי פתח כו' כו', כ"ש, שהם פסמטא ונבורות, אומרים לתהמיד הריון נזיר, שכן הוא שהפתיח צ"ל מצדיקו. וכ"ה שהם כסמרא דחמר אומרים אינו נזיר כי הוא מתייב לה ככחינת ק"ו והסתר ככסאר אשר הרעתי כו' ואיהו ספרק לה. כביכול השית"כ בעצמו יתן לנו כח התשובה כגורל רחמי אשר הוא חושב מחשבות לכל ידח ססנו ז"ל ויאמר למעני למעני כו' ע"ש].

והנה אף שכתבנו לעיל דהלכה כשמואל דתת"ג, אמנם הא הלא ירוע דהלכה כר' יוחנן נגד רב ושמואל (רב"כ התום' סוף ר"ה ר"ה לרירי כו' ובחוליו (צ"ו). ר"ה אמר רבא, והר"ו בקידושין פ' האומר. ועי' כמ' מג"ח ככללי הש"ס כ"ל כ' רבתי נקמינו ע"ש. ועי' נ"כ כנוכ"י חיר"ד סי' ב"ו מזה). ואם כן כמ"ש בנירו רידן ר"ל יוחנן קאי בשיבת רב נגד שמואל, הרי הלכה כר' יוחנן ורב. ולא כשמואל, והאיך אמרנו דהלכה כשמואל, אכן הא הלא גם לענין תתאה נכר כאיסור והיתר דהלכה כשמואל, ידוע דלא נגמר הוא הלכה כשמואל, דאמר' כש"ם פתחים (ע"ג). כיון דחם הוא ארטיקו ל"ל כלע וכו', וב"ם הש"ד כיו"ד סי' צ"א סק"ו ע"ש. ואם כן בע"כ גם כאן כענין היובת הג"ל, צריך להיות פשר דרב אשר ה' יעורר את לב ישראל לתשובה. וזהו שאמר ר' יוחנן נ' פפתחות כו' והנפ"ם למעבי רחמי כנ"ל. והיינו לנקט מהקב"ה שיהי' הוא המתחיל לעורר אותנו לתשובה. ואח"כ ונשובה אנתנו. וכן באמת אנו מכקשים סהקב"ה כסוף איבה הנ"ל לפי פירוש האלשיך הק' ר"ע כמפר שער כח רבים על התורה פ' כא וז"ל, ולקחו כן הרם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף, ומשה אמר לישראל כהיפוך הנעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, וי"ל דאחז"ל מהויכוח שכין ישראל לה', דה' אומר לישראל שובו אלי אחם תחלה ואחר כך ואשובה אליכם, אני אמייע אחכם לצמור התשובה. כי הבא לסרה וכו' והרברך תלוי רק ככם, והנה ישראל סובלי אורד הגלות יודעים הם כי הגאולה א"א להיות כלא תשובה. כמ"ש האלשיך הק' ס"ב בשלח הטעם כזה. ומחמת זה תאחד הגלות בשה"ר

ועפ"י הנ"ל י"ל ר' יוחנן ס"ל נ"כ עילאה נבר כרב, ועפ"י אריי נ"כ כאו כהנ' פפתחות הנ"ל למעבי רחמי עליינו (כהמהרש"א כס"ם) ביצה הנ"ל) וגם על הגאולה ושאו יהי' תתה"ם צריך נ"כ לרחמי שמים ולתשובה כנ"ל, כי עילאה נבר הקב"ה כהויכות שלג. וכרב, ועי' מתיב"ה (צ"ו): בלו כל הטעיון ואין הרכב חלוי אלא בתשובה, ולזה אנו מעובדים בגלות וכן רב עד שנשוב כחשובה, ואין אנו יכולים להיות תקיפים כנגרו יתברך (עי' ש"ר פ' כא). וע"כ צריך לרחמים ולתשובה, ועי' כמ' שפתי צדיקים עה"ח מה רמפרש להכותב בתהלים חו"ל תפלה לעני כי יעסוף, כלומר להתפלל על כיואת משיח שנקרא עני ורדכ על התמורה, מה שתעמפך ומתאחר ביאתו (ע"ר והעוספים ללכו), וזה תפלה לעני כי יעסוף, ע"כ.

וכן עי' כמ' סמיכה משה כפתיחה כשם הרה"ק ר"ר שמעלקא זצ"ל, שפי' תפלה לעני ונו', כשארם מתפלל על צרכיו אז הוא נרוע. כי השמן מלשין עלינו, איד הוא יכול להתפלל על צרכיו והוא מלוכלך כ"כ כחאסיים. ע"כ לא יתפלל תחילה על

ועי' כמ' מדרש פינתם ח"ב התנשמת' ברא' ח' שהביא דהרמב"ם ב' שהקב"ה הבטיח לנו ספרים שיבוא משה שנעשה תשובה רב' ושבת עד ה' ונז' ע"ש ועל' ברא' שאח"כ בשם ס' דברית' ובהא דהקב"ה אומר 'ישראל פתחו לי פתח ביהוד' של מהם וכו' אמר הרה"ק ר"ד נפתחו לי וצ"ל מרופשיטק. והפתח כחורו של מחט. הוא התפילה שצריך כל אחד להחפץ כלל ככל יום השיבנו אכינו לתורתך וכו' והחזירו כתשובה וכו' וזהו הפתח כחורו ש"ם עכ"ל. והחזנו הרה"ק מרופשיטק אמר, מה טובו אהליך יעקב ונז' וברש"י, ראה שאין פתחיהו סכוונים זה מלא זה ע"ש. ופי' הרה"ק פי' לפירוש"י, כי הנח הקב"ה מבקש מאתנו שובנו ונז' פתחו לי פתח כחורו ש"ם וכו' ואנחנו משיבים ואמרים השיבנו ונז' שהוא יפתח לנו שערי תשובה. נמצא שאין פתחיהו סכוונים ומ"ז בו' ע"ז אמר מה טובו שנים זה הוא טוב שמה שאנחנו מבקשים ממנו השיבנו. עכ"ל הוא כחורו ש"ם. והש"ת כרכב ר"ח יפתח לנו שע"ת כפתחו של אולם, א"ם. עכ"ל.

ועי' כמ' ישועות ישראל ח"ב הוא ספורי מעשיות מהרה"ק הירושלניער וצ"ל. ע"ש בסיפור י"א דהרה"ק הנ"ל הניח אצבעות יד ימינו על השלחו ויאמר, הקב"ה אומר לישראל שובו אלי ואשובה אליכם. עשו תשובה ואשובה בו', ואח"כ הפך אצבעותיו ויאמר, אבל אנחנו בני ישראל אומרם השיבנו ה' אליך ונשובה חרש ימינו כפרם, כי אם מאוס מאמתנו עצמת עלינו עד מאוד. ויש לנו גלות קשה וסדרת הפרנסה וקשה כח הסבל ואין בנו כח לשוב בו' לכן השיבנו אליך ונשובה. ואח"כ הנית ידו שנית ויאמר אלהי הקב"ה אומר צריכים אתם לשוב אלי כראשונה בו'. ובסוף אינו ויאמר הריני עם בנ"י. ודבריהם נכונים וישירם הם כי צרות הגלות סככים בו' ע"ש.

ועי' בסיפורי צדיקים החדש ח"ג א' פ"ב כשם הרה"ק הנ"ל שאמר בהא ראתא ככתובות (ט"ו): כיצד מרקרין לפני הכלה, בש"א כלה כמות שהיא. ובה"א כלה נאה וחמירה. ויש לרדק בנאמרם זה שאלת התנא כיצד מרקרין. הול"ל כרגל ימיו או כרגל שמאל. והתשובה אינה מעיו השאלה. תעור מרו הלשון כיצד מרקרין במ"ם מפעיל. הול"ל כיצד דרקרין. ויובן זה כי כלה רומז על כנס"י, וכוננת התנא כיצד מרקרין. היינו, ווי אזוי מאכס מעו ארוים שפרינענו די כנס"י פון דעם גלות, פי' באיזה זכות תהי' היציאה מהגלות. לכן נקס מרקרין במ"ם מפעיל. ב"ש אומרים כלה כמות שהיא, פי' היציאה מהגלות תהי' דק לפי ערך מעשיה. ובית הלל אומרים כלה נאה וחמירה, פי' אף שאינם מוכים דבראוי. עכ"ז שייך לומר עליהם כלה נאה וחמירה. ע"י היסורים והשיעבור. תעי"ז יהיו נפרים מהגלות. ויורע שהלכה כב"ה בו' ע"ש שעי' הגלות ושעיבור הגוים יכפר על הכל כדעת ב"ה ע"ש.

ודגה' מצינו שהקב"ה הכתיב בעצמו תשובה בעיני שנאמר הניי שב ונז'. תי' כמ' מעלות המרחח כסעלת התשובה. שכתב משל לבן מלך שהי' חולה. אמר לו הולמט אם יאכל המתחמז הוא סיר מתרפא. והי' הבן מתיירא לאכלו. א"ל אביו תרע שאינו מסיק

בעוה"ה. ובע"כ צריך להיות פשר דבר שה' יעורר את לב בני ישראל לתשובה. וז"ש (סוף איכה) למה לנצח. וכי כשכיל שאנתה ה' רוצה להראות נצחתו שדוקא אנתנו נתעורר תחלה לתשובה לכן תשכחנו תעוננו לאורך ימים? וא"ת כי העיכוב הוא מצירתו ורצונ' שנהי' אנתנו המתחילים ע"י אתעוררת ואח"כ תסייענו אתה. לכן אנו מבקשים כי אם כה תעשה. הן נענו כולנו אכרנו. כי לבבנו האכן קשה מלהתעורר ולהתחיל מעצמינו. לכן הפוך סדרתה השיבנו ה' אליך. שמהי' אתה המתחיל לעוררנו לתשובה ואח"כ נשובה אנחנו. וא"ת אימתי הי' דבר כזאת שיהי' תחלה אתר"ע ואח"כ אתר"ת. לזה אמר חרש ימינו כפרם. כמו שעשית לאכותינו במצרים. שהיו עובדי ע"ז. ואמרת להם משכו יריכם מע"ז וקחו לכם צאן של מצרה. וכל אחר לקח טלה ושפרו כדברי המטה כמקום רזאים. והיו המצרים שואלים להם למה הוא זה. וישאל משיבים להם. לשחוט קרבן לה'. והלא אחמול אמרו הן נזכח את תועבת מצרים ולא יסקלנז? ואיך למחר נהפך לבם פתאום למסור נפשם על ס"ה לקשור הטלה ולומר שישתמחו לקרבן ולא חששו שהמצרים יסקלום. אלא לפי שה' הי' המתחיל לסייעם להשפיע בהם לב חרש לתשובה. וא"ל אף שהיום אתם רשעים עובדי ע"ז. משכו יריכם מע"ז בו'. וא"ת איך אשיבכם אלי אתר שמאמתי ככם ב' פעמים בב' תורכונות. לז"א כי אם מאוס מאמתנו. הלא כבר קצפת עלינו עד מאד וקבלנו עונש שלנו. ומי שאמר לעולם די יאמר לצרותינו די וינאלנו נאולת עולם. וז"ש משכני אחריו נרצזה ונז' אתר שאלת ישראל מקדם ישענו מנשיקות פיהו. יראה למהר לנו הנאולה ואו ידבר ה' עמנו פא"פ כמו שריכר עם משה. וא"ת איך נובל לזכות למדרגה נרולה כזו וערייו לא שבנו מחסאתינו. לז"א משיכני. את נפשי הקרובה אליך. ותיכף אתר"כ אחריו נרצזה שנינו הנוף והנפש. ונשובה כתשובה. הביאנו המלך חריריו. לבר אותי כבר ואז נגילה ונשמחה בו. שנינו (אלשיך ד'פ').

ודגה' המשקוף הוא רמו אל ה' העליון על כל. כמ"ש כי השקיף מטרוב קרשו ונז' וכתב השקיפה סמעון קרשך ונז'. ושתי הסוונות המחויקים את המשקוף מרמו לזכות אבות ואמהות כמ"ש מעונה אלפי קרם ומתחת ורדעות עולם. יראה האבות הק' שהם מתחת למרכבה הם יסודות עולם. וז"ש ה' למשה. ולקחו מן הרם ונחנו על שתי המוונות תחלה ואח"כ על המשקוף לומר אשר בני ישראל בני האבות יהיו הם המתחילים תחלה. ואח"כ אסייעם אני. ומשה אמר כי אין בנו כח להתחיל תחלה דק ה' יהי' המתחיל ואח"כ נבמור אנחנו. לז"א והנעתם אל המשקוף ואח"כ ואל שתי המוונות (כלי יקר). עכ"ל השער בת רבים הנ"ל. הרי שב' ג"כ רבע"כ צ"ל פשר רכב שה' יעורר את לב ישראל לתשובה כנ"ל. והנה כן אנו מבקשים וממננים בתפלת ערבית בהשיבנו בו' ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו מהרה בו'. היינו דתחנתינו שהקב"ה יתן ללבנו עצה טובה. ועצה זו שנהי' מתוקנים. היינו שעוררנו יתן וכלכנו האבהו היראה והרביקות בו ית"ש. כהפשר דבר הנ"ל. ואז והושיענו בו' וכי"ז. וכן אנו מבקשים בכל יום ויחר ללבנו לאהבה וליראה את שמך. וכן וספר ללבנו לעבדך בנאמת.

ולחמא ולאשם כלומר אם נתחייב עולה למד תורה, אשם למד תורה, עכ"ל. ועי' בס' מדרת הקורש (ח"ב דף ג"ג ע"ב) שב' דעיקר התשובה הוא לימוד התורה בו' כו' וכו' עי' בס' דבש לפי מערכ' ת' א' ה' ה"ל תורה מכפרת כל עוון, מדרש משלי ס' ו' ע"ש. וע"ש באות ה' ה"ל תשובה, דבינו האר"י ז"ל כ' דהוא נוסריתו תענית, ש"ק ו'אפר, ב"כיה ה"ספר, ורבירו חיים וקיימים אך לפי הרור ולפי הסקס ולפי הזמן שאומרים שאינם יבולים לעשות רבירו ז"ל לפחות צריך לזוהר כעצת דברים המסיימים התשובה, והם נוסריתו, חשוכ"ה, תורה, ש"כת, ורדוי, כ"ושה, הכנעה כו' עכ"ל, ועל"ס דף שאח"א אות ו' וע"ש א' י"ם ח"ל יש מי שכל' החשוכה אינה סועלת לע"ז, ג' נ"ע, ש"ד, ויש חולקים כמ"ש הג' מר"ר נפתלי הכהן זצ"ל בסמיכת חכמים, ושם כתב חשב אנוש עד דכ"א ר"ת ר"ם, כ"פיה: א"ש"ה ע"ש. ואפשר לרמוז בפ' זה תשב אנוש עד רכא ותאמר שובו כנ"א. כי דכ"א ר"ת ר"ם כ"פיה א"ש"ה, ומשום רס"ד עד רכא ולא עד ככלל, שלא יש תשובה לג' עבירות הנז' לז"א ותאמר שובו כני אד"ם, ר"ת א"ש"ה, ר"ם ס"וסה, ובפירוש אומר שובו כי תשובה מעיל לכל עכ"ל. ועי' בס' שפ"צ הנז' בס' צו ז"ל שפעתי מתה"ג והצדיק כו' ר' פענריר מסאמינוב ז"ל, וז"א זאת התורה לעולה, פי' זאת המעלה נמשך מהתורה הוא לעולה שיוכה לעלייה זו להעלותו ספקו ולהחיותו בחחי', ואמרו ולמנהג רמו לנניית הגשמה בצרור החיים את ה' כי הכתינה זו יתייתם אל' שם מנוחה, שהוא יסוד עולם הנשמות כי זה הוא התכלית המסוה לעולם מנוחה הנשמות ולא יצטרך לנילגול עי' בזה"ס פ' נשא ובס' ויקהל האירכו מהו, עכ"ל השפ"צ הנז' (ועי' לעיל בשם הוה"ק וס' מנו אבות).

זאגב כואכה נרדה כעסק התשובה הגני לכחוב קצת מסה"ק כזה, מה דאיתא כהרדים (פ"ד במצוח תשובה) וז"ל שם, מצאתי בס' בית מדות להאר"י לדיא ז"ל ככת"י ז"ל, כל מה שתמצא כרברי הראשונים סיגופים ויסורים שלג' וחורלים והמסקות לא נזכרו אלא לפי שאין עמלו בתורה, אבל מי שתורחו אומנתו, ואח היא חקנתו לא יחלש ולא יתכלל סלמדו, אך יום א' מן השכונת יתחודר כינו לבין קונו, ויקשר מחשבתי בו ויתחל אל ה' כעבר אל רבו וככו אל אביו, עכ"ל. ועי"ז חוכה לבינה כל ימיר מה שלא זוכה לזה שאר כל אדם כי אם כשבתו ויו"ם לכו כראיתא כתיבונים כו' ע"ש. (והביאו בס' שפתי צריקים נפ' צו, וסוים ע"ז הרי רת"ח תורתו ספחתו וכוה שוסף ועובר סמנו עונותו וחטאתו, משא"כ ע"ה כהמה יקראו, הם צריכים לשבר נופס במאור למחר כחמייתם. וז"א וכו' הורם, הוינו ע"ה ישבר, כלומר צריך שבירה לשבר את נופו ואין לו סהרה כי אם כשבירת נופו, אבל וכל כלי עץ, זה הת"ה, ישמף כמים, פי' ישמוף ויסהר עצמו כמים היינו בחורחו כו' ע"ש. וכן בס' הכרית ח"ב סאמר י"ב פ"א הביא נ"כ להס' חרדים הנז', (ועי' לקמן בר"ה ועי' בס' מנרת זהב כו').

ועי' נ"כ כש"ם סוף מנוחה דאמר דבא כל העוסק בחורה א"צ לא עולה ולא חמאת ולא אשם, וע"ש עוד דאפי' על מויר כו' ע"ש. ועי' בזהר הק' פ' וירא כמררש הנעלם, א"ר יוחנן כשפירש הקב"ה הקרבנות אמר משה רכש"ע תינת בזמן שיהיו ישראל על אדמתם כיון שינלו בו' מה יעשו, אמר לו, יעסקו בחורה ואני מוחל להם כשבילה יוחר מכל הקרבנות שבעולם שנאמר זאת התורה לעולה ונו' כלומר זאת התורה בשביל עולה כשביל מנחה כשביל חמאת כשביל אשם כו' ע"ש. וע"ע כשפ"צ הנז' פ' סעודת נ"ב, וע"ע בזהר פ' צו דף ל"ה ע"א ע"ש. ועי' כמאור ושמש לשבח שירה, דברורה הללו כל יתענו יותר ממה שצור וז"ל כו' ע"ש ועי' בס' מים רבים פ' שופטים נ"ב והביא נ"כ להמאור ושמש ע"ש.

ועי' בס' אור צדיקים ס' כ"ב וז"ל, קלנו מי שיחשוק בחורה וכ"כ עד שיום ולילה לא יחשוב בדברי עולם השפל הנשמי, אלא בחשק הלימוד, בראי כלתי ספק שישני מעלה נפלאה שלא יצטרך לעניית ולסיגופים. חקנה נרולה ללמוד ככל ער"ח מס' אבות, מוכ ללמד משניות ככל יום, ואם אפשר שישלים משניות טוב ומה נעים יהי' חלקי עמו, כי הוא חיקון נרול לפנים הכרית סוד א"ל ח"י, ויש להם סגולה להרנן היצו"ר. נם סגולה להמשיך נשמה שהיא אחיות משנה, יעסקו בחורה הרכה בכ' וה', שהם ימי התשובה ממש, בסוד והוא רחום הנאמר בכ' וה', צריך למלפל בישיבה עד שיויע ועי"ב מסבר בל' עכ"ל. ועי' בס' תמארת כעוה"ד על חיסום העבירה מו"ל ר"ל, עכ"ל. ועי' בס' תמארת הנרשני ס' פ' תצוח שהביא למש"כ כחקונים הובא כב"ש פ' פינחס, דבבא קמא מכפר בלימודו ומכניע הקליפות בשוד המועד על

מויעד, הריני אוכל סמנו חחלה, כד אמר הקב"ה לישראל, מתיישבים אחס לעשות תשובה, הנני שב בו' ע"ש, ועי' בס' שאר"י סהרה"ק רויילעניג הנז' וז"ל, כפרקים שואל ספני הכבוד ומשיב שלום לכל ארם הפירוש הוא, כפרקים אם אנו ח"ו כעלמא דפרודא שפנמו סאר אוי שואל, פי' אנו שואלים ומבקשים מה' ספני הכבוד, עשה למען כבודך אם לא למעננו, וזו מתחא לעילא, ומשיב שלום, מעילא לתתא אפילו לאותו חגשמות שפנמו מאור שהמה רק ככלל ארם, אעפי"ב יש להם תיקון ע"י כתיבת למעני למעני אעשה ח"ל. עוד כ' וז"ל, הבעל חיוב כרפואחה פי' הבעל קאי על הקב"ה הוא בעצמו תיוב כרפואתה, היינו כנסת ישראל ולא ימתין על אהערל"ת שלנו כי אם למעני למעני אעשה, ור"ל, עכ"ל הסהור.

ועי' נ"כ כש"ם סוף מנוחה דאמר דבא כל העוסק בחורה א"צ לא עולה ולא חמאת ולא אשם, וע"ש עוד דאפי' על מויר כו' ע"ש. ועי' בזהר הק' פ' וירא כמררש הנעלם, א"ר יוחנן כשפירש הקב"ה הקרבנות אמר משה רכש"ע תינת בזמן שיהיו ישראל על אדמתם כיון שינלו בו' מה יעשו, אמר לו, יעסקו בחורה ואני מוחל להם כשבילה יוחר מכל הקרבנות שבעולם שנאמר זאת התורה לעולה ונו' כלומר זאת התורה בשביל עולה כשביל מנחה כשביל חמאת כשביל אשם כו' ע"ש. וע"ע כשפ"צ הנז' פ' סעודת נ"ב, וע"ע בזהר פ' צו דף ל"ה ע"א ע"ש. ועי' כמאור ושמש לשבח שירה, דברורה הללו כל יתענו יותר ממה שצור וז"ל כו' ע"ש ועי' בס' מים רבים פ' שופטים נ"ב והביא נ"כ להמאור ושמש ע"ש.

ועי' בס' אור צדיקים ס' כ"ב וז"ל, קלנו מי שיחשוק בחורה וכ"כ עד שיום ולילה לא יחשוב בדברי עולם השפל הנשמי, אלא בחשק הלימוד, בראי כלתי ספק שישני מעלה נפלאה שלא יצטרך לעניית ולסיגופים. חקנה נרולה ללמוד ככל ער"ח מס' אבות, מוכ ללמד משניות ככל יום, ואם אפשר שישלים משניות טוב ומה נעים יהי' חלקי עמו, כי הוא חיקון נרול לפנים הכרית סוד א"ל ח"י, ויש להם סגולה להרנן היצו"ר. נם סגולה להמשיך נשמה שהיא אחיות משנה, יעסקו בחורה הרכה בכ' וה', שהם ימי התשובה ממש, בסוד והוא רחום הנאמר בכ' וה', צריך למלפל בישיבה עד שיויע ועי"ב מסבר בל' עכ"ל. ועי' בס' תמארת כעוה"ד על חיסום העבירה מו"ל ר"ל, עכ"ל. ועי' בס' תמארת הנרשני ס' פ' תצוח שהביא למש"כ כחקונים הובא כב"ש פ' פינחס, דבבא קמא מכפר בלימודו ומכניע הקליפות בשוד המועד על

נרדים ב"ב ה"א ועי' במש"כ הנ"א כנארתו הק' עלים לתרופה. וז"ל, וער יום סתו צריר האדם לייסר את עצמו ולא כתענית וסינופים כי אם כרסן פיו ובתאוותיו, וזה התשובה וזה כל פרי עזה"כ במש"ש כי נר מצוה וכו' אבל הדרד חיים תוכחת מוסר, וזהו יותר סכל התעניתים וסינופים שבעלמ, וכ"כ בראש הנקעה שכשהארם רוצה להתגרב תענית, יותר טוב שיפבל עליו התענית מן הדיבור, כמה שיפבל עליו מן האכילה, כי מסנו לא יהיה לו נזק לא כנפול ולא כנשמנו ולא יחלש ע"י התענית הזה, ע"ש. ועי' בשר"ת דבר"ח תאו"ח סי' ל"ד שהעיקר שיהיה משהו וקלות ראש וכפרט מאכילת בשר משוחטים אשר המה קלי דעת, וגם יהיה מלשחות יין ער אשר ידע מאין הוא כא ואם הוא בשר, ועי' בהגהות י"ש על יו"ד סי' רכ"ח סס"ק ל"ו, ועי' בשר"ת ח"ד מערכת אכילה אות א'.

על ידי שום תם וקדושה וכו', וכלל הדבר הדבר שהלימוד של נ' בבית מכפר על הפשעים ער שנעשו זכויות ודחינו על ידי כבא קמא נעשה הפשע זרוז, ועל ידי כבא מציעא נעשה שנתג, ועי' כבא בתרא נעשה זכויות.

ועי' כנתיב מצותיך שכלי אמתג שכלי ה' ובשם רבינו אלימלך ואמר כי שני רפין נמרא עם רא"ש מעיל יותר מן התענית, ע"ש. ושם בשביל התורה שכלי א' כתב חז"ל וראוי לקבוע עצמו ללמוד חמש דפין בזהר ככל יום והוא תועלת גדול ותיקון גדול לנפש להאירה ולזככה ולתקנה, ולכלות קוצים מחשבות רעות ותאות רעות לזכות בנתנם השם והוא מרפה ותיקון (גדול) להסאים ומפשע קיים הנפש, וכך נתנו מרן האר"ז תיקון לבעל תשובה, שיאמר חמש דפין זהר או תיקונים ככל יום, (והביאו כס' תפארת חיים כפי' איכה, ושכ"כ מ"ר דהדו הק' מוהר"צ ע"ש). ועי' נ"כ כס' ר"ה, ובספר נפלאות חרשות כ' שמי שלמד לכל הפחות חצי עמוד כס' ראשית חכמה ככל יום מסוגל ליר"ש, ע"ש. (ועיל"ק דף שאה"ז אות כ', ועיל"ק דף ח' כ"רה אנו וכו'). (ועי' כס' ברית עולם שלל המ"ח (סי' תקל"ש שכ' בשם ס' א' כזם שכיחה"ק קיים כשאדם מקרב קרבן מתכפר לו, ובשארם כותב כס' מה שלומד איזה חידוש, הכתיבה זו עולה לו במסעם קרבן עכ"ל). ועי' כס' ישועות חכמה סי' ע"א בחמ"י בענין שב' המ"י דמי שאינו יושן כלל ליל א' שנחשב לו כמו כרת בו, וכ"ו בעוסק בתורה בו וילמד בעניני עבירה שעבר שחייבים עליה כרת בו, וטוב לכל בן תורה להיות נעור לפעמים ליל קיץ בליל ששי או באיזה לילה שירצה וילמד המסנה דר"פ בריהות ע"ש.

ועי' כס' מנחת זהב"ב נח כענין התעניות, והביא ל"ש הגה"ק החו"רא בס' כמא רחמים על אכות דר"ג כפל"ט, רמה שנמצא בשם האר"ז דכל הנמצא כראשונים כתיקון על עון, סינופים ותעניות לא נזכרו אלא למי שאין עמלו כתורה, אבל מי שתורתו אומנתו בו' לא יחלש ולא יתכבד מלימודו בו', ועי' איזהו ת"ת בזמניו לקחו דברים אלו מש"כ כשם האר"ז לקרן קיימת ולעמוד כח"ל, העל"מו עין לרקס כאמרי פרש דהאר"ז סיירי בעוסק בתורה לשמה וחורתו אומנתו, וכ' ויהי דעת ויהי"ש בו' ע"ש ע"ש, וכראשית חכמה כשער האהבה פ' י"א כתב חז"ל, ובזמניו אין כל ת"ח נקי סתמא בו' ולכן נכון שיתענה, ואת' שהתורה מאכרת עון, ואשיכר מדור המטה"ה שיהי' ת"ת ראש הסנהדרין וכפ"ל כל יסיו היו כתענית אחר שחמא בו' ע"ש.

ועי' בה"ם לענין תענית בהפסקות כ' ונ' ימים שנחשב לכו"כ ימים, וכ' כס' תולדות אהרן דרש לפסח דכו נמי כשלומד כ' או נ' ימים כלי הפסק אעפ"י שהוא אוכל או הלך לישן באמצע ועשה זאת לעשות שיהי' לו כח ללמד, גם זה הוא נחשב לעסק התורה, ונחשב כמו שעסק בתורה, ובשעסק בתורה כל השנה שהוא שם"ה ימים, נחשב לכו"כ שנים, נמצא כמעט שנים יוכל אדם לעשות לעצמו כמה וכמה אלפים שנים, הזכא בטעמי המנהגים ה"ג דף ע"ג ע"כ.

אמנם עי' בס' לקוטי רמ"ש ז' חז"ל, אוילים מרדך פשעם ומעונותיהם יתענו את נופם כצומות ובמקוואות קרים מאר, ומה תנועיל לך אם אינך יודע למה עושה בן ובשכיל מי אתה עושה בן, אם תכבוש בעסר הלא טוב מאלף תעניתים, אם אתה שומע חרפתך ואינך משיב הלא טוב לך מאלף עינים, עכ"ל, (ועל"ק דף שאה"ז כ"רה עור וכו'), ועי' בליקוטים שכס' בית אהרן שבזמן הוה שנחלשו הכחות בו' אין תקוה אלא תפלה ככל כח בו' ע"ש, וגם' רמתיס צופים כסדר אליהו וזמא (נ"ג) כתב דבר נחמד חז"ל, שיהיו של היצר המתגבר על האדם כיון דרוד אחר חכירו להרנו בו', ולכן אמרו חז"ל ברכות (ז'). מוכה מרדות אחת כלכו של אדם יותר סמאה מלקיות בו' ולכך כרודותינו הרחיקו הצריקים הסינופים הגדולים כיון שיכול להצייל כאחר מאבדו שהוא הלכ רכמ כרוד שיהיו שאם יכול להצייל כאחר מאבדו אמור להרנו בו' ע"ש, ועי' כס' עשר אורות דף כ"ה חז"ל הרה"ם מעטפסו לא הי' רגיל לצוות על תעניתים ואפי' לחישן פנם הכרתם מי ששאלו הי' מצוה רק להתענות איזה ער"ה, ופע"א סיפר שהרה"ם מכדי שישכח לא הי' מחשב סינופי תעניות ואמר שהם מצד הסתת היצר להחליש המוח למנעו מעבודת הש"י, ואמר בשמו משל ע"ו, לשנים שלחמנו ונתחבם א' כאמרו, אם אבה אח הכ' בא' מאבדו הלא עי"ו לא אמסיר בו אלא אכר

ועי' בתולדות אדם לשוככ"ם ת"ת שהביא להמנרת המאור שהי' קרמון ואמר דתעניתים וסינופים מעשה תעניתים המה, ע"ש. וע"ע כמאור שמשכ בהפסדה לשבת תשובה ע"ש, וגם אימא בתנחומא כראשית סי' נ' שכיכר שכת א' פריח יותר מאלף תעניתים, ע"ש (ועל"ק) והזכא כס' שערי אמונה דף ל"ו ע"כ. (וע"ע בש"ע אור"ח סי' תקע"א סע"כ ומ"א סע"א). וע"ש בתולדות אדם רמי שצריך לאכול ואינו אוכל אזי מענה את נפול בהתענית וצריך ליהן ריו וחשכו כי הי' שוכן כקרבנו, ע"ש. והביאו גם כס' עשר עמדות דף ט"ו ע"ב ע"ש.

ועי' בעיקר הר"ם אור"ח סי' כ"ט א' ל"ה, שהביא מורע אמת שהשיג על השל"ה ואמר לת"ח להרכות בתענית, והקשה על כמה מתבררים וספרי מוסר, ועי' בהלל"ק ח"כ סי' רנ"ב ע"ש בספתחות, ועי' השו' מהרש"ם סי' קכ"ג, ועי' בעמחרי ירשלים

אחר, טוב ששפגענו בכחור ועינינו ספילא אנצח כל נוסף. וכן למקדים היצר מיעץ להתענות להחליש את מוח האדם ומפילא ירוץ אחריו. עכ"ל.

ומענין זמ"ל להקל בתעניות. כן עי' בס' שפתי צדיקים הנ"ל ס"פ פקודי בלקטמים שב' ו"ל, איתא בפסקי הגאונים ז"ל, אשה שמצאה גר שלה מת אצלה. שחמסירין עליה להתענות כמה תעניות. היינו פ"ד ימים רצופין. וסאו ואיך עד בלות י"ב חדשים תתנה כה"ב ולא תאבל בשר ולא תשתה יין אפי' בלילה שלפניה ולאחריו. וכל תעניות הנ"ל בימי עבודה ויניקה מחויבת לפרות כו' ע"ש כמה שהחמירו עלה בתעניות. אמנם בדרות הללו שירד תשות כח לעולם יש להקל בתעניות. ושפתי מהר"צ כו' מאפמא וצללה"ה שבאה לפניו אשה שמצאה בנה מת אצלה. אמר כי נכון ברעת ובהשכל בחכמה הקדומה. מה הסאה ומה פשעה. כי אם מצד שמעימה רמזו כי בלע אלקים עשה את האדם וכו' ואם ה' כח בירינו לצוות עליה שחאה הנה שאתה ככרם א'. בוראי היה זה תשובת המשפל להרכות הרמות. אמנם כיון שאין כח בירינו לעשות זאת. למה נגוד עליה להתענות הלא כוה תש כחה ביותר ומפסידין הריון לגמרי. ומה זו חשובה מדה בנר מדה. אלא יותר טוב לחשוב כל ימי התענית בער מעות. והחשבון הזה הוא כפי עשרה ומעמדה ובכמה כיוצא בה היתה רוצה ליחן ולפרות התעניות שלה. ואמר הרב כו' הנ"ל כי התוכח כוה בימי חרמו עם הר"צ כו' מזלמאשוב ז"ל בעמוד רבירי. כי בהיותו עם כהתוועות כסוד וקנים הובאה שאלה זו לפניכם. ופתח סרא דאתרא בראש המדברים ופסק עליה כל התעניות הבתובים בפסקי הגאונים הנ"ל. והוא ז"ל השיב ואמר. נבין ברעת ובהשכל עפ"י רת בחכמה הקדומה סיבת חמאה כו' שמיעימה הרמות כו' ואם ה' כח בירינו כו' כנ"ל. והרוד כולס לדבריו ואמרו שנים כוונת פסקי הגאונים הנ"ל ה' על רוד זה. ועתה בא וראה החכמה תחיה את בעליה עכ"ל. ועי' בס' עירון שרישוו בס' ויקרא שב' וז"ל. והרב מאפמא סיפור לי שכיירותו ה' מתענה ושאל להרב"ד אלימלך וצ"ל ע"ו והשיב לו אם תוכל אחר התענית לאבול אין מלכות קווארם קאשיע יבשה שהיא ר' לונין. או מותר לך להתענות. ואמר כוה"ל. אלמלי יהי' לי עד שנים להצטרף עמי לכל התעניות הייתי מבטל אחתה ע"כ ובשם שמצוה לשמור ישראל מעבירה כן מצוה ליוהר לכל אחי יש לו סעט רשיון כח שלא יתענה. עכ"ל.

ועי' בס' הבריחח"ב מאמר י"ב פ"א שהביא להם' תרדים הנ"ל. וכי אח"כ וז"ל ואם תרעה שחשוכתך חתי' מטובלת כלי ספק בני דרבני הקשיבה. שלח נא יד ואחוז בחמשה רבדים שזכרו חז"ל מעתיקי השמעה. ואלו הם.

(א) חתי' עונה אמן יהא שמי' רבא ככל כתר וככל כוונתך. כמו שאמרו בס' כל כתיבי (פי"ם): כל העונה אמן יש"ד ככל כעץ קורעים לו גור דינו כו' [א"ה עי' בס' נתיבות עלם (להג' מהר"ל ספראנו ז"ל) ראין הפי' ככל כחו. היינו בטל רם.

רא"ב ה"ל לומר, גם אין פי' בכל כוונתו. ולא אמר בכל כוונתו. רק הפי' ככל כחו ולא בשמה רמה רק כחיתוד שמתים לגמרי כו' וע"ש בס' נור רינו של שבעים שנה כו'. ע"ש כתיבי העבודה סו"פ י"א ע"ש וכן עי' בס' תפילה לרוד שכתב יהא שמי' רבא ככל כחו י"ל גם כלחש רק שהריבוי הוא כבה המכסא. כן שפתי ע"כ (תני' בש"ע אר"ח רס"י נ"ו ובמשנה ברורה שם כו' רש"י הראשונים דר"ל ככל כחו בכל כוונתו.) אפילו יש בו שמץ ע"ו מחליו לו ופותחין לו שערי גן עדן. ובפסיקתא אמרו שמבטל כל גזירות קשות. ובוהר (פ' נח) אמרו בשישראל עונים אמן יש"ד הקב"ה אתמלי רחמיו ותחיים על בלא עכ"ל. ובכר ה' מעשה אשר נמצא כתוב בדברי הימים הראשונים אשר קרה לאיש ישר ובשר כללית החל הוה. שהיה פרנס הרוד וטוב למלכות ותלמיד חכם. ששמע פעם א' בביתו ברבה מפי ילד א' ולא ענה אחריו אמן ונתלגלג הרבד אחר איוה עימ' שעמד בבית המלכות לאיוה צורך כמה שעות עד שהגיע עם תפלת מנחה ועמד בוית א' והתפלל כלחש. ובאותו שעה בא ארם אחר אשר לא מבני ישראל וברד את המלך בכרבה גרולה העשויה עפ"י מליצה מהודרת. וכשנסר ענו כל העומדים שם אמן בטל רם. וזה האיש מחמת תפלתו לא הרגיש ולא ענה אמן. ועיוה הסלך להרע תיבף. ובצאתו הצדיק עליו את הרין ואמר שבא לו זה על שלא ענה אמן על ברכת ברכת הסלך העליון שיצא מפי הנער. [א"ה עי' בס' דרד משה (ליום אחר עשר) שהובא בשם מעשה זו באורד מהחכם אכובב הספרדי שסיפר לבצל הלכוש]. בפרט צריך שתוהר לענות אמן אחר ברכת פורס סוכת שלום עלינו. כשבת ויו"ט. כי רוב העולם נעילין לצעוק תיבף ושפתי או וירכב משה או תקעו כחרש או כי ביום הזה ושוכחים לענות אמן מטרם על ברכת פורס סוכת שלום. וכן צריך שתוהר מאד לענות אמן על ברכת המטויר שכינתו לציון. מפני שרוב הציבור רגילים להשתחוות תיבף ולצעוק מודים אנתו לך ושוכחים לענות אמן מטרם. ובכר ה' מעשה בעת א' שהי' עת רצון למעלה על נאלותו ועל דרות נפשנו ובא כחלום לצדיק א' שהי' ברור ההוא שהי' עת רצון גרול וכבר התעורר מפילא של מעלה. אך הם"ם סטרנ ואמר הלא רוב בני ישראל אינם מתפללים ככוונה ע"ו והראי' שאינם עונים אמן אתר ברכת המטויר שכינתו לציון. ועי' הקיסרון הוה שחשק הרבד נתמארד הנלות. ותרין לא שבנו לארצנו. ואם פנ לכד מלהמיון. תשנית על דוב הציבור בשתי ברכות אלה ותמצא ברבירי. לכן מאד מאד הוה וזיר בשתי אלה. גם תוהיר לאחרים ע"ו ותזכה לרכים. ואנכי ארם להבל רמה. כתבתי כריו תיבת אמן כסירוד תפלה שלי כסוף שתי ברכות אלו לזכרון ולמשמרה ולהשיב לכל שואל. [א"ה ע"ע בס' מצלה עטוסת הנרמ"ח דף י"א י"ם וז"ל לרקס לענות אמן אחר המטויר שכינתו לציון. מוד זה מרוב המנין ד. ליבער צוקס"ל שססנול לאריריש. עכ"ל].

(ב) תהי' וזיר כשמיטה שנת מאד. כאשר אמרו חז"ל (כו) בפרק) כל המשמר שבת בהלכתה אפילו עבר ע"ו כדור אנטש מחליו לו. ואמרו שם כי שני המלאכים המלוים לו לארם מניחים ירדם

מעט מעט. כמו כן יעשה האדם וירצה ויפייס את בוראו כ"ה
 שיהא מעלים עין מסוררים ויכפל להתנבך ככל יום להוסיף
 כמצות בדי שיוכל לנטות העונות והתמאים. ומיום ההוא והלאה
 ירצה רמו לה'. ואותו אדם וזכה לכוון את"כ למדתת נר"ג שנאכרו
 תכחלפו ממנו ע"ש.

ידיהם על ראשו ואומרים לו וזר עונך ותמאחד תכופר. [א"ה.
 עי' בתניא כסופו שב' שמי שאין בכחו לתקן כתעניתים ילמד
 הל' שבת כדי שיקיים בהלכתו. וזכה יהיו נסתלים עונותיו ע"ש].
 [ועל"פ ברה"ה ועי' בשר"ח הריב"ש ב' ע"ש].

ג) שתאמר שירת הים בכל יום ככוונה ובקל נעים ובשמחה.
 כאשר אמרו תול' כתיב ויסע משה את ישראל מי"ם (שמות
 ט"ו) היסיע מעונותיהם שנמחל להם. [א"ה. עי' בס' אור פני
 משה על כתובים ומשניות ואגרות. שב' רמז מסמ' ערלה פ"ג.
 ראם מוסר נפשו על קדושת שמו יתברך באמירה אחר כק"ש.
 כזה יכל לתקן את אשר חטא ועיוות ופשע בהיותו כעוה"ז ע"ש].

ד) תהי' מעביר על מדותיך כאשר אמרו (כפ"ק ר"ה) כל
המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר
נחשא עון ועובר על פשע (מכת ז') למי נושא עון למי שעובר
על פשע. [א"ה. וכ"כ בעכוה"ק כמורה באצבע ואת העצה ספוס
סמלל רכרכו רבינו משה סקרידכוה. ומכ לו יותר מן הסינפים
ותעניות. ע"ש וע"ש עזר בצפורה שמיר ס"י נ"ב השש סגולות
הללו. וכ' עזר כל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלז' לו כל
עונותיו. כל המתפלל כערש ואומר ויכולו. כ' סלאני השרת
א"ל וסר עונך ותמאחד תכופר. כל העוסק כסדר קרבנות. כאילו
הקריבם ומהליו לו על כל עונותיו ומלוצי יורש מלמדיו עליו
זכות כשביה. כ' ע"ש עזר ע"ש].

ה) אם שמעו תשמע כחשק רבדי התכם הרושח כיראת ה'
ובמוסר השכל ובדברי הגרה.

ו) עזר רבך סכונל לזה. והוא שתתכבוד לפעמים כחדר מיוחד
ותשא למחש ענינך ותתהרש על עונותיך והדבק מתשבתך בו
כחשק ותוכיח את עצמך ותתעורר לאהבה את ה' אלקיך וליראה
אותו. ואם אתה עושה כן יאר ה' פניו אליך ויקבל תשובתך
כאהבה וברצון ב'. עכ"ל ספר הבריה הנ"ל (החז' מס"ש
כהמוסר). ואלה הרברים השש סגולות הנ"ל הביא גם כס'
אור צדיקים כסופו כס' כיסור א' לח' והואה מקובל מה"ק אלקי
האידו"ל, שאמלו יש בארם שמש מינות מוחלזין לו ע"י שש
סגולות הללו ע"ש. וגם כס' של"ה הק' כח"כ הביא זה וע"ש כסופ
תובחה מוסר ברה"ה ז"ל ס' קול כוכים ב' ע"ש וע"ש ברה"ה ז"ל
ס' ההרדים ב' ע"ש ע"ש.

וע"ע כספר בני יששכר הורש תשרי כאמר ר' אוח' י'. שב'
 נ"כ כרדוהו הללו שחש כוחינו. דרי כוויורי דברים. ע"ש.
 ועי' כס' רבדי תורה כשם הנה"ק ר"ר שמעלקי מענין דארם לא
 יחייאש מלעשות תשובה כי זה נקרא בנמרא יארש שלא מדעת
 בעלים כי השית"כ חושב כחשבות לבלתי ירת ממנו נרה. ואם אם
 הוא נאמת מלא פשעים. כלך רחמים הוא יתנ' מפשר עם האדם
 להעביר מנר עניו העונות הראשונים. ויקבל עליו להיות טוב
 וסור מרע מהיום והלאה ויתן אל לבו לשוב ולהתענות לשלם
 מעם מעם בהרמיות ליכודו ובעסק מצות יותר ויותר מיום אל
 יום. והוא דונמת בעל חוב שלא יוכל לשלם חוב גדול מפשר לשלם

והנה עזר יש למצוא תקנה כמסוס הסינפים והתעניות. לקיים
 ואגרא תדעניתא צדקתא. והיינו להרבות צדקה כמסת
 ירו וכנרבת לכה ולתת כסף התרומה הלזה לת"ת ולת"ח. דעיינ
 כס' תסירים ס' חס"ו ובס"י תקצ"ה ס'י אולאי פשט הכ' כצדקה
 תכוננו, שהעצה כמו קרכו ומספרות גם על המזיד וע"ש ס'י
 תמ"ר"כ נ"כ. ועי' בספר רבש למי בערכת ע' ו"ל כנייה ג' פורה
 שם רמו שהנם שעשה ענייה. אם פור שנותן צדקה מספרת אפי'
 על המזיד ב' ע"ש. [ועל"פ משמו וסמ"ד] וע"ש במערכת
 צ' א' ר' ו"ל, אמרו ר"ל דעיקר הצדקה עם ת"ת ושמעתי מעם
 לזה עם הרין רהנות יתנו והכנים ישאלו על הפתחים. והת"ח
 נסירי ראהורר אפתחא לא מהררי ומתכיישים. וא"כ צריך
 לזונם ככרה. שאר עניים ישאלו על הפתחים ע"כ שמעתי.
 ואפשר רזה מעם מ"ש כיוסא אליכם אישם אלו ת"ת שרומים
 לנשים. כלומר דומים לנשים רמתביישות. והנ"ת אהרורי
 אפתחא לא מהררי וזכה הם דומים לנשים ולכן הצדקה עם הת"ת
 הוא המעילה. שמתכיישים כנשים. ורינא הוא הכנות יזוננו עכ"ל.

ועי' כמדרש רבה קהלת על פסוק שלת לחמך ע"פ המים כי
 כרוב המים תמצאנו. אר"כ אם כקשת לעשות צדקה עשה
 אם עמלי תורה שאין מים אלא תורה. (ומה שקשה הלשון אם
 כקשת רהלא מצוה צדקה חיוביות היא, כזה עי' כס' מר דרור
 בליקוסים ובס' שו"ת מור ואהלות ליישב זה ע"ש). ועי'
 כירושלמי מנילה פ"ג ה"א רל"ה נתנו צדקה רק ליתומים
 ואלמנות והוא נתן רק לת"ת ע"ש. ועי' כביאורי הגר"א יר"ד ס'י
 רנ"ו ע"ש. וכן עי' בעכרת הקורש כמורה באצבע ס"א ע"ש.

והנה כעוה"ד אין דורף אחר הצדקה. ואם גם מי שמעורר
 א"ע לרחם על עני. הוא מעורר יותר ליתן צדקה לאיש
 טוס בו שכר רגל וביצ"כ. ולא ליתן לת"ת. ומצאחי כס' הכרית
 הנ"ל ח"כ מאמר י"כ רדך הקורש ס"פ ז' ו"ל. והמדרנה העליונה
 של הצדקה הוא שיתננה לת"ח העוסקים בתורה ובכיתים אין לחם
 ושמלה; כי אין קץ לשכר המהויק לומדי הורה. הנם שהרסכ"ם
 ז"ל (כס"ר ראבות) כ' שהצדקה לת"ח אינו אא"כ הוא זקן או
 חולה, איש עזר או פסה. אבל הטלמים כנופם יהיו תוסכי עצים
 ושואני מים ולא יוכלו. כבר דחו הפוסקים רכריו כזה ולא פסקו
 בו. עי' ביר"ד ס'י רמ"ו ס"ע כ"א כרמ"א ובש"ד כשם כ"מ
 ובתוס' יר"ם כפר דברכות משנה ו', אלא אפילו שלם כנופו ואמץ
 כהו אבל שם חילו לאריותא מותר לקבל. כמש"כ ביר"ד ס'י
 רנ"ג ת"ח חייבים לתת לו לפי כבודו כ' ע"ש. אמנם הסעם
 מדוע בני אדם מתעוררים ליתן צדקה לאיש טוב כו. שבר רגל
 או שכר יר. עזר או פסה וכרומה אפי' הוא מנוער וריק מכל
 חורה ותכמה יותר ממה שמתעוררים ליתן לת"ח מחוסרי פרנסה.
 הוא

עוד כמ' נחלה לישראל סי' ל"ז אות ס"ז שב' רבקה"ז אכשיר רדי וי"ל ריש רשות לנשים ליתן צדקה. ובעת מצאתי לאא"ז הי"ש"ש ו"ל ב"ק פ"ח סי' כ"ט בשם הראב"ן ו"ל דעכשוי מקבלין צדקה הרבה מנשים. ועי' ס"ל פכ"א מה"א לענין אשה שהיא כאניות סוחר. ע"ש. עכ"ל.

עוד

נמצא תקנה במקום הסיגופים והתעניתים. כמ' אור דיקים הנ"ל בסופו. כמ' מוסר ס"י ל"א. וי"ל ה' מורגל כמה קרוש הארז"ל שהי' אומר שבכל התשובות כעולם. המעולה שבכלם לזכר תמאת וזרנות ופושעים. היא סבילת העלכוונות ותרופים וגיורושים. והיא מעלה יתרה מכל מלקיות (וסיגופים). כי אם יסגף אדם עצמו לזכר יחלש נופו ויכבד מ"ת. ולמאן דלא אפשר ל'י' נקרא חומא. וכן במלקיות וכיוצא. אמנם כפרה זו היא ישתה ויעבד את ה'. והעונות מתכפרים. ועי' אמתני כוונת הפסוק שאמר בלשונו צווי יתן למכה לחי. כדי לכוונתו ולתרופו. ואז יאכל וישתה וישכע כחרפה. כי עונותיו מתכפרין כחרפה זו שחרפואו. ויאכל וישתה ולא יבטל מ"ת. עכ"ל. ועי' סי' קט"ז סע"ה כרף תנ"ד ע"ב סס' רכש למי נ"ב ובמשפ"י חכמת הסטכ"ן בוו"י ע"ש (ועל"ז נ"ב סס"ס לקמי רמ"ל). וע"ש מנרל אמירת תהלים ע"ש ע"ש. ועי' כפסי המטנה סוף סס' סרושיו על משכ"ש טוב שכרופאים לניהוג. ח"ל. ושענתו רד צחות הרחפא הגרול לנפש הוא סי שמכזה חכירו וחכירו שותק וכוה מתקן נפשו הנעלב ומתכפרין לו עונותיו ונמצא העולב הוא טוב שכרופאי רטואת הפשו. והוא לניהוגם ויורש חלק ניהוגם מהנעלב. והנעלב שהוא מתרפא יורש חלק העולב כגו ערו. עכ"ל.

ועי'

בשושני לטס דע"ב עשה שלמה המלך את שיר השירים קי"ז פסוקים. כדי שיתכפר לו על נ' עבירות. לא ירבה נשים. לא ירבה כסף וזהב. לא ירבה סוסים. ונתחייב קי"ז מלקיות כו'. ועברך שבת הוא זמן התשובה כידוע כו'. וגם כל אדם שיאמר תהלים ככל ע"ש. ועי' כנימה וכוזמה מובטח הוא שיתכפר לו עבירות אשר עשה בכל השבת. ע"ש. והבא כמ' ומסעפים אות שבת ס"ל ע"ש. ועי' כמ' מעמי המנהגים ת"א דף ל"ח בשם עניני שבת. דפי שאומר כוונה שלימה בכל שבת ניצול מדינת של ניהוג כו'. ע"ש. ועי' כה"ג דף ל"א ע"ב בשם ס' יוש"ה שער ח' שיהיה מאד כאמירתה כדקדוק התיבות ולא יפסיד באמצע קראתו אמילו כו'. שאל"כ יעשה פירוד ח"ו כיו מדות העליונים הק' כו'. ע"ש.

ועי'

כש"ה דף פ"ד שב' הנני מלמדך תשובה מעלה. והיא חמדה מאד ופלה כהיות המאכל או המשתה שלפניו מתוק לחיך וחביב עליו ביותר. ימשוך ידיו ממנו וימנע עצמו ממנו. וזהו תשובת ככל עיר זמון ומרצה ומסובלת עד ה' אלפים. ועי' בא"ר סי' ק"ע ס"ס כ"ב שהביא ג"כ להשל"ה. ע"ש עור. וכן עי' בעבוה"ק בצפורן שמור סי' ה' מע' ס"ה דהוה לו כפרה. ואם יתמיד כזה הוא פקח שאוכל ומתענה בבת אחת ע"ש. וכן עי' במג"א רס"י תקע"א. ע"ש.

תת

הוא בעבור כי הגותנים יכולים להגיע למדה זו להיות כמות יוחר ממה שיכולים להגיע למדה זו להיות ת"ה. עכ"ל.

ועי'

אור דיקים סי' ס"ה וי"ל. עיקר עקלת השכר לעו"ה. על השמחה בעת נתינת הצדקה. ומסבל שכר יותר על השמחה מעל הצדקה עצמו. עיקר מצות הצדקה ליתן לכעל תורה ויתן כמתה. ואם יכוין עפ"י הסוד מה טוב חלקו בקניית מצוה תזוהר לקנות מיד לפעם ראשונה מה שפוסקים בשבילה. עכ"ל. וכן על"ס כשם הוזה"ק ע"ש.

ועי'

כדבש לפי הנ"ל במע"ב צ' א' ת' וי"ל. צדקה צריך לעשות כיותר בתשירי. וכמ"ש הרמב"ם ו"ל רבעשרת ימי תשובה מרבים בצדקות. והדיון נותן כי השב צריך לעשות צדקה וכמ"ש רבינו אמרים וכוונה בצדקה. ויש כמה מעמים. דצדקה במקרת על המוד כמסוד"ל כילקום ר"פ שופטים כו'. [א"ה. וכ"כ במדרש רבה פ' שופטים ע"ש]. ואחרי ימי התשובה כא חנ הסוכות שהוא כולו המשכות החסרים. והוא זמן עשיות חמר. ובכר כתב ר"א ו"ל רמב"ם צדק צדק תרדוף למען תחי' וירש"ת אוהיות חשרי שיש לעשות צדקה בתשירי כו'. עכ"ל. ע"ש. [א"ה. ועי' בירושלמי שקלים פ"ח וקנים היו שלא רצו ליקח צדקה רק כיו ר"ה ליהודים. ע"ש] וע"ש במע"ב צ' הנ"ל א' ל"ו. ח"ל צדק צדק תרדוף. אפשר רדך הלצוי כמה שאמרו שהגותו מרהה חשוב כ' צדקות. וי"ש צדק צדק יהי' תשוב שני צדקות. כמה שתדדוף שחתו לפני מהרה. למען תחי'. עכ"ל.

ועי'

כמ' תניא (דף כ"א) וי"ל. הכל באשר לכל ימרה בצדקה. אי לא סצי לצעודי נפשי. ואף שיעלה לפר מסויים אין לחוש משום אל יוכוו יוחר מחומס ולא מקרי כוכו כה"ג מאחר שעשה למרות נפשו מתעניתים עכ"ל בקיצור. ועי' כמ' כהונת אלימלך פ' ראה שהביאו וע"ש מהו המכונן.

ועי'

כמ' מנתת אלימלך פ' נשא. שעי' נתינת צדקה מקבל על עצמו את צלם אלפים רב' אני בצדקה אחזה פניך. ע"ש. ועי' כמ' נתיבות עולם נתיב ג"ח ונתיב הצדקה. ומהש"ס מזה דהמה מכפרים עון חובה ולקנה ולאריכת ימים ע"ש. ועי' בילקום שסעוני סי' תרע"א. אני בצדק אחזה וכו'. מה ראה רוד להפריש כהה של צדקה לבריה. אלא ללמדך. שאפילו רשעים שאין בירם אלא זכות של צדקה לברה זכוין ומקבלין פני השכינה.

ועי'

כמ' סתרים למהר"א נלאמני ו"ל בשם תבמי אמת. והנותן צדקה צ"ל הפסוק (תהלים י"ז) אני בצדק אחזה פניך אשכנה בהקיצ חמנותיך. והבא כמ' ישועות חכמה דף ב' ע"ב. וכתב גם טוב לומר בתהלה לשם יחוד וכו'. ע"ש. ע' במדרש פ' משפטים. כל מי שיש לו עשר ונותן צדקה לעניים כאלו מסיים כל המצות. ע"ש.

(ואראגן) בענין צדקה אעתיק מענין אם רשות לנשים ליתן צדקה והאיתי כמ' א' שכתיב רשות להם בות ע"ש. ומסכתכינו כהתנאים וישלמו כנכמיהו שח בשתה. ועי'

ועי' בשו"ת הריב"ש שמכא בשם הכוזרי אשר השמחה
 התענות כימי שנתת וי"ט כשהוא לכבוד הבורא יתב',
 מועיל וסמיעי על חיסוק הגפוש קרוב למה שמועיל הסגוף
 ותענית כימי התעניות ויכול להשיג רביקות הבורא ע"י תענות על
 מצוה כמו ע"י תעניות. אך צריך לזהר שהיא למטר לרצון הבורא
 יתב"ש ולא להנאת גופו ח"ו ע"ש (והנכח בסידור ישוע"י דף
 ק"ג ע"ב. וע"ש עוד מספרים בענין שאין שמחה כ"א לעמוק
 בתורה ומצות. והעיקר בשבת עם פסק התורה לשמחה).

ועי' בזהר הק"ו תרומה דף ע"ח ח"ל. כל מאן דבעי
 לאשתדלא לאעברת מיניה רוח סמבא ולאכפייא רוחא
 אחרא. הוא עונדא דבעי לאשתדלא ב"י בעי למסני ל"י באנר
 שלים ככל מה דיבעת סגיה בין ועיר בין רב כ"י ע"ש. נשמע
 מדבריו אם ירצה האדם לפעול ע"י מעשה המצוה להעניד מסנו
 מדות רעות כגון כעס. וניאות. ותאוה שטרטל בה. וקנאה ושנאה
 כו'. אזי כשיקנה איזה מצוה יתן כל מה שיקבשו מסנו בפעם
 האשון. וע"ש עוד בזה (ע"ש דהמצוה כמסנו ולא כחנם) והובא
 גם בס' אנרא רפרקא סי' קצ"ט ע"ש. וע"ש סי' דפ"א עור
 מזה חו"ד כעסמי המגהנים דף ס"ח ע"ש. וכ' בס' נגיד ומצוה
 ח"ב ח"ו בענין קנין הרבירים של מצוה כגון לולב ואחרונ
 וכדומה. ראיתי למרדכי ז"ל שהי' נוחל למבורים כל מה שהיו
 שואלים מסנו בפעם ראשונה. ולא הי' מסרב עמהם. עב"ל וכ"ב
 בש"ע הארו"ל וסיים שם בזה"ל. ואמר ל"י שאינו למרב על
 שיעור המצות וכן כוונת רשב"י ז"ל בפ' תרומה עב"ל. (ובמש"ל)
 (הובא גם ברכת חיים פ' י'). תע"ש בש"ע הארו"ל בהל'
 הנריכות והוותנות. ש"ב עור ולפעמים הי' מניח לפניהם המצות
 והיה אומר להם שירצו. ע"ב.

ועי' בס' כ"ש ח"ג. אמרו על רבינו הבעש"ט ע"ה שזכה
 לכל האהה והסדרנות שהי' לו הכל מתמח המקואות שהי'
 חסיר כמכילות וסקואות יותר בתפירות טוב יותר מהתענית.
 שהתענית מחליש הגוף מעבודת השם ועוד יותר טוב שהנח
 שהוא מניח בתענית יתן הכח והגוף כלימוד התורה ותפלה
 שיתפלל בכל כחו וכוונתו ויזהר במדרגה. והובא בס' מים
 רבים. ועי' בס' סיפורי צדיקים ת"א א' מ"ו דה"ר חיים שר"ב
 ז"ל מסאמנוכ סיפר שנשע פע"א עם הרד"ק הר"ל משהלי מוועהיל
 ז"ל יתר בענלה אחת א"ל הרד"ק הר"ם הג"ל כוה"ל. שמעתי
 מפי אבי מורי הרד"ק הר"ל יחיאל מיכל זצ"ל מולאמשוב. ואמר
 ל"י ששמע מפי קרשו של הבעש"ט הק' זצ"ל. שאמר הבעש"ט
 הק' כוה"ל פעלתי אצל הש"ת שהמכילה שארם מובל א"ע
 במקוה בכוקר יהי' נחשב לפניי הפכ"ה כמי תענית יום א'.
 עכ"ד קרשו. עב"ל: (על"ק כ"ה אנכ וכו')

ותנה כבר כ' לעיל מס' הק' דעיקר התשובה הוא לימוד תהורח
 כנ"ל. ותנה נמציא חיסוק גם לעם הארץ בזה. והוא.
 ע"י בשל"ה הק' כח"א בבית נאמן. בהנ"ה. וז"ל. ראיתי וקבלתי
 אף מי שהוא עם הארץ נטור ומצמר מאר על מיעוט הבנתו
 ואינו מבין שום דבר. וקורא בכל לבו שמחה של תורה שככתב

ותורה שכע"פ. כגון המוכיר שמות ה' תומשי תורה. תומש
 כראשית. שמות. תורת כהנים. תומש הפסדים. תומש משנה
 תורה. ואח"כ מוכיר שמות כל פרשה ופרשה מהתומש. כראשית.
 נת לך. וכו'. ואח"כ שמות נביאים ראשונים ואחרונים וכתובים.
 כגון יהושע. שופטים. שמואל. מלכים. ישעי'. ירמיה'. יהושפ. כו'
 וכן כולם. ואח"כ שמות סדרי משנה ורעים. מערי. נשים.
 נזיקין. קרישים. מהרות. ושמות כל המסכתות ופרקיהן כאשר הם
 נרפסים בסוף הספ"ג. ואח"כ שמות סדרי ח"ל כגון. רבות.
 תתומא. ספרא. ספרי. מכילתא. תורת כהנים. (א"ה. ע"י סס'
 כ"ב עכ"ד בפירש"י כ"ה בשאר ספרי דבי רב מהו תורת כהנים
 ומכילתא ושאר ספרי דבי רב. ע"ש). מדרש תהלים. מדרש משלי.
 אכביר. ילקוט. ועוד הרבה כיוצא בהם. וכן מדרשים המדברים
 מסודות אלהיות וזהר ותיקוני וזהר ובהיר וטרטי המרכבה ופליאי.
 קנה ויוצא בהו והוא קורא אלו השמות ונפשו חסקה בהו.
 וכוכה על שאינו מכינם. או הוא מרצוה להשיח"ב. ויזכה לזה
 לעתיד לבוא. ובתנאי שסייעו בכל כחו לעזור לאותן המדינים
 בהם. ע"כ יעשה כל אחר לזה שירשום כל השמות ויקרא אותם
 ויהיו שנורים כפיו. כי אף מי שאינו עם הארץ ס"מ ראיתי
 כני עליה והגם מעמיס הזוכים ללמוד כולם וקריאת השמות
 תועיל להיות נחשב כאלו עיין ולמד כולם. ובתנאי כשעושה כל
 המסל' עליו ובכל יבלחו. וישמע חכם ויוסיף לעת עב"ל.

ודג"ה מרוך של נביאים וכתובים הלא הם כתובים בש"ע יו"ר
 סי' רפ"ג סע"ה ע"ש. ועי' בסידור ר"ש ז"ל עפ"י
 הארו"ל (במס' אייר סיון) ח"ל אלו הם הב"ד ספרים. ה' תומשי
 תורה. ה' מילות והם שיר השירים. אסתר. רות. אביה. קהלת.
 ח' נביאים והם יחזקאל. שופטים. שמואל. מלכים. ישעי'. ירמיה'.
 יהושפ. והתרי עשר באחר חשיביו. חשה כתובים הם תהלים
 וחמשה ספרים שבו באחר חשיביו. איוב. משלי. דברי הימים
 ודניאל. ועורא ונחמיה באחר חשיביו. ע"ש (ועל"ק כ"ה עבלה).

ועי' בש"ר חמר חלק י"ד בהצוואה שלו (דף ו' תע"ב) כעת
 הנסיסה להוכיח לומר שמח החמשה תומשי תורה. וכן
 המסכתות שבש"ס ואלו הן השמות. בראשית. שמות. ויקרא.
 במדבר. דברים. ברכות. פאה. דמאי. בלאים. שביעית. תרומות.
 מעשרות. מ"ש. חלה. עולה. ביכורים. שבת. עירובין. פסחים.
 שקלים. יומא. סוכה. ביצה. ר"ה. תענית. מילה. מ"ג. תענית.
 יבמות. בתובות. נדרים. נזיר. סוטה. נזיקין. קירושין. בבא קמא.
 כבא מציעא. כבא בתרא. סנהדרין. מכות. שבתות. ערוה. ע"ו.
 אבות. הוריות. נזחים. מנחות. חולין. בבורות. ערכין. מהרה.
 ברייתות. מעילה. תמיד. מדות. ענים. בליים. אהלות. נענים. פרה.
 מהרות. מקואות. נדה. מכשירין. זבים. סבל יום. דיים. עופצין.
 עכ"ל חשר"ת. (ותנה יש עור מסכתות אחרות שלא נכללו בנאח
 הנ"ד הנ"ל. כי המסכתות משיחא סדרי משנת הנ"ל. יש מהם
 כ"ו מסכתות כלא נמרא. ויש ל"ג מהם עם נמרא. ויש עור
 מסכתות כנמרא ואלו הם. מס' בלה. מס' שמחות. מס' אבות
 ר"ג. מס' רד ארץ רבה תומא. ומס' סופרים שנתחברו כומו
 האחרונים

האחרונים כמ"ש הרא"ש ע"ם שלשלת הקבלה כרכנו סכוראי שם ע"ש. ועי' בשו"ת זכר ישעי' סי' ו' ע"ש.)

קבלה סוהר המגיד הק' ר' ליבער זצוק"ל. אשר קבל מאליהו וז"ל חיקו נדול לעה' לקרות ככל יום פורשת אותה השבוע ולפתוח חציה. וכוה יזכה כה להנות כה כנו ערו. (הובא בספר מגלה עמוקות הנדפס"ח דף ז').

אגב אעתיק מה שמצאתי כתוב בתכנים (בשם הרד"ק מוה"ר רפאל בערשמי. בשם הרד"ק מוה"ר פ' קאריוצער זי"ע) ח"ל. אמר קצת בני אדם אומרים בעבור שיושבים בכפרים ואין להם מטה. אין רוצים ללמד זה. ואני אומר אליהם ארובה ע"ד ששמע מורג כחשל יו"ם כע"ש א"צ למכול על שבת כי מה צריך מטה נדולה מקרשות יו"ם כך שאין להם מטה צריכים אתם למסר בקרשות זה. עכ"ל. — עוד כתב שם ח"ל בהרב חיקונים באלול סותר לומר כלילה. וזהו הי' אומר רק בשבת יו"ם כלילה. ופע"א שאלתי בתוה"מ אם אני רשאי לומר זהו כלילה. ומפקק קצת ואמר עכ"ל. (ועי' כיסוד ושורש העבודה בשער הנצוץ פ"ב קדורם חצות לילה לא ילמדו זהו וס' קבלה והביאו בשמירת הנפש א' ל'). עוד כתב שם בהכתבים ה"ל ח"ל. אמר לי בהרב שיש לר"ג כהוה"ר פ' פקורי אותו היכלות דס"א הוא כרדד שאמר הרב שאין לר"ג סדברים רעים שלא ירבו כו ח"ל. וכמ"ש באוה"ח פ' אחרי שלא יבוא עם היעדרו כמותו ונמסו וכו'. והוא מר"ב סוף ע"ב עד סוף רמ"ד ע"ב אור"ש וכו' ומר"ב סוף ע"ב רכמה ספריו ודעתו אית ליצה"ר כו' עד סוף דס"ח ע"ב ע"ש עכ"ל. ועי' בס' מרש פנהם בסופו באות ח' וז"ל. נהג להזהיר בלימוד הוה"ר אחר חצות לילה אפילו קודם השינה עכ"ל. וע"ש באות ס"ג ח"ל. אמר הרב ז"ל לאדם א' שיאמר זהו ככל יום ויום ויהי' לו פרתה עכ"ל.

לכה ויכינו ה' ועוררנו לתשובה. וחייתו ויסימו לעת קץ הנאולה לנאלינו בהמרה בימינו כאשר אנו מתכים לקץ כיות משיחנו. בימים הקרובים לפנינו. כאשר נרמו בס' הג' והמטובלים. רכס' אור הננו איתר שם רמו על קץ כיות משיחנו על שנת תרס"ו. והובאו דבריו בס' אור צדיקים כילקוטים ע"ש. וכן הביאו בס' עמרה לראש צדיק פ' אחרי. והוא ז"ל כ' עוד רמו כוה ע"ש.

ועי' בשו"ת מור ואהלות כראשי בשמים אות ח' וז"ל. עי' תנא רבי אליהו רבא פ"ב ששת אלפים שנה הוי עלמא. כ' אלפים תהו. כ' אלפים תורה. כ' אלפים ימות המשיח. ובעוה"ד יצאו מה שיצאו ונכנסו שיעבוד בתוך שיעבוד בתוך שני אלפים של ימות כו רד יותר משבעה מאות שנה. וע"ש כפי' ישועי' שהקשה דהלא חתימת החלמוד הי' עשר שנים קודם התחלת אלה המשיח ומכ"ש התנא רבי אליהו שהי' קודם. ואידך כתבו שיצאו. הרי לא התחילו עריין השני אלפים. ומאז שנה כוה. רדב ענו היה כימי ר"ג. עי' כתובות (ק"ה) ור"ג נעשה לרי' בשנת ד' אלפים י'. וחתימת החלמוד הי' בשנת ר"ס לאלף

החמישי. והרי באמת יצא אז איהו שנים. ונל"ד להתחיל ללמוד עמו התר"א בתחלת שנה השמינית לאלף החמישי. והך תיבת מאות ס"ס וז"ל יותר משבעה שנה ונמר עמו הסדר א"ר עד שנעשה ר"ג ר"י. אבל ודאי בשם כפ"ו ובפ' ל"א משמע דהוא דברי המעתיק. (א"ה צ"י כמנהגיו פורס חלק רף צ"ו ע"א ע"ב. ע"ש) או י"ל ראולי מרמו כאן קץ משיחנו שיבוא כ"ב. וכונת הרמב"ם ה' מלכים פ"ב ה"ב. וכן לא יחשוב הקיצין. קאי על הקודם שלא ישימם עיקר ע"ש. וכן מפורש כמנהגו (צ"ו) וברש"י ר"ה ויפת לקץ ע"ש והוא ע"ב ס"ר שם צ"ה בתיב בעתה וכתוב אחישנה. וכו אחישנה לא זכו בעתה. והוה הפי' יבענותו שרבו פי' אם לא זכו ח"ו יצאו מה שיצאו ויכנסו השיעבוד בתוך כ' אלפים ומתו התוד של כ' אלפים אלה ומאלף השישי יכנס יותר משבעה מאות שנה וזהו בעתה. אמנם אין המקרא יוצא מירי פשוטו דגם בעתה אחישנה ויסדר נאולתינו במספר אחישנה שהנימסרואי שעה עם התיבה. ולפי חשבון הקב"ה אלה שנים כיום יעלה למספר ס"א שנה. ושימנה חרשים קודם שהוא כשנת ה' אלפים תרנ"ח כ"ה בשם יתחיל השבוע שבו דוד בא כו כראיתא כמנהגו (צ"ו) וינסוד בסוף תרס"ה שהוא תחילת תרס"ו והמה כשני שלישים מהאלף השישי. ואולי זה כוונת המאמר בסוף דניאל. אשר המתנה ויגיע לימים אלה שלש מאות שלשים וחמשה. כי מאז עד סוף אלה השביעי כ"ו הוא המספר. ויה"ד כו' עכ"ל המור ואהלות ה"ל. ועי' כפי' המלכו"ס כוה כפי' לדניאל. ועי' כמ' שלשלת הקבלה בסוף. דהר"כ"ם ע"ש שהביאו כמה קיצים כוה וכ' דהרב א"א כפי' דניאל מוכיח שזמן הקץ יהי' שנת ה' אלפים ח"ש לכריאה. ע"כ.

ועי' בס' חסד לאברהם כסוד המקור וז"ל. דע כי במטה יש מ' סאה. וכל סאה קפ"ד כיצים. ועולים כל המ' סאים חמשת אלפים תש"ס. וכן שיעור עסירת העולם עד אחר המשיח התחוי'. הוא חמשת אלפים תש"ס שנה כו' כו' ע"ש. והובא כרכבו שנת ס"ס ז' ע"ש.

ע"י בס' ר"ה עה"ת פ' בלק וז"ל ובכ"ב שמעתי מסורי ארי"ב ר"ד נפתלי מרופשיץ ז"ל שנת שאחז"ל זכו אחישנה ל"ו בעתה] שלכל יוש זמן שיש זמן שבעת שיבא הגלגל תחת אותה הנקודה הירדע יבא משיח צדקנו. אך הקב"ה משנה עתים ומחליף זמנים וכמ"ש"כ כמדרש אמר הקב"ה לאברהם צדק עומד כמזרח אקראנו ויעמוד כמערב וכן ככל העולמות שבראם הקב"ה מאדם המחולט ונתנו כהם כה לכל אחר אך אין להם קיום וזולתו יתב' המהות ככל עת ולכן המה כנחון ביר החוצב וכו' ועושים כאימה רצון טונם. וזה בעתה שנאמרת יהי' הנאולה כומו שיבא הגלגל תחת נקודה זו רק הקב"ה יחיש שיבא הגלגל תחת נקודה זו. ודפח"ת עכ"ל הביאו בס' עשר מצחצחות דף ס"ו ע"ב:

וה"ד שיאמר ה' לנאלינו נאולת עולם. ותחווה ענינו כשוכו לציו כרחמים ובכיאת משיחנו כ"ב יתוען עולם במלכות שרי ובל בני כשר יקראו בשמו הוא אלפים חיים.

למען

לכלי להוציא הגייר חלמ אכתוב כאן מענין התפילה
אין באלקינו וכו', מי באלקינו וכו', דהנה לכאורה
ההקדמה אין באלקינו היא חשובה על השאלה מי באלקינו. וא"כ
ח' לומר מקודם השאלה מי באלקינו ואח"כ התשובה אין
באלקינו [ובן על"א]. אך התירוץ הוא כי על הכורא יתעלה אין
לשאול שום שאלה ושום קושיא רק אם יאמר מקודם התירוץ,
(כ"כ כס' מעמי המתנים ח"א דף פ"ט סוף ע"ב. בשם הגאון
בעהמ"ס כרך מעם וללה"ה).

והנה

מענין כזה עי' כס' אמנות צדיקים דף ב"ט סוף ע"ב
ח"ג פע"א סיפר ארמ"ר ז"ל מפרשיסחא"ל איך שהי'
כילדוהו אצל הר"ק ר' משה ליב סמאסוב ז"ל זי"ע. ואמר לו
דברי תורה כהלכה עפ"י דקדוק כהרא"ש שמקדים כהלכותיו
את המאוחר וע"ז אמר לו פשט. ואחרי אמר אמר לו הוד"ק
דמ"ל ז"ל תובל להנין כי לא כבוונה עיינתי לתרץ יבד זה. כי
דקדוק פל הוא ולא הרגשתי בו כלל. אך שהשכל של התירוץ
הנ"ל עלה כדעתי כלמדי ההלכה ודבר חכמה הוא. וכקשתי איזה
דקדוק לתלות בו השכל הנ"ל ולא מצאתי רק דקדוק זה ותליתי בו
השכל הנ"ל. כך תדע בני כי הרמב"ם ז"ל שחזיר הם' מורה
נבוכים לא הקשה מקודם הקשיות ואח"כ חקר לתרץ הקשיות
חלילה. דא"כ קודם שמצא התירוץ אף כמעט כמו רגע ח"ו הי'
נמרד מדיכותו סמס ומקדושת ישראל. אלא כדראי שכל התכמות
והשכליות היו אצלו ולא הי' שום קושיא ח"ו כדעתו אפי' רגע
אחת רק שהי' פורח לעילא כהשאתו הנדולה. אך הי' רצונו
לזכות את בני דורו ולהרדיע להם הדעת הוצרך להודיע מה
שמתורץ כזה הקשיות. ועתה מי שלומד הם' מורה נבוכים
כסדר או לומד תחלה הקשיות ואח"כ התירוץ. ונמצא הרגע זו
של הקשיא קודם שיודע התירוץ. הרגע זו אינו יהודי. ועתה בני
הבין זאת. ומאן לא למדתי בס' המורה נבוכים כסדר. וכדראי
הי' לומר התירוצים והשכליות קודם הקשיא. עכ"ל. [וכמש"כ
לעי' בהקשיא דהי' ראוי לומר קודם מי באלקינו ואח"כ אין בא'.
כו מצאתי באמת כס' ריאל המלאך (דף כ"ח ע"ב מדפוס ווילנא)

כהתפלה דרשם שכ"כ מי באלקינו כו' אין באלקינו כו'. ע"ש].
יע"ר כמדורש רבה פ' וישלח (פ' ע"ז) ח"ג. אין באל ישראל
(דברים ל"ג) ר"כ כשם ר"י כ"ד סימון אמר אין באל
ומי באל ישראל (תפי' הכתוב אין מי שידמה לאל. רק מי הוא
זה שידמה לו ישורח) הגאים והמשוכחים (הצדיקים הישרים)
וכו' הכב"ה מחיה המתים ואליהו מחיה את המתים וכו' ע"ש].

עוד

אכתוב כאן מהתעקק אות כאות סכית עקר הספרים אשר
הי' אצל הה"צ ססאדינערא זצלה"ה. מצאתי בכת"י
הנמצא כירושלים תוכ"כ שנת אלף תתנ"ו לשטרת (ד"א ש"ו
ליצירה) נעתק הסדר וחתם עליו :

ר' יוחנן בן זבאי מירושלים כיכל מאליהו הנביא ז"ל אחר
תורכו הבית ונילה לו. כן כוויבא אינו משיה. וציה לכסות
הראש בטלית ככהב"ג כשעת התפלה מראש ועד סוף ואפי'
כיסים טובים שהוא יסי שמחה. וסימנו. אם לא אעלה את
ירושלים על ראש שמחתו" וא"צ להסיר הטלית מעל הראש
כלל ועיקר. והמסיר הטלית לפעמים דהיינו אם אירע כמתשכה
לא הפסיד ומי שאינו מכסה' ראשו כלל בתוך התפלה נקרא
נבעוני מפני שקודם החורבו היו צריכין הנבעונים לכסות
ראשיהם ופניהם כשעת התפלה אפי' אם עכרו כיו עם קדוש
היו צריכין לכסות ראשם להראות שהם נבעונים סימית יהושע
כן נון. וכשנחרב הבית פרקו הנבעונים הסודר מעל ראשם ועשו
שלא יכסו ראשיהם אפילו בשעת התפלה כדי שלא יכירום אם
הם נבעונים. וכששמעתי זה אני יוחנן כ"ו מירושלים כן בעת
שישכתי ומקום דירתי כיבנה קרעתי כנדי ונחותי ככל גלילות
ישראל שיכסו ראשיהם בטלית כשעת התפלה ומי שאינו מכסה
ממעם מנהג אבותיהם כידיהם הם מהנכעונים. כך מצאתי כתוב
בכת"י וחתם ר' סענדר נאון ור' פלמיא נאון ושאר נאותים
העתתי גם אני יוסף שילרסאי. ע"ב. (הובא בקונס' אהל מעד
חוב"ב סס"ו קט"ח כמדור ג').

פתיחה ופללים בהוראה ופוסקים

(א) כשמביאין לחכם שום שאלת איסור והיתר, או שום עצה יאמר תחלה יהי רצון מלפניך בוראי שחורני כבודך ישראל, שלא יכשלו על ידי, ותורת אמת יהי בפי, ועלה לא ימצא כשפתיו, (ס' חסידים הורש שנעקח מכח"י אשר במאמ"א סי' תתשס"ט) והגבא בס' ישועות חכמה סימן ס"ו בחס"י, וכתב ע"ז וז"ל, ויכול לומר בהתפלה, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שחורני כו', כמו כל התפלות רבשערי ציון וככל הבקשות, גם יכול לומר יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שחורני כו', עכ"ל.

(ב) כשעת העיון בהלכה יש לכוין לשם ס"ג, כוה, יוד"ה וז"ו ה"י, ויועיל לו מאוד, והוא כסוד דעת הפנימי שבמ"ל, והו"ה זה סוד העיון והמדע, ויהי' סגמט פניך השם הזה בהמשך וזמן עיונה בהלכה ויעיל לך בו' (פרי עץ חיים) ויזהר שלא יוציא השמות כמה דק ככוונה כירדע, (כ"כ כסידור ישוע"י בדבר"ה כפ"ס י"ח).

(ג) אם יש שום נגדוה עצבות אין להרהר ולעיון בשום ענין ולא לחשוב ולא לתרוץ שום הרהור ולא להוסיף אפ"י, ויריע לכל כי בעצבות אין השכל מיושב, משא"כ כשרעתו של אדם מיושבת עליו, וכן כפי איתא בשם האר"ז (ס' זכרון זאת, והגבא בס' מסנה"ש סי' כ"ט ססק"ה), וע"י כפי' רמ"ב כש"ד ס"ק כ"א ונ"ל בתב הב"ח ומי שמציד ואין דעתו מיושבת עליו אל יורה כשעה שהוא מציג, דכתיב בצד אל יורה, וכ"כ התוס' ע"פ הידוע, ומדת חסירות לכל בעל הוראה שיהי' נוהר מלהורות בכל הני רב' הרד (ס"ה), כנו ביומא רדתה או בא סן הדרד בתל"ה, או כיתא דאית ב"י שראו או הרמנא, אבל אין שום איסור אפילו לכתחלה ע"כ עכ"ל הש"ך.

(ד) לכרד הוראתו שרי למטעם מירי (יוד"ה סי' רמ"ו סס"ע כ"א), וטעמיה כלשון מבוואר בס' מ"ב כש"ד ובס' צ"ח כפ"ס מ"א א' (ס' כ"י).

(ה) לא יקח שכר הוראותיו מכשיחות לכרד וע"י ביו"ד סי' י"ח סע' י"ח (שם) (וע"י כס' אוצר דינים ומנהגים אות הוראה, וכ' וז"ל מתוך ליקח שכר כמלה בער הוראה (ע"י כנחזות כ"ט, ויוד"ה סי' י"ח סע' י"ח עכ"ל, וע"י כפ"ס יוד"ה סי' ש"ב), וע"ל כמפתחות.

(ו) אם שאלו מסנו שום שאלה מהמורה לא ישיב כמרהר ער שיתיישב כרובד כמתוך רב, כי הוא עמוק עמוק מי ימצאנו, אם לא כישוב רב, על רדד הוה מתונים כדון, (וכן פ' כמדרש

שמואל על ספ' אבות פ"ה, רבן הוא כוונת המשנה מס"כ בהמ"ח רבירם, כישוב, ע"ש, וע"י כספ' אבות פ"ד, הגם לכו בהוראה ה"ז, כו' ע"ש), (וע"ל אות י' בשם הפ"ג ג"כ), וע"י ידאפ"ד סי' מ"ח בשם שב"י שכ' תוכחת סגולה על המורה שהסריף מיר, אף שיש לו על מי למספר, מ"ס התורה תמה על מסגנס של ישראל והי' ראוי להיות מתוך בהוראה וכ"י ע"ש וע"ל אות ז' הב' ע"ש.

(ז) חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר, ע"ל סי' ס"ט שאלה קב"ו ע"ש כוה כוה"ו ע"ש, (וע"ש כחכם שהתיר אי רשאי חבירו לאסור ע"ש), וע"י לקמן אות כ"ו וכ"ו.

(ח) כשם שאסור להתיר את האיסור כך אסור לאסור את המתיר, ע"י לקמן אות ח' ובס"י ס"ט סוף ריון קי"ד ע"ש, ע"ש מוח וע"ל אוה כ"א.

(ט) ע"י כמרה"א כח"א פ"ג רוסה שכ' וברוחות הללו אותם שמורים הלכה מתוך הש"ע והרי הם אינם יודעים מעב הענין של כל רבד אם לא ידקדקו תחילה כרובד מתוך התלמדה, שהוא שימש ת"ת מעות נפל בהוראתו, והרי הן בכלל מכלי עולם ולכן יש לנגדוה כהו ע"ש, ועע"ש כספ' שבת דף ק"ט ע"ש, וכ"ה בשו"ת כ"ת הישנות סי' פ'.

(כז) ע"י, מזה כס' נתיבות העולם למהר"ל מפראנ וז"ל כנתיב התורה ס"ט ס"ו ע"ש ע"ש מזה, — וכן ע"י כש"ע הרב וז"ל כח"ד כהל' ת"ת ריש פ"ב שבכלל מורה הלכה מתוך משנתו, הוא המורה כוה"ו מתלכות פסקות של פסקי הגאונים והפוסקים כמו המור והש"ע והגהותיו, וכן פ"י שם כגונס"א א' א' (ובשם תשו' הרא"ש כ' ל"א) שבכלל זה ג"כ המורה מתוך ר' הרמב"ם, וכ' שם רמב"ם אסור להורות אפ"י רבד שגראה להמורה שהוא מפורש כפי' בחיכות, כי שמא טעה כדמינו, וכ"ס ספירש"י וז"ל כו' ע"ש, [הרי רמבואר מרכיו שהמורה מתוך ר' הרמב"ם וטרש"ע והגהותיו שהם הרמ"א והס"ו והמ"א ושאר הגהותיו הקצרים כו' נקרא רשע ערוס לר' רש"י והרא"ש ע"ש, (כ"כ כס' תעלומות ספרים דף ס' ע"ב, והנה מש"כ ככוונתו רש"ע הרב דהגהותיו הם כוללים ר' המ"ו ומ"א, אכן על"ס בשם הפ"ת כוה ע"ש, ועע"ל ק"ק מזה].

[וע"י] בשאלית יעב"ח ח"ב סי' כ' שהעיר ששמע מאביו הני חב"צ וז"ל בשם הני' בעל חלקת מחוקק וז"ל שאין אדם רשאי להורות ער שיהא ככוהו לעקור ולמחוק סעיף מן השלחן ערוך, ע"ש, והוא מלא סאה, והוא תוכחת מוסר לזה"ה, והוא רחם יכפר כער כו'[[.

ידיעתו בחשׁו' אלו. ואינו מבין הצדק מהם מצלתי העדק כו' ומי שאינו מבין עיקר הדין ולא מאיזה משום יצא מן התלמוד. אם הוא מותר להורוח או אם הוא ראוי למסדר עליו בשום דבר כו'. והשיב על זה תשובה. דע שהאיש הנה ראוי יותר להחיר לו להורות מאנשים רבים ששבעו עצמם להוראה בזמנינו זה ודוכס אין בהם אפילו א' משני דברים אלו רצוני לומר הבנת ההלכה והעמידה ע"ד הגאונים ז"ל. ואותם שמרסים להורות מעיו ההכה ומתווק עינם כהגורל מהם שראוי למנעם מזה. לפי שאינו בזמנינו זה מי שיהי' ראוי לכך ולא מי שיהי' עתה בתכמת התלמוד לכלל שיורה מעיניו מכלי שיעמוד ע"ד הגאונים ז"ל. אבל מי שמורה מתשׁו' הגאונים וסומך עליהם ואעפ"י שאינו יכול להבין כתלמוד הוא יותר הגון ומשובח מאותו שהושב שהוא יודע כתלמוד וסומך על עצמו. והוא אעפ"י שהוא מורה מסבאר כלתי אמתות מראיות הגאונים ז"ל מ"ם אינו פתה כזה לפי שהוא מה ששעות ע"פ ב"ד הגורל כמכתה לרבים עשה כו'. ואין בזמנינו זה מי שייגע כתלמוד לגור שיוכל למסדר להורות ממנו. וכבר באו לידי תשובות קצת אנשים בדברים שהורו בהם ותשבו שהורו כדיון ושהוא בודר כשמשׁו' והם מעו בהוראתם כו'. ער שאני אומר שמי שאינו סומך על עצמו אם הוא נחלה כתשובה הגאונים ובהוראתם שהם הלכות פסוקות וסברות קצרות כדורות. הוא יותר משובח מאותם המרסים להורות מן התלמוד כו'. ענתה"ר התשׁו' מהר"י מינאש הג"ל. (וע"ל א' ס"ג בשם תשׁו' מוהר"ל ועו"פ זק"ל). עת' בכרכ"י תת"מ ס' ה' א' נ' שהביא ג"ב להר"י מינאש הג"ל בקיצורו. ומי"ם. ויש ללמוד מ' קשו' לזמנינו. ע"ש. והביאו כס' דרבת"ש נ"ב כס' ל"ם ס"פ י"ב. ועל"פ. והביא מקורם דבריו הפרת"ב ס"ע קס"ח שכ' דמ"ש תול"ל איוה תכס הרואה מריפות לעצמו יש מפרשים רהבונה הוא שיכול החכם למסדר ע"ע להחיר (ע"ל אות ז', ובסוף א' ח') ע"ש נ"ב) בהמה שיש בה איוה ספק מריפות מתור פלפולו וכ' שם אח"כ ובר"א ס"פ ר"ב שצריך לזה זדירות גדולה שיהי' קולע אל השערה שלא יחמא ולא יסה מן הרדך ע"ש. וע"ע בשו"ת דיב"ש ס' ע"א שכ' זו"ל. ואפילו הדיין אי"ן לו לידע אלא הפוסקים וכו' אבל א"צ שידע כל הדינות התוס' ונלויניהם ולמירמי ריקלי ולמיוקף להו וכו' ע"ש.

וע"ש ברכת"ש הג"ל בס' א' ס"ק נ"ג בענין שהביא להשמ"ח שכ' ראיו ליתן כבלה לשו"ב ער שילמוד הקיצורים התרשים בריון שו"ב שהובא בהם ר' רבתינו האחרונים ז"ל. ע"ש. וכתב הרב"ש. ותנה בתכמ"א כלל א' סע"ג רמרינא אין ר' האחרונים מעכבי ברעבר וכל שלמד ריני שו"ב מתור הש"ע ומכ"ש מרביו הראשונים מהני. ע"ש. אבל אנו אין לנו אלא דברי השמ"ח הג"ל כי דבריו מוכרחים כי מי עתה כדורותינו שיוכל לפסוק בריוני שו"ב מר' דבותינו הקורמים כלתי לימוד ר' האחרונים סחכמי רותותינו כו' עת' בכרכ"י תת"מ ס' ה' ח' שכ' שם מתשׁו' ר"י מינאש כת' דאותו הסומכי על עיניהם ומסין להוציא רינים מהתלמוד ולא ראו בתשׁו' הגאונים. הרבה פעמים מתנין כרמיונם. וע"ש בכרכ"י שרבינו מרביו ז"ל דנס הוא

וע"י כיד מלאכי בכללי הש"ע א' א' בשם הב"ח וסמ"ע חר"א ותס"ע ור"צ ראויו לפסות דיו מהש"ע קודם שיעיין בר' הטור ובכ"י. ע"ש ובהקדמתו דהסמ"ע. עת' בהקדמת הכ"ם מ"ד הראש"ש כתשׁו' כלל ל"א ס' מ', שמדכריו נלמד להש"ע כנ"ל. ע"ש. וע"ש כיד מלאכי א' ב' שהביא מ"ש המהר"ט"ץ שטרן הב"י לא עשה הש"ע אלא לקטנים ועמי הארץ. והתפלא עליו. דרתי להורות הלכה חברו. עת' בשו"ת (סוף ת"ג בכללי הפוסקים ס' י"ג אות א' וב' שהביאו ליר"ם הג"ל. וכ' ומה שגראה מ"ד השמש דוקה חו"ד ס' ל"ג שאין ללמוד דיו מן הש"ע. צ"ל שנונתו שאין ללמוד מסגו כלתי עיון ברבריו שככ"י עשה. והרבד משה החו"ם כ' רמון הכ"ם בהקדמתו אמר על ס' ש"ע שאין למסדר עליו למעשה בלי האות הדברים כמסומם ושורשם ע"ב. ולפי הגראה יש איוה חיסוד לשון. וכוונתו דממ"ש בהקדמתו בשם הראש"ש על הרמב"ם. יש ללמוד על הש"ע וכרבריו הסמ"ע הג"ל אלא שלא נבר"ש ע"ש. ע"ש בשו"ת. (וע"ש בהקדמת הסמ"ע ע"ש. והנה דבריו המהר"ט"ץ. כן יאמר גם ר' שמואל אנהוב בשו"ת רבד שמואל. עת' בכעל התום' יו"ם בהקדמתו למעתי יו"ם שכ' כי מעולם לא נתכוין הר"י אפרא להורות מתוך חבורו. ור' יצחק לאמפורמי בפחד יצחק כתב. הפוסק מתור ש"ע אל יהי' בורד).

הנהגה כאמורה זהו נגד ר' המהרש"א הג"ל שכ' לרקק תחילה מתור התלמוד. ואילו להפוסקים הללו רי שיעיין בר' הב"י. אכן ע"י בש"ע הרב ז"ל הג"ל שכ' שם דבחה"ו נם ספרי הפוסקים הראשונים המבארים סממי ההלכות פסוקות שפסקו המוש"ע כש הראש"ש וכו'. הם בכלל תלמוד ע"ש.

וע"י כש"ת נ"ש ס' נ' בשם הג' מוהרש"ק ז"ל (כעה"ח ס' כהה"ו) שכ' לכבוד ס' האחרונים ולקנות מורים וב"י. וכבר כ' הב"י כתשׁו' לטור אה"ע שכל ריון שפוסק ואין ס' הב"י לפניו וראי רישנה בהוראה ע"ש. עת' כפת"ש ס' רמ"ב סק"ח שהביא לד' המהרש"א הג"ל. וכ' ע"ז ח"ל. ואפשר דדוקא כומס הרב מהרש"א שלא הי' עריון שום חיבור על הש"ע. אבל האירנא שנתחברו המ"ו והש"ד ומ"א ושאר אחרונים. ובכל ריון מכואר המעם במסומו. שפיר דמי להורות מתור הש"ע והאחרונים. עכ"ל. (וכן ראינו כס' א' שהביא להסמ"ע ומהר"ט"ץ ול' התוס"ט"ם הג"ל והוא ב' אבן כומס שכתבו התורה התלמודית אפסו. וכרוו שלומריה בתריפות וחריצות השכל כאו חמו. מי לא יחוש ומי לא יהיה כפעולת כעל הש"ע שפעלתו אמת ומכאד נעלה. עכ"ל).

וע"י כתשׁו' קרמון. תשׁו' מהר"י מינאש (רבו של רבינו הרמב"ם ז"ל) בס' קיד" ששנאל שאלה באיש שלא קרא מעולם הלכה עם רב. ואינו יודע רדך הלכה ולא פירושה ולא קריאתה. אלא שראה הרבה מתשובות הגאונים ז"ל וספרי הרינים. ויודע שהתשובות אינם עומדות על מצב א' כו' על הרבה מגאונים הורו כתשובותיהם על שאלה א' ואח"כ חזרו בהם מאותה הוראה או השיגו אותם אחרים בכך. ואם איש שיעקר

הוא בעצמו לא רצה לסמוך על רמינו לחרות ריו ממה שהוציא כעינו סוברי התלמוד ובשאר ריו זה בתשו' ריו אף שהי' היסוד מסברתו הורה כרכי תשו' הריו ע"ש ואם שנאו כמותו לא סמך על עינו להוציא ריו חרש שלא נוכר בפוסקים להרוח מכ"ש ברדותינו שאנו נקוף בפני בנ"א ואם הראשונים כו' אנו כו' כו' ועי' כס' מסנה"ש הספרי כרס' זה מה שהאריך בענין זה והעלה דעכ"פ צריך ללמוד גם ר' הב"י והש"ע מריים אלו ולא רי כס' הקיצורים לכו ע"ש ועי' כ"ש הרב בטנ"א סק"ח שקרא תגר על השותפים שבזמנינו שלומרים ומורים מתור מ' השו"ב החדשים. כי יש בהם כמה וכמה שיבושים. דק שילמד בספרים המוכהקים כו'. ע"ש בדרת"ש [וע"ל אות ו']. ועי' בש"ח (אחר ת"ג) בכללי הפוסקים מ' מ"ו א' ו' מענין הוכחת מגלה שאין לסמוך על ה' בס' כנה"ג וכל שאר הספרים המציינים ספרי הפוסקים. ואף כי שהרב כנה"ג רב נוכרי' כו' וע"כ התנצל א"ע הש"ח ו"ל שהרפ"ח ה' כל הכותב בספר כו' כי לא היתה כוונתו אלא להקל על המעיין שלא יצטרך לחפש בשעת מעשה באיזה מ' מברך כאותו עניו כו' ואם כארזים כו'. ולכן אין לסמוך למעשה עד אשר יראה המעיין בשרשו של דברים וזלח כמקומות שהבאתי בהש"ח ששאלתי בענין ההוא את פי גדולי דורינו והשיבו כו"כ בזה דאי יוכל כל אדם לסמוך כו'. וע"ש שהביא לרכידי היש"ש בהקדמה שני' למס' חולין שהתרתם על התלמידים שבהורו הסומכים על כל הכותב בספר כו'. וע"ש וכשר"ח ח"ט רכרי חכמים ס' ק"כ בענין שאין לסמוך על הקיצורים דק אחר החיפוש ועיון כראוי ע"ש. ועי' בשמ"ר סימן ס"ב ס"ס ר' ובס"ג סימן ס"ג סס"א. וע"ע כש"ר סס"י ח' ס"ס ב' שכ' רבעו"ה רבו הקיצורים שהסוין עם פוסקים מתובט ע"ש. ועי' כמס' מה"ח כט"א ס' ל"ט שכ' שלא ישינה על מ' חרשים כי קולא קולא תפסו ברורח הללו. ועי' כס' רע"ס סס"י ל"ט אחר ריו תר"ל שכ' רבעת רק כמה שמתרע עפ"ש תכו"ש ופמ"ג יש הוראה כרוחה. ומה שיש חיבורים אחריהם לא נתפשטו כרוכ תפוצות ישראל עריון ואין ע"י מ"ש בהם קביעות הוראה כלל גם כמקום שישנם מה שהוא רק סדר אומדנות. וכיר המורים להכריע עפ"י סברתם ע"ש. וע"ש כס"ט הג"ל ס' נ"כ) ואך ע"ל"ס אות שאח"ו כשם הש"ח כפאת השדה. ע"ש.

ראה בני הש"ע אומר כר וקרא לפניו לשון הש"ע וכבר נודע גדולת הרב ו"ל בבקאותו וזכירתו ועכו"ל כריו ה' בש"ע לא רצה להורות לו הריו עד שפתח הש"ע וקרא לו הריו. ואנו יתמי ריתמי אשר מחמת החסרון ודק השכחה נוכרת וירע איגש כנפשי. איד לא נבדש ולא נכלם חיבף להרחות בלי ראות ס' וכבר כ' השכו"י ח"ב ס' ס"ד שקיבל מרתוני שראוי לכל מורה שלא יורה כלי עיון תחילה כס'. ואמרו שהמורה בע"פ ואין פותח הם' קרוב להבנם כסוג מורה הלכה במקום רבו ע"ש. עכ"ד הרב חיר"א ז"ע. וסיים הרב און אהרן ו"ל הכפ וראה רפ"ח קרוש אלקים קשרם על לוח לכו רי הם כלל גדול בהוראה. ע"כ. ועי' נ"כ בס' זכר"ח ח"ב א' ה' שהביא נ"כ להברכ"י ושכו"י ס' ס"ד כנ"ל. וב' רכשיש עזר חכמים בעירו אף שאינם חכמי הקהל צריך לימלך עמהם כי היכי רנסמי שיבי מכשורי כו'. ע"ש. ועי' פמ"ג או"ח כמ"ו סס"י קמ"ג הרצ"ע ס' קי"ט כ' לראחר מהורה ה' יוא שפמ"ל כוון בהלכה. והי' גדול כורו. ומה יענו כמנו היום. לכן יירא כל איש לנפשו קודם שיורה ריו ע"ש. וע"ע בפמ"ג או"ח כפתחה בהנהגות הנשאל והשואל ריש סדר נ'. ו"ל הכורה כשיבוא לפניו איזה הוראה יעיין בספרים ולא יורה בע"פ ולא יכוש סמפלעינים באומרים כי הוראה צ"ל מיר כוריות ולא כעצלות. ומוכ להתבודד וליישב כדעתו (ע"ל אות ו'). כי כרבים זה אומר ככה כו' וגם מפני הבושה כו' והמורה שלא ע"ש מפרים היו כמורה הלכה בפני רבו ח"ו. דאי אם יורע שהאנשים אשר אתו שלמים הם אתו ויורו על האמת מצוה להתייעז כרכים משא"כ אם אינו כר. ולא יעלום המורה כי אמרו חז"ל בא לכלל כעס כו'. ואשרי מי שמונע את עצמו מהוראה סוכ לו. וכעוה"ד ת"ח עכשיו עניים וההוצאה מרובה כי מלפנים היו המלכרשים בזול וגם אכילה כמאמר ה' גם כנשים ללכוךר ורי חלכ עוים ללחמך. ועתה בעוה"ד הורות חלשים והכלבשים רוקא בני יקר וצדיקים למכור עצמם ולישא עול הוראה על שכמם. די בהערה זו. ע"כ. [א"ה. וכבר נודע גדולת הרב פמ"ג ו"ל כי רכ הוא. ועי' בהקדמת עצי עדן למי' על משניות שכ' שם רכשכא הגאון בעל פמ"ג ו"ל אצל הרה"ק כו' מהר"ר מיכל מולאמשוב ז"ע. כיכר אותו כיוחר. ואמר לו שהכריוו ברקיע שיוכה לקבוע הלכה כמותו על שלימד כמהרה לשלם אל ולמס. ע"ש והוכח בסוף ספר מיס רכים סוף סיפורי נפלאות נ"כ. ועכ"ל כתב דמי שמונע א"ע מהוראה סוכ לו. ורצה למנוע את עצמו כנ"ל. וכן מצאנו להנה"ג כוצי"ק מהרע"כ"ץ ולה"ה אשר ככתרתו הי' רב כק"ס עמדיו איזה שנים ואחר כך לא רצה ואמר כרוך שלא עשני אכ"ר ככתוב כמתח השער מסידורו יעב"ך. וכן עי' כש"ע חו"מ ס' ח' סע"ג. ררד חכמים הראשונים כורחים מלהתמנות ע"ש. ואנו יחסי ריתמי איד לא ינבש כו'. ואך יש לו זכותא רבעל הפמ"ג ו"ל רמלכר זכות רבעו"ר ת"ח עכשיו עניים וההוצאה מרובה כו' כנ"ל. והוא רחום יכפר כעד כו'. ועי' כיר אפרים ס' מ"ח סק"ו שהביא להגדלים ושכו"י שכתבו דאסור להורות כלתי עיון כס'. כי רבנינו כעת הם הספרים. וסי' או לא אכוש בהביא.

חמיו וז' ה' יושב על כסא הוראה מ' שנה ולא הורה כלתי עין כספר, ע"ש.

ועי' בשו"ע ח' י"ב פאת השרה: במערכת הה"א סי' ל"ז שחתיים רבתי השי"ב וס' אוו אהרן הג"ל נ"ב. וכתב עוד וז"ל ולא זו כלבד שצירד לעיניו ברבתי הפוסקים המפורסמים אשר ספיהם אנו חיים ומסיהם אנו שותים. כי גם כספרי אחרוני אחרונים שבכל דור תודר כל מי שנמצא בירו איזה מס' חרשים צירד לעיניו גם בהם, ולא יאמר לא אפנטם כבודי לעיניו בספרים אשר מחבריהם לא הגיעו לקרסולי לא ככספיות ולא בחריפות ומה ידע מתבר זה ולא ידעתי והלא אבטל להוכיח בספרי שם ספר פלוני כי זקן (זה קנה חכמה) אנכי ולא לפי כבודי. וה"ל ספר ההג"ף כס' כל החיים דף ס"ז ע"ג במערכת ה"ל"ת א' ו' אוהרה לפסוק דין ער שיחפש בספרי האחרונים ואח"כ יפסוק הדין. הקרי לכ ת"ס ח"א סי' נ"ב. וריכ' לי על חרשים מקרוב שאין מביאים סברה האחרונים בלל כי לפי גרולתם ריבו זקן אינו לפי כבודו להוכיח ספר אחרון ולא סוב עושים כי אף מה שתלמיד ותיק עתיד לחרש ניתן בסנינו בו' אין מרלש בלא חידוש ע"ש. בו'. ע"ש בשו"ע ודעכשו אבשו דרי והכמי ורנני ורינו מאהבים ומכבבים את ספר החורה שיצא לאור מאחר מחכמי הזמן בו' (ע"ש מש"כ על עצמו) ע"ש. (ורבתי ספר כל החיים הג"ל הוכא גם בהקדמת ספר א"ח הקדוש וכס' מנח"ש בריש קונ"א דף ק"ם ע"ב). וע"ל אות הקורם.

סי' יד דף י' ע"כ כ' שהמחבר חיי"א ה' ת"ח נרול נודים ע"ש. אמדתי פוג חיו נברא רבא דמסחיד עלי' ומיסני לו סהרותיו ואין צירד לרשום עוד איזה מחכרים מוכינין אותו לשבח בו' כי כרכים ה'. ועי' בספר הבהיר מאורי אגן ובסגמ' מי באר בסמוכו הרהא לנו לרעת שלמד כל ס' חיי"א והגיעו עליו אורו בהרבה הנהותיו בו' ע"ש. ועי' כס' רכתי החיים ברף ו' ע"א בו' כנתר"ד השר"ח הג"ל, ע"ש בות. ועע"ש בשו"ע ח' י"ב במערכת יוה"ב סס"י א' או' י"ה אות א'. וגם הגר"ע ז"ל מביא בכס"פ דברי הח"א וחכ"א ובהל' אבילות סי' ש"פ כ' דהחכמ"א צדד להקל. הרי דהחיות אותו מרן הגר"ע א' ויע' לפוסק. ע"כ ועי' במסו"ר]. (וע"ל ריו ק"ג בס' ס"ס).

ועי' בשו"ע מערכת הספרים אוה ר' ששמע מהרב הסופלא ח"ק כמות"ר חיים בו' עמר וז"ל"ה. שפע"א בא חכם מתכמי המעבר וקרא כספר רבתי נביא ולא ערב לו עניו אחר וריבר עליו סרה. ובליה כאו לחנק ער שכבה ושאל מחילה וקיבל עליו שלא לזלול בשום מחבר. ע"ש.

ז' ע"ל בפנים סי' ס"ם ריו ק"ר אוה ג' וה', מעניו להחמיר בהוראה דהמוליד לחומרא איסורא עכיר ע"ש ע"ש סוה. וע"ל סי' קס"ז ריו ב' ע"ש ע"ש. ועל"ק אוה ז' שאח"ו. וע"ל א' ח' ע"ש.

ועי' בשו"ע שכ' דאי"ו נקראת הוראה להחמיר שלא כריו. כס"ש בכרכות ידי מלוכלכות כרם כרי לסהר בו' אלא יינע א"ע ב"כ כאם הוא סהור כביוד עפ"י ריו בו' ואף לעצמו שהוא מרות חסירות להחמיר הוא רק כשיש סקס לחומרא אבל כאם הוא מחמת חסיר שלא לסד. זהו נקרא חסיר שוסה. וזהו פי' הנכרא נרול הנהנה מיניע כפו (שינע ער שנתכרר לו שמחור יותר קיר"ש שממיר ומסריף) ע"ש.

עי' בחולין (ס"ד:) אר"ח איזה ת"ח זה הוראה סריפה לעצמו. ע"ש ובפירש"י ובמהר"ש א"ח ע"ש ועי' בפרת"ב סס"י ל"ם ס"ק קס"ח שהביא הא רחולין הג"ל הוראה סריפה לעצמו ע"ש מה שפי' בזה ע"ש. (וע"ל אות ס'ל) (ועי' בלח"פ בההקדמה להל' סריפות ע"ש. וע"ל אות ה'). ועי' כס' יבין שמעיה שב' על פירש"י רלא ג"ל רמה חשיכות יש כוה ע"כ פי' שהוא רואה סריפה ומחיה מחור פלפול. וא"צ להראות לאחרים אלא מחור חכמתו, כי האוסור אינו מראה כה חכמה. ע"ש בתש"כ וכפי' הר"ו.

והנה הרי מצינו בחשו' הרב רש"ו ז"ל כס' ו' שהביא בשם האריו"ל נכון להחמיר כל החומרות בפסה. ע"ש. וכן ע"ע כספר כני יישכר חורש תשרי מאמר י"ז צלא רמהימנותא א' ו' כענין כל מה שמדקדק הארם ביותר ומחמיר ביותר באופני עשיית המצות הוא מאיר כיוחד כרוקו אח האור מקיף בו' ע"ש. ועי' כס' שו"ת מן השמים סי' ס"ם וכרמו פ' תצא. ובמשנת חסידים דהממיר בכל החומרות שמחמרים יועיל לנפש מאוד

ע כשר"ח כפאה"ש הג"ל כמערכ' ה' סי' ר' בענין שהביא מה שכתבו הראשונים כמעט שמחירו איסור תורה משום הפסד, שהוא מפני שכן התורה הוא לחוש להפסד מסוג ישראל, כראמרינו התורה חסה על מצונם של ישראל בו ע"ש בשם צפיתת כרכש, ואח"כ הביא מש"כ בהקדמת הת"ח (ע"ל א' י"ב סק"ו). וע"ל א' נ', וע' כשר"ח סי' כ"ב מהיבא ילפינו לה דהתורה חסה בו, ע"ש. ועל"פ א' שאח"ו.

ועי' כשור"ת זכר יהוסף חאו"ה סי' קל"ה שהאר"ך להביא ראיות כמכה מקומות שלא להחמיר יותר מדאי ע"ש — ועי' בס' מער"ש סי' ק"י ס"ס ס"ה שרמז להובי' הג"ל. והבאתיו לקמן בס' קפ"ו סוף ר"ד. ובמש"כ רד"א אנכ מה שעמך בשם נרול וקרוש א' (ובכפרותה לו בשם הרצאה"ק מאוסמאר זצ"ל) ששהוא אמר רמה שארז"ל שכל הפורץ נהר ישכנו נחש. יש לפרש שקאי גם על המסמדין יותר מכפי הנדר שגדרו חכמים, זה נקרא גם כן פורץ נהר בו ע"ש ולקמן סי' קפ"ו הג"ל ע"ש. וע"ל סי' פ"ז סוף ר"ו ס"ד. ועל"פ

ועי' כספר עשר צחצחות דף ס"ה דהרה"צ ר"י מאלבנדר ז"ל סיפר דבהיותו עור רב במדעשיו. שלחחו מותר יין מוורשא למדינת הנר לתקן הכשר היין דשם וכו', ונסע רד"א צאנו, וא"ל הרה"ק צאנזו ז"ל אל חתמיר הרבה, וסיפר לו כי ה' כמעוכבו, והביאו להרה"ק סמעוכבו וכאפסא. נ' קאשין יין מוב מכרם ישראל וארץ ישראל, והעמידם על השלחו, אז שאל לבנו הרה"צ ר' יצחק סאיר ז"ל, בני אם יכלה היין הוה מה נשתה? השיבו, אז נחזור להיות ששתינו עד הנה, אמר האוהב ישראל א"כ הנהיגם מהשלחו. עכ"ל.

וע"ש בוכ"ז הג"ל בענין שנשאל אם יש חשש מעיקר הרין כאפיית המצות בלילה משום שא"א לנקות לאור הנר אח הכלים בו והשיב להשואל שהוא מתמה עליו מה ראה לחדש ולהסציא נזירות חרשות נגד מאמנם ז"ל (בפסחים א'). שאור הנר יפה לבריקה וארובה כמנהגי מהר"ל הג"ל מצות ריש נוהנין לאפות המצות של מצוה בלייל שניה משום דהכיביה מצוה בשעתה וכפ' נאוני ככל ואשבנו וכו' כרדכ"ו ח"א סי' תע"ז ובס"ו דס"י תנ"ח רמעיקר הרין אין איסור באפייה בלילה וכו' בס"ו דס"י תנ"ה לענין מים שלנו נזכר כמפ"ע שתהא האפייה בלילה [וזכר לרבר שביציאתם ממצרים אפו המצות בלילה] ודיינו בנזירות חז"ל וסיגינם שלהם, אבל מחוסרות נוספות ונזירות חרשות צריכו להתרחק מפני התפסד סרובה משכרם. [כמבואר בשאלת יעק"ץ ח"ב סס"י ב"ה]. ובענין זה

מבואר כפר"ח ר"ס תנ"ג ובס"י תנ"א ובס"י תס"א סק"ב שאין לנו לנוור נזירות מדעמינו לאחר חתימת התלמוד (ע"ל סי' פ"ז ר"ו כ"ד כסופו. ובס"י פ"ט) ובס"ס פ"ה מה"ל חוס"צ ה"ל ר' כחב שאין לנו לנוור נזירות מדעמינו אחר רורות הנאונים [הלשון שלא בקרוק כי הרא"ש תסד, על הנאונים עצמם איד יכלו הנאונים לחדש נזירה אחר חתימת התלמוד] ובח"י מנהרדין (ס"ד) ר"ה אתה נזרת להם) מבואר שם רביון שהעם כולעים

כל השנה ע"ש והובא בס' ישועות חכמה סי' קנ"ב ע"ש. ועי' ברע"ק ה"ל ס"ח סי' רע"ו שכתב וז"ל, כי חביב מדות חסירות לפני השית"ב יותר מנה המצוה עכ"ל ע"ש לענין מחיקת אות כס' קורש כשביבלי תיקון מדות חסירות.

אך עי' בס' מערני שמואל על ה"ל פסח סי' ק"ו ס"ס י"ד שהביא לתשובות הרב ז"ל הג"ל, וכתב הוא ע"ז וז"ל, והנה כל זה סיידי לענין אותו אדם עצמו שזורסן כביחו איהו חשש דחשש חמץ משהו הרי בודאי אם רוצה להתמיד על עצמו אפילו בחשש נזירו דגרנור חמץ תע"ב (על"פ סי' קפ"ו הג"ל), אבל לענין המורה הבאים לשאל סמנו אינו בו.

ועי' כסוף ספר נאר משה מהנ' הרס"נ ירושלמיסא שכתב וז"ל, ובענין רדכי הוראה, מלכד רמצינו כמכה מקומות כש"ס רכחא דהתיירא עריה [עי' סס' ברכות (ס) ביצה (ב): קירושין (ס'): נדה (נ"ט):] [וע"ל סי' ס"ס סוף ר"ו ק"ה. ועל"פ אות כ"ד], חוץ לזה ידוע ג"כ רדכי ה"ל הרא"ז מרגליות זצ"ל מברארי שכתב דלהחמיר שלא ברין יש בנה ג"כ רררא רסמונא שהוא מפסיד להשואל עכ"ל. (ע"ל אות ו' ועי' ש"ע אר"ח סי' תר"ו מע"א) [וכן עי' בת"ס ח"א סי' קפ"א, שב' רמי' ששנג והסריף שלא בר"ת חמור כמי ששנג והקיל שלא בר"ת, כי המקיל שלא ברין חמא כ"ו ארס למקטט ושכ ודבה לו ויהוב"פ כמפר, אבל המסריף שלא ברין חמא כ"ו ארס לחבירו בו' ועונו לא יכופר עד שישלם או עד שיפייסו, נכון יותר ע"ש].

ובן עי' כספר חסידים סי' תתר"פ וז"ל, ואלו שהם יותר מנול ואינם נול בו' והיוודע שמתור שום דבר מאכל, או חפצים להמריף כהמה, והוא יודע כבידור שהוא כשר ואם ה' מציד להם ראיתיו היו מקבלים, ושותק, אז נורס בשתיקתו הפסד לחבירו. ע"ש. ועי' חו"ס סס"י פ'.

ובן ע"ע מזה כס' תשובה מאהבה ח"א סי' קפ"א שכתב שיותר נקל להתיר כי זה הוא בין אדם לחבירו. ובשר"ח ה"פ מכיאו ג"כ. וע"ש בשר"ח ח"ז מערכ' חמץ סיסו ח' אות ח' סק"ו, ע"ש משום כי עונש המחמיר שלא ברין סרובה מהמקיל שלא ברין, כי המחמיר שלא ברין צריך לרעות חבירו, וסימנר, הלכ"ה תמור"ד מופר"ו, רסו על המחמיר ומסריף בו', עכ"ל. וע"ש בשר"ח ח"י פאת השדה מערכ' א' אות ה' ע"ש. וע"ל סי' ס"ס שאלה ק"ד כסופה. ועי' בס' דעת ת' סי' נ"ג ס"ק י"ז. ועי' בתשו' רבני מלכיאל ח"א סי' מ"ו שרייק בלשון רב אשי רמאסר כי הוה אתי מריפתא בו' ולא קאמד ספק מריפתא וכדאינתא כנמיא שם (צ"ה:), וב' ע"ר צחות דהכוונה בזה רידוע הוה שעבידות שבין אדם לחבירו חמור מעבירות שבין אדם למקום, ולהו כשהיה ר"א רואה שיכול להקל לא ה' מבניף בלל מבחי רמא, כיון שנמסר לו מן השמים להורות אין לו לחוש שסא יסעה וע"ז נאמר לא נתנה תורה למלאכי השרת ואין לדיון אלא מה שענינו רואות, אבל כשראה שמורכב להמריף אז הוי מבניף בלוהו מבחי משום דהוי דבר שבין אדם לחבירו שצריך להמסיד מסוג המבנה, ע"ש רב"ו בנה.

או איסור והיחור. ובפרט תערוכות א"ה או שהוא צריך להוציא סריפה מפיו הכל הוא בסכחו כי אם לא ה' הוא חייב וה' צדיק נמור לא ה' בא לפניו רברים כאלה ולא ה' אירע שום דבר רע בכל העיר. והצדיק החסיד מוה"ד משה אבר"ק בענין של [ב"א של ה' הר"א וצ"ל אבר"ק אמסטרדם. ונימו של הרה"ק רבי ר' אליסף וצ"ל מליזנענסק] אמר קודם פסירתו ששלושים שנה ה' רב ולא אירע בתם באשה. ולא שאלה כפסת. ולא מעניני תערוכות אור"ה. ולא נפל שריפה בעיר. (ם) באר משה הנ"ל באות ו' הקודם] עכ"ל.

והנה בענין זה עיי' בס' עשר צמצוחותיה ע' שהביא הרה"ק מהר"א מסטרעטין וצ"ל אמר דממעם זה כשהרגו הסנהדרין א' לכמה שנים היו נקראים חובלניה. אם רעשו עפ"י משפט התורה. עכ"ל הם היו צ"ל צריקים כאלו שלא יאירע חיצה כלל כוכותם. (וע"ד שאמר השו"ף ר"ר אורי וצ"ל ססטרעלסק. שהרב שבניר צריך לראות שלא יאירע שאלה בעירו) כו'. וז"ש והנם לבו בהוראה (בלומר כמה שאירע לפניו שאלה) הרי הוא שומה. ע"ש.

ועע"ש במערה"ש (ס"ב בענין זה כשם גדולי הסורים מה שרדכם להקל בהוראה לעת זקנותם יותר מבעת ילדותם. ע"ש) וכו' ובמדרסא אלי כי בשמתי כילדותי בשם הרה"צ והק' סאוסטראה ו"ל שאמר גם כן כי השאלות מחשש חסד אשר סורמנים כפסת הם תלויים בהמירה הוראה שבעיר. וכאשר המורה הוראה לומר הל' פסת קודם לפסת לשם שמים וחושב וסאמין בעת לימודו כי בכה הלימוד שלו יגורר השי"ת לכני עירו שלא יסובכו להם שום שאלות מחסד ח"ו כל ימי הפסת או כוראי יצמח מזה תועלת ושמירה לכני עירו שלא יסובכו להם ח"ו שום שאלות מתעורבות חסד כפסת. ע"כ.

ועוד שמעתי בש"מ הקדוש. שכמו כן הוא ג"כ כשאר עניני תערוכות אור"ה שסורמנים בעיר הם תליים ג"כ בלימודו של המורה הוראה שבעיר (ורכיוו אלו מתאימים קצת לר' הנ"ל ה"ל].

עוד שמעתי בש"מ הק' ענין נאה. כדברי לשון אסור ולשון מותר היוצא מפי המורה בשעה שהוא משיב לשואלו דבר. הוא משום דלשון אסור הוא משורש קשירת השראה המטמאה והקליפה שנקשרת ושורה על המאכל הנה המזכיר בו איוה שאלה. וענין שורש לשון איסור הוא משורש אסור כתכל שהוא לשון קשר. כמו כן נקטר הקליפה ושורה על המאכל הלזה. ולשון מותר הוא משורש לשון התרת הקשר. שכאשר יוצא מפי המורה הוראה לשון מותר. הרי כמש ניתר הקשר של הקליפה והמטמאה שהוא שורה על המאכל או המשקה שגורמן עליו השאלה. ולכן מהני לפעמים הפ"ם או שעת הרחק להתיר דבר כזה אשר באין הפטר מרובה אין להתיר [ולכאורה יש להקשות מפ"ם אם הוא אסור מה מהני הפטר מרובה] אך המעם כזה משום דבהפ"ם יש בת להמירה הוראה להתיר ממש את קשר הקליפה הנקשרת ושורה

מעלים אסור לתקן נזירות חדשות. וכליקום כ' שלא יעשו הנדר יותר מן העיקר. וכללא כיליי בסנהדרין (ב"ס). דכל המסיף הוא נורע כי ההוספה מעצמו מביא להקל כרבר היותר חמיר. ואם שראוי להזהירם שלא יאפו משתחמסם שינה. אבל די להחמיר שלא לאפות מצות הלילה והלאה משום דער תצות הוי עסק זמן שכיבה (כמבואר ברש"י ברכות ס). עכנח"ר הוכי' כקצרה. עיי' בס' ישעיות חמסא סי' ק"י בחס"י מענין זה דאפית מצות בלילה ע"ש. ועיי' בפ"ה פתחא ווסא בהל' פסת סס"י ר' מש"ש עכ"ו דהוכי' הנ"ל. ע"ש. ומייד דכל מי שיש לו מזה בקרקרו יכין עפ"י הסיחוש שצריך להתאמץ בכל עון לסנות אפית המצה בלילה ע"ש. וכן מפורש בחכ"ש הפ"ם סי' ת"ם להחמיר ע"ש.

וע"ע בס' ברכת חיים פ"א א' ט"ו מענין להעמיר בשבת כחורף ע"י עכ"רם תבשילין שנצמטנו על עננלישי קעחין קודם ההיסק. וכ"י שיש ג' שאסרו. וע"ש מש"כ הוא כזה שאין לגזור נזירות מרתענו אחר חתימת התלמוד כו' ע"ש. (והבאתיו עה"ג בס' חק"ע החרש כהל' שבת או' י"ד) וע"ל סי' ס"ה ריו י"ו ע"ש. עיי' ברכ"ם ח"ר סי' כ"א שכ' רמ"כ ליוהר מלאפות בלילה ובשעת הרחק יהיה השנהה יתירה ולא ע"י כליץ לצמט. ע"ש.

וע"ע כשר"ח ח"א בכללים מערב' ג' א' י"א בשם כמה רבנים ג' ג"ב. וסיים וז"ל. וזאת להוריע כי ככמה מקומות כסונטרסי תמסתי כן לסכרא כחורה דאין לגזור נזירות אחר חתימת הש"ס וכמו שמתבאר מרכי הרבנים הנ' כו' אר עתה דאיתי בס' י"ב שכלמה הביא תמיהה הרא"ש (הנ"ל) בשבת (כ"ד) כו' וכתב דאין דכרי הרא"ש כפסת. דאין לנו כה לגזור שום נזירה. דח"ו לומר כן ובל ארבע חלקי הש"ע מלאים מתקנות וסייגים דוד אחר דוד כרבר שהי' מותר מדין הש"ס רבו מספר. אלא כוונתו דלחכמי הש"ס ה'י' בה לתקן אף לעקר דבר מה"ת בשב ואל תעשה. ואחר חתימת התלמוד אין כה זה לתקן ברבר שהי' עקירת דכרי תורה או רכרי סופרים בשוא"ח. והביא להפ"ח סי' תנ"ג שתמה אנויות קטניות וכתב שרכיו תמוהים כו' ע"ש. — וע"ש בשר"ח שביא מקורם אורות היי"ש לפסת מתפוחי ארמה (קארטאפליס) אשר ריכר בזה גאוני דורינו. הובאו דבריהם בהמליץ דשנת התרמ"ם כיום ח"י לחודש דעצעמבער כנוסר עז"ר. על אשר גור ואסר יי"ש הנ"ל הנרע"א ז"ל כו'. ע"ש.

(ז) כ' בספר מער"ש (הנ"ל באות ו' הקודם. מענין שלא שלא יחמיר המורה יותר מדאי) זו"ל. ובאמת צריך המורה רחמים רבים שלא יאז לפניו ענין שהוא רע עבור השואל. ובפרט כפסת כשימובא איה שאלה מתומלצת כמה ענמת נפש וביסול "שמחת יו"ם יש להבע"ב.

ועתה נרפס מ' נ"ח להנה"צ והק' מוה"א מקאמורנא. וכתב שם בפ"ר מ"י. דראש הגורו או ראש העיר ומורה הוראה. צריך ליעד ולהאמין שכל מה שבא לפניו הו ריני ממונות

שוורה על הדבר הלזה ע"י אמירתו לשון סותר. וכמו בן להיטף כשאומר בשפתותיו לשון סמוך הרי הוא אמור וקשור להקליפה. כ"ו שמעתי. [ת"ל א' מ"ח ע"ש וע"ש. וע"ל א"ר הקדמ. וע"ל ס' ס"ט דין קכ"ו בהמעט רחמס שאמר אין וכו' ע"ש ויל"ע].

ובענין זה ראיתי בהג"ה שבספר הגלגל יעקב יוסף ב' ויחי על מאמר הכתוב לא תסור מן הדבר אשר גידרו לך ימין ושמאל שרשו בספרי שאפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל ימין. ולכאורה יש להקשות וכי ס"ד לשמע לו על אסור שהוא שמאל כשאומר סותר שהוא ימין וכיוצא בזה וכתב שם רב"ד שיעמרו לישראל בכל זמן, יש יבולת בידם לעשות מהשמאל ימין, וכשהכ"ד אומר על שמאל שהוא ימין, הרי כאמת נעשה השמאל ימין וכו' עכ"ל שם כקצרה. [וע"ל ס' ס"ט הג"ל].

א"ה, וכוה שמעתי בשם הצוה"ק ב"ו מהר"א זצ"ל מספערטנאכיל, מנכ"ו, כי הנוא אמר, כי כעת שהיו הבע"ב משניחו על הרב והשו"ב, שיהיה להם פרנסה, אזי גם להם ה' פרנסה ובדעה בכל מילי ומעט שחסרו דבר הזה אזי גם להם חסרו הרבה ב' ואין לנו להשען אלא על אכינו שבשמים.

(וגם) במשכ"ל המע"ש למען שלא יפול לב המורה ח"ו בהגיע לו לפעמים ב' שמוכרח להתיר בשעת הדחק ב' כנ"ל, ככה"ג ע"י בסמ" עריות פ"א מ"ה ולמה מנכ"ו דברי היתיר בין המרובין הואיל ואין הלכה אלא כדברי המרובין, אלא ב' ע"ש. וע"ש בספסי המשנה בשם חפ"י. ועוד כתב ואיתא בס"ס (ב' מ"ו ה"ה) ובפירוש הנחלת אריאל הנחכב כמסוגר בקיין מרובעים) א"ד תנחום בר חניליא, אלו נתנה התורה חתיכה [היינו פסוקה כל ריגיה ולא ה' אפשר ללמד שני פירושים כפסוק אחד] לא היתה עוסרת רגלים להמורה שיורה [היינו שלא היתה לו תקומה ח"ו ובהיות הדיון מועה בדיון], מסא"ב עכשיו שיש פירושים רגניים יש להמורה תקומה] שאם מיסא יש שמסמאין כיוצא בו, ואם מיהר יש שמסמאין כיוצא בו [למסוגר על אחר]. עכ"ל.

והעתקתי כ"ו למען שלא יפול לב המורה ח"ו בהגיע לו לפעמים איזה ענין שיש בו נ"כ הרבה ריעות האוסרין אר שלפי הענין ההפסד מרובה ושעה"ד הוא מוכרח להתירו כפי הרשות הניתן לו מהפוסקים אחרונים אשר אנו נמשכים אחריהם ועפ"י כל האמור לעיל הלא אם יוצא הדבר בחזקת היתר ספי המורה שבעיר במקום שהרשות נתונה לו הלא כאמת נעשה השמאל ימין ונעשה כאמת היתר נמור.

(ח) בהא רמבואר כמה פעמים כפוסקים מענין דיתמיר לעצמו ומשמע ראה גם כפוסמיר לעצמו רשאי להורות להקל ולהתיר לאחרים. [וע"ל לעיל אות ז' הראשון להמורה המחמיר לעצמו אינו רשאי להחמיר לאחרים, ע"ש], אך לע"ד יש לעיין בזה דהרי הא תנן בסמ" אבות פרק א' משנה ס"ו, שמאי אומר עשה תורתך קבע, וכן בסמ" אבות רכ"ב נתן ר"ב י"ג איתא שמאי אומר עשה תורתך קבע וכו' כיצד מלמד ב' ומה שלמד ארם יעשה וילמד לאחרים ויעשה, ופירש ע"ן הת"ב, וכן כנין יהושע (המפורש על אוד"ג הנ"ל), ח"ל, עשה תורתך קבע שלא תקל לעצמך ותחמיר לאחרים, ולא תחמיר לעצמך ותקיל לאחרים, אלא תהא תורתך קבע, לך כמו לאחרים, שנאמר (עזרא י"ז) כי עזרא הכין וכו', כ"ה בסמ"ש כשם הרש"י שפסא הנתמא כך מפורש הבא, עכ"ל.

וע"י כספר מרכ קרמות מהג חיר"א כמע"ל מ' סוף א' ל"ג שהביא בשם הרימב"ם שמש רכני צרפת, דמ"ס פנים מהגד וס"ס פנים שאינו מהגד, אלו ואלו דברי אלקים חיים והכל אמת, אך שההכרעה מסר ה' לחכמי דור ודור, וכאשר הם יסכימו כך תקבע ההלכה. עכ"ד. ודברים אלו מתאימים למש"כ תחילה (ע"ל ס' ס"ט סוף דין קכ"ו), [ועל"ק].

הרי מפורש במשנה דאין להחמיר לעצמו ולהקל לאחרים, [אף גם הרי קי"ל דאסור לאסור הכותב ככש"ד ס' רס"כ וע"ל ס' סמ"ו דין י'. וע"ל א' ח' וכו'ה].

אמר המחבר ברבר מה שהכאתי לעיל בשם ז' וצדיקים כי השאלות המורמנים וכו' הרי הם תלויים בהמורה הנוראה שבעיר, הנה לולא רסמחפינא מחבידי ומכ"ש מרבותי הייתי אומר כזה דבר חרש, רכל דברים הל"ל היו שייכים ביותר בדורות שבשנים הקודמים אשר רובם מנשי הדוד כשרים היו ולבם ה' כפוף חתח ראש העיר הוא גינה הרב שכעיר והיו צייתים למילולי' ככל הענינים, לכן היו תלויים נ"כ בפשטם ורזנותותם וכל מאורעותיהם בהרכ המורה שלהם, ואז ה' נ"כ בידו ובכח תורתו להציל נפשם סככשולים כל רב לפום רגא דילי', אבל לא כן עכשיו בדורות הל"ל אשר רובא רובא אין לבם כפוף כראוי תחת הרב שלהם ואינם תלויים כלל כדעת הרב שלהם ולא ישתוו כלל ול"ז אפילו כספקת לא בריעותיהם ולא כמרותיהם, וא"כ אפילו אם הוא רב כזה אשר מצדו לא יבצר מלהציל אותם מרברים כאלו אם אד יהיו כופים תחתיו אבל מצדם יבער, כי הם מושכים את עצמם להלאה רחוק הרבה מריעותיו ועו"ב לא מחשבוחיו מחשבותיהם, וכוה יצא הרב מערכותיו הנ"ל בי אין בידו לעשות להם שום מוכה, ובפרם לאותו אנשים הפורשים את עצמם מררכי התורה במרהסיא, והמשכיל יבין, עכ"ל המע"ש הנ"ל.

אמנם הלא הא מצינו במשנה אחרת בפ"ב דביצה משנה ו', אר"ג מימיה של בית אבא לא היו אופיין פמיין גריצין אלא רקיקין, אסור לו מה נעשה לבית אביד שהיו מחמירין ע"ע ומקילין לכל ישראל ב', אך כאמת כבר פתרו זה כתי"ם כפ"ק דאבות הנ"ל, דוה (המשנה דאבות) שלא כדעת בית אבוי של ר"ג שהוא מבית הלל ב' שהרי היו מחמירין ב' ע"ש.

ואחז"ר מצאחי שר"ח רכר משה ח' סס"ג וז"ל, מה סקצת בעלי תורה שאלו אותי, על מה שסימתי בספרי בענין היתר העמות ב', ומי שלבו נטפוי יחמיר לעצמו ולא לאחרים, ושאלו ע"ז מחולין (ק"כ) נבי ככר דאסמיק, רכא אכל ליה, ור"ה

והיה היכן ליה לשמיעה ופרד סמ"נ אי שר לכ"ע שרי. אי אסור לכ"ע אסור. ומשני ר"ה דאנינא רת"י, ולא משום איסורא לא אכל. ע"כ הרי מוכח דאין להחמיר לעצמו כלבד ולהקל לאחרנא. וגם הרב פ"י אמתני' רפ"ק דאבות עשה תחת קבע בו (כ"ל) ע"ש. ובאמת בדבר שהוא משום סייג ופרשות מצינו כמה דברים המתירים ואחרים נהנו כהם איסור שיכול אדם לקרש א"ע בדבר המתיר לו. וגם יכול בע"ג להחמיר לעצמו שלא לאכול מבהמה שהורה בה חכם. אבל אין רשות להטירה להקל לאחרנא בדבר שהוא מחמיר לעצמו מחמת שלבו נוספו מחשש ספק איסור. עכ"ד. והראתי להם בשו"ת יד אליהו סי' נ"ה שנשאל ע"ז אם המורה החלים ברתתו להתיר איזה הוראה. ורצה להחמיר על עצמו שלא לאכול מזה אי רשאי לעשות כן. ע"ש שהביא מהמקומות הנ"ל וגם מדוכתי גיטין ב"ש"ם שמצינו איהו דאחמיר אנפשי' אבל לכ"ע שרי. ועי' פ"ד דשבת, אדם חשוב שאני. והעלה שם להלכה רשות לת"ח להורות היתר לאחרים אע"ג דאחמיר בדבר לנפשי' ע"ש. ועי' כמ"ו סי' פ"ב כו ע"ש, עכ"ל. וע"ש סס"י פ"ה ג"כ. עי' בשר"ח בהכללים מע"ה ה' א' ק"ג מענין מחלוקת ב"ש וכה"ה דהלכה ככה"ה באינהו אופן יש הל' בב"ש ע"ש. ועי' במג"א סי' ר"נ.

ע"י בס' נאר שבע סס"י כ"א כענין כל הפסור מן הדבר ועושהו נקרא הריגום. וכתב רכל ימיו ה"י קיהה על זה ועל זה דאמר לא רייד מה שאסרה התורה. האיד מצאנו ירינו ורגליו כביהמ"ד, שהרי אנו עושין הרבה דברים למאוח ולאליפים שפסורום. משום חומרא וכוונות. וכך צו החכמים. קרש עצמד בסתר לך, ובר אמרו ושמרתם עשו כשמרת למשמרתה, וכהנה רבות. והי' נראה לכאורה בעיני לייטב שלא אמרו כל הפסור מן הדבר וכו' אלא רוקא על דבר שלא יכול לבוא לידי איסור דאו לא שידר כ"י חומרא או פרשות. שוב עינית בירושלמי במקום מוצא הדין ומצאתי שם דלייתא. וז"ל הירושלמי בו' ע"ש. הרי פנואר שם דאפילו על דבר שיכול לבוא לידי איסור אמרו כל הפסור מן הדבר בו' ואירבוא. מו' ה' התחומה בהל' חפילין בו' משמע בהדיא דלא אמרו הפסור מן הדבר בו' אלא רוקא על דבר שיכול לבוא לידי איסור ועושהו משום חומרא. ולא ברבר שלא יכול לבוא לידי איסור. כמו תפילין אם משרטמן וכהנה רבות. ושמא י"ל שלא אמרו קרש עצמד בסותר לך אלא רוקא שלא ילך אחר כותרתו אבל לא לאסור עליו לנמרי איזה דבר מה שהחיה התורה וכה"ג ש"ש עשו משמרת למשמרתה. ועדיין הדבר צ"ע ע"כ (וה"ד הב"ש הנ"ל במג"א סי' תע"כ בסק"ו כפיצור. וע"ש בפמ"נ ובה"י שם סק"י. וע"ש במחצ"ט. ועי' בס"י תרל"ם באור"ח סס"ו. וע"ש סי' קמ"ו רין ק"ו ע"ש בשם שר"ת. וע"ש בשר"ח כלל מ"ו סק"ד ו' מ' וע"ל סס"י ק"ו ע"ש. ועל"ק אות ל"ח. ועי' מ' פתחא וומא להל' סוכה סי' תרל"ם ס"ק ה' מ' י'. וע"ל סי' ס"ה רין י"ו. (וע"ל סס"י ק"ו).

וע"ל סס"י קמ"ו רין ב' מענין להחמיר ע"ע ע"ש ע"ש וע"ל בפנים בס"י ס"ם רין קי"ד סוף אות נ' ע"ש, וע"ל סוף סימן ק"ו.

ובמ"י שנוהג חומראוחסירות באיזה דבר בתב הב"ח כיו"ד סי' רצ"ג דינהוג בכיתו. אבל אם מיטב כסעודה של ת"ח שנוהגים היתר. אסור לו לנהוג איסור. כפניהם. ויותר מה סבואר בדברי המאירי הו"ד בש"ם לרבא דרב"ק על ר' פ"א ס"ר"פ מרובה (קל"ת). מה"ם דאם עשה כן בפני אדם נרול. בר נרוי הוא. רק אם הוא מפורסם בחסידות. ועי' להרב חיר"א ז"ל בספר ברב"י או"ח סי' ס"ג (עי' לה"ד נניי חיים מע"ה י' א' מ' ובס' וכול"א אלפ"ה מע"ה י') כ"כ און אהרן מע"ה ח' א' ח'). וע"ע

כמאן רמחמיה, אבל לפני פלונתא רב"ש וכה"ה א"צ להחמיר כב"ש, ואם החמיר לא עשה כלל מצוה מן המוכחה, ויש מי שחולק ומ"ל דאין צריך להחמיר היכי דפליגי תרי תנאי או אמראי היכי דהלכה כחסקיל. ונידון היכי דהחמיר כב"ש זה הלוי בפלגתת רב יחזקאל ורב יוסף, דרי"ח ס"ל דעשה בדברי כ"ש עשה, ר"ל דרע"ג דהלכה ככה"ה. מכל מקום אם א' עשה כדברי כ"ש הגם שיהי' לו עונש ע"ז שלא עשה כהלכה (עי' כרכות פ"א ס"ג) מכל מקום מהו שכתב עשה. ומקבל סבר עליה. ור"י אמר דלא עשה כלום ואינו מקבל על משה המצוה. (מצאתי בס' רככות אפרים דף ר' ע"א וע"כ שהביא בשם נרול אחר שהוא דעה ראשונה. והוא חולק עליו, שהוא דעה שניה). ולפמ"ש בספ"א בשם הג"ה מרדכי בשם היר מלאכי ח"נ א' ש"כ"ד דהא דאייתא בירושלמי דכל הפסור מן הדבר ועושהו נקרא הריגום זה רוקא כשעושה אותו ליהורא לכסל ר' חזיון אבל בשמכיון לש"ש יש לו ש"כר ע"ש. וא"כ צדקו קתא דברי הגדול הנ"ל כמ"ש רמ"ה להחמיר כמאן רמחמיר. והנה כעח אין ספר הנ"ל ת"י לעיין בו אכן מה שנחלקו אי מצוה להחמיר בהחמיר אף שהלכה בהמקיל געלם מהם דברי המהר"א"י ככתבים סי' ר"ג שכתב רכס"פ צריכין אנו למעבר לצאת אליבא דכל הרעות אף שלפי כללי הש"ם הלכה כהמקיל יע"ש. ועי' בנוכ"י ת' חא"ע סי' קכ"ב מה שחשש שם לר' המהר"א"י ויש ללפלל ואכס"ל, וא"כ בוראי פשוט רמי שהחמיר בהחמיר אף שלא מצינו חומרא זו כשום פוסק שחשש להחמיר בהחמיר מ"ם תבע"כ ומקבל שבר על זה. אכן היכי רוצה להחמיר כב"ש בזה אינו נכון להחמיר ואדרבא אסור להחמיר כמו שאמרו חכמים לר' מרפונו בדרכות פ"א ס"ג. הן אמת דלכאורה מצינו סתירה לזה שם בש"ס פ' א"ד (ג"נ) ועי' בחשו' רמ"א סי' צ"א מ"ש לחלק וצ"ע בדרכיו. וע"ע במג"א סי' ס"ג ס"ב ב' ונ'. ועכ"פ אינו נכון להכניס ראשו בסכנה עצומה כזו כמו שאמרו חכמים לר"ם משום חומרא כ"ד במקום שאין הדין נוסה בו. והדברים ארוכים ויש ללפלל. דבאמת מצינו ל"ב להיפך ריש סכנה כמבואר בש"ס הנ"ל. ועכ"פ כשב ואל תעשה אין נכון להחמיר כב"ש ועדיין צ"ע ככ"ז הו"ק בב"ז היטב כי קצרתה. עכ"ל המג"ה. ועי' בשר"ח הנ"ל ע"ש ע"ש.

והיה היכן ליה לשמיעה ופרד סמ"נ אי שר לכ"ע שרי. אי אסור לכ"ע אסור. ומשני ר"ה דאנינא רת"י, ולא משום איסורא לא אכל. ע"כ הרי מוכח דאין להחמיר לעצמו כלבד ולהקל לאחרנא. וגם הרב פ"י אמתני' רפ"ק דאבות עשה תחת קבע בו (כ"ל) ע"ש. ובאמת בדבר שהוא משום סייג ופרשות מצינו כמה דברים המתירים ואחרים נהנו כהם איסור שיכול אדם לקרש א"ע בדבר המתיר לו. וגם יכול בע"ג להחמיר לעצמו שלא לאכול מבהמה שהורה בה חכם. אבל אין רשות להטירה להקל לאחרנא בדבר שהוא מחמיר לעצמו מחמת שלבו נוספו מחשש ספק איסור. עכ"ד. והראתי להם בשו"ת יד אליהו סי' נ"ה שנשאל ע"ז אם המורה החלים ברתתו להתיר איזה הוראה. ורצה להחמיר על עצמו שלא לאכול מזה אי רשאי לעשות כן. ע"ש שהביא מהמקומות הנ"ל וגם מדוכתי גיטין ב"ש"ם שמצינו איהו דאחמיר אנפשי' אבל לכ"ע שרי. ועי' פ"ד דשבת, אדם חשוב שאני. והעלה שם להלכה רשות לת"ח להורות היתר לאחרים אע"ג דאחמיר בדבר לנפשי' ע"ש. ועי' כמ"ו סי' פ"ב כו ע"ש, עכ"ל. וע"ש סס"י פ"ה ג"כ. עי' בשר"ח בהכללים מע"ה ה' א' ק"ג מענין מחלוקת ב"ש וכה"ה דהלכה ככה"ה באינהו אופן יש הל' בב"ש ע"ש. ועי' במג"א סי' ר"נ.

ועי' בסוף ספר מגרים חרשים בכללי הש"ם כלל א' אות י"ט, וז"ל. יש מי שאומר דהיכי דפליגי תרי תנאי או תרי אמוראי. ואחד מקיל. אף שהלכה בהמקיל. עכ"ז מצוה להחמיר

כמב' ובה"ס ס' ס"ג סק"ב בשם יש"ש פ"ו דב"ק ס' ס"א ע"ש ע"ש. ועי' בשו"ח הנ"ל סקי ר"ה והראי ב' ע"ש. (ע"ל ס' קי"ח ריו י"ה. וע"ל ס' קי"ט ריו ס' א'. וע"ל ס' ס"ב ריו כ"א. ע"ש). ע"ל ס' קי"ט סוף ריו ס' א' הנ"ל מענין להתמיד כמנהג אבותיו ע"ש. ע"ל ס' קס"ו ריו י"ט אם יבול הרב להכריח שיאכלו מהוראתו ע"ש ע"ש.

מ מהא דמצינו כמה פעמים כפוסקים הלכה ואין מורין בו. מה הפירוש בזה. אי דוקא לרבים אין מורין בו. או אף ליחיד. הנה עי' ברמ"א באו"ח רס"י תקס"ג כשנכר השפור כיו"ט רשטת לתקו. ואין מורין בו לרבים. ע"ב.

אך ע"ש בש"ע הרב דמבואר להריא דמכירו שם דלאו דוקא לרבים אלא שגם ליחיד הבא לשאול אין מורין בו. ע"ש ולאפוקי מרעת הכל"ע דדוקא לרבים אין מורין בו אבל ליחיד שרי. וכו' עי' בהגהת הנ' מברענאו ז"ל כס"י תקס"ג דהביא שם מהרבה סטימח דהלכה ואין מורין בו משמע דגם ליחיד אין מורין בו. וע"ש עוד רי"ל דדוקא לע"ה אין מורין בו. כמבואר בשו"שאל הוא שפגל בתורה וידע מעצמו הרין אלא שבא להתיעץ י"ל דאינו בכלל האימור. ושכן סוכה ברמב"ו ור"ו. אך בא"ר הביא בשם עבו"ק ה"רשב"א דגם לתלמידים אין להורות בו. וכו' מבואר במאירי. וע"ש בנדרון דשם והר"ד כס' מנחת יו"ט ס' צ"ח ס"ק צ"ט. (וע"ש ס"ק ק"א שב' ריל"ע אם ארס בא לשאול השאלה בבנה אין מותר להראותו את הרין המבואר בס' ולא לומר לו כלשונו והוא"ה והארם יבין עי"ז מעצמו שהוא יבול לעשות כן כינו לכין עצמו).

י בהא דבכל הדינים שנסמך בהם אשר כל בע"ג יחסיר לעצמו. אם מחויב המודה להגיד בו להשואל. כי פו השואל נ"כ בע"ג הוא ויורה להחמיר.

ע בספר שבעים תפדים שנסתפק בזה והעלה דאם נזכר כפוסקים בו דבע"ג יחסיר לעצמו בודאי צריך להרוע להשואל בו' ואולי ירצה להיות בע"ג. אך אם לא נזכר בו כפוסקים רק מהמורה מחסיר לעצמו כאיזה רין מחמת איזה מברא ורעה המסתרת בו' א"צ להרוע להשואל בו' ע"ש (הובא דברכת"ש ח"ה סס"י קס"ו ס"ק קי"א).

י יש מהענין ל' בענין נידון הרבנים והשו"ב שאוכלים על סעודת מצוה ולפעמים יאורע ביום ה'. ואז שכיח יותר להורות הלכה לפעשה בענין אור"ה וכפרות העצמות והכנס"ע ומריפות הריאה מהנשחטין הבא לפני הרב המורה. וכו' השו"ב אחרי אכלם ושתם יקטבו לובה. חייב לסעודה שחיסה ומבואר בשו"ע יו"ד ובש"ך ס' רמ"ב ס"ק י"ט בשם הרשב"א דבסעודה גדולה כגון סילה וכדומה אמור להורות כל היום בו' ע"ש. ועי' ס"א ס' צ"ט סק"א. והאיסור הוא הלזה להורות כשהוא שתוי יין. מבואר שהוא איסור מה"ת דכ"כ בהגהת צני לצדיק הנרמס בגליון יו"ד ובס' ר"ק כהל' שחיסה ס' א' אצמד מה"ת הוא. והוכא בס' דרכי תשובה כס"י א' ס"ק קפ"ז ע"ש [ועי' פת"ס

לחור"ס ס' ז' ס"ק ו' ע"ש ע"ש] וא"כ צ"ע מאד לע"ד איך מקילין השו"ב והרבנים בזה. ועצ"ל לע"ד בזה.

ואחז"ל כן מצאתי חלית"ב כהפלס שנה א' ח"ג צד קס"ד בשם ההד"ג אבר"ק סיאסבקי שנתעורר בזה. ח"ל. כבד מלתי אמורה בהצפירה נליון קס"ו נידון השו"ב והרבנים שאוכלים על סעודת מצוה. ובעריו הקטנות. עפ"י רוב המה המוהלים. ואם שנים הם. א' מל והשני פורע. ואתרי אכלם ושתם יקטבו לובה. חייבו לסעודה שחיסה. ולדעתי אפשר להמליץ ע"ז. והכל — ר"ל הכל שוחטין — מסוב"ו לסעודה. דמבואר בש"ך יו"ד ס' רמ"ב ס"ק י"ט בשם הרשב"א דבסעודה גדולה כגון סילה וכדומה אמור להורות כל היום וכו' ע"ש. ואיכו השתא הם בודקים סכניני חתנים כיון נבלה לשחיסה. כיון נשחט חציו לחכו. ובודקים הריאה כמבואר הלאה. וראיתי שע"ז יש ליתן לכ. ואין איש מתעורר עסדי ע"ז. תע"כ אלכה לי אל הגדולים אשר להם משפס הבחירה. והנה בהצפירה נליון קפ"א רב א' העביר עלי את הרוד מבלתי שום לב לדברי הש"ד. ואני מכר כתבתי פעמים והרבתי תחנה ובקשה מאת בית מערכת הצפירה להרשים את דברי לבאר מה ראיתי על כנה. אבל כנראה לא חפצו בזה. ולכן אמרתי זה לשנייהו וא"כ גם לרבנים יופיע מכ"ע סיווד. ועתה ארכרה דרכי נגד גדולים ולא אבוש בהית"כ.

מקור דין זה בש"ם עירובין (ס"ד ע"א). אר"י אפ"ש. שמה רביעית יין אל ייחד. ובבביתות (י"ג ע"ב) גומה כרי לשכר רביעית' וכו' ברוד שכרותו הא אם הפסיק בו או נתן לתוכו מים כ"ש פסוד וכו'. אמר ריב"א הלכה כר"א וכו'. אתא לקמי' ר"א (ויסר"י לאחד אביילה ושת"י) א"ל זיל האיירנא ותא למחר ררב לא סוקי אמרוא עליה מיומא מבא לחבר' משום שברות. א"ל והאמר רב הלכה כר"א וכו' הוא דקא רמי כ"י מיא. א"ל הא ל"ק. מה דרביעית הא ביותר מרביעית. ופירש"י סיו"ט. מאחר שעשה שמתח יו"ט שבתל ושתה. עד למחר משום שברות. ביותר מרביעית. אע"ג דרמי כ"י מיא משכר ואנא יוחר מרביעית שתאי. ובש"ס ססיום על רב וניקם דלא לורי. כל היבא דיתב רב לא מני ל' כלא הוראה. ועי' ביצה ד'. וברמב"ם ה' כ"ט פ"א פסק. שמה יותר מרביעית אעפ"י שהוא סוג ואעפ"י שהופסק ושתה פעם מעט חייב ומוסל את העבודה ובשם שאמור לכהו' בו' כך אמור לכל אדם להורות כשהוא שתוי. ובר"ם כ"ד ס' רמ"ה או' ו' כהג. ובתשו' הרשב"א ס' רס"ו משמע דאם שמה רביעית יין אל יורה ואינו אמור כל היום אלא כיו"ט דמרכינו כאכילה ושת"י בו' ובח"ה ס' ס"ב כ' הא דשתה רביעית יין אל יורה בו' אבל ביינות שלנו שאינם חזקים כ"כ אינו אמור להורות כשלא שמה רק רביעית וכו'. ואף רביעית צריך להזהר שלא להורות אף כדבר שהוא פשוט ומותר להורות כגני רכו. ס"ט כשהוא שתוי אמור להורות וכו'. למדת מהר"ם שרעת הרשב"א דבסעודת ב"ס אם שמה רביעית אמור להורות ולא כל היום. ואם הרבה אמור כל היום. דהרי הרשב"א ז"ל בסעודה מיירי (ובש"ם עירובין מבואר

לא הניע אין לסמוך עליו כבדיקת סכין, ולברוק סכין אסור כששתה רביעית יין רוח כש"כ מהוראה, וברעה ק' שם ס"ק ס"ם כ' דאפילו כשיחיה לבר מורסן כמה פעמים מירי רתלי' בהוראה ואין צד להקל ע"ש. הויינו כמו שאמרו בש"ס ברב רלא סני כלי הוראה, וע"ש לגבי י"ש ובסנהדר"ש לחור"ם הפ"ת שם סק"ו בשם ספר הידאה, ועתה חכמים, ה' עלינם יהי' בינו נא ואת, הנה ערכתי לפניכם הרבר ודעו והוא שלפניכם אפילו חוד הסעודה מביאים לזכב ועומד מהסעודה ושומם, ומי יתפאר שלא שחה רביעית כסעודה וכש"כ אם שחה יותר, ונפרס אחר הסעודה תיכוף שמשחתי הקצנים יוצאים מבהלים ודחופים להבהיל את השו"כ לבית הסמכחיים ושחחם השור וברוק הראה בלי שום לכ ללל, וזאת תהי' תפארתכם אם תבחרו רבירים ברבתי התורה ותגדו הפרצה הזאת בכל אתר ואתר כמו"ש צלח ורבב על רבר אמת, עכ"ל, ועי' בספרו מנחת אפרים על הל"ש סי' א' ע"ל שפתיים שם מהנ"ל, ע"ש.

וְלַעֲנִי הוראה ה"ל כס"ו לחור"ם סי' ס"ו, שכ' בשם תש"ו רשב"א סי' תס"ו וכל שנתן דעתו כבר על הפסק מתר להורות אפילו באיסור והיתר אפילו אחר ששתה כסעודה נרולה, והביאו בס' ברכת יעקב.

י אשה חכמה אם יכולה להורות הוראה, בזה עי' כפת"ש לחור"ם סי' ז' סק"ה ע"ש ריבולה, ועי' שע"ת סי' תס"א ס"ק ז', ועל"ק אות ס"ו.

זמון פחות מי"ג שנה, בזה עי' פס"ג או"ח בסדר הנהגת הנשאל באו"ה, סדר א', אות כ', וע"ל סי' צ"ח רין נ'.

יא ברבר הכתוב כפת"ש כסימן רס"ב סק"ס בשם הש"ס ומש"ח דלש"י רש"י נם בהוראת או"ה איכא משעם עיניו הרין ע"ש, יש להסתפק לפי"ו ולשאלו שאלה אם יש חשש עיניו הרין על הבאים לשאלו שאלה בעת ששוכב המורה מעם לישן ביום, אם מחויב לצער את עצמו בשכיל צער חבירו להמתין על תשובתו, וכן יש כזה לשאלו עור שאלה ברבר המאריקים ששולחים השואלים להשיבם, אם יש החשש עי"ד אם מעכב מלהשיב, ובאם אין כרצון המשיב להשיב אם יש בזה חשש גול רמי המאריקים, [הנה עי' בס' מנח"פ רכמס' שמחות פ"ח משמע דאם באו לשאלו לרב על כתם וכרומה צריך השמש להקפיד אותו רב' אם תענה את כנותי, ועפ"י גי' הנחיש"ע שם אין דואי', עכ"ל].

ומצאתי כשר"ת מהרש"ם ח"כ סי' ר"י (הנפלא) שנתב וו"ל, ע"ד כו' שנסתפק ברין המאריקין ששולחים השואלים, אם על ירי זה מחויבים להשיב נם במקום שאין כראי להשיבו, מחשש גול, לא אכחזר זה ז' כמה אשר נם ריעוני נבוכו, ולפע"ד עפ"ד"ד אין חיוב להשיב המאריק כי הלא אי אפשר להשיב שיהי' השואל מרויח כזה כי אם ישוכב כמכתב ריק יופסד על רמי הבי רואר אם כן זה נהנה וזה לא חסר רכופין עמ"ס והוא דאורייתא כרמכתב סתוס' כ"כ (י"ב) ר"ה כנון, וספ"ע סי' קע"ד ולהיות חיוב להשיב עי"ז כדאי לא יתכן אם לפי דעת המסביב

השיעור כרביעית רדד מ"ל או שינה, ומבואר בש"ע או"ח סי' צ"ם ס"ב). הב' למדנו דהת"ה מסכים להלכה דאפילו ביינות שלנו יש להחמיר אפילו כרביעית דלא כהס"ע בחור"ם סי' ז' ס"ק ס' וכ"כ הפ"ג בפתיחה כוללת לסדר הנהגת הנשאל [בסדר א' אות כ' ע"ש], בשם הת"ה דלא כהס"ע, וכל הנ"ל נלמד מהא דר"א דאמר הא ביותר מבדי רביעית, וא"כ ע"כ לא מתרבה לשתות תביות גדולה וקאמר, כ"א יותר מרביעית, כדאמר שם, וזה ההצריך הרשב"א שמתח יו"ם או מילה, הוא כלפי ס"ש הרמ"א כס"י צ"ם סק"א בשם הסמ"ק דכ"ן שכתר הסעודה אינו מבטל ושם מוכא בשם הנהגות סמ"ק רעם סער סעודת שמתה כגון סעודת יו"ם אעפ"י שלא שחה אלא כסעודה אין להורות ע"ש, וכ"כ הש"ך שם דהג"ה סמ"ק מוכר בהרשב"א וזהו ש' כפס"ג שם באו"ח [וסעודת שמתה כיו"ם, מתוך שמתה משכר בתוך הסעודה נ"כ, הכל לפי מה שהוא אדם], ופירוש דכ"ו, לפי מה שהוא אדם, היינו עפ"ם שכתב שם המסחר בס"ג רמ"ג רמ"ג לכל אדם לפי שהוא מרגיש אם סר יינו מעליו, וא"כ מוכן רבסעודת שמתה הרין כבלא כסעודה, ריש חלק ב"ן המתנה בין רביעית ליותר מרביעית, אבל בשניהם להורות תיכוף אין עולה על הרעת.

וכב"י בחור"ם סי' ז' כ' וכתב הרשב"א כחשו' סי' רס"ו כו' ואינו נ"ל אלא כשירגיש שסר יינו מעליו מותר, וכנה"ה רח"ם חולק עליו, דהרשב"א לא כ"כ אלא בשחה הרבה כמו כיר"ם, והיינו כב"ש הר"ם כיו"ד לחלק, והרי כל הא יוצא מהא רב לא אוקי אמורא ומבואר דעל כבדיות דקאמר ביותר מרביעית, ואפילו רביעית נמי תוך סעודת שמתה רינו כבלא כסעודה, וכבר נתבאר בס"ג רמ"ג רמ"ג רמ"ג לכל אדם לפי שהוא מרגיש שמתה כיו"ם אעפ"י שישנו לשלם מכל מקום פשיסא דאם שחה הרבה דמסכר, ולפי שאינו יודעים שיעור לרבר, כמה ישחה ויהי' אסור להורות, סתמו רבתיים, ע"ש וכש"כ להאמת שדעת הת"ה נוסה שאין לחלק ברבר, ואפילו אם ירצה מי לעורר עוד ע"ו, קאמינא ל', כרביד נמי מבואר כס"י או"ח סי' תע"א דאם שותה כ' כסות קודם אכילה ומכל א' רביעית או עכ"פ רובו הוי יין טובא, וכ"כ מהר"ח על הסור שם ובשע"ת שם, הרי ביותר מרביעית הוי הרבה.

ועתה אררבה נא כנוגע ל"ד כהא ריו"ד סי' א' ס"ח האם לא הניע לשכרותו של לוס', כ' ע"ז בשמ"ח שם סל"ו, וכלכר שהתכווננו בו היכס קודם שחיסה, וברו שלא הניע וכו', אבל אם הרבר ספק שחיסתו אסורה כריעבר וכו' וכ"ש שהוא בעצמו א"א לו להתכונו תמיד מתי ישחוק ומתי לא ישחוק יע"ש, ובמנחת יוסף כתב דברי לו לא מהני דהוי אינו כדעתו וסמעה לומר שלא הניע, ועי' ברבתי תשובה ס"ק פפ"ו בשם פ"ת ס"ק ס"ו וברע"ק ס"ק י"ד, דלענין בדיקת הריאה מרינא אסור אף שלא הניע כי א"א שלא יהי' בו צד הוראה וכשתה רביעית יין אף ריעבר אסור להורות מה"ת ושאר משקה משכרת הוי השיעור בשמרגיש שיעור חמום באי"ה מאכריו, וכן הובא שם בהנה"ח ח"ם דזה דקא כשברכו לו סכין, אבל בלא"ה אפי'

ומ"ש הפת"ש בשם אנוח אוזכ ולא קי"ל בהירושלמי ועי' עור
 בתשו' יד אלי' סי' ס"ג מדברי הש"ס בפתיחת סוג' ועי' מ"ז
 א"ח סי' שכ"ח סק"ו ס"ד רדב"ו הנ"ל. (א"ה) ועי' בפת"ש
 ליו"ד סי' קנ"ו ס"ק ס"ו נ"ב ובתו"ס סס"י תנ"ו ע"ש. ואני
 מצאתי כא"ר אוח' סי' שכ"ט סק"ח בשם אוח' כ' ג"ס שפסק
 דא"צ להכניס א"ע בספק סכנה עבור חבירו ועי' תשו' ר"ם ש"ק
 חיו"ד סי' קנ"ה. ועכ"פ אין חיוב לצער א"ע כשכיל צער חבירו.
 ועי' בספר חסידים סי' תרצ"ט דמטנה להרוג לומר הרגוני
 ולא יהת ת"ח. א"כ צער ת"ח גורל ג"כ מצער הריוט. ולכן אין
 שום צד לומר שחיוב ת"ח לצער את עצמו כברי שלא יצטרך
 האחר. ולכן צ"ל דבריתא דמס' שמחות טובה כרתת כ"ס כבב"ס
 (ס"ב). ולא ס"ל כדברש ר"ע רחמי' קודמין או שהוא רק מצד
 חסידות ודקרוק בחום השערה שהצדיקו הרין עליהם וכמ"ל.

וב"ש בדיון אי מהני תנאי כחחלת ככלת הרבנות כיון רבצטרא
 רטמא ל"ס מחילה. הנה בתשו' מהרי"ק שרש' י' באמצע
 התשו' ענף ג' תלי לה כפלונתא דרש"י ור"ת ולש"י ר"ת דוקא
 כסתם אמרינן שלא מחל אבל אם מחל בפירוש מהני והביא ש"י
 כמה פוסקים דס"ל כצטרא דטופרא וביה"כ"ס אם מחל בפירוש
 מהני וזהו ג"כ דעת ר"ח וע"ש ובמ"ל מ"ו מאישת ה"י העמים
 גם כשי"ס רש"י דמחילה בפירוש מהני גם כצטרא רטמא ומביא
 רא"י מש"ס כ"ק סו"פ החובל הכני פצעני ע"ס ליפטר ע"ש.
 (וכמ"ש המ"ל"ש שם דיכול לתזור בו קודם שהיזק והביא רא"י
 מסהרי"ס הרב"ר סבאר בר"ש פ"א רנ"ב ועקצה"ה סי' קנ"ה
 ס"ק ס"ו) ובמ"ל א"י ק"ס כ' בפש"י רתנאי לא מהני בצער
 הגוף ולא הכניא מהנ"ל. ועי' שו"ת נא"י ח"ט סי' י"ב באמצע
 התשו' שתמה על המבא מש"ס רב"ם (צ"ב): הדברלים ידעו
 ומחלו וע"ש ברש"י ומכרח ג"כ כרתת ס"ל"ם הנ"ל. ועי'
 בירושלמי פ"ב רנ"ב ה"ג וצ"ר שם מ"ש מ"ד מהרי"ק ולא הוכיח
 מ"ד סנ"א הנ"ל. ועפ"י יש לרון כיה דכבר נהגו כל הרבנים
 להקל כזה א"כ כל קהל המסקלים רב גם כסתמא הוי בהתנה
 כמ"ש בה"ג הרמ"א ביו"ד סי' קס"ט סי"ח ובת"ח סי' רע"ט
 וא"ע סי' ע"ו וב"ש ס"ק י"ב ותו"ס רס"י מ"ז וע"ז כמס' סמכות
 עב"ל. (ועל"ק סי' צ"ח שאלה ב' ע"ש).

וה"ה דמטוח. היינו משום אלמנה ויתום לא תענוו
 שמצער את הארם להמתין ועל כל צער שמצערין את
 הארם איבא לאו זה והש"ת יודע כי אני בעניי כמה פעמים
 הוהרתי את כ"ב שאם יבא מי לשאלו באמצע אבילה או שינה
 לא יעבכו אלא יביאו לפניי או יקצונו כי יפחד לבני ממאמר זה.
 ובליקוטי מהרי"ק ריש ה"ל פסח בשם מהר"ש שדרש מאי דבתיב
 מי איש החמץ חיים וגו' ועשה טוב וגו' אין לר טוב כמג"ת
 וכו' אם הוא ת"ח יהא נטמל חסד ללמד תורה לבני ארם חנם
 ויהא נוח ומזונם כבירות בכל שעה לרון ולהורחז בלי שהות עב"ל.
 אבל מכל מקום כשברא רמ"ס שמחות בודאי אהו דק מילי
 דחסירו כמ"ש חז"ל ומכיון נעשה מאור וגו' בחום השערה.
 דהא התם השמש חסא ולא ר"ש בי אם ר"ש ישן בלא הודע
 והשמש אמר דכי ישן כמה נתחייב ר"ש משום עינוי ובע"כ
 שהוא רק דקרוק בעלמא בחום השערה. תודו הרי מבואר
 בגרמ"ס (פ'): כביסות וכביסות אחרים כביסות קויתם וכו' ולרי'
 כביסות קודמת אמילו לחיי אחרים. וכא"ה ע"ס פ' סי"ב
 בשם רמב"ם דצער נהפך קודם אפ"י פסק סכנה לולד כמ"ש
 הכ"ש סק"ו. ומה שתמה מדוע פסק הרמב"ם כרי' ולא כרבנן
 כנר ב' בהגהת ש"ל שם בשם שאלתות דפסק כרי'. אך המעיון
 בירושלמי פ"ח דשביעית ה"ל ה' ימצא רסמ"י ררי' משום
 דמ"ל דגם כביסה הוי תיי נפש וכ"ה כר"ש שם ס"ה (א"ה) עי'
 כאה"ס לאה"ע סי' פ' הנ"ל. ועי' תשו' ח"ט יו"ד סי' רל"א
 מ"ד התי"ם פ' ראה והח"ס סיים דצרכי ב"ב קודמין אף לבני
 עירוב בכל צדקהם אמילו א"ה לבעיה' סוז ומתיה כלל. ועי'
 תשו' כ"ש יו"ד סי' צ"ט ח"כ והגיה שם בזה ובמ"ש מ"ד רדב"ו
 ח"ג סימן תרכ"ז דפסק סכנה שלו קודם לסכנה דאי של חבירו
 והוא נר. בירושלמי שהובא בהנמ"י וסמ"ע ח"ט סי' תנ"ו

המשיב אין כראי כי הלא הוא ביטול זמן תורה ומירוח זמן
 כתיבה. ואמו מחויב המשיב בשכיל שעשה זה שלא כהנהג להפסיד
 לעצמו. והנ' מהרש"ק ו"ל עשה לפני משורת הרין כאשר גם
 אני בעניי עושה כן כמה פעמים על פי רוב אבל לפעמים מפני
 כושל כוחי וביטול הזמן אינני משיב ככה"ג. ויפה כ' הרד"ג
 שאם דרשם אצלו שליחת המאור לברון יצא י"ח ואם יבוא
 לתבוע יוחזר לו.

ובדבר חשש עינוי הריועל תשובה שאלה כעת ששוכב מעם
 לישן ביום. הנה גם כד"ג קי"ל דלא מיקרי עינוי הרין
 אלא כשמשהין אחר שכבר נגמר הרין ולא קודם נמר רין כמ"ש
 החוס' בסנהדרין (פ"ט). ר"ה ולא בב"ר כו' יע"ש ומכ"ש
 כשאר ריניו כ"ו שאינו יודע כבירור מה להשיב כוראי אין בזה
 משום עינוי הרין מדינא. והא רב' בשל"ה ומ"ס"ה שהביא הפת"ש
 ל"ד רמ"ב סק"ס רל"שי רש"י גם בהוראת א"ה איבא משום
 עינוי הרין הרי מפורש שם ג"כ דדוקא אחר שההוראה כרוה
 לו. אבל כל זמן שאינו יודע השאלה כלל כדאי אין בזה משום
 עינוי הרין. וברע"ב פ"ה דאבות מ"ח על עינוי הרין. שיועדו
 להיכן הרין נוסה ומעכתי ואין פוסקין אותו. עב"ל. הרי כמ"ש.

וה"ה דמטוח. היינו משום אלמנה ויתום לא תענוו
 שמצער את הארם להמתין ועל כל צער שמצערין את
 הארם איבא לאו זה והש"ת יודע כי אני בעניי כמה פעמים
 הוהרתי את כ"ב שאם יבא מי לשאלו באמצע אבילה או שינה
 לא יעבכו אלא יביאו לפניי או יקצונו כי יפחד לבני ממאמר זה.
 ובליקוטי מהרי"ק ריש ה"ל פסח בשם מהר"ש שדרש מאי דבתיב
 מי איש החמץ חיים וגו' ועשה טוב וגו' אין לר טוב כמג"ת
 וכו' אם הוא ת"ח יהא נטמל חסד ללמד תורה לבני ארם חנם
 ויהא נוח ומזונם כבירות בכל שעה לרון ולהורחז בלי שהות עב"ל.
 אבל מכל מקום כשברא רמ"ס שמחות בודאי אהו דק מילי
 דחסירו כמ"ש חז"ל ומכיון נעשה מאור וגו' בחום השערה.
 דהא התם השמש חסא ולא ר"ש בי אם ר"ש ישן בלא הודע
 והשמש אמר דכי ישן כמה נתחייב ר"ש משום עינוי ובע"כ
 שהוא רק דקרוק בעלמא בחום השערה. תודו הרי מבואר
 בגרמ"ס (פ'): כביסות וכביסות אחרים כביסות קויתם וכו' ולרי'
 כביסות קודמת אמילו לחיי אחרים. וכא"ה ע"ס פ' סי"ב
 בשם רמב"ם דצער נהפך קודם אפ"י פסק סכנה לולד כמ"ש
 הכ"ש סק"ו. ומה שתמה מדוע פסק הרמב"ם כרי' ולא כרבנן
 כנר ב' בהגהת ש"ל שם בשם שאלתות דפסק כרי'. אך המעיון
 בירושלמי פ"ח דשביעית ה"ל ה' ימצא רסמ"י ררי' משום
 דמ"ל דגם כביסה הוי תיי נפש וכ"ה כר"ש שם ס"ה (א"ה) עי'
 כאה"ס לאה"ע סי' פ' הנ"ל. ועי' תשו' ח"ט יו"ד סי' רל"א
 מ"ד התי"ם פ' ראה והח"ס סיים דצרכי ב"ב קודמין אף לבני
 עירוב בכל צדקהם אמילו א"ה לבעיה' סוז ומתיה כלל. ועי'
 תשו' כ"ש יו"ד סי' צ"ט ח"כ והגיה שם בזה ובמ"ש מ"ד רדב"ו
 ח"ג סימן תרכ"ז דפסק סכנה שלו קודם לסכנה דאי של חבירו
 והוא נר. בירושלמי שהובא בהנמ"י וסמ"ע ח"ט סי' תנ"ו

וה"ה דמטוח. היינו משום אלמנה ויתום לא תענוו
 שמצער את הארם להמתין ועל כל צער שמצערין את
 הארם איבא לאו זה והש"ת יודע כי אני בעניי כמה פעמים
 הוהרתי את כ"ב שאם יבא מי לשאלו באמצע אבילה או שינה
 לא יעבכו אלא יביאו לפניי או יקצונו כי יפחד לבני ממאמר זה.
 ובליקוטי מהרי"ק ריש ה"ל פסח בשם מהר"ש שדרש מאי דבתיב
 מי איש החמץ חיים וגו' ועשה טוב וגו' אין לר טוב כמג"ת
 וכו' אם הוא ת"ח יהא נטמל חסד ללמד תורה לבני ארם חנם
 ויהא נוח ומזונם כבירות בכל שעה לרון ולהורחז בלי שהות עב"ל.
 אבל מכל מקום כשברא רמ"ס שמחות בודאי אהו דק מילי
 דחסירו כמ"ש חז"ל ומכיון נעשה מאור וגו' בחום השערה.
 דהא התם השמש חסא ולא ר"ש בי אם ר"ש ישן בלא הודע
 והשמש אמר דכי ישן כמה נתחייב ר"ש משום עינוי ובע"כ
 שהוא רק דקרוק בעלמא בחום השערה. תודו הרי מבואר
 בגרמ"ס (פ'): כביסות וכביסות אחרים כביסות קויתם וכו' ולרי'
 כביסות קודמת אמילו לחיי אחרים. וכא"ה ע"ס פ' סי"ב
 בשם רמב"ם דצער נהפך קודם אפ"י פסק סכנה לולד כמ"ש
 הכ"ש סק"ו. ומה שתמה מדוע פסק הרמב"ם כרי' ולא כרבנן
 כנר ב' בהגהת ש"ל שם בשם שאלתות דפסק כרי'. אך המעיון
 בירושלמי פ"ח דשביעית ה"ל ה' ימצא רסמ"י ררי' משום
 דמ"ל דגם כביסה הוי תיי נפש וכ"ה כר"ש שם ס"ה (א"ה) עי'
 כאה"ס לאה"ע סי' פ' הנ"ל. ועי' תשו' ח"ט יו"ד סי' רל"א
 מ"ד התי"ם פ' ראה והח"ס סיים דצרכי ב"ב קודמין אף לבני
 עירוב בכל צדקהם אמילו א"ה לבעיה' סוז ומתיה כלל. ועי'
 תשו' כ"ש יו"ד סי' צ"ט ח"כ והגיה שם בזה ובמ"ש מ"ד רדב"ו
 ח"ג סימן תרכ"ז דפסק סכנה שלו קודם לסכנה דאי של חבירו
 והוא נר. בירושלמי שהובא בהנמ"י וסמ"ע ח"ט סי' תנ"ו

שאינו הגון כ"כ כבר שמסקלמין הכלה אף שאינה הגונה כל כך ולמד מזה דה"ה שמוחר להסיף כתואר כחזר אף שאינו כדאי לכר ואין כזה משום תנופה ושקר. ובשכחי האר"י כי שהי' סכנך לחכם א' אף שלא הי' ראוי לכר ואמר לתלמידיו שהי' עשה כן לעשות לו נחת רוח שהי' משתעשע כזה ולא חשש לתנופה כלל.

אל"א שיש אזהרה רבה שלא ידחף אחר התוארים כמש"כ בס' ננוי חיים סי' ז"ד ובספר אנרת אליהו עונש החרף אה"ו ועי' להמורה"נ"ח בס"י ק"א שכ' שלא יתאחרו וכו'. [א"ה. עי' בס"ח סי' פ"ד דאל תשיכן לך אם יבדודך כי לפי הכבוד והנאה שיש לו להאדם בעולם הזה על מעשיו סבנין לו מזכותיו כעלם הכא. וע"ש כפי' אזולאי ע"ש ע"ש. וע"ש כפי' תכ"כ שאפילו לומד שהוא כן רב א' ולחתום פ' בן רבינו פ' או לשבח את אביו הוא כסוב יהללוד יד ולא סיר. וסי שיש לו לב יתעורר כדפי הגנות כקשת התוארים וסו"ה העדף להספיד אם לא יתאחרו כתוארים גדולים ויתכונן כי כרוד יתום אינו ראוי לשליש ולרביע. ומה יענה ליום פקודה. וכראי כויון וע"ש סי' תתס"ו].

להכותב ומתאר לחכם יותר מן הראוי אין חשש תנופה ולא שקה. ונמרא נמרינו מדהיא רכתבות שיוכל לשבח אף שאינו כדאי. עכתה"ק השר"ח. לכר המוסנר.

גם כפי' אכות הראש ח"ג ב' ח"ג. אין לגנות למשבח שמשבח בתוארים שאין לו שכן עמא דבר. ועין כילקוט פ' בשלח דס' דמ"ב בפסוק אשירה ל' ד' הילקוט הם שנונה שבעולם לקלס את המלך אף כמה שאין בו שאם הוא עניי סקלסין אותו שהוא עשיר ואם חלש הוא אמורים עליו שהוא נכוד וכן כיוצא כזה (וסיים השר"ח הג"ל ז"ל) והרב יצ"ו יליף הדיוס ממלך ואינו סוכרה. ע"כ. וע"ש במערכ' ב' כלל קנ"ו. וע"ש עור כמערכ' ב' כלל ג"ז עור ע"ש ע"ש (וע"ש בחלק ח' מערכ' חמץ חלק שני במ"ש ה"ס) וע"ש בחלק ס"ו מערכ' מ' כלל דכ"ה ענינו אין יאמר לחבירו הקלס סמנו מר. דמצינו בן כש"ס. וע"ש אם יאמר לתלמידו דבי.

אב"ל להכותב ומתאר לחכם יותר מן הראוי אין חשש תנופה ולא שקה. ונמרא נמרינו מדהיא רכתבות שיוכל לשבח אף שאינו כדאי. עכתה"ק השר"ח. לכר המוסנר.

גם כפי' אכות הראש ח"ג ב' ח"ג. אין לגנות למשבח שמשבח בתוארים שאין לו שכן עמא דבר. ועין כילקוט פ' בשלח דס' דמ"ב בפסוק אשירה ל' ד' הילקוט הם שנונה שבעולם לקלס את המלך אף כמה שאין בו שאם הוא עניי סקלסין אותו שהוא עשיר ואם חלש הוא אמורים עליו שהוא נכוד וכן כיוצא כזה (וסיים השר"ח הג"ל ז"ל) והרב יצ"ו יליף הדיוס ממלך ואינו סוכרה. ע"כ. וע"ש במערכ' ב' כלל קנ"ו. וע"ש עור כמערכ' ב' כלל ג"ז עור ע"ש ע"ש (וע"ש בחלק ח' מערכ' חמץ חלק שני במ"ש ה"ס) וע"ש בחלק ס"ו מערכ' מ' כלל דכ"ה ענינו אין יאמר לחבירו הקלס סמנו מר. דמצינו בן כש"ס. וע"ש אם יאמר לתלמידו דבי.

יב חלמד בבלי כי פליגי עם הירושלמי. נקטינו בבבלי. עי' באלפס סוף מס' עירובין שכתב כזה הלשון רבין דסוניה דנמרא רילן להיתרא לא איכפת לן בכאי דאסרו כנמרא רבני מערבא. דעל נמרא דילן סמכינן כרתראי הוא. ואינהו הוו בקיאי כנמרא אלא מערבא ספי מינו ואי לאו רעים להו כו' ע"ש (ומה עי' בהלפס שנה ה'. צד שכ"ג ורצירד כיאור מאין לעה הרי"ף זה ראינהו הוו בקיאי כו' אחרי שלא נמצא בכל חלמוד בבלי שום זכר לחלמד ירושלמי כו' וע"ש מזה. וע"ש צד הקצב"ג ובהרי"ף ז"ל ע"ש). וכן עי' בשר"ח (ח"ג כסופו) בכללי הפוסקים רס"י ב' וז"ל. חלמוד בבלי כי פליגי עם הירושלמי דנקטינן בבבלי כנודע היינו אפילו היכא רמייל כרמינח מדברי הראש"ש סוף עירובין וסמ"ג לאוין ס"ה. הבאי כדביו הרב נר מצוה. כ"כ דנחתם הדברי ת"א ד' קע"ב ע"כ. ומכח זה חמה יקרא ע"ד מרן

יב חלמד בבלי כי פליגי עם הירושלמי. נקטינו בבבלי. עי' באלפס סוף מס' עירובין שכתב כזה הלשון רבין דסוניה דנמרא רילן להיתרא לא איכפת לן בכאי דאסרו כנמרא רבני מערבא. דעל נמרא דילן סמכינן כרתראי הוא. ואינהו הוו בקיאי כנמרא אלא מערבא ספי מינו ואי לאו רעים להו כו' ע"ש (ומה עי' בהלפס שנה ה'. צד שכ"ג ורצירד כיאור מאין לעה הרי"ף זה ראינהו הוו בקיאי כו' אחרי שלא נמצא בכל חלמוד בבלי שום זכר לחלמד ירושלמי כו' וע"ש מזה. וע"ש צד הקצב"ג ובהרי"ף ז"ל ע"ש). וכן עי' בשר"ח (ח"ג כסופו) בכללי הפוסקים רס"י ב' וז"ל. חלמוד בבלי כי פליגי עם הירושלמי דנקטינן בבבלי כנודע היינו אפילו היכא רמייל כרמינח מדברי הראש"ש סוף עירובין וסמ"ג לאוין ס"ה. הבאי כדביו הרב נר מצוה. כ"כ דנחתם הדברי ת"א ד' קע"ב ע"כ. ומכח זה חמה יקרא ע"ד מרן

ועי' כפי' פתמנין קרישין דף י"ח דע"א דמי שלוכר נמרא דומה כמי שיושב בארץ ישראל ויוכה לאורות א"י. כי מר בר רב אשי הי' כבבל כשסירד הש"ס בין כ' הרים. והי' משביע ובל"ד ל' עננים והקיפוהו. ואח"כ הי' משביע שיבא אחר ארץ ישראל לשם. ואח"כ הי' מסדר הש"ס. עכ"ל.

ועי' כפי' פתמנין קרישין דף י"ח דע"א דמי שלוכר נמרא דומה כמי שיושב בארץ ישראל ויוכה לאורות א"י. כי מר בר רב אשי הי' כבבל כשסירד הש"ס בין כ' הרים. והי' משביע ובל"ד ל' עננים והקיפוהו. ואח"כ הי' משביע שיבא אחר ארץ ישראל לשם. ואח"כ הי' מסדר הש"ס. עכ"ל.

עי' כספר חפא"רצ על יו"ד (להנה"ג מהר"צ הכהן ז"ל מלובלין) בהקדמה דף כ' ע"ב בענין שאמר כפיו הק' אשר סקום ביהמ"ר יש בו קרחת ארמת קורש קרושת א"י. והוביח מהנמרא ראיחא ר"י תמה איכא סבא כבבל למען ירכו יסיבם על הארמא תתיב. כיון דאמר ל'י' קרמי ומתשכי לבתי כנסיחו ולכס"ה. אמר היינו רעשתי לה. מנח סוה. מפני שארמת בית הכנסת ובית המדרש נעשית קרושת ארמת קורש ושי"ך לומר עליהם גם בן למען ירכו כו'. ועי' כ"כ כספר הוסיקין על התנא

עי' כספר חפא"רצ על יו"ד (להנה"ג מהר"צ הכהן ז"ל מלובלין) בהקדמה דף כ' ע"ב בענין שאמר כפיו הק' אשר סקום ביהמ"ר יש בו קרחת ארמת קורש קרושת א"י. והוביח מהנמרא ראיחא ר"י תמה איכא סבא כבבל למען ירכו יסיבם על הארמא תתיב. כיון דאמר ל'י' קרמי ומתשכי לבתי כנסיחו ולכס"ה. אמר היינו רעשתי לה. מנח סוה. מפני שארמת בית הכנסת ובית המדרש נעשית קרושת ארמת קורש ושי"ך לומר עליהם גם בן למען ירכו כו'. ועי' כ"כ כספר הוסיקין על התנא

התנא דכי אליהו שמביא בשם הסי' כלי יקר ג"כ הוכחה זו. ע"ש. ולפי זה מי שלומד נטרא בבית המדרש בוראי דהוי כמו שיושב כארץ ישראל וכנ"ל. ואשר לן (ועי' בספר פני אר"י פ' היצא (מהרה"ג הק' מהר"ל הורוויץ) הביאו כ"כ פתתא ווסא (כמוהו הקדמה) על תיטעני עירובין.

(יד) וזה הק' כי פליגי עם הש"ס. נקמינו בתלמוד רידה בו' ואין לנו להניח מה שמפורש בתלמוד מפני מ"ש כוהר וכפרם אם הוא להקל. ואם הוא חומרא רשאי כל אדם ותכן להתמיד בעצמו כמ"ש בשם הרד"כ. והראות לאחרים עפ"י התלמוד יחגנו. ודבר שאינו מפורש בש"ס אלא כרבוי הפוסקים זהו היפר דברי בעלי הקבלה יש לפסוק ברעת חכמי הקבלה. מ' סבתם לחוקיהו. בו' והרב משק כיתי כסוי' קפ"ג כתב בו' דבתשו' הרד"כ' כי שנתן מ' נ' ספורש דאף כשהגמרא כלבר היא חולקת עם הורה ולא נזכר מזה כפוסקים נקמינו כדבר' הגמרא. וכן דבר שגונר כפוסקים ולא נזכר בגמרא לא הי' חושש למש"כ כוהר להורות לאחרים אלא דלעצמו הי' מחמיר לחוש לרברי הורה וכו' (שר"ח סוף ח"ג בכללי הפוסקים סי' כ' א' י"ב וע"ל סי' קפ"ו סע"ה כעצמות ר"ח א' כ"ז כשם השר"ח) ועי' ברמ"א כש"ע אר"ח מ' כ"ה סס"ע י"א וע"ש כמ"א ושע"ת ח' רדב"ו. וע"ש כשר"ח כענין אם הרמב"ם ראה לב' והורה כע"ש. ובס"י ה' אות כ"ב. ובאין הוציא הרמב"ם כל הבעט כע"ש עובד ע"ו. דבגמרא לא אמרו רק במשכר כלי וכו' ע"ש. ועי' בספר בית וועד לחכמים צד 137. שהביא לכל הבעטם כאלו עובר ע"ו. והוא במדרש. לעולם הערפם כביד"ר חדר ג' צד 117. וכן הובא ברמב"ם ה' דעות פ"י"ב. ופי' הרמב"ם לאבות מ"כ מ"ו. וכזהו כראשית פסוק ויצא. (א"ה. בבראשית שם לא נמצא מזה. רק כפ' קרח דף קע"ג. עי' שרי חמד הג"ל. וע"ש כשרי חמד הג"ל אות י"ג. דכמחלוקת הפוסקים הקבלה מברעת ע"ש). (ועי' כסדר הדורות חלק כ' כסדר תנאים ואמוראים ע"א כ"כ כמות ש' ברה"י רשכ"י ע"ש מענין הורה מתי נתגלה ומי חדרו ע"ש ועי' כמקשר מלך על הורה פ' פנחס דף רס"ב ראיות שכמה דברים נכתבו כוהר וברע"ם מה שחיבר כנ"ע אחד פמית הרשכ"י ונתגלה לנו עי' אליהו בו' והובא בפירושו כסא מלך על התיקונים בהקדמה אות י' ובאות ע'. ע"ש ר' י"ב. וע"ע בהנהגת מהרצ"א הובא כמעמי המנהיגים ח"כ דף ס':

א' מ'. ועי' בשע"ת רס"י ק"ם תע"ש מ"ש עה"נ). וע"ש כשר"ח חלק י"ב כמערכת ר"ה רס"י א' מענין דכבר ידוע רבונם מן (הב"י) והר"ס"א לא פשטה כ"כ חכמת הקבלה. ופוסק חזי למחן כרכ"י אר"ת סי' מ"ז א' י"א שכתב דאף דקבלנו הוראות מן סברכינן הנותן ליענף כח עפ"י רב האר"י דמים לן דאילו מן (הכ"י) אף הוא ראה רב"י רבינו האר"י גם הוא יורה לכד"ו ובשו"י"ב שם כתב דרד כלל דרכי שרבינו האר"י כתבו אף שהוא נגד מן יש לעשות כרכ"י האר"י. דפשיטא דאילו מן ידע דעל דרד האמת צריך כן גם הוא הורה בו. עכ"ל. בו' ע"ש. וע"ש כשר"ח חלק ו' כמערכת חתו וכלה כסופו באות ל' כענין מהגה השול"ם כשמעמידין את החתן ואת הכלה תהת החופה מעמידין הכלה לימין החתן וכ"כ הכנה"ג סי' ס"א בו' (ובכה"מ) ע"ש. אמנם אני הר"ל איני מקפיד כזה ממעם בו' שכספר בית עובר אחר שהביא להכנה"ג הנ"ל כתב שהרי אחרו כתב כשם האר"י שזה קורם החורבן אכל כומו הוא צריך להעמיד החתן כימין הכלה ע"ד השיב אחרו מינו עכ"ל. ופשיטא לי דאילו הכנה"ג אר הוא ראה אחר קדוש סברך הוא האר"י החי הי' מחזיק כמנהג כן בו' וכ"ש שלא הי' מבטלו. וכבר כתבתי בכמה מקומות דברי מן כרכ"י אר"ח סי' מ"ז אות י"א דאף דקבלנו בו' (בנ"ל) ואם כך בברכה שיש חשש ברכה לכמלה ק"ו לרקמן שאינו אלא מהגה דאי שיש לנו לנהוג כמותו ולכל הפחות שלא למחות כיר הנהגים כן בו' ע"ש כשר"ח. ועי' בס' אורח חיים שלא ש"ע אר"ח סי' א' אות י"ז (ובחידושינו לאע"פ סי' ס"א שהביא להכנה"ג והאר"י"ל. והוא כ' שם שנס כומה"ז כיון דמהגה העבר"ם שהתחו עוסד כימין הכלה להראות שהוא כפוף אליה היסוד מתהו"ק כמש"נ ותוא ימשול כך. י"ל רגם בזה"ו אין לשנות והכלה תעמד לימין החתן שלא נלך כחוקיותיהם וכו'. והחרשים שעושים לרמות עצמם לצד שלא נוכל לרמות. לאו רבחותיותיהם כדרך כעקבותיהם וכו' ע"ש. וע"ש בשד"ח סוף ח' י"ב כגונ"ם המציעה דף נ"ו ע"ב כשם ח"ס אר"ח סי' ל"ו בתפסו המנהג כהוזהר בו' אותו המנהג עוקר הלכה ונעשה הלכה רווחת בישראל עש"ה. וע"ש כמערכת הר"ל"ת אות ב' שהביא שם גם כן לר' הח"מ. ע"ש.

(טו) ירושלמי ומדרש רבה. כי פליגי. נקמינו כהירושלמי כ"כ כריני דחייא. וכן בו' (ע"ש בשם ער"ם) וכן יאורה יעלה כתאו"ח סי' י"ב. שדי נרגא כהאי כללא בו' (שם כשר"ח ככללי הפוסקים סי' א' ו'. וע"ש).

(טז) ירושלמי ומדרש ר' תנחומא. נקמינו כהירושלמי. (שם כשר"ח א' ח').

(יז) ירושלמי וזהר הק', נקמינו כהירושלמי בו' (שם כשר"ח אות מ').

(יח) מדרש רבא ומדרש תנחומא. נקמינו כהתנחומא כו' (שם כשר"ח אות י'. וע"ש).

להריא וכל שאינו כפי כו' וברכה ובתלמודינו וכשאר ספרי אנדה
 אין לו להרוס דברי הקדמונים. כי עליהם יש לסמוך בדברים
 שאין מכחישים תלמוד שלנו עכ"ל ודמו ר"ס בעידן און כו'
 ובקרא שבמחבר ס' א' וס' קכ"א ע"ש. הרי דבולוה תלתא
 ביילינוהו בחזא מחתא ועל כולם הוא אומר לסמוך בדברים שאין
 מכחישינו התלמוד. וגם מצד הסכרה אין דברי הגובי נראים
 כזה. וזכר שלמים וכן דרים תמהים ע"ד התוים וכו'. וכן העיקרי
 הר"ם ס' כ"ו א' ו' לרעת מוהריק"ו דאף דכל שאינו סותר
 הש"ס ילפינו מהמדרש ס"ס אם הוא אגדה שכמדרש לא ילפינו
 מיני' כיון דאיבא תרתי ע"ש שאין דבריו נלע"ד. והפוסקים
 החולקים על דברי מוהריק"ו לא ס"ל לחלק בהבי ע"ש.
 וע"ש אות ק"ג. (ועי' בס"ו י"ד ס"ק ובפתי"ש שם סס"ט)
 וע"ש בשר"ח ח"י פאת השדה במערכת אל"ף א' ס"ל וז"ל.
 באות צ"ה הבאתי שיטת הנוכ"י דמדרש ואנדה אין למדין
 כלל אף כיכר שלא נמצא כש"ס היפוד ע"ש ונוכ"י ת' חח"ס
 ס' י"ד כ' כו' ע"ש שדעתו שאף אם אין הסכרה מנוגת לדברי
 האגדה אין לפסוק הלכה ע"פ האגדה. אמנם עינינו הרואות
 להרס"ו בהשגותיו לס' הסעות כסוף ס"ע זיי"ז נסתיע בסכתו
 מדברי האגדה שם. והבי מסכתו דכל שאין סתמיה לדברי האגדה
 מהש"ס למדין ולמדיו. כו' כו'. ע"ש בשם עו"פ כזה ע"ש. ועוד
 כתב וז"ל. ובמכתב ידיו הרה"ג סוהרש"ע אכר"ס יאנאוואצ
 יצ"ו כתב לי בענין זה וז"ל. העיני הרה"ג סוהר"ל אכר"ס
 פערעיאסלאו. דכר חדש שדברי ספר החסידים הם סן האגרות
 ואין למדין מהם. ואני אחוו כדעתי דה"ו לומר בן דהא חוינן
 גדולי מכותא מביאים דבריו להלכה וכמה כדגורים כדכח
 גדולי ישראל ומכללם הנאונים שבי' אע"ו ס' כ"ג ונוג"י ת'
 ס' ע"ס על צוואותיו (ע"ל ס' קס"ו כצוואת הרה"א א' כ"ז
 ע"ש). ואם כדברי הרב הג"ל בפשיטת הוג"ל אין למדין מן
 האגרות, אלא ורואי דליתא. ועיניו נכוד אנכי בענין זה. עכ"ד
 יצ"ו. ולי הר"ל אם דברי הרה"ג סוהר"ל יצ"ו אמורים כדוד
 כלל על כל הכתוב בספר החסידים (כמכונן מהשגת הרה"ג
 סוהרש"ע יצ"ו) כפחת"ר אין להם שחר והם כי לא להוכיח
 דבר זה וכמה הלכתא וברכתא ילפינו מרב"ק במקומות רבו
 מספרי. לכן נראה כדוד (אף שלא הו' למראה עיני דברי הרה"ג
 סוהר"ל יצ"ו) שלא איתא סוגנו לומר כן כדוד כלל. כ"א
 על דבר פריש' שגשא ונתן כו'. עכ"ל הש"ר"ח שם. (ועי' כמציא
 ס' ו' ס"ק ה' ובשע"ת שם) וע"ש בשד"ח ח"א הג"ל באות צ"ו
 כזה. ועי' שם בא' צ"ו מהא דאין למדין הלכה ממדרש כשסותר
 לתלמודו. ה"ה דאף לתלמוד ירושלמי כן לא סמכינא אמרש ע"ש.

אב"ל הפרי"ח אור"ח ס' קכ"ח סע' ב' כתב דמי יוכל לחלוק על
 המדרש דבה כלי ראוי בורה מהש"ס ע"ש. וכן הפרי"ח בספר
 ס"ח כתב דהר כלל דאין למדין סמדרשות הוא רק לענין פסק
 הלכה כדברי ס' היבא ולא מפרש בש"ס הלכתא. אבל רינא
 ולא אתפרש בש"ס מצינו כמה פעמים ולמדיו סמדרשות. (והו"ר
 בגליון המשינות פ"ה וברכות בתום) הנרע"א א' ל"ו ע"ש).
 וגם בס' נאר יעקב כתב דהא דאין למדין מן האגרות היינו אם
 סותר לדברי התלמוד. שנאמין דבריו כפתחי תשובה לאהע"ו
 ס' ק"ס ס"ק ה' ע"ש וכן עי' בשו"ת מהרש"ם ח"ב סס"י
 ס"ג נדוע היבא דליבא סתיה כש"ס למדין מן
 המדרש. וע"ש תוך ס' ק"ג גם כן. וע"ש כההרש"ם כס"י רכ"ד
 אות כ"ב שהביא להנב"י ה' י"ד ס' קס"א רבעינו מציאות
 למדין שפיר ע"ש.

ועי' בשו"ת ח"א הכללים במערכת אל"ף א' צ"ה דמדברי
 התוים (הג"ל) מובח דאף אי לא אשכחן סתיה מהש"ס.
 אין למדין. ועי' בשב"י חלק ב' סימן קס"ס כו'. וכ"ד החו"י
 ס' רכ"ד הובא נאר יעקב כו"ד ס' של"א. אלא הווא ז"ל
 רתה סכתו כו' ע"ש. ועי' נאר יעקב אהע"ו ס' ק"ס רמפרש
 רגם החו"י מודה דלמדיו כשאין סתיה מהש"ס. וי"ל ע"ד. כמ"ש
 הרוואה. ומש"ש ע"ד הבאה"ם דמתשו' השב"י הג"ל אין ראוי
 רתם הגדה היא נגד סתם משנה כו' כמש"ש השב"י כו' ע"ש
 לע"ד אין נראה כן מהשב"י כו' אלא דהשב"י ח"ב ס' קע"ח
 כתב להריא דאין למדין כו' ה"ר כשהוא נגד הסוגיא או הסכרה
 ע"ש. והפרי"ח כמ"ח ס' קכ"ח ס"ב וכה"י על הש"ס (א':)
 ס"ל רכל שאינו סותר הש"ס נקסינן בהמדרש וכן באגרות עי'
 פרי"ח אע"ו ס' ק"ס וכה"ס ופת"ש שם ס"קה. וכן דעה הרב
 השואל בנוכ"י ת' חו"ד ס' קס"א ע"ש שעמד מתמיה ע"ד
 התוים וז"ל והנוכ"י מחלק בין תוספתא למדרש ואגרות.
 רבתוספתא כשאינו סותר הש"ס נקסינן בותה וכמדרש ואנדה
 אין למדין מהם כלל ע"ש. ובלי ספק שאילו היה רואה דברי ר"ת
 על ספר הישר שהביא כמחבר אור"ח כנס"א ס' נ"א שכתב

(י"ט) אין למדין הלכה מפי מדרש. והאמרה. והתוספתות.
 [והמשנה]. כמבואר בירושלמי פ"ב דפיהא וסוף פ"ב
 דתנינא. מובא ברש"ם ב"ב (ק"ל): ר"ה ע"ד שיאמרו לה. [ועי'
 גמין (נ"ב): בתורה הלכה]. וכ"כ בשו"ת שב"י ח"ב ס' קל"ט
 וכן בתוים בברכת פ"ה ס"ד ע"ש שכ' שכמפרח ל"ת
 כתב דרש"י יוכל לענות אמן אחר ברכת כהנים אם הבסחתו
 שחודר לתפילתו עפ"י המדר' פ כי תצא. אך עתה ראיתי שאין
 למדין הלכה ממדרש רבה וכו' עכ"ל ע"ש. וכן עי' כה"ס אהע"ו
 ס' ק"ס סס"ו שהביא להתוים ושנו"י הג"ל. (וע"ע בתשב"ץ
 ח"א כתשו' ס' נ' תנ"א ועי' מזה בהד"ח בפסקי מהר"א ס' ק"ח
 ובנוכ"י ת' חו"ד ס' קס"א. ובשו"ת חכ"צ ס' מ"ס ובס"א
 אור"ח ס' קכ"ח וכן מלאכי ח"א כללי אות א' ס' ע"ב
 ובשו"ת אמרי בינה ס' א' באררטת דרזל מזה דאין למדין
 מדברי מדרש ואנדה ע"ש).

ועי' בשו"ת ח"א הכללים במערכת אל"ף א' צ"ה דמדברי
 התוים (הג"ל) מובח דאף אי לא אשכחן סתיה מהש"ס.
 אין למדין. ועי' בשב"י חלק ב' סימן קס"ס כו'. וכ"ד החו"י
 ס' רכ"ד הובא נאר יעקב כו"ד ס' של"א. אלא הווא ז"ל
 רתה סכתו כו' ע"ש. ועי' נאר יעקב אהע"ו ס' ק"ס רמפרש
 רגם החו"י מודה דלמדיו כשאין סתיה מהש"ס. וי"ל ע"ד. כמ"ש
 הרוואה. ומש"ש ע"ד הבאה"ם דמתשו' השב"י הג"ל אין ראוי
 רתם הגדה היא נגד סתם משנה כו' כמש"ש השב"י כו' ע"ש
 לע"ד אין נראה כן מהשב"י כו' אלא דהשב"י ח"ב ס' קע"ח
 כתב להריא דאין למדין כו' ה"ר כשהוא נגד הסוגיא או הסכרה
 ע"ש. והפרי"ח כמ"ח ס' קכ"ח ס"ב וכה"י על הש"ס (א':)
 ס"ל רכל שאינו סותר הש"ס נקסינן בהמדרש וכן באגרות עי'
 פרי"ח אע"ו ס' ק"ס וכה"ס ופת"ש שם ס"קה. וכן דעה הרב
 השואל בנוכ"י ת' חו"ד ס' קס"א ע"ש שעמד מתמיה ע"ד
 התוים וז"ל והנוכ"י מחלק בין תוספתא למדרש ואגרות.
 רבתוספתא כשאינו סותר הש"ס נקסינן בותה וכמדרש ואנדה
 אין למדין מהם כלל ע"ש. ובלי ספק שאילו היה רואה דברי ר"ת
 על ספר הישר שהביא כמחבר אור"ח כנס"א ס' נ"א שכתב

ועי' בשו"ת ח"א הכללים במערכת אל"ף א' צ"ה דמדברי
 התוים (הג"ל) מובח דאף אי לא אשכחן סתיה מהש"ס.
 אין למדין. ועי' בשב"י חלק ב' סימן קס"ס כו'. וכ"ד החו"י
 ס' רכ"ד הובא נאר יעקב כו"ד ס' של"א. אלא הווא ז"ל
 רתה סכתו כו' ע"ש. ועי' נאר יעקב אהע"ו ס' ק"ס רמפרש
 רגם החו"י מודה דלמדיו כשאין סתיה מהש"ס. וי"ל ע"ד. כמ"ש
 הרוואה. ומש"ש ע"ד הבאה"ם דמתשו' השב"י הג"ל אין ראוי
 רתם הגדה היא נגד סתם משנה כו' כמש"ש השב"י כו' ע"ש
 לע"ד אין נראה כן מהשב"י כו' אלא דהשב"י ח"ב ס' קע"ח
 כתב להריא דאין למדין כו' ה"ר כשהוא נגד הסוגיא או הסכרה
 ע"ש. והפרי"ח כמ"ח ס' קכ"ח ס"ב וכה"י על הש"ס (א':)
 ס"ל רכל שאינו סותר הש"ס נקסינן בהמדרש וכן באגרות עי'
 פרי"ח אע"ו ס' ק"ס וכה"ס ופת"ש שם ס"קה. וכן דעה הרב
 השואל בנוכ"י ת' חו"ד ס' קס"א ע"ש שעמד מתמיה ע"ד
 התוים וז"ל והנוכ"י מחלק בין תוספתא למדרש ואגרות.
 רבתוספתא כשאינו סותר הש"ס נקסינן בותה וכמדרש ואנדה
 אין למדין מהם כלל ע"ש. ובלי ספק שאילו היה רואה דברי ר"ת
 על ספר הישר שהביא כמחבר אור"ח כנס"א ס' נ"א שכתב

ועי' בשו"ת ח"א הכללים במערכת אל"ף א' צ"ה דמדברי
 התוים (הג"ל) מובח דאף אי לא אשכחן סתיה מהש"ס.
 אין למדין. ועי' בשב"י חלק ב' סימן קס"ס כו'. וכ"ד החו"י
 ס' רכ"ד הובא נאר יעקב כו"ד ס' של"א. אלא הווא ז"ל
 רתה סכתו כו' ע"ש. ועי' נאר יעקב אהע"ו ס' ק"ס רמפרש
 רגם החו"י מודה דלמדיו כשאין סתיה מהש"ס. וי"ל ע"ד. כמ"ש
 הרוואה. ומש"ש ע"ד הבאה"ם דמתשו' השב"י הג"ל אין ראוי
 רתם הגדה היא נגד סתם משנה כו' כמש"ש השב"י כו' ע"ש
 לע"ד אין נראה כן מהשב"י כו' אלא דהשב"י ח"ב ס' קע"ח
 כתב להריא דאין למדין כו' ה"ר כשהוא נגד הסוגיא או הסכרה
 ע"ש. והפרי"ח כמ"ח ס' קכ"ח ס"ב וכה"י על הש"ס (א':)
 ס"ל רכל שאינו סותר הש"ס נקסינן בהמדרש וכן באגרות עי'
 פרי"ח אע"ו ס' ק"ס וכה"ס ופת"ש שם ס"קה. וכן דעה הרב
 השואל בנוכ"י ת' חו"ד ס' קס"א ע"ש שעמד מתמיה ע"ד
 התוים וז"ל והנוכ"י מחלק בין תוספתא למדרש ואגרות.
 רבתוספתא כשאינו סותר הש"ס נקסינן בותה וכמדרש ואנדה
 אין למדין מהם כלל ע"ש. ובלי ספק שאילו היה רואה דברי ר"ת
 על ספר הישר שהביא כמחבר אור"ח כנס"א ס' נ"א שכתב

והשע"ם דאין למדין הלכה מדברי אנדה. כוה עי' בהרמב"ם
 ז"ל בהקדמה לפירוש המשנה מס' רעיע' ועי' בס'
 כא

הרב בעל יפה מראה (רף קע"ב ע"ג) וז"ל אבל קשה היכי ילמנו. סילתא מיומף, והלא אין למריו מקורם מ"ת. י"ל דדוקא כענין שאין הסברא מוכחת כענין אבילות ז', אבל סילתא דמסתברא כי הר סילתא אין לחלק בין קודם מ"ת להכי עכ"ל (ובין שמעיה שנספד הליב"ע הנ"ל).

ועי' בשר"ח ח"א בהבדלים במערכת אל"ף א' שכ"א מזה הביא להם' יפה מראה פ"ק רחעניה (הנ"ל). וכן להשו"י ח"א סס"י כ"ו דמלתא דמסתבר למרין מקורם ס"ת. וע"ש מהווא דהשמיטו הפוסקים מ"ש בש"ס בל הקורא לאכרם אבד: עובר בעשה. שהוא משום שאין למרין מקורם ס"ת וכי"כ בהג"ה מוהר"ץ חיות בהי' לברכות י"ג נו' נו' (ע"ש) בו' ע"ש באורד מכ"ד ומד' הירושלמי ע"ש וע"ש במערכת כ"ף כלל צ"ם ע"ש. וע"ש בשר"ח ח"י בפאת השרה סערכה א' כלל קל"ה סק"י דבשו"ת בי"צ חו"ד סי. קס"ד נשאל שמע"י בכמה מקומות דלמנין מקורם ס"ת וע"ש מה שהשיב ע"ש בו'. ע"ש בשר"ח (ומנין אי יש פלונתא בזה ואי הירושלמי סותר בזה. וליישב ע"ש)) ע"ש בשם כמה פוסקים בזה.

ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ב כפפתחות לסי' ר"י דבאיכא סברא למרין ע"ש וע"ש במי' דכ"א א' י"ב. ועי' בספרו משפם שלום על הז"מ סס"י ר"ב מזה ודמה"ש דילן לא משמע כן כהירושלמי הנ"ל כו' ע"ש מכסה טקומו כש"ס. ומצא בירושלמי פ"א דסנהדרין ה"ד וסד"פ שם דמוכח דפלני התם אמרמי בזה עשה"ת. וע"ש כמהרש"ם ח"ג סי. קל"ו ע"ש. ועי' באון אהרן מערכת א' אות ל"ד שכ' לעי' בתום' חלוין (פ"ה) ר"ה רנין. דלפעמים רנין נו"ש מקורם מ"ם ופעמים אין רנין ע"ש.

כ"א אם יבא אליהו ויאמר אין שומעין לו. וכאתה רבד שומעין. עי' ברכ"י אור"ח סי' ל"ב יאיר און א' ס"ו מכתב לחוקיהו ר' ל"ה ע"נ בו', ועי' תוס' יבמות (ס"ז): ר"ה אין חוששין דמוכח דבספק כמצייאת שומעין לו. שלא כדרי מוהר"ם ב"ח שהביא הברכ"י שם. ועי' ססה אהרן שהביא ראיות דבספק כמצייאות שומעין לו כו' ע"ש. ועי' אכוח הראש כו' דקודם מ"ת למרנו מפי נביא כו'. (שד"ח ח"א מהכללים מערכת האל"ף א' צ"ה. ע"ש). וע"ש א' קי"ח ומ"ש בזה ומש"כ רי"ל עפ"ש ביעיר און במערכת א' אות ס"ו דרברב שנפל מחלוקת בין חכמי הרוד ואין מכרע שרי לשאל סן השמים כו' ומצו למיכר עפ"י מה שיווד סן השמים וכס"פ הראב"ד ויהי"ק הפופע בביהמ"ד ור"י סנ"ל ככה עשה לשאול שאלות מהשמים והיו משיבים לו. ואם רב אחר נראה לו לחלוק יכול לחלוק דלא בשמים הוא כו' ע"ש ובמערכת ר' אוח מ"ה מזה ומענין התלומוט ע"ש בשר"ח. [וע"ע בכרכ"י בשיו"ב לאור"ח סי' תקפ"ט מזה ודאי"ו ככלל אין משניחין בבת קול ע"ש באורד, ועי' כש"ה מהרש"ם ח"ג סי' קס"ב שהביא בקיצור וע"ש] ועי' כס"י ביה האוצר ח"א סי' ס"ח וע"ל בפנים סי' ס"ב דין ל'. (ועי' תו"ט ספ"ד דנגעים. ועי' ח"ם חא"ח סי' ר"ח כר"ה והנה רום מכת"ע ע"ש). [ועי' לקטו בפנים סי' פ"ד סוף דין נ"ה מהקעש"ט ז"ל. ע"ש. ולקטו סוף אוח נ"ו ע"ש].

באר הגולה למהר"ל ספראן וז"ל ר' מ' ע"ב ע"ש. וכן הסעם ראין למרין הלכה מפי משנה ע"ש. והוא דאין למריו הלכה מפי המשנה הוא מבואר כב"ב (ק"א) ונדה (ז') ועי' להתי"ס פ"ג דפיאה משנה ו' [ועי' ברש"י חגיגה (נ'). לענין אי נקרא משניות בשם הלכתא ע"ש וע"ש דף י' ע"א ועי' במ' פתחא זוסא להל' פסת בסופו בח"י לסס' חגיגה ברף כ"ו ע"ב שהקשה מזה לזה. וע"ש מש"כ ליישב בזה ע"ש]. ועי' בשר"ח ח"א בהכללים הנ"ל א' צ"ח שכתב דפשוט הר"ד אמ סותר איהו מהכללי. דאם אינו סותר הכללי שסמרו לנו ר"ל פשוט וראי דלמרין. וכ"כ הרשב"א בח"א מ' של"ה כו' ע"ש. (וע"ש בשר"ח בא' ק"ג כענין מש"כ במ' מלחמת חובה טעם הרמב"ן דאינו סאמין באותה אנה שבמדרש איכה שהשמיח גולר כס"ב וש"כ שהמדרש מי שסאמין בו טוב ומי שלא יאסין בו לא יזיק והיפה ל"כ סמאן בזה ראיך אפשר שלא יאמין באנדה והלא א' כס"ח דברים שהחורה נקנית בהם הוא אצט"ע חכמים כו' ורעהו שרבים באלו לא מפי הרמב"ן יצאו אלא מאיזה תלמוד כו' ע"ש. וקרוב לזה (למש"כ בסלחפת חובה) כתב הש"ג סכיכ הרי"ף בפ"ק רע"ז אפתיחון דאין מוכרין להם כסחובר לקרקע כו' ע"ש כשם ריא"ו דהמדרשות אינם נאמרים על רדך אמנה ועיקר כו' והשיגוהו הבאים אחריו כו' החליה לוסד בו כו' ע"ש. וע"ש בשר"ח ח' פאת השרה כסעור' אל"ף א' ע' דארנת חז"ל צדיקים אנו להאמין בכל האמור והביא בשם רב נ' א' ראשד מוכח כשם הרמב"ן לעיל. הרמב"ן אסר זאח דק להשיכ לאמיקורם בו' ולכלי להשיב דלבריהם דחה אותם בקש כו' אבל תליה להעלות על הדעת שאימר הרמב"ן בו למעשה ועוד י"ל שרש על הגדה היא אמר כו' לפי שהיא מחחלה לא נאמרה לעיקר. ויש בזה נ' טעמים מזה שהיא דחוויה בו' (ע"ש) ואם כן יפה כתב שאין סאמין בעובדא כו' ע"ש נולר כס"ב לפי שהיא רק סיפר מה שאמר ערבי אחר ורתי"ו שם במדרש ובתלמודא דירת ואע"נ כו' ס"ס כו'. ומש"ש אח"כ מי שאינו סאמין אינו מוסיק פי' אינו מוסיק לכללות האסונה אבל באמת חוטא הוא כו' ב"ו כתבתו להמליץ למי שחושב שהם ד' הרמב"ן. אבל צאמת יפה כתב היפה ל"כ שאינם דברי הרמב"ן אלא מאיזה תלמיד טועה וכו' ועי' מענין עובדא הנ"ל שבמדרש. ע"ש דברים נעמים ומענין נאולה העתידה ב"ב ע"ש וע"ש ועי' בספר שבת יהודה כהגויה הל"ח בעד 60, 62 ע"ש בדפוס ווארשא שנת תרע"א ע"ש). (ועי' בספר מנורת המאור ח"א בנר ב' כ' א' ח"ב ר"פ ב' שכתב וז"ל כל מה שאר"ל במדרשות וכאשר חייבין אנו להאמין כו' כמו בחורת סערה"ה ואם נמצא בו רבד שיראה לנו שהוא רדך נומא או חוץ סן המכע יש לנו לתלות החסרון בהשנת רעתינו (שאין רעתינו משני להבינים) אבל לא כמאמרם בו' ע"ש]. (ועי' במ' ריואל הסלאר שהובא שם כס"פ להמדרשים ע"ש. וק"ל. ועי' לעיל בראש הפתיחה בשם אבת דר"ג סוף כ"ס ע"ש

כ אין מביאן רא' מפסוק המספר מח שהי' קודם מתן תורה. (ירושלמי וכתבוהו התנ"ם בס"פ מ"ק (ב') והובא בכללי הגמרא למטורי' קרו' ז"ל בס' הליכות עולם דף ס"ג ע"ב). ובתב

(כב) אין משניחין בבת קול. עי' להראשונים והנאוב בכי' אור"ח סי' י"ד אשר למנו מעוכר דפי' הספינה (ע"ד) דנפק ב"ק ואמר דביניהו דר"ח דעתידיה למשרי תכלתא כו' ראשה כשייה בעשיית ציצית. ולכאורה הוא תסוה. דאין משניחין בת קול. עי' בשר"ח ח"א בהכללים במערכת אל"ף א' ק"א מזה ואם בספק דמציאות משניחין בכ"ק ע"ש. והסעס שקרוין כח קול ולא כו. בזה ע"ש בשר"ח ח"א סערכ' ב' א' ס"ה בשם יעיר און בשם הבחיי' פ' ברכה ובשם תו"ס סוף יבסוח ס"ה. ועי' בענף יוסף על ס"ת פ' תשא סי' ס"ו. והרא"ש כתב המעם ומביאו חידושי הראשונים. משום שיוצא כמדה ואין כל ארם שומעו. אלא הראוי לשמעו ובת לשון מדה כמו אלמים בת יכיל (ס"א)

(כג) אין נביא רשאי לחדש דבר (פ"ק דמגילה ושאר דוכתי') והא דאמרין וילמינן כמה דיני תפלה מד' עלי ותנה. (עי' ברכות ל"א) ודיני אכילות בפ"ד דמ"ק מיהוקאל וכיוצא לזה. מזה עי' להרשב"ן הביאו הרב סוהרצ"ה חיות בהנהגותיו לנדרים (כ"ב:) (שם בשד"ח א' ק"ו.)

(כד) תקנה שאין רוב העבור יכולין לעמוד וכו' בזה ע"ל בפנים סי' ס"ה סוף דין כ"א. ודין כ"ב וע"ל אות ח'.

(כה) כחא היתרא עריה. המעם בזה. עי' בשר"ח הנ"ל בח"ג במערכת כ"ף כלל פ"א. ע"ש. (וע"ל אות ז') וע"ש בשם הצ"ח וכמה שחורש לפי מעמו ובמדי' דרבנן כחא דאיסורא עריה. וע"ש למקפץ בזה (וע"ש בחלק י"א פאת השדה במערכת ד' כ"ס ס"ק נ') סר"ה אמנם שכ' ר"מ דהנ"ל שם נראה שגם הוא סובר כן (כהצ"ח). וע"ש

(כו) הלכה בלישנא בתרא. (עי' בנה"ג בכללים ברבתי הפוסקים בסוף של' אור"ח א' מ"ו ולישנא בתרא עיקר אף בפוסקים. ועי' ל"ש סי' ל"ח סק"א. ועי' בס' מראה ריאה סי' כ"ח א' כ"ד שהביאם. וע"ש.)

(כז) כחא דקיי"ל כו' יוסי בכל מקום. אם קיי"ל כר"י אפילו נגד רבים. בזה עי' בשו"ת עמודי אש פקונס' כללי תורה כ' י"ב ע"ש באורך נר"ל. [ועי' בס' הליכות עולם ריש שער ה' מזה]. ועי' בס"ס מנר"ח בכללי הש"ס כלל א' או' ס"ו י"ח מזה. ע"ש.

(כח) כחא דאמרין משנה ר אליעזר כו' נקי. האם הוא גם נגד רבים. בזה עי' בעמודי אש הנ"ל כלל י"ג באורך נר"ל. ובמנר"ח הנ"ל מאות י' ער אות י"ה. ובס' שר"ח ח"ס דברי חכמים סי' נ"ה ע"ש באורך נר"ל. ועי' בס' הליכות עולם הנ"ל. וע"ש בשד"ח הנ"ל בס' נ"ד מהא דהלכה כמותו אם הוא דקא במשנה או אף בכרייתא ע"ש באורך. ועי' בס' חכמת ידירי' סי' י"ג ע"ש. ועי' בס' בני יששכר חורש ניסן מאמר ה' ודרש ח'. ע"ש. ועי' בס"ס זכר יהודה בכיארס וח"י מערכת א' ע"ש. ונגד סתם אין הלכה כראב"י (כ"כ במניני שלמה רף פ"ו הובא במל"ה ח"ב פונס' שונה הלכות ערך משנת ראב"י. וכן עי' בסוף שו"ת זכר יהודה בכיארס וח"י הנ"ל). ועי' בסדר הורות ח"ב בסדר התנאים ואמוראים. בר"ה דאב"י. וע"ש מכל זה.

(כח) אסור לאסור את המתה. וזהו ע"ל באות ז' הב' ובס"י ס"ס דין ק"ד וסוף דין קכ"ו.

(כט) חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר. ומה ע"ל סי' ס"ס דין קכ"ו. ובענין אם בא חכם ממקום אחר להעיר ואסר איוה רבה. רשות ביר חכם העיר להתיר. והקב"ה מצליח לחכם העיר. וחכם שהתיר אין חבירו רשאי לאסור ברבך שא"א לברך מהנמאר רק מצד חומרא. עי' ס' הרב"ש סי' נ"ו ס"ק ס"ד מזה. וע"ל סי' פ"ג דין י"א ה"ב מחכם שאסר. ע"ש. וע"ל אות ז' הא'.

(ל) הלכה ואין מריון כו. מזה עי' לעיל אות סי' ה'.

(לא) הלכה ככתראי. מזה ע"ל בפנים סי' צ"ו דין תל"ט. ובשר"ח בכללי הפוסקים סי' מ"ו א' מ"ה ע"ש. ועי' בפ"ג יע"ד בכללי הוראות אור"ח א' ח'. והר"ח בסוף פתיחה כוללת בהכללים אות ע"ש בשם כ"ח אור"ח סי' ס"ג. ועי' פת"ש לח"מ סימן כ"ה סק"ה. ועי' בשו"ת בל"י החדש בהפתיחה רף

(לב) כחא דקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו. אם הוא גם נגד ר' יהושע שהוא רבו של ר"ע. הנה בזה עי' בש"ע אור"ח סי' ק"ו ו"ל בשעת הדחק כו' מתפלל אחר נ' ראשונות הבינונו כו'. ועי' בכ"מ בפ"ב מה"ל תפלה הלכה כ' שכ' ע"ז רידוע דהלכה כר"ע מחבירו עכ"ד וע"ש בס' נחל איתון שתמה עליו דהא ר' יהושע

(לג) כחא דקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו. אם הוא גם נגד ר' יהושע שהוא רבו של ר"ע. הנה בזה עי' בש"ע אור"ח סי' ק"ו ו"ל בשעת הדחק כו' מתפלל אחר נ' ראשונות הבינונו כו'. ועי' בכ"מ בפ"ב מה"ל תפלה הלכה כ' שכ' ע"ז רידוע דהלכה כר"ע מחבירו עכ"ד וע"ש בס' נחל איתון שתמה עליו דהא ר' יהושע

(לד) כחא דקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו. אם הוא גם נגד ר' יהושע שהוא רבו של ר"ע. הנה בזה עי' בש"ע אור"ח סי' ק"ו ו"ל בשעת הדחק כו' מתפלל אחר נ' ראשונות הבינונו כו'. ועי' בכ"מ בפ"ב מה"ל תפלה הלכה כ' שכ' ע"ז רידוע דהלכה כר"ע מחבירו עכ"ד וע"ש בס' נחל איתון שתמה עליו דהא ר' יהושע

נחלק עם אביו רשב"ג ע"ש ע"ש. ובהו עי' בשרה חמד ת"א מערכת ה' א' ק"א באורך מכו"ב פוסקים בזה ע"ש בהכללים ע"ש. (וע"ל דין צ"ו). ועי' במהרש"ם ח"ד סי' ס"ו ה"ב ב"ה והנה.

ועי' בפס"מ או"ח בכללי הש"ע בהא דב"ם ששנה רשב"ג כמסנה הלכה כמותו. להרא"ש והרי"ף ורמב"ם לא כללא הוא: עי' ב"ח ופרישה או"ח ע' ותל"ג. ומ"א כ' כס"י ע' ולהב"י משמע דלהר"ף והרמב"ם נמי הלכה כמותו. עי' רשב"ם ב"ב (קל"ג:) דשמואל לית ל' דהלכה כרשב"ג. ע"כ ועי' כתוי"ם פ' י"ח רמב"ם ופ"ב משנה כ' ד"ה ר"מ. ועירובין פ"ח מ"ג. ופ"ד רימ"ז ע"ש מזה ופ"ד רמב"ם רמב"ם משנה ה'. ועי' במנ"א סי' ד"ח ס"ק י"ג. ועי' נוכ"ח ת' חזע"ו סי' קפ"ח ע"ש. וע"ש בשר"ח ח"ג מערכת כ"ף כלל ק"ל באורך גרול ע"ש ע"ש בהאי כללא. ועי' כתש"י מהר"ם כ"ב הגרמ"ח סי' קל"ו ע"ש ע"ש. ועי' שו"ת בל"י החדש תאע"ז ס"ו. ועי' סו"ס מגר"ח בכללי הש"ס אות ס' בכלל א'. וע"ש אות י"ג אי דוקא כמסנה או אפילו בכרייתא הלכה כמותו והביא להפס"ח י"ד סי' שס"ד ס"ק ו'. וע"ש מש"ב הוא. ועי' ב"כ"ם בפ"ם מהר"ם ש"ב רמב"ח דעת הרב דס"ל רגם בכרייתא הלכה כמותו. ועי' ביד מלאכי בכללי' רשרא כ' נתא ע"ש. ועי' ברשב"ם כ"ב (קל"ח) ע"ש. ועי' ס' נחלה לישראל סוף שאלה נ"ג ע"ש. ועי' בשאלתא רב אחאי בסי' ע"ם ותראא שם בי דעתו דהלכה כרשב"ג כמסנתינו היינו גם בכרייתא. וע"ע שם בשאלת שלום להג"ג מהר"ג ז"ל עור מזה ע"ש וע"ע כש"ד תור"ם סי' קע"א ס"ק. ועי' בק"נ להרא"ש פ' השולח סי' ע"ד ותו"י סי' צ"ד. ועי' או"ן הל' תפלה סי' ק"ח ושו"ת בית שלמה תור"ם סי' ק"ד.

לד' אם הרשב"א סוחר מתשובותיו לשימתי. לשימוטיו שמעינו. (הרב יעקב דניאל אולמו. הו"ד כפתר"י מערכ' ס' דף ק' סוף ע"ג וק"א ריש ע"כ בק"נ) כ"כ בס' און אהרן מערכ' ה' א' ל"א. ועי' פס"ג יו"ד בכללי הוראה א' מ'. וע"ש במשמ"ש על הפס"ג ועי' בס"ו סי' ס"ח ססק"ו דהחשוב' הם עי"ר. הרשב"א הוא בתרא נגד הרשב"ם והלבנת כוונת' (שו"ת כרתי יוסף תור"ם סי' כ"ג בשם המהר"ם שורש קפ"א וס"ם כרתי כלל ו' א' ר') (ע"ל בפתיחה למליחה אי כ"ש חידושי הרשב"א)

לה' בהא דאמרינן כ"כ"ם בש"ם תנא ושייה. היינו רק ששייר קצת. אבל אם שייר יותר ממה שתנא לא שייך לומר תנא ושייר. כ"כ בנוכ"ח. ת' חו"ד סי' ר"ו. והסכים הגאון ר"י פ"ק ז"ל) אמנם עי' בקול תורה סס"י ב"ח בשם בת"י הרה"צ סוהרא"י וצ"ל בעהמ"ס ב"י סוה"אור"ס. שמתמה על הני ל' הנ"ל שלא ראו רב"י הריב"א בקידושין על הברייתא ס"ע שלא הוג"ד וכו'. רמב"א מהר"ם ס"א להרי"א שרייר גם יותר ממה שתנא. ועי' כערכו סי' כ"ג בשם המהר"ם שורש קפ"א וס"ם כרתי כלל ו' א' ר') (ע"ל בפתיחה למליחה אי כ"ש חידושי הרשב"א)

לה' בהא דאמרינן כ"כ"ם בש"ם תנא ושייה. היינו רק ששייר קצת. אבל אם שייר יותר ממה שתנא לא שייך לומר תנא ושייר. כ"כ בנוכ"ח. ת' חו"ד סי' ר"ו. והסכים הגאון ר"י פ"ק ז"ל) אמנם עי' בקול תורה סס"י ב"ח בשם בת"י הרה"צ סוהרא"י וצ"ל בעהמ"ס ב"י סוה"אור"ס. שמתמה על הני ל' הנ"ל שלא ראו רב"י הריב"א בקידושין על הברייתא ס"ע שלא הוג"ד וכו'. רמב"א מהר"ם ס"א להרי"א שרייר גם יותר ממה שתנא. ועי' כערכו סי' כ"ג בשם המהר"ם שורש קפ"א וס"ם כרתי כלל ו' א' ר') (ע"ל בפתיחה למליחה אי כ"ש חידושי הרשב"א)

ר' יהושע הוא רבו של ר"ע. ונגד רבו איבא ס"ד ולא קיי"ל כוונת' ר"ע ע"כ. ועי' בס' כרם חמד על או"ח סי' ק"י שב' ע"ו ח"ל. ולי קשה ספי דהכ"ם בעצמו בחל שנתנו פ"ו ה' א' תמה שם על הרמב"ם למה פסק בר"ע נגד ר' יהושע והוא תלמידו ע"ש. ואני אומר בפשימות רה"י להרמב"ם ז"ל הגירסא ר' רומא ובגירסת הרא"ש והסוד ע"ש. וא"כ שפיר פסק הרמב"ם בר"ע מחכירו. כן נ"ל. עכ"ל הכר"ת. ועי' בס' הליכות עולם. הג"ל ע"ש ע"ש).

ועי' בשר"ח ת"א בהכללים כמערכת ה' א' י"ד הלכה בר"ע מחברו ולא מרבו. הרע"ב פ"ב רשבת משנה ג' פסק בר"ע נגד ר' אליעזר רבו. וכ"ם הפוסקים בסי' רס"ד בו' ומעמא בעי. וצ"ל כמ"ס הקה"י כשם ויכן שמועה רביון ר"א שמוחי הוא לא קיי"ל כוונתיה בו' עוד בו' ע"ש עוד סמכ"ם בזה ע"ש (וע"ש א' ק"א ע"ש) וע"ש א' ס"ו אי אמרינן נמי הלכה כר"ע מחברו לגבי ר' אליעזר בו' יעקב רמשתו קב ונקי ע"ש. וע"ש כחלק י"ב כמערכת ה' סי' ב' כנפת השתה בזה. ור"א היה רבו דר"ע. וגם ר"י וגם ר"ג אך ע"ש באורך בזה ע"ש ע"ש.

ואי' הלכה בר"ע מחברו או דוקא מחברו. הנה כמ"ו או"ח סי' תצ"ח סק"ה כ' דהלכה בר"ע ואפילו מחכיריו. והו' תימה והוא נגד כל הפוסקים דלא אמרינן אלא מחברו ולא מחכיריו. עי' בא"ד ובפס"ג שם ובכ"א' ובהנה"ה מהר"ם ובס' רז"ה רממתו על פה ק' דהמ"ו שאמר זה בו' ע"ש. ועי' שו"ת ת"א בהכללים מערכת ה' אות י"ד הג"ל שוביאי הדין מלאכי א' קע"ב כ' על המ"ו כס"י קס"ו וצ"ח סק"ד וצ"ח סק"ד שטעה ברבד לגוי לכל יודיע רת ודין דהלכה כר"ע כמחברו דוקא. והשו"ת כתב דלע"ד אין להזניח סבת המ"ו כל גר. וכמה ס"ל אפילו מחכיריו בו' ע"ש ע"ש ועי' בסדר הרוחות ח"ב בסדר התנאים ואמוראים ב"ה רב"ה ע"ש.

לב' בהא דקיי"ל הלכה בר"ע מחברו. או הלכתא כרב באיסורי. ודומיהם. אי אמרי אמוראי כפירוש רליח הלכתא כוונת'. לית הלכתא כוונת'. (כן מבואר בס' עשין פסיו. ובאשר"י שם ובזכותא מוכח. וכן העלו כל כעלי הכללים ז"ל עי' ספר און אהרן מערכת ה' א' י"ו מזה ע"ש עור. (ועי' בב"י רס"י קצ"ח עור). ועי' בשל"ה הק' ח"ד סוף כלל הלכה נ"ב. ורבן הוא ככל הג"ל שהלכה כמותם ע"ש ע"ש.

להלכה כרב באיסורי. בזה עי' כש"ח אורת לחיים דף ס"ה ע"כ אות ע"א ע"א ש"ש בזה על היש"ש ביבמות (רב"ז) דל"א האי כללא כ"א היכי דפליגי אליבא דנשטייהו ע"ש. וק"ל מהא רב' התוס' קידושין (ע"ה) ר"ה וכו'. והלכה כר"א רהא פסק רב כוונת' והלכתא כרב באיסורי. ע"ש עכ"ל ועי' בשר"ח ח"א בהכללים. מערכת הא' א' ק"ה באורך ע"ש ע"ש. ועי' באון אהרן כמערכת ה' אות ס"ו (וע"ל ברביב הקודם.

לג' בהא דכ"ם ששנה רשב"ג כמסנתינו הלכה כמותו. כוח עי' באון אהרן מערכת כ"ף אות ו' ח' מ'. ועי' בשל"ה הק' ח"ד בכלל הלכה (וע"ש בשל"ה) אם הלכה כרבי אף אם

מ"ז מערב' הת"ו כלל ל"ו שהביא להנכו"י והתי"פ הג"ל וכשמ שות' שם אר"י סי' ס"ב כ' דדוקא כשהשי"ד הוא יותר אבל אם שוין הם אמרינו תנא ושייר' וצ"ע

(ל"ה) דרך המוכר לחתוב יש מי שאומר (או יש אומרים). אף שאין חולק ברין ההוא. כיון שלא מצא דם כאחד מהפוסקים דין זה ואינו נזכר דין זה בשאר פוסקים. (כ"ב הסמ"ע בחו"מ סי' מ"ז סק"ה ומי' כ"ז ס"ק י"ג. ומי' ל"ח ס"ק י"ד). ויש מי שאומר דהסמ"ע לא כתב זה רק על המוכר ולא על חרמ"א ע"ש כנוכ"י (ע"ל אות שאח"ז) ויש מי שאומר דגם על הרמ"א נזכר כלל זה ע"י כפמ"ג ל"ו"ד בהקדמה בכללי הוראות א"ה אות ב' ש"כ"ב וז"ל כש"כ המוכר או הר"ב יש מי שאומר או יש אומרים ואין מביא שום חולק עליו הלכה כן כו'. כ"ב ז"ל וכ"כ השב"נ כו' ע"י סמ"ע כו' ולא בא"מ כמ' פ"ד סק"ב. ע"כ כפמ"ג ע"ש. וע"י פת"ש לחו"מ רס"י מ"ז ג"ב. וע"י כס' נועם מטרים (והוא קיצור פמ"ג) בהכללים בש"ע א' י"ד וז"ל. כל מקום שכתוב המוכר יש מי שאומר ולא הביא חולק כן הלכה אף לקולא וע"י מ"א כס"י תפ"ו בית חצי ביצה רק לחומרא כרמובה כס"י שס"ח היינו היבא דיש הכחה הא ל"ה כן הלכה אף לקולא עכ"ל. (וזהו מפתחות הפס"ג כא"ה בהכללים א' ב"ה דשם כ"כ הפס"ג). וע"י סמכ"ר כ"ה ס"ע"א וז"ל השוחם צריך שיכרוק בסימנים אח"ש אם נשחמו רוכן כו' ויש מי שאומר שצריך לראות שהם שחומין כסקום שחימה כלא הגרסה עכ"ל. וע"י בתשו' ר"ח כהן ס"ג שב' דמשמע דרעה א' לא ס"ל כו. וזה הכלל כ"מ שכתוב יש מי שאומר הוא רק לחלוק כבוד להם לא לפסוק כמותם כו' ע"ש (ולע"ד צ"ע ע"ו הרתח"כ ס"ד הפמ"ג אין יוד' הנ"ל. תע"ל אות ס"ג. מ"ד הפמ"ג בכללי הוראות א"ה אות א' בתנאי הב' ע"ש) וע"י כמחבר סי' ק"ג סע"ב וז"ל פנ"ס זה א"צ שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאבלו אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו ויש מי שאומר דהיינו דוקא כשנתערב איסור מעט כו' אבל איסור מצובה לתוך היתר מתעם ואפילו מצוצה על מצוצה אין אומרים נוספ"ג כותר עד שיפגום לגמרי כו' ע"ש. וכתב כס' ערוה"ש ע"ו סע"ב ויש מי שאומר. לאו משום שיש חולקים בזה. אף כן ררכו בש"ע כשלא מצא דין מבואר רק כ"א מהפוסקים א"א ש' שאין מי שחולק בזה כותב כלשון יש מי שאומר. ע"כ. וע"י בס"מ מנה"ח בכללי הש"ע א' מ' שהביא לרכי הסמ"ע הנ"ל ולרכי הנוב"י ולרכי הפמ"ג יו"ד הנ"ל. וע"י בש"ח (בה"ג כסופו) בכללי הפוסקים כס"י י"ג א' כ"א וכ"ד וע"ש א' כ"ב שהביא להסמ"ע סי' ס"ו הנ"ל. וכתב ובסמ' פוסקים אין מסכימים בזה. ע"י להיר מלאכי בכללי הש"ע א' י"ב כו' ע"ש כאורך מכ"ו ומ"ט. ע"ש בזה. וע"ש סי' י"ד אות ב' ג' הובא לקמו באות מ' וס"א ע"ש. תע"ל סי' ק"כ סע"ד).

מרכי הסמ"ע שגם נוש' מי שאומר אמרנו כן שלא כרעה הטוברים דכשהוא כיו"ו מורה שיש מחלוקת ע"ש ובכרכ"י א"ח סי' שס"ט וכמחבר' סי' ש"ו וסי' שס"ט וכ"ס בני חיי שהביא היר מלאכי בכללי הש"ע א' ו' ע"ש וכן תפ"ס כלשונו השל"ב וכן דברי הפירוש סי' קי"ח ס"ק י"ב ע"ש. והיר דוד כס"י פ"ג א' ח' שקו"ס בזה והביא דברי הר"ח שזה רסחלק כיון היבא דאביא וי"ו. להיבא דליבא וי"ו. ור' הכנה"ג כס' בני חיי רסחלק כן כו' (שר"ה שם א' כ"ג) (וע"ל אות מ"ג פמ"ג סעיני דשם).

(ל"ו) סכרות הפוסקים שלא הובא דעתם בש"ע. אי חזי לאיצטרוסי סכרותם לס"מ. כמה על"ס. סי' ע"ב שאלה סמ"ג ה"ב ע"ש.

(ל"ז) דרך דמ"א לכתוב בשם י"א היכי דכרעה הא' לא נזכר שום חילוק וסתמו דבריהם ודעה הב' מחלקין. דרך הרמ"א לכתוב על דעה הב' כשם י"א (ע"י כש"ד בחו"מ סי' ס"ב סק"ב) ויש מי שאומר דזה דוקא היבא שהרמ"א בא לחלוק בדין ע"ש המוכר אבל היכי דאין הרמ"א בא לחלוק אלא להוסיף על מה שלא נתבאר כדברי המוכר אין דרך הרמ"א לכתוב בשם י"א כיון דלא מצינו בהריא חולק ע"ו (ע"י בנוב"י ת' תאה"ע סי' צ"א בהנה"ג מבה"ש שם) ובאמת צ"ע דלכאורה סותר א"ע הש"ד למ"ש כיו"ד סי' פ"א סק"ד דכן דרך הרב כנס"ס שלא לכתוב כשם י"א היבא דאין הכרע כרכי המוכר וכ"כ עוד שם כס"י פ"ס ס"ק מ"ב. וע"ע בש"ע של הרב ז"ל באו"ח סי' רמ"ד כמ"א א' ד' ש"כ ג"כ רבן דרך הרמ"א כרוב פעמים אין דרכו לכתוב י"א היכי דאפשר לעמוד כש"ע ולא פליגי אף בדאמת פליגי אהר"י כמ"ש אחרונים כנס"ס ע"ש. ולפמ"ג ג"כ על הנוב"י שהעלים עין ג"ש מרכי הש"ד כיו"ד הנ"ל. (כ"כ במצ"ח בכללי הש"ע או' ח').

(ל"ח) כל מקום שפסק הרב בהנה"ג כחיפוד ממ"ש המוכר אין לעשות ס"ס שמא הלכה בהמחבר דכבר קבלנו עלינו לפסוק בהרב דהוא רשכבה"ג כו' ומיהו צ"ע היבא דסתם הרב כרעה א'. אי מחמת שנראה לו שעיקר כן או מחמת איוה מצהג ותומרא בעלמא. (פמ"ג יו"ד בהקדמה בכללים בהוראות א"ה א' ו' וע"ש כפמ"ג נוספ"ג כס"י ק"י כס"ס כמחודשים סק"ג שב"ב. וע"י כפמ"ג אות' סי' קע"ח בא"א ס"ק י"ב. (וכ"כ בהנה"ג תע"א). וע"ע כפמ"ג אות' ח' בפתיחה בהנהגת הנשאל סד' א' אות ס' דכל היבא דהרב אוסר וכן עיקר תו אין לצרף דברי המוכר ולעשות ממנו ס"ס. וכמקום שכתוב והכי נזהיניו או וכן המנהג משמע דרעתו רק להחמיר ומ"מ אפשר שיצטרף רכרי המקילין לס"ס. וכ"ש היכי דמתיר בה"מ. שיש לצרף ר' המתיר. ע"כ (ע"ל אות מ"א) וע"ש סי' ג' אות ו' כ"ב ע"ש. וע"ל בחיבורי לאע"ז סי' פמ"א דין תרנ"ו.

וע"י כס' ערוה"ש סי' ק"י סעי' קי"א וז"ל. ראיתי מי שכתב שבהכרעת דמ"א נגד הב"י אין לעשות רעת ב"י לפסק. והם בריהם תמוהים אצלי. ורק רעה יתירית נגד רבים כאיסור דאורייתא אין לצרף לפסק אבל כמירי רכנו ובשעת הרחק גם זה הוי ספק והכי

ובמ"שכ"ל בשם הפוסקים שדרך הש"ע לכתוב בלשון יש מי שאומר אף דברך שאין חולק. אם הוא דוקא כשכותב בלא וי"ו העיסוף (ויש מי שאומר וכיוצא) ובכרכ"י חו"מ סי' מ"ז א' ג' (ע"י כפת"ש לחו"מ רס"י מ"ז) הכרית

והבי משמע בנדה ו' מעשה ועשה ר' כרא בו' ע"ש דעה
כדרכו דרוק עכ"ל. וע"ל סי' ק"י ברינו ס"ס דין ס"א. וע"ש.

ועי' כסי' ה' בש"ד ס"ק ו' ובסי' ק' בס"ז ססק"א ר"ה ויצא
לנו הריון. שצירף שם לזכר המגבר לס"ס. כיון שהס"ז
ס"ל כמגבר שם, או רשאר אחרונים העיקר כהרמ"א האוסר
ע"ש. (וע"ע בש"ד חלק ס"ז מערכת ס' כלל י"ח באור"ד ע"ש.
וע"ל סי' ק"י דיני ס"ס דין ס"א רמיהו במסעו שהרב בהג"ה
כ' והמנהג להחמיר, או לשון רמשתמט דחומרא בעלמא ה"א.
אף דקבלנו עלינו החומרא ככל מקום הוי סמיא להצטרף לו
עוד ספק שיהיו ס"ס ע"ש אף להפס"ג הנ"ל. וע"ע בס"ז באור"ח
סי' תס"ו. בס"ז ס"ק י"ז ובסי' תנ"א בא"א ס"ק י"א ועי' בל"ש
נחיר"ם ס"ק ל"א נ"כ [וע"ע באור"ח בקיצור ח"כ שב' שאינו יכול
לומר קים ל"י. אחד הברעת פסק רמ"א. דאין לעשות ספק בדבר
שנקבע להלכה. ע"ש כסי' ע"ה והב"ד כס' סג"ה בהכללים סוף
א' ו'. וע"ל שאח"ז. וע"ל ברינו ס"ס דין ס"א בדרכו איסור אינו
יכול לומר קים ל"י וע"ש אם הוא אפילו ברבר שיש בו דראא
דמטאנא שבין אדם לחבירו ע"ש. וע"ש מדעה שלא הובא בש"ע.
וע"ל סי' ע"ב דין רמ"ג ב' ע"ש ע"ש]. וע"ש בל"ש הנ"ל שב'
דרב בשמכדיע הרמ"א דהעיקר כהאוסר או להלכה כמותם
אבל כל שאפשר לפרש הלשון שאסר הרמ"א מחמת ספק פלונטא
לא נפיק מירי ספיא.

ס"ס או לאו כו' ע"ש. ועל"ק בשם נוב"י. וע"ל אות הקורם.
וע"ל סי' ע"א דין ר"ל אות ר' ע"ש.

וכשהרמ"א כותב וכו' המנהג או וכו' נהנינו נ"כ יש חילוק.
לדפעימים המנהג רק בקראיא או באותו גליל
ולפעמים בכל המדינה (כ"כ בפס"ג יור' הג"ל) וע"ל אות הקורם.
ועי' בש"ע הרב מוהרש"ו בסי' תמ"ז סע"ב בקונס"א את כ' ע"ש.
וע"ל רמ"י ק' מהפס"ג כמ"ש ס"ס שמא הלכה כמגבר רמיהו.
ע"ש והא בריון זה החלים הרמ"א כסי' צ"ט סע"ו וכתב וכן
נהנינו ואין לשנות. אכן עי' בס' משמ"ש כסי' ק' בס"ז ס"ק י"א
אות ו' שב' ליישב משום דנ"ל להפס"ג דהסכמת המ"ז שם
כהמגבר לכן צירף רעתו לס"ס ע"ש (וע"ל סי' ע"ט דין ס"ב. בשם
כמ"ם) וע"ע בפס"ג סי' ה' בש"ד סע"ו ע"ש. וע"ל בס"ז אור"ח
בסי' שכ"ה שכתב הרמ"א וכן נהנינו. ואעפ"כ לא פסק המ"ז
כוותי' דלאו מנהג וותיקין הוא. ע"ש. (ועי' בש"ע סי' קב"ה
סעי' מ'. וע"ש עה"ג בשם בנין שלמה ע"ש. וע"ל סי' ס"ס דין
ק"ב. ועי' בשו"ת מהרש"ם ח"א תור סי' נ' ריש לצרף ר' המגבר
לס"ס בראורייתא וס"א כדרכנו ע"ש. וע"ש בח"ב סי' צ"ד
וה"ל ברינו של הרמ"א ומגבר סי' צ"ה (ע"ל סי' צ"ה) ס"ג
אם לצרף ר' המגבר לס"ס (בראורייתא) כבר כתבתי בו' ואח"ז
נזכרתי מדברי הש"ד סי' ס"ס ס"ק ע"ה שפסק לצרף ר' המגבר
שם לס"ס. שהרמ"א כתב דהבי נהנינו ואין לשנות וע"ש ס"ק
ע"ו להקל מה"ם כנתערב ברוב כיון דמה"ת במל ברוב. ובספר
וזכרו אברהם נסתפ"ק רמ"י צ"ד אם באיסור דרבנן יש להקל
כהש"ע בו' וסד' ר"ש וע"ד הנ"ל נראה להקל בו'. ועי' ס"ז
סי' ק' ססק"א נ"ב כזו. וע"ע בס"ז אור"ח סי' תס"ז סק"י
שב' נ"ב רמצינו שב' הרמ"א והכי נהנו משום ספק פלונטא וכו'
בל"ש בחיר"ד ס"ק קל"א עכ"ל. וע"ל א' ל"ו הקורם.

ועי' בנוכ"י ת' סי' ס"ב רמזידו בה"ם בו' בציורף דעת המגבר
סי' ס"ס סע"ו ס"ז אף שב' שם הרמ"א על היר"א והבי נהנו

וע"ל כסי' ע"א בדין ר"ל א' ר' בשם ס' ישר"ה ע"ש ע"ש וע"ל
סי' ק"י דין שנג' בשם סופ"ס סי' ר"ה. וע"ל סי' פ"ד דין ס"ה
בשם לב"ש. וע"ל ק"י דין קס"ו וק"י ע"ש. ועי' בהרי בשמים
סי' ר"י לענין ספק ניקב כיום השתו. דאף הרמ"א כתב והבי
נהוג להסריף (בניקב כיום השתו) בכ"ז הרי כלל"א ביול לן הפס"ג
כ"א"ח בס"ז סי' תס"ו ס"ק י"ז רבכ"ם שב' הרמ"א מחמת מנהגא
אסור. מוחשב למסע ע"ש וא"ב הוי ס"ס כנ"ד ע"ש. וע"ש
בס' נחלה לישראל בהלכה למשה סי' י"ב רכה"ם נס במסע
שב' הרב וה"נ יש לצרף לס"ס ובהל"ש הנ"ל ע"ש (ע"ל סי' פ"ד
דין ס"ה. וע"ש שאלה ח').

ועי' בשו"ת ברכת יוסף סוף חי"ד בתשו' להג' מוהרש"ק ו"ל
שכתב דאף הרמ"א ו"ל כתב וכן ראוי להורות זה לא
הנה הכרעה כאותה דעה והוה ספק ביון דלא כתב וכן עיקר.
ע"ש. ועי' בס"ז אור"ח סי' רע"א ס"ק י"ד. וע"ע בפס"ג ביו"ד
בכללי אור"ח סי' נ'. (על"ס אות ס"ה).

ווע"ש בפס"ג בהנהגות הנשאל שסיים רכשהמגבר פוסק
לחומרא והרב הוא מקיל יל"ע בזה. ועי' בגני יוסף
סק"ה שנכתפס ככוונת הפס"ג אם ר"ל היכא דהרמ"א התייר
רק מחמת המנהג. אם יש עוד ספק לאיסור יש לצרף דעת המגבר.
או דר"ל היכא דהרמ"א מתיר ססק"פ נגד דעת המגבר באיסור
דרבנן מכה ספק איסור דרבנן וסיים בצ"ע ע"ש ועי' סוה בשו"ת
הק"ל ח"ב ליו"ר בשו"ת אהר"ה סי' א' ובשו"ת באר מ"ה
סי' ב' ובס' סהרת המים מערכ' ס' א' ב"ו.

לח הרמ"א כשכותב והכי נהוג. משמע שהוא ו"ל כותב נהוג
סכאן ואילך כו'. (פס"ג יור' כהסריפה ובכללים בהוראות
אור"ח א' ו'). וע"ע בס' דרכת"ש סי' ל"א סע"א א' ח' שהביא
להמח"ב והאודר מישוד דוהכי נהוג אין פירושו רכן נהנינו אל"א
ר"ל רכן ינהנו [מכאן ואילך] דרך ציווי ע"ש. וכן ראיתי בשם
רב א' שב' בו'. והכי נהוג" פירושו הוא ציווי. שכן תתנהג
דירשוק המלה הוא נהוג (בשו"ת תתח הנ"ו והול"ם על הה"א)
על משקל זכור שמוה. עכ"ל. ועי' בשו"ת בכללי הפוסקים
כסי' י"ד א' ח' שהביא נ"כ להאריך מישוד ומצ"ח ופס"ג הנ"ל.
וכתב ולי ההיריוס א"א ליתו כלל להחלים כוה כרמכה מדברי
הרמ"א אור"ח סי' כ"ה ס"כ בו' וכן בו'. אמנם עתה אנכי הוראה
שכרברי הרכנים הנ"ל מתבאר בו' רבש"ב הרמ"א והכי נהוג
משמע שבוונתו לומר שכן ראוי לנהוג. כלומר אף כסקופות שלא
נהגו כן ראוי להם לנהוג כן. וע"ש כוה. וע"ש בפס"ג כפתיחה
לאור"ח בהנהגת הנשאל ס' נ' א' ו' רבש"ב הרמ"א והכי נהוג
הוא שראוי לנהוג כן. ובהו יש ספק אם לעשות מסכרות המגבר

וע"י במ"ם תשובה ר"ח כהו כחשו' היא מה"ג מוהר"כ ז"ל בהגאון בעל פני"ו ז"ל וז"ל, קבלתי פפי אאמר הג' נ"י ששכ"ם שמביא הרמ"א בשם י"א ולא סתם וכן ראוי להורות או וכן נוהגין, אין דעתו לפסוק דוקא כמותו כ"א הדבר מסודר להכמים להכריע כמאונן עזק, והביא שני הדיעות להוציא מדעת הב"י שלא חש ל"ל הפוסק ההוא, וכן ראיתי כמה פעמים מא"א נ"י שפסק בן הלכה למעשה וב"ב אאמר נ"י בשו"ת שלו ב' ע"ש לענין ערוה בעירי טומאה ע"ש עכ"ל.

וע"י כס' מנ"ח בכללי הש"ע ב' ו' שהביא נ"ב להשו"ש ברכת"י הנ"ל ואח"כ להתשובה דה"כ הנ"ל וב' חז"ל מבאר סבירי (דהר"כ) דהיכי שכתב הרמ"א וכן ראוי להורות הוי הכרעה כאותה דעה ולא כשו"ת ברכ"ב יוסף וצ"ע, וכן רב"ר האוון הנ"ל צ"ע, וע"י באה"ע ס' עכ"א ס"ה וס"י עכ"ב ס"ב, וע"ע באה"ע ס' עכ"ו סכ"א כהנ"ה מיהו שם כאמת כ' הפוסקים להקל בשעת הרחק במ"ש הג' מהר"ם ב"ז בסר"ם גבור"א הובא נ"ב כפח"ש שם, וראו"י רכח"ט שם ס' ס"ג ס"ה סתם להקל ואכס"ל, וע"י כב"ש שם באה"ע ס"ק ל"א ובסמ"ע כחור"ם שם סק"ה וכש"ד שם סק"ו משמע נ"ב קצת ררק בניטיו חשש הרמ"א להחמיר היבא ראפשי, עכ"ל המנ"ח וע"ל אוח ס"ה.

וע"י כשר"ח בכללי הפוסקים כס"י י"ד שהביא נ"ב לרכרי המנ"ח הנ"ל ובתב הוא חז"ל, ובחידושי מוהרש"א שער"ד הפמ"ג בהקדמה ל"ד ככללי בהוראת אור"ה ב' חז"ל, כ"מ שלא כתב הרמ"א וכן נ"ל להורות אין להחמיר ולחוש לדעה זו בשעת הרחק עכ"ל, נראה קצת דוקא וכן נראה להורות הוא רה"י הכרעה, עכ"ל, (ע"ל סס"י ק"ו כמש"כ הרמ"א שם ע"ד המחבר שכ' וכן וכיוצ"ב ב' וזקקין והתבטיל מתוך, וב' הרמ"א ע"ז וכן המנהג פשוט ב' ואין לטנות, ע"ש וי"ל ע"ז דהלא רשאי ארם להחמיר על עצמו, וע"ש ליישב, וע"ל ס' קס"ו סוף דין ק' על ר' ש"ע אור"ח ס' תמ"ב סע"ו שכתב נהגו לנדר הכתלים ב' ויש להם על מה שיסמכו, ולכאורה למה צריך ללמד זכות עליהם, וע"ש ליישב, וע"ל אות ח').

וע"י כחשו' מים חיים ס' ב"ז כמה שמרייק כלשון הרמ"א ריש להקל בין היבא שכתב הלכה, ומנהג, ונהגו, רבאשתלי הרב כשגנה והחיר לא מהדרינו עובדא, ע"ש בענין אי אשתלי הרב והחיר כנסוד לרופו ב' לא מהדרינו עובדא ע"ש כזה, אבל אם הרב המקיל עומד כמדור ופוסק ולא כמנהגו ומחיר אונא הסרובה לרופו כמזיד או משפטו חרוץ ע"ש ע"ש (וע"י כ"כ דרכת"ש ס' ל"ם סע"י י"ח ס"ק תקע"ד שהביא להמ"ה כנידון דשם ע"ש ע"ש).

וע"י כפתח הרכרי ח"א סס"י ב"ה ראו"י ארם רשאי להקל כרכר שהוא מעד חומרא וכמר אינו אלא חומרא בעלמא, דכל חומרא כמנהג תורה היא כמ"ש התלמוד שמשון כפ"ג ראבות, הובא כשר"ח ח"ט דברי חכמים כאמצע ס' ק"ל, ועל"ק א' מ"ב כשם ש"ע הרב ז"ל נ"ב מוה, וע"י שו"ת מהרש"ם ח"ב ס' קי"ב

כמפתחות בענין במנהג אי איבא משום לא חסור ע"ש (וע"ל א' כ"ד א').

וע"י ברמ"א ס' ל"ם סס"ע י"ג חז"ל, נהגו בעירתו להמירף כל סירכות נריים וסלאים ועגלים הרבים ולא למשך בהם כלל כי יש כבלה כזה להמירף כו' ע"כ, וע"י כמנחת יוסף בהשטת חז"ל וברב"ר קרית הוכר"ץ דלמנהגינו כלפיפה למה מחמירין בעגלים דל"ש בהו המעם שאסרו כמיעוד, והביא ששמע מעשה שגדול אחד התיר כמקומו לקלוף בעגלים סמעם הנ"ל ונראה לו הרמ"א כחלו"ם וכיבש סמנו שלא לפתור מנהגו ע"ש שכ"כ בדעה"כ בתוס' ה"ז).

והרמ"א כשנותב ונהגו העם ולא כ' סתם נוהגים, רצ"ל שהעם נוהגים בן שלא בהוראת כ"ד כי באונו ענין אין דעת הפוסקים כן, ע"י סל"א בס"י ת"צ ס"ק ס' בשם חשו' הרמ"א ס' ל"ד וז"ל לכן דקראתי ובתבתי והעם נהגו ולא כתבתי סתם וכן נוהגין, ע"ש, וע"י בש"ע אע"ז ס' ס"ד ססע"ג כרמ"א כמש"כ ונהגו שלא לישא נשים אלא בתחילת החודש ע"ש, וב' כס' המקנה דיש לרקוק מש"כ הרמ"א באור"ח ס' תקנ"א ס"ב ונוהגים להחמיר שאין נושאים מ"ו כתמז ב', תיפוק ל"י שהוא לאחר חצי חודש, וי"ל עפ"ש המב"א הנ"ל, ע"ש ובפח"ש לאע"ז שם סק"ה (וע"ל בפנים כס"י) פ"ג סוף ר"ז י"ג, וע"י בחיבורי אע"ז ס' ס"ד ע"ש), וע"י בשו"ת ח"ו כמערכת חתן וכלה אות כ"א, ובח"ס ב"ד חכמים כס"י ס"ה שכתב דנפלאים ממנו רכרי המקנה הנ"ל, ולא כ"ב הרמ"א אלא בהעם נהגו, אבל נהגו העם הרי הוא כנהוג סתם ואורווי נמי שרין בן אף אם ה' כתב הרמ"א באה"ע נהגו העם, כ"ש שלא כתב אלא נהגו, וצ"ע, ע"ש, וע"ש בשו"ת ח' ס"ו כמערכת הנר"ו כלל מ"א בזה, ומדברי הש"ס והפוסקים, וב' דח"א העירתי במכתבו לעיני כתשו' מ"ח הנ"ל, שהאר"י ריש חולקים בין נהגו, למנהג, והלכה, אפריון נמטייה (ולא ה' כירו לעיניו בן), וח"א כ' ל' ע"ז (על מש"כ כמערכת חתן וכלה הנ"ל) שכשר"ת מא"צ ס' פ' (על מש"כ הרמ"א יור"ד ס' שע"ו לא נהגו להתפלל בשבת ויור"ט) רלשון זה מורה שאין כזה שום פסק ומנהג ככות אלא שהאבלים עצמם לא תפסו להדר אחד תפלה בשבת ויור"ט עכ"ל, (וע"ל ס' פ"ג סוף ר"ז י"ג כשם ערוה"ש ע"ש מד' הרמ"א שכתב דנהגו להחמיר ע"ש).

ל רוד הרמ"א לכתוב וכן המנהג אפילו כרכר שאינו מצוי כי אם פעם אחת כיוכל, ע"ל ס' ס"ח ר"ז כ"ב כשם דרכת"ש ח"ג ס' ס"ח שכ"כ, וע"י כש"ד ס' א' וזכור"מ ס' ל"ז סק"ה, וע"ש ברכת"ש ס' פ"ד ס"ק קע"ה, וכח"א שם ס' א' סק"ח ובס"י ל"א סק"ח ע"ש כזה, — וע"י בשו"ת ח' י"ד כמערכת המ"ם כלל ל"ז חז"ל כ' כס' קהלת יעקב כמענה לשון ח"ב א' של"ח כשם הירב"ח ראו"י שידך מנהג כרכר שאינו תחיר כו' וב"ב הרמ"א כח"מ רס"י אש"ל ת"ל, ואינו נקרא מנהג אלא רכר השכיח ועשה הריבא פעמים אבל רכר שאינו נעשה רק פעם אחת או שתיים אינו נקרא מנהג, ומצוין ריב"ש

מב היכי שכתב הרמ"א יש להחמיר לאסור, משמע קצת מדברי הש"ך יורד סי' נ"ג ס"ט ס"ה. והיינו שלא במקום הפסד מרובה, אבל בהפסד מרובה וכדומה יש להקל דר"ק וצ"ע אם יש למסור ע"ז. ועי' באהע"ז סי' קכ"א ס"ו ומסתימת דברי אחרונים שם משמע דאף במקום עינון אין להקל כי אם כצירוף עוד צדדים. ועי' בש"ע הרב ו"ל בש"ע אור"ח סי' רמ"ו כק"א א' ג' רובו יש להחמיר המבואר בדברי אחרונים הוא חיוב נסוד ולא מצד חומרא ע"ש. הרי רמב"ם נ"ב אינו מבואר בו, לכן צ"ע בזה וע"ל [באות 12] בשם ברב"י ותשו' רח"ב. (כ"ב כמ"ס מג"ח בכללי הש"ע אות ב' בכלל ו', ובכלל ו' אות ה') (וע"ל א' ל"ח הג"ל בשם פתח הרביע ע"ש) אך ע"ל"ק אות ע"ה ע"ש מלשון יש להחמיר או יש חסמדיים ע"ש ע"ש. (ושו"ך לכאן).

מג כל מקום שהמתכר או הרב (ע"ל א' ס"ה) סביאיו דעה אחת כסתם ואחר כך יש אומרים, דעה א' עיקר, (ש"ך כס"י רמ"ב בקיצור הגהנות אור"ח דין ה') והביאו כפמ"ג יור"ד בהקדמה וכללים בהוראה אור"ח בא"י, וכתב הפמ"ג אמנם צריך לזה כמה תנאים, א' רוקא היבא שאין הוכחה, אבל בשיש הוכחה, שבסק"א סתם מדיעה ב' ולא הביא כלל דעה א' (דאי הביא בהיפוך הדבר ספק) הלכה בו ב'. התנאי הב' רוקא כשכתוב דעה א' מפורש להיפך מרעה ב' הא כשכתוב דעה ב' ואין מפורש להיפך מדיעה (ב') [א'] י"ל להחמיר עמ"י ע"ד כש"ך א' י"ב לא משמע בו ובמג"ל בתנ"ח ב' ס"ו א' י"ג ב' כמ"ס והא"ם שם בר"ם א' ב' השיג על המג"ל ויל"ע בזה. וצ"ע כפמ"ג (וע"ל אות ל"ה) וע"ע כפמ"ג אורח חיים בפתיחה כוללת בכללים כש"ע א' י"א והלכה בריעה א' כסתם, וכו', ובכרחה משום חוסר לא תשא עי' יור"ד סי' י"ט כמ"ו א' ס' ד"ל לפסוק לקולא בריעה ב', ע"ש (ועל"ק וע"ש כנה"ב) וע"ש באות ל"ד ו"ל, כבר כתב' הלכה בריעה א' כסתם בר' והיבא שכ' שם החולק הרמב"ם ב' י"ל דהוי כמו אבל הרמב"ם יור"ד הג"ל אות ב' וכאור"ח הג"ל באות ב"א ו"ל כשכתוב המתכר או הרב י"א ו"א כר"ת לחומרא וברבננו לקולא עי' ש"ך יור"ד רמ"ב (ועל"ק אות ס"ד וס"ה) אבל כשכתוב להראש כד אבל להרשב"א אינו בו וכדומה, מכתבם אבל והביא סברת הרשב"א באחרונה, בהרשב"א עיקר, כן למרחי' מג"ז אור"ח ע"ס ס"ב וכה' כסוד ויפה הוא, עכ"ל הפמ"ג שם, (על"ק אות ס"ד ועל"ק). וע"ש באות ס"ו ו"ל אע"ז רבכל מקום הלכה כדעה א' כסתם, היבא שכ' המתכר סלת אבל, הדבר ספק, עי' א"ח סי' ל"ב סע' ס"ו ועמ"ש כמ"ו א' ח', ענ"ל הפמ"ג ועי' בשו"ת כרחה מציון סי' י"ב שהביא לרבי' הפמ"ג הג"ל כתנאי הא' וב' רבי' בכללי כה"ג מדור"ב א' ס"ו רכשיש הוכחה כפוסק שדעתו לפסוק בי"א אין כלל זה אסור הלכה כדעה א', וע"ש ביאור כוונת הפמ"ג כמ"ש סאו"ח סי' תל"ט וכו' חצ"ו, ע"ש (תל"ט סי' ק"א סוף דין ק"ו משמע) והנה על סמ"ל הפמ"ג אור"ח אות ס"ו הג"ל כזה עי' כמ"ס שר"ת בכללי הפוסקים סי' י"ב א' ה' ובס"י י"ג א' י"ב, שהביא

מז היבא רכתב הרמ"א ויש למסור עלייהו, משמע דוקא בהפ"ס (עי' בש"ך סי' נ"ב ס"ק ס"ו וטבפ"ד שם. עי' כמ"י ס"ס ס"ח כה"ג רש"ם ב' גם כן ויש למסור עלייהו, ואפשר רגם שם רוקא בה"ם וצ"ע, מג"ח א' ו').

מח היבא שהרמ"א מיקל בה"ם, היכי ריש עוד ספק יש להתייר אף שלא בה"ם (כ"ב כפמ"ג בפתיחה ליו"ד בכללי הוראות א' ו' (וע"ל אות ל"ו) וב"ב הל"ש בשמו בפתיחה למי"ם העצמות א' ב"ח ובפנים א' ר') [ובפמ"ג סס"י ק"י כמחורשים ועי' סו"ם מג"ח בכללי הש"ע ב"א ר' שהביאם וב' ו"ל ותמי' שנעלם משניהם רכן מבואר להרי"א בש"ך יור"ד סי' נ"ד סק"ס שב' ו"ל ונהי' ודלע"ל סי' נ' ס"ב קיי"ל ושל"א בה"ם יש להחמיר דחמ"ס כנימל מ"ס הנא ריש עוד מברא להתייר אין להחמיר, עכ"ה, ע"ל המג"ח.

שהביא לדברי הפמ"ג א"ח כמ"ו סי' ל"ב סל"ה הנ"ל הריבא שג' המחבר כלשונו אבל פלוני אושר וכיוצא. לא אמרנו בזה הלכה כסתם ע"ש. גם הנוכחי ח"א סי' ע"ה בחי"ד נראה שסובר כן כו'. ובש"י"כ שבבב"י א"ח סי' שכ"ג או' ב' לא ברירא לי' האי כלל'א ע"ש. ועי' בש"ע א"ח סי' ע"ט ס"כ. היתה כו' להראש' כו' אבל השב"א כו'. ועי' דהא בכ"י שם רמעי"ר הרי"ו נראה לו כהראש' אלא רמוב ליוזר כהרשב"א. ובסי' פ"ט ס"ה ו"א כו' ולפי הכלל הדלכה כסתם פליגי רי"ד ארי"ד רב"י הביא סברת הר"א כלשונו אבל הרשב"א כו' וכן הוא כסי' רנ"ט ס"ג כו'. וכו' ועי' כו' מכל האמור מתבאר דא"ו כלל כחוד בדברי הש"ע. ע"ש ועל"פ משמו דסי' ס"ז.

ועי' בש"ע הנ"ל בכללי הפוסקים הנ"ל כסי' י"ג או' ח' וז"ל בש"ע כשביא מ"ן כ' כסדרה. וסברא א' הביא כסתם אם הלכה כסתם. עי' להב"א סי' תרפ"ט סל"ד וא"א ומתע"ה שם וגם כו' (ע"ש שצ"יין להרבה פוסקים) (ויש להבין לפי כלל זה מש"ב כש"ע א"ח סי' מ"ו ס"ט וכן לחוש וכו' וכן כסי' סס"א ס"ד וראוי לנהוג כדעת הראשון ע"ש. ולא ראינו מי שיתעורר בזה. [א"ה באמת כבד התעורר בזה הפס"ג א"ח בהכללים אות י"א הנ"ל ח"ל שם. הלכה כדעה א' כסתם. ובקס"א סיים וראוי לנהוג כדעה הא' קשה ואם רק ראוי לא הלכה הוה לכתוב י"א ח"א. ובקס"ב משמע הלכה כשניה עי' פריי שם עכ"ל הפס"ג]) (וע"ל אות נ"ג מהש"ח אות י"ג) ומטה שכ' כסי' רע"א סי"ד וראוי לחוש לדבריהם משמע דהעיקר לדינא כסברת הסתם (ועי' כסי' רע"ט ס"כ ויש מי שמחיר ולא נראו רב"רו). ומטה שכ' כס' רפ"ד ס"ב והמנהג כסברא הראשונה. אין לדרסק דדוקא משום מנהג נמשניו כסברא כסברא הראשונה. רי"ל רבא לאשמעינן דמלכד רמדינא אית לן למינקס כסברא א' אף גם המנהג הוא כן. ועי' מעין זה בבב"י סי' רע"ג א' ח'. ומש"ב כסי' רצ"א ס"ה וסברה ראשונה עיקר י"ל ע"י שיטת הסבורים דלא נאמר כלל זה כשהסתלקות סברת רבים על"ק אות י' (ועל"פ א' נ"ב) ושם יש ג' ו"א נגר סברת הסתם והוי רבים לכן הוצרך לומר דהעיקר כסברא הראשונה. וכן מש"ב הרמ"א כסי' רצ"ט ס"א כו' י"ל כו'. וכן מש"ב הרמ"א כיו"ד סי' צ"ד סע' י"א כו' י"ל כו' כו' (ע"ש שצ"יין לכר"כ פוסקים דסברת הסתם עיקר) והש"ד כיו"ד סי' פ"ר ס"ק י"ב וסי' קע"ו ס"ק ל"ח נק"ט נמי דסברת הסתם עיקר. ומעתה יש לדרסק על מש"ב כסי' י"ט ס"ק ז' ובגמ"כ שם שלא העלה על דל שפתיו שנהסכת הפוסקים היא נ"ב דעת מ"ן הש"ע מרסמם כחלה ע"ש ועי' ש"ד בכללי הוראה א' ה' [א"ה. כהא רסי'] י"ט שהביא השר"ח הנ"ל. הנה ע"ש במ"ז ס"ק מ' שכתב ע"ד הפ"ג. וז"ל אף דכלל מסור בירינו דהלכה כדעה א' כסתם. כיון שלא כ' י"א רק וי"א (אעפ"כ. כ"כ כותם מנדים על הפמ"ג) בספק כרבות דחמור הוא אין להכניס בספק עכ"ל. והנה כמה שמח"א המ"ז כאם כתב י"א (כלא וי"ו העיסוף). להיבא דבתו וי"א (כיו"ד העיסוף) י"לע כוה. רע"ש במ"ז כסי' ס"ד סל"ב ובש"ד כו"ל. ובסי' צ"ח כש"ד ס"ק ס"ו. ובמ"ז סל"ב ובסי' צ"ר כש"ד סל"ג. ובא"ח סי' תמ"ז במ"ז ס"ק ס"ז. וע"ש בא"א רסל"מ כשם נ"י. ועי' לעיל בשם הפמ"ג א"ח ככללי הש"ע א' י"א ואות ל"ד ואות ס"ה. ועל"פ. ועי' כיו"ד סי' פ"א סע"ה. וע"ש סע' ו' בש"ד ס"ק י"ד וש"ר שם. ועי' בש"ע א"ח בסי' קע"ח סע"ה ובפמ"ג שם וע"ל סוף אות ל"ה מענין דשם.

ועל משכ"ל הפמ"ג יורד א' כ' וא"ח א' כ"א הנ"ל. מזה ע"ש בש"ע הנ"ל בסי' מ"ז א' נ"ד ר"כ רפוסק כשמביא סברת החולק כתבה כלשונו אבל פלוני כתב כו' מדברי היר ימין מתבאר שכן דרך כל הפוסקים לכתוב אבל. כסברא שהיא עיקר. וכן מתבאר גם מ"ר היר מלאכי כו' שרשמתי כסי' י"ב אות ה'. והפמ"ג א"ח בכללים שכסוף פתיחה כוללת כאות כ"א כתב כלל זה כו' ולמר כן מנ"צ כו' (כנ"ל). ולפי הנראה לא ה"י בידו כללי הכנה"ג שצ"יין ביד מלאכי שכ"כ בשם הרדכ"ו וברכת אכרזה ומשמע מדבריו דתרווייהו בעי' שמביאים הסברא כאחרונה וגם כלשונו אבל וע"ש ביד מלאכי כוה. עתה דאיתי כס" משמ"ש בהקמת הסבר כלל כ' שהביא דברי הפמ"ג הנ"ל וב' ע"ז ואני מצאתי בן בכללי הכנה"ג בשם כרבת אברהם ורדכ"ו כו' ע"ש וגם המשמ"ש לא ה"י בידו ס' היר מלאכי הנ"ל ולכן לא ראה שכתב קדם וזכה כמצ"ה זו הרב יר מלאכי. וכ' עור כמשמ"ש ח"ל וע"ש בכנה"ג אם כתב שם החולק והרמב"ם כ' אי הוי כמו אבל. או לא. ועי' במ"ז רס"י ר"א כמסונר וסי' של"ר ס"ק כ"א ובא"ח ס' קע"ח ס"ק י"ב ומכאן מוכח כו' ע"ש. עכ"ל השר"ח.

ועל משכ"ל הפמ"ג יורד אות א', וא"ח אות י"א הנ"ל. מזה עי' ס"ס מגר"ח בכללי הש"ע אות ג' ח"ל ראוי שחרע דמשמע מדברי הש"ד כיו"ד סי' ע' ס"ק י"ט דרדוק היכי רמביא המחבר כש"ע דעה הא' כסתם ואח"כ מביא דעה שני' בשם יש מי. שאומר או דהעיקר כדעה הא' אבל כ"ל'ה אין הכרע מדבריו כמאן ס"ל. ובאמת רב"רו צ"ע רכבר כתבו כל הפוסקים אחרונים דנקטינו תמיר כדעה הא' היכי רמביא דעה הא' כסתם ודעה שניה בשם יש אומרים או יש מי שאומר. ואין שום חילוק. וכ"כ הוא בעצמו בקיצור הנהגות הוראות א"ו וכיבאו נ"ב הפמ"ג כיו"ד כפתיחה בכללי א"ח אות א' (כנ"ל). ועי' עור כש"ד שם בסי' צ"ר ס"ק ג' שכ"י נ"ב כלשונו זה ש"ב כסי' ע'. וגם שם צ"ע. אכן לכאורה יש להביא ראיה להש"ד להש"ד מ"ו צ"ו ס"א ע"ש כס"ג ובס"ו ס"ק י"ב ובש"ד ס"ק י"ט רמשמע שם לכאורה דהש"ע פסק כדעה שני', ור"ק כי קצתו וצ"ע ככו'. ומיהו לפמ"ש הפמ"ג שם כמ"ז סק"י כאמת הש"ע פסק שם כדעה הא' יע"ש כי קצתו. עכ"ל הכנה"ח. (ועי' כמ"ו סי' ס"ד כסל"ב זב"ש"ר סל"ד ע"ש. וע"ש כסי' י"ט במ"ז סק"ט ע"ש וי"לע. ועל"פ

ועי' ש"ע אהע"ז סי' מ"ז סכ"ר. והבין הצי"צ סי' מ' שרעתו לפסוק בסברת הסתם להסתלקות שהביא באחרונה [א"ה. כו' ע"ש באהע"ז סימן קכ"ט סע' י'. וכתב שם הפת"ש דמת"ש הב"י פוסק כסברת הוי"ש מי שאומר ע"ש וכן בפמ"ג בא"א סי' תמ"ז רס"ק מ' כ' הנ"ל פסק המחבר בסע"ט שם סובר כסברא כ"א. ובש"ח עבודה"ג סי' קי"ר בין הרב השואל ובין הרב המחבר

המתכר סכר דמכרת הסתם עיקר. וכ"כ השם אר"ה א"ח סס"י ו' וספר הנ"מ סי' קכ"ו ס"ק כ"ה אחר שהביא אמבואה דמסרי שב' כלל זה ברדד כלל על כל פוסק שמביא סברא א' בסתם השנית כלשון וי"א או יש מי שאומר (ע' לעיל מזה) כיוצא שדעתו במכרת הסתם תבב במרמז בשם מהרי"ט ס"ב ח"א בסי' א' דרו היא דעת מרן בש"ע וע"כ בספר הוזהרנות ובכנה"ג וכו' ע"ש וכסי' קכ"ט ס"ק ס"ט (ע' פת"ש לאהע"ו הנ"ל) וכס' שמהה לאיש ב'.

ע"י כשרת ברבה מציון סי' י"ב שהביא להס' יד מלאכי כללי הש"ע א' ו' כש"כ דמלשון הסמ"ע רצ"ו והש"ך יו"ד סמ"כ מוכח שדעת מרן ככ"ס שהביא יש חולקין דיש לחוש לדעת החולקים. וכתב על זה הברכה מציון וז"ל, אבל השמתי בסמכות אלו ולא מצאתי שום רמז לזה. ובפרט שבפ"ל הש"ך להנהיג א"ח מוכח להדיא להיפוך שכ' כמפורש דגם נבי יש חולקים דעה ראשונה עיקר ולא הביא הדעה הב' כ"א לחלוק כבוד לאותו דעה. ע"ש. עכ"ל.

ובמה שכתבתי למעלה שגם דעת הש"ך שמכרא שמביא מרן הש"ע בסתם היא עיקר לדעתו. ראיתי עתה בס' מצ"ח שפסק עליו את הרב הרב הזה לפי שמה שב' כ"ד סי' ע' ס"ק י"ט וכסי' צ"ד ס"ג שפסק דרוקא כשמביא מכרת המחלוקת כלשון יחיד (יש מי שאומר, יש מי שאומר) הוא שדעתו לפסוק במכרת הסתם. אבל בשכותבה כלשון יש אומרים י"ל דלא ברירא ל' כמכרא הסתמיות והצריך עיון וכל הפוסקים האחרונים נקטי תמיד במכרת הסת"ם כלא חילוק וכ"כ הש"ך עצמו ב' ע"ש (הבאתיו לעיל כנ"ל). והאמת שכן הוא משמעות דקדוק לשונו. אבל יש לנו לתפוס מה שמפורש ברבנו שפסקים לדעת כל האחרונים גם כחידושי מהרש"א שער"ה הפס"ג בהקדמתו לז"ר בכללים להוראות א"ח כ' בשם תשו' סנהם עור' ועכו"מ כסי' מ"ו וז"ל, כל מקום שכותב המתכר שתי דיעות כלשון יש אומרים לא הכריע ואם כותב דעה ראשונה סתם הכריע כדעה זו. (ועל"פ ובאות מ"ו).

מ"ד הא דנקטינו דסתם ואחר כך מחלוקת ברבר מרן כש"ע — הלכה כסתם. אינו אלא כשלא הכריע ב' אבל כשהכריע בבי' סכ"ו המחלוקת. י"ל רמה שסתם כש"ע היינו לומר דיש אופן לסמוך על המסיל כשעת הדחק וכן נראה שהבין הש"ך. כ"כ היר דוד סי' ס"ס רף ו' וה"ר כשר"ה סי' י"ג הנ"ל אות ס' וע"ש מהפוסקים דס"ל דאין לחלק כזה ע"ש.

מ"ה אם הרמ"א מביא ב' דיעות אחת כסתם השנית כלשון וי"א, אם דעתו בהסתם. כבר כתבנו לעיל באות ס"ב. ועל"פ.

ואם הרמ"א כ' וי"א שחולקין על המתכר, ולא הכריע לכתוב וכו' עיקר וברומה אי נאמר דהלכה בהמתכר. ומ"ש הרב דמ"א וי"א לחלוק כבוד לאותה דעה ב'. בזה ע' בפס"ג יו"ד בהקדמה בכללים בהוראות א"ח אות ג' שכ' ע"ו דיש מקום עיון כ' וסוים וראיתי כשר"ה מה"ג מהר"ם זיסקינד סי' ר' כתב השואל בפשימות דעה א' עיקר אפילו דעה א' בהמתכר וי"א בר"ב. ולדידי צ"ע. ע"כ בפס"ג וע"ל אות ל"ח בשם תשו' ר"ח בהו נראה שסם בהשואל במהר"ם זיסקינד. [ועי' כשר"ה כרכה מציון סי' ר' (רף כ"א) שכתב בהמעיון יראה דדעת הג' מהר"ם זיסקינד עיקר בפירוש דברי הרמ"א ולא כהפס"ג כ' ע"ש וע"ל סי' צ"ט דין ב"ח].

ודע שכ' השלחן נכוח בכללים א' י"ט ולא דוקא כשמביא כמקום א' המכרא הראשונה כסתם וכמקום אחר מביא הכ' סכרות. אלא אף אם במקום א' מביא סברא אחת כסתם. וכמקום אחר מביא מכרת החולק כלשון מחלוקת (יש מי שאומר וכיוצא), אמרינו דהלכה כסתם. (הביא לרונמא מש"כ כיו"ד סי' צ"ו ס"ג ע"ש דמשמע דאם אינה כ' מותר. ובסי' ק"ט ע"ש ו' כ' בשם יש מי שאומר ראמור ע"ש עור) ועי' לרבנו קרית התונים על הש"ע א"ח סי' קפ"ג סע"ה ומכללם בברכ"י שם א' ר'. ובג"מ. הביא דבריו הפת"ש אהע"ו כסי' קכ"ד ס"ק ס"ו.

ועי' בפס"ג א"ח סי' תכ"ט כ"א סק"ב שכתב באמת ברבנו השואל הנ"ל, שגם ברבר עם המתכר נוהג ג"כ הירן דהלכה כדעה ע' שמתכר בסתם. כל שלא כ' הרב [בפירוש] אחר שהביא דברי הי"א, רבן הלכה וברומה ע"ש. וע"ע בסוף הפתיחה לא"ח שם בכללים אות כ' וכה"ש בשם שו"ת כנה"ג סי' מ"ו שב"כ ע"ש (כ"כ במשפ"ש ב' ג').

שוב ראיתי שפע"י כלל זה יתכן ליישב דברי הסמ"ע כסי' פ"ב ס"ק כ"ו שכתב רבש"ע סי' צ"ב מע"ס לא הכריע. והרי שם הביא סברא הראשונה כסתם וסברא האחרת כלשון ויש אומרים, ואמאי קרי ל' ולא הכריע, אמנם לפי מה שדקדק הרב (המצ"ח) הנ"ל מ"ד הש"ך דלא נאמר כלל זה כשמביא המכרא כלשון רבים (יש אומרים וכיוצא נובל לומר שגם דעת הסמ"ע כן, ולכן שאמר דלא הכריע ועי' כס' דרם חמד ח"א (כ'): שתמה על הסמ"ע כזה והיינו משום דלא שמיע ליה לחלק ככך. וט"ם אף אם לא נחלק בכך עכ"פ מתבאר מכל הירושם למעלה דאין הכל מורים בעיקר הכלל (דהלכה כסתם) ולא נפלאות לומר דהסמ"ע לית ל' האי כללא כל שלא נמצא מפורש ברבנו דנקיט האי כללא. עכתו"ד השר"ח ע"ש.

ועי' כש"ד בכללי הפוסקים הנ"ל סי' י"ד אות י"ב וז"ל, אם הרמ"א מביא ב' דיעות א' בסתם והב' כלשון וי"א אם דעתו בהסתם. הנה ראיתי להרב דס"צ יו"ד סי' ע"ו שעל מה שהביא מרן כיו"ד סי' ש"ט ס"ב כו' הרמ"א הביא וי"א כו' כתב וז"ל ואף הרמ"א ב' וי"א וכו' נראה דדעה ראשונה עיקר עכ"ל שמשע שסובר שאף כסתם ברבנו מרן ומחלוקת כדברי דמ"א אמרינו הלכה כסתם כו' וא"כ כש"כ כסתם ואח"כ מחלוקת ברבנו הרמ"א נופיה ראמרינו הלכה כסתם. שוב מצאתי כן בפס"ג א"ח כ"א סי' ש"א ס"ק ז"ד (ר"ה אנתיק) וכסי' תכ"ט כ"א סק"ב ע"ש וכ"כ האהל יוסף סי' כ"ב כו'. שוב ראיתי

ראיתי בכללים בתוראות אר"ה של הפס"נ שעמד בספק זה ברעה סתמית בש"ע וי"א ברמ"א ב"ו וכאר מספ וסוים מתש"י סת"מ זיסקינד ב"י (בנ"ל) ע"ש. והירוש הוא שלא וזכר הרמ"ז דברי הפמ"ג הל"ל. ועכ"פ אין מזה ראיה לסכרא סתמית ואחריה י"א שבר"ה רמ"א עצמו דבזה נראה דמדה דהתם עי"ר. ואם הרמ"א מביא ב"ו סכרות כלשון י"א וי"א. כתב המשאת בנימין כמ"י י"א דבזה בו משום שלא הכריע בא' מהו ב"ו ה"י נלע"ד ב"ו רעת הפמ"ג בהקדמה ליר"ד ככללים לאר"ה באות ב' ה' נוסף דבכה"ג ה"י לא הכריע ב"ו (על"פ אות נ"ד) עכ"ל הר"ה ע"ש. (וע"פ אות ס"ג).

לז) אם מתר להורות תוראה על ידי שואל קטן, ואם מתר לסמוך על האומר אף בשואל גדול כמו שנוהגין בדיון שיעור ס' שמשערי' באיסורי', כזה על"פ בפנים כמ"י צ"ח ר"ו ב' ג' ע"ש.

אשה אם יכולה להורות הוראה, בזה ע"י בפת"ש לת"ם ס"ו ו' ספ"ה ע"ש. וע"י בשעת"ש ספ"א סק"ו (ע"ל א' י"ד). וע"י דעת תורה ס"י מ"ח ס"ק מ"ג (וע"י ס' בית ועד לחכמים אות נ' הביא בשם מדרש רות פי' ה', נשים לאו בנות תוראה הן ע"ש). (והא דנשים נאמנות כשאלות שנשאלתין לשאלו להמורה, לפס"ש הפמ"ג בא"א סימן הל"ו, דבליכא טורח נאמנים, ניהא, ואף להרמ"א כיו"ד ס' קכ"ו שכתב סתמא דנשים אינו נאמנות כספק איסור דעתן קלות, י"ל כיון דרוב פעמים יוכל להתודע הרב לשי"ר מירתת, ע"י אהע"ו ס' ס"ו דפספסת כתובתה א"י השקר (ועוד כיון דגם היא אולמ' מזה ה"י כמז נדה שנאמנת וכמ"ש הרמב"ן ר"ש נישין) ס' בית ישראל, על הכ"א).

לז) מעם כשהאשה שואלת שאלת נשים על כתמה, ואם הכתם סמא אוסר לה הרב טריפה או אינו כשר, כדי שיזכור כלשון נקי ולא להוציא שם סומאה, מפני כי בן מציעו שהתורה דקדקה לדבר בלשון נקי וכן הבהמה אשר איננה מהורה, אבל לשון טריפה אינה טעונה, כי בן מציעו הרבה פעמים טריפה בתורה, נבלה וטרפה, הסתפה לא ישלם, טרף טורה, וכהנה. (כ"כ בס' מסעמים החדש רף ב' ע"ב בשם אור הצני, וע"ש דף י"א ו"ל, מעם שקורין התחונה שנעשה בימי סומאחה טריף חתונה, כדי שלא לכייש את הכלה להזכיר עליה שם סומאה כ"ו ולרמז להתח"ן שאמורה עליו כמו טריפה, וטריפה הוא לשון נקי) כנ"ל, עכ"ל).

אכ"ן ע"י כס' שער האמונה החדש כרף י"ה סוף ע"א וו"ל, מצאתי כתוב בשם בעל המאור ריש פסחים רהמורה שנשאל על הכתם לא יאמר להשואל לא סתור הוא, רק יאמר בפירוש סמא הוא, וע"ו צויתנו התוה"ג והוהרתם את בני ישראל מסומאחם יע"ש, עכ"ל. וע"ל אות ו' בשם הר"ה מאוסמאה ע"ש ע"ש.

לז) מעם למנהג כשיש לאשה שאלת נשים אינה הולכת בעצמה אל הרב אלא שולחת אחרת תחתיה, שלא יבוא הרב לירי החרוד ר"ל, כי עפ"י התרב הולכות נשים זקנות עם שאלות נשים, והרי אמרו בגמרא אם ב"ית אשה לפניך לשאלו לך על כתמה תהי' דומה לפניך כאלו יצאה מסך, כאלו היתה כתו, וע"כ חששו לזה כי אין אדם עומד על דעתו, (כ"כ בס' מסעמים החדש הנ"ל בשם אור תצני). והנה ע"י בש"ס מגילה (י"ג) ובעיון יעקב שם שדקדק על הש"ס שם דרשו הפסוק ואת מאמר מרדכי אסתר עושה, מלמד שהיתה מראה דם נדה לחכמים, והלא סבואד כמדרש שכל הסעות קיימה ומה נטט הש"ס דוקא מצות נדה, וכן הר"ל ואת ציווי מרדכי אסתר עושה (וע"י מהרש"א שם), ומתוך להראות גדול ענותנותה, שאף ע"פ שנעשית מלכה, אפילו הכי היא בעצמה ובכבודה לבלכה ידה כדם להראות לחכמים בעצמה ולא על ידי שולחה, ובדמצינו בדרך המלך ע"ה שאמר לא חסיד אני וכו', וזה "מאמר" ולא קאמר ציווי מרדכי, משום שלא ציווה על זה בפירוש, רק ששמעה מרדכי שהזהיר בן לשאר נשים כ"ו עכ"ל העי"ת. מכאור שמרדכי צוה על הנשים שיביאו בעצמם את השאלות ולא ע"י שליח, דהרב זה סעמא בעני, וע"י כס' פתחא זוטא על הל' נמ"י ונדה כרף ל"ו ע"ב סק"ד שכתב דאולי מפני שלפעמים יצטרך החכם לירוש על השאלה, כיון אם בא בהרשה או שהי' הער כדוק, ואם שהוא ב"י צ"ע ראשונים או לא, וכדומה, ור"ו אי אפשר להתבדר רק על ידי עינים, ולפי המנהג ששולחין על ידי האשה העומדת בכית הסבילה ומסתמא יודעת היא לתקור מקודם על כל דבר, א"צ לשאלו בעצמה, ואדרבה הנשים נוהגים בזה סתם צניעות שלא לשאלו בעצמם מפני הגרשה מהחכם כ"ו ע"ת פתח"ו.

למ) שאלה כמ"י שאכל [או עשה], ספק איסור, ואח"כ נרע שהי' היתה, אם נענש ע"ו. (ואומר מחר אי ה"ו שונג ואי צריך כפרה, כזה על"פ ס"י צ"ס דין ס"א בשם ח"ם החו"מ ס"י כ"ב והשר"ת שם ואם ה"י אנוס לאכול דבר האסור, וסופו ברצון אם נענש, בזה ע"ל שר"ח ת"א כללים מערכת א' אות דנ"ה ובת"י פאה"ש א' ל"ה) חסובה, ע"י בחש"י הרב חק"ל סימן קכ"א שהביא בשם הר"צ ס"י ס"ט (ע"י כמ"ו ס"י ק"ב סק"ו מהצ"צ) שהוא נענש, (וחייב סליחה וכפרה) מההוא דקידושין רף פ"א אשה הפרם ע"ט, (וכן ע"י כמס' נויר (כ"ג)). ע"ל ס"י פ"ו ר"ו כ"ו בשם הר"צ, וע"ש) והתק"ל דהא ראייתו הר"צ, ואדרבא הכיא מתום' ביצה (כ"ה:י) ר"ה אורח דלא כצ"ע, ושוב הביא רא"י להיפוך מרדכי התוספ' סוסה (ל"ח). סוף ר"ה מה ת"ל כ"ו, ע"ש, (וע"י ל"ב ב"ס פ' י"ב מהל' נדרים ר"ו י"ח, וע"י פמ"ג אור"ח בפתיחה כלל"ת ת"א סוף א' ל"ו ע"ש). וע"י כס' תפארת אדם ס"י כ"ה שכתב דצריך כפרה גם על זה, וכתב שכו ראה כס' ורע אמת ספ"י מ' שכתב שהסכנים עצמם כספק איסור אף על פי שלבסוף לא עשה איסור יש לו עונש, ולא עור אלא אפילו לא הכנס עצמו כזה אלא בשונג יש לו עונש

עונש שונג וצריך בפרה משום דעבר אדרכנו ע"ש. ועי' בחקרי
 לב כההשטמות שמצא אחר כך בזהר הק' דצריך בפרה. ע"ש.
 עי' ס' דלת"ש במ' צ"מ ס"ק כ"ה שהביא להחל' והתפ"א
 הג"ל. ועל"ק ועי' בספר רד"ק פקודי הקדמה ו' א' ו' שנכתב
 בזה. וע"ש א' י"ב ופת"ש אהע"ז דסיו' וסיו' י"א סק"ג ועי'
 אר"ת סוף פ' ויחי רא"צ שום כפרה ע"ש. וע"ש בשו"ת חו"י
 בהשטמות שבסוף הספר לרף י"ח ע"ב מ"ש ע"ד הצ"צ הג"ל
 ע"ש. ועי' במ' עמודי אש בנקמ' הספיקות סו' ו' או' יד מ"ש
 ע"ד החו"י בזה והביא מכמה מקומות וע"ש מ"ש כזה באריות
 ע"ש. (ועל"ס בשם תלומדו לב ע"ש). ועל"ס אות נ' באות ה'
 דשם.

וע"ל סי' כ"מ כפת"ש שם בשם הפ"א שכתב כאחד שאכל
 עוף ואח"כ מצא בו א' מ"ת מריפות שא"צ כפרה על
 מה שאכל רהוי אתם וכתב ראי' מסמנה דפסחים (ע"א) ומתום'
 כיצה (כ"ה) ד"ה אורה. ועי' בתשו' חסרת שלמה סו' א' מ"ש
 כזה מהתום' הג"ל ע"ש. ועי' כפ"מ כפתיחתו למי' ל"ה ב"ה
 ועתה שהביא לפ"א. וז"ל, אם אכל סבהמה שלא נבדקה הריאה
 ונמצאה מריפה וראי' צריך כפרה ללא אונס הוא כיון דמיעוט
 המצוי וחז"ל הוצרכו לברוק משא"כ בשאר מריפות אם אכל
 ואת"כ נמצא מריפה א"צ כפרה רהוי אונס כמ"ש הפ"א ע"ש.
 עכ"ל הפ"ג. ועי' בשו"ת מהרש"ם ח"ב סס"י פ' מה והשואל
 כ' שם דאונס לא סקרי אלא היכי דאי אפשר לו לידע משא"כ
 בדאפשר לידע אלא שאינו מחויב. והשיב לו דר"ז תלוי באשלי
 דברכי, כי הנה בשו"ת רבר"ח ח"ב סי' ס"א העלה כן והביא
 ראי' מיבטח (צ"א) ועור כמכ"ס אך שאל ראה דרבי הפ"א
 הג"ל. וזה כמה שנים הבאתי ראי' להפ"א דהיכי דרביני א"צ
 לברוק מיחשב אונס מהא דפי"ב דפרה מ' ר' ופי' הר"ם דמורש
 דברשות הרבים דמפקט מהור מיחשב אונס כלא ברק משא"כ
 ברשות היחיד. ועי' בפת"ש סס"י קפ"ה בשם הכא"נ בזה ובס'
 מי גרה שם שחולק עליו והעלה דברכי ר"ם (השואל הג"ל).
 וע"ש בשו"ת הג"ל תשובה כ' עור בזה שהרניש מהא
 דפי"ב דפרה ותיורוצו אינו סוכן. עכ"ל המהרש"ם. וע"ש בח"א
 סי' ק"פ. ומהא דהש"ים הג"ל ע"ע בספרו סו"מ מה"ת סי' נ"מ
 שהביא שם גם כן מה שכתב בחיבורו שו"ת שהאוכל מריפות
 בשונג צריך כפרה ע"ש. ועי' מנחת עני אר"ח ס"ה. וקנא"ם
 בהשטמת למי גרה סי' ל"א ע"ש. ועי' בר"ק סי' ל"מ בנה"ק
 א' א' ומקמ"ע סק"א שכל שם דמ"ש הפ"ג כפתיחה הג"ל
 בשם הפ"א רבאבל ונמצא מרפה א"צ כפרה כשונג. דאונס הוא
 י"ל דמריפי כמריפות שא"ל למצוא רד"ק תיחוח ע"ש. ועי'
 במ' ב"מ סס"י ל"מ. ועל"ק.

בפסחים (ע"ג) ר"ה שחמו. דלאו משום טעם אונס פסור כי אם
 משום דמעה דברכי מצוה ע"ש. ותמני שהתום' כיבמות (ל"ה):
 ר"ה ונמצאת כתבו בהריא כו' דכי אולינו בתר רבא מחשב
 אונס. ואמ"ל כו' ואין ראי' מר' התום' לר' הפ"א. וז"ל ע"ש.
 ועי' במ"ש עמודי אש בנקמ' עמתי ירושלמי דף י' ע"ב כתי'
 על ירושלמי פסחים פ"ו ה' ו'. שהביא להגדע בשערים הג"ל.
 וע"ש מזה. וב' וב"ב בשו"ת סי' קפ"ו ותמניני על השו"ת.
 שלא ראה שעיר השאלה שלו היא כתובה בשו"ת פ"א ע"ש.
 עכ"ל המע"א. (וע"ל בפנים סי' פ"ב שאלה י"ג. וע"ל בחיבור
 לאהע"ז כתי' ס"ח שאלה שס"ח בשם ס' עין יצחק ע"ש מה
 ע"ש). (וע"ל בפנים סי' ס"ב רין י"א).

עי' בנתיבות המשפט כתי"ם סס"י רל"ד סק"ג שכל' לחלק
 דכאיסור תורה אפילו אבל בשונג צריך כפרה ותשובה
 להגן על היסורים. וכאיסור דרכנו בשונג א"צ שום כפרה ע"ש.
 והביאו כפת"ש שם. אטמם עי' בס' דבר"ה (להג' מהרי"צ
 אורעבאר ז"ל) בתו"מ בריני נוקי מסון סס"י א' שכתב
 דברכי הנתיבות תמדין דמבואר ככסה מקומות דאף איסור
 דרכנו שאכל בשונג צריך כפרה עי' סתני' תרומות פ"א משנה
 ב' ב' ע"ש ולכמה פוסקים תרומות שאר פירות הוא רק מדרבנן.
 וחומש ממעט כפרה הוא ועי' חולין (ה'): כו' ועי' יו"ד סס"י
 קכ"ג ברמ"א בשהה י"ג בשונג דצריך כפרה ומשמע אף סתם
 יינם. כו'. וראיות הנתיבות אין ראי' כו' ע"ש. וע"ע באר"ת
 סי' ש"ל דאפילו באיסור תומיון דרכנו אם עבר בשונג צריך
 כפרה. ע"ש. ועי' בספר משפ"ם שלום (להג' מהרש"ם הג"ל)
 ברס"י רל"ד מ"ש לחמוה ע"ד נתיבות המשפט הג"ל. ובשם
 אחיו ז"ל שהעיר ג"ב מהא דאר"ת סי' תס"ח כנ"א סל"ד כו'. גם
 מהא דיו"ד סס"י קכ"ג ברמ"א כו' (כנ"ל). גם מהא דאר"ת סי'
 קצ"ו וע"ש כמ"ו. ולשי"ם נה"ם הג"ל חקשי ראמאי אין מברך
 כיון דלא עשה איסור כלל אפילו בשונג. גם כו' עי' באר"ח סי'
 ש"ל"ד ומנ"א ס"ק ל"ג אבל י"ל דהתם קאי אמיד וכמ' מלשון
 עבר ותילל כו' דעבר מיד שמעט כמ"ש בתום' בשבת (ל"ח).
 והי' להביא קצת ראי' לרברי נהג"ם הג"ל מהש"ד כיו"ד סי'
 ש"ע"ב סק"ג בשם תשו' מהרי"ל כו' אבל יש לומר דשאני התם
 דהוי רק כמתעסק שאינו יודע אם הוא סממא את עצמו כלל כו'
 וע"ב אין ראי' משם לר' הנה"ם כו' ע"ש. וע"ש בנקמ' משפט"ש
 ע"ש.

ועי' כשרי חמר ח"ג בהכללים כמערכת כ"ף כ' ס"ח דהחתי
 סופר דף קל"ד ע"ב הכיא דרבי הרמב"ן (במ' ויקרא ע"פ
 ונרצה לו לכפר) דשנת לאו א"צ כפרה כלל וכ' שבכ"א עבר
 לעיון כזה. כי בכמה מקומות בהש"ם סבואר להיפך ע"ש.
 וע"ש כשרי חמר חלק י' פאת השרה דף כ"ה א' ח' וברף ע"ב
 א' ק"ח שהביא בזה סמיני"ם ומסמאלי"ם בסברות הנתיבות
 הג"ל ע"ש. וע"ש בחלק י"א במערכת ר' סוף כלל ה' בר"ח
 ויורי ב' ע"ש. וע"ש בחלק ס"ו במערכת ש'. וע"ל בפנים סי'
 ס"ד רין ע"ג בשם ס"ח ע"ש.

ועי'

מ"ש הרב ס"מ כראשון תהא"ע סי' כ"ב שכ' התחית ספק חלב וספק שומן האוכלה פסור מכלום ע"ש. והוא מלא בו' וגם על היר אהרן יש להתייש שהביא דבריו כסתם כהא"ע סי' ספ"ו. ולא התייש בדבר בו' ותמוהים הם בו'. ועי' נפס"א בת"כ סי' ס"א ותה"ג סי' י"ט וזקק שם בדבריו.

זבר

זו ר"ו אומר אני נג"ד דלא שפיר עבדי לאכול כבית הניי כמ"ש כפ"ק דע"ז ובכ"י סי' קנ"ב ועי' מ"ש הרא"ש ו"ל בכלל י"ם סי' כ"ה ועי' להס"ו, והע"ה שם סי' קנ"ב לחי"ד. ועי' אבות הרא"ש הגר"ם ת"כ (ר"ד). ועי' כתר"א (רף כ"א) (רף ל"ה) רפ"ה שכתב וז"ל, ישמר אדם שלא לאכול עם עובדו על השלחו שבו מצוינו כחוקיהו מלך יהודה שאכל עם הניי על השלחו. ולמזק נענש עונש גויל, ע"כ ואפילו משום איבה אין להתיר כמו שאמר וקצת הרב ס" חיים כיר סי' כ"ם ע"ש בכל מה שציינו. עכ"ל התעלמות לכ כחי"ד סי' כ"ה הג"ל, וע"ש בארכות קצת. ועע"ש בתהא"ע ספ"י י"ב דכל שבשעת אבילתו ה"ל ספק איסור ואכלו צריך כפרה ע"ש. (ועי' בש"ע סי' קי"ב סע"ג וע"ש). [א"ה] עי' כס' יד הקטנה ה"ל ע"ז פ"ה ס"ק קל"א שהביא לסתית הש"ם והש"ע והס"ו רס"י קנ"ב הג"ל, ובתב דל"פ פשיטת התלמוד הרי כל האיסור לאכול בבית נוי הוא כסעודה נשואין ולא כשום שאר סעודה שבעולם ונמפורש שם ובש"ע בו'. כי בכל שאר סעודות אין שמת הניי כל כד בו' ואז לא הוי הסעודה זבחי מתים ומותר בו' ע"ש].

וע"ש

כתר"א סוף פ"ח הג"ל וז"ל מכאן אמרו כל האוכל עם [עבורם] [נוסחא ישנה, ככחישי התורה] על השלחו כאילו עובד ע"ז ואוכל מזבחי פתים. ואם ת"ח הוא מזולז את תורתו ומחלל שם אביו שבשמים ומזבחו את ממונו ומאכר את בניו ומפיל אותם בחרב ומלנה אותם מארצם. עכ"ל, (ויל"ע) ממש"כ שם כפ"י מעשה בכומר אחר ור"י הנשיא שהיו אוכלין ושותין יחד בו' ע"ש) (וע"ש בפ' י"ב וז"ל, ישמר אדם הרברים כלבו שלא יאכל עם עמי הארץ על השלחו ולא ידבה עמהם בסעודה בכ"מ בו', ואמר בכ"מ כל ע"ף למינו ישכחו וכן ארם לרופה לו בו' מכאן אמרו חכמים ירבה אדם סעודתו עם ת"ח ואל ירבה סעודתו עם ע"ה לפי שלאחר שעה הוא מספר עליו לשון הרע וכי בתחלה נותו הע"ה לאכול לת"ח ואת"כ מדבר עליו דברי נגאי איד אבל הרבה ואיד שחה הרבה וכל מה שהפה יכול לרבר עליו בו'). הא למדת שכל האוכל לחם עם ע"ה על השלחו כאלו עובד ע"ז, ואם ת"ח הוא מזולז את תורתו ומחלל שמו של אביו שבשמים ומאילמן את אשתו ומייתם את בניו ואינו כמלא את ימיו וקושר שם רע לו ולבניו ולכ"כ עד סוף כל הרוות ע"ש. ונלמד מכאן לכל לאכול רק עם דומה לו עם ת"ח). (וע"ל בפנים סי' ס"ג בסוף דין י' כמעשה ממהר"צ אכרנבאל ע"ש. וי"ל. וע"ל בפנים ספ"י פ"ח דין ס"ו. וע"ל סי' קי"ד ר"ו בו' כשם א"א ותור"ם ע"ש). ועי' כר"כ"ו חלק ד' סימן אלה ע"ז שנגאל

כרע"ק סי' ל"ה כנה"ס ס"ק י"ד ע"ש מ"ש על הנתה"מ. ועי' כה"א ה"ל שבת סוף כלל ס'. ועי' ישוע"י יו"ד סי' קי"ה סק"ו. ועי' ש"ת ברכת יוסף תהא"ע סי' ס"ג א' י"ם ובש"ת רס"ג ספ"י ובש"ת שער זרק אור"ח סי' ק"ם וכי"ד סי' קל"ו. ועי' ס' פתחא זוטא על ה"ל נהה כס"י קפ"ה סק"א ע"ש (וע"ע כרע"ק כמקמ"ע כס"י פ"ם סק"ב. וע"ל בפנים כס"י פ"ם סוף דין ס"ו).

ע"י כמסר דברי הגאונים א' מ' וז"ל. וכמסיא דרכנו למאי דקיי"ל האול"ין לקולא. כתבו הספרשים דאף שאח"כ יתכרד ששעה איסור אין לו ע"ז שום עונש וא"צ כפרה משום דעל ספק לא אסרו תו"ל כלל. ועי' בא"ב ה"ל יו"ם סי"ג. עכ"ל. (וע"ל סי' פ"ז דין כ"ו כסופו וס"י פ"ב דין י"ב).

ומי שאנסהו לאכול רכר האסור. כוה עי' כה"ם תהא"ע רס"י ר"כ רפסור ע"ש. ועי' בשרי חמד כהכללים כמערכת אל"ף א' ר"ה מזה ועי' מנ"א סי' ר"ר סק"ב.

שאלה. ראובן נורמן כבית שותפו הגוי. בחופת בנו. ואכל מלחמו ובשרו כהעלם רכר. ולא שת לבו לשאל אם נעשה כבשרות ושוב פשפש בו' ותכרד לו כי הכל נעשה כבשרות. כלי שום ספק. בי היתורים הם הביאו הבשר ובשלו ככליהם כרת. עי' כס' תעלומות לכ כס"י כ"ה שכתב ע"ז וז"ל. וראיתי להג"ה כחק"ל ח"א סי' ככ"א מ"ש ע"ד ה"צ בו' ואח"כ הביא רא"י ה"צ בו', ובכ"ז סי' ז' הביא נפ"י ראי' משה"ק (ח'): כההקדמה (כמש"ל משמו). ומעין ראי' זאח ע' ג"כ כמ"ש שבת (ניה). וע"ש בתוס' ר"ה א"ע. ועי' כנה"ג בשיורי יו"ד סי' ר"מ הנה"ט ל"ח ובתכ"י הקטן למז"ה ח"ד כר"א וז"ל מצאתי כתוב וז"ל. על מה שנסתפק ה"צ ועמד על דבריו הרה"ג סרן אבא נ"י כחק"ל כר"ל ראי' מ"ש כיבמות (ל"ה ע"כ) כמתני' הכונס ליבמות בו' ואמרין שם כנסרא (ל"ו) תנא משום ר"א אמרו יוציא בנם. ופרי"ש משום רפסינו ל"י משום רישאיה כספק איסור. וברף ל"ו אתמר קירש תחוד נ' וכרז פליגי בה ר"א ורפרם וכו' ורוק היסב את"ר ז"ל וי"ל כטבו. ואולם חיותיו לרכינו כחק"ל תהא"ע סי' א' שהביא איתו לתור רינו של ה"צ הג"ל מ"ש הרשכ"א והר"ן בנדרים (נ') בו' ע"ש. ולע"ד בו' אין מכאן רא"י להיפך ה"צ בו'. ואח"ו ראיתי כס' תפארת ארם סי' כ"ה שעמד על דברי החק"ל ותמה עליו על מ"ש באה"ע בו' קרוב למ"ש בעניונו בו' וכן מצאתי בחק"ל ח"מ ח"א (י"ם) שעמד בזה וכתב כמ"ש אני עניי שש לבי על שכינותי לרעת עליון.

סוף רכר רעתי נוסה רכל שנכנס לאכול ספק איסור מכלי חקירה דרישה. אף שנמצא היתר חייב סליחה וכפרה ככ"ש החרי' (וע"ל) וה"צ וז"ל וכמ"ש מרו החק"ל בראשון ושני לחי"ד. וכן ראוי להורות בנה"ד. ובכעמדי ע"ז ק"ל על

משוא וצריך לרחן לפי ענין השואל וההפסד ולש' לתת בזה שיעור קצוב בהפסד חלק מהרבה ההון; ואורבא מלשון המסא חמרא סעמא מאי דנפיש פסידא שיכרא נמי אית כי פסידא. ולא אמר שיכרא נמי נפיש פסידא. מבווא רגן חלק יותר מרביע ל"ח הפסד מרובה דלא בהנ"ל, ועוד; ג"כ ס"ש הנ"ש שם ספסחים דחשבנין ה"ם ורבו האבד פסידת הביצים שנתפלגלו לענין חוה"ם ע"ש. ולפי"ש אין לרוו מזהו"ם לענין זה עכ"ל.

וע"ל סוף א' ז'.

ב עיי' במג"א אור"ח סי' רס"א וס"קו שבתכ דלצורך גרול דינו בהפסד מרובה. ע"ש (ע"ל סי' ס"ם ריו ג"ב ומ"ב ע"ש). ועיי' בס' משמ"ש כלל ז' בהקדמה א' ס"ו שהביא להפתי"ב סי' ל"ם ע"ל ורא"פ שם ס"ק ק"ד שכ' רבסקוס שנוכר בפוסקים שאין להקל כ"א בהפ"ם או אם אין הפ"ם אעפ"י שהוא שעת הרחק שהצויור יש להם כשר בדוחק אין להקל ע"ש. ואת"כ הביא להמג"א הנ"ל, ע"ש. ועיי' במ' בית דור סי' ל"ח בח"א כ"ס ה"ב סס"ק ז' שהביא להבא"פ ורא"פ הנ"ל ובהפסד מרובה יש להתיר מפי מלצורך גרול. ולא הביא ברבי המג"א הנ"ל. (ע"ל אות ד' ז' ו' וע"ל אות ח בשם בי"ש בס"א בחו"ם סי' ב"ה ס"ב. וע"ש בשם ס' משמרה"פ ע"ש). (וע"ל סי' קס"ו ריו ג' מהמהרש"ם) (וע"ל סי' ע"ם ריו ז' אות ח' ב"ה ועיי' שו"ת מהרש"ם כו' ע"ש מענין טורח הנהג' אי רפי להפסד מלפני ע"ש). (ועיי' ברא"פ הנ"ל בסו' ל"ה ס"ק כ"א לענין תרי קולא בה"ט שב' דתרי שעת הרחק לא מקלינן כמו דלא מקלינן בתרי הפסד מרובה ע"ש).

ג עיי' בשו"ת שואל ומשיב תנינא ח"ד סס"ו עכ"ל שהביא בשם חכם אחר שהעיד והביא דבענין הפסד מרובה. אף שזה עשיר יתן לעניים וסגרי הפסד מרובה. והוא כתב דאף שמצינו דמאכילין לעניים רמאי היינו לתת לעניים הרבה. אבל ליתן לעני אחר או לשני עניים לא. וגם יש חשש לעז שיאמר שהעני אוכל מרפות. ע"ש.

ועיי' בס' דעת תורה (בפתיחתהו להל' מריפות א' ס"א) מש"כ ברבי השו"ם בזה וכתב שהעיד לפניו הרב המר"צ דק"ק זלאמשוב ז"ל ששמע בזה פעמים מהנאון הגרש"ד מהר"ד חיים אברק"ה הנ"ל (הוא המחבר ס' אורח לחיים זצ"ל) שכשהגיע לירו הוראה שאין להתיר דם לצורך עני ושענה"ה. צוה להקצב ליתן מן הבקשה שאירע בה השאלה. איזה סך כשר לעניים. ועפ"י הורה להקל. וע"ש כמה שסמלפל בזה. וכתב שכן נכון לרינו דהיבא דנראה להעיקר כעת המקילין שהם רוב הפוסקים ורק לצד חומרא בעלמא מתמרנו שלא כה"ם וחוששין לדעת מיעוט הפוסקים יש להקל ע"י היתר זה כמה שנותן איזה סך כשר לעניים. ובמסד ליתן לחולים עניים יהיו גם שעת הרחוק. וכתב שכן הוא נוהג ע"ש. (ועיי' דרבנ"ש סי' ל"ה ס"ק שי"ב שהביא זה ג"כ). ועיי' בסו' ס"ם שאלה ל"ב בשם הרע"ה בספרו שר"ת מהרש"ם ח"ג ע"ש. (וע"ש מענין לכתבו אורחים עירף מהפ"ט ע"ש. וע"ל אור"ח ד'). וכו' עיי' במ' מנחת יוסף על הל' שחיסח

ומריפות

שאלה אם מותר לישראל לישב במסיבה שירושנים עכ"ם ולהשקותם והוא לא ישחה והשיב דאסור. שהרי העכו"ם מתויקים לו טובה על ככה ומכות הנאה ממנו חשיב נבי איסורי הנאה כרחק עכו"ם שיש לו מרחק או נינה והננים בה שלא כמכות העוברים כו' ע"ש בפי"ש. ותו ביו"ד רמח"קיו לו טובה רוצה הוא בקיומו (של איסור) ואסור. ועוד שראוי להתרחק ממסיבה וכו' וראוי לעודד בישראל העושה כך ולמנוע מזה אף שאין מתויקים לו טובה ע"ש (ועיי' במג"א סי' רכ"ד ספ"ג ע"ש] (וע"ל סי' קי"ד ריו ב' הנ"ל).

ג אעתיק כאן כמה דברים בענין הפסד מרובה. עיי' פס"ג בהקדמתו ליו"ד בכללים בהוראות אור"ח א' ז' וז"ל. ודע דה"ם הוא שפסיד שנתו מהקרן. או לעני ברבד חשוב. או ע"ש ויר"ם לעשיר הוה כהפסד מרובה. עיי' בת"כ בהקדמה ובא"ח סי' ס"ם אור"ח נ' כו ע"ב ועיי' בפת"ש סי' ל"א סק"ב מ"ש בכללי הפסד מרובה ובהשעור דהפ"ם ע"ש. ועיי' בבא"פ סי' ל"ם ס"ק קס"ג וקס"ד והעיקר בזה הכל לפי ראות עיני המורה לפי עשור ועניו של הבעל רבד (ועל"ק אור"ח). גם לפי ענין ההוראה אם יש בה הרבה צדדים להקל או לא. וע"ש עוד מזה. ועיי' בס' דעת תורה בה פתיחה להל' מריפות א' ל"ז מ"ש בענין זה באורך ובסוף הפ"ט מביא ממוכין ל"מ"ש בפוסקים לחשוב בוסה"ו לה"ם כפי הענין ולפי מה שהוא אדם. מפני טובד העניות הנוכר בעוה"ד בזה"ו ע"ש. ועיי' בשו"ת שבז"י ח"ב סס"י ס"ד שכ' דעפ"י רוב סתם בהמה נסה הוי הפסד מרובה אפילו אם לא נודע להמורה שהוא ה"ם ע"ש. והביאו בכללי בסו' ל"ה ספ"ה וסי' מ"ח ס"ק מ"ז לרינו ע"ש. וכ"כ בר"ק בכללי ה"ם ובשו"ת ס' יהושע סכ"ג ע"ש. וע"ש בכללי רב"ש בימי עינטיים דאין אף בהמה דקה כיון שא"א למכרה הוי הפ"ם ע"ש. והובא בר"ק. רבזה אף שא"י להמורה אי הוי הפ"ם ס"ם בזה סתמא הוי הפ"ם. ועיי' בשרי חסד ח"ב בהכללים במערכת ה' א' ז' ושם בחי"ב פאת השרה במערכת ה' סי' ר' בזה ע"ש. (ועל"ק סוף אות ז' דגם נוהגים לחשוב כל עוף להפסד מרובה).

עיי' בס' נר למאור על אור"ח בסס"י ל"ב וז"ל. לענין הפ"ם כ' הנ"ש סיפן נ"ה יותר שמתות כק"ו בהפתי"ש בסו' ל"א סק"ב כ' בשם הר"ח שחמ"ס על זה כו' ע"ש. ויש להעיד בסס"י מ"ק (י"ב) מה למישע חביאת דשיכרא כחיה"ם כו' ומתירין שם לפוטח שם קווחא קמן אף בשבד. עיי' אור"ח רס"י תל"ח. ומבואר שם בנאותה רב"ש מהפסד יותר מרביע כתר חשיב הפסד מרובה ומתירין כזה מלאכה כחיה"ם ובשכד לרבר"י אב"י ההפסד יותר מרביע. אולם יש לחלק רבחוה"ם נמסד לחכמים להקל ברבד האבוד ועליו לראות דם על הענין שאנו רנין עליו אם נקרא רבד האבוד ובשנפסד בשיעור כזה חשיב רבד האבוד. ואין לנו להשיגתו אם הוא הפסד מרובה כעצמ. דאף אם אינו ה"ם ס"ם כיון שכבר זה יוספד חלק גרול משיי רבד האבוד. ועיי' חיים ס"ש הר"ן ריש מ"ק ד"ח ליפותו. בשם הרב"ב, מ"א"ב בשאר דרכים שהקילו כה"ם שם העיקר הוא אם ההיזק גרול

ומראות כפי' שכתב הגו' מהרי"ל אבר"ק בר"ס ה' דבט' להורות היתר כזה, ודלא כהש"ס הג"ל. וע"ש בסוף הס' בריש השו"ת נ"ב, וכ' שם דרך ידועה להעניי משום נתיבות דעתה ע"ש.

ומראות כפי' שכתב הגו' מהרי"ל אבר"ק בר"ס ה' דבט' להורות היתר כזה, ודלא כהש"ס הג"ל. וע"ש בסוף הס' בריש השו"ת נ"ב, וכ' שם דרך ידועה להעניי משום נתיבות דעתה ע"ש.

1) עי' בש"ד סס"י רס"ב כהנה"ג או"ה א' נ', דבכל האיורים חזו מיון נסך, אם יוכל למכור לעב"ם, ואין לו הפסד כק"ה. אעפ"י שמפסיד כל הרווח לא סקרי ה"ם ע"ש. וז"ה בקו"א להב"ח כסוף הפסד דהנהגת א"ת. ושכ"ם בתה"ד ס' ד"ה. ועי' ברס"א ס' קכ"ו סע"ב סתה"ד ס' ד"ד הג"ל, דאם יוכל למכור לעב"ם [אעפ"י שצריך לזלוז קצת כרמי המכירה] ואין בו הפסד מרובה לא סקרי ה"ם ע"ש. ובש"ד ס' נ"ז סס"ב. ועי' ככה"י ס' קכ"ו שם. ועי' פת"ב ס' ל"ס סע' קל"ה, ורא"פ שם ס"ט קס"ה שכ"ב ראעפ"י שצריך לזלוז קצת במכירתו ויפסיד כל הרווח וגם מהק"ן קצת אין להקל. וענין ההפסד ששערנו למי מה שהוא ארס, עשיר או עני, וכן לפי הזמן שאם יש רחוק לציבור בכשר, וגם ההפסד קצת. אעפ"י שאין הפסד מרובה, ס"ס דחם הציבור והפסד בעל הבמה מצטרפין להיות נחשב ה"ם (מש"ס א' ס"ו). ועי' בש"ח ח"ב בהללים במערכת ה"ה א' ס"ס סכמה מקומות בהפוסקים רמניעת הרווח אינו בכלל הפסד ע"ש מזה. וע"ש בש"ח ח"י פאת השדה במערכת ה"ה ס"ב. עי' ברע"ק בכלל ה"ם סק"ד דאלו שמחייבת במסור כשר, אי יש הפסד ריח שבוט' א' הוי שמש כמו הפסד מקוה"ק ע"ש. (משמ"ש בהקדמה כ' ז' א' י"ד). ועי' בס' משמ"ש (שהוא השכמות לברע"ק) רמניעת ריח כמי שלימוד פרתתו כהנ"ל כה"ם ע"ש.

ועי' במי דלתי תשובה סס"י ק"ט שהביא להש"ס הג"ל וכתב על זה הו"ל, וידינע' הרה"ג אבר"ק בויסק ובעת בפלצק יצ"ו היא ראוי' כזה עפ"י הא דחולין ק"ב ר"ה יהיב לשמע"ל, ופריד סמ"פ"ם אי שרי לכ"ע שרי אי אסור לכ"ע אסור, ומג"ל להקשות דלא לא הוי מזונותיו עליו ע"כ החסיד לעצמו ויהיב לוי (ע"ל אות ט'). אלא ע"כ ראע"ק דאי מתרמי אצל אחרים אפשר להקל להם ס"ם מה דאמר על עצמו לא יתן לאחרים עכ"ל, ובמנחת יוסף הביא רה"ג מהרי"ל כו' (במש"ל), עכ"ל הרלח"ש. (ועי' כה"ם או"ח ס' תפ"ג סל"ב ע"ש בנידוננו. וס"ל).
ד) עי' בב"ח ושר"י ס' רס"ב שו"י הריב"א שהשעה דחוקה לכשר לצורך שבת ויו"ט, או לעשיר לכבוד אורחים (ע"ל ס' ס"ס ריון כ"ב) או לסעודת מצוה, הו"ל כהפ"ס ע"ש. וע"ל אות ב' (ועי' במי דרבנ"ש הג"ל וע"ל ס' ק"ח ריון). בשם הש"ס ובי"ש ומנ"ת ע"ש). וע"ל ס' צ"א סוף דיון קל"ז ה"א לענין דכבוד שבת ויו"ט ערפי מה"ם ע"ש. ועי' בר"ק ס' ס"ו סק"ג וככלל ה"ם א' ז' דלא מקרי לכבוד שבת כשיש שהות לשחוט ולהכין בש"ד אחר בריוה, ואם נוראי לא יכינו אחרת לשבת אף שיש שהות הוי שפיר לכבוד שבת ע"ש. ועי' באגור ס' אלה קל"ו בשם רבינו שמשון ע"ש. (עי' במשמ"ש א' י"ז). וע"ל ס' ס"ב שאלה נ' ע"ש. עי' במנה"ג בהמורעה רבה שבתחלת הלי שחיטה א' ה' שכתב רכ"ל מקום שנוכר בפוסקים הפסד מרובה וצורך גדול, הנוונה צורך כשר לשבת ויו"ט עם ה"ם ע"ש (ע"ל אות ח'). וע"ל ס' ס"ד ריון ל"ד כשם נ"ש וע"ש. (ובס"י ס"ו ריון י' הראשון).

ע"ל) בפנים ס' ק"ב שאלה קל"ס ה"ב בענין איסור שנתבטל ויכול למכור בלא פסידא אי סקרי דבר שיש לו מתירין או לא. ע"ש. ועי' פס"ג כשער התעורבות ח"ג פ"ב). ע"ש בפמ"ג רא"צ למכרו לגוי.

ה) עי' בסו"ס מהר"ח ס' פ"ס דבמקום דלא מנשירין רק בהפסד מרובה ושעת הרחוק, וסעה המורה והכשיר אף שלא הוי' ה"ם, גם הכלים סריפה, ומה דהוי' קצת ה"ם לכבוד הכלים לא מהני. ע"ש ראייתו לזה, ועי' סקס"ע שכ' עליו דלא סחורד כיון התערבות ובישול נעשה עפ"י הוראת חכם, אף הדין במעות, שונג נסור הוי' כבס"ו ס' צ"ס ומג"א ס' שי"ח, וא"ב למת לא יועיל מה שעתה ה"פ וס"ש ראוי' שש"ם נדה כו' ליתא כו'. ע"ש.

ע"י) כפי' נחלה לישראל הלכה כ"ח כתובת כ"ה חולבת בקרדה של בשר, או איפכא, באופן דאיכא ס', או בנפל כוית איסור בהיתר ונתבטל, רמתירין המאכל, אם נאמר רכיון ריש חקנה להשהות הקרדה מעל"ע צריך לעשות כן כיון דקיי"ל דבכר שיש לו מתירין לא בטל, או וכו', והתעלה דהויכא רמתירין המאכל אין להורות להניח הכלי עד אחר המעל"ע כדי לצאת מירי איסור ראורייתא היכי דאפשר רמחוי כחובא, והכיאי סיג משרת כ"א חו"ל" סס"י ס"ח וכו', והסכים לזה התאון רש"ק ז"ל מבראדי, ע"ש. וע"ע בספרו שו"ת וכו', ר"ה ר"ה ס"ס ע"ג שכתב ע"ז הו"ל, וכעת ראייתו במ"ז סס"י נ"ג במעשה שהי' ס' אם הוי' קשר אנורל והיתר מטעם ס"ם, רק הכלים צויה להשהות מעל"ע, ולע"ד אין להורות כן, וכבוד הפס"ג במקומו מונת, עכ"ל.

ועי' במהר"ם שיק סס"י ס"ס דוילתא רמורה ערפי מה"ם (ס' משמ"ש בהקדמה כ' ז' א' ח'). וע"ל ס' ס"ס ריון כ"ב בשם מהר"ש ח"ג ס' שכ"ג ע"ש. ועי' ברבנ"ש ס' נ"ז ס"ט ס"ד בשם עטר"ח דכבוד למדן ערפי מהפסד ע"ש בנידון דשם. (וע"ל אות כ"ז סחכם שהתיר ע"ש). (ועי' בסו"ס תליתאי ס' רנ"ס שכתב בעצמו שם הדבכל כל דבה"ם מתר לכתחלה, אם כבר הורה עם הוראתו אף דאינו הפ"ס ח"כ, ע"ש, והובאו לקמן בפנים במי' ק"ח ריון תפ"ח ע"ש). בספר אחר הביא מנרל צדיק א', שאין היתר הפ"ס טרול מזה כשנאכל העוף

1) ע"שכפת"ש ס' ל"א סק"ב הג"ל, הו"ל, עי' כחשו' הגרע"א סס"י ס"ג שכתב שהוא מסופק, כמכה ענינים רסקילים בה"ם כמו בתע' רסמכני כס"ו אם המכה שחם כ' או נ' בהמות והוי' כבול"ם ב' בעיני רסמיכי כס"ו. ובענין רבחרא כמכה לא הוי' ה"ם

ח"ב פ"מ. שכתב ע"ז רנ"ל דאם הוא מירי דשכיח ולא רדך
מקרה אי שכיח כדומה בעופות שאלה א' שלכל א' ל"ה ה"ם
אך אם נחמיר בזה לפי שרבו המקרים ושכיח ימרו אצל אנשים
הרבה גם זה נקרא ה"ם והוכיח בן מהירושלמי פ"ו דתרומות
ה"ה ע"ש עכ"ל.

וכן עי' כס' דרכת"ש סי' ל"א ס"ק י"א שכתב לעי' כס'
תוס' ירושל'ים. שהביא ראיי מירושלמי דע"ז פ"ה ה"ם
דמבואר שם רשל רבים קיל ספי משל יחיד ומצמרפין ההפסד
לרבים אם בציורף כולו הוי ה"ם אף דלכל אחר ואחר בפ"ע
דא הוי ה"ם יש לחשבו ה"ם ע"ש אך בשו"ת ס' יהושע סי' ס'
כתב ולא נובל לצרף כל כלי העיד ביחד לצמוא כשחבון לעשות
מהם ה"ם משום דה"ם אנו צריכין שיהי' לכל אחר ואחר בפ"ע
ה"ם ע"ש. וביוצ"ב ב' ג"ב בדא"ס כס"א א' סס"ע י"א במסנה.
ועי' בשו"ת השיב משה סי' ל"ג ובשו"ת חבב סופר סי' פ'. ועי'
מזה כס' דע"ק כס"י מ"ה שכ' לענין ביצוי קרושים דמקילין גם
בלא ה"ם משום דשכיח הרבה בכל יום לפני המורה הוי ה"ם
דלפעמים נשאלין (על) כמה בני ארם כ"א ולפעמים יחד עשיר
ואכיון וע"ש שם עוד כס"י מ"ו ס"ק ג' שכתב בפשטות דאם
איירע בן בכמה עופות אצל הרבה בע"ב כגון ששאלו כב"א הוי
ה"ם גם כעשירים ע"ש. ועי' בשו"ת כ"ש סי' קפ"ו וקפ"ח
שהעלה ג"ב דבמלתא דתליא בפלוגתא ומקילין בה"ם גם אם
הה"ם הוא בציורף כלים הרבה וכדומה הוי ה"ם ע"ש. (וע"ל
מהבי"ש. ויל"ע בגוף הבי"ש). וע"ע בר"ק בכללי ה"ם שבריש
הל' מריפות א' ב' וע"ש במקום א' ב' מ"ש בזה והניח בצ"ע
לרינא ועי' כס' דע"ת בפתיחה להל' מריפות א' ל"ח שהביא
ראיות משו"ת המתרש"ם סי' ל"ו ותשו' פס"א ח"ב סס"י קנ"ו
דכרכר שהוא מצוי ושכיח מאד הוי ה"ם אף שכל אחר ואחר
כפ"ע אינו ה"ם מכל מקום הואיל וכולן הוי ה"ם הרי זה כאלו
הי' של ארם אחר. ע"ש באורד. עכ"ל. (והובא בשו"ת חלק י"ב
הל"ל גם ב"ו).

ובמש"כ הפת"ש הג"ל בשם הנרע"א דכשנתפס צריך שיהי'
אצל כל אחר ה"ם. בזה עי' בשו"ת ח"א הג"ל
ריש לפסק ע"ז מהא דמנחות (ע"ו) דהתורה התירה לקנות
תמין להביא לכה"פ ולא התצרכה לקנות סולת משום דהתורה
חסה על מטונם של ישראל. וע"ש בפירשי' ב' וש"ס דאין
היתיר אלא מטעם ה"ם והרי בשנעריך ההפסד נגד כל ישראל
שהם שותפים בכל התרבות לא יגיע לכל אחר מישראל כרי
ה"ם. ואפ"ה הותר משום ה"ם ב' וצ"ע. עתה ראיתי כס' היקר
ורכי הרואה בח"פ פ' י"ם שהביא להפת"ש הג"ל וכי ראוי ברורה
להקל בזה ממנתי' דפ"ק דשביעית מ"ד דמתבאר דמה שהותר
מפני הפסד אין לחלק בו בין אם אותו דבר הוא של אדם א'
או של שותפים. ואף בבה"ג חשיב הפסד אף שאין לכל אדם שיעור
הפסד הראוי להחיר בשבילו בלבד. ועוד הוסיף מ"ש ב"ה
(כ"ו) וביוסא (ל"ם ומ"ד) שאמרו התורה חסה על מטונם של
ישראל. אף שהוא מטון שכל ישראל שותפים בו והוא הפסד
מועט

ה"ם רק ב' ו' הוי ה"ם אם זהו מקרי ה"ם או לא כיון דכל א'
בעצמו לא הוי ה"ם ויש לרוז בזה להקל ע"ש בסימנים. ומבואר
מזה דאם היו הג' בהמות של ג' בני ארם פשום ראפילו באו כולם
בבת אחת לפני המורה וצריך לפסוק על כולם דמריפה ולא הוי
ה"ם ואין להקל. ואפשר והוא הרין אפילו בהמה אחת והיא של
שותפים ואילו היתה של אחר הי' ה"ם רק השתא שהיא של
שותפים אין להקל כיון דלכל אחר לא הוי ה"ם. עכ"ל. ועע"ש
כס"י קכ"ב בפת"ש סק"ג. ועל"ע.

והנה מ"ש הפת"ש בשם הנרע"א ב' ויש לרוז להקל. (כאם
אחר שאל על ג' בהמות שלו). בזה עי' כס' משמרת
הקדש בכללי ה"ם ריון ב' שכתב ע"ז ח"ל. ועי' בכתבי רע"א
הנזכר אחר חידושי יו"ד שלו שהניח בצ"ע. עכ"ל. וכן עי' בשו"ת
כ"ש כס"י קפ"ו וקפ"ח שהביא בשם הנרע"א שדעתו להתמיד
בזה. וגם הוא ז"ל האריך בזה ודעתו גם בן להתמיד בזה היבא
דהשאלה היא על הכלים ובכל כלי בפ"ע לא הוי ה"ם רק בציורף
הרבה כלים זה לא הוה ה"ם. ע"ש באורד. ועי' כס' מנ"ח סי'
ל"א שהביא לדברי הפת"ש ואח"כ הביא להבי"ש. וכי במסנה
וע"ע בגוף תשובת הנרע"א כי אינו לפניו קעת ולא ראה המנ"ח
לד' המסמרה"ק הנ"ל בשם בתבי רע"א. ועי' בשו"ת ברכת
משה סי' ה' דדעתו להקל היכי דבציורף הרבה כלים הוה ה"ם
אף דבכל כלי בפ"ע לא הוי הפסד מרובה וע"ש שהביא ראיי
מדברי הר"ק דס"י מ"ה ובכללי ה"ם א' ב' דשם משמע בן
וכן מנהג העולם להקל בזה.

ועי' בשו"ת ח"א בהבליים במערכת ה' א' צ' מ"ד הפת"ש
הנרע"א להקל. וע"ש בחלק י"ב פאת השדה במערכת ה'
סי' ד ח"ל. כ"ש ב' הפת"ש דאם א' שאל על ג' בהמת ב'ו'
להקל וב' הפת"ש ע"ש כסימנים כוונתו שאף שנגוף התשובה
לא החלים לומר כן אבל בספתחות ה"ם כ"ב מסורש ריש להקל.
ומבואר בגוף התשובה שם רכבלים ככה"ג בכ"ח שאכ"ו ב'
בעי' שיהא בכל כלי בעצמו ה"ם בלא ציורף ע"ש. אמנם בו
ברתיה הג' כתב סופר ס"ל גם בכלים להקל ע"י ציורף ב' או
ג' כלים ב' ע"ש סי' פ' ב'. והנה הנרע"א שם הסכים לחלק
כיון ההוא דבהמות לכלים כו' ע"ש. ופשוט שהטאון בת"ם הנ"ל
לא ראה ד' תשו' הנרע"א הג"ל מ"לאל הוביר רכריו וי"ל שאם
הי' הואה דרכיו הי' מורה לסברתו, אך יותר נ"ל ברעתו שאף
אם הי' הואה דרכיו הי' עומד בסברתו ב'ו'. וה"ג כ"ש כס"י
קפ"ו דף ע"ם סוף ע"ב כתב ע"ד הנרע"א שיש ראיה ברורה
לזה ש"ס כ' להחמיר בהכלים ב'ו' ובפרם שהלא יש רדך
מרווח לפנינו ב'ו' להגעיל כל הב"ח נ"כ גם כמבואר יו"ד סי'
קכ"א בשם הרשב"א ור"כ"ש כ"ו אומר דבא"ר להגעיל ג"ם.
ענת"ד.

ובמה רפשיסא ל"י להפת"ש הג"ל וכן מוכח מדברי הנרע"א
דאם באו לפנינו ג' שאלות מג' אנשים שלכל אחר לא
הי' הפסד מרובה וכאו בכ"א לשאול. אין להקל משום דהוי
ה"ם בציורף. מזה ע"ש כס' שו"ת חלק א' כס"ם ו' דרכי הנראה

מעט לכל אחד ואחד ורק כהשתתפות הוי ת"מ. עש"ד נחמדים עכ"ל הש"ח שם. ועש"ש בחלק י"ב פאה"ש הג"ל ע"ש מזה (וע"ל א' ה' שאח"ו ע"ש בשם הליכות אליהו).

וע"י כס' הליכות אליהו בחרות יעקב סי' א' א' י' שהביא להפת"ש בשם הגר"א דבשותפים צריך שיהי' לכ"א ה"מ כנ"ל. והוא כתב דמ"ס נלע"ד רבל שצריך להפסיד עי"ו מעות הרבה אף שאצלו אינו דבר חשוב כ"כ מ"ס אין לחוש לדברי האוסר, וכ"נ להדיא מס"ש הבה"י הביאו בנה"מ כי"ד סימן סכ"ד ס"ק י"ט לשער דזהב וחצי מקרי הפסד מרובה ולא כתב לחלק בין עני לעשיר כו' ובהכי אתי שפיר גם בו דברי הג"ש ריותר משמות סתם מקרי הפ"מ [וגם מדבריו במבואר הרמא ולא כהגר"א הג"ל כו'] ובהנה"כ השיג עליו כוה (וכבר קראו כוה בסול"ס בכלל ל"ח ע"ש) ובתב דהכל לפי הזמן והאדם כו' ע"ש וכ"כ המג"י שם כו' (ע"ל אל א'). אכן למ"ש אי"ו חלוי במה שהוא עשיר אלא העיקר בשיעור הסמון, וכ"נ להדיא סמח שנהגו כל הסורים לחשוב כל עוף לה"ס ואין מחלקין בין עני לעשיר. הו אמר דלאוורה בשו"ת הל"קס ת"א סי' רצ"ג ס"ל רעוף א' לא הוי ה"מ אכן זה כומנו כו', שוב ראיתי בכ"ש שלמד זה לשער ביותר משמות המתה"ל דהא בתה"ד כ' לשער ביותר מתומש כו' ועפ"ו אתי שפיר מה שנהגו להתיר למכחים בה"ס כו' (הוכח לקמן אות שאח"ו) ע"ש.

וע"י בשו"ת בי"ש סי' קפ"ח שכתב בשם הג' מלכו דאין להתיר למי שמכר לאחרים בה"ס כיון שלהקונים אין ה"מ (ובהח"ס בפת"ש). וחכם אחד תמה על זה, רעש"ים ככל יום שמתירין להקצב בהכמה בהפ"ס אף שמכר לאחרים. והוא ז"ל הביא בשם הר"ק שער ע"ו ז"כ ובתב לתר"ם דאם לא יכשירו הבהמה להקצב יהיה רוחק בכשר בעיר וגם יתייקר השער, והוא ז"ל תמה על זה דהא ככל מקום שמתירין בהפסד מרובה לא מהני שנת הרוחק במבואר בהנה"ר מ"א בהו"מ סי' כ"ה ס"ב וא"כ כיון שלהקונים לא הוי ה"מ. ושערה"ח בה"ס לא מהני, (וע"ל אות ב' ע"ש). והחזיק מזה קשה דמה נעשה ביי"ג אם אי"א מתירין למכור לו בה"ס רק לשנתו בעצמו וזה מן התימה וההישר מה מבואר בתה"ד כו' (ע"ל אות ו'). אכן האמת הדולכין רק אחר בעל השאלה למי שהשאלה שלו דאם יש לו ה"ס מותר לו ולכל העולם כולו. עכ"ל. ע"ש (וע"ל בשם משמרה"ע ע"ש).

וע"י כס' בשר"ח סי' ל"א ססק"י י"ב.

וע"י בשו"ת בי"ש סי' קפ"ח שכתב בשם הג' מלכו דאין להתיר למי שמכר לאחרים בה"ס כיון שלהקונים אין ה"מ (ובהח"ס בפת"ש). וחכם אחד תמה על זה, רעש"ים ככל יום שמתירין להקצב בהכמה בהפ"ס אף שמכר לאחרים. והוא ז"ל הביא בשם הר"ק שער ע"ו ז"כ ובתב לתר"ם דאם לא יכשירו הבהמה להקצב יהיה רוחק בכשר בעיר וגם יתייקר השער, והוא ז"ל תמה על זה דהא ככל מקום שמתירין בהפסד מרובה לא מהני שנת הרוחק במבואר בהנה"ר מ"א בהו"מ סי' כ"ה ס"ב וא"כ כיון שלהקונים לא הוי ה"מ. ושערה"ח בה"ס לא מהני, (וע"ל אות ב' ע"ש). והחזיק מזה קשה דמה נעשה ביי"ג אם אי"א מתירין למכור לו בה"ס רק לשנתו בעצמו וזה מן התימה וההישר מה מבואר בתה"ד כו' (ע"ל אות ו'). אכן האמת הדולכין רק אחר בעל השאלה למי שהשאלה שלו דאם יש לו ה"ס מותר לו ולכל העולם כולו. עכ"ל. ע"ש (וע"ל בשם משמרה"ע ע"ש).

וע"י כס' בשר"ח סי' ל"א ססק"י י"ב.

וע"י בשו"ת בי"ש סי' קפ"ח שכתב בשם הג' מלכו דאין להתיר למי שמכר לאחרים בה"ס כיון שלהקונים אין ה"מ (ובהח"ס בפת"ש). וחכם אחד תמה על זה, רעש"ים ככל יום שמתירין להקצב בהכמה בהפ"ס אף שמכר לאחרים. והוא ז"ל הביא בשם הר"ק שער ע"ו ז"כ ובתב לתר"ם דאם לא יכשירו הבהמה להקצב יהיה רוחק בכשר בעיר וגם יתייקר השער, והוא ז"ל תמה על זה דהא ככל מקום שמתירין בהפסד מרובה לא מהני שנת הרוחק במבואר בהנה"ר מ"א בהו"מ סי' כ"ה ס"ב וא"כ כיון שלהקונים לא הוי ה"מ. ושערה"ח בה"ס לא מהני, (וע"ל אות ב' ע"ש). והחזיק מזה קשה דמה נעשה ביי"ג אם אי"א מתירין למכור לו בה"ס רק לשנתו בעצמו וזה מן התימה וההישר מה מבואר בתה"ד כו' (ע"ל אות ו'). אכן האמת הדולכין רק אחר בעל השאלה למי שהשאלה שלו דאם יש לו ה"ס מותר לו ולכל העולם כולו. עכ"ל. ע"ש (וע"ל בשם משמרה"ע ע"ש).

וע"י כס' בשר"ח סי' ל"א ססק"י י"ב.

וע"י בשו"ת בי"ש סי' קפ"ח שכתב בשם הג' מלכו דאין להתיר למי שמכר לאחרים בה"ס כיון שלהקונים אין ה"מ (ובהח"ס בפת"ש). וחכם אחד תמה על זה, רעש"ים ככל יום שמתירין להקצב בהכמה בהפ"ס אף שמכר לאחרים. והוא ז"ל הביא בשם הר"ק שער ע"ו ז"כ ובתב לתר"ם דאם לא יכשירו הבהמה להקצב יהיה רוחק בכשר בעיר וגם יתייקר השער, והוא ז"ל תמה על זה דהא ככל מקום שמתירין בהפסד מרובה לא מהני שנת הרוחק במבואר בהנה"ר מ"א בהו"מ סי' כ"ה ס"ב וא"כ כיון שלהקונים לא הוי ה"מ. ושערה"ח בה"ס לא מהני, (וע"ל אות ב' ע"ש). והחזיק מזה קשה דמה נעשה ביי"ג אם אי"א מתירין למכור לו בה"ס רק לשנתו בעצמו וזה מן התימה וההישר מה מבואר בתה"ד כו' (ע"ל אות ו'). אכן האמת הדולכין רק אחר בעל השאלה למי שהשאלה שלו דאם יש לו ה"ס מותר לו ולכל העולם כולו. עכ"ל. ע"ש (וע"ל בשם משמרה"ע ע"ש).

וע"י כס' בשר"ח סי' ל"א ססק"י י"ב.

וע"י בשו"ת בי"ש סי' קפ"ח שכתב בשם הג' מלכו דאין להתיר למי שמכר לאחרים בה"ס כיון שלהקונים אין ה"מ (ובהח"ס בפת"ש). וחכם אחד תמה על זה, רעש"ים ככל יום שמתירין להקצב בהכמה בהפ"ס אף שמכר לאחרים. והוא ז"ל הביא בשם הר"ק שער ע"ו ז"כ ובתב לתר"ם דאם לא יכשירו הבהמה להקצב יהיה רוחק בכשר בעיר וגם יתייקר השער, והוא ז"ל תמה על זה דהא ככל מקום שמתירין בהפסד מרובה לא מהני שנת הרוחק במבואר בהנה"ר מ"א בהו"מ סי' כ"ה ס"ב וא"כ כיון שלהקונים לא הוי ה"מ. ושערה"ח בה"ס לא מהני, (וע"ל אות ב' ע"ש). והחזיק מזה קשה דמה נעשה ביי"ג אם אי"א מתירין למכור לו בה"ס רק לשנתו בעצמו וזה מן התימה וההישר מה מבואר בתה"ד כו' (ע"ל אות ו'). אכן האמת הדולכין רק אחר בעל השאלה למי שהשאלה שלו דאם יש לו ה"ס מותר לו ולכל העולם כולו. עכ"ל. ע"ש (וע"ל בשם משמרה"ע ע"ש).

וע"י כס' בשר"ח סי' ל"א ססק"י י"ב.

וע"י בשו"ת בי"ש סי' קפ"ח שכתב בשם הג' מלכו דאין להתיר למי שמכר לאחרים בה"ס כיון שלהקונים אין ה"מ (ובהח"ס בפת"ש). וחכם אחד תמה על זה, רעש"ים ככל יום שמתירין להקצב בהכמה בהפ"ס אף שמכר לאחרים. והוא ז"ל הביא בשם הר"ק שער ע"ו ז"כ ובתב לתר"ם דאם לא יכשירו הבהמה להקצב יהיה רוחק בכשר בעיר וגם יתייקר השער, והוא ז"ל תמה על זה דהא ככל מקום שמתירין בהפסד מרובה לא מהני שנת הרוחק במבואר בהנה"ר מ"א בהו"מ סי' כ"ה ס"ב וא"כ כיון שלהקונים לא הוי ה"מ. ושערה"ח בה"ס לא מהני, (וע"ל אות ב' ע"ש). והחזיק מזה קשה דמה נעשה ביי"ג אם אי"א מתירין למכור לו בה"ס רק לשנתו בעצמו וזה מן התימה וההישר מה מבואר בתה"ד כו' (ע"ל אות ו'). אכן האמת הדולכין רק אחר בעל השאלה למי שהשאלה שלו דאם יש לו ה"ס מותר לו ולכל העולם כולו. עכ"ל. ע"ש (וע"ל בשם משמרה"ע ע"ש).

ועי' כס' משמרת הטרש כנתמ' התשו' כס' מ"ג וז"ל ב' בר"ק בכללי ה"ם ריו י' (והוא מטואר כדבריו בר"ק סי' י"א ס"ק א') רמה שהותר לש"כ באכלתו לאחר ג' ימים לשחום בה"ם הוא רוקא בשביל ה"ם שלו ולא כמה שיש ה"ם לאחרים. וכמוסגר שלי שם בתבתי שב"ם מרא"פ סי' ל"ז ס"ק צ"ה דרכו שאנו מתירין לצורך גרול, לא מהני צו"ג של זה לאחרים. והעירותי אסנהנינו דמתירין בה"ם רמכה אף וללוקחי הבשר ליבא ה"ם. וצ"ל ה"ם דאי נמריף זאת יתייגר כשר כשר וגם יהי' רוחק לטונים. גם שהמבכ בשליח רטונים לשחום. ע"כ דבריי. ומחו' הג' בתשו' כ"ש סס"י פפ"ח לא הרגיש שיש שם בר"ק מ"ם כו' אמנם טח המיהת מחו' ו"ל כבי"ש דהרי כמה שצריך ה"ם ל"ם שעהר"ח כמ"ש בתה"ד סי' ר"ד ומ"א בתו"ם סי' כ"ה ס"ב. והדק"ל הא לטונים אין הפסד כלל. ורחק לכר לא מהאי. עב"ד (והר"ד לעיל). כחנם החזיר עלינו את החזרה הזאת. שכבר הקרמתי במקמ"ע שם דלא נאמר ריו או רשעהר"ח כלי ה"ם לא מהני אלא באופן הא' כו' ר"ל כשמוסבין על יחיד המתיר נגד רבים כמדין דרבנן (על"פ מה) ע"ש. רבנה הסבא נכונה דלא ניתן רשות לסמוך על היחיד נגד רבים אלא בה"ם ממש. אבל שעת הרחוק לכר לא מהני להפקיע בה הרכים נגד יחיד. אבל באופן הב' רלע"ל כמה שמוסבין להקל ע"י שרבו המסילין ומעיקר ההלכה כרכים. רק לחומרא כעלמא חולקין כבוד להאוסרין ולהתקשרש במתה. בזה מהני שעהר"ח גם כלי ה"ם ע"ש. (ע"ל אות כ' ר'). ואם כן זה פשוט דרובא דרובא מה שאנו מתירין למבכ בה"ם הוא פסין הב' (ע"ל אות תע"ל סי' ס"ם סוף ריו פס"ו). תרע דהרי הוי בדאורייתא תמיד (ולא אשכחן מריפות דרבנן רק כרעה כשפולי לתר מ"ר. כי מה שקצת אחרונים רצו לתרש דערד איזהו מריפות הוי מדרבנן. נדחו דבריהם). א"כ כמה שאנו מתירין בהתמה בה"ם הוא משום רעיקר הלכה כשר כמ"ש רמ"א בהקדמת תו"ה. לכן מהני לן שעת הרחוק אף כלי הפסד מרובה.

ועי' כס' פעלים לתורה ח"כ בסוף ה"ם כאור תורה סי' מ' וז"ל. מ"ש בה"ם וב' הג' רש"י. לתבירו אין הפסד לקנות. ונראה לקיימו דלמחרת יזהידו. ולעלמא מותר וכמ"ש כיומא (ו'): הותרה או דהוי'. ונראה דהיינו דר"א ור"י כיבכות (מ"ו). דר"א נדלה בר ולר"ע וכי דנין ובו'. והכל לפי הנושא. כן נלמד ובתורה נעשה. רבניה נועם כו'. עכ"ל.

ועי' כס' הליכות אליהו הג"ל (באות ז' בסופו) שכתב ח"ל. תע"ז (רה"ג כאות ז') אתי שפיר ג"כ מה שנהגו התמיד למבתיים בה"ם. ואיך ימכרו זה לאחרים שאין להם כוח שום הפסד וכח"ס כ' באמת כוח שצריך להודיע לטונים כו'. והנה באמת לא נהגו כן. אבל למש"כ א"ש רכל שיש כוח שיעור ה"ם. לא רצו לתרש לרברי האוסר כלל אף שאצל כל אחר אין בה ה"ם. ואם כן ה"ה כוח. שוב מצאתי כשר"ח כהגללים מערכת ה' א' צ' שהעיד ג"כ כוח דר"צ שיעור לכל אחר משותפים כרי ה"ם מהא דמנחות נבי לחם הפנים כו'. עוד הביא בשם דרכי הוראה גם כן ור"א כו' ע"ש (והובא לעיל א' ד). ולע"ד אין דבריהם מוכרחים מכת האריות הג"ל כו' וחילוק יש בדבריו המצוי הרבה כ"ש יחדו דאף שבמע"א עדיין אין כוח ה"ם מ"ם יש להקל כו' כו'. תע"ז. ה' נראה לי לשמוס מה שנתקמתי מכבר כנידוח אם נרע מהאיסור לאחר שאכלו קצת ממנו באופן שעתה שוב אין בהגשאר כרי ה"ם. דלמ"ש דהעיקר הלוי באם ה' בו שיעור ה"ם שפיר יש לצודר אף כבה"ג כיון רבאמת ה' כו שיעור ה"ם. ומכל מקום עדיין צ"ע ראמ"ל דר"ו באם שעכ"פ יש בו עתה שיעור ה"ם מש"כ כ"ה. (וע"ל סוף אות ה' מש"כ שם בשם צדיק אחר).

שיש

לרבנו קשישי שיאמרו להקצב שיוודיע להקטים כשר זה לא הותר דק מחמת הפסד מרובה. כמרומה שלא יהי' נמצא רק מעט קונים כי כל בעל דעת לא ירצה לקנות כי יאמר מה אני מתוייב לאכול משאלה קשה זו (שלא נותר רק בהפסד מרובה) בשביל הפסד הקצב ואפשר שממנום זה אין מצויים הרכנים להקצבים שיוודיעו להקונים כרי שלא יהי' ה"ם להכלל כי כ"ה כשר כשר הוא כיוקר ככל מהספרה ואם מחמתיון להודיע לא יהי' קונים על כשר שאלה כי ישראל חסמירים על עצמם. ונמצא הרבה שאלות שאין מתירין רק בה"ם ויהי' רוחק יותר על כשר כשרה מכו" צ"ע כוח. עכ"ל.

ועי' כס' פעלים לתורה ח"כ בסוף ה"ם כאור תורה סי' מ' וז"ל. מ"ש בה"ם וב' הג' רש"י. לתבירו אין הפסד לקנות. ונראה לקיימו דלמחרת יזהידו. ולעלמא מותר וכמ"ש כיומא (ו'): הותרה או דהוי'. ונראה דהיינו דר"א ור"י כיבכות (מ"ו). דר"א נדלה בר ולר"ע וכי דנין ובו'. והכל לפי הנושא. כן נלמד ובתורה נעשה. רבניה נועם כו'. עכ"ל.

ועי' כס' הליכות אליהו הג"ל (באות ז' בסופו) שכתב ח"ל. תע"ז (רה"ג כאות ז') אתי שפיר ג"כ מה שנהגו התמיד למבתיים בה"ם. ואיך ימכרו זה לאחרים שאין להם כוח שום הפסד וכח"ס כ' באמת כוח שצריך להודיע לטונים כו'. והנה באמת לא נהגו כן. אבל למש"כ א"ש רכל שיש כוח שיעור ה"ם. לא רצו לתרש לרברי האוסר כלל אף שאצל כל אחר אין בה ה"ם. ואם כן ה"ה כוח. שוב מצאתי כשר"ח כהגללים מערכת ה' א' צ' שהעיד ג"כ כוח דר"צ שיעור לכל אחר משותפים כרי ה"ם מהא דמנחות נבי לחם הפנים כו'. עוד הביא בשם דרכי הוראה גם כן ור"א כו' ע"ש (והובא לעיל א' ד). ולע"ד אין דבריהם מוכרחים מכת האריות הג"ל כו' וחילוק יש בדבריו המצוי הרבה כ"ש יחדו דאף שבמע"א עדיין אין כוח ה"ם מ"ם יש להקל כו' כו'. תע"ז. ה' נראה לי לשמוס מה שנתקמתי מכבר כנידוח אם נרע מהאיסור לאחר שאכלו קצת ממנו באופן שעתה שוב אין בהגשאר כרי ה"ם. דלמ"ש דהעיקר הלוי באם ה' בו שיעור ה"ם שפיר יש לצודר אף כבה"ג כיון רבאמת ה' כו שיעור ה"ם. ומכל מקום עדיין צ"ע ראמ"ל דר"ו באם שעכ"פ יש בו עתה שיעור ה"ם מש"כ כ"ה. (וע"ל סוף אות ה' מש"כ שם בשם צדיק אחר).

ע"כ ראיתי רבנה דמבתיים כלא"ה אתי שפיר ור"א אם יצטרך להודיע א"כ שוב לא יקנו מאתו ויהי' לו ה"ם וקרוכ לר"א שיע"ו יתייקר השער מבשר כשר כו'. ועד אמ"ל רעכ"פ יש כוח משום שעת הרחוק וכמ"ש ככ"ם דמסנעו ולא שחטו ובפטרם שיוכל להיות מסך לשבת ויר"ם וכירוסה. ועי' כש"ד סי' רמ"ב דשעת הרחוק רינוו בהפסד מרובה (וע"ל בשם שר"ת כ"ש. וע"ל אות ר') כו'. (ואמ"ל נדנכו להרדיע באופן זה שהי' על כשר זה שאלה וסמילא מי שהוא בעל נפש ומדור [ע"ל אות י' הראשון] ימרוש מליטה ומכל מקום לא יהיה לו כוח שום הפסד. דרכו העולם כוראי לא יקפידו כוח). עכתו"ד ה' הליכות אליהו הג"ל. ע"ש.

שיש הפסד לאיזה אדם מִישראל שיהיו לא קיבלו התומרא כלל, וזכר לדבר מה שהקילו הג' במסוכנת או במיעוטם בבהמות ישראל דייא ולא בהמות נזי, הרי אף שההפסד נונע רק להמתח ישראל סותר על ידי זה לכל ישראל.

אמנם ג"ל דזה דקאט כשלא בשע הישראל ר"ל הטבח בעל הבהמה משא"כ כשפשע והכנים עצמו לקנות בהמה כזו שירע שיהיו עליה השאלה בזה ג"ל דאין קונים רשאים לקנות סמנו במירי דאין לו היתר רק כה"מ, וזוה נתיקמו דברי הרב מלכוב שהביא מתוך ב'תשו כ"יש הג"ל שאסר לאחרים בעוברא שלו, וע"ש המשטרה"ס הג"ל ע"ש.

[א"ה] אנב אוכיר מעניו משכ"ל המשטרה"ק כשסוכמיו על יחיד המתיר נזי רבי, ה"ד במירי ררבנז אכל לא בדאורייתא ונכ"ל, והאמת שכ"כ בש"ד כס"י רמ"כ כהנהנת א"יה, הלא כהב"ח דעתו דהרשנ"א סתיר כה"מ ביחיד נזי רבים אפילו באיסור דאורייתא ע"ש כש"ד, אכן ע"י כס"י דברי שאול ויוסרוע סס"ו של"ד כוזה שהעלה דבריו הכ"ח נכונים ע"ש, וע"י בשר"ח סו"מ תליתאי ס' קע"ב ד"ה והנה בהיותו כו' ע"ש נ"כ מ"ש על הש"ך ע"ש, וע"י בשר"ח ח"א בהכללים מערכת ה' הג"ל ע"ש כסוף א' צ"א ע"ש, וע"ש במערכת כ"ף כלל ק"מ, וע"ש בחלק י"ב פאת השדה כמערכת ד' כלל א' סק"ס י"א ע"ש כוזה, וע"ש בשר"ח ה' י"ז מערכת חרש דף ס"ה אות י"א ר"ל"ס קשוי הש"ך על הב"ח כו' ע"ש, ונתיק כאן בערלו של הב"ח ז"ל, שהוכח בס' ז"מ, שמביא שם שהר"צ סמנסון סיפר בשם הבעש"ט ששאל בחלומו על ארש כוסו והוא איך הריו, וענו אותו שלאחר פטירת הב"ח ז"ל ציננו את הניהנם ארבעים יום לכבוד הב"ח, ובכוזר עמד הבעש"ט ז"ל ושלח להביא שזר מהחדש ושחזה, ואמר כדאי הב"ח שמתיר, למסוד עליו (וע"ל סי' מ"ד סוף דין ג"ה) האם כו' הג' כ"ה, (וע"ל אות כ"א)].

(גב) אף רק"י"ל סתם ואחר כך מחלוקת בדברי מרן בש"ע הלכה כסתם, אם סברת המחלוקת היא סברת רבים, לא אמרינן הלכה כסתם, ע"י יר מלאכי דף עז"ר א' י"ז, נחמד למראה הל"ה ק"פ, ע"ב פה"ד ח"א ר' קל"ח ע"א כ"י ונכ"י יאודה ע"לה כחאו"מ סי' מ' הביא כלל זה דבשבת הסתם היא סברת יחיד לא נאמד הכלל והלכה כסתם ושקיל וטרי בעיקר הכלל ע"ש (שר"ח סי' י"ג הג"ל אות י'). וע"ל אות ס"ג וכש"ס מנר"ח), (וכמש"כ הפמ"ג סי' תרפ"ט בא"א ספ"ה, סוה ע"ש שר"ח א' י"א), וכו' ע"י כס"י שמחה לאיש תאו"ח סס"י ג' שהביא ליהוד מלאכי בכללי הש"ע סי' י"ח והיכא דעת היא הם רבים הריו נותו לפסוק רבנים וכ"ד הכ"י בש"ע אר"ח סי' רס"ח סע"ב, [ע"ש כ"י שב' הדכי נלמינו כה"יא, ע"ש בשמחה לאיש ע"ש].

(גד) סתם [דיעה א'] ואחר כך מחלוקת בדברי הש"ע וסוים אתר המחלוקת וטוב לחוש לסברא ראשונה, נחלעו בזה שני המאורות נאוני ארש, החק"ל אר"ח סי' מ' משמע ל"י

דמדינא דעתו לפסוק כסכרא השני', שאל"כ מאי נכון לחוש דקאמר, הלא מדינא הכי הוא, כו' וטוח החזיר"א בשיו"ב אר"ח סי' ס"ו א' ג' משמע ל"י דגם כבה"ג דעת הש"ע לפסוק כהסתם ע"ש, וע"י כיוצא בזה לפסוק (אות נ"ז) מדברי השלחן גבוה שהבאתי לפסוק (אות ג"ח) נראה כדעת מרן חזיר"א, אך יש לרחות ולשוון יש לחוש משמע סמי מדינא, מסוב לחוש, או נכון לחוש, וק"ל, (שם כשר"ח הג"ל א' י"ג), וע"י במע"ח חו"ל

כ"מ שב' המתבר ולבתחלה יש לחוש לדברי האוסדים, היינו שלבתחלה יותר שלא לעשות כן, וכדיעבד שכבר עשה יש לפסוק בהסתירה, (ע"י ש"ך יו"ד סי' ע' ס"ק כ"מ), עכ"ל המג"ח בהכללי הש"ע א' י', (ע"ל אות י"ג בשם השר"ח סי' י"ג א' ח') (וע"ל א' ג"ו) (וע"ל א' ה"ב).

(גד) כשכותב המתבר או הרמ"א י"א וי"א (ולא הכריע) בר"ח לחומרא וכדבננו להקל, ועמ"ש בש"ך יו"ד סי' רס"ב, כ"כ הפמ"ג בפתיחה כוללת לאר"ח בכללי הש"ע א' ב"א (ע"ל באות ס"ג, ס"ה) וכ"כ כריש היו"ד בכללים בהוראה א"יה כלל כ' (וע"י בפמ"ג אר"ח בא"א סס"י תמ"ט ג"כ), וע"י בש"ע אר"ח סי' קע"ח סע"ה) (וע"י פמ"ג יו"ד סי' צ"ח כש"ד ס"ק ב"ה).

ובכ"ל ר' שם כ' הפמ"ג חו"ל, וכבר כתבנו בשכותב י"א וי"א ולא הכריע בר"ח לחומרא וכדבננו להקל, עכ"ז צ"לע אי החולקים הם רבים ופמ"ג בא"ו בא"ח רס"י תרי"ב ובא"ד בא"ח ל"ס א' ה' כשם המפרשה ובא"ח ר"י ד"יא וי"א וי"א דעתו כדעה אחרונה וע"י ס"ו בס"י ק"מ א' ד' רבב"י הכריע כדעה אחרונה ע"ש, וע"י ר"פ השוחם, וע"י לכוש א"ח סי' ק"ח שסאפר נכ', י"א שצריך וי"א שא"צ ואם כן עריין צ"ע כוזה, עכ"ל, וע"ש כפמ"ג בס"י צ"ח בש"ד ס"ק כ"ה ע"ש.

וע"י כפת"ש לחו"מ סי' רמ"א ס"ק ה' רכתשו' ענה"ג סי' קי"ד כתב דאף שררד המחבר ש"ע להביא תחלה דעת היותר מוסכמת כו' זהו היכא דכתב דיעה ראשונה כסתם, אבל בשמכ"א גם דיעה הראשונה בשם י"א (כמו שם) ואח"כ כתב ויש חולקין, נראה יותר שאין דעתו מוסכמת עם דיעה הראשונה ע"ש.

וע"ש כפת"ש סי' רנ"ג ס"ק ה' רכתשו' ענה"ג סי' מ"ה כתב דדעת הב"י (בש"ע שם) נראה דהוי ספיקא דינא מרבי' השני דעת כלשון י"א כו' וי"א כו', אמנם נראה להוכיח שהב"י ס"ל דסכרת הרא"ש (דיעה א' שם) היא עיקר כו' כן דעת הב"י כדכתב אף על פי שכתב השני דעות כלשון י"א ע"ש, (וע"ש כפת"ש בס"י ז' ס"ק ד' ע"ש).

וע"י בס' אוז אהרן מערכת י' א' ס"ו חו"ל היר מלאכי בכללי מרן א' י"ג הכיב בשם הרבה פוסקים ז"ל והלכה כ"א כ"א בתרא, אך הביא בשם הג"ר ח"ס כ' א' ס"י ב' וענה"ג בס"י מ"ה כשם הרמ"ע דר"ל שלא הכריע וסאן רעב"ד כמר עב"ד כו', וכתב שכ"כ מדברי הב"ח ע"י שם, והרב זכות אבות ז"ל מ' כ"ד

ברך י"ז ע"ב שאין לסמוך על כלל זה רק באו"ה אבל בר"ם המע"ה ע"ש. אך כסוף דבריו הביא משם ההד"ג כשהריב"ע דס"ל דהלכה כ"א כתר א תוך מעד המסייע שנהנו לפסוק כ"א קמא. ע"ש. באופן דהלכה זו רופפת היא כיריגו. והרה"ג בכר"י ז"ל א"ח ס' רע"ג א' ח' תב דהלכה כ"א בתרא וב"ב כספר הבהיר מצות כוונה כס"ם שולחנו של אכרהם כס"י י"ג. וע"ע להבדיל אבות רב"ג ב"ש תפסו ש"י ז"ל כ' קרי"ל כ"א בתרא אך אם יש מצעים לפסוק כ"א קמא אין הולכין אחר כלל זה. ועתה נר"ם ס' הבהיר צדק ומשפט לרב כ' ושם האריך הריחיק והכריע דהלכה כ"א כתר א ונס הביא שם בשם מהר"ס"א ז"ל נס' שמחת יו"ם ס' פ"ו שב' דמונין דעלמא דהלכה כ"א כתר א. ומעתה אחר שספר מהר"ס"א ז"ל מאייה דאתריה העד העיד בנו דכן הוא סוניין דעלמא ונס הה"ג תיר"א ז"ל כחכ שכן מסורת כיריגו דהלכה כ"א בתרא. א"ב אין לזוז מדיכריהם ז"ל להלכה ולמעשה. עכ"ל.

גה והנה ענינו זה ב' אצלי מהו זמן דב ע"ד השלחו נבזה, והו"א ו"א כשכותב כשלחן ערוך דעתו לפסוק כסברא האחרונה. כן נראה מס"ש באו"ח ס' פ', י"א וכו' ו"א שצריכות כונה וכן הלכה. נס כס"י נ"ס סע"ג. י"א כו' ו"א כו' ויש לחוש לדכריהם. הרי שלשו אחתו עשה עיקר וזה כנה אב כו'. כ"כ הש"ג. ובהורמנותי דמר אין ראיותיו מצרעות. ואודבא מצינא למיטר איפכא דסדרהוצוד לומר בן הלכה סכלל דבעלמא אינו בודד לפסוק כסברא האחרונה. ומש"ב דזה בנה אב כו' לפה"ג לא ראה. כי לא במקום א' וב' מקומות כ' כן סרו בש"ע כי ברבים היו מקומות כיוצא לזה והרי הוא בכל יאמר שהוא לבנין אב. ועי' באו"ח ס' י"א סע' י' כו' ובס"י נ"ס וס' שהוכיח הריב"א אלא דבהוא דס"י נ"ס י"ל דמס"ש ויש לחוש לדכריהם יש כמשמע דאינו פו הריז אלא על צד תומרא. והוא דאינו שומר הכלל דשאני הכי דגלי ונס ע"ל א' י"ג (ע"ל ח"א נ"ג) ולקמן א' י"ז (ע"ל א' ג"ז) ס"ם למילף מינה האי כללא לא מצינא. ובס"י ס"ו סע"ד כו' ובס"י ע"ז סע"ר ח' ובס"י פ"ז כו' ובס"י קנ"ס סע' י"ב כו' ובס"י קס"ו כו' (הרי"ז רומה למ"י נ"ס וע"ו) ובס"י ר"ו סע' י' כו'. ובס"י ר"ם סע"ג כו' משמע דעיקר כסברא א' (אלא דר"ל היבא דגלי שאני) ובס"י רע"ג סע"ז כו'. וע"ע כס"י קנ"ס ס"א. י"א שרינו כמעין וכו' ו"א כו'. ונקטינו דכרי המסיל (ה"ג י"ל היבא דגלי שאני) ובס"י שו"ת י"א ו"א כו' וראשו עיקר (ה"ג י"ל היבא דגלי שאני. אלא דר"ל דאם הכלל שריד וקום הו"ל למיטר מברתייהו רקמא בתרא והכתרא קמא ותו לא כע' למיטר מירד). [א"ה. עי' ברס"א חו"ם ס' כ"ו סע"א. י"א כו' ו"א כו' והסברה ראשונה נ"ל עיקר. עכ"ל].

ועי' בשרי חסר בכללי הפוסקים ס' י"ג אות י"ד וז"ל. כשמביא בש"ע שחי סברות כלשהן י"א ו"א וכיוצא ללשונו זה, יש שלשה דעות כזה. יש סוברים שדעתו כסברה השניה. ויש סוברים שדעתו כסברא הראשונה. ו"א שאין דבר דהכרע. ופה ארשום בס"ד דעת הסוברים דהלכה כסברה השני'. והם. ש"ד ובנה"ג ומהורמ"ב וכו"ר וא"ד ונחפה בכסף. כ"ס היר מלאכי בכללי הש"ע א' י"ג ובה"ד דעתו. וכן נקטי בפסיקות מר תיר"א בכר"י ס' נ"ח א' ו' וס"י ק"ם (וכ' שם שב"ד רוב האחרונים וסכללם פרישא וכו"ר ומרה"ר פאראנו) וס"י תרפ"ז ובס' מתב"ד או"ח ס' נ"ח וקנ"ג ושבו"ר וכו"ר ס' פ"ד א' ב'. ולתי"ד דף י"ג. (הביאו הרב דברי סנהם ס' נ"ח ע"ש). ובמשק ביחי. ותוס המשולש סור א' ס' י"א (ה"ד החשק שלמה) ופחת הרביר ס' נ"ח וס"י רמ"ד א' ו' וס"י רנ"א א' ו'. וסאמר מדיחי ופה"ד ויפה ללב בס"י ק"ם. ערך השלחו או"ח בק"א ס' רצ"ו א' ב' וע"ש במחבר"ד וכונן תשו' חיב"י ס' פ' שב' מפורש שבה"ד מר כפי אהרן כשור"ח אה"ע ר' ק"ם ע"ג הונח לו בזה פסקי סרן ולא נסתרו אהרירי ע"ש ועכ"מ אנכי בקונט' אסיפ"ד במערכת תליצה ס' ב' א' ה' ובמערכת אישות ס' ב' א' י' (ר"ה והנה) ועי' עבוה"ג ס' קי"ד היר' במת"ש חו"ם ס' רס"א [כנ"ל] דדעת מר כהויש תולקין ולא כה"א שהביא בתחלה. ר"ן אמת ר' מ"ו סוף ע"ג ע"ד מר בחו"ם ס' ר"ד ס"י.

דג רואה דלא א' ולא שחים שכפרש מר הש"ע ז"ל דעתו שסובר כסברא אחרונה כי היכי דנימי זה בנה אב כו' ואיכא נמי דובתא דפסקי כ"א קמא. וא"כ נראה דאין לכלל ברור בזה (ואף שיש לרחות כנ"ל. מ"ם פשטן של דברים נראה כרתיכא דאין בזה כלל ברור).

היד מלאכי שכ' כו'. ע"ש שלא זכר שאר דובתי שכתבתי אף לא הביא דברי הש"ג הג"ל. והנה מה שהכריח מביא דמס"י ק"ם לע"ד יש לפקס כו' כו' (ע"ש). ובס' השומר אסת ר' נ' ע"א אף הוא ה"י מתקוין להכריח מכ"ס שסביא מרן הש"ע י"א ו"א ומסיים למינקט כסברא האחרונה. דמובת דאין זה ס"ל רי"א ו"א הלכה כו"א ע"ש. והרב השואל בשו"ת עבוה"ג ס' קי"ד (הנ"ל) הכין מס"ש הש"ע חו"ם בס"י רס"א ס"ד י"א וכו' ו"ה. שדעתו כסברא קמיתא והעבוה"ג השינו כו' ע"ש ונעלם זה מהשם ארי' או"ח סס"י ס' שגם הוא כתב אההוא דס"י רס"א ברעת הרב השואל הנ"ל וכמו שכתבתי על דבריו בקונט' אסיפ"ד במערכת חו"מ"צ ס' ה' א' כ"ס.

אח"כ השנתי ס' אוז אהרן וראיתי שכ' בשם זכות אבות כו' דהלכה כ"א בתרא כו' ומסים שאין לזוז מדיכריהם ולהלכה ולמעשה (בנ"ל משמו) עלי לבי דוי כי אין נמצאים

ובס' כל התיים דף ב"א א' נ"ס תבב וז"ל אע"ג קרי"ל דסברא שמביא מרן ושאר פוסקים באחרונה עיקר מ"ם אם סברא ראשונה הביאה כלשונו דביס יש אומרים שוב ויש מי שאומר כלשונו יחיד דעתו כסברא הראשונה כ"ש בהסברא א' כלשונו יחיד ושניה כלשונו רבים. לב חיים ת"ש דף פ' ע"ב עכ"ל. ואין ספר לב חיים נמצא אצלי לראות על איוה פוסקים קאמר שכן ארחות צריקים לתפוס כסברא האחרונה. ועי' כמ"ש לקמן בס"י י"ד א' י"ב על הרמ"א והלכות כשמביאים כ' הסברות כלשונו יש ויש וק"ל (ע"ל אות מ"ה). תע"ק.

אצלי סמרי רבי רבי ר' רשום וכות אבות וכו' להשתעשע כרכ"ב.
 וכס' נה שלום (ההרש) כרף ו' א' י"א הכיא ר' מי שנוול
 הרב סוהר"ם פארדו (בתשר כתי') בדיו מי שעלה לקרות כתורה
 ואחר שכרד והתחיל לקרות נדע לו שאי"ו פרשת חובת היום
 ונלל הס"ת לקרות כראוי אם צריך לחזור ולברך. כתב נ"ב כשם
 האחרונים שדעת הש"ע סס"י ק"ט לפסוק בוי"א בתרא. ענת"ד
 השר"ח הנ"ל. וע"ש עוד באות מ"ו ומרכי הרמ"א אור"ח ס'י
 רצ"ו סע"ב שכ' ומכרא אחרונה עיקר (שכן גרס הברכ"י ברכרי
 הורמ"א) וע"ד והביא א"ר הפס"ג אור"ח ס' הנ"ל ככללי אור"ח
 שרענו נטמא דאין הכרע בזה. ע"ש. ע"ש כמ"י י"ד א' י"ב. ע"ש.
 וע"ל. ואם סביא שתי סכרות כלשון יש מי שאומר כו' ויש מי
 שאומר, כזה כתב בשו"י חמד הנ"ל באות כ"ג ונראה כמו
 שנחלקו הפוסקים. דכשביא כ' סכרות כלשון י"א וי"א כו'
 כנ"ל כמו כן באו למר הלכה כו"ש מי שאומר (סכרא כו'). ולמד
 לא הכרע. והנכ"י ח"א האע"ז סס"י י"ז שכ' שרכי מרן כמ"י
 י"ג סע' י"ד יש מי שאומר דוקא שהניגתו כו' ויש מי שאומר
 דאשה שמת כעלה כו' שחיי אהרדי רבחהלה כתב רכרי המתיר
 כשם יש מי שאומר. ולשן יש מי שאומר ררכו של הש"ע לומר
 ע"ד יחיד שאין הלכה כמותו ובסוף כ' דברי האומר כשם יש מי
 שאומר ונרדק ליישב ע"ש (ע"ש כפת"ש) ובמכת"ר רכריו כזה
 לא האירו רמס"ש"ל (ע"ל אות נ"ח) מתכאר רלאו דוקא על סכרת
 יש מי שאומר. ונלע"ד דגם השל"ח והג"פ שהכאתי שם רמשמע
 להו רמדהביא מרן הסכרא ההיא כלשון יש מי שאומר משמע
 שאינו סובר כן ס"ס כשביא ב' הסכרות כנגזו זה מורים הם
 שדעת מרן כסכרא השני' או לא הכרע. ואין שום סתירה כו'
 מרן כש"ע ס'י י"ג הנ"ל. ור' הנוכ"י צ"ע. עכ"ל השר"ח. ע"ש.

הנה כלל הנ"ל אית להו פירכא לדחות כו' אמנם איכא דוחכא
 אחרונה ולע"ד לית להו פירכא לדחות. ובהכרח לומר
 שכן דרד הכ"י לכתוב סכרת יחיד כלשון רבים, ואלו הן
 בש"ע אור"ח ס'י ו' סע"א כו', כמ"י קפ"ו סע"א כו', כמ"י ר"ו
 סע"ג כו', כמ"י סס"י ר"ח כו', וכמ"י ר"מ סע"ג כו', כמ"י ר"מ
 סע"ח כו', כמ"י ר"מ סע"ג כו', כמ"י שכ"ח סע' י"ז כו', כמ"י
 של"ד סע' י"ד כו', כמ"י של"ו סע"א כו'.

ומצאתי להסור ברמזים למס' חולין פי כ"ב ס'י נ"א כו',
 מוכת רגם סכרת היחיד נאמרת כלשון רבים. והנ'
 מוהרש"ל כש"ח נוכ"י מ"ח חו"ד ס'י כ"ס (ר"ה ואף שבס')
 כתב דזה כלל כידיו דכל מקום שנאמר ויש אומרין בפוסקים
 הוא דעת יחיד עכ"ל. ואם כי לע"ד כמכת"ח הא לאו כלל
 הוא רוראי יש ויש במקומות רבים שכתבו הפוסקים סכרת
 הרבים כלשון יש אומרין וכווצא. ככל מקום למדנו לרדעתו לא
 נפלאה היא לומר כן על סכרת יחיד (וי"ל דאין כוונתו שהיא
 סכרת יחיד סמ"ש והוא כאחר אלא כוונתו דאינה סכרא מוככמת
 להלכה) כו' (שד"ח הנ"ל א' י"ח ע"ש).

והרמ"א דרכו לכתוב ויש חולקין אעפ"י שהחולק הוא אחר.
 כ"כ הש"ד חו"מ ס'י קצ"ח סע"ב וחשק שלמה
 בכללי א' פ"ה. ועי' בשר"ח הנ"ל ס'י י"ד אות א' נ"ב שחשב
 המסומות כזה י"ד דרכו והרמ"א ז"ל לכתוב כלשון רבים על
 סכרת יחיד. וכיוצא לזה דרכו לכתוב יש שכתבו כו' ויש מקילים
 כו' על סכרת יחיד. ע"ש. וויטניו כותב הרמ"א ריו א' בסתם.
 והוא חולק על ברבי מרן הכ"י אף שהי' ראוי לכתוב וי"א שאסור.
 אינו מלפיד לרדקדק בזה כו' ע"ש כשר"ח.

נח יש מי שאומר, אף שנחלקו הפוסקים אם שייך לומר יש
 אומרים על סכרת יחיד (בכש"ל א' נ"ז) מ"מ כ"ע
 מורים דיש מי שאומר מודה שהיא סכרא יחידאה כ"כ הבנה"ג
 חו"מ ככללי הקי"ל א' נ"ב ע"ש כו'.

אמנם לפע"ד דגם כסברא שאינה יחידאה שייך לכתוב
 כלשון יחיד, שכן נילי ברובתי מוכא. כו' כו'. הראת
 לרעת שכן הוא דרד מרן הש"ע כרוכתי מוכא [כנ"ז מקומות]
 לכתוב סכרת רבים כלשון יחיד. ופלא על כנה"ג כו' רנעלם
 ממנו כ"ו. שר"ד להיר סלאכי ומשק ביתי שכ' כשם הבנה"ג
 בכללי הפוסקים ש"כ בחזקו כו'. וכתב דאינו מוכתה שהוא
 יחיד ע"ש כו' ועי' נכר"י ח"א אע"ז ס'י י"ז הכיא ר' בפת"ש
 אע"ז ס'י י"ג ס"ק כ"ס שנראה רס"ל כרעת הכנה"ג בכללי הקי"ל
 הנ"ל. ודבריו תמוהים לע"ד. וכן עי' גם 'השוטר אמת ובס'
 פסיכה

אצלי סמרי רבי רבי ר' רשום וכות אבות וכו' להשתעשע כרכ"ב.
 וכס' נה שלום (ההרש) כרף ו' א' י"א הכיא ר' מי שנוול
 הרב סוהר"ם פארדו (בתשר כתי') בדיו מי שעלה לקרות כתורה
 ואחר שכרד והתחיל לקרות נדע לו שאי"ו פרשת חובת היום
 ונלל הס"ת לקרות כראוי אם צריך לחזור ולברך. כתב נ"ב כשם
 האחרונים שדעת הש"ע סס"י ק"ט לפסוק בוי"א בתרא. ענת"ד
 השר"ח הנ"ל. וע"ש עוד באות מ"ו ומרכי הרמ"א אור"ח ס'י
 רצ"ו סע"ב שכ' ומכרא אחרונה עיקר (שכן גרס הברכ"י ברכרי
 הורמ"א) וע"ד והביא א"ר הפס"ג אור"ח ס' הנ"ל ככללי אור"ח
 שרענו נטמא דאין הכרע בזה. ע"ש. ע"ש כמ"י י"ד א' י"ב. ע"ש.
 וע"ל. ואם סביא שתי סכרות כלשון יש מי שאומר כו' ויש מי
 שאומר, כזה כתב בשו"י חמד הנ"ל באות כ"ג ונראה כמו
 שנחלקו הפוסקים. דכשביא כ' סכרות כלשון י"א וי"א כו'
 כנ"ל כמו כן באו למר הלכה כו"ש מי שאומר (סכרא כו'). ולמד
 לא הכרע. והנכ"י ח"א האע"ז סס"י י"ז שכ' שרכי מרן כמ"י
 י"ג סע' י"ד יש מי שאומר דוקא שהניגתו כו' ויש מי שאומר
 דאשה שמת כעלה כו' שחיי אהרדי רבחהלה כתב רכרי המתיר
 כשם יש מי שאומר. ולשן יש מי שאומר ררכו של הש"ע לומר
 ע"ד יחיד שאין הלכה כמותו ובסוף כ' דברי האומר כשם יש מי
 שאומר ונרדק ליישב ע"ש (ע"ש כפת"ש) ובמכת"ר רכריו כזה
 לא האירו רמס"ש"ל (ע"ל אות נ"ח) מתכאר רלאו דוקא על סכרת
 יש מי שאומר. ונלע"ד דגם השל"ח והג"פ שהכאתי שם רמשמע
 להו רמדהביא מרן הסכרא ההיא כלשון יש מי שאומר משמע
 שאינו סובר כן ס"ס כשביא ב' הסכרות כנגזו זה מורים הם
 שדעת מרן כסכרא השני' או לא הכרע. ואין שום סתירה כו'
 מרן כש"ע ס'י י"ג הנ"ל. ור' הנוכ"י צ"ע. עכ"ל השר"ח. ע"ש.

נו בשכתוב הש"ע שתי הסכרות כלשון י"א וי"א, וסוים אחר
 סכרא שני' ונכון לחוש לסכרא האהדרתה. אזי דעת הש"ע
 לפסוק מייקר הריז בסכרא הראשונה. כ"כ הפתח הרכיד כח"ג
 ר' רצ"ו ע"ג (לפנה"ג אויל כשיסת החק"ל שהוכרתי באות י"ג)
 (הכאתיו לעיל באות נ"ג) עכ"ל שר"ח הנ"ל באות י"ז. (עי'
 יו"ד ס'י קפ"א סע"ג וע"ש בררכת"ש סק"ר ע"ש).

נו בש"ע יש אומרים. וכן יש אומרין. יש חולקין. נחלקו
 הפוסקים אי מוכת מלשון זה ררכים סכרי הכי. או דאף
 על סכרא יחידאה שייך לשון זה. עי' בנה"ג ככללי הקי"ל א'
 נ"ב כו' וא' נ"ס כו'. והשלהו נבזה נראה רתפס עיקר דעת
 הסוכרים דאף על סכרת יחיד שייך לשון יש אומרים כו'.

והנה הכ"י כו"ד ס'י ס"ס (כר"ה ומ"ש וי"א) כתב וז"ל,
 ראי אסיפא ויש אוסר מיבעי לי' כו', ע"ש. ומה הוכיח
 היר דור רלא יתכן לומר כן על סכרת יחיד ע"ש שכ' רמוכב
 להריא כן (עתה ראיתי ככללי הפוסקים להסכנה"ג שנרפסו בסוף
 המנינים רפסו ויסאמר שכ"כ באות כ"ח) ולענ"ד דכיון רמצינו
 להכ"י ז"ל רכמו רוכתי דהוא ז"ל בותב לשון רבים על סכרת
 יחיד לא נוכל לייחס אליו מידי דאיהו לא סכר הכי כו', והגם

סמיכה לחיים חר"ם סי' י"א כו' ע"ש ג"כ כו', והרב און אהרן כמערכת י' א' כ"ו כ' יש מי שאומר נאמר על שנים. עיי' שו"ב בהשגחת שו"י שיריים שהם בתוך ס' הברכ"ו כס"י קע"א דף י' עכ"ל, כו' ותיסינן לן יקר מהרואה דרכי וחסידי און אהרן הג"ל (שם בשר"ח א' י"ם). ותע"ש אות כ"א דאף על סכרא שהיא בהלכה יתכן לכתוב יש מי שאומר, וע"ש כשם שלחו גבוה והג"ם כו' ע"ש. וע"ל סוף אות נ"ה משמו, ועיי' כרמ"א סי' קכ"ז סס"א וע"ש בש"ד רמ"ו) ועיי' כתב"ש לחר"ם רס"י מ"ו.

ענה נר"ם ס' מגדים חרשים, וראיתי כסוף הם' רף ו' א' מ' שכ' כשם נובי' ת' אע"ו סי' צ"א כהנ"ה מבה"מח שלא כתב הסמ"ע כלל זה רק על הכ"י כש"ע ולא על הרמ"א. ע"ש. (ע"ל אות ל"ה). ויתכן שכ"ר הם' סטה יהודה כקונ"ם שכ"ם יהודה ליו"ד כס"י שס"א שתמה על מש"ב הרמ"א י"א רתלמיך על רבו מוכה אמור כבשר ויו"ן כ"ו שמוטל לפניו וכו' דלמה כתב דין זה שכ"ר כתבו מרו כש"ע סי' רמ"כ מעי' ו"ד וכס"י שע"ר, ועוד למה כתבו כלשון י"א רמ"שע דאיכא מאן רפלינן ואילו מרו כתבו כסתם וכו' ע"ש. ואם נאמר דמסתמא לא נעלם ממנו כלליה דהסמ"ע נובל לומר שסוכר שאין כלל זה אלא לרכרי כ"י כש"ע ולא לרברי הרמ"א (שר"ח הג"ל א' נ').

וב הציונים שנהגות הרמ"א אם מירו ננורו, או נעשו אחר כ"י, בזה ע"ש כשר"ח הג"ל אות ר' מהפוסקים דמירו ננורו, ומכ"כ דלא מירו ננורו (ולפעמים לא ציין יפה) ע"ש ע"ש.

גב תשא' הרמ"א, נראה שמדובר לשון מרו חיר"א כס' שם הג' כמערכת גדולים החשובות הם אחרונות להגותיו, והיר מלאכי ככללי הש"ע א' כ' כתב בשם הנח"ש סי' כ' וההגות הם עיקר כחשודר רכרי, וכתב על רכרי רקשה לומר כן מאחר ריש הוכחה להיפוך ע"ש ובס' כל החיים כו' ציין לס' סמיכה לחיים נראה כמסכים לרכרי היר מלאכי ע"ש.

ובתשובה א' שהשיב לי הגה"נ כו' (בעה"ם וכו' יהוסף) בדיו סתם יינם לחולה שאין בו סכנה (שנראין רכרי הרמ"א סותרים מש"כ כהנ"ה, למש"כ בתשובה) וע"ל סי' פ"ד ריון ע"ו ובס"י ק"ח ריון רצ"ב ע"ש) ישנו כנותו מעם לעשות עיקר מש"כ בתשובה, ואמר שאין רובו כמפה רק להעתיק דעות הפוסקים ולא להוכיח הכרעת דעתו כמסקים שחולק, ועוד אפשר שתשובה זו כ' כאחרונה אחר שכ"ר כל פרטי הרין, ויותר יש לסמוך על מש"כ בתשובה כי בהגה"נ אין שום דעה חרשה שלא נזכר בתשובתו שנוכל לומר שנכתב אחר שחור במשנותו ששם מבואר מעמו ונמטי. וירוע מש"כ כתשו' מוהרי"ל סי' ע"ו ריותר יש לסמוך על פסקי התשובה מפסקים שפסקי כשעת הוראה הלכה למעשה, וכ"כ בשכ"ו ח"ג סי' מ"ה. והוא השני סי' י"ה, [וע"ש כשר"ח סי' מ"ז א' מ"ד מ"ר' התום השני סי' צ"ו ע"ש וע"ל אות ס"ה]. ועיי' ברכת דור אר"ח סי' ל"ב סכ"ז ומכ"כ ככתב' א' שרכריו שבתשובה נראה עיקר שעין כוח לעשות מעשה משא"כ כמסקים שקבץ דעות וולתו ולא היה מעיין בכל שאלה להכריע כיניהם עכ"ד הג' הג"ל, ועמ"ש לעיל סי'

יש מי שאומר, אף דרדד הפוסקים ומרו (הש"ע) לכתוב יש מי שאומר אף על סכרא שאינה יחידה כנ"ל (באות נ"ה) מ"ם נראה שאם הפוסק הכיא שתי סכרות וכאחת כתב יש אומרים ובאחת כתב יש מי שאומר, כהא ודאי סכרא יחידה היא, כ"כ הרכ המניה כס' משק ביתי בכללי הפוסקים א' נ"ו וכ' שכ"כ כמה רכנים ע"ש, ואין לפקפק כזה מס"ש כס"י ק"ם מעי' י"כ כו' ריו"ל כו', וכן כס"י שר"ח ס"ה כו' י"ל כו'.

אך מ"ם כס"י ש"כ מעי' י"ח יש מי שמתיר כו' חלקו עליו כו' והיש מ"ש הוא רכינו הערוך וריו"ו כו' מזה י"ל על כלל הג"ל הלזה, (שם כשר"ח א' כ').

וב הרמ"א רובו כהרכה מקומות וסכרא שלא נמצאת כ"א לבמעם מהפוסקים כותב אותה כלשון מחלוקת (ויר"א), אע"ג דלא פליגי, כ"כ הכני חיי, ה"ד היר מלאכי ככללי הש"ע א' ו' וכ"כ הש"ד ברובתי מוכח דרשים היר"ם שם, כו'. והסמ"ע כס"י ת"ד ס"ק ס"ח כתב רד"ך ב"ל על מרו הש"ע והרמ"א רבסקים שמצאו שיחיד כ"כ ואינו מפורסם כשאר פוסקים רגילין לכתוב כלשון ויש אומרים על"ק (אות ס"א) (שר"ח ככללי הפוסקים סי' י"ד א' כ').

וב הרמ"א אפשר שדרכו לכתוב כלשון יש מי שאומר כרכר שאינו נזכר בשום פוסק, ואין שום חולק (כי כלליה דהסמ"ע על כ"י כש"ע, שכתבתי לעיל) (ע"ל אות ל"ה) כ"כ היר מלאכי ככללי הש"ע א' י"כ וציון כהנ"ה ח"ם מ"ב, ולפי הנראה לא ראה רכרי הסמ"ע כס"י ת"ד ס"ק מ"ח מפורש יוצא מפי כ"ג שכן הוא רד"ך רכינו הרמ"א, וכן ראיתי כתשו' כעיי' חיי חר"ם שכ"כ על הרמ"א וגם הוא לא ראה רכרי הסמ"ע הג"ל על"ק) כו', (ע"ל אות ס').

ודפ"ג בהקדמתו ליו"ד בכללים בהוראה או"ה א' כ' כתב כשכותב המתכר או הרב, יש מי שאומר או י"א, ואין מביא שום חולק, כן הלכה, והא רכתב כשם י"א שלא מצא אלא כפוסק אחר או שנים, כן כתבו ו"ל וכ"כ השכנה"ג א"ת מ' ל"א, עיי' סמ"ע ח"ם סי' מ"ו א' ח' ובכ"ו א' י"ג ול"ה א' י' כו' עכ"ל [א"ה]. עיי' פת"ש לחו"ם רס"י מ"ז נ"כ, ועיי' כתשו' חמ"כ סי"ג, והנה כשני המסקמות צעיון (סי' מ"ז וס"ר ל"ה) מיירי הסמ"ע ע"ד פתו הש"ע ולא מיירי כרכרי הרמ"א כמו שיראה הוראה ומאחר שכלל כרכריו גם את הרמ"א נכון ה' לו להביא ד' הסמ"ע שבס"י ת"ד הג"ל כו', והמעין כרכרי היר

ע"ש. ועי' כשר"ה בכללי הפוסקים סי' ט"ז אות י' שהביא מהפוסקים כזה וסוים הגד ראה מטללי כפוס רבני הספרדים שרכינו האר"י הו' אשכנזי ורבני האשכנזי כגון שהו' ספרדי כמ"ש הח"ס והמהר"ם ש"י ע"ש.

(סד) אם סותר מס"נ כמ' מהר"ל למש"כ בתשו' מהר"ל, התשובות הם עיקר כמ"ש מהר"ל עצמו כמ"י ע"ג. כ"כ השכנ"י ח"ג סי' ס"ה. (כ"כ כשר"ה הנ"ל סי' ט"ז א' י"ב. וע"ש סי' י"ד א' ז') (ע"ל א' ס"ג) (וע"ש אי מהר"י סולין הוא מהר"י סנ"ל או לא. ע"ש).

(סו) ש"ד חו"ד עם ש"ד תח"מ הי מנייהו קרים (ונ"מ אם סותר דיריה אריריה) יש מלוקקת כזה. וע"ש כשר"ה הנ"ל אות י"ד ע"ש ע"ש.

(סז) הרמ"א ו"ל חיבר ספר ת"ה וספר ר"ם והנהגת על ש"ע כו' ובתב הל"ח דהנהגות חיבר באחרונה והולכין כתר הנהגות ויראה דגם נגד ר"ם והגה"ע עיקר שדרכיו בהג"ה עפ"י הרוב לקוחים ומסודרים כמ' ר"ם (פס"ג בהקדמה בהכללים בהוראות אור"ה מ' מ'. ועי' נ"כ כמ"ו סי' ק"י סק"ו ובשעת"ת כחלק הב' ס"פ ג'. ועי' כשר"ה סי' פ"ו ס"ק י"ה. וכ"כ מפורש כשר"ה הרמ"א סי' קל"א בעצמו ע"ש והובא כמ' מנחה יוסף סי' כ"ג ס"ק ל"ח) וע"ל א' ס"ג.

(סח) שו"ת כשמים ראש. יש מיחמים אותו להרא"ש. וזכ"ס ונדללים מבחשין וזה ואומרים שחיברו אחרון בזמן (כ"כ כנסנו' כ"י). וראינו' בספר אחד שכתב דמפורסם שהספר בשמים ראש מווי"ף ובכמה סימנים יש בו ריעות ריפורם וכוונתו (עי' ס' פרשת מרחי להנה"ק מהר"ם כנעם ס"ה מס"כ להגר"ם כרל"ו. שהרע"ט העולם ע"ז) והגרמ"ש כרחובות קריה שם כמ' קרי' נאמנה כתב גם כן שהוא מווי"ף ע"ש ועי' ח"מ חו"ד סי' ו' ועי' כמ' טוב עין לאזולאי ז"ל ובכמה סימנים שם הביא להבטיח ראש ומיחסו להרא"ש. וכמ"י ח"י ר"ז הביאו וב' שנשמע שערערו עליו שהמפתים תשובות אלו בתורמה הוסיף איהו רבירים כמ"ש ב"קונ"ס וער לחכמים ע"ש. (על"ק כפנים הם' כמ"י ע"ב סוף ר"ז ד"ח ריש שו"ה בשמים ראש מבו' הנאון כמסאניסלאכ ז"ל).

(סח) הרא"ש ז"ל חיבר פסקים ושו"ת הרא"ש. וקיצור פסקי הרא"ש חיבר בנו ר"י בעל הפורים ז"ל. וכל היבא דסותר הרא"ש מפסקיו תשו', פסקיו עיקר (ע"ל אות ס"ג) וכתב הכנה"ג אם ירענו' שחור מפסקיו לתשובה עיקר בתשובה. הראנ"ת, ח"א מ"ג. ואם כתשובה הוכר מפורש ובפסקיו מריוקא. תשובה עיקר. מהר"ש. אם כפסקיו סותרין ותפס בתשובה כא' מהם. תשובה עיקר. בח' יו"ד ס"ס ט"ג ולכ"י אפשר אינו כן. עכ"ל השכנה"ג מ"א. ומיהו מ"ש השכנה"ג א' ס"ה יש למסור על פסקי הרא"ש יותר מתוספותיו ואפילו על תשובה יותר מתוספותיו לא ירענא מהו. אמר ר"ל קיצור פסקי הרא"ש הם יותר עיקר מפסקיו איד א"מ שהתשובה עיקר. כפה"ג שפסקיו הם

סי' ה' א' י"ד על סתירת דברי הרמב"ם סחבור לתשו', וכמ"י א' כ' על סתירת דברי הרשב"א. וכמ"י י"א אות ה' (וכמ"י ט"ז או' ס"ד ע"ש ע"ש) על סתירת דברי הרא"ש מפסקים לתשו' ולקמן בס"י ט"ז א' ז' ואי"ב וא' כ"ז ע"ב רב האי גאון. ואתה תחזה כמה דעות נשתפכו בענו כזה. ועי' עוד בהקדמה לשע"ת ויד אפרים ח"ג, גם כתבו הפוסקים שיותר יש למסור על תשובות מעל הפוסקים מאחר שהשיב הלכה למעשה הרבה מדיקקים בה יותר מסמ"כ לעצמם פסקי רינים שאפשר שלא נאמר רק להלכה ולא למעשה עכ"ל (וע"ל א' ס"ה ח"ב) וע"ל א' מ' מתשו' מהר"י מינאש) ומה שהתלים הג' הנ"ל שאינו דרכו של הרמ"א כמשה להוכיח הכרעת דעתו כמסוס שחולק. כמכתב"ה לפי המשו"ע בדעתו כמסומת רבים הוא מזכיר הכרעת דעתו להלכה ולמעשה. וחיידוש הוא שלא הובר מ"ש למעלה מרבירי הנח"ש כתב"ס סי' כ' ויד מלאכי הנ"ל.

ואם סותר דרכיו כהנהגותיו למש"כ כחשובה. הנה הגי הנ"ל כתשובה הנ"ל כתב בשם הג' ה"שיב משה כמיו"ד סי' ל"ח דהפרי מגדים כאור"ח סימן שכת' (כמ"ו סק"ו) כתב דהנה"ה עיקר וציון לפרי' כיו"ד אור"ה וכוונתו למש"כ שם בשם ל"ח שהנהגות חבר כאהרונה. אבל שנה כזה שהל"ח כתב זה לנבי הם' ר"ם והת"ח אבל תשובות שלא נכתב על סדר כזמן אחר כי אם מה ששאל השואל אם כן אינו ירעו אולי תשובה זו כתבה אחר שחבר הנהגות עכ"ה. עכ"ל השו"ת אות ו' (ע"ל אות י"ס). (וע"ל אות ז"ו).

ועי' כמ' משמ"ש בהקדמה בהכללים כ' מ'. כא"ר כו' וז"ל. דע דתשו' חיבר הרמ"א כאחרונה סנהגות. וכ"ש כמ' תו"ת. וכמבואר בשו"ת הרמ"א סי' ל"ה הובא בשעת"ת ח"ב ספ"ג כר"ה והנה כו' והלא ירעו כו' ע"ש ועי' כמ"י ק"י במ"ז סק"ו ועי' שו"ת פס"א ח"ב סי' קמ"ד הובא בפח"ש לאה"ע סי' ג"ג סק"ו ע"ש. ועי' פמ"ג אור"ה סי' שכת' כמ"ו סק"ו כמ"ש אבל משמע דו' הנה"ה עיקר ע"ש. וצ"ע. וע"ש כמחצה"ש סק"ס ונש"א כ' ס"ס סק"ג כו' ויראה דגם נגד הר"ם הגהות עיקר. משמע מזה דהרמ"א עשה הר"ם אחר התו"ת ולק"ם דל"ם נגד הת"ח הגהות עיקר אלא גם נגד הר"ם הגהות עיקר. ועי' כשר"ה כ"א חו"ד סס"י כ"ס שכתב להרי"א שהר"ם חיבר כאחתנה מתו"ה ע"ש. עכ"ל במשמ"ש (וע"ל אות ס"ז).

(סד) מה שהאשכנזים כעלו דעת הרמ"א. בשם שהספרדים כעלו הוראות הב"י כידוע. מספקא ל"י להרב ויקרא אבהם כאה"ע סי' י"א אם הוא דוקא מה שכ' כהנהגות הש"ע או אף במש"כ כ"מ ולא הובא בה"ג הוא כן. עי' בשו"ת בחלק אסיפת רינים כמערבת כרכות סי' ג' אות ה' (כר"ה והנה אחו"ד) (כ"כ כשר"ה הנ"ל א' י"ח).

(אגב) אעתיק מעניו א"ר האריו"ל ה' ספרדי או אשכנזי. מזה עי' בשו"ת ח"ס אור"ה סי' ט"ז רבשימא ל"י שהי' ספרדי ע"ש וכ"כ תלמירו בשו"ת מהר"ם שייק האור"ה סי' ט"ג

עב לשון יש ליוהר שכנתו הפוסקים אם הוא רוקא לכתחלה או אף בדיעבד. ע"י בש"ע אורח סי' ל"ב סע' ב"ח [וע"ש סי' תס"ה ברמ"א ובאהרונים]. וע"י פת"ש סס"י קכ"ד בשם נמ' באע"ז.

וע"ש בשר"ח הנ"ל אות ג' ו"ל משמעות לשון זה יש ליוהר אינו לעיכובא ואינו פוסל כריעבד ע"י האהרונים ע"ד הש"ע אורח סי' ל"ב סכ"ח. וע"י להג"מ בפת"ש אהע"ז סס"י קכ"ד. ומיהו זמניו רבותים כן הפוסקים אף ברבך הפוסל בריעבד. ע"י סאמר מדרכי בסי' ל"ב הנ"ל שכתב בשם הל"ח רמח פוסל בריעבד וכ"כ הא"ד שם הל"א רבניו הבית מנוחה כ"ו ע"ש. ובס' בני נטימין בסוף חתומ"ס באות י"ג כתב כזה"ל. זה הכלל כל מקום שכ' בש"ע יש ליוהר. ה"ד לכתחלה. ובריעבד כשר ע"י סי' תנ"כ ופר"ח שם ובס"י ל"ב סכ"ח ע"כ. ולפי הרשום נראה ראיו למדין מן הכללות.

ובאות ר' בתב ו"ל. יש ליוהר. סצינו שבותבים הפוסקים בן. וכונתם רכז הדיון אסור ע"י מכתב לחוקי' ע"ד התום שבת (קכ"ג) שכתבו ויש ליוהר וכו' ואלו הרא"ש ומו"ש ע"י ש"ח כתבו בלשון אסור ע"ש. וזוהו אפשר ליישב מה דהונו בה רבנו קרישי ע"ד המוד רבין שתפות עם העבדים דבאור"ח סי' קנ"ו כתב יש ליוהר וכו' ואילו בהג"מ סי' קפ"ב כתב אסור להשתתף וכו' ע"י להסמ"ט שמעון הב"ר הרב"ר מנחם בסי' קנ"ו וע"ל באות שאח"ז. וע"י מוד אור"ח סס"י ג' ויוהר לכל יאחו באמה כ"ו. הרי רבאיסוד חסר ועלו פלילי נקם לשון ויוהר. ואי"ל דזהירות קאי לגבי נשוי שהוא מסרות חסירות כמ"ש בב"י. דא"כ הול"ל יוהר וכו' אף בנישוי ולא ואף. ותו דהמוד נופיה באהע"ז סי' ב"ג כתב ובסוד אור"ח כתבתי דגם נשוי אסור ש"מ דיוהר רבאמר היינו אסור. [א"ה ע"י ברמ"א אה"ע סי' קס"ט סע' כ' ויוהר לתופרו בתפירות תכופות ול"ז ע"ש ויל"ע וק"ל] [וע"י ברמ"א רס"ו ס"ט].

ולפ"ז יש ליישב מה שאמר בסכ"ב סי' חר"ל דלשון ההנה"ה שכ' דצריך ליוהר אין מכוון דמסמע דלאו מיינא הוא אלא זהירות בעלמא. ולפי נוסחתו אסור הוא כ"ו. ע"ש. ולהנ"ל נוחא כיון דאשכחו לשון זהירות אף ברבך שאסור מן הדיון וכ"ש בלשון צריך ליוהר רכשעמותו עיכובא ספי מיש ליוהר וק"ל. וע"י באות שאח"ז.

שוב ראיתי להפ"ח באע"ז סי' קכ"א ס"ד רלשון צריך ליוהר משמע עיכובא ע"ש מדעת מ"ו הב"י דצריך ליוהר הוא כסוב ליוהר. [א"ה ע"ל אות ע"ג מלשון צריך. וע"ל סי' צ"א סע' ג' ע"ש].

ובאות ה' כתב השר"ח ו"ל. יש ליוהר. כשנתבים הפוסקים כן. מוכח מדעת הרין יש ליוהר ולא משום חסידות בעלמא כמ"ל כתבו ס"ד ליוהר. ל"ב הבית השואבה בריני דברים הפוסלים בר' מינים א' י' לחלוק על הס"ז סי' תרס"ד סק"ו ע"ש. וכיוצא לזה ב' בש"ע הרב ו"ל בסי' רס"ו בקונמ"א

הס' הרא"ש אשר לפנינו ותוספותיו לא ידענא ולא ראיתיו. (כ"כ הפס"ג יו"ד בכללים בהוראות אור"ח א' ס'. וע"י בשו"ת עמרי אש כקונ"ס בית נשים סי' כ' א' ו' ו"ל. הפס"ג נתקשה בזה מהו תוספות הרא"ש. וכן בשו"ת מחנה חיים סי' נ"ד. ומלא שלא ידעו שהרא"ש חיבר תוס' על הש"ס כאשר המה מודפסים אצילנו על כמה סס' והגבוא חוס' הרא"ש בשו"ת הרא"ש ב' נ"א סי' י"ב ובסוד אה"ע סי' קס"ח וב"י סי' י"ז. ומרה"ק שורש קפ"ה. ובמבוא התלמוד כקיצור כללי המשנה ע"ש. וע"י כשה"ג ח"ב אות ת' ס"ק כ"ב שכתב דהרא"ש באמת עשה כמו תוס' סמ"ע על כל הש"ס. ודביתו בגלגל סוככים תריה. ובתשו' הרא"ש כלל נ"א סי' ב' במבוא שעשה תוס' על הש"ס ע"ש.

דרך הרא"ש להעתיק לשון הרי"ף ולי' לא ס"ל. כי הרא"ש עשה חיבורו מביב הרי"ף בסו הר"ן רק אחר כך עשה תבונה ותבון הרי"ף תבון א'. ע"י בש"ד בספרו תקפו בהו ס"ס מ"ו. והבא כס"ס מנ"ח כ' ו' א' ג'. וכתב וע"י בח"ס אה"ע סי' מ"ד ונפ"ה"ג שלא ראה רב"ר הש"ר. וכבר הניח עליו כשו"ת סל"ס [מנחת משה] חיו"ד סי' ג"ה ע"כ. וע"י בשר"ח בכללי הפוסקים סי' י"א א' ב' מ"ש ע"ז ע"ש.

ע"י כסדר הירודח באלף הששי (בהחכמים שסוד עפ"י א"ב) שכתב שאנו נסמכים על הרא"ש יותר מרב"ר הרמב"ם שכתב כל דבריו ברב"ר נבואה. כד שמעתי מגדולי קסמילוב. ועשה תוספות נקראים תוס' הרא"ש וס' המתנות. ס' שלשלת קבלה. כ"ו. עכ"ל ע"ש.

סמ מעניו הרשב"ע ע"ל אות ל"ד.

ע מהס"ז ע"י בס' שכתב רכל המחברים עד הס"ז ו"ל ועד בכלל כולם היו בעלי דוח הקדוש. וע"כ בשהס"ז מחסיד צדיקים להתיישב הרבה.

ע"א מהמנ"א. ע"י בס' מנוה"ם דף ל"ד ע"כ ו"ל. כ' בס' ס"צ ו"ל. אאמר"ד שמע ספי ההג"ה הר"א ו"ל אבר"ק טייניניג ב' שהי' פ"א אצל הרה"ק מאפסא. דיברך או מהרה"ג הסנ"א ו"ל. עמד הרה"ק האפסד סכסאו ואמר אני מניד לכה בתורת שרות מה שמעתי ממורי הרה"ק הר' אלימלך וצ"ל שאמר כזה"ל. כל המחברים עד המנ"א ו"ל ועד בכלל כולם היו בעלי דוח הקודש בעלי גי'וי אליהו ו"ל. [והגדות ערוח צ"ל בעמריה כידוע לבן קם הרה"ק ו"ל מסכסאו ואמר כנ"ל בתורת ערות בשם רבו הק"ל] ואח"כ ישב על סכסאו כו' ע"ש].

ע לשון אמר שנמצא בפוסקים וש"ע. אם היו דתי. כזה ע"ש כשרי חמר סי' מ"ז אות א'. וע"י שו"ת מהר"ש ח"ג סי' צ' שהעיר מכסה מקומות דאפשר הוא רבך ברוד. ומכמה מקומות דאפשר הוא אינו דבר ברוד. עשה.

ע"א לשון משמע. או מוכה. כהפוסקים אם הוא אף ברבך שמפורש להריא. ע"ש בשו"ת א' ב'.

הוא לכתחלה ע"ש. ועי' עוד בניטין (ט"ו). ובסנהדרין (כ"ב): כחוס' דה' ותנו ובשבתות (ל"ח): לענין צירד לאתפוש הפצא. והרבה יש לי להעיר כזה כסתירות. ע"כ ע"ש ביד יוסף בנידון דריות.

ועי' במ"ח באה"עו' סי' עכ"א. דצירד משמע עיכובא. ע"ש (ע"ל אות ע"כ). אמנם עי' כשר"ת שו"מ ח"א סי' ע' מה שהשיג על הפר"ח ע"ש מה שציין לענין בניטין (ה') [וע"ש בש"ס (ט"ו). נ"כ] ובשר"ת מ"א ח"א סי' ט"ו. ולפלא עליו שלא הביא דברי הכ"י באור"ח הג"ל. (וע"ל ע"ד).

ועי' תשכ"ז ח"א סי' נ"א ולהנאו מ"ה הנדול ז"ל בתק"ל אור"ח סי' נ"ד וכאחרונים שאסף איש מהור מ"ח התב"י"ה ז"ל כנניו חיים א' צ' ע"ש. ועי' מ' יד אהרן אור"ח סי' ל"ב הנב"י דשקיל וטרי כהא אי צירד לכתחלה אי לא ובתד"ר ב' ח"ל ה' ז"ל לומר שלא נחלקו רבינו ומ"ח אלא בלשון התלמוד שכל דבריהם באו בדקדוק אבל בלשון הפוסקים משמע הכי ומשמע הכי, ע"ש. ועי' ברש"י ברכות (ט"ו). צירד להשמיע לאזניו. פירש"י כל צירד לכתחלה. ועי' כשל"ה ח"ד כהורה שבע"פ סוף אות ו' שהביא לפירש"י הל"ה. וכתב ומזהו שפעינו ריוורר סוכל פ' לכתחלה סמה שנאמר דמשמע אפילו דיעבר.

ועי' בס' פורת יוסף (מהר"ק ב' בעל התולדות) בשו"ח שם כהא דהמב"ח צירד נ' סניניו כו' ונכי השומר צירד כו' ומ"פ בתוס' שהוא לכתחלה אלא ש"מ דמשמע הכי והכי כו' ע"ש והכתיבו בטומרטי על יוד' סי' י"ח. ועי' עוד בסוף ספר נבורות אנשים א' א' בתשו' הג' מהר"ם ב"ץ ז"ל אביו של בעל הש"ד ז"ל ע"ש.

ועי' כתפאה ישראל (ס"ס תענית פ"ב מ"ג) וסוף פ"ו רבנורות שכתב שכמה פעמים מצניו בש"ס דלישנא דצירד משמע אף ברעבר ואין לו תקנה. ובמה פעמים מצניו בש"ס דהוא רק לכתחלה ע"ש. וכאמ"ח כמבור להראי נ"כ במ"א באור"ח סי' ס"ק ט"ו. ע"ש שהניח בש"ס דניטין הנ"ל בשו"מ וכמבור גם כן דלאו כלל"ה הוא בכ"מ דלפעמים הוא לעיכוב ולפעמים הוא רק לכתחלה כמ"ש התפאר"י הג"ל. ולפלא על השו"מ הנ"ל וכו' על השו"ת ברכת משה סי' ו' שלא הביאו דברי הפ"א הג"ל. ועי' מ"א ססי' ל"ה. וע"ש סי' ס"א ס"ע' נ' וכמ"א שם. ועי' בשר"ח חלקם הנללים מערכת א' אות צ"ג. ע"ש.

ובדא' דלישנא דצירד עי' עוד במ"ש ע"ד יוד' סי' רפ"ח ס"ב דמשמע לכתחלה ע"ש. אך ע"ש כסי' י"ד הנ"ל ודסי' ע"ד א' סק"א דמשמע צירד לעיכוב ולפסול אפילו ברעבר ע"ש וכ"כ כהראי בש"ד בסי' ב' סק"א דהרמב"ם ע"ש. אב"ו ע"ש בש"ד ססי' י' דאינו לעיכוב ע"ש בפ"ג. אב"ו מה"מ' שם משמע שהוא לעיכוב. ועי' פה"ש סי' ב' ס"ק ס'. ועי' במ"ס הליון (נ'). בתוס' דה' אין השומר צירד כו' דכ' דמשמע לכתחלה. ועי'

א' נ' בני יש להחמיר דעל הרוב משמעות הלשון הוא שהוא חיוב נמור להחמיר אלא שנמצא נ"כ לשון זה דכבר שהכוונה לומר טוב לחוש ע"ש כו' עכ"ד השו"ת. ע"ל אות ע"ה. ועי' בשו"ת ח"ו באסיפ"ד מערכת ה' א' י"ד בענין דשם שכ' דלשון זהירות משמעותו על הרוב הוא כדבר שאין בו איסור כחר מן הדיו, ע"ש. (וע"ל כפנים בסי' פ"ו רין כ"כ ע"ש).

ועי' במסא אפרים סי' תק"צ כאלף למסא כסע"ו כמ"ש"כ שם שיש לזוהר נראה שאינו רק והזיחת כלבו, אבל לא כדעבר ע"ה, כו' ע"ש. ועי' בח"ד ססי' ק"ה. ועי' בש"ע אור"ח סי' תנ"ב ס"ע"כ וכמ"א ומצ"ה שם ס"ס ז' וכש"ד יוד' סי' צ"ה ס"ע"ג נ"כ. **ועי'** כש"ע ח"ר"ם סי' מ"ה ס"ע' י"א. צירד לזוהר כשתחמין ויש חלק לפני תחמין וכו' וע"ש בס"ע"כ ובה"מ ס"ק י"ח דהר"ם כתב דיש פלוגתא כזה אם חתמו כן אם השמר נפסל ככר ע"ש. וע"ש כה"מ' דמהמור שם משמע דיש פסול כזה כו' ודע"ג רב' בלשון צירד לזוהר אין כזה כלום וכו' ע"ש. וע"ש ככ"י נ"כ. וע"ע. ועל"ס אות שאח"ו.

ע"ג לשון צירד, כשכתבו הפוסקים. נראה מדברי הסור יר"ר סי' רע"ד דאפילו ברעבר פסול. שכתב שם ואם חסד אלה היונין כתב הרמב"ם שאינו פסול [ע"ל ק]. ויראה כיון דאמר רכא ו' אותיות צריכו יונינו מעכבין. אם כן סוכר דפירוש צירד שמעכב ועי' במ"ו סק"ה. [ובש"ד סק"ד ר' דלישנא דצירד אינו מורה אלא לכתחלה ע"ש]. וכמור אור"ח סי' ל"ב כ' וצירד שיבתכו מימינו. וכו' ב"י ודברי רבינו סחומים שלא כתב אם פסול ברעבר כשכתב בשמאל עכ"ל. ולפ"מ כסי' רע"ד נראה כמבור דסוכר הסוד דצירד משמע דיעבר. ומההימ"ו על הכ"י שלא העיר כזה. גם כמור אור"ח סי' ר"ם ב' לענין ברכת הגומל דאם בירד פחות מעשרה א"צ לחזור. דלישנא דצירד לאורי' באפי עשרה משמע דוקא לכתחלה. והכ"י שם כתב ואין ריוק זה נבון בעיני דאררנא לישנא דצירד משמע שיש עיכוב דבר. עכ"ל. ב"כ בתשובת יר יוסף כסימ"ן ב"ה [ועי' בש"ע אור"ח סי' ל"ג ס"ע"ג. עוד הרעויות כו' וצירד שיהי' מעובר לשמה. ע"ש. והאי צירד לעיכובא הוא אפילו בדיעבר כמ"ש הרמב"ם פ"ג מה' תפילין ועי' במשנה כהורה שם].

ועי' בבאר שבע בשו"ת שם בסי' כ"ם דנשאל דברי מי קיימים כמ"ש"כ הסור סי' ר"ם כו' (כנ"ל) וב"י השיג עליו כו' (כנ"ל). י"ל שהרין עם הסור כי נמרא ערוכה היא דלישנא דצירד משמע דוקא לכתחלה ברפ"ב דניטין כו' ומשני אי מהא ה"א צירד וכו' לא אמר כשר ע"מ"ל. וכן אשתכח בירושלמי רבנרות סוף פרק אין עומדין נבי' נ"כ אור"ח צירד שיהי' החון ישראל. והאי צירד נמי משמע דוקא לכתחלה כו' עכ"ל ע"ש.

וב"ד והאי הג"ל כתב עור. לענין בעירובין (מ"ה) דלמא צירד ואין לו תקנה קאמר [ועי' ברכות נבי' נ"כ אור"ח צירד שיהי' החון משמע דצירד לכתחלה לפי הספקנא. וכדריש ניטין קאמר הש"ס הא הני הרה וימנא צירד שיאמר כפ"ג וכפ"ג ומשני אי מההוא

ועי' מס' ברכות (מ"ה) הג"ל. ועי' מס' יומא (ס"א): ע"ש. וע"ל סוף אות התקדים ע"ש.

ועי' בש"ע אהע"ו סס"י קל"ג צריך שיה' התחייבות יכשות וכו' בב"ש וס"ו דאין עיוב ע"ש ונדרס"ו ס"ו. ועי' בה"ט ס"י קס"ט סק"לא ע"ש. ועי' בס' שרש מיעקב ה"ג בסו' רע"ד ובסו' ב' בשורש מיעקב הראשון באורך מזה ע"ש. ועי' בחיבורי לאהע"ו סו' ק"ל דין ת"רו שהכתיב כל הג"ל נ"ב ע"ש). ועי' בשו"ת הג"ל חלק ס"ו מערכת צ' כלל ה' ע"ש בזה. (ועי' שו"ת צבי תפארת סו' מ"ה ברה"ו ולכאורה ע"ש אי לשון צריך מה"ת משמע או מדרבנן ע"ש). ועי' ש"ע אורח"י סו' שס"ג סע"ג. וע"ש סע"י וע"ש בס' הור"ש. (ועי' ש"ע אורח"י סו' ל"ו סע"י ג' צריך לתייג שעמט"ו נ"ז וכו' לא פסל. ועי' שו"ת סוב עין סו' ח"י שכתב רגם התשב"ץ ח"א סו' נ"א כ' בפסיקות דלהרשב"ם שעמט"ו נ"ז למצה ולא לעיכוב.

הנ"פ רמסמעות הלשון הוא דהוא רק עצה מוכה אבל א"צ אמירו לכתחלה ונהלץ עליו וכתב, שהוא מן הדין לכתחלה. ועי' פת"ש בסדר הגמ' ס"ק ח"י רמוב שכתב הש"ע לכתחלה בעלמא הוא ולא לעכב. (שו"ת בכללי הפוסקים סו' מ"ו א' ו' ע"ש) וע"ל אות נ"ג. ועי' וע"ל אות התקדים.

עו לשון דניל המוכר בפוסקים. היינו תרו וימני. (ש"ך יו"ד סו' רכ"ז וסמ"ג אור"ח בהפתיחה בהכללים. ועי' פס"ג בא"א סו' תקצ"ו סק"ב ע"ש. ועי' בשו"ת ה' ס"ו במערכת הרי"ש בכלל ס"ו מהרבה פוסקים כזה ע"ש.

עז לשון ליכא פקידא. (ולשון אין חשש) כשכותבים הפוסקים. משמעותו הוא דאף לכתחלה שפיר רמי. כ"ב כ"י כאע"ו סו' קכ"ה כו', ונראה דכו הוא גם כן בלשון אין חשש כו'. ומכריי הלחם רב כו' נראה דלא בריא ליה בלשון זה או חשש דהוא לכתחלה כו' ע"ש.

ולשון לית לן בה האמיר בש"ס ופוסקים בעניני שבת. משמע רמזת לכתחלה כו' ובשאר ענינים יתכן לפרש לשון לית לן בה על דיעבד כו' (שם בשו"ת א' ו' בכללי הפוסקים סו' מ"ו).

עז לשון נכון לעשות כשכותבים הפוסקים. לשון זה הוא משמע לי דהוא סעד תומרא ולא מדינא ולעיובא. אך ראיתי בשלחן נבוח בכלליו א' נ"ו שכתב אין לירדק מלשון נכת שכותבים הפוסקים דדוקא לכתחלה ולא דיעבד. מהרי"ק קולין שרש ס"ל בנה"ג פ"ג ע"כ (שם בשו"ת א' כ"ג). וכבר י"א ע"ש שהביא לבנה"ג הג"ל. ע"ל אות נ"ג סענין נכון לחוש כ"ב בהפס"ג אור"ח בהפתיחה בסדר הגהגת הנשאל סדר נ' אות או מוכ לחוש או יש לחוש. או לכתחלה יש לחוש. ע"ש. וע"ל אות ע"ה.

עח כשכותב הפוסק איוה דין. ומסיל תנאי אם יסכים עמי רב (פ'). נראה מכריי השל"ג בשו"ת אהל יוסף סו' ל"ח דאם הרב הוא לא הסכים עמי. הרי א"כ נתבטלה דעת אותו הפוסק והאהל יצחק חיו"ד סו' מ"ו חולק בזה וסובר דמה שכתב הפוסק בו הוא דעתו אלא שכותב בו דרך ענוה. ע"ש. גם בס' חקקי ל"כ ח"א סו' נ"ז כ' שכה"ר רד"ק הפוסקים לכתוב דרך ענוה ע"ש ורמזו כס' כל החיים דף כ"ה.

האמנם מדברי הרמב"ם נראה דכל שהרב הוא לא הסכים עמו לא נחשב סברת אותו הפוסק כלל כו' ע"ש. וכנ"ד הבני"ח סו' ע' הב"ד הפת"ש כאה"ע סו' קכ"ט ס"ק כ"א. שכתב דאין לסמוך על העכה"ג דאף הוא לא כתב להתיר כי אם לצדד וסוים שלא יועיל עד שיסכים הצ"ע. והרי בל"צ ב' לשרוף הגמ'. ע"כ.

וקצת תימה על האהל יצחק רבחו"ם סוס"י ס"א הכיא דכרי הרב"ם הג"ל וכתב שכ"כ המהות שמואל ע"ש ולמי הנראה הוא היפך ממה שכתב בעצמו בחיו"ד הג"ל דאינו אלא רדך ענוה.

ולשון אינו צריך שנכתב בכ"ט. אם ר"ל אי בעי עביר. או ר"ל אינו רשאי. בזה עי' בשו"ת ח"א בהכללים מערכ' אל"ף אות פ"ג ע"ש מזה. וע"ש ח"ו כפאת השרה מע"ל א' אות פ"ח. וע"ש ח' י"ב במערכת ר"ה כס"י ב' רף כ"ב ר"ה ולא כו' ונראה כו' ע"ש. ועי' ס"ו אע"ו סו' ס"ב סק"ו. ובצני תפארת סו' פ"ד סוף אות ד"ל

עך לשון יש מחמירין שכ' רס"א (ולשון יש להחמיר). בזה עי' בשו"ת הל"ק"ם ח"א סו' רצ"ג שקבלה כידו מכותיו והיבא דנקם יש מחמירין דעתו דהעיקר בהמקליו ודק לחומרא בעלמא מחמירין ע"ש. הובא בס' גילוי דעת על יו"ד סו' ס"ד ס"ס י"א. וע"ל בפנים סו' ס"ד דין י"ס ע"ש).

ועי' בספרו שו"ת מהרש"ם ה"ג סס"י פ"ח וו"ל. לשון יש להחמיר. מוכה הדין רק סעד חומרא ולא מדינא וכו' להריא בסו' יו"ד סו' נ"ג סק"ה. נדולה מו מבואר בג"ש סו' ל"ט סס"ס ס"ג דמרב' השמ"ת יש לאסוד מוכה רבהפטר מרובה מתה. ועי' תשו' שע"פ סו' ס"ד בוא דאהע"ו סו' י"י סו' י"ד בהג"ה רכיון דנקם ויש מחמירין מוכה רס"ל רהוי רק תומרא בעלמא ולא מדינא ע"ש. ועי' בשו"ת סו' ל"ט ססק"ה כמ"ש שדסק"ר ס"א בצחוח לשונן ונקם ויש מחמירין ולא כתב ויש אומרים דלא מדינא אסוד רק בתוהת עגם. ומכ"ש היבא דנקם ויש להחמיר פשיטא רהוי רק חומרא בעלמא. עכ"ל (וע"ל באות ס"ו. וע"ש אות ס"ב. וע"ל אות שאת"ו).

עז לשון סוב לעשות כו' וכו'. כשכותבים הפוסקים. משמעותו רק לכתחלה הוא. וכן סוב ליוהר. לכתחלה משמע. ועב"פ משמע מלשון זה רמן הדין הוא לעשות בו ולא מדינת חסידות בעלמא. ועי' להרמ"ם בר"ס אורח"י סו' ל"ב ת"ל רמוב להחמיר. ובהג"ה שם ס"א כתב ונ"ל דיש להחמיר. ע"ש וכבר כתבתי (ע"ל סוף אות ע"ב) דעל הרוב משמעות לשון זה (יש להחמיר) הוא מן הדין. אך עי' בס"א סו' ש"כ ס"ק כ"א וע"ש בפה"ד א' ח' וסוף חיו"ד כתב בספר בר"י סו' תקפ"ו א' ו' דלשון מוכ להחמיר משמע דאינו חומרא מן הדין ואמרות מהרורת כתב בשם

ועי' ישיר לב בו' ומשמע היא רכ"ע מודו רשלא מינינו לאותו הרב שהלך על הפוסק עברינו כסבתו הפוסק. ואין שום מערת מפני מה שב' אם יטכיס בו' וכן אורח לצדיק משום ענוה בו ע"ש. ובסר"ם סי' ק"צ ס"ק נ"ב (ר"ה ועוד ראייה) כתב, ואף שסיים שם (בשרות מעי"צ) הגני כתב רבתי להלכה ולא למעשה עד שיטכיסו עמי במעלי הוראה המפורסמים. ש"ם דבריו נבונים מלחא בפעמא ואין כאן סקום להחמיר בו' ע"ש. משמע ברבתי רבתי תלוי בשיקול דעתנו. והנחפה בכסף חיר"ד סי' ח' סיים. כל זה כתבתי להלכה ולא למעשה עד אשר יטכיסו אתי בו' וחזינא לתלמידי בברכי' יור"ד סי' ס"ד שהביא תשובת רבו הנ"ל והשמים ש"ס בסיום תשובה הנ"ל בו' ונראה קצת דעתנו תלכל בין חומרא לקולא. ובהוראת הג' נב"י ח"א אור"ח סי' י"ר סיים. כל זה נראה להלכה ולא למעשה עד אחיישב כרבי ומתכאר ש"ס כספר תשובה מאהבה שהביא בפת"ש יור"ד סי' ש"צ סק"ג דהיו מורים כמותו. גר"א רסברי אותם המורים דאע"פ דלא החלים הדין עד שתיישוב ס"ס דעתו בו הוא חק ררד ענוה בו"ב.

וכן בהוראות באר המים סי' ב"א שהביא העיקרי הר"ם האור"ח סי' ב"ו א' ה' כבודו כנוף תשובתו שלא החלים עד שיטכיסו עמו בעלי הוראה בו' ובכ"ו העיקרי הר"ם סמך בכל כחו עליו ועשה בהוראחו ע"ש. ומרן בס' שיר"ב יור"ד סי' קכ"ג א' ח' כתב על השבוי"ח ח"א סי' ס"ב ואורח מישור דאע"פ רמל מסיים וצ"ע לרינא ומר מסיים דאין דעתו מוכרעת בלי הסכמת בעלי הוראה, מכל סקום דעתם דשרי. ע"ש. (כתור"ד השר"ח הנ"ל אורח סי"ז).

ע"ב בשנתבים הפוסקים איזה רבך בשם איזה ספר, ומסיימים. עכ"ל (ע"ד כנא לטונו). יש לפרש שהכוונה הוא תוכן דברי הספר, ולא שהוא לשון הספר כמש. (כ"ב בשר"ח הנ"ל בשם משפס צדק על תהלים שכ"ב בהקדמתו (נ') בשם הרס"א בר"מ ע"ש אות ס"ג. והביא נ"ב לההקדמה לסיפור תיקון שכתב דף ג' ע"א שהביא להר"ם בו' ע"ש.

פ לשון לצייית. אם משמע רק לשמעת. או גם לקיים. בזה עי' בשורת מהרש"ם ח"ג סי' קי"ג ע"ש.

פא לשון מיעוט, ולשון ב"ש. הנאמר בכ"מ. כתב כמחצית השקל סי' תרמ"ה סק"ו לחלק ביניהם. ולשון. מיעוט

נוכל לפרש רכ"ש כשר (רמיעוט לאו כ"ש לנמרי קאמר) ורק נכוית או כמפה פוסל, אכן לשון. כ"ש. אי' אמשר לפרש אלא כ"ש ממש ע"ש באורד. אמנם עי' בס' פני אר"י דף ס"ו שהקשה עליו רבמחזקת"ה אשתמטתי' ממנו רבתי הש"ס בביצה (ס"ו:): תנן אכלו או שאכרו וכו' שייך ממנו כ"ש סומד וכו' לא ראית בי' נויית. ופירש"י שם ר"ה לא דאיח כי' נויית ולנבי ככר שלם קרי לי' כ"ש. עכ"ל. הרי לפניך ראה דאמר בלשון. כ"ש. אפ"ה לאו כ"ש לנמרי קאמר אלא הוא כ"ש שיעורו נכוית (ועי' כיוצא בזה בש"ס שכתב (צ"א) ר"ה מהו רחימא כ"ש לאפוקי מנוגרת ולעולם עד ראיכא נויית. ע"ש). ואי"כ פעתה לפי זה

פא לשון לאלתר (ולשון בשעתיה וטענה) המבואר בש"ס. אין פירושו תיכף וזמיר. רק כשיהיו קצת. (עי' בשורת"ס ח"א חאה"ע סי' כ"ד והואכ כסוף ספר מגר"ח ככללי חש"ס כלל ד' אות ס"א. יע"ש מה שכתב רגם לשון בשעתיה גם כן אין פירושו דוקא כשעה ולפעמים הוא רק רגע. ע"ש שהביא ראוי' מתרגום אונקלוס פ' תשא. רגע אחר אע"ה בקרבך. ות"א שעה חדא אסלק מכוניד יע"ש בהג"ה סכהס"ח ס"ח שהביא עור ראוי' ש"סם ר"ה וע"ע ברא"ש בשבת פרק כלל נדול סי' ד' וע"ע במ"א רס"י צ"ג מ"ש בשם תר"י רכב"ס דקאמרי שעה. הפירוש שעה מועטת לכר סוכרות (ל') ובש"ע שם. רשם שעה א' מ"ב ביום. וע"ע בש"ך כיו"ד סי' פ"ס ס"ק ס"ג. וע"ע בנוב"י חאה"ע סי' כ"ח עכ"ל). ועי' כשר"ח חלק י"ג מערכת הלס"ר כ' י"ח וז"ל. לאלתר. יש לשון זה בש"ס ואין פירושו מיר. עי' להרבנים קהלת יעקב כמענה לשון ח"ב א' ל"ג. פתח הריב"ר. וזכר רבתי. נגזי חיים. ובספר משכנות הרועים (לנ' מערבי) ציין על לאלתר תשו' הריב"ש בו' סס"י פ'. ובכר סרח וכתב תורה רב"ק כמענה לשון הנ"ל ע"ש ובשו"ת זכר יהוסף (להנאכ"ד שאוויל) בא"ח (בר"ה וכו' מה ששאל) הראה בזה בקיאות נפלאה כדברו בקודש. עכ"ל השר"ח).

ועי"ע בהר"ש פ"ו דרמאי סוף ס"ב רסע"ש למחר חשוב כמו לאלתר. ועי' בספר תפארת על יור"ד (להנה"ג מהר"ד צדוק הכהן מלובלין) ח"ב סי' ב"ח אות י"ז דהביא להר"ש הנ"ל, וכתב דר"מ סתימת לשון לאלתר בדברי המחברים וראי משמע מיר ממש. ובלשון לאלתר סתם ככ"מ כתלמוד נ"ב. עכ"ל. (ולפ"א על הגי' הנ"ל התפארת"צ שלא ראה כלל לרברי הגי' הנ"ל). (והנה לפי דעת הפוסקים הנ"ל דלאלתר בש"ס אין פ' מיר. יל"ע לפ"ו כמה שאומרים בלי"ו ר"ה ול"ו לשנה טובה תכתב ותחתם לאלתר רחיים. ואפ"ל לפ"ד התפארת"צ דלשון לאלתר ברברי המחברים וראי משמע מיר ממש ננ"ל. מכ"ש ריי"ל בלשון בני ארס בו. וצ"ע).

פב לשון רשאי. או רשאי. או אין רשאי. אין רשאיין שמבואר בתלמוד כמפ"ע. הכוונה חיוב ולא איסור (עי' תוס' חולין (ג"ד ע"ב:)) אין בעל אומנות. וע"ע ס"פ ח' דערבין כהרע"ב ובתפארת ישראל שם. וע"ע בתוס' קרושין לג' ר"ה אין התלמוד רשאי. וע"ע בנוב"י מה"ת חאה"ח סי' צ"ד (במגר"ח כ' ר' א' ל"ו).

ועי' כשהר"ר ח' ס"ו במערכת ר' כ' נ"ו וז"ל. רשאי. לפעמים יתפרש לשון חייב כמו לא תהי' לו כנושה. דמתרמי' כרשיא. כ"כ הנוסח' חולין ג"ד ר"ה אין. (וצל"ע במקומות המצויינים שם ע"ג ובכפ"ל הנ"ל) אמנם כ"כ אין. ומהרת המים בשריס א' ס"ל הכיאו. ובס' הק' עכורת ישראל פי' על

- על עבודת יוה"כ כרף ס"ח סוף ע"א כ' וז"ל, ואפ"ל רמ"ש
 שהוא רשאי למבול אותה כחול מלח רשאי רוצה לומר חייב,
 וכמו שאמרו בפ"ק דקרושין (ל"ד:) אין בעלי אומניות רשאים
 כו' ופי' שם התוס' לתר פירושא. ורשאים היינו חייבין. וכן הוא
 דעת הרמב"ם בפ"ז מה' ת"ח דין א' וכמש"כ שם מ"ח כ"מ
 והסוד יו"ד סי' רמ"ד כו' ע"ש בעכד"י. ע"ש בשד"ח.
- פג** לשון זמנין, אי משמע רק ע"צ המיעוט ולא שכיח. כזה.
 עי' בשו"ת מהרש"ם ח"ד סס"ו ל"א ה"ב בזה ע"ש.
- פד** לשון קסיע, אינו אלא לשון קשה. ודעיקרון של שרשי
 סממנין נמי קרוין קסיע (רש"י שבת ס"א סוף ע"א).

עמי עשי

כי יסלא מסך דבר למשפט וקמת ועלית אל המקום (הרבים יחד)

אל תסג גבול עולם אשר עשו אבותיך
(משלי כ"ב).

כפר

תשובה כהלכה

מדרבנים הגדולים הגאונים הצדיקים מאורי הגולה
שבמדינתנו ומדינת אונגארן ופולין שברוסיא היזו.
מכרד ומלבן לאמתה של תורה אשר כל טוית הנוגע
לגרעון זכות עניי אהיק בקופות הרמבעהיג עד הבייד
שבאהיק יבא דבר שניהם. ורק שמה הוא מקום המשפט.

▽▽▽▽

לרש רק באהיק נעמוד לדין לסיק.

△△△△

בראס א. ה. וזניק. מססיק להצדהמלטות. דיוהובין (נאלציען).
זנת תעריב לסיק.

המכתבים והתשובות מהרבנים הגאונים הצדיקים שליט"א
סדרנו עפ"י סדר א"כ מדעירות עד סוף התיבה על בן אין
בזה דין מוקדם ומאוחר.

ספר תולדות

רבינו מנחם עזריה מפאנו

כולל

תולדות ימי חייו וקורותיו. תכונת נפשו ודרכו בקודש.
פרשת גדולתו ושלימות חכמתו. שימת עין על מאמריו
המהורים. תכנם ואיכותם. מעלתם ויקר ערכם.

ערוך כטוב טעם ודעת, עם הערות רבות ושונות.

מאת

יהודאריה ליב בכ"ר יעקב הי"ו

יכונה ונאידיסלאווסקי.

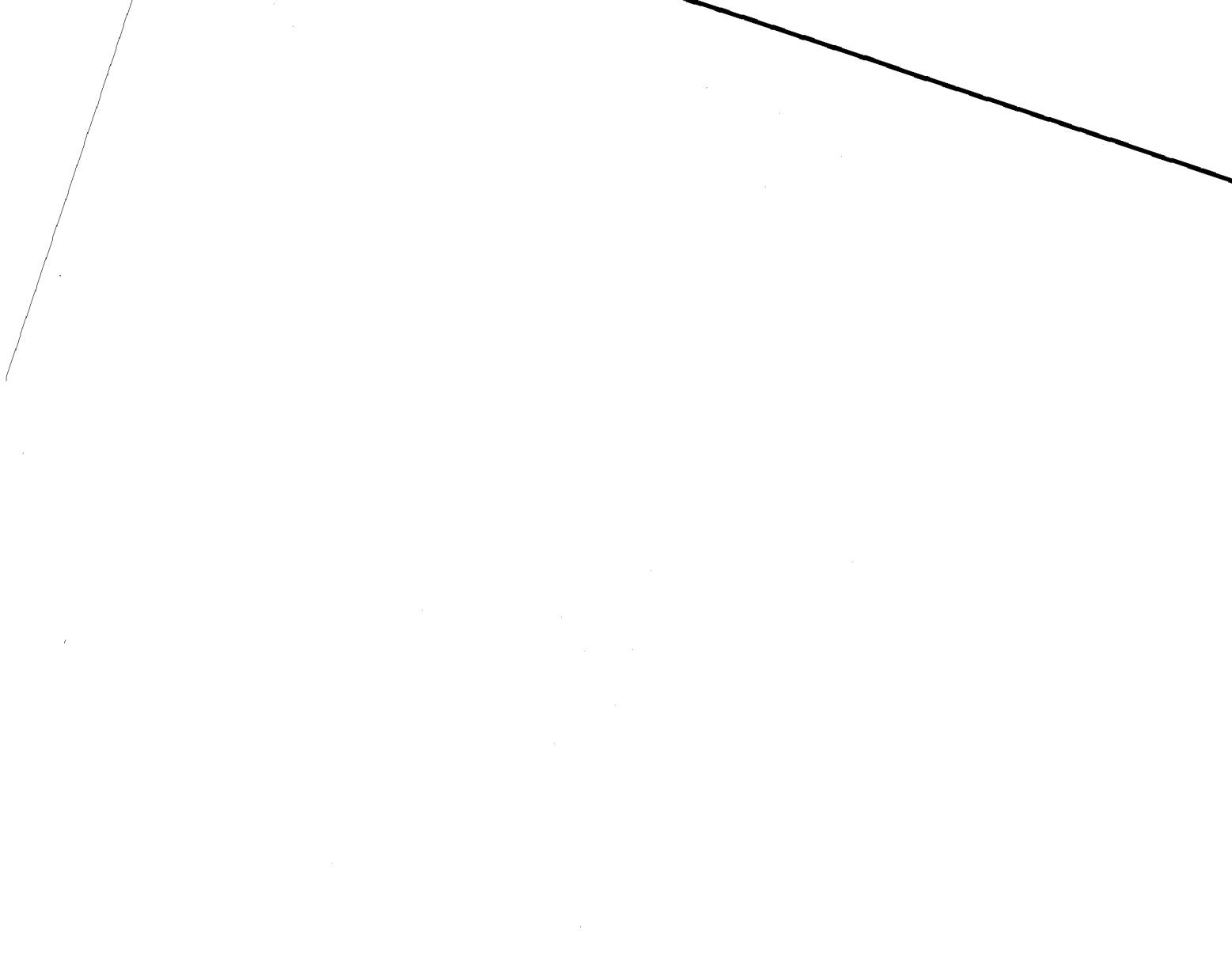
פעטרקוב

אצל ר' נטע קראנענבערג נ"י.

שנת התרס"ד לב"ע

СЕРЪ ТОЛДАТЪ ГАРМА

Типографія Ш. Велхатовскаго ПЕТРОКОВЪ 1903.

הלכות אבר מן החי

ודיני לפני עור לא תתן מכשול ואפרושי באיסורא

יורה דעה סימן ס"ב סעיף א' וב'

(א) שאלה

אימת אסור משום אבר מן החי, ואבר ובשר אדם מן החי, מהו, (ובשר מן החי (תע"ל דין כ"ג וכ"ה) ואימת אסור להושיע לבו נח, ואשה אי אסורה ל"כ להושיע לכו"נ, ומענין בן נח קטן.

מבואר

בש"ע דאבר מן החי אסור בין כנהמה בין כחיה בין בעוף (חזק ברנים וחכמים דאינו נוהג, (כר"פ. פ"ר), פס"ג), ויש להסתפק אם ס' בבני נח הריז כן ברנים וחכמים. ובספר ערוך השלח הביא להסתפק כן, והעלה דאולי אין איסור אבר מן החי נוהג בהם כלל ע"ש ע"ש.

ודוקא

במהורים, (וברוקה סי' חס"ה איתא שאבס"ה נוהג גם כסמאים ואולי הוא ס"ס, כ"כ בס' הלכ"ע, ועי' בס' יהושע כפ"כ סי' רנ"ח וסי' תצ"ח כ"ש כזה רחב כנה"ט כשם הסוד דאינו נוהג כסמאים ע"ש, ועי' בס' ררכי תשובה סי' ס"ב סק"ט ובס"ק י' כ' דבשלחן גבוה העלה לרינוא רבטהורים אסור וחייב מלקט ובסמאים אסור ובסוד ממלקות (על"ק סוף דין זה) והנפ"ס שיש בזה אם נוהג כסמאים, בזה עי' בפת"ש תע"ק דין י' י"ה, (ורכח"ש) עי' כנילו רעת א' ג' וז"ל בראש יוסף חלוין (כ"כ), חירש רבשר מה"ח י"ל דנוהג אף כסמאה, והעירתי חכם אחר מש"ס מעילה (כ"ו), וחוס' ר"ה ור"י וכ"ו הרמב"ם פ"ד מ"א הי"ז שג' דח"ו מבשר נבילה וח"ו כשבר מה"ח מן הסהודה ואכלו לוקה וכו', ומוכח דרוקא מן הסהודה ולא סמסאה, עכ"ל. תע"ק ר"ה אבמ"ה, תע"ק דין כ"ח.

לפיכך

אבר הפורש מן החי בין שיהי בו בשר גיריו ועצמות, בין שאין בו אלא בשר לכה, כנוו דלשון ומחול וכליות וכיצים (ש"ך) וה"ה כבר כשהיא שליטה, (עי' פמ"ג), ואפילו הפורש מהנהמה ועיריון היא בחובה, כנוו שתתחזק מהמחול או מהכליות ונשארה החתיכה כתוכה אסור ולוקין עליו משום אבר מן החי ואסור ליתנו לכו"נ (עי' פמ"ג), (תע"ל דין כ"ח, תע"ל דין י"ב בשם ס"ת דאם אין העונ"ס יודע שהוא אבר מן החי ושואסור לו אם הישראל עובר על לפני עור בזה, וע"ש משאר פוסקים בזה).

(ואבר)

שאינו עליו בשר כלל, רק כולו עצם וניד כנח ארכובה, בזה ע"ל דין כ"ו אי אסור כסוד אבמ"ה).

אבמ"ה

לדוקה, ככונה, כח שאכלו אבר שלם או חצי, (כ"פ הר"ם) ואם חלש כוית זה בחזק (קורם שנתנו לתוך פי'ו) אין לוקה, הא לא שיש כוית אבר בחצי אבר לוקה כסמאה, דלא כתוסי, תנפ"ס לערות וכדומה (פמ"ג כש"ד סק"א), ועי' בספר ערוה"ש בזה ע"ש, ועי' ברכח"ש דס"י זה מה.

חצוי שיעור אסור מה"ח (ס"ז ועי' פס"ג) ועי' בשר"ח הנל"ק ע"ש בכלל ס' מרביי הפס"ג ע"ש ועי' בדרבח"ש סק"ג ע"ש, עי' בספר דברי האונים כסוניא דח"ש, וז"ל, ראיחי בספר אחר [א"ר, הספר הלוח הוא המ' חנוכת התורה, שכ"כ שם בסופו ברף ס"ו ע"ב, ועי' כש"ד סק"ג] שכחב דבאבס"ה אף לר"י ח"ש מתוך מה"ח, דלהטעם דח"ש אסור משום חוי לאצטרופי והנה קיי"ל דבאמ"ה אינו חייב רק באכל בפע"א שיעור שלם אבל לא על ידי צירוף אף כבא"פ, ע"ש בחולין ס"פ ניר הנשה, וברמב"ם פ"ה סה"ל מאכלות אסורות, אם כן לא שירי בזה חוי לאצטרופי, ומס"ה חצי שיעור מתוך מה"ח, והכו, עכ"ל, (עי' בס' י"ר אלעזר סי' כ"ה ונ"ס, שנשאל מתכם אחר, לדעת ר"ל דס"ל חצי שיעור מותר סה"ה, קשה איך משכחת היתר מצטרף לאיסור דחיינו חצי זית היתר וחצי זית איסור מצטרפין לכוית לחייב עליו מצטרפיהו (בגוד ששרה פתו כיוון כ"ו) והלא ח"ש אינו אסור כלל מה"ח ראה מותר לאכלו, וע"ש מה שתייר בזה, ועי' כש"ד ח"ב בהכללים מערכת ח' סוף כלל ר' שהביאו ג"כ, ושהוא קשיא חזקה, וע"ש מה שעלה על דעתו לתרץ זה, ע"ש, ועי' בשר"ח אורח לחיים הנל"ק ס"ש לדעת ר"ל, איד אפשר דרמב"ם אפילו באלף לא בטל, הא אינו רק ח"ש כיון שאינו כברי אכילה פרם ובשלמא כסכ"ע לר"ת ורעיסיה דהוי דאורייתא כו' ל"ק לר"ל דהוי ח"ש, דארדבא ההיתר נהפך לאיסור והוי כהיתר מצטרף לאיסור אבל כמב"ם כו' ל' דהוי ח"ש כו' וע"ש מש"כ בזה ע"ש תע"ש בשר"ח אורח לחיים תאור"ח סי' ו' וז"ל עי' כפס"ג בש"ד סק"ג שצידד לומר גם באמ"ה יש להתיר ח"ש סמטעם דח"ש למדו מחל"ב, ורומיא דחלב בעינו שאסור לעולם כו' ואכס"ה יש היתר לאיסורו כשחיסה כו' ע"ש, ויש לדחות דלזה שנתלש אין היתר עור בשחיסה ושפיר אסור בת"ש אבל אינו כרוך כ"כ ושפיר הוצרך הסוד להשמיענו דח"ש אסור באמ"ה ומתורץ קשיית הכ"י שם, עכ"ל, וע"ש מהו ועי' לקטו בפתיחה לככ"ח אות ר', ובס"י פ"ו דין ב' ע"ש, ועי' בשר"ח יד יוסף סי' ע"א בשם לב אר"י וס"ש עליו ע"ש, וע"ל סי' ס"ה דין כ"ג הא משמו (ועי' בס' נילוי דעת על יור"ד סי' א' ר' ע"ש בזה, וע"ש סס"י ס"ה לענין חצי זית רס ע"ש, וע"ל סי' ע"ב דין רמ"ו משמו) וע"ל רס"י ס"ו משמנו.

בחצי

שיעור שיאכל עצמתו לכה אין בו איסור, כבכל איסורים ודוק (ערוה"ש).

אבמה"ח או גיד הנשה אין לוקין עליהם שלא כרד אכילהו. ונפ"מ סלוקין, לפסולי ערות, (פס"ג) ועי' בספר אור חרש פסחים (כ"ד) שכתב דאבר מן החי חייב אף באוכלו שלא כרד הנאמן ע"ש, וכ"כ הנוע"א וז"ל במ' דרוש חידוש לפסחים שם ע"ש, והכיאם במ' דרכ"ח סי' ס"ב סק"ג אמנם אח"כ הביא להפס"ג הג"ל (תע"ע בשו"ת ב"י סי' ל"ט מ"ש ע"ד פס"ג כזה ובריו ב"ג בשלכ"א, וע"ל רין כ"מ כציר דם מאמה"ח). (וע"ל סי' פ"א רין ר' כ"ש זכול"א ופתי"צ לענין חולה שאין בו מכה לקרע עוף חי מנבו ולהציא המטה ערם שיטום, להאיילו, ע"ש).

ע"ש. ועי' כס' השלחו ע"ש ע"ש. ועי' ככ"מ מ"ש על הרמב"ם ע"ש. ועי' בספר דבר משה ת' סי' מ' רמיושב רכרי רבני לנכות. ועי' בתשו' שמן רוקח ח"א סל"כ קטיאו חוקה על הרמב"ם מהש"ס חליו, אר עי' בספר מאמר מרדכי בפסחים (ע"ג) מש"ב ליישב לנבון ע"ש, וכן עי' בספר שם משמעון במס' חליו (מ') ע"ש ע"ש. (וע"ל רין כ"ד וז"ל ע"ש ע"ש וכסוף רין זה). (וע"ל סימן פ"ד רין ל"ג א' נידוח אבמ"ה דשרצים ותולעים לכ"ג ע"ש ות"ש סוף דין י"ז). ועל"מ סוף דין זה.

חצי

שיעור אי מזהר להרשים לכ"ג, נסתפק כפמ"ג ע"ש כמ"ז סק"א ובספרו ג"ו כלל מ"ה. ועי' בחק"ל סי' כ"ט מה שהאריר כזה, ועי' כס' ערך השלחו א' ה' שהוכיח מדברי הרמב"ם דאסור להרשים לכ"ג אבמ"ה אפילו פחות מכשיעור ע"ש והביאו בדרכת"ש סק"ג. וכן עי' בשו"ת שם אר"י בהוספות סי' מ' דאסור ע"ש. ועי' בשו"ת שו"ם מה' תליתא ח"ג סי' כ', ובשו"ת בית יצחק סי' קל"ה. ועי' במ' דע"ת כקט"א להל' מריפות א' ע"א, ועי' בספרו נילוי דעת על יו"ד סי' ס"ב אות ג' ע"ש. ועי' בשו"ת שואל ומשיב המשאי כיוסף דעת סי' פ"ו כזה ע"ש. (וע"ל רין ג' בסי' צ"ח י"א) ועי' בשו"ת ח"א בהללים מערכת ג' א' ג' באות מ"ו שהביא רכספר ערות ביהוסף סי' ו' ענף מ' כתב דזה תלוי בפלוגתא דר"י ור"ל אי חצי שיעור אסור מה"ת ולמאי דקיי"ל דח"ש אסור גם התוס' (שכפס"ג וע"ו הג"ל) מרדו דכ"ג מצווה אפחות מכשיעור כהרמב"ם ע"ש. וע"ש בשו"ת ח"י פאת השדה מערכת ג' סי' ו' סק"ב ע"ש. (ועי' לעיל בשם ר' האנונים).

אבמה"ח

כמסאים, אי מתיר להרשים לכ"ג, כזה עי' כש"ד סק"ג ע"ש מ"ש על הב"ח. ועי' בשו"ת ריב"ם שניימוך סי' מ' מש"כ ליישב קטי' הש"ך על הב"ח ודברי הב"ח נבונים ע"ש ועי' במ"ז סק"א ופת"ש סק"ג ועי' דרכת"ש סי' זה סק"ג. ועי' בשו"ת בית הלוי ח"א סי' י"ג א' ז'. וע"ל סי' פ"ד סוף רין מ"ז ע"ש. (ועי' כפמ"ג אר"ה בפתיחה הכוללת בהנהגת הנשאל ושואל סוד כ' א' מ"ב דאף כמסאים נוהג ככ"ג דין אבמ"ה, ועי' במ' ערך השלחו. (וע"ל רין ר' כ"ש ח"מ)).

ואשה

אי מזהרת ג"כ מלהרשים לכ"ג אבמ"ה מממאה וכ"ש מסהורים, כזה ע"ל רין ו' דאסורה להרשים, דנשים נמי הוזהרו בלאו דלפ"ע, ע"ש.

אבמה"ח

שנחבמל ברוב שחיסות, לירדו מה"ת שריא, ומדברנו משום כריה אסורה (עי' רס"מ), ואם נחתך האבר או כשר מהחי שנחבמל ברוב דאף מדברנו בטל הוא, אי מתיר ליתן לכ"ג נסתפק כפמ"ג אי שייך כ"ל ברוב לכ"ג ע"ש (וע"ע בפמ"ג כשער התעורכות חלק א' פ"א חקירה ג' מזה) (והיינו ליתן הכל לכ"ג א' בידור בו' עי' פס"ג באר"ה בפתיחה כהנהגת אר"ה שני אות א' וכ' וס"ג, ועל"פ ע"ש). ועי' כפמ"ג כמ"י פ"א כש"ד ססק"ג י"ב וז"ל, לאסור במימי חלב להרשים לכ"ג משום אבמ"ה כ' הכו"ם לירידה שר דלא ב' המסאין

מריפה מכמו אמו כמו יתרת אבר, והלש אבמ"ה ספק אם מחויב משום אבמה"ח (פס"ג הלכ"ע). וע"ל רין ר' כ"ש ח"מ). ועי' כס' נילוי דעת על יו"ד סי' ס"ב א' ה' שכל' לעי' בחשו' כ"ש חו"ד סי' קצ"מ שהביא ממכורות מ"ה והוכיח רגם יתרת איכא משום אבמ"ה. ועי' כמנ"ח הגל"ק.

אבמ"ה

אם שייך כבן פקועה, כזה ע"ל סוף רין מ' ה"ב בשם שו"ת ברכת יוסף ע"ש. נפל כן ח', אין בו משום אבר מן החי אלא משום נבילה, (מנ"ח כק"מ מצוה הנ"כ וספר נילוי דעת הג"ל).

כשר

אדם אימטום מאבמה"ח (פ"ה ופס"ג, וס' הלכ"ע). אבל כתשו' הרשב"א סימן שס"ד כתב ריש בו משום אבמ"ה וכשר מה"ח אף באדם ע"ש. ועי' בערך השלחו א' ה' מזה והביא כן מתשו' התשב"ץ סי' קי"ח ובשם הרא"ה והריטב"א והאבמה"ח וכשר מה"ח אסור אף כשל אדם לכ"ע ע"ש. וכ"כ כמ"מ כפ"כ מהל' סאב"א סוף הלכה ג' לרינא ע"ש. ועי' כמנחת חינוך מצוה תנ"א. (ועי' בעשרה מאמרות מאמר יטקוד רין ח"ג פ' כ"א ברה"ה שבועות שכתב רכשר אדם נספל למצות אבר מן החי ע"ש). ועי' בשו"ת יד אליהו סי' מ"ה כזה והביא ראיות מש"ס ופוסקים דאבר וכשר אדם מן החי אסור מה"ת, ומה שלא נזכר דין זה כרמב"ם וד"פ להריא הוא משום דלא שכיח, וכ' שם כנקטעה יד אדם ונפלה לתכשיל חותם ה"ל ש' דהאי כל התכשיל אסור ע"ש (וע"ל סי' ע"ט מ"י) ה"ל ג"כ ע"ש). אך מ"ש שם רגם לנכר אסור ליתנו משום רגם בן נח מזהר על אבמה"ח של אדם זה צ"ע (סי' דרכי תשובה ס"ק י"ב י"ג).

אפ"ל

אבמ"ה כעוף, וכן כשר מן החי, אסור להושימו לכ"ג (פס"ג) ועי' גם כן בשו"ת אורח לחיים דף ס"ד ע"ב אות ג"ב כהא דבשר מהחי ומ"ש על הכ"מ פ"ח מסלכים ע"ש. ועי' בפוס"מ מהר"ג סי' ר"ב מש"כ ראי' ראינו כ"ג מצווה על בשר מהחי ע"ש והוכא לקמן ברין כ"ג, ועי' כס' נילוי דעת על יו"ד סי' ס"ב מזה ולעי' כתוספתא פ"מ דע"ז מפורש רכשר מהחי אסור לכ"ג, ע"ש. ועי' כחי יעקב סס"י דר). ועי' בחשו' אמנת שפואל שכתב רלשימה הרמב"ם טורח אבמ"ה של עמות לכ"ג, ולא הוכיח בספר ברכת יוסף סי' ל' ע"ש. (ע"ל כסי' צ"ח רין מ"ז משמו ע"ש) ועי' פח"ש סי' נ"ה סק"ג י"ד

והמטרים שיק שם והור"ד בירכת"ש סי' ק"י ס"ק ע"א ע"ש מזה
 וע"ש סי' כ"ז סק"ד והרע"ק כתב להחמיר אף בספימות. ע"ש.
 ועי' שר"ח ח"י בפאת השדה סי' ו' ס"ק ג' הנ"ל ובס"ב כ"ג
 ע"ש וע"ל סי' פ"ד ריו ג"ס ע"ש. [ועי' בעמודי אי"ש בקטנה' כללי
 תורה סוף כלל ג' ח"ל' ועי' בפניי (היור"ד סי' ג') שכתב שספק
 לפני עור להקל וצ"ע"ס מש"ס קידושו (ל"א):] ודלמא תתא ועבר
 על לפ"ע כו'. משמע דאולינו להחמיר בנ"ס לפ"ע ויש לדחות.
 עב"ל. וע"ל ריו ב"ר הג"ל]. וע"ל ריו ה' ב"ר"ה וע"ש עור בו.

ועי' בצהר התיבה מ"ש ע"ד התיבה נמא כזה. ע"ש. ועי'
 בתיבת נמא הנ"ל בנ"ס חוריע רמח"ר להושיט ספק אכמ"ה
 וצ"ע ע"ש. ועי' באור השלחו א' י' דאם חומר הספקות הם
 מרובנו מותר להושיטו לעכו"ם ע"ש ודרכנו לא נזרו רק בישראל
 ולא בעכו"ם. והביאו בשר"ח ח"א בהלל"ים מערכה ג' א' ג"ו
 הנ"ל (וע"ל ריו) וע"ש בשר"ח במערכה ו' כלל ב"ו א' ב'
 ח"ל כמה שכתבתי בשם ערוך השלחו בו' (כנ"ל) ראיחי עזה
 בלכ שומע שכתב בשם ווי העמרים דאמ"ר ח"א דחומר הם'
 ס"ס חמור מאיסור ודאי ררכנו וא"כ אפשר דאמור
 להושיטו לעכו"ם. והנה סבר זה איננו תחת יד ולא ירעיהו אם
 אטר בו מסבא או הביא ראי' לרבינו. ולער"ג דאף דהאטת בו
 רספק דאורייתא חמור סווראי ררכנו כ' סכל מקום לפס"ש
 בס"ק ט"ו ררכנו לא ינורו על העכו"ם כו' י"ל ברעה הערך השלחו
 כו' והכי מסתבא לע"ד עכו"ר. (וע"ש ברבר שאסור לישראל
 רק מדרבנא אם אסור להושיטו לעכו"ם מהש"ש סי' ג"ה סק"א
 ו' סמעת ולכ"ע אסור בו' ומהפ"ה כו' משמע רמח"ר בו'
 ובכ"ס ערה"ש ברין אבר המורל"ל דאם איסורו מרובנו מותר
 ליתן לעכו"ם ע"ש ע"ל ריו ר' הו"י. ועי' בספר עונג חיים לשבח
 בסופו כאורה חיים למעלה סי' ו' רספק אכמ"ה אסור לכ"נ
 ע"ש. ועי' בערוות הנושט סי' כ"ז שהעיר על הפמ"נ שלא הביא
 מהחב"ש וכ"פ דנראה רס"ל רספיא אסור לכ"נ. וע"ש מזה.

בששה נבילות (בסי' ב"ז) בעודו מפרסותו אין בהם משום
 אכמה"ח לכ"נ, וכפסול שחיטה בערה מפרסותו יש
 איסור אכמה"ה. ומיהו בסריפות מותר לכ"נ. ועי' סימן ב"ז
 (פמ"נ כמ"ו) ססק"א וס' הלכ"ע. וע"ל ריו כ"ד בשם ח"ם וע"ל
 ריו (ל"ו).

דאם מותר להושיט אכמה"ח לכו' נח קטן. כזה עי' בספר
 ערוות הנושט סי' ס"ב להחיר ע"ש. ועי' בס' דרכה"ש
 סי' ס"ב סק"י בשם ס' דעה חורה ככו"א להל' סריפות ס"ס ע"א
 אם מותר ליתן אבר הפרוש לכ"נ קטן והשיב דאסור כו' ע"ש.
 [א"ה. כזה יש להעיר ולהחנותו איתוהו שיעור ניהון לכ"נ שיבואו
 לכלל גדלות. אמנם נמצא בשר"ח ח"ס סי' ש"ז רבנא לכלל
 דעת וראינו אשכ"ל זר כנורול יחשב ככ"נ ואף כפחות מי"נ
 שנים ע"ש. ועי' בס' דרכה"ח (להנ' מהר"צ אאעראך) כחחר"ם
 דיני נזקי ממון סי' י"א. והנה ר"ה ב"ש חא"ה סי' ס"ז שקיל
 ומרי לענין חמץ שנמכר לעכו"ם בן מ"ז שנים ואינו יודע אם
 הביא כ' שערות ע"ש. אך אין הבי"ש תח"י ואינו יודע אם הביא
 לרברי

הסמאין ע"ש. ומיהו לחכ"א כנהררין ל"ו דם מחי אסור לכ"נ
 (ע"ל ריו ח' ה"ב) א"כ חלב ליחסר להו דם נעבר או רמיץ
 החלב סכל האברים בא. ובכ"נ לא שייך כיסול ברוב. ולא כתיב
 בהו אחרי רבים. וכבר עמנו ע"ז בס"י ס"ב אי שייך כיסול
 ברוב לכ"נ, ומאברהם יש ראייה שהאכילן המאה וחלב. עכ"ל
 הש"ך. (וע"ל ריו כ"ג בשם ס"ט"ו ושו"ת נודע בשערים). ועי'
 בנ"ס בא"פ סי' ל"ו ססק"ע ע"ב וכחשבונוהו. ועי' בספרו שר"ת
 כיא"פ היור"ד בהקדמה בר"ה והנה בסמ"ג וכו' ע"ש מזה. וכתב
 להוכיח דביטול מצויל. ע"ש.

ועי' כ"כ בספר ערוות הנושט כסס"י צ"ט רמתי"ר ע"ש. וע"ש
 בס"י ס"ב א' ב' הדרעת נוסה דהולכין בתר רובא וה"ה
 בתר חוקה ככ"נ ע"ש (וע"ל ריו ב"ג ובס"י פ"ד סוף ריו ל"ג
 ע"ש. וע"ל בפתיחה להל' תעוהות ח"א פ"א ובסמ"ג שם ע"ש
 וע"ל סי' צ"ט ריו פ"ג. ועי' בספר בית אברהם בשר"ח שם סי'
 י"ה י"ט מהא דאברהם אבינו. ע"ש דשערי תירוצים לא ננעלו
 בו' ע"ש. ועי' ספר ברם חסד על ש"ע אור"ח רס"י חסמ"ו מזה.
 ע"ש.

ועי' נה"ס סי' ע' שכתב רנס אצל ב"נ אולינו כתר רובא,
 אך כסימן י"ט שם כתב רלא אולינו כתר רובא ככ"נ
 ע"ש (ע"ל ריו כ"ד) ועי' מזה בשו"ת מהר"ם שיק סי' כ"ו
 באור. ועי' בנ"ס מנחה משה סי' א', ובשו"ת הסל"א ע"ש.
 ועי' בשו"ת תורת חסד סי' י"ה א' ו' שכתב רכ"נ ג"כ אמרינן
 רכמל ברוב אכמ"ה וכו' ע"ש. וכן דעת הנ' מליטא בנח"י בתשו'
 שכסוף הם' רבענו"ם מהני ביטול ברוב. (ע"ל סוף ריו ב"ז ג"כ)
 וכתב כנ"צ א' ח' ו' ה' המוכרח כרכרו מהש"ס הלא כהנוכ"י
 ח' תאע"ז סי' ס"ב בשם בנו ע"ש חור"ד בשר"ח בכללים ח"ב
 מערכת ח' סוף כלל מ"ו ע"ש. ועי' בפח"ש סס"י רס"ג בשם
 נוב"י הנ"ל ע"ש) (וע"ל סי' פ"ד סוף ריו ס"ד הג"ל) וע"ש
 בשר"ח מערכה ג' א' ג"ה באוח כ' שהביא רב"ם ערות כיהוסף
 סי' ו' האריך להוכיח מכמה מקומות רנס בנכרי אולינו כתר
 רובא. ותחלה רבריו הם ע"ד הפמ"נ. ובסוף הוכיר ד' הנוכ"י
 הנ"ל ודחה רבריו. וע"ש ונקים הכי דאולינו כתר רובא נם
 לכ"נ. עכ"ל. וע"ש אות ג"ו בשם פח"ב בשם פמ"נ דדיו כריה
 לא בטל לא שייך בעכו"ם דלא נזרו רק בישראל. וע"ש בחלק
 י' פאת השדה מערכת ג' סי' ו' סק"ג ע"ש. וע"ל. (ועי' בס'
 נילוי דעת על יור"ד סי' ס"ב א' ג' בזה וע"ש בשם תשו' יד אליהו
 סי' מ"ה רביטול בס' נח ככ"נ מהני לכ"ע. משא"כ ברוב"א).

ספק אכמ"ה. אי שרי להושיטו לכ"נ. כזה ע"ל ברין כ"ד
 ובשם הפמ"נ בס' תיבת נמא כפ' נח [ובפ' חיי]
 דמספח כזה ואוסר ע"ש. ויל"ע ר"ע בפמ"נ אור"ח בפתיחה
 בסדר ב' א' מ"ג כנהגונו אור"ה הנ"ל ש"כ רמתי"ר ע"ש. (אך
 שם הניה בצ"ע. וע"ל סמ"מ.

ועי' בשו"ת שם אר"י סי' מ"ט שחולק על הפמ"נ וס"ל רכב"נ
 לכ"ע סר"א לחומרא. ועי' ח"ס חלק ששי סי' כ"ה ס"ש
 בזה (רכב"נ הוי כל ספק לטולא) ועי' במנחת חינוך מצוה ע"ח

לרכיזי הח"ס או לאו. ולפי הנראה שלא הביאו. אחו"ד מצאתי
 בשו"ת ח"ו כמערכת חמץ ס' ח' א' י"ם שהביא לרכיזי הבי"ש
 תאור' הג"ל ס' ס"ו שחולק על הח"ס ע"ש. וע"ש בשו"ת ח"ד
 גם כמערכת כבוד דף קכ"ז די"ש ע"א ע"ש. [וע"ש בשו"ת ח"ב
 בהכללים מערכת ו' כלל כ"ו א' ל"ה אם נקטן איכא משום
 לפ"ע ע"ש (וע"ל ס' ק"ב דין ק"ס)]. וע"ש בשו"ת ח"י פאת
 השדה מערכת ס' ו' סק"ב והשו"ס מה"ח ח"א ס' י"ד כתב
 דבן נח אף קטן נענש. והוא ו"ל חטא עליו וכו', וכתב דהו' אמת
 רשע לו להשו"ס ח"ס תנא רמסייע ל' הח"ס הג"ל וכו' מכל מקום
 יש להטוה עליהם. שלא הוכיחו רכרי הרמב"ם בשני טה"ל'
 אישות כו' רמסמע שלא כרכרי הח"ס וצ"ע ע"ש. ועע"ש במ"ק
 י"ד שהביא להח"ס ושור"ם הג"ל ולרכיזי הבי"ש הג"ל וכו' דגם
 הגאון מנ"א אף כס"י תמ"ח ססק"ה כתב שאין למכור חמץ לרכיז
 קטן כו' וכתב דאם הם גדולים כקומה ע"ו לכר אפשר למכור
 בחמץ דמני כביכול כו' הרי דלא שאני ל' לענין גדלות בין
 ישראל לב"נ, גם כספר ברכת השיר להג"ל שנה דרכיו
 והזהיר שלא למכור לב"נ שיש להסתפק אם הניע גרלותי, ע"ש.
 וע"ש בשם ברית יעקב חאו"ה ס' בא ר"ל רב"נ כשהוא י"ג
 שנה אף שלא הביא כ' שערות הוי כנדול כו', ע"ש כזה.

שאלת רכר שמונת. לישראל ואסור לב"נ עכו"ם אם יש
 כזה לפני עור להשימו לעכו"ם. הנה כתבו הפוסקים
 כשם אמנו"ש (הג"ל) דכיון לישראל שרי איו כזה משום לפ"ע
 אם משימו לעכו"ם וכתב כו' ליישב מ"ש על מ"ש"כ כבוד
 דאינו נוהג כמסאים רמאי נפ"מ. הרי לישראל בלא"ה אסור
 משום סמאה כו', ומיישב דנפ"מ שיכול להשימו לב"נ כו',
 והפ"ח חולק עליו כו', ע"ש"מ. ולפום ריהמא נראה מכרי
 התה"ד בסימן רצ"ם דקאי כסברת האמנו"ש כו' ע"ש. אלא
 דבאמת רכרי הפ"ח נכונים כמסעו כו' ובמכתבו כתב ראי'
 להפ"ח כו' והכריח שלא כרעת האמנו"ש. והזכחתו נכתה כו'
 והפ"ג בס' ג"זו כ' ס"ג רצה להרשע כי כלליה דאמנו"ש ומי"ם
 ומיהו התוס' בכ"ש דף י' כו' הרי רעוד אלפני עור. ע"ש. ועי'
 כס' ערך השלחו ס' ס"ב א' כ' וכו'. וכס' ראה חיים פ' בראשית
 הביא סברת האמנו"ש, וכתב שהלימודי ה' לימור ל"ר הקשה
 מ"ש התוס' רב"ם דף י' וכתב דהרת דיון נ' שלח קאי
 בהאמנו"ש ועי' בכונתם התוס' כו' וכתב שרכיזי רחוקים
 בכונת התוס' כו'. שוב עמר סתמיה על כל הדברים המיימינים
 ומשמאילים כסברת האמנו"ש שלא זכרו כרייתא רת"ב בפ'
 סדושים ולפ"ע לת"מ כו', הרי דלא כהאמנו"ש כו' ועצ"נ כו' ע"ש.
 אמנם כו' ונראה דאפשר ליישב דל"ק לסברת האמנו"ש מברייתא
 דת"ב כו'. ומ"ם דעת רבנן כתרתי לפה"ג היא כסברת הפ"ח
 כ"ש לעיל. וכן כס' נשמט כל חי כו' ושהגאון חק"ל הכריע שלא
 כהאמנו"ש כו'. וכתב דהובא דרכותא חולקים על סברתו ושנס'
 מכריזי דמס"ק ס' ק"ם ובס' מאה שערים נראה שלא כרעתו
 כו' ובז' המנחת חינוך מצוה רל"ב ס' ק"ג כתב דמכריזי התוס'
 בחגיגה מפורש שלא כסברת האמנו"ש כו' כו' ע"ש באורד
 גדול בשו"ת הג"ל ע"ש מעו"ם כזה ע"ש וע"ל דין י' וי"ג ע"ש.

[בתולעים] לא שייך איסור אכמה"ח ע"ל ס' פ"ד סוה
 דין י"ז וע"ש דין ל"ג.

(ב) שאלה אם ידענו כבידוד שהבן נח הטנה מישראל
 אכמה"ח הוא קונה דק למכור לאחרים.

תנה דעת הרמ"א (כאהע"ו ס' ה') וכן שאר פוסקים שם
 דכנה"ג מותר לישראל למכור לב"נ. והיו לפני רלפני
 דמותר (ס' תיו יהושע כאות לב"נ ס' צ"ה. צ"מ. ק"מ. ועי' לעיל
 סס"י כ"ז. ועי' בש"ע רס"י קנ"א וכתב"ש שם סק"ב וע"ל
 סוף דין ל"ב).

ועי' בשו"ת ח"ב בהכללים. מערכת ו' כלל כ"ו אות כ"ד מהא
 דלפני רלפני. והביא דהרא"ש וה"ס' ס' קנ"א סק"ג.
 הביאו. סובר דרוקא כשהעכו"ם הטנה ימכור לעכו"ם הוא דאלפני
 רלפני לא מספיינו. אבל אם העכו"ם ימכור לישראל מספיינו.
 וכפת"ש הג"ל בשם החו"י כתב לצדד היתר למכור בשד טרפה
 לעכו"ם הנשוי מטרית כו' ע"ש. והוא תימא אידן נעלם סדום
 רכרי הפוסקים הג"ל וכו' ותימא על הפת"ש שלא יעיר ע"ד
 התו"י שיש להם סתירה מכריזי הרא"ש כמ"ו הג"ל. עתה ראיתי
 בלב שומע במצות המלך שהביא להרא"ש ושכ"כ כנהג"נ בשם
 הרדב"ו

ואם מותר להישראל להושים לבן נח חולה מסוכן אכמה"ח
 לרפואתו. כחי' הגרע"א בשם תיבת נטא [ע"ש בפי נח
 ופ' שמות] נשאר כצ"ע כזה (ספ"ד הלכ"ע וס' ת"י. ועי' כפת"ש
 ס' קנ"ה סק"ר ג' ג"ב ע"ש) ועי' כס' מנחת חינוך מצוה רצ"ה.
 וע"ש מהו אם כ"ג רשאי להציל א"ע מסכנה בא' מו' עכירוח
 שלו ע"ש והו"ד בדרבנ"ש ס' קנ"ה סע"ג וע"ש.

ואם מותר למכור חלב סמריפה לב"נ. עי' תיבת נטא (כפ'
 בראשית רנסתפק שם כזה אי שרי לב"נ חלב סמריפה
 ע"ש"מ. ועי' כח"ס ס' י"ם כזה, וכתב דאין שום חשש איסור
 למכור חלב סמריפה לב"נ ע"ש והביאו בדרבנ"ש ס' פ"א
 סק"ו. וע"ל ס' ק"ו דין כ"ו. [וע"ש לענין אם מותר לסתור
 באכמה"ח. וע"ל ס' צ"ח דין כ"ב] כענין דס' מו' החי. וע"ל
 בדין כ"ס).

ואם מותר ליתן לבן נח חלב סמבר היוצא דס' י"ד. עי' בס'
 הליכות אליהו ח"ב בחרות יעקב ס' א' אות כ"ג כזה.
 ריל"ע אם מותר. דהנה מפשטות הש"ס משמע לכאורה דהיעקר
 האיסור בשם. מחמת אכמ"ה שאי"ל תקנה, א"כ ה"ה דאסור
 לב"נ. ובג' באמת מכריזי הרא"ה שם כמ"ש לפרש שם כו' ע"ש.
 אבו למ"ש בשם הרשב"א דיעיר האיסור כזה רשם משום סריפה.
 שפיר יש להחיד לב"נ. וצ"ע ע"ש.

[במשכ"ס] מענין ראכמ"ה אינו נוהג כמסאים. והנפ"מ
 כזה עי' בס"ו וש"ד. ועי' כפת"ש בשם אמונת
 שמואל ע"ש. ועי' בשו"ת חלק א' כמערכת ו' כלל כ"ו אות ס"ו
 משכ"ש כדבר

ועי' כמר"ם תליתא ח"כ סי' ל"א ששאל שא"ה אם מותר למכור עור שנתכלה למומר, והשיב חס מלאוביז מלומר כן. ומה שרצה המורה למסור על איזה קולות כוונתו סותר כל דבריו, והאריך העלה דאפילו אם יוכל לקנות במסמס אתר אסור למכור לו ע"ש. ועי' בס' בית דוד בה"ל רביית דף ל"ו ע"ב שכתב בשם הפוסקים ראסור למכור גר"ם למשומרים ואין מרשימין להם שום מאכל איסור אם כבוד שיאכלוהו (אם לא ישיגנו במסמס אחר) משום הלפ"ע כי אעפ"י שנסתמרו עכ"ו יש להם דין ישראל לגמרי ע"ש ועי' בשלח"ג סי' קנ"ט סק"ח שהביאו ומתמה לפ"ו על מהגן עיר שאלתקי מסומר של הבי"ד הג"ל שנהגו למכור המרפות שנסמקולין גם למשומרים ואין פוצה מה לקצבים ישראלים להזהירם על זה ובפרט שהג' בי"ד הג"ל ה"י מקום ריתנו סמוך להסקמולין וראה בעיניו איד שהקצבים מוכרים המרפות למשומרים ולא מיתה בידם כו' ע"ש (דרבנ"ש מוכרים סמ"ק סי' ו').

ד) שא"ה עכ"ם אם מצווה בלפני עור לא תתן מכשול, כוה על"ק דין י"ד.

ושא"ה לפני עור לה"מ אי אמרינן באיסור דרכנו, ואם נישא דערכו, אם עובר מה"ח או רק מדרבנן.

ובמוש"מ האיסור ונמנע חכירו ולא עשה האיסור, אם עובר אלפני עור, ואיסור רכית אם הוא כתחלת הלואה.

אף על פי שהלוח לא יתן הרבית, וכונתם לחבירו שיעבור על לאו הלפ"ע, אי עובר גם כן הגומר על לאו דלפני עור.

עי' בשדי חסד ח"מ דבר"ח כפי' ל"ו וול"ג, לפ"ע לה"מ, אי אמרינן באיסור דרכנו, כוה דאיתי נכוכים באר"ש

כרעת הדרכיו, והג' יד מלאכי אות שס"ד כתב בשם דלא אמרינן כן אלא באיסור תורה אבל לא בדרכנו כ"א לרב ע"י"ש

רנב"א רכא הוא וכו', ואילו מרכי הרכ סל אודות (י"ד, א')

וכו' והרב פי שנים (פ' ב') כתב דגם הרדב"ו מודה רבאיסורין דרכנו נמי איכא לפני עור וכו', ויש להמורה רמתשו' הרשב"א הג"ל

באות ב"ן מוכח רגם בדרכנו איכא לפני עור, וכן פשימא להו למהורל"ג סי' ל"ת ד"ה אמנם, ורש"ל הובא בש"ד יו"ד סי'

נ"ה ס"ק י"א ע"ש (ע"ל דין א' ב"ה ספ"ק כו' ונב"ה ועי' בצורה כו' ופ"ש כשם הרשב"א והר"ו דשרי

להושים לבן נח היינו משום דס"ל ללא חל עליהם איסור דרכנו הא למי שחל עליו איסור דרכנו מורה

ראסור להושים, ועפ"ז י"ל דברי הרא"ש כו' מה הקשה כפת"ש סי' ק"ם בנח"צ וכו', ומש"כ ליישב, ל"ע אינו נכון כו', אך לפי

מה שכתבתי ניהא וכו', ועי' בענינו זה להרננים ערך השלחן א' ח' סי' קס"ו ופס"ז שם בא"א סק"ב וראה חיים ח"א דף ר' ע"ד ומקנה אברהם מ"ב אות רל"ג, ומשמע רגם הרכ דרד המלך

מורה ראסור להושים אפילו כחמץ שעבר עליו הפסח, ומרכי רש"י שבת (ק"ג), נראה דפשימא ל"י דגם כדרכנו איכא משום

לפ"ע, ע"ש [א"ה, וע"ע בשר חסד ח"כ בהכללים מערכת ו' כלל כ"ו אות כ"א מזה ולו הדימות' ע"ז (כ"כ) ר"ה חיפוק, והרא"ש והרשב"א והר"ו והרמב"ם וכ"ד הרדב"ו (דלא כמס"ל

כשמו

הרדב"ו ח"כ סי' קמ"ד כהרא"ש כו' ושכ"כ הסמ"ג לאוין קס"ח כו', ומהו חמה על החו"י הג"ל, וניהא ל"י עפ"י שמצא כהא"ש שכתב הר"ף שכתב וכו' דס"ל דגם אם העכו"ם יתן לישראל כו' גם כוה אמרינן דאלפני דלפני לא מספדינן וכו' וע"ו סמך החו"י ע"ש אפרוחי נמטייה משיב ר"ג, ומ"ס לרד"י לא נתקדחה דעתו כוה דמג"ל לחו"י לעשות עינר כהתא"ש נגר דברי הרא"ש והסמ"ג כו', ולכן נראה דנעלם מהם כו', ע"ש כוה ע"ש, ועי' לקמ"ד דיו שא"ה, ועי' בשו"ח משיב דבר ח"כ סי' ל"א ששאל

ג) שא"ה על רכד סכח אשר זה דרכו למכור בשר מדיפה שכדו לבתי השרים, והנה אחר מהשרים הוא ישראל פושע, אם רשאי להביא לביתו ג"כ בשר מדיפה כאופן שאם לא יביא הוא יבא מכו עכו"ם, ואינו חתר עברי דנהא, וכו' וכו'.

עי"ש כמשיב דבר כאורך והעלה ד"ר כחלוקת שנויה, מיהו י"ל אפילו לשיטת רש"י לא אסר במסייע לפני שעת עבירה, אלא באופן דהמסייע גורם הקרסה כ"ש כמו להושים מאכל איסור להמסור, וזה מיקרי מסייע שאין בו ממש בשבת (צ"ג) ריכול בעצמו, אבל ס"ם עוורו וסמרה לעשות כעורה, משא"כ בנידן רידו שהעבר או השפחה עונה כשר ואי לא ימכור לה תשיג ממכור עכו"ם ולא יהי' עיכוב כ"ש כמומר הארדו עצמו, והשפחה בוראי תתאמץ להשיג כשתה, אם כן לא מיקרי מיוע כלל ושיר לב"ע, זה מכרה פושטה לרא מיקרי מסייע כלל, ע"ש [ועי' כפת"ש סי' קנ"א הג"ל, ועל"ק דין ו' ע"ש וע"ל סי' ס"ה דין כ"ג ב', ועי' בנה"מ סי' ב' ספ"ק ס"ו וול"ג כו' בחו"י סי' פ"ה למכור נבילות למכור וכל דבנותיה יש להחמיר לכתחלה (אף רא"ל ב"ה, כע"ל) גם העוקב ומסדר לו זונה משא"כ המוונן בעכו"ם ראין איסור כו' ס"מ יש לו קבלה מפי ג' המתעסק כאלה לא יצא נקי מותר שאינו הגון כו' ע"ש].

(וע"ש) כמשיב דבר הג"ל כפי' ל"ב שאולו גם שם בשיטה זו לענין השאלה אם מותר לזווג אשה לאיש שהמה עובר עבירה ויעברו על איסור נדה כו', ודמי שפרנסתו בכך מותר ע"ש והבאתיו לקמן בחיבורי רא"עו סי' ל"ד דין ש"ס א' י"א ושם הבאתי להשר"ח ח"כ בהכללים מערכת ו' א' ג' שהביא להמשיב דבר דמי' ל"כ הג"ל והוא סיים דאין דעתו העניה נוחה בהיתר זה אלא שאינו כרא' לחלוק על רב ג' וצדיק שכמותו כו' ומי שדעתו הרבה יכירע ע"ש).

(עי') בשו"ח עמד אש כקונם כללי תורה סי' ד' כלל ג' בענין אי הורמב"ם השמים הרין ראסור כהנהרת דלפ"ע להושים ולמכור דבר איסור שיעבור עליו כו' ע"ש דלא השמימו כלל, וכהל' דרצח פ' י"ב ח' י"ד כתב בהכלל מלפ"ע, ודלא כהיר המלך שכתב רהורמב"ם השמיטה, ע"ש ועי' כשר"ח ח"א בהכללים במערכ' ו' כלל כ"ו אות י"ז מזה, וע"ש ס"ק כ"ב שחמה על החו"י ופת"ש שלא התישו שדבריהם נגר הפוסקים, עי' מ"ז סי' קנ"א סק"ג ע"ש.

כשמו). דגם באיסור דרבנן איכא לפ"ע. והביא להוכר יהוסף ל"ג ע"ב וכו' מהפוסקים החולקים בזה ומש"כ הוא בזה. ולא זכר הזכרי מהנ"ל ע"ש. וע"ש באות כ"ם מה נ"ב [ובענין בשאינו מתחייב רק בסוג דיני שמים אי איכא לפ"ע ע"ש]. [ומהא דהתוס' הנ"ל מצאתי בספר אחר (עשר נמיעות) ששמע בשם הגה"ק מהר"ם זצ"ל ממצאע שכתב ע"ד התוס' הנ"ל רכאמת י"ל דלעולם בדרבנן ל"ש לפ"ע והא כו' ע"ש דבר נעים].

וע"ש ביגדיל תורה דף ק"ם ע"ד שהביא רכ אחר תשובת

הפני" בחד"א תר"ס סס"ו מ' שכתב סברא זו רכיון דאסור מדרבנן מקרי כשכיל ועובר מן התורה כו' ושוכ האריך כזה ומסיק דאינו אלא מדרבנן ע"ש. [א"ה]. וע"ע בספרו שר"ח ח"ב בהלללים הנ"ל רבמנחת חינוך בהשקפתו למצות ול"ב כתב רבאישוריו דרבנן איכא לפ"ע מדאורייתא ובס' בית יצחק האורח סי' ס"ה כתב ריש ראי' נכונה לסברתו בו' ע"ש. ולע"ד אי"ו ראי' כו' ע"ש מזה]. וע"ש בשו"ת ביא"ט האורח סי' ל"ו מה.

וע"י כקב"צ שמעתתא דרבנן טננ"י סי' מ"ו א' ו' וכשו"ת

כתב סופר וי"ד סי' ב"א וכו' ובס' חתן סופר כרף ק"ם א' ז"ד ב' לחלק בין משיים איסור דרבנן ויש בהורשה זו הנאה למשיים שמרויח כמה שנתן לו איסור זה. כהנ"ל אינו עובר על לפני עור אלא מדרבנן. אבל אם אין שום הנאה למשיים או עובר אלפ"ע מדאורייתא. ויסוד סברתו עפ"י סברת הרמב"ם כפ"ו מהל' סמרים. רככל [איסור] דרבנן עובר בלא חסור. [א"ה]. וע"ע בש"ד סי' ול"ה. וע"ל סס"י פ"א דין ב"א. וע"ל בריוני ס"ם דין מ' בר"ה ומכריו] ופ"י הלח"ט הה"ד כשעשה דרך המראה שממיה נדר רב"ר חכמים ע"ש. והוא סברא ישנה ובחלק י"ג מערכת ל' כלל מ"ו ע"ה וע"ה דלרברו וכו' ע"ש מזה וע"ש חלק י' כפאת השרה א' מ"ח]. ולפ"ו ברבית דרבנן אינו עובר דלמיה כלפ"ע מדאורייתא כיון דלהנאת עצמו הוא עושה ולא להמרות. עכת"ר השו"ת בדרב"ח הנ"ל. וע"ש באמצע סי' ק"ל ע"ש ע"ש.

וע"ש בשו"ת בכללים בח"א מערכת א' אות שצ"ם מה

באיסור דרבנן אם העובר עליהם עובר בעשה ול"ה. עפ"י התורה אשר יורוד כו' לא חסור כו'. שנחלק בזה אבות העולם הרמב"ם והרמב"ן. ע"ש והביא מהנ"ל ורודקא ששע"ז דרד המראה אבל לא כשעבר עניה וכו'. ע"ש בשם כ"ב פוסקים מה ע"ש. וע"ש מהפוסקים דלא ס"ל בן ע"ל [וע"ל סי' ק"ב דין עכ"ב]. [ע"י בכל"ם פ"ו מתחומות דין א' שחקר כמי שאכל תרומה סתאה מדרבנן אי חייב מיתה כידר שמים. וע"ש ראויתיו כזה ע"ש. וע"י סוכה (כ"ג) במחלוטק ר"י ור"ם לענין סוכה הראוי' לו'. אם אינו ראוי מדרבנן סקרי אינו ראוי מדאורייתא].

וע"י בשו"ת הרי כשמים מהר"ם סס"ו כ"ג ח"ל וכמה שרצו

איזה מהאחרונים לתרש דבמשכיל לחכית באיסור דרבנן עובר כלפני עור דאורייתא. כבר הוכחתי בחי"מ סכ"ד בש"ס היסוד זה עכ"ל. וע"ל דין ח' סס' אורח ישר וצ"ע ע"ש].

וע"י

וגרפם עתה שו"ת תורת חסד אר"ח (להג' מהרש"ו מלובלין)

וראתי שם בס"י ה' אות א' שכתב בשם חי' הרמב"ן סופ"ק דע"ז ולקטנית הרמב"ן בסס' מ"ק וח"י הרימכ"א ריש מ"ק רסכרי רבאישוריו דרבנן ליכא משום לפני עור אם רק מסוג האיסור לפניו. אבל כשמצאלי כידים כתב שם באות ג' דלכ"ע אסור. ופיישב בזה בסה ענינים ועיקר השק"ם.

ה) בשאלה שלו כמה שיש בחי משקה שלכל הבא אליהם

מוכרים להם מיד דימבל, ויש הרבה שאובלים כלא ברכה. אם יש על הבעה"ב חשש איסור לפני עור. וכי כמה צדדים להקל בזה עש"ב (א"ה). ע"ש לחלק בין כשנותו לו במתנה משלו או אסור משום לפני עור. אבל בשקונה מסנו בסחור כסף. שכידו לקנות פת בכ"ם א"ב ליכא איסורא כלל וכו' ע"ש]. וע"ל (וע"ל דין ו').

ובמשכ"ל ברעת הרב"ן הנה מצאתי ראיתי ס"ש בח"ד

סי' אלהי שכ"ם לענין נער בן א"י משרת אצל בעה"ב בחוז לארץ. דאסור לומר לו כיו"ם כ' לעשות מלאכה ועובר משום לפני עור א"ל חזן משכיל ע"ש וק"ל. [וע"ש בשו"ת ח"ב הנ"ל ע"ש]. [וע"ל דין ו').

והגה לפס"ש הרכנים הנ"ל דגם באיסור דרבנן איכא משום

לפני עור. נתפס רב נרול בוריוני יצ"ו כקובץ יגדיל תורה" קונ"מ ח' סי' ק"א וו"ל. יש לחקור לפס"ש התוס' בע"ו (כ"ב). דגם בנורם איסור דרבנן עובר משום לפ"ע. אם עובר מדאורייתא או רק מדרבנן. דלא יהי' חסור איסורו מהעבירה עצמה. ומצד הסברא ה' נראה דעובר מדאורייתא והתורה הזהירה שלא לגרום תקלה לאחר. וביתו שלמי איסורו הוא תקלה אית' שיהי'. עובר המכשיל בלפ"ע לת"ם מדאורייתא. ויחיישב כנה מ"ש הרימכ"א דהנמיח לבניו דבית דרבנן כדבר סטוים חייבים להתזיר בו' ותמה המשל"ם בו'. ולהנ"ל ניתא וכו'. אתר". ולע"ד מלכד דהסברא פשיטא כהיפוד רכיון שעיקר האיסור מדרבנן איד ועלה על הדעת כו'. וכו' ראיתי שם במסקנתו שב"ב עפ"י רכרי הרשב"א והר"ן והר"ל לכה"ג איסורא דרבנן ע"ש. ועוד כו' כו' [א"ה]. וע"י כס' נר למאוד סי' מ"ב ששם כתב בו נ"כ מכ"ו ע"ש שחקר בני"ל ובתב בני"ל ע"ש. וע"ל ע"י בשו"ת עשור"י אש כקונ"מ כללי תורה סוף כלל ג'. וו"ל. וע"ש בתשו' פנ"י חיו"ד סי' ג'. דמי שמכשל לתביר באיסור דרבנן עובר על לפני עור מן התורה. וע"י שו"ת פרי עץ הרר סי' י"ד ובשו"ת מחנה חיים סי' מ"ו שכתבו בו ולא ראו שו"ת פנ"י הנ"ל. ויש להעיר ע"ו משר"ת הרשב"א ח"א סי' תתקל"א שכתב

ועי' כשרת צני המאות חוד סי' כ"ג לפנינו ח"ל, וכבר נהנע מכרי ההופ' בע"ו (כ"ב) דגם כמכשיל תניח באיסור דרבנן עובר על לאו לפני עור טו, והנה אף ש' בפס"ג אורח סי' קס"ג כא"א סק"ב) דכל דתקו רבנן בעיו דאורייתא תיקע ובאיסור רבנן עובר על לפ"ע לית מכשול מרבנן עב"ד. ובאמת שכ"כ הרד"ב (ח"ג סי' רמ"ז) מלשונות הרמב"ם דאינו עובר על לפני עור אלא אם כן הכשילו באיסור תורה ע"ש. ועי' בשו"ת ח"ו סי' קפ"ה שכ' שנה"ד המדכ"י, אבל לדינא מסק החו"י שם דעובר מה"ח אפילו באיסור דרבנן ע"ש. וכ"כ בכנה"ג (תיר"ד סי' נ"ה א' פ"ם) שכן עיקר לרינא בהתם' הנ"ל ושכה"ד הרשב"א והר"ן וכ"כ במשפטי שמואל כסי' קל"ד ע"ש וכיר מלאכי עכ"ל.

ועי' בשו"ת בח"ב בהלללים מערכת ו' כלל כ"ו סק"ג היכי דלא קאי בתרי עברי דתהרא דליכא משום לפני עור אסור מיהו מרבנן, ויש חוקים. ועיקר לרינא שאסור מיהו מרבנן. ואם איסור זה הוא גם כמשימ דבר האסור לנכרי בדלא קאי בתרי עברי דתהרא גם זה מחלוקת היא ורבים ס"ל דגם בישראל לעכ"מ אסור מרבנן. ועי' כעמודי אש בקונט' בללי התורה כלל ג' ע"ש. וכן למפר (ע"ש בזה). ואם אסור בדלא קאי בתרי עברי באיסורין רבנן משום מסייע ידי עובר עבירה. או חשיב נזרה לגזרה. בזה ליכא איסורא דהוי נזרה לגזרה. ע"ש באורח מב"ו. [וע"ש חלק י"ד במערכת' מ' כלל מ' ע"ש ע"ש. ובחלק מ' כ' בדרת"ח הנ"ל סי' ל"ו]. וע"ש במערכת' ו' הנ"ל סק"ד כדלא קאי בתרי עברי דתהרא דאינו עובר כלפני עור, אם הוא דקא כשיודע הנישם שרכי זה אסור לו ככוס לניזר ואכמה"ח לכ"ג (וע"ל דין י"ב) ואם הוא רוקא כשאינו טאנילו כירם. ובאם האיסור הוא של המושם לא בעינן רפאי בתרי עברי כלל או אף בכרס של המושם אי לא קאי בתרי עברי לא עבר אלפ"ע. ואם רוקא כשהניזר טאל משהמישם שיהימם לו כוס יין וכן כשאר איסורין הוא דברלא קאי בתרי עברי לא עבר אלפ"ע. או אף באין טואל ומבסך מהמושים. עובר. ואם לנכי אדם חשוב אין חילוק בין קאי בתרי עברי ללא קאי בתרי עברי לעבור אלפ"ע. ע"ש מב"ו ער סס"י וע"ש עור רינים.

עי' כספר נר למאור סי' ס"ב הנ"ל וז"ל, ויש להסתפק כשהושים יין לניזר באופן שעובר משום לפ"ע, ואח"כ נמצע הניזר ולא שתה. אי פקע איסור דלפ"ע. ולבאורה נראה דנפקע ר"ה כמתכוון לכשר חזיר ועלה בירו כשר סלה. וכ"ס מדברי המש"ס (פ"ר ממלוה ריש הלכה ב') למעיין היטב שם. עכ"ל.

אך עי' בשו"ת בח"ב בהלללים מערכת ו' כלל כ"ו מ"ס ע"ז ודכריזו תסווים כו' ולפי הגרוא לא נמצא ביר בעהמ"ת נר למאור הנ"ל הספר יר מלאכי. רבשם באות שס"ז ב' דכמשימ כוס לניזר והניזר לא שתה אותו וכן באכמה"ח לעכ"מ. דעובר אלפ"ע. דלשנא דקרא לא תחו משמע דאנתינה קפיר דחמנא. והרי עבר ע"ז כו', וכמה רבנים הסכימו אליו. ה"ה התפ"א. ופה"ד. וכי עור שם בשם מהר"א ששון ראיסור הרכית הוא כתחלה הלואה אף על פי שהילה לא יתן הרכית וכו'. וגם החק"ל וגם תחתו סופר. ועו"פ וכו' מסבימים לר' היר סלאכי, ודכריהם נדאים נכונים וכו'. והשואל ומשיב מהר"ב ח"ב סי' ס"ו לא ראה נוף דכרי היר מלאכי וכו'. ועתה השניי ספר מצות המלך שהוכיח שאינו עובר ער שיכשיל. ולא פניתי לעיין שם אם הביא שם מעברי הנ"ל. ע"ש. וע"ל סוף דין ל"ב) וע"ש עור כספק לפני עור הולכין להקל ע"ש. (וע"ל דין סי' אות ב' ר', וע"ל דין א' כ"ה ספק אכמה"ח).

ועי' כשרת צני המאות חוד סי' כ"ג לפנינו ח"ל, וכבר נהנע מכרי ההופ' בע"ו (כ"ב) דגם כמכשיל תניח באיסור דרבנן עובר על לאו לפני עור טו, והנה אף ש' בפס"ג אורח סי' קס"ג כא"א סק"ב) דכל דתקו רבנן בעיו דאורייתא תיקע ובאיסור רבנן עובר על לפ"ע לית מכשול מרבנן עב"ד. ובאמת שכ"כ הרד"ב (ח"ג סי' רמ"ז) מלשונות הרמב"ם דאינו עובר על לפני עור אלא אם כן הכשילו באיסור תורה ע"ש. ועי' בשו"ת ח"ו סי' קפ"ה שכ' שנה"ד המדכ"י, אבל לדינא מסק החו"י שם דעובר מה"ח אפילו באיסור דרבנן ע"ש. וכ"כ בכנה"ג (תיר"ד סי' נ"ה א' פ"ם) שכן עיקר לרינא בהתם' הנ"ל ושכה"ד הרשב"א והר"ן וכ"כ במשפטי שמואל כסי' קל"ד ע"ש וכיר מלאכי עכ"ל.

עי' שו"ת משיב רכר ח"א סימן מ"ג ח"ל גם מש"כ בכ"ב (ח'). מעם על רכי שלא רצה ליתן ספתו לעם הארץ. משום שאסור ליתן לאכול לארם שאינו מברך. וכהר"י ס"פ א"ה. לא נראה. דאטו סי' שא"י לכרד אין כעיויים להחיותו, ומכ"ש בדרך צדקה. וכמבואר בהרמ"א [אורח] כסי' קס"ט ס"ב. והמחבר שם לא טייר אלא במקרה ולתענוג שיאכל בשעה שאוכל בעה"ב. אבל פרנסה המירית ודאי שרי לכ"ע. וחו אם נותן לעני והולך לו שרי ביוו דיכול לתלות טי"ד אצל חכם וימטרנו. או שיסוב בסעודה ת"ח והת"ח יכרד לו כמבואר בע"ו (מ"ו): רכל היכי דאיכא למצלי חליני ע"ש. [וע"ל דין כ"ד. וע"ל סי' פ"ו דין כ"ח ע"ש בזה ע"ש] ואפילו כמילתא דלא שכיתא היכא דאיכא רכני שלום עי' חוס' ניטין [ד"ה משא"ל. והרי אפילו עכ"מ שבתמימי משום עניי שלום עם עניי ישראל. ונוכל לומר רהש"ע מיירי כעווח לפני פריסה ואוכל לפניו בלא ברכה. אבל בהולך מלפניו ואוכל כמקום אחר ודאי שרי. עכ"ל. וע"ש עור כפי' הנמרא בהא רכני בזה ע"ש ע"ש]. ועי' כס' משנה ברורה על אורח סי' קס"ט סק"ב וע"ש סס"י קס"ג כ"כ מזה [וע"ל דין ג.]. [ועי' בשל"ה ח"א כשער האותיות מזה דיתן בצדקה לפני ע"ש מ"ש על הב"ר דסי' קס"ו הנ"ל וע"ש מש"כ ע"ש]. (ועי' כו"ר סי' ה' סע"א כ' בעובר עבירה להמעים דאין חייבים להחיותו וע"ש כס"ו ור"ד ס"ש שם עה"ג ע"ש). וע"ש כס"ז סי' קס"ט סק"ג וכא"א שם. וע"ש בצני המאות הנ"ל בזה ע"ש.

ועי' בס' מי כאר סי' כא אות ב' וז"ל. מ"ש הרה"ג כו' בשו"ת מוהרי"א תאורח סי' ר' דגם ברבנן יש לפ"ע וכו' עי' ברין בפ"ק דע"ז שנתב דהא ראמינין דהיכא דלא קאי בתרי עברי דתהרא ליכא משום לפני עור. ה"ס מה"ח אבל מרבנן אסור. הרי דלפ"ע הוא מה"ח גם בעכו"ם. ובנימוקי' פ' בן סורד כ' דמשום לפ"ע א"צ להרוג ויעבור ואל יהרוג. ולפ"ו אם נימא דלפ"ע לעכו"ם אינו רק מרבנן פשיטא ריעבור וא"י דלא נרע מעורה רבנן שבתב שר"ב כס"י קנ"ו סק"י ריעבור ואל יהרג וע"כ דלפ"ע עור מה"ח הוא. וכריטב"א בע"ז ר"ה כ' בהרי"א דלפ"ע בעכו"ם הוא ר"ת (וע"ל דין י"ג כסם פני' ושרת') ועי' כס"מ ח"ב סי' ק"ה מנכא כמ"ל פ"ד מהל' מלוה ולוה הי"ב וברדכ"ו ח"ה

עור

נתפסק כמ' נר למאור הנ"ל בגורם לחכירו שיעבור על לאו דלפ"ע, אי עובר גם כן הנורם על לאו דלפ"ע, ויש להסתפק בזה בשני פנים, א', במשמים ויין לאיש שיושים אח"כ לנזיר ויעבור על לפ"ע, אם המשיש לו עובר נ"ב משום לפ"ע, ולכאורה יש להביא רא' מרבני החום' ע"ז (ס"ז) ר"ה ולנכרי וכו' מבואר משם רגם הנורם הראשון עובר משום לפ"ע, אך יל"ד ולכוון דבריהם עפ"ש התוספ' כשבת (נ'). דאף היבא דלית איסור דלפ"ע בנוי שיוכל ליקח בעצמו, מ"ס אמור משום סמייע ידי עוברי עבירה ומוזהר להפרישו ע"ש, א"כ י"ל דכוונתם בע"ז שם אינו משום עור רק דעכ"פ הוא סמייע ירי עוברי עבירה, וכ' מלשונם שכתבו שמוזהרים לבלתי לגרום תקלה ע"י ויל"ד עפ"ש הש"ך ביו"ד רס"י קנ"א והמנ"א סי' שס"ז סק"ד ובי"ם דבריהם כפירשי' מנהגיו (ע"ה). ר"ה ואם איתא ובספר המצות מצוה ר"ה עשה"ס.

בעהש"ס. אלא ע"כ ביון שאיסור לפ"ע דאיבא נבי מצוה ולוה הוא מהם עצמן או לחייב שוב משום לפ"ע בנייהו. ואף שיש לרחות ולמסקפ קצת כזה אך לא נ"ל. עכ"ל הגר למאור ע"ש. **ע"י** כשרי חמד ח"ס דברח"ב הג"ל כמ"י ל"ח (ובחלק י"ג מערכ' ל' כולל ק"ז) שהביא להתחן סופר בשער המסקנה והקנין סי' קמ"א בסוף אות כ"ח שנמתק אי כמ"ע שייך לפ"ע וביאר סמיקו, שהוא כאם אונסין אותו להסעת חכירו כמצוה אי מחויב לאבד כל סמנו כבבל ל"ח או כמ"ע דיינון ל' דא"צ לאבד אלא שלישי עכ"ל. (וע"ל סי' צ"ב סוף דין רל"ז). וע"ל ריו ס"ז.

(ז) עי' בספר ארץ חמדה באזהרות סע' ב' שנתב ח"ל, יוהר כל בעל בית שיש לו משרתת שאינה יודעת לברך ברכת המזון, אל יתן לה לאכול אם לא שיראה שתברך כדרכה הסזון או הוא בעצמו יכרז עמה, ורובלת זה אסור לו ליתן לה דעובר על לפ"ע, וה"ה שתמול ריחה ותברך ע"י והסוציא, והנה יודע רחוב משרתת כומניו אינם יודעים לברך סחמת שפסקנותה הולכת לשרת ולא למרה בחדר לכן הבעה"ב שאינו משגיח ע"ז ככל יום עובר כמה פעמים על לפ"ע, וגם חוץ סזה נתפס גם על עונה של משרתת כיוודע מי שיש בירו למנות בו"ה וה"ה שצריך להשגיח שימסעו קירוש והברלה גם המשרתת, רבולת זה הוא והם עוברים, ולבעל הבית יש עוד עונש יותר מהמשרתת דעובר על לפ"ע וגם נתפס על עונה כמ"ש לעיל, וה"ה בכל המצות שהאשה חייבת צורך הבעה"ב להשגיח על המשרתת דעליה ירידה רס"א, כמו בפסח להשגיח עליה שחשתה ארבע כוסות ואכילת כוית מצה מסצות מצוה וסדר ואפיסנו בו' עכ"ל.

וע"י כמ' ישועות חיים (על הל' בב"ח ותערוכות) בסוף הספר שהביא להארץ חמדה הלזה, וכתב על זה ח"ל, ולפענ"ד ראיו זה נכון לאיש שיעסוק בעסקי נשים ולהשגיח תריר עכ"ז בעסקי המשרתת, רק יצוה לאשתו ויוהירה שתשגיח עכ"ז, ורחמנא לאב כעי, ומה שכתב שם אח"כ שאסור להוציא אותם בקירוש אם לא התפללו בו' כבר תירצו זה כמ' רד"ק פקודי מצוה ל' ע"ש, עכ"ל, ועל"ק ריו אה"ל.

(ז) שאלה לענין בתי משקאות וסוברי מניית אם סותרים למכור לרשעים ובכלל מוכרים יחשבו מאכלים אסורים וידוע כי יאכלם באיסור חייב בפנינו ואם יש לחלק בזה בין יכול לקנות במסות אחר או לא, או עכ"פ יוכל למכור לו מאכלי היתר רק הוא יאכלם באיסור סה"ח בלי בהס"ז וכדומה חייב בפנינו, (ע"ל ריו ה' ור"ל ג' ע"ש).

ע"י בשו"ת רבר משה ת' סי' קי"ד שהשיב ע"ז ח"ל אני תסה מאר על שאלתו, דאסור יש היתר להתוית בבתי המשקאות ובחניות מאכלי אסורות להרעה בהו והלא אפילו לנכרי אסור למכור דהלכה פסוקה הוא שאין עושים סחורה בנבילות ומרפות וכל רבר איסור הסיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה.

ול"א משכחת רק כמסיליו מוכרי כשר רמי שנוספו לו ג"ס מתור למכרם וכזה יש סגסם לשאלתו אי מתיר למכור לישראל

אך יש להוכיח רבונת החוספ' הוא משום לאו דלפ"ע, והנה עיקר רבוי החום' בשבת הנ"ל סותרים לרבוייהם בע"ז (ו'): שכ' דאם יוכל ליטול בעצמו סותר למסור לו, הרי לזכריהם כשבת אסור עכ"פ משום סמייע ידי עוברי עבירה, ומצאתי בשו"ת כ"צ סי' ס"ו שהקשה כן, וכתב לחלק בו' ע"ש. וכן ע"י כמנ"א סי' קס"ג ס"ב מבואר בחילוקו וכו', ומענה א"א לפרש כוונת התוספ' הנ"ל משום סמייע ביון דלא נעשה האיסור חייב בו' וע"כ רבונתם משום עיקר לפני עור דשייר אף בזה, ומוכח דהגורם להכירו איסור לפ"ע, עובר הוא נ"כ כלאו זה דלפני עור ובש"ס, והנה בו'.

והנה אף אם נחלים רבנינו הנ"ל עובר הגורם הראשון כלאו דלפני עור, רבאמת מה לן אם מרשים לו איסור גסור או מבשילו שיעבור באיסור לפני עור, עריין יש להסתפק במשמים ויין לנזיר וביוצא בזה, אם עובר הנזיר בשחייתו היין גם באיסור לפ"ע, שעל יד נכשל המשיש בלפ"ע, ולמסב"ל אם ימצע ולא ישתה נפקע איסורו של המשיש, נמצא רבשעה ששותה גורם למשישו שיעבור באיסור לפני עור, או דלמא אין לפ"ע על לפ"ע כנה"ג

וג"ל רא'י נבונה מס"ש התום' כמ' (ע"ה): ר"ה ערב וערים אין עוברין אלא משום לא תשימו, ומנין דעברי נסי אלפ"ע, כנון שלא הי' מצוה בלא ערב וערים, אבל בלא תשימון פסיקא להו אבל לפ"ע ייבטול דלא עבר כנון שהי' מצוה בלא הם, כי היכי רמושם כום ויין לנזיר לא עבר אלא היכי דקאי בתרי עברי דנהא עכ"ל, והנה ז"פ דהגורם לאחד שיעבור כמה איסורים עובר על לאו דלפ"ע על כל באיסור ואיסור כמ"ע, וכן על כל איש ואיש שגם להם איסורים עובר כלאו דלפ"ע על כל אחר ואחר בפני עצמו.

ומעתה אי ס"ד דעובר כלאו דלפ"ע על גמ"ל לפ"ע שעובר חכירו על ידו, א"כ הירא קשיית התום' דליחשב גם כן ערב תורים בו' איסור לפ"ע דאיכא לעלם נבייהו כשותומין סדת

איסור שלא על ירינו ליתא משום לפ"ע ואע"פ שהוא מרכה באיסור על ידינו ל"ח אבל מ"מ אי תבע ל"י בפירוש לאיסורא נהי דמשום לפ"ע ליכא אכתי איכא איסורא במילתא משום מסייע ידי עו"ע כל שאנו נודמים לו לעשות איסור או להרבות באיסור וברקיע"ל שאין מסייעין ידי ישראל בשכנתות ב' ולא עוד אלא שאנו חייבים למנות כיוצא דכל ישראל ערבינו זה לזה ב' ע"ש ב'.

ולענין

השאלה למכור לישראל חשוד מאכלות אסורות מה"ח אם אינו מצוי לפניו לקנות במק"א ודאי איכא משום לפ"ע, ואף אם טרפיות מצוי לפניו לקנות במק"א דליה בזה משום לפני עור ס"מ איכא איסור להושיע לחשוד היכא תבע כפי' לאיסור' משום דאסור למייע לירי עוברי עבירה, ובמ שהכאתי בשם הרמב"א, ובפ"ח אר"ח סי' תצ"ו בסנהני האיסור סע' כ"ג העלה דכל היכי דאין האיסור לפני האוסר והממיר מסיניו הר"ל כתר עבר דנהיר ע"ש וזלת למכור לו סתם וינס וכו"ב מהאיסורים מדכריהם יש להסקילין על מה שימסכו אפילו באינו מצוי לו במק"א אם לא יושיע לו זה, ובמשכ"ל.

ובר"ן אי רשאי למכור לו מאכלי היתר רק הוא יאכלם באיסור בלא בהמ"ו וכרומה אי יש גם בזה משום לפ"ע, והנה סבואר הרין ברמ"א אר"ח סי' קס"ג ב' דאסור להאכיל למי שלא נסל ידיו משום לפ"ע לת"מ, וכמנ"א שם מסופק היכא רבא א"ל היה מושיע לו ה' נוסלו מעצמו, דאו לית ב' משום לפ"ע אם יש בו משום מסייע ירי עובר עבירה, והנה לפי מה שביארנו אף להסוכרים ברברבנו יש בו משום לפ"ע אבל משום מסייע ידי עו"ע אינו אסור ברברבנו כנ"ל וא"כ להאכיל למי שלא נסל ידיו דנטילת ידים הוא רק מדרבנן שוב ליכא איסור משום מסייע ירי עובר עבירה, ואמנם בהמ"ו הוא מה"ח וא"כ היכי שלא ה' נוסל מעצמו אם לא ה' מושיע לו אית ביה משום לפ"ע ואף אם ה' יבול ליקח בעצמו נ"ב אסור להושיע משום מסייע ירי עוברי עבירה.

והנה

בש"ע אר"ח סי' קס"מ סע' ב' פסק המחבר, לא יתו לאכול אלא למי שיוודע בו שיכרד, (ע"ל דין ה' בשם משיב דבר) והמנ"א סביא שם ד' הכ"ח שמתקל דרוקא בנס"ו אסור דחזיכוף כשעה שנותן לירי כרי לאכול עובר משום לפני עור, אבל בברכה כשעה שנותנו אינו עובר ואם אח"כ לא יבדק מה עלינו לעשות ע"ש, ובאר"ר שם כתב דאם יודע שלא יבדק רשעתו גם הב"ח מורה, ועי' בתב"ש סי' ס"ו ס"ק ב"ג שמוכיח מהש"ס דאין אזהרה דלפ"ע כ"א היכא דאיבא ודאי מכשיל ולא בספק, ע"ש, ולכן אם יודע בוודאי שלא יבדק אסור להושיע לו, וזה הנ"ל, עכ"ל, ע"ש.

ועי'

בשר"ח ח' י"ב פאת השדה מערכת ה' ססי' י"ט, וז"ל, תעפי כלל הלעיטוהו לרשע וימות, יישב הני' סי' ב"צ שיסת הש"ך בסעי' קנ"א ב' וזכמה עליו הר"ם ב' (ע"ל דין ח') הוא כתב דמסייע ד' הר"ך נכונה ע"י רב"ר רש"ג ככ"ק (ס"ט) ב' וצדק דבר הש"ך, ואף כמוכר לא משאר עבירות

לישראל חשיר, דין זה כבר הביא הב"י בשם שר"ח חו"י ומוכח בפס"ג יוד" סי' ב' דמוכר לכל התורה אסור למכור לו נר"ס אם אינו מצוי לו כמו תרי עברי דנהיר ע"ש [א"ה וע"ל סי' זה דין ה' ע"ש ע"ש].

וגם יש למצוא מקום לשאלתו ברב"ר שאין איסורו אלא מדכריהם דמותר לעשות בו סחורה כבש"ע באן ב' ועי' בש"ע סי' קכ"ג דמביא שם הרמ"א ב' ריעות לענין סתם וינס אם רשאים לקנות ולמכור והעולם סומכים על היש מקילין דשם, וזכה יש מקום לר"ן אי מותר לישראל חשיר, וע"ו אני אומר, הנה להם לישראל כי יש להם על מה שימסכו והוא ע"ד הסוכרין דלפני עור לית' רק באיסור תורה אבל ברבנן לא שייך לפ"ע, וכן מוכר מדכרי התוס' בהניגה ר"ח ע"א ד"ה חש"מ וברא"ש ריש מ"ק ב' ובאמת כי נראה סתירה בכרייהם דכע"ז שם סופ"ק ב' התוס' להביא ראי' מזה למשפ"ו ר"ח דשייד למימר לפ"ע אף במיד דליה ב' איסורא אלא מדרבנן ב' ע"ש ב', ואח"ז מצאתי בשו"ת ביא"פ האו"ח ססי' ס"ו שהניח בצ"ע אי על רב האסור מדרבנן שייך לפ"ע לעבור עליו מדאורייתא, ולע"ד בחד דהוי דאורייתא אע"ג דהאיסור בעצמו הוא רק מדרבנן אבל ליתנו לחבירו הוי דאורייתא דאסור גרע מאבן בודד דמכשילו, ובר"ו אמינא לכאד ד' הנסרא בב"מ (ס"ח) ב'.

ואולם

באשר פשפשיתי בספרי האהרונים מזה, מצאתי בשו"ת ברית אברהם תיו"ד סי' ג' וסי' כ"ד האריך להוכיח מכמה דוכתין ומביא בשם הרמב"ן ש"כ להדיא דלפני עור ליתא לכל באיסור דרבנן וסמך על זה להלכה ע"ש, ובסי' ל"ב משי"כ שם כ"י יל"ע ב', וראיתי כס' ישוע"י תאר"ח סי' דמ"ד שהביא ראי' ריש לפ"ע ברבנן מש"ס דסופ"ק דע"ז ב' וכמ"כ אשחמיסחי' דברי התוס' בע"ז (ס"ו) ד"ה לנכרי ב' ב' ב', (וע"ל רין ד').

ועכ"פ

מה שמקילין למכור לחשוד חסדם וינס או שאר מאכלות אסורות רבנן, יש להם על מה שימסכו ע"ד הסוכרין דל"ש לפ"ע ברבנן, והנה כל זה הוא באינו יכול החשוד לקנות במקום אחר אבל ביכול לקנותו במקום אחר אין חשש לפ"ע כבע"ז (ו') דאין איסור לפ"ע רק כקאי בתרי עברי דנהיר ע"ש ובתוס' ד"ה מנין ב' ע"ש וא"כ בג"ד הרבה טרפ' מצוי לפני החשוד לקנות במק"א ממילא דאין חשש להושיע לו משום לפ"ע והנה רומ"ל פלפל בזה בב' הדיעות המובאים ברמ"א סי' קכ"ג ולרעת היש מחמירין שם אף ביכול לקנות במקום אחר נהי דלאו דלפ"ע ליתא אכל עכ"פ אסור מדרבנן דאסור למייע ידי עוברי עבירה וע"ש בש"ך מ"ש בזה לחלק ב' וברנ"מ שם כתב ב' ע"ש"ה ובמנ"א סי' שמו" סק"ד מ"ש בזה, ועי' בשו"ת ש"כ הני' מהרא"ם מרגליות ז"ל סי' ג"ג שגר"ג שם ברין תפירות בלאים לישראל עבריון במקום שיש לו חיים נדרי, וכתב שם דמכור לו לנכרי לא מקרי מסייע ב' ע"ש, ומצאתי להרמב"א בחי' לע"ז (ו') שכתב אהא דלא יושיע ארם כוס ויין לנוזר ואכמה"ה לב"ג וז"ל, כל היכא דמצי עכיד

נהי רבוראי בלפ"ע עובר ואין ראי' מב"ק רשם הרשע עושה בעצמו עם כ"ז אם אינו עובר בלפ"ע דלא הוי בתרי עברי דנהרא אין אימור משום מסייע והלעימהו לרשע תפ"ו השיב על מה שנשאל **שאלה** ברבא אמר נותנים לחשודים על נמילת ידים וזכרה, מאכל בשבדם דאולי זה רומה לשמש שאמור ליתן לו כשהוא חשוד וכו', וכן אם מותר למכור בכתי משקאות מאכלי היתר למי שברור שאוכל בלי נמילה ובלי ברכה, ונהו רבוראי אם ספק שישמעו לו מציובי להזהיר לכל הקונים שימלו יריהם ויברכו, מ"מ אם יודע בודאי שלא ישמעו אין לאסור מלמכור, ע"ש. עכ"ל ברשרה. (וע"ל דין ה', ו' ע"ש וע"ל סס"י קי"ג בנרוו דשם).

(ע"ש) בעמ"ז במ"י קס"ג הנ"ל וז"ל אסור להאכיל, פי' בידיים כו', ונ"ל ראפילו להניח לפניו אסור כו' עכ"ל. ועי' ברשר"ח ח"א בללים במערכת ו' בלל ב"ו אות י"ם מ"ש עליו דאינו מכין ר"ק רוראי הדין אמת כו' ראפילו ליתן לפניו אסור כו' אמנם זהו במוש"ש דבר האסור לחבירה, אבל המותר לו מהיכא תיתי לאסור, כו' ואפילו להושיע רכב האסור כנבלה וחזיר בתבו האראשונים שאינו אסור אלא אם יודע שרוצה לאכלו כו' ולכן לא כתב הרמ"א אלא רלהאבילו בירידים אסור וכו' בנלע"ר דחברי העמ"ז צ"ע. והלבוש במ"י קס"ג כתב כנסנונו ר' הרמ"א אך במ"י קס"ט ס"ב כתב ב"ו אבל נראה בוונתו כו', ובתורת חמר א"ח ס"י ה' נשאל **שאלה** על הבתי משקאות שמבורים לכל כו' ובאים כסה שאוכלים בלי נפי' ומבלי ברכת המוציא כו', ודעתו שאין איסור על המכור, ומי"ם ומענה מבואר דמ"ש הרמ"א ראסור להאבילו כו' היינו רק בשנתן לו משלו במתנה, דאז הוי כמו תרי עברי כו' דאינו יכול ליטלו בעצמו כו' אבל כשקונה מסנו במתנה, שכירו לקנות לו פת כתיב א"כ ליכא איסור כלל רבאיסורי רבננו היכי דלא אכל בתרי עברי דנהרי י"ל רליכא איסור כלל בנ"ל. ואף את"ל דאפילו ככה"ג איכא איסורא בשאר איסורי רבננו, מכל סטום כבר בתבנו ריש חלק ביו חורת איסור על הרבר ובין כו' כמו נס"י ואין על הפת שם איסור כלל וככה"ג ודאי שרי, ונ"ם מחמת שלא יכרך ברבת המזון נמי אין איסור מעמם שכ' הס"א כו', ובכר מ"בואר שאין איסור בזה על בעה"ב השכיר להם, עכ"ל נ"ם בבית יצחק סי' ג"ם האריך בנירוו זה נ"ם במנחת אהרן האריך בכיוצ"ב אם יש איסור למכור בכית המרחץ משקאות שאין מברכים שם. ע"ש.

(ח) **שאלה** - המטנה בהשנתח בית החולים, ובכל יום יבוא הרופא להשניח על חולים הבאים לשם יום יום, והרופא יהיה מחלל שבת, ויש פנקס אשר בו פותבים שמות החולים והתרומות שנתנו להם, אם כותר לו להושיע הפנקס בשבת להרופא הנ"ל, אם יש בו משום מסייע לירי ע"ע. [ואם מותר ליתן להרמים ספר לאומי שיש לו פועלים ישראלים בשבת].

ע"ש בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' צ"ג שהשואל הביא מד' הא"ז הל' שבת סי' ע"ו וכן הוא דעת האגודה, אבל רוב הפוסקים לא ס"ל כו'. (עי' בש"ע שלי או"ח סי' ש"ו סע' י"א וע"ש עה"ג ובסס"י שם עה"ג, ע"ש) וגם מ"ש ר"מ רכרובנו ליכא משום מסייע ידי עוברי עבירה ברופא להרופא ליפתנו בעצמו כמ"ש הפס"נ בא"א סי' קס"ג סק"ב, הנה המנ"א רמז שם להא דע"ו (נ"ה) ושם סוף ע"א ברש"י ר"ה דורכין כו' ומסומו מסייע כו' ליכא שהנכרי לא נצמזה ע"ב, ושם ע"כ בוד"ה וישראל כו' ע"ש. והרי מוסאת נכרי רכנון והתם ליכא לפ"ע שהרי דורך נ"ם בעצמו ואפ"ה איכא משום מסייע ידי ע"ע ברבננו. ומ"ש ר"מ מד' הש"ך יו"ד סי' קנ"א ומנ"א סי' שס"ז עי' בחיבורי (משפט שלום) לחו"מ סס"י קע"ו. ועי' בס' שו"ח בכללים אות ו' מבטא מחברים בזה כל פרמי הלכה זו, אך בני"ד אין נ"ם לענין לעשותו ביום ש"ק רבנ"א אסור למלמל הפנקס משום מוקצה בכמ"א סי' ע"ש, סק"י בשם שני' ע"ש וה"ם כוה

(ז) **שאלה** אם מותר להשכיר ביתו ליהודי ספר שמנלח ביום ש"ק בפרהסיא, אם עובר משום מסייע לרבר עבירה רגם כולא קאי בתרי עברא ונהרא איסורא מיהו איכא. **ע"י** בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קפ"ד רנשאל כו', והשואל הביא מד' הש"ך ודנ"ם יו"ד סי' קנ"א, (על"מ א' ח') והשיב וז"ל, ע"ר שהוא שואל להשכיר לספר, הרי בכל השבתות בית ליהודים מחללי ש"ק בבישול ואפיה ורחיצת הרצפה וכדומה יהיה איסור בזה ומוק חזי מה עמא דבא, וכבר האריך בתשו' כתב מוסר יו"ד סי' פ"ג בענין זה והעלה רליכא אלא אם כן בשעת סיועו ערשת

אך לענין לעשות מה"ח, הביא ר"מ מדברי הר"ם שיק על תרי"ג מצות מצוה רל"ג אות ו' שהביא מדברי מנ"א סי' קס"ט סק"ו בשם ב"ח רמב"ם דהיכי רליכא איסור בשעת מעשה ל"ש לפ"ע, ותמה על זה מהו רע"ו (כ"ב). פירך אהא דלא ישיביר ארם שדדו לבותי מפני שנקראת על שמו רתיפוס ל"י משום לפ"ע, והרי הוא משכיר לו השרה בחול וליכא משום לפ"ע, ומאן ראיתי בתשו' מהר"י אסא"ד תאו"ח סי' קס"ה שנשאל בזה ונ"י שבמקום אחר כ' יישוב נבון לזוה, ולא ביאר רבריו, ולע"ר י"ל כו', ויש להביא מיעו להקל טרא רס"י רס"ו מה"ה באר"ח

אבל יש לכאורה להביא ראיה לזכרי הש"ך והג"מ מהירושלמי פ"ה דעשירות ה"ב ב"ו, אבל באמת אררנא מכאן ראיה להיפוך כ"ו ב"ו (ובב"ק ס"ט). ולעיתוהו לרשע ב"ו אין ראיה להש"ך והג"מ די"ל ב"ו).

אור"ח ג"ל דהנה לכאורה לא רק על הש"ך והג"מ הלכותינו. הוא אפילו אם נימא דבישראל תשוד מצווה להפרישו ומכ"ש שלא למסותו בידים. אף היכא דיבול ליטול מעצמו. מ"ט קשה דאמאי צריך הלוטף ירק מן השוע ונמלך להתויד לעשה. הא רמאי נופא אינו אלא איסור' דרבנן ודעת הרשב"א דאיסור' דרבנן סתוד למפות לקטן בידים (ע"ל מ"י ק"ב ד"ו ס"מ) ונג דרעת הרמ"ס ושאר פוסקים דאף איסור דרבנן אסור למפות בידים שאני קמן דהאיסור למפות ל"י בידים הוא מאורייתא מלא תאכלום לא תאכילום בדאמרינן ביבמת (ק"י:). וא"כ למפות לו איסור דרבנן בידים לא הוה אלא תר דרבנן משא"ב גדול הא תכבו התוספ' הרא"ש בריש שבת דאיסור' למפות לו בידים אינו אלא מרבנן (ועי' בפמ"ג בא"א אור"ח מ"י שמ"ג סק"ג בעצמו בגדול שבר רעת הוא לא צוהה הנהרה עליו משום כל תאכילום) ונ"ל ברמאי רהוה נמי רק איסור דרבנן ואם יספות לו בידים הוי חרי דרבנן ואמאי נימא דאסוד למפות לו בידים, ב"ו, תוד דהא אמרינן ביבמות שם דאפילו למ"ד קמן אוכל נבילות ביד מצווין להפרישו מ"מ ברמאי אין מצווין להפרישו ברמאי הקילו ב"ו ואמאי לא נימא נם בגדול כו ב"ו.

לכ"נ ג"ל דהכי שאני דגם אם נימא דכאיסורא דרבנן אינו מצווה להפריש לגדול ומותר נם למפות ל"י בידים או לרעת הש"ך נם כאיסורא דאורייתא כמכור ולהג"מ נם בתשור. זהו רוקא היכא ראינן בירו לתקו האיסור ככו במושט נבילה למכור דא"א לו לעשות את הנבלה היתר ב"ו וכיון דהתשור או המכור יטלו בלאו הני את האיסור ויעברו מתר ליתן להם לפ"ד הש"ך. ונג א"ל נכסים ל"י הש"ך והג"מ מותר ליתן להם כאופן זה לכהפ"ת איסור' דרבנן כמנ נבינת עבו"ם וכרומה דהוי תרי דרבנן ב"ו ב"ו. ולפ"ז ג"ל דאפילו לפ"ד הש"ך רמותר לתת למכר דבר איסור היכא ריכול ליטול מעצמו. היינו רוקא נבילה וכיוצא בה איסור שאינו בירו לתקו. אבל דבר שיש בירו לתקו אסור ליתן לו נם אם יכול ליטול בעצמו ער שיתקו משום דאסור לו להוציא מירו דבר שאינו מתוקו.

ועי' עוד שם במ"י נ' עוד הערת ותירושים ופרטי רינים בענין לפני עור ואפרשי מאיסורא וז"ל. ומה שיש להעיר עוד ברב"ר הש"ך והג"מ דאיר נימא דכמכור או עושה במיור לרעת הרג"ם אם יכול ליטול מעצמו מותר להשיש לו איסור. והא מחויב הוא להוכיחו ולהפרישו. ומקרא מלא דבר הכתוב. הוכח תוכית אח עמיתך. ואסרו הוכח אפילו מאה פעמים ב"ו (כ"ט ל"א) תוד היכא תוכחה ער הכאה ב"ו (ערכין ס"ז). אולס ג"ל דאי"ז מתירה דאעפ"י שמתחייב להוכיחו מ"מ אם הוכיחו ואינו מקבל תוכחה והוא עומד הכו ליטול את האיסור או עובר ככל שעה ושעה ונג להפרישו ככפיה אינו יכול אוי מותר ליתן לו בידים

בא"ח ב"ו, ובמנ"א השיג אבל ב"ד תוד וקיים ל"י רמ"א. וע"ש בא"א מ"ש על דבריה. וע"ש בתוס"ט ס"ק מ"ז שג"ה דעת הרא"ש והסוד והג"ה דבב"ה לא מקרי ממי בירום ע"ש. וא"כ הג"ה בזה. תוד נראה דגם אי נימא דגם ככה"ג שייך לפ"ע. מכל מקום היכי דאפשר שיעשהו בעצמו לזיבא רק משום מסייע לע"ע אין אסור ככה"ג. ומ"ש ר"מ"ש בשם מחנה חיים ת"א מ"י מ"ז כ"י בענין תל"י להיתרא לתלות במיעוט שלא יעשה העבירה לזיבא אלא איסור דרבנן ב"ו האריך נ"ב בש"ה שם אות י' מרב"ר כמה מתברים בו, [ואם יניחוהו שם הישראל הממנה הג"ל מע"ש יש להלך ואם מניחו לצודר יום ע"ש נ"ב ולא לצודר שבת כלכ"ד ואינו נוטלו אחר יציאת הרופא כהד"א לזיבא כזה משום מסייע לירי עוברי עבירה] (ועי' בפמ"ג א"א ח"ה ס"מ חמ"ג בא"א סק"ה ועי' בספר מנתח שי בשו"ר הג"מ דף קע"ו ע"ב אות י' ע"ש).

ועי' ב"ר"ת בנין ציון מ"י ס"ז שפסק רמיהר ליתן להרפים ספר לאומן יהודי שיש לו פועלים ישראלים שידפנס בשבת כיון שהוא נותן תודם תתחלת העבירה ע"ש דליכא ככה"ג משום מסייע לע"ע ע"ש באורד. ומכ"ש בנידון ריהר עכ"ל המהרש"ם(עי' בס' ישעיות תכמה מ"י קצ"ב בחס"י בענין דיהודי להתפלל תודו בסידורים וספרים הנרפסים ע"י ישראל. ועי' עוד לקמן ד"ו י' הראשון. ושלא יהיו נרפסים בשבת. וזה מסוגל לקבלת תפלה. והראה לעי' בפתיח תשובה סימן רפ"א ובספרי מסר). (ועי' בחיבורי לתאע"ז בסס"י קל"ג ע"ש) (ועי' בשו"ר תמד חלק י"א פאת השדה מערכת ר' סוד כלל ל"ה לענין ספרי תנ"ד הנרפסים בלונדון על ידי המסיתים כ"י אי שרי ללמוד כתובס ע"ש. וע"ש בחלק ס"ז מערכת כ"י כלל ז' דאסוד להשהותם בבית ע"ש) וע"ל שאלה י' הראשון.

[ע"י] בספר אורח ישר סימן א' ובס"י ב"ו. **שאלה** ישראל שחשוד לעבור עבירה כמזיור. אם מצווין עליו להפרישו מאיסורא אף במקום דלא שייך לפ"ע או לא. ותב"ח ח"ל. הרנול מרבכה כתב לפרש ברעת הש"ך מ"י קנ"א סק"ו דישאל מוכר אינו חייב להפרישו ב"ו דלאו רוקא מוכר אין מצווין להפרישו אלא רגם ישראל נכוד העושה עבירה כמזיור אין מצווין להפרישו. ורוקא אם עושה כשונג כתב הרא"ש בפ"ק דשבת דאסוד ליתן לו נם אם יכול ליטול בעצמו והוי דומיא רגמן אוכל נבילות שהקטן הוא שונג אבל מזיור נקרא מוכר לאותו דבר. ב"ו אלא דדבר הרג"ם צריכים עינן דהא קיי"ל דבכל דוכתיה דאין מהזיקין ירי עוברי עבירה. ותב"ח במשנה שביעית פ"ה משנה ט' ב"ו וכן בע"ז נ"ה ע"ב במשנה ב"ו. וזה א"א רב"ם מירי דהתשורים המה שנתנים. ועי' בפמ"ג אור"ח מ"י שמ"ז בא"א סק"ד ב"ו. ומיהו ג"ל רי"ל זה ב"ו אבל קשה מס"מ רמאי פ"ג ס"ב ב"ו ובמשנה ה', ושם ב"ו ע"ש. אלא מאע"ש שעוברת כמזיור ב"ו מ"מ צריך לעשר מה שנתן לה כ"ו ובגליון רש"א ב"ר"ד מ"י קנ"א ציון על הש"ך הג"מ וז"ל ואינו יודע שאין פשיטא ל"י להש"ך (ר"ל דישאל מוכר אינו חייב להפרישו. ומשמע רגם דעתו כהרג"מ ראינן ג"מ בין מוכר לישראל העושה כמזיור) ב"ו

בידים דמה יפסיד כיון דרין בר וביזי כר אינו מקבל תוכחה ועובר באין מעצור, אלא דלפ"ו התינה במיד אכל בשוגג כיון דאם יוכיר לו שהוא איסור וקרוי לוראי שיפרש את עצמו כן האיסור ולא יעבור ובפרס אם אינו חסוד לעבור רבדראי יפרש את עצמו ואב"ב מחויב הוא לכאורה להפרישו מה"ח משום הוכח תוכיה וע"כ קשה דנכי פשם העני את ירו בריש שבת מיירי בשוגג כמ"ש הרג"ם והכי משמע מרש"י ר"ה פטורי דאתי בהו דר כל כו', ואמאי כתבו התוס' והרא"ש דרק איסורא רדבנן איכא שחייב להפרישו את איכא נמי איסורא דאורייתא ומ"ע הוהנה תוכיה.

והנה דברי השנ"א במש"ב דמה"ח מחויב להפרישו נפלאו מסני, דהא התוס' והרא"ש בריש שבת כתבו דרק מדרבנן מחויב להפרישו מאיסורא ומש"כ הרא"ש רילפינו מק"ו מקטן והב"ח כו"ר סי' ש"ג כתב כאמת וז"ל, אבל אם הלוש אינו יודע א"צ לומר לו בשוג דכיון דאין חיוב אפירה זו אלא מדרבנן דאסמכיה אלפני עור לא תתן מכשול נרול כבוד הבריות שרוהה ל"ח שבתורה וא"צ להגיד לו עד שיגיע לכיניו זה דעת רבינו עכ"ל, ואולי י"ל דדברי השנ"א נשענים על הא דכתב הרמב"ם בספר המצוות שהבאנו לעיל המחייב להפריש ישראל מאיסורא משום מ"ע הרוכה תוכיה, וצ"ל לדעתו דמה שאמרו בגמרא ע"ז (ו') התיכי דלא קאי בתרי עברי דנהרא מותר להושים לגזיר מה"ח, היינו דלאו דלפ"ע ליכא בזה אבל העשה רהובה תוכיה שפיר עובר בני נזיר, והתוס' והרא"ש שכתבו שמחויב להפרישו רק מדרבנן צ"ל לדעתם הנהנה תוכיה שיד רק בני מיד אבל בשוגג אינו מחויב להפרישו אלא מדרבנן כמו שחלקנו לעיל. [א"ה, מזה עי' בשרי חמד ח"ה באסי"ר מערכת ה' אות פ"ד מהא דאפרושי מאיסורא אם הוא משום ל"ח דלפ"ע כו' או משום מצות תוכחה, וע"ש בחלק י' בפאת השדה מערכ' א' אות פ"ד אם הוא מה"ח, ע"ש ע"ש].

ואולי אפ"ל הרמ"ע הוכח תוכיה לא נאמרה אלא למי שעובר במיד ומתכוון למרוד כקוננו אבל העובר כשוגג כיון שאין כרעתו לחטא ולעבור על דצ"ח קנוי נם התורה פומלתו מעונש אפשר ראינו מחויב להפרישו מה"ח ורק מדרבנן מחויב להפרישו. אה"ו ראיתי בהנהגות ה' רצ"ה חיות בשבת על ד' התוס' הנ"ל שהביא בשם הרמב"ם בס' המצוות מ"ע ר"ה, שכתב דבכלל מ"ע דהוכח תוכיה הוא שאנחנו מצווין שלא נחטא ולא עווכ ולתינו שאומתנו שיחטא, וראה שרעת הרמב"ם שמחויב פה"ח להפרישו. ע"כ. אולם לדעתו נראה שדברי התוס' והרא"ש אינם מותרים לדברי הרמב"ם והמ"ע של הוכח תוכיה אפשר להיות רק במיד וכמו שמוכח פשטא דקרא לא תשנא ונ"י הוכח תוכיה ונ"י (ויקרא י"ט) ופירש"י ולא יליכו פניו ברבים וגם כו', מוכח דמיירי במיד דבשוגג לא שייך לשנא אותו, כו'. (א"ה עי' כספר סמה אפרים סס"י תר"ח וסמנ א"ף שם מעניין תוכחה, וע"ל ס"ב.) ותע' בשר"ה בהכללים מערכת ו' כ"ו אות ג' מש"ב הוא ע"ד הרצ"ה חיות הנ"ל ע"ש.

עכ"פ בחר דעת הרמב"ם והרא"ש והסוד דנס במיד ומכ"ש [בשוגג] דמחויב להפרישו מאיסורא, וקשה על דעת הרג"ם שכתב דכסמיר אינו מחויב להפרישו, ואין לתרץ כו'. נם ר' התוס' ע"ז (ו') משמש הוציא הש"ך רין זה נ"כ מורים דדקא מומר כו', ונ"י שיקר ר' הש"ך שהוא ר' התוס' בע"ז (ו') דלמזמר מותר להושים בראא קאי בתרי עברי דנהרא יש תולקין וכלל נרול כירינו דאסוד לסייע ידי עוברי עבירה ואף לעכ"ם משמע ברש"י ע"ז (נ"ה): דברבד שהוא מצוה עליו אסוד לסייע ע"ש בר"ה וישראל העושה פירותיו כו' כו', והנה כו' וברמב"ם בפיה"ם שכתובות פ"ה ס"ו כו', כו'. [ע"ל סוף דין ל"ו ע"ש ע"ש].

והנה לנו מדרבנן דלישראל נם אם עובר במיד מחויב להפרישו מאיסורא אף אם לא קאי בתרי עברי דנהרא ומכ"ש שאסור לו לסייע, וגם אם אינו יכול להפרישו מזה האיסור עצמו בפעם הזאת והוא יעבור כע"כ מ"ם אסוד לו לסייע מפני שאסוד לסייע ידי עוברי עבירה, ובכסדר הנה דעת הש"ך דאף היש אוסורין שבדמ"א סי' קנ"א ס"א מורים דכסמיר מותר, ובתפארת שמואל על הרא"ש ע"ז אוסוד נם כמסמ. ובחור"י הובא בפת"ש סי' קנ"א ס"ק ו' צדד להקל בהש"ך, כו' (וע"ל סס"י ס"ה דין כ"ג הא"ה, ובסי' ס"ב דין ג' [וס] מהמשיב רבו ע"ש). [תע' בשר"ה בהכללים מערכת ו' כ"ו אות ג' מס"ו דדברי הש"ך והרג"ם, והוא מחמיר על הרג"ם וכן התחול סופר וכן הכתב סופר מתמיהם עליו ע"ש ע"ש, וע"ל דין ל"ו]. והנה

בדידים דמה יפסיד כיון דרין בר וביזי כר אינו מקבל תוכחה ועובר באין מעצור, אלא דלפ"ו התינה במיד אכל בשוגג כיון דאם יוכיר לו שהוא איסור וקרוי לוראי שיפרש את עצמו כן האיסור ולא יעבור ובפרס אם אינו חסוד לעבור רבדראי יפרש את עצמו ואב"ב מחויב הוא לכאורה להפרישו מה"ח משום הוכח תוכיה וע"כ קשה דנכי פשם העני את ירו בריש שבת מיירי בשוגג כמ"ש הרג"ם והכי משמע מרש"י ר"ה פטורי דאתי בהו דר כל כו', ואמאי כתבו התוס' והרא"ש דרק איסורא רדבנן איכא שחייב להפרישו את איכא נמי איסורא דאורייתא ומ"ע הוהנה תוכיה.

ואולי אפ"ל הרמ"ע הוכח תוכיה לא נאמרה אלא למי שעובר במיד ומתכוון למרוד כקוננו אבל העובר כשוגג כיון שאין כרעתו לחטא ולעבור על דצ"ח קנוי נם התורה פומלתו מעונש אפשר ראינו מחויב להפרישו מה"ח ורק מדרבנן מחויב להפרישו. אה"ו ראיתי בהנהגות ה' רצ"ה חיות בשבת על ד' התוס' הנ"ל שהביא בשם הרמב"ם בס' המצוות מ"ע ר"ה, שכתב דבכלל מ"ע דהוכח תוכיה הוא שאנחנו מצווין שלא נחטא ולא עווכ ולתינו שאומתנו שיחטא, וראה שרעת הרמב"ם שמחויב פה"ח להפרישו. ע"כ. אולם לדעתו נראה שדברי התוס' והרא"ש אינם מותרים לדברי הרמב"ם והמ"ע של הוכח תוכיה אפשר להיות רק במיד וכמו שמוכח פשטא דקרא לא תשנא ונ"י הוכח תוכיה ונ"י (ויקרא י"ט) ופירש"י ולא יליכו פניו ברבים וגם כו', מוכח דמיירי במיד דבשוגג לא שייך לשנא אותו, כו'. (א"ה עי' כספר סמה אפרים סס"י תר"ח וסמנ א"ף שם מעניין תוכחה, וע"ל ס"ב.) ותע' בשר"ה בהכללים מערכת ו' כ"ו אות ג' מש"ב הוא ע"ד הרצ"ה חיות הנ"ל ע"ש.

ובברכות (י"ט:.) אר"י א"ר הסוצא כלאים כו' וברמב"ם ה' כלאים פ"י ה' כ"ם הרואה כלאים של תורה על תכירו אפילו ה' מהלך בשוק קופץ וקורעו מעליו כו', והסוד י"ד סי' ש"ג אחר שהביא דברי הרמב"ם אלו הביא בשם הרא"ש אף על פי שמוצא כלאים דאורייתא פושטו אפילו בשוק, דוקא שהלוש מוצאו עצמו שהוא מזה, אבל הרואה כלאים על חבירו והלוש אינו יודע א"צ לומר לו בשוק עד שיגיע לביתו רמשים כבוד הבריות וישתוק ואל יפרישו משוגג. הרי משמע דעת הרא"ש דאם תכירו הוא מיד פושטו אפילו בשוק וגם דעת הרמב"ם כתב הל"ח דגם הרמב"ם אסוד דקורע מעליו בשוק אלא היכי שהוא מיד ריוע שלבוש בלאים של תורה ואינו פושטו, אבל אם אינו אלא שונג אינו חייב לקורעו מעליו, אלא שותק עד שיגיע לביתו ואח"כ מדריעו שהוא לבוש כלאים של תורה, ואין כאן מהלכות. והשאנת אר"י סי' נ"ה כתב על הרואה רפושטו אפילו בשוק וז"ל, כיון דרמז התורה מחויב להפריש את חבירו מאיסורא, משום כבוד הבריות לא דחינו ל"י, אבל למאי דקיי"ל דאפי' ר"ת נדחה מפני ככה"ב בשב ואל תעשה ושל סופרים אפי' כקום תעשה, אם הלוש שונג א"צ להגיד לו דמה שנמנע מלהגיד לו אינו אלא שב ואל תעשה ונדחה מפני כבוד הבריות עכ"ל. [א"ה, בעניין הלזה דגרול כבוד הבריות שרוהה ל"ח כו' והנה

מזיד וגם פשטא רקרא מיירי שהעובר הוא שונג ושונג עור גרע מסמיר מצד הסבא. ולא עור אלא דנ"ל דלפמש"כ התוס' בע"ז (כ"ב) דגם באיסורא רבננן איכא לפ"ע אם מכשיל את הביוור באיסור דרבננן עובר כלפ"ע מדאורייתא דלא גרע ממנה על דרכו אכן למען יכשל בו או משיא לו עצה שאינה הונגת. ויש להאריך כזה אלא שאמכ"ל. [א"ה. בזה ע"י לעיל סימו זה ברין ה' בשם שר"ח ודרי בשמים דאינו עובר מדאורייתא]. עכ"פ זה פשיטא דגם על עבירות שונג שייך ערבות וא"כ הו"ל להיות מחויב להפרישו מדאורייתא ואמאי כתבו התוס' והרא"ש דאינו אלא איסורא דרבננן.

ע"כ נ"ל דהגם לפמש"כ הרנ"ם וכפי שמשמע מרש"י שבת שם מיירי המשנה בשענב. מכל מקום התוס' והרא"ש דכתבו דגם אם יבול ליטול מעצמו ס"ס איכא עליו איסורא דרבנן כתבו אליבא דדינא בכל גוונין בין כשענב ובין כמזיר כו' והנה מה דאמר ר' ישראל ערבי זכ"ו. ה"ד היבא ריש בירו למחות כנספסורין וכשכונתו שם. ולפי זה הוא להפוך דאם העני הוא שונג ואם יוכרז לו הנעל בית שהיום שבת ושהוא אסור. יפרוש מזה. נמצא דהוה יש בירו למחות ולהפריש ואם אינו מפרישו נעו"ש משום ערבות מדאורייתא. אבל אם העני הוא מזיר אוי הו"ל אין בירו למחות דכיון שהוא מזיר וזרעה לעבור עבירה מה יועיל אם לא יניחנו ליטול את החפץ. ימול העני לענינו אכן או צדור ויטלסל ר' אמת ב"רה או יעשה תלול שבת אחר בזה הרגע נמצא דאינו נעו"ש כלל עליו משום ערבות. לכן כתבו התוס' והרא"ש רמ"ם גם באופן זה איכא עליו איסורא דרבנן סק"ו מקס"ו אוכל נבלות. (ע"ל רין ס"ו).

ועפ"י מה שכתבנו יש ליישב גם מ"ש הג' הנ"ל על הש"ד במש"כ דבמומר אין היוב להפרישו מאיסורא. ואמאי לא יהי' תייב להפרישו משום ערבות. והעלה רי"ל דרעת הש"ד רבומר אינו בכלל הערבות. אבל לפי דברינו אין לנו צריכין לזה. דר"ל רבין דעונש ערבות הוא רק היכי דבירו למחות א"כ זה שייך דקא בניין ריריה לזכות גם למומרת כברי שלא תהי' באיסור אשת איש כל ימיה התם אם נזכה לה גם לא תעבור שוב על איסור זה כבה"ד ובינא בו מטר שפידי יש בירו למחות (כו') משא"כ כנירו דהש"ד להושיט איסור לממר היכי דלא קאי בתרי עברי דנהרא כיון ריבול ליטול האיסור בלא הישראל לא שייך בזה ערבות. וכמו דמלקים בלאו רלפ"ע בין קאי בתרי עברי דנהרא ללא קאי כו'. ואינו עובר אלא איסורא דרבננן. וע"ז הייש הש"ד רבומר אם יבול ליטול מעצמו איסור זה או אחר באופן שאינו בזה לא לפ"ע ולא ערבות כיון ראיין בירו למחות אין עליו אפילו איסורא דרבננן. עבת"ד האורה ישר. ע"ש באורד נרול. ועי' בשר"ח ת"ו מערכת ה' אות כ' באורד מהוכחה ולאפרוטי מאיסורא ומעניו מוטב שיהיו שונגין בו ע"ש ע"ש. (עי' כפת"ש ליו"ד סי' קנ"ו ספ"ה בשם תיבת מא דמ"ע הוכח תוכית הוא מטעם ערבות בו ע"ש וכן עי' מזה בספר פסקי רינים להצ"צ. החרש מזה וכו' וא"כ היבא שאינו מחויב בהוכח תוכית כגון שאינו עומיד בתורה ומצות י"ל פסור גם בו סו הערבות ע"ש).

והנה לענין להפריש ישראל מאיסורא מוכח מדברי הרמב"ם הל' בלאים שהבאנו. דגם באיסור דרבנן מחויב להפרישו. דאחר שכל דין דהרואה בלאים על תבת כתב וז"ל לתיבך אם הי' עליו שענמ של כרביהם אינו קורעו מעליו בשוק ואינו פושטו עד שמיני גכיתו. אלמא דקרא בשוק אינו קורעו משום כבוד הבירות אבל בביתו קורעו מעליו וראי' דגם איסור דדבריהם מחויב להפרישו. ואולי אמ"ל הרמב"ם לשיטתו או"י כמפר הסעות דמחויב להפרישו מה"ח משום הוכח תוכית וא"כ גם באיסור דרבנן לא הוה אלא הר דרבנן (אלא שאין הכרח לזה דכמה פעמים מצינו האסור חכמים גם באיסור דכל עצמו אינו אסור אלא מדרבננא וי"ז ענין להא דאמרין שבת (י"א) ביצה (נ') דלא גזרינן גזירה לגזירה). ובתפארת שמואל על הרא"ש במס' נדה הל' כלאי כרמים כ' וז"ל ומ"ס נראה שאף בכלאים דרבנן היבא שפקד להראי ומולול בכרבי חכמים ואומר שאינו חושש או שאינו דרעה לילך לביתו לפשוטה. מצוה שיתרענה מעליו כדי לקיים דברי חכמים. שהרי היו מכין דגם בלאים דרבנן אחר' ראיתי בתלמוד עב"י ש"ג שכתב זכ"ו דגם בלאים דרבנן מחויבים להפרישו והכי רא' משבת (ספ"ח) וביצה (ל') דהא דאמרין הנה להם מטבט שיהיו שונגים ואל יהיו מזידיים היינו דקא באיסור דרבנן. אלמא דאם אין לחוש שיהיו מזידיים מחויבים להפריש אף בדרבנן. (א"ה. ועי' בחיבורי אלה"ע סי' ס"ח רין שס"ח בשם עין יצחק סי' י"ג ע"ש).

אחר נמר את סוגרסי זה ראיתי בתשו' עין יצחק תאע"ז סי' א' שכל' להעיד ברברי הש"ד הנ"ל רמשה"ח מחויב להפריש ישראל מאיסורא משום דכל ישראל ערבין זה לזה וכמבואר בסנהדרין (כ"ז) ושבתות (ל"ט). ובעוב רב אפ"ל דרעת הש"ד דלא שייך ערבות. עור העיר כמאי דאמרין במע"ש פ"ה. מ"א ובכ"ס (ס"ט) הלעיסהו לרשע וימת ולכאורה ראיה מזה דרעת הרנ"ם דגם ברועה לעבור כמזיר על איהו עבירה אין ישראל אחר תייב להפרישו. אלא דקשה אמאי לא יהא תייב להפרישו מטעם ערבות. ויתיר עם מה דאמר בירושלמי סוטה פ"ה ה"ה והנא בתוס' סוטה (ל"ר) בר"ה עורם בירודו כו' בו ע"ש בעין יצחק. אבל קשה לפי"ו מהתוס' והרא"ש שכתב הנ"ל דאמאי כ' והיבא ריבול ליטול מעצמו אינו אסור אלא מדרבננן מק"ו מטעמו אוכל נבילות. ואמאי לא אסור מדאורייתא מטעם ערבות. וכזה אין להלך בין שונג למזיר בו וכמו נבי לאו דלפני עור ראיין נפ"ם בין אם העובר מזיר או שונג. אלא דצ"ע אם אחר עובר עבירה בשונג וישראל תכירו יודע מהו ויש בירו למחות ואינו מוחת בו להפרישו והוא נעו"ש עליו מטעם כל ישראל ערבין זכ"ו אם נעו"ש עליו כמו על ערבות של עבירות מזיר. ראעפ"י שחכירו עובר רק כשונג אבל אצל זה הוא מזיר כו' או נימא כיון דאצל העובר העבירה אי"ז אלא שונג אעפ"י שאצל זה נחשב מזיר ככל מקום אין לו עונש ביר"ש יותר מעל עברות שונג. כיון דאם אין לזה אין גם ערב. (ומיהו בלאו דלפ"ע א"כ מכשילו בעבירה והעובר שונג ואינו יודע מזה פשיטא דרעו"ש של לפ"ע של המכשיל רומה כאילו הכשילו בעבירות

ועי' בשו"ע הנ"ל. (וע"ל מי' ק"ג ר"ן קפ"ה בסופו ע"ש). (וע"ל מי' ס"ס סוף ר"ן קכ"ח). עי' בשו"ת אבני נזר מי' קכ"ה, שכ' ראוי לזוז מהרחוק הש"ך, עכ"ל כדבריו.

(ע"י) במעשרי בה"ל פסח מי' ק"ג ע"א בשם אור"ח התרש בשם תשו"ר לב חיים שנשאל **שאלה** כמינין שהם משומדים שנוטרו בתורת משה ומחללין שבתות בפרהסיא אי חייב הישראל לעשות להם מצות לשומרם מחימוץ שיאבלו המינין בפסח, ובתב דקיי"ל ראעפ"י שחמא ישראל הוא וחייבין כל ישראל להאכיל להם סצה כמו שאנו מאבילין לישראל גמור, רמה שאמרנו דבל ישראל ערבים זה בזה ענין הערבות הלזו איחא גם כמינין ואפיקורסים וחייבים אנתנו להפרישם מן האימורים מפני הערבות. ע"כ. ועי' בספרי מנחת שבת בשיה"ס שם רף קע"ו ע"ג אות י' וד"ק ע"ל המע"ש. ויל"ע מה"ל בזה, וכן עי' ברב"ר הגאונים על ה' פסח בסי' תנ"ג שהביא נ"ב לתשו"ר לב חיים הנ"ל, וכן על זה. אבל שמעתי שהר"ח צאנזער זצ"לה פסק דאין אנו ערבים בהם כלל. ע"כ. וע"ל מי' ק"ח מע"ח מהר"ם ע"ש. (על"ק מי' ק"ס סוף ר"ן י"ד בענין דאין חיוב לפזר סמנא בדי להפריש מאיסורא).

(ב) שאלה באתר שנושא ונותן עם איש מורע היהודים והאישי ההוא מחוק שבתוב כל צרכיו כשבת כשיקבל המעות מהפאסטס, וב' והעלה דמי שעוסק עמו הוי סמייע לירי שברי ענייה כשישלח לו מעות ויורע כבירור שיקבל המעות מהפאסטס בשבת ונג' עובר על לפני עור לא תתן מכשול אף רחלל שבת בלעדי זאת ס"ס כיוון שנג' על ידו בא לירי חילול שבת אסור. ע"כ. ועי' בשו"ת עין יצחק חאור"ח סי' י"ג

(ג) שנושאל שאלה באיש אחר יר"ש שרצה להשתתף עם ישראל אחר החשוד לעסוק בכסחורו גם בשבת ויתנה עמו שלא יעשה העסק בשבת, אם יוכל לסמך בזה או יש לחוש משום לפ"ע ונ"י כיון שחשוד ברב"ר, וצידד שם כמה צדדים (והבאתיו עה"נ בש"ע אור"ח רס"י רס"ה ע"ש) ובמסקנתו כתב ראם מתנה עמו שלא יעשה כשבת ושאים יעשה כשבת לא יסול שכר סמה שיעשה בשבת בזיון שאין לו סוה הנאה מסבינו שלא יעשה בשבת וכו', עש"ס בזה. ועי' בס' סנתח' ש' סי' פ"ב ס"ק ז' מש"ב שם בענין

(ד) שאלה אם מותר לישראל ליתן לישראל אחר איהו חפץ בשבת או רבד מאכל אם יש לחוש שהישראל האחר יוציאו בברמלית במקום שאין עירוב או שיוציאו חוץ לתחום.

וגם אם מותר לישראל לשלוח את המשרת שלו שהוא נ"ב ישראל לקרוא לאיזה אדם אם יש לחוש שאנכי יסלמל המשרת רבירים האמורים לסלמלם במקום שאין עירוב בגון שהוא חשוד ע"ז, והעלה שם דמספיקא אין לחוש לכו"ז. שוב בא לירו ספר שר"ת וראה בו בקונ' הכללים שכתב ר' כלל כ"ו שהאריך הרבה כרוי ולפני עור ונ"י, וע"ש באות י' שהביא שם הרבה מהאחרונים ומדברי בולג' שמסע דמספיקא אין לחוש, ומכ"ש באיסור דרבנן, וע"ש עור כמה פרסי רינים. (ע"ל בסוף דין ה' שהבאתיו בקיצור). ושוב הביא ר' הנור"י בשם תשו"ר בי"ש ב' הנ"ל וגם ברבי העין יצחק הג"ל שהבאנו לעיל. וע"ש במסנתה חדשה לסי' פ"ב שהביא לר' הם' ברכת משה הנ"ל, ור' תשו"ר בנין ציון הנ"ל בדיון ת' הקורם. דבר שיש בו משום לפני עור אין איסור אלא למייע בשעת שבת (א"ה). בזה ע"ש בשו"ת הנ"ל בסוף אות נ' ע"ש מזה ע"ש] וכתב רמזה ראייה גם כן למש"כ במסנת' ש' הנ"ל. וע"ש כשוריי המסנתה השייד למסנתה חדשה שהביא בקיצור ברבי הנ' מהרש"ם (הנ"ל בדיון ת' הקורם) וכתב עור וז"ל, ועי' בפס"ג א"א סי' תפ"ג סק"ה רמשע סרברי הס"ל דאם ישראל סוסר לוקח איזה דבר בשבת משל ישראל ועשה בו סלאכה לעצמו אם יוכל הישראל למנות ולמנות שלא יקה. עובר משום לפ"ע ע"כ. ועי' בספר פאת השות סבעל שר"ח במסנת' האל"ף בכללים א' נ"ז שהביא בשם רב נ' א' רנראה פשום דאף אם לא יוכל הישראל למנות בו ולמנות אותו אלא על ידי מעשה מחויב לעשות המעשה ולמנות אותו מהאיסור ואם לאו עובר משום לפני עור. והשר"ח ססיים שם שהוא כבר מסה סגלן דגם ככה"נ עובר בלפ"ע וקרא בתיב לא תתן מכשול

(ע"י) כמ"ב (מי' תר"ה) בשם תב"א פ"ח דאלו אנשים הפורקים מעליהם עול התורה למסרי כנון המכלל שבת בפרהסיא וכדומה אלו אנשים אין החיוב כלל להוכיחם (ירצאו סכלל עמית. ועי' בברכ"י רבו אלו אנשים שאין ביריבו כח להפרישם אם יודע שלא יקבלו התובחה אין עליו החיוב להוכיחם ע"ש. ועי' בת"י מהר"ם (קידושין ע"א) ונשים אינם ערבים בשביל אנשים, משום דאין בידם כח למחות. ועי' בברכ"י אור"ח סי' קכ"ד בשם שו"ת זרע אברהם הוכיח מש"ס ע"ז (י"ח). ועל אשתו להריגה משום ולא מיתתה בו, הרי דגם נשים נתחייבו בערבות. ועי' בשו"ת הנה"ע א"ס"ז ו'. ועי' בצ"ח ברכות לענין הבנים וליום אם הם ככלל ערבות, ועי' בשו"ת פ"א ח"א סי' ס"ו רלא בהצ"ח, טובא בהנה"ר ש"ס ע"ש. טובא באלף המנן במסה אפרים מי' תר"ח סק"ת. ועי' ס' רכת"ש מי' נ"ז רס"ע כ"א מענין נשים ובהגים וליום ונגיים אם המה בערבות. ע"ש מזה].

ועי' כמ' רב"ר הגאונים על הל' פסח מי' תנ"ג שהביא נ"ב לתשו"ר לב חיים הנ"ל וסיים וז"ל, אבל שמעתי שר' חיים צאנזער זצ"לה פסק דאין אנו ערבים בהם כלל. עכ"ל.

(ט) שאלה בהרופאים שבסמיניו שהם ישראלים ואינם שומרים שבת לכ"ז שבדפואה, אם מותר לישראל לילך בשבת לביח הרופא בעצה לרפואה היבא שאינו נחוצ ב"ב דוקא באותו היום כיון ריובל להיות שירושם לו סממני הרפואה רעעפנט. ומביאו לחילול שבת.

עי' בס' ברכת משה בקונ' התשו"ר סי' כ"א מזה, והעלה דמדינא אין איסור לעצוד לתוח בשבת הרופא הנ"ל בשבת, אבל המחמיר לחוש שלא יגרום לחילול שבת תבע"ב ע"ש (וע"ל ר"ח הקורם בשם מהרש"ם ובנין ציון). ועי' בס' נור"י בשם תשו"ר בי"ש ח"א סי' ל"ח ברב"ר שנושאל

כירד רטי' קצו' כרמ"א דל"ת ראווייתא אם יוכל להציל עצמו בכל אשר לו צורך ליתן הכל ולא יעבור על ל"ת, א"כ אפשר דוקא כל"ת ראווייתא הרינו כן אבל לא באיסור דרבנן. אולם כבר העלו ג' האחרונים וז' כש"ת תרי' סי' קפ"ג ובתו' דרב"ז מוכא בפתי"ש שם סק"ד דגם באיסורא דרבנן כגון כחלק שהלכה עכו"ם ואין ישראל רואה או כסתם יינם מחויב ג"כ ליתן כל מצטנו להציל עצמו, ולפי"ז פשיטא דגם בנ"ד אינו ראוי לשחוט, ובפרט שכנ"ד אין הדבר נכוד שיכא עי"ז לירי פסידא. א"כ כש"כ דאסור להחזיק ידי עוברי עבירה.

אמנם עדיין יש לחלק רבשלמא כחלק וסתם יינם כיון שהוא עובר עבירה כדיום שפיר יש להחמיר, משא"כ כנ"ד שהוא אינו אוכל בעצמו אפשר דאינו מחויב להציל את עצמו כמסמו, וראיה לזה דהא כתב שם הרמ"א דאם אין כופין אותו לעשות האיסור של ע"ז וכדומה בעצמו רק שיעבור על לפ"ע לא תתן מכשול כו' דאז יעבור ואל יירגז, וא"כ יש לפשוט לפ"ז כו' דה"נ כשאר עבירות שאינו כיהרג ואל יעבור דקיי"ל דמחויב להציל עצמו ככל מצטנו שלא יעבור על ל"ת כנ"ל וזה דוקא כשעושה האיסור בעצמו, משא"כ אם אינו עושה מעשה האיסור בעצמו רק שעובר אלפ"ע כמו כנ"ד פשיטא דאינו מחויב להציל א"ע כמסמו. אבל ו"א דהא להריא כתבו התוס' כמס' ע"ז (ו'): ד"ה מנין רישאל שאמד לחבירו שהשים לי נבלה או חזיר או שום איסור אם ידוע לו שרוצה לאכול אסור להשים לו אפ"י שהוא שלהם וכ"כ שם הרא"ש והר"ן דאפילו למסורם אסור להשים בו, וא"כ לפ"ד האחרונים הנ"ל שכתבו להלכה דגם באיסור דרבנן מחויב להציל את עצמו ככל מצטנו, פשיטא לפ"ד התוס' דהוא"ש והר"ן הנ"ל דגם לענין איסור לאו רלפ"ע הרינו כן, וא"כ אין שום היחוד לשחוט בימים הללו, אלא אם כן נותן אמתלא של תולא, דככה"ג י"ל דאין לחשושו שרוצה לאכול באיסור דהא כתבו התוס' שם והרא"ש הנ"ל דמתור להושים נכילה לישראל כסתם כ"ו שיינו יודע כדאי שהוא רוצה לאכול דאין חושרין אותו כבר, והגם שיש לחלק בין איסור נבלה לנ"ד דהדבר קל בעיני המון כיון דבלא"ה יש היחוד לתולא קצת וכדומה מ"מ מסתבר דככה"ג אינו מחויב להציל עצמו כמסמו.

וכה הדה"ג מהר"א רייטש השיב לי דהכל תלוי לפי האדם מה שהוא ולפי ראות עיני השו"כ, א"ל יבא על ידי זה לירי איסור חמור יותר וכו' ופשיטא כשכנע שחל בו מ"ב שצריך השוחט לרקוק ביותר כו' עכ"ל המראה ריאה.

ועי' כש"ת חלק י"ז כמערכת י"ז סי' א' ס"ק י"ג סוף ד"ה נידון, אשר בעיר א' הרעישו להקל להניח לשחוט בימים שטורם מ"ב, כדי שלא יאכלו מריפות, והנה"ג כהמחמ"ם זכר יוסף מזה בכל עוז שלא לשחוט רק עוף שלא לעשות פרצה בנאות שיקלו בולגה, עכ"ל השו"ת.

שאלה (י) כת"ח שעשה לעצמו מסחר ספרים אם מותר לו למחור כספרי עמטים, כזה עי' בשו"ת יד יצחק ח"ג סי' מ"ו, ובס' דרכת"ש חלק ה' סי' קל"ט סי"ל ל"ט ע"ש. ע"ש

[פי' שלא תתן כידך אבל לא כשעושה מעצמו], והביא שרעת הדב בדרישה כיר"ד סי' ר"זו דאם תעור עושה מעצמו אין הראיה עובר כלפני עור, תם לדעת המל"ם הפס"ג הנ"ל ס"מ לא אומר שעובר כלפ"ע אלא כשהעור עושה האיסור ברבר שהוא של חנייה וכיון שיש כיר חכיר למנעו ואינו מנעו עובר משום לפני עור, אבל אם העור עושה כשלו, אף שיש כיר חכיר למנעו, אינו עובר כלפ"ע אם אינו מנעו עכ"ד הרב בעל שו"ת, עכ"ל, [ע"ל סי' קי"ב דין י"ח מחשש איבה, ע"ש]. וע"ש כשירי המנחה השי"ד למנחת ש' לסי' ע"ג הנ"ל שכ' ריש לעיין

ה) בשאלה א' האיד להתנהג היבא שהמסנים שעל הכאוו או שעל הפצסם הם ישראלים המתחלים שבת אם מותר להניח מכתב על הפצסם וסחורה על הכאוו בעש"כ, כיון שהם כותבים ומנחיים חותמם על המכתבים ועל הסחורה כשבת, וכתב לעי' כמנחת ש' וכמנחת הרשה וכשירי המנחה השי"ד למנ"ח בשם הג' מברענאו (הג"ל בדין ח' הגורם) בשם הרב בעל שו"ת הנ"ל, ע"כ. ועי' בספר אור ישר סי' א' שנסאל

ו) שאלה באומן ישראל שלקח כככלנות לננות בתים אצל עכו"ם וישכור לו פועלים עכו"ם ג"כ כככלנות באופן המתיר להם לננות כשבת כמו שמבואר באור"ח סי' רס"ה, אך ה' כיניהם פועל אחר ישראל שמר, אם מותר לו להישאל הקבלן להתנות עם המוכר שלא יעבור בשבת ולהניחו להיות פועל אצלו, או יריתש פן לא יצוית לו המוכר ונמצא דהישאל עובר לפ"ע והישאל דד עובר אחרת לא יוכל לחרות כש"כ אם יעשה המוכר כשבת אם לאו. ע"ש שהעלה תקנה כנ"ד שיעשה אצלו כחורת שכיר יום או חורש ויתנה עם שלא יעבור כשבת, ואז מותר בו' כיון שמנחה עמו שלא יעשה כשבת ואם יעשה יסלקנו, שפיר אמרנו דמתנתו, עור ג"ל דהבא בלא"ה שרי גם אי הוי ידעינן דלא יצוית ויעבור כשבת כיון שיכול להשכיר עצמו אצל אחרים כו' כיון שפרטתמו חמיר מה כו' ע"ש באורח וע"ש עור בסי' כ' ת' הסינו כזה ג"כ ע"ש ע"ש. ועי' הי"א כי' ס' דין ח' מש"כ

ו) בשאלה דמה שנוהגים הסותרים לשכור יהודי לשמור העולות כז' נביה כשבת, הסודר עובר על לפ"ע כיון שיעודע שוראי יקבלה היהודי שכר שבת, ולכן ראוי שיתנה עם שישמור גם כיום עכ"כ וכמוש"ש איוהו שעות דאז הוי כשכר שבת כהכלאה, ע"כ. עי' כס' מראה ריאה סי' י"א א' ו'

ה) בשאלה איד יש לנהוג כשמכביאין לשחוט טר"ח אכ ואילך, דקיי"ל דאסור לשחוט רק לחולה או לצורך מצוה, והשו"כ יודע שמשקרים כז' יש שאומרים שחולים המה, ויש אשר כשאם נפש הם פורצים גר כלא שום מעונת תולה, אם מחויב השו"כ לכתוב את עצמו מלשחוט שלא להחזיק ירי עוברי עבירה, או דילמא כיון דאין כאו ב"א איסור דרבנן אינו מחויב להפקיר את עצמו לזא לירי פסידא כגון שהבניה הוא כבר אלם שיוכל לקבוע פרטתמו עי"ז וכדומה, דהא אנו קיי"ל

אבן יקרה חאע"ז סי' ל"ב שהסכים לרברי שהסמ"ב בחילת
ככורו טעה בפסם הרמב"ן שם בו, עכור"ר ע"ש.

(יא) שא"ה אם המושים שונג אם עובר בלפ"ע ומנין אותו
(במסום שיש רשות לזה מהקו"ה) ע"ש במש"ח

הנ"ל באת י"ב, דהשנות ימיו ח"ב ר' ה' ע"ד נתפסק במושים
כוס יין לנודר בשונג ולא ידע ריון אסור לנודר אם עובר אלמ"ע.
רשמי רוקא במושים כסויר שידע שרבר זה אסור לחבירו
ומשימו הוא דעובר, ונפ"ס למ"ש בסי' של"ד דהמכשיל את
העור חייב נידוי, אם מגרין למי שהבשיל בשונג או לא, וכו'
כו' והעלה ראיו מגרין אותו ע"ש והש"ח כתב דמש"ב
דהמכשיל בשונג אין מגרין אותו הנג אמת נכו, ומ"ס לעד"ו כו'
אבל בירד שמים ודאי יש לו עונש בו' ע"ש.

ע"י ברמב"א קידושו (ל"א) שכתב דאף בשעשה איסור ולא
ידע צדיך כפרה עכ"ז בלאו דלפ"ע אינו בו, תני' סי'
קנה ס"א, תני' בשו"ת סוד ואהלות בארץ נוד ס"ב דלאו דלפ"ע
קיל איסורא, ע"ש, והבאתיו בקצה עה"ג בפח"ש סי' קפ"ד
סק"כ ע"ש (וע"ל בפתיחה וכללים בהוראה אות ס"ט).

(יב) שא"ה המושים לחבירו רבר איסור, והנישם לו הא
שונג שאינו יודע שרבר זה אסור לו, אם עובר
המושים בלפ"ע, ואם יש חילוק בזה בין ישראל לנברי.
ע"ש בשו"ח הנ"ל אות י"ג ריש בזה לפ"ע בו, ובשואו שונג
פשוט יותר שנבלל בלפני עור כו', ודיש סוכרים רכשהעובר הוא
שונג יש תומר להמושים דאף דלא קאי בתרי עברי דנראה והי'
יכול בעצמ' ליקח את האיסור, המושים לו עובר אלפ"ע בו,
וכן החתו סופר בו וכן במשכיל לדרד בו"ד בנשמת כל חי ח"ב
סי' מ' כתב דהמכשיל חבירו ברבר שהוא שונג עובר בלפ"ע כו'.
וב"ב עור בפוסקים בו, [ע"ל סי' פ"ז דין ג', וע"ל סי' קי"ט
דין ח' ה"ב].

ונכספר מנחת חינוך בהשסמות למצוה דל"ב בתב שם דהא
דאסור ליתן אבר מן החי לעכו"ם, ה"ד אם יודע
העכו"ם שהוא דבר האסור לו, אבל אם אינו יודע שהוא אבר
מן החי והוא שונג נסוד א"כ אין העכו"ם עושה שום איסור
בוה במבואר ברמב"ם ע"ז מלבים, ולכן אין על הישראל לפני
עור בזה ע"ש.

ודגה בחירוש זה שחרש בעכו"ם נראה ראיו הכל מורים,
דמסמ"כ העדר השלחן סי' ס"ב אות ו' לענין ספק
אבר מן החי רמ"ד דחומר הספקות דרבנן סותר להושימו לעכו"ם
וכו', (ע"ל דין א' ור') נראה קצת דלא סבירא ליה ברעת המנחת
חינוך, שהרי אף ל"ד דחומר הספקות מן התורה, מסתמא
העכו"ם אינו יודע שזה אסור לו ולמה אסור להושים לו, וכן
נראה מלשון הרמב"ן שבתשו' ר' בצלאל סי' ג' שהביא דבריו
הארעא דרבנן כפי' של"ס (מ"ש התוספ' והרא"ש הדיכא ולא
קאי בתרי עברי דנראה אסור מדרבנן) וכו', וכתב בשם
הרמב"ן דהא דלא אסור אלא מדרבנן ה"ד שהניוד או העכו"ם
ידע

וע"ש בס"ק ל"ז בשם יעיר אוון מעיר א' סי' ע"ט בשם מהר"א
הלוי מענין שאסור להתפלל בסידור תפילות שהרפיסו עכו"ם,
ע"ש, וע"ל תוך שא"ה ח' כהא סי' ישוע"ח נ"ב ע"ש.

(י) שא"ה עליו דלפני עור איש הוזהרו, (ואם נשים
צארבים בשביל אנשים, בזה ע"ד סוף רין ח' ע"ש).
ע"י בשו"ח בהכללים מערכת ו' כלל ב"ו (הנ"ל) באת י"א דנשים
נמי הוזהרו בלאו דלפני עור, כמש"ב מפורש החינוך בפ' קדושים
סי' רל"ב, וכן מתבאר מדברי הרד"ש כיו"ד סי' א' כו' דנשים
שוחטות לעצמן וכו' דאינו חשודות לאכול נבלה, אבל לא לאחרים
דאינו אלא לאו דלפ"ע קל בעיניהם וחשודות להבישיל אחרים
ע"ש, ש"ס דמוהרות הן אלא שחשודות להקל בלאו זה.

וכתב הרמב"ן כחידושו ליבמות (פ"ד): דבלאו שאינו שזה
בבל, נשים ליתנהו בכלל זה, והביא דבריו מן חיד"א
במחבר יו"ד סי' ס"ב, נב' כו' דאשה יכולה להושים אבמה"ח
ממא לעכו"ם, כו' דאבמה"ח ממא אינו שזה בכל, דלישראל שרי
(דאבר מן החי אינו נוהג במסמא) (ע"ל דין א') ע"ש וכו',
ולפ"ה רבר זה נעלם מהגה"מ יו"ד סי' קפ"א כו' (וע"ש סוף
אות כ"ח) (ע"ל ענה) ובה"ס חחר"ם סי' ר"ב בו' ע"ש כו' אבל
המעיון ברמב"ן וביתור בחי' הרמב"א שם יראה דהכי קאמר כו'.

ובתתן סופר ברף קל"ט אות כ"ד עמר בחקירה וזו אם נשים
איתנהו בלאו דלפני עור, והביא דברי הרמב"ן וס"ש
בח"ס הנ"ל בבונתנא, וצדד קצת, וחירוש הוא שלא דאה דברי
החינוך בפ' קדושים שכתב מפורש דנוהג גם בנקבות.

ובמה שכתבתי בשם סוף חיד"א דנשים אינן מצוות אלפ"ע
באבמה"ח מסמא, ראיתי עתה נכספר ערך השלחן כפי'
ס"ב א' ב' שהולק עליו דאסור דחשיב שזה בכל, בין דלישראל
אסור, ולא רמי לאיסורי כהונה שאינם בישראל כלל, וכתב שכן
עיקר דגם אשה אסורה להושים לעכו"ם אבמה"ח מסמא, וכן
דעת החב"י בפ"ד נשמת כל חי סי' ל"ד, וע"י בלכ שומע
במעבר' ל' א' נ"א.

ובמשכ"ל בשם הרד"ש דנשים חשודות לעבור אלפ"ע
ראיתי בשו"ת בית יצחק סי' ו' שכתב ע"ד
הרד"ש וכבר הביאו האחרונים דברי הר"ן כיומא פ' יוה"ב כו',
ומשפט דחשידי אלפ"ע, ע"ש, ואינו מבין בעניוהי היכי טבח
זה מדברי הר"ן כו', ושם במפתחות הבי"צ ב' א' נשים אתנהו
בלאו דלפ"ע בו' וכו' כו' ראיתנהו ע"ש ותמיה לי שלא זכר דברי
החינוך הנ"ל שכתב מפורש דנשים מוהרות אלפני עור, עכת"ד
הש"ח, ע"ש.

[במשכ"ל] בשם סוף חיד"א במח"ב בו' בזה ע"י בשו"ח
חלק י"ז בפאת השנה במערכת ו' כלל ר' ו"ג,
במה שכתבתי לעיל בו' בשם סוף חיד"א במח"ב דנשים ליתנהו
בלפ"ע בלאו שאינו שזה בכל וכו' כשם הרמב"ן (והוכח נ"ב
בשו"ת רח"כ דף ס"ד שורה ל"ג עמוד שלישי ע"ג ע"ש) הנה
ידידי הג' מהר"א לעצער בתב לו במכתב כוה"ל ע"י שו"ת

יודע שהרכב אסור דליכא אלא משום מסייע ידי עוברי עבירה, וכוון שהוא יודע שהוא אסור דלמלא הרד ב"י ולא עביר, אבל היכא דמכר שהוא מותר נסמך דאי לא הרד ב"י ואנלי ולרדן הוא אסור דאי וכוון שבן אסור מדאורייתא משום ולפ"ע לח"ט עכ"ל מנעם בתהלה נזיר או עכ"ס מוכח דעל שניהם הוא אסור דכשאין יודע להעבירם או לנזיר שהרכב אסור לו או אף כדלא קאי כתי עברי ונהרא אסור מן התורה שלא בדברי המנחת חינוך דאפילו בדקאי כתי עברי ונהרא אין שייך לגבי עכ"ס ככה"ג לפ"ע כלל, ומדברי הרד"כ מן הקצה אל הקצה.

והאבני מילואים בא"ע סס"ו ה' בתב גבי סירוס הרעת התום והמדכ"ח כפ' סוכה דהיכא דהשליח לא ידע מהעבירה ל"ש אי כתי עברי ויש שליח לרבר אכירה, א"ב העכו"ם דלא ידעי כלל מעבירה זו (סירוס) איתיה כתרות שליחות ויש שליח לרבר עבירה ע"ש ושם כתב הרמ"א ב' ריעות אם מותר למכור תרנגול זכר לעבו"ם משום לפ"ע לח"ט שהעכו"ם יסרם אותו, הרי דאף שאין העבו"ם יודע שרבר זה אסור לו עובר הישראל אלפ"ע רעת האבני מילואים שלא ברעת המנחת חינוך, וס"ס מדבריו למדנו רגם בעובר בשונג איכא לפ"ע לגבי ישראל וכרעת הרבני"ם הנ"ל בר ע"ש מל"ל הנ"ל, וע"ע שם בסוף אות ל"ג. (ע"ש אות ר' ע"ל ריו ה' משמו).

(ע"ש) כאות ס"ו צרכותא בר' ר' נתן שלא יושים כוס יין לנזיר ואבר מן החי לעבו"ם, דהקרוק לשון כוס יין ולא אמר יין, וכן אבר מן החי ולא אמר בשר מן החי, וע"ש באות ל"ד אם התיך לאו לפני עור משום איבה והובא לקמן בס"י קי"ב סוף ריו ס"ו וי"ח ע"ש.

יג) שאילה הא דאסור להושים אבר מן החי לעבו"ם וכן שאר דבר האסור לה, משום לפ"ע, אם בזמנ"ו אחד מתן תורה היו מן התורה, או אינו אלא מדדבנן. הפנ"י בח"א בחיור"ד סי' ג' חרס דאינו מן התורה אלא לפני מתן תורה, אבל בזמן הזה אינו אלא רבנו בו' ע"ב יש להקל לפעמים בשעת הרקע ע"ש, והשר"ח הנ"ל באות כ"ב פקפק והוקשה על דבריו והאיותיו, וזכ"ס בח"ס בהו"מ רס"י קפ"ה התפלא מאד על הפנ"י בו'. גם הכיח יהודה חיר"ד סי' י"ז כתב רלא דק כזה בו'. וכן כס' לב שומע כ' ע"ד הפנ"י רמ"ד התום' כתינה (י"ג) שהקשו תיפוק ל"י משום לפני עור, מוכח דסכרו לפ"ע גם כעבו"ם הוא מדאורייתא בו' וכן ממה שהקשו בעבו"ם (ס"ו) בר"ה לעבו"ם בו' מוכח ג"כ כן ע"ש, ושתי ראיותיו טובות ונכוחות, ובשר"ת עין יצחק באר"ח סי' י"ג סוף אות ב' הביא סברת הפנ"י הנ"ל וכתב שעיקר דבריו אינם מעברחים, ע"ש עוד בשר"ח מזה ע"ש. (וע"ל סי' קי"ו ריו ר' בשם עמודי אש), וע"ל ריו ה' ובשם סי' באר ע"ש, וע"ל ריו כ"ר בשם יר יוסף ועמודי אש ע"ש.

יד) שאילה אם הנכרי מצווה ל"א ליתן מכשול לפ"ע, בהתום בפ"ק דע"ז (ס"ו): כר"ה להעבו"ם בו' מכואר כדבריהם שאין על העכו"ם אזהרת לפני עור לא תתוסכשו.

טו) שאילה מי שיש כירו למלך האיסור מלפני העור ואינו מסלקו, אם עובר אלפני עור מן התורה.

כספר רדכי הוראה ח"ב פ' נ"ה כ' רעובר על לאו זה רלפ"ע מדאורייתא מדאמרנו כמ"ק (ה') דמן לציון עברות מן התורה מנין, אמר אביו ולפני עור לא תתן מכשול בו' ופירש"י כלומר עשו דבר על המומאה שלא יהיו נכשלים בה נרשאי תרומה ומהרות, מתבאר רגם למלך המכשול הוא בכלל לאו זה, בו' ע"ש, והשר"ח הנ"ל א' כ"ה הביאו, והשר"ח כתב עליו ברנאה דלא יתכן לומר כן בו' וב"ס סוכרי הררישה סי' רצ"ז בו' ראינו עובר אלפני עור, אלא שבששאל מצווה הוא להפרישו מאיסורא אך אם לא הפרישו אינו נקרא עובר אלפ"ע בו'. ובס' לב שומע כתב כשם המכתם לרד (האסון) שכתב כהררבי הוראה הנ"ל והדכה להשיב עליו בו' ושראה להכתי יהודה בס"י סו"ב שכתב ג"כ דלפני עור ליתא אלא כבשמים או מסייע ולא ברואה את חבירו שעושה איסור ושותף וליכא אלא משום אפרושי ממעם עבדות, וכ"מ להריא מרברי הרד"כ שהביא הפרי"ח סס"י תצ"ז ע"ש, ע"ש בשר"ח (וע"ל סי' קי"ם ריו ה' הב', ובס"י פ"ז סוף ריו ג' כשם אמר כינה וע"ל סוף ריו ה'). (ע"ל סי' קי"ם סוף ריו י"ד לענין דאין חיוב לפוד ממנו כרי להפריש חבירו מאיסור וגם על הב"ד אין חיוב).

טז) שאילה אם הסוגע חבירו מצטוו עשה ככוכה ולולב וביוצ"ב אם עובר אלפ"ע, ע"ש בשר"ח הנ"ל אית כ"ו בו' כשם כמה חסובות כזה והנפ"מ בזה ע"ש, (וע"ל סוף ריו ה' ע"ש משמו), וע"ל סי' ע"ב סוף ריו דל"ו ע"ש.

יז) שאילה רבר שמעת לבוע, ולארים א' אסור משום דשווי אנפשיה חתיבה דאיסורא, אם יש בו לפני עור לא תתן מכשול.

ע"ש בשר"ח הנ"ל א' כ"ח דהתק"ל חיר"ד סי' י"ז בתב רליכא כזה משום לפני עור, ואינו תח"י לעיין בו שמשמעות דבריו אלו שמתר להושים לו אותו הרבר וצ"ע דלקמן כמערכת ש' אות י"א כתבתי דהתב"ש בס"י ב' סע' כ"א אות ל"ח פשימא ליה שכופין ב"ד להפרישו מרבר דשאתרא והח"ס.

ח' א"ע ס' כ"ח מחלק בין שאר אימורים דכופין אסרי דשווייה חתיכה דאיסורא לכין רואה אשתו שוינתה עש"מ וכפת"ש אה"עו ס' קס"ו סק"ג. ואיך יהי' מותר להושים לו כו', ואולי לא אמר החק"ל אלא שאינו עובר עליו בלאו, אבל מודה דאיכא איסורא להושים לו. דאפילו להברישו הוא חייב. אבל אין לומר שכונתו שמוחר להושים לו משום שסוכר כהאמנת שמואל דמירי רשרי לישראל האסור לעב"מ (כגון אבר מן החי דמסמאה) מותר להושים לעב"מ דכיון דלהשמים שרי אינו מזהיר כזה אלפני עור. וה"נ כו' (ע"ל רס"י ס"ב ובריו ד' שם) (וע"ל ריו כ"ד) ו"א חרא כו' ועור כו' ועוד דכבר נכתבו האמונ"ש שכסברא זו ד' הג"ל) דדכני האחרונים חולקים על האמונ"ש שכסברא זו והקפידו בהלכות ומחו אסר"ק סוכרא זו. ואף שיש לה מליצי יושד ושנכמו כותי"ו כו' הנה שם הבאתי מש"כ הנשמת כל חי שהחק"ל בתאור"ח ס' ס"ה הבריע שלא כהאמונ"ש ע"ש ולכן א"א לפרש דבריו הג"ל רמתור להושים לו קאמה ולא עור אלא דגם לומר שאינו עובר אלפ"ע קשה הרבה בעיני ראם ישראל המושים אבר מן החי דמסמאה לעב"מ אעפ"י שאינו שייך כו'. ועובר בלפ"ע כש"כ כזה שגם הוא שייך בדבר. וצ"ע וכ' עור

(צ'): שכתבו. וא"ת מסאה אני לך אמאי לא מהימנא דהא שוייתה אנפשי' חתיכה דאיסורא. ותירץ הר"א בר ע"ש ובאתי קשה. כיון שהיא יודעת האמת שנמסאה היא קעברה אלפ"ע רמפי ל"י איסורא כיריס אלא ע"כ כיון דלירייה היתר הוא ליכא לפ"ע. שוב כתב שמצא בסמ"ק שחיתר קשית התוס' בו ע"ש וא"כ יוכל להיות רבענין זה הוא רמירי בחק"ל ומסעי דמי שהוא אסור באיזה דבר משום דשו"א חר"א. יוכל הוא ליתנו לאחרים שמתירים בו כיון דלגבי דידי' היתר נמדר הוא וכמו שהוכיח השעה"מ מתוס' הג"ל. וצ"ל"ע בענין זה בהש"ת סאמר מרבי"ב (צ"ג) וה"ר בישי"ב לב ר' מ' ע"ב שנמספק

בשאלה כמי שנהנה חומרא שלא לאכול סוקר בפסח, אם מותר לתת להנוגעים היתר. או אסור. כיון דלירייה אסור. והוא מעין סמיכו מהור של השעה"מ. ומכר זה אינו תח"י כו' כו' ע"ש בשר"ח הג"ל (וע"ל ס' ס"ס כתור ריו קכ"ו) ועל"ק אות כ"א ע"ש. ועי' בס' הרב"ש ס' א' סע' י"ב ס"ק דל"ו שהביא להשעה"מ. ולהפוסקים מ"ש עליו. וע"ש מהמ"מ תליתאי. ועי' בחיקויני חשו' כזה.

לע"י ביד אברהם שבגלגול יו"ד סס"י ס"ב שכתב דהמאכיל לחכירו מה שמוחר לפי דעתו של המאכיל אין בזה משום לפני"ע אעפ"י שיורע דלפי דעת חכירו אסור אם המאכיל הוא כעל הוראה. וכתב רביה אזה. ומסים מיהו יש שחולק דהזקא כשהרכיב ניכר לחכירו הא כשאין ניכר אף בכה"ג עובר וכ"ז היכא דלא איפסקא הלכתא אבל היכא דאיפסקא הלכתא רלא כווחיה כיון לנפשיה ובין לאחרנא אסור. ע"ש. ועי' בדרכת"ש ס"י ב' סס"ק מ"ג שהכריעו. וכתב רבשר"ב שהכשיל הרכיס ברב"כ שמוחר לפי דעתו רק שבני העיר החמירו בזה. פשום דבכ"מ עובר בלפ"ע כיון דאין הבעה"ב מכיר בהבשר כו' ע"ש. וע"ל ריו כ"א. וע"ל ס' ק"מ דין ס' א' וע"ש בדרכת"ש סע"ו.

י"ב) שאלה האומר לחכירו. לעשות איזה דבר האסור. וכן עשה. אם האומר עובר בלפני עור.

בספר מכתם לרוד חיו"ד ס' ל"ג הביא מש"כ הראשונים בהא דאמרין או אמר לו איכא המסא או אל תחורר אכירה וכיוצא בו דלא ישמע לו דהיינו שאינו אומר לו כן כדו שיעסוק בכבודו וכתב שהמ"מ בפ"א מה' אכירה הכריח כן שאל"כ פשימא שלא יקבל מסגו כו' איקרי כאן ונשיא בעמד ובו' כששה מעשה עמד. וכתב על דבריו דלע"ד אחר המחילה אי מהא לא אורויא כו' אלא נראה דמעט כו' ע"ש. ומתבאר מרכירו דהאומר לחכירו לעשות איזה אסור וכן עשה אין האומר עובר. כלפני עור.

לע"י בשר"ח הג"ל אות ל"ב שה"ד. וכתב עליו ברמב"ה"ר נעלמב מעיניו הקדושים דברו רבינו הרעול בפיה"מ בסמ" תרומות פ"ו משנה ג' ח"ל המתעה את חכירו או מכשילו או מצוה עליו או הסמייע לרדב עבירה כשום פנים מציני הסיעת ואפילו בריבוד הקל נענש מהשי"ח כו' ועובר אלפ"ע לא ח"מ אם

י"ח) שאלה אם שני חכמים חולקים בריו א', זה אוסר וזה מותר. אם יוכל הממיר להאכיל אותו דבר להאוסר. או איכא לפי"ע. (עי' בתפארי' בעריות פ"ד אות נ"ר דצריך להריע ממתת חסירות ע"ש ועי' בעמתי אש בכו"מ בללי תורה (ע"ל ס' ק"מ ריו ס' א') כ' ג' מ"ש על התפארי' ודחייב נמדר הוא להריע ע"ש באורד מזה ע"ש). ועי' בשר"ח הג"ל שכתב שם דנחלקו בזה הפוסקים הרב מוהר"ל"ג בשם הרא"ה כתב לחלק כזה כיון איסור הניכר לאינו ניכר בו והפ"ח בפניהו אר"ה כס"י כ"ג סוכר דאף באיסור שאין ניכר אין איסור על הממיר משום ולפני עור לתת מכשול כו'. ע"ש. וכחבו האחרונים רכחירישי הרמב"א סוכה (י"א) כ' כהרא"ה בו'. ועי' במהרש"ם חיו"ד ס' רכ"ו. וז"ל כו' ע"ש [אר"ה דה' המהרש"ם הונא גם בס' דרכת"ש ס' ק"מ ס"ק ג"א ע"ש]. ונראה דער באו לא נחלקו אלא בדבר שלדעת הממיר גם להאוסר מותר הוא ללא שמועה בדיו. אבל ברב"ד שאף שמתיר סו הרין לבע"ע לאיש זה אסור משום דשווייה חתיכה דאיסורא וי"א דאיסור זה (מירי דשווייה תר"א) הוא מה"ת ויש סוכרים שהוא מדרבנן (וע"ל במערכת ש') נראה דראי רב"ע מדדו דאיכא לפ"ע מה"ח או מדרבנן ואסור להושים לו אוחו הרכר דשווייה עליה חתיכה דאיסורא. וכתב עור. שוב התבוננתי ואתחבה לדעת רמב"כ החק"ל הג"ל הוא מה שנמספק השעה"מ בפ"מ מה"ל אישות דין ס"ו ח"ל. ודע שאני מסתפק

בשאלה בהא דאמרין שוי' אנפשי' חר"א. במכח שאמר לא שחמתי ועדים אמרו שהוא שחמה דשו"י אנפשי' חתיכה דאיסורא אם מותר המכח להאכילו לאחר. או נימא דקעבר על לפני עור כיון דלגבי ירירה איסורא קיהיב ל'י והי' נראה לי להוכיח מנומסמות סוף מסי נדרים

אם הי' הוא סכה לעבור עבירה עכ"ל. הרי מפורש דגם על ריכור הקל עובר משום לפ"ע כו'. וע"ע ברמב"ם ובמסו"ע חו"ס סי' ש"פ ס"ב וסיקרי פשע דיבורא בעלמא לפי שהיוצא ידי עוברי עבירה כו' ע"ש ע"ש.

ע"ד סי' קי"ב שאלה ס"ו בענין דבר שאסור משום לפ"ע לת"ס. אם מותר משום איבה. ע"ש.

כ **שאלה** כהי' מצנח חתיכה שיש בה איסור תורה ושאל לחכיבו ואמר שיש בו איסור דרבנן. אם עבר על לפ"ע שמכשיל לחכיבו כמה שאינו אוסר לו שיש בו איסור תורה.

ע"י בעמדי אש בקונטרס כללי תורה סי' ר' בכלל ג' שנכתב כוה. וכתב וז"ל. והאיתי להגורא פ' לך שכתב ח"ל. ואפשר כי אשה שהיא א"א ואמרה שהיא פנויה ואנסה אנשים רעים אין עליה אשמה רמה לי איסורא דבה מה לי איסורא זוסא. ול"ש בזה לפ"ע לת"ס עכ"ל. אולם ראיתי בלבוש האורה שהשיג עליו וכתב דשייד בזה לפ"ע. וא"כ היה נראה דנ"ל תליא כפלונתא הנ"ל.

אך נראה דנכ"ד גם הגורא סודה רעובר על לפ"ע לפס"ש ה"ה פ"א מה"ל אישות רכאיסורא דרבנן כ"ע לא והירי ב"י. אם כן י"ל רבשלא בנידון של הגורא ריש בו איסור מה"ת (דע"ל דס"ל להגורא דבפנויה איכא נ"ב איסורא דאורייתא ע"י פ"ה אע"ז סי' קי"ט דכיון שכ' דסה לי איסורא דבה כו' וזה לא אמרין רב נא איסורא דאורייתא וכמ"ש המניה למל"מ פ"א מה"ל יו"ט הלכה ס"ז) א"כ כיון שעבר על איסור תורה הקל אמרין ריעבור גם כן על איסור תורה החמור. משא"כ כנ"ד שאמר לו רק שיש בו איסורא דרבנן. הו"ל לחשוש פן יעבור ע"ז דאיסורא דרבנן ב"ע לא והירי כו' וע"כ עבר על לפ"ע. כן נ"ל. עכ"ד.

כא **שאלה** במי שנהג איסור בכרס שאחרים נוהגים בוה היתר. כגון שנוהג מלאכול מהכהמה שהיה לה סוכא בריאה ועברה על ידי מעו"ם וכיוצא. אם מותר להאכיל רבו זה לאחרים שאין נוהרים בוה.

ע"י כשור"ת חיים של שלום ספר ב' ססי' קי"ג שנכתב השואל בזה. וכתב הוא חלק בזה דכל שנוהג איסור בכרס מחמת שהוא סוכר לעיקר שכן הוא מדינא. אזי כמי שאסור לו כמו כן אסור לו ליתן רבו זה גם לאחר שהוא סוכר בה שמותר. דלשיטתו הרי זה עובר על ולפ"ע לת"ס כמו המושג וכו'. אמנם היכא שאינו נוהג בו איסור אלא משום תומרא ופרישות בעלמא כוראי מותר להאכיל לאחרים ע"ש. הובא בבכח"ש ח"ה כסס"י קס"ז. וע"ל דין י"ה. וע"ל סי' קי"ט דין ס' הראשון.

ע"י כשור"ת כתב סופר חיר"ד סי' ע"ז (והביאו בררנ"ש סי' קי"ט ס"ק מ"ח) ששאל

שאלה כמי שנהג איסור באיזה דבר משום רמב"ע ל"י מלתא לאיסור מסכתו ושקיול רעתו. או ראוהו כשיטת תאוסרים. וחכיבו הוא מן המיורדי דמכרע ל"י מלתא להיתרא. אם מותר להאסור ליתן משלו לחכיבו המתיר. כיון דלחכיבו היתרא הוא או כיון דלרעת הנתן איסורא הוא וסאן דאכל זה לרעתו איסורא קא איכיל. אסור לו להאכיל למאן דמתיר לפי רעתו. כיון דלרעתו הוא עובר כלפ"ע.

וע"ש בכ"ס מה שהאר"ד כוה. וכמנה דרכו סיים ומתיר לו להאכיל לחכיבו המתיר. וליכא בזה לא משום ולפ"ע ולא משום מסייע לר"י עוברי עבירה. ע"ש.

וכיוצא כוה כ' בס' מאמר מרדכי הספרדי כקונט' ענינים נפרדים סי' ע"ד שנכתב ע"ד אלו בנ"א שנוהגין כמה חומרות כפסח כגון שלא לאכול צוקער כפסח וכיוצא שחפסו ד' המסמירין. אם באים לביתו כפסח אנשים שאינם נוהגים בחומרות הללו. אם מותר להבע"ב הלזה לתת להם צוקער וכיוצא מרבידים דלריריה אסור ולאותו האנשים מותר. וכתב שם דאף דבהיפוך פשוט הוא בש"ס דאם הבע"ב נוהג היתר והאנשים הבאים נוהגין איסור שאסור להבע"ב ליתן להם. אבל אופו זה לא נמצא בש"ס ופוסקים רבוה י"ל דלא שייך איסור ולפני עור כיון דלריריה מותר. וע"ש בש"ס בזה באורך. ע"ל דין י"ח.

ע"י כס' שור"ת כל"י הגרמ"ה. בה"א סי' ה' מש"כ לכאד בענין **שאלה** אם בעה"ב יודע שהאורה נוהג לחמורא שאינו אוכל חמאה של נכרי אם מחויב בעה"ב להוריעו להאוח דהחמאה לא הוי של ישראל אלא של עבר"ס. אם לא. וכתב. לבאורה יש ראייה מנמרה מפורשת דצריך להוריעו הגם שאצלו מותר אבל ביות שיועד שלחכיבו אסור צריך להוריע לו. דאיתא ביבמות (ס"ו) בסתניתין כו' ומבואר שם ברש"י דלכן לא נמנעו מפני שהיו מודיעים ול"ז א"כ מבואר משם דצריך להוריע לחכיבו דהגם דאצלו מותר כו' וה"ה לענין אם הוא נוהג איסור מחמת מנהג כמו נבי חמאה של עבר"ס נמי דינא הכי דצריך להוריעו. אבל נראה דל"ד לשם. דהתם כו' הרוי חשש איסור דאורייתא הגם שאצלו מותר אבל לחכיבו אסור איסור נמיר ולא משום מנהג. משה"ה צריך להוריע לחכיבו. משא"כ בכרס דל"ה רק איסור סמנהא.

אמנם נראה דהא להני רהגיני לאסור ע"ע הוא להם כמו איסור נמיר אף דהבע"ה יודע דלא"ה איסור כלל ורק שנהגו כן. ולכאורה יש להביא ראייה מחלו"ן (ק"א) דאפילו בכרס הרוי מרבנן ג"כ צריך להוריע לו הגם דלשיטתו הוי מחוד גם ברבנן דאיתא שם נבי דגים שעלו כפעה של בשד כו' ופירש"י שם כו'. ומקורם צריכין להכין הפשם כסוגיא זו כו' והנהגה כו' ועתה כו' אם בו מנכח דאפילו בכרס הרוי אסור מרבנן לחכיבו ולו מותר לנמיר דמכחיב להוריעו. וא"כ ה"ה בחמאה של עבר"ס דצריך להוריע לו. עכ"ה ע"ש באורך. וע"ל סי' קי"ט דין ס' הראשון (תע"ל סי' קס"ז דין ס').

רס השעיר מוכח ולא כמל יע"ש. ולפי"ז נראה ה"ה כאן, באמת אברהם לא נתן להם חלב ממש בעין על ד"י תערוכות מאכלים אחרים, או שהבשר ה' נתבשל בחלב ונבלע בו ההלכה דק שהתורה קראה ויקח תמאה וחלב דלרירך באמת טעם כעיקר דאורייתא, א"כ אף שנבלע החלב הוי כאלו הוא בעין כמו ביום השעיר אף שנחנעב סראו דס השעיר כו אמרה התורה ויקח תמאה וחלב אף שה' רק בתערוכות לא בעין, אך אז עודם סתו תורה לכ"ז והוי סכ"ע לא דאורייתא ה' שומר להם זה כיון דלא ה' כעין. לכך לא ה' יכול הש"ס להוכיח מזה דחלב אין בו איסור אמ"ה, ומזה ה' מוכח רסכ"ע לא דאורייתא לכ"ז, סיהו אי מיא ולא נאסר לכ"ז רק אמ"ה ולא כשר מן הוי א"כ אין ראי' מבאן דבהאי חלב אף אם הוי אסור הוי רק כבלל כשר מן הוי ולא אמ"ה, ואין ראי' מאברהם ואין ראי' רסעם כעיקר לאו דאורייתא לכ"ז וכעת עריון הרין כ"ע. [א"ה במש"כ המ"ם או שהכשר ה' נתבשל בחלב בו כ"ל, קשה לכאורה הרי אברהם איכנו קיים כל התורה, ואיר בישל בשר בחלב הא כבישל בכ"ח איבא איסור לאו, וע"ל סי' פ"ז רין י"נ כוה ע"ש].

ומצד המכר נראה דכ"ז סכ"ע לאו דאורייתא, שהרי אפילו בישראל, יש כמה פוסקים דס"ל לאו דאורייתא, ואפילו למ"ד דאורייתא ילפניו זה מבמה לימודים, וזה נאסר רק בישראל אבל בכ"ז לא נאסר זה, לכך הרדינו לסברא דסכ"ע לאו דאורייתא, סיהו זה אי נימא רשיד ביסול דרוב לכ"ז ע"ל דין א' וסוף דין כ"ז אבל אי נימא דבאמת לרירוה ל"ש ביסול ברוב או י"ל לדין הוי ס"ד רסעם כעיקר לאו דאורייתא מכה ביסול, אבל לרירוה דלא שייך ביסול הוי כוראי דאורייתא, ואפילו אי נימא דנג לרירוה שייך ביסול סכל מקום יש לומר היינו רק מכה מ"י אכא מירי, אבל כלאו הכי ל"ש בהו ביסול ולא נאסר בהו אחר רבים להסות, וביון דרק מכה מ"י איבא מירי א"כ שוב סכ"ע דלרירך אסור מה"ת נס לרירוה אסור, דלרירך הוי מכה סכ"ע, ולרירוה מכה דל"ש בהו ביסול, ומי איבא מירי לא שייך כיון דלרירך ג"כ אסור עכ"פ, לכך הרב צ"ע כעת ואין פנאי לעיין בוה, אולי יוכיני ה' בומס אחר לכאד יותר, עכ"ל המ"ם הג"ל.

ועי' בספר דלתי תשוכה (מיינו"ע הרה"ג אבר"ם מיקעליו נ"י) בח"כ סי' צ"ח סק"ו, וז"ל, ע"י שר"ת בר לזוני סי' ס"ז שנשאל אי כ"ז מצווה באבמה"ח על סכ"ע כישראל או לא (והי' נפקותא אי נפל אבמה"ח אי שרין לתת למטעם לנוי קפילא, ועי' בשו"ת ח"ס), והעלה דלענין סכ"ע ודאי מותר לכ"ז אפילו בשוהא בעינא, משום דליבא גבייהו רבויי דהמסאין דלכות צירן ורובסן ומשכ"כ כשהוא על ידי תערוכות, כ"ל כרוז להלכה עכ"ל ע"ש, עכ"ל, ועי' בנ"ב ס"י פ"א רציו ורובס של אבמה"ח ובשר מהחי שומר ליתן לכ"ז מטעם הג"ל ע"ש וע"ל סוף דין כ"ט.

ועי' בשו"ת ח"ס סי' צ"ה, ובספר סלא הרעיס אות כ' כ"ז שפ"פל כוה אי בן נח מהוה על סכ"ע באיסורים שלו, ועי' בשו"ת רב משה ת' סי' ס"א, וע"ש כסי' שהביא להסלא הרעיס הג"ל שכתב רסכ"ע ליתא ככ"ז, ע"ש.

ר"על

כג) שאלה אם נתבשל אבר מן החי באחרים אם מותר ליתן המאכל לנכרי אף שסלקו טוף האבמה"ח, האם טעם כעיקר נאסר לכ"ז נה, [והקדמה אי נאסרה להנכרי לעולם].

עי' כמ"ם תליתי סי' ר"ב שנשאל כוה אם סכ"ע נאסר לכ"ז ובתב דלכאורה נראה כדמות ראי' לזה ממה דאמינונ' כפ' ג"ה מכות מכת פרע להם בית השחיטה, והכו ס"ל ג"ז בפניהם וכי מזה ראייה רסעם כעיקר אסור לכ"ז, וכי.

מידע יש להוכיח להיפוך לכאורה ממה רפריר הש"ס בבכורות דף ו' רחלב מנ"ל דשריא, דלמא הוי באבמה"ח, וליף שם כמא לימודים, והנה לכאורה קשה למה לא יליף מאברהם, דבתיב ויקח תמאה וחלב וכו' הבקר וכו', והרי אי נימא דהוי אכמ"ה הוי אסור גם לכ"ז, וא"כ איך נתן להם אברהם תמאה וחלב, והרדכ שטול אצלי אם ראייתו בכך באיזה ספר קשיא וזו אם לא, [א"ה עי' בנ"ב פ"ב, ועל"ג ועי' פמ"ג כסי' פ"א סס"ק י"ב כש"ד והוכח לעיל בדין א' ע"ש, ועי' במהרי"ם אלנוי כהי' על דברי הרמב"ן בבכורות, וכשו"ת נדע בשערים מה"ת סי' מזה, ומ"ש ליישב ס"ם לא יליף מאברהם ע"ש, ועי' בשו"ת ש"כ"ם בית אברהם מהרה"ג מוה"ר אבלי אבר"ק קיעב כסי' י"ם ע"ש ע"ש מזה, ועי' בשו"ת ריב"ם שניימוד סי' ומש"כ ליישב, ע"ש].

והנהגה בספר דיוסף נחפץ אי מצווה כ"ז על בשר מן החי, כיון דלמ"ד מן ובשר בשוה מרמז וזה לא נאסר לכ"ז וכו' (ע"ל דין א' וכו' בשם הפמ"ג וע"ש), ולרעתי יש להביא ראי' כרוה לזה מס' כבורות הג"ל, דרועה להביא ראייה מן התורה דחלב שומר אף דכא מכה אבר מן החי כו', ולכאורה תסיה לי טובא ס"ם לא יליף בו' מאברהם ויקח תמאה וחלב ויתן לפנייהם, הלא אסור הוא משום אכמ"ה כו' ולכאורה הוא תסיה גרולה ושוכ ראייתו בכ"ם שהקשה כן, הביאו בהקדמת כ"ם לחי"ה, ויתר מכה ביסול ברוב, והוא תמוה דכמין בא"ם בעינו ס' ולא ברוב, ופינול גוותר מיייר כמין כמינו, ואפשר רככ"ז לא בעינו ס' אבל אינו נראה, אך נלפע"ד ריה ודאי אף אי נאסר רחלב אסור דכא מכה אבמה"ח ס"ם אבר לא סקרי רק ביש בו גירין ועצמות, אבל כשר שפירש מן האבר אינו אסור רק משום בשר מן החי, וה"ה החלב שיתוא סמנו הוי רק ככשר מן החי, ואם כן אין סכאן ראי' סכ"ג שהאכילה אבהתם חלב, שהרי כ"ז אינם מצווין על בשר מהחי כלל, ושפיר שרי להו, ואין מזה ראי' לרירך דנג כשר מן החי אסור שהי' מותר החלב לכך הוצרך להביא ראי' מפוסקים אחרים, ויש ראי' מזה דאין כ"ז מצווה על בשר מן החי כלל, בגלפע"ד, זה כחכתי כחירושי מילדותי, ע"ב]. [וע"ל דין א' בשם גיור"ע ע"ש].

וכעת נראה הנהגה מוכח בש"ם כגזיר ששרה פתו ביין רבאין האימור בעין נחפץ רק, טעם ותלוי כטעם כעיקר דאורייתא או לא, ולפי זה הגה ר"י יליף רמין כמינו לא כמל ממה שהכתוב קראו דס השעיר אעפ"י דסם הפר מרובה קראו

וע"ל ס"י צ"ח ר"ן י"א בשם ההפלאה והח"ס הג"ל היד אלעזר בעוף חי שנפל ליוזיה חמאה רוחחית, ומבואר משם רפשיא להו להגאונים הללו רכב"ע אמור לב"נ, תוס' המשולש כו', וע"ש בשם השו"ת ח"כ בהכללים מערכת ס' כלל י"א ג"כ ע"ש ע"ש. וע"ש בשו"ת חלק י' פאת השדה מערכת כ' ס"י ד' ס"ט י"ה. וע"ש שחמה על הח"ס הג"ל וכו' למה נאמר למבואר התמאה לב"נ הא התמאים לאיסור ציון לישראל נאמר וכו' וא"כ סמילא דה"ה טעם ע"י ביטול וכו' וא"ה ראנו סיי"ל סב"ע כו' מכל סקום לב"נ לא אמרינן סב"ע בר"ה באורח, וע"ש במערכת ג' אות ו' ס"ק י"ח וע"ש סק"ג בר"ה ושם בשו"ס כו', ובר"ה ומה שב' כו' וע"ש סק"ד.

וע"ל כס' דרנח"ש ס"י ס"ב ס"ק ה' מהמיימינים ומשמאילים בנה, וכ"ש ס' אי שרי לב"ע ע"ש וע"ש ס"ק י"ג ע"ש. וע"י כס' ערנות הבושם באן אות ג', שעמד על המחקר אי נותן טעם לפנ"ם שרי לב"נ כמו בישראל, ונפ"ס לענין אם נתבשל אכס"ה בקיריה דנאסרה הקודה לב"נ לעולם כיון דנטולפ"ג אמור לדידהו, וע"ש בכס"ב בנה, אבל לפמ"ל פלוגתא האחרונים אם נאסר לב"נ סב"ע, א"כ להס"ד רלב"נ לא נאסר רק טעם ולא מעט פשוט הוא ההקירה תורת לב"נ כיון דאין בו רק טעמו ולא ממשו, ע"ש ברנח"ש סק"ג.

וע"ש דרעונת הבושם הג"ל כס"י פ"ו (סע' י"א באות י"ג) וכס"י צ"ס דבכ"נ נח לא אולינו בתר טעמא ולא אמרינן סב"ע רק בישראל, ע"ש.

כ"ד) שא"ה אם סותר למבואר ביצים לנכרים או אסור משום אכס"ה גם אם מתיר להוסינם על מאכלים שנילושו בביצים או שנתבשלו בביצים כדרכינו כיו"ס ובפורים, ומאין יצא המנהג ליריד להחיר בזה.

והג"ה בח"ס ס"י י"ס חקר בזה והניח בצ"ע ע"ש אם יש לחלק בין ביצה חיה שנחשבת שסקה, למבושלת וצלויה שנחשבת אוכל ע"ש. (וע"ל ס"י ס"ו ר"ן י"ד בביצה קלופה). (וע"ל ס"י ס"ו סע"ו ר"ן פ"ג כסופו בשם מהרש"ם ח"ג, ע"ש).

וע"ש בח"ס לחלק בין ביצים כשרים דמתיר למבואר לניו משום סי איבא מירי ובין ביצים סרפיים (ע"ל ר"ן א') ע"ש בהח"ס ובפח"ש ע"ש סוה. (וע"ל סס"י כ"ו).

ולע"ד הכותב י"ל דתוהינו להקל משום דסומכין על תשו אמנות שמואל שכתב רלשיטת הרמב"ם בעופות מתיר אכס"ה שלהם לב"נ ולא בהכ"ס והבאתיו לעיל ברין א' יע"ש. (וע"ל ר"ן ל"ב). ואחר זכור מכצאתי תלית"ב בתשו' ר"ח בהו כטור חו"ד שכ"כ כמו שכתבתי, ושפחתי על זה בעל כל הון. וע"ש מש"ב הוא ו"ל עוד הויתרים בזה אף להחולקים על האמנות שמואל ע"ש, וסוים רמנהו של ישראל תורה הוא, ולית מאן דחש לרכורי הח"ס ע"ש. [וע"ל סס"י פ"ו סע"י וע"ש]. וע"י כס' ררכי הוראה בח"ב פ' ג' נ"ו שפ"ל בחכמה בזה ומסיק דבר ברור הוא רמתר לב"נ ע"ש והכינו בשו"ת ח"א ככללים מערכת ג' ע"ש

אות נ"ה באות ס"ג וע"ש בשו"ת חלק י' פאת השדה מערכת כ' ס"י ד' ס"ק כ"א סוה, ע"ש. וע"ש במערכת ג' ס"י ו' סק"ו ושהביא שם לאבן הראשה וד' יוסף שהבאתים לפסו ע"ש.

וע"ל גם כן בשו"ת נודע בשערים מהר"ת ס"י כ"ב ס"ש על הח"ס הג"ל היד אלעזר רכב"ע אין דבריו נבונים וכו' ושרי ביצים לב"נ וכו"ב ע"ש. וע"י ג"כ בשו"ת אבן הראשה בספרו אמרי שפר ס"י ל"ג דברור רמחה, ע"ש.

וע"ל בשו"ת יד יוסף ס"י ג"ח וו"ל, נשאלתי מדעתי העני' לחוקר מאין אנו תללים למבואר ביצים לנכרים, הא אמור להרשים להם אכס"ה משום לפני עור, והאיתי בשו"ת ח"ס ס"י י"ס שחקר בזה ובתב שם וו"ל, סוהו ביצים שלמות פשיא לי דשרי לתת אותם כמתנה כיון דאיבא למיתלי ולהרשיב עליהם תרנגולת לנדל אפרוחים קבעי לה שרי, דבכל שהוא דאיבא למיתלי תלינן במבואר במשנה ס"ס שכתובת פרק ה' משנה ה' ומבואר מאוד במס' ע"ו (ס"ו:.) ובגמיון (ס"א) תוס' ר"ה משאלה, (ע"ל ר"ן ה' בשם משיב דבר וע"ל ס"י פ"ו ר"ן ב"ח), עכ"ל הח"ס.

והג"ה עיינתי שם ונלע"ד דלשיטת רש"י ז"ל אף היבא דאיבא למתלי אפ"ה אמור להרשים לו כמתנה, והנה רש"י כתב שם בע"ו ס"ו ע"ב וו"ל, ומנא תימרא דהיבא דאיבא למיתלי במכירה רלפ"ע תלינן לקולא, משמעונו לשונו דרוקא במכירה דלפ"ע תלינן לקולא ולא כמתנה או שאלה.

והג"ה ע"ד כנוונת רש"י, דרש"י ס"ל הסברא וכו' וזה דוקא במכירה שייך האי סברא משא"כ כמתנה ושאלה וכו', א"כ י"ל בענין רלפ"ע לנבי ב"נ אינו אסור רק מדרכנו (וע"ל"ס בזה) וא"כ י"ל לענין ביצים כיון די"ל רלאו לאכילה נותן אותם להנכרי דאולי למלאכה קבעי לה או להאכיל לילירו אם בו הוי ס"ד רלוקלא, ואם להאכיל לילירו הוי בסו לפני דלפני (ע"ל ד"ן כ').

וא"ה, במש"ל היר יוסף רלפ"ע לנבי ב"נ אינו אסור רק מדרכנו, בו ע"י מהו בשו"ת פנ"י חו"ד ס"י ג' שכתב גם כן דלפ"ע עכנ"ס הוא רק מדרכנו, דאז עמד הקב"ה והתיר להו כו' ע"ש. אמנם בשו"ת תורת נתנאל ס"י ל"ו כתב עליו דנעלם סמנו ש"ס דע"ו (כ"י:) דלהמסקנה העונש במקומו עומד ע"ש, וכו' ע"י בח"ס חחר"מ ס"י קפ"ה ובשו"ת בית יהודה ס"י י"ז וכ"ס המצורף ס"י ק"ס כולם הניחו בחימה על הפנ"י. וע"י בשו"ת פסדרי אש כפונ"ס' כללי תורה כלל ג' שהביאם וכתב דגרס להם זה שלא נגלה בימיהם שו"ת פנ"י ח"כ באהע"ו ס"י מ"ג ששם נשאל ע"ו וכתב רס"מ לא הוי לפ"ע קמט כיון שעתה אינם סרצון ואם עושיין אין מסבלים שכר פר כאינו מצווה אם כן אין מכשול ממש דעיקר לפני עור קאי על מי שמצווה שלא להכשילו ע"ש

שהעלו דעבד'ם מותרים בכיזים שאינם בכלל אכס"ה בו' וא"ב
כיון שכירה כיון מתנה מותר. ע"ש בשדה"ת, [וע"ל כשם ר"ח הוא]
גם בו.]

וע"י בספר כינת אלימלך ר"ף ל"ו בחולין (ק"כ) שהביא לטעיה
הה"ם הג"ל דאמאי מוכרו בציזים לנכריס בו', והוא כתב לתרץ
זה ע"ש ע"ש.

ודגה סדברי האמונת שמואל הג"ל ביר יוסף הג"ל וס"ט עליו
כנ"ל, הנה ע'י בפת"ש סק"ג שהביאו להאמונ"ש ע"ש.
וע'י בשו"ת עמורי אש בקונס' כללי תורה כלל ג' שהביאם
להפריח והאמונ"ש הג"ל, וכתב א"ח ב' ח"ל, וראיתי להבני חייא
סי' ס"ב בהג"ה הסוד שהקשה על האמונ"ש מלא יושיס כום
יין לנויר (בנ"ל) ובסו בו ראיתי בשו"ת בית יהודה סי' י"ז בשם
ספר עץ חיים שהקשה בו ע"ש, ובמכתב"ת לא עיינו באמונ"ש
הג"ל בעצמו שהרניש בזה וכ רל"ד למשימ' כום יין לנויר אף
דלעיר' שרי, רמ"ם התורה אסרה עליו בשיה"ל נזיר, אבל באיסורא
רשדי לרדן ואינו אסור אלא לכ"נ להושימו לא אמרין בזה
לפ"ע לת"ס, עב"ל. [ועל"ס], הרי שהאמונ"ש הרניש בעצמו בזה
ודחא, וראיתי כספר טל אורת (י"ד כ') שכתב דעת הרשב"א
כסוכה (ט') הוא כדעת האמונ"ש ע"ש, ומימא, דארובא טובח
ההיפוך שם דוא כתב בו' ע"ש א"ב דברי הרשב"א המה נגד
דעת האמונ"ש, ע"ש בעמורי אש.

וע"י בשו"ת ח"א כהכללים, מערכת ו' כלל כ"ו א' ס"ז באורך
נרול, ודוהפ"ת חולק על האמונ"ש ושכן חבא רבבאותא
שחולקים על סברתו האמונ"ש, וכן נראה עינר בו', הו אמת
שראיתי להנאון שר"ם כסתר"ב ח"ב סי' ס"ז שהאריר מאור
בענין זה וכתב להסביר סברת האמונ"ש והביא מה שמקשים
עליו והוא ז"ל מיישב בחריפות ומלפול עצום על כל טע' וטע'
תילי תילים של הלכות ומתאמץ בכל כחו להתיק כסברת
האמונ"ש, ועם שבכ"ז אין הכף מכרע נגד ר' חבא רבבאותא
דנקטי שלא כדעת האמונ"ש, אמנם ראיתי שם בסוף הס"י דבר
המכרע לקיים סברת האמונ"ש, והוא, שהביא שם דוהרמ"ד הבא
בשיטה מקובצת לכ"ס (ס"א) כתב כסברת אמונ"ש וזה נעלם
מכל רבני האחרונים דשק"ט כזה, ואם כן כיון שלא ראו
האחרונים ד' הרמ"ד, נראה לרניא מכרע הוא את כולם ובס'
שב"נ באמת דעת האנון שר"ם ע"ש כרב"ק, אלא רלי ההירום
כמתכתה"ד אין רא'י מדברי הרמ"ד לסברת אמונ"ש בו', והנה
ראיתי בסוכ' ינדיל תורה בקונס' י' בס"י ג"פ א' ס' שכתב
שבשו"ת מנחת עני' ב' בהאמונ"ש ושהביא שהרשב"א סוגר כן
בהאמונ"ש בו' זה חזאי מכרע לסינקס באמונ"ש בו' אם מסורש
בו כרשב"ן, אמנם לע"ד אין מדברי הרשב"א הכרח בו', וראיתי
לסוכ' על די בפ"א מה' ת"ת שייחם להרמב"ם בסובר בהאמונ"ש
בו' ע"ש, ואין זה הכרח בו' ובשו"ת יד אלעזר סי' ע"ו נמשך
אחר ס' האמונ"ש והבאתיו בסאת השדה כדב"ח סי' ח"י גם
בשו"ת מנחת שי סי' ב' ש"ב שכתב בו' האמונ"ש ע"ש, ע"ש
בשו"ת הג"ל באורך וע"ש באות ב"ח ע"ש ע"ש, וע"ל סוף דין א'
ע"י

ע"ש באורך, וע"ש בפנ"י שספק לפ"ע הקל וצילע"ק מש"ס
קידושין (ל"א:): כו' ויש לרחוק (ע"ל ריו א' שסמו ועל"ס)
עב"ל העמור יר' וע"ל ריו י"ג].

עוד כתב היד יוסף הג"ל, וזה לשונו, וראיתי בשו"ת ח"ס
סימן הג"ל כתב להמליץ על מנהג העולם שמכריס
לנכריס נכמ"ע של נבילות ומריפות, [ע"ל סוף דין ל"ב
מנה], וזה לשונו שם, ואמתי כי חובא רחבא טריפות
ונבילות בשחיטת לא ימצא א' איסור דחאי, כי אפילו שוחט
כסכין פגם כתב הר"ן דראיכא ס' טובא שסא לא פגע בפניס'
ושמא לא טרע, ומכל מקום אמורים כוראי מה"ת ולקוין נמי
משום נבילה ואפשר הרבה פוסקי' משום טריפה, והמסע כי
הבהמה בחייה בחוקת איסור שאינה זכות ובל ספק שיו"ל הו"ל
דחאי איסור מד"ת משא"כ לכ"נ כל בהמה בחוקת היתר עומדת
לו וכל מה שיארע לבהמה תהיה מותרת לו לאכילה, ואם כן כל
ספק אכר מן החי שיארע בה מותר לו ובחוקת היתר עומדת
ע"כ כל ספק בשחיטה ובטריפה אסור לנו ומותר לדידהו רתלינו
דחוי שחיטה מעליא, ואינהו אכלו רתלינו דחוי שחיטה מעליא,
ואנו לא ניכול מספיאק רלמא ל"ה שחיטה מעליא עב"ל הח"ס.

ודגה הפס"ג כס' תיבת גמא פ' נח כתב איפכא בזה"ל,
נחתקתי ס' אכס"ה אי שרי להושימ' לכ"נ, לכאורה
תליא בפלונתא להרמב"ם כל ספק מן התורה שריא ומדברנו
אסור, שרי להושימ' לו, ולהרשב"א ספק מה"ת, אסור להושימ',
ואחר העיון נהאור הוא, כי שניהם מסקרא למרו בו עב"ל ע"ש,
הרי כתב איפכא דאסור להושימ' לכ"נ ספק אכס"ה (וע"ל ריו
א' כשם הפס"ג).

וע"י י"ג רבנכרי ל"ש כלל לומר ולרד"י מותר ס' אכס"ה
משום דאצלו בחוקת היתר עומדת, והנהגה בנב"י ק'
סי' נ"ו כ' כפיסקא ועוד וז"ל, אבל הפעם שהרי אלמלא רלא
למינו סקרא או מהלכה דאוליקין בתר חוקה מצד הסברא לחוד
ל"ה ידעין דאוליקין בתר חוקה שהרי בחולין אמר סנא הא
מלתא דאכר רבנו ואיקי מלחא אחוקה עב"ל, וא"ב בב"נ רלא
כתיב טרא, וגם הלכה למשה מסיני, לא נאמרה לכ"נ, וע'י
רמב"ם הל' מלכים דשיעורין לא נתינו לכ"נ, א"כ ל"ם כלל
חוקה, וע'י פס"ר סי' ס"ב הביא תשו' אמונת שמואל סי' י"ד
וכו הביאו הפס"ג וכו התב"ש בחירושו לחולין (ק"א): הביאו,
ועל"ג ולע"ד נעלם ממנו לשון הר"ן פ"ק דע"ו כפיסקא מגין שלא
יושימ' אותם כתי יין לנויר רבבאותא כ"ל דאפילו בו יין לנויר
לרד"יו לא אסור איכא משום לפני עור ע"ש, הו להריא שלא
כדברי אמונת שמואל, ומהתימה על האחרונים שלא הביאו דברי
הר"ן, עב"ל היד יוסף הג"ל.

וע"י בשו"ת ח"י פאת השדה כמערכת ג' סי' ו' סק"ו הג"ל
שכתב וכנראה שהאנון יד יוסף (הג"ל) סובר בהג"ס
דעבד'ם אסור בכיזים משום אכר מן החי, (ומה שאין אנו נוהרים
מלמכור להם, היינו מסעם בו', אבל מתנה אסור כו'). אמנם
כבר בתבתי דעת שני גדולים (ס' דרבי הוראה וס' אמרי שטר)

ועי' בספר מפלגי ראובן בסוף מס' חולין (ק"י) שכתב ח"ל, הרמב"ם כתב דל"ש הלאו דלפ"ע ת"מ אלא הויא דאסור גם לדרידי' אסנא הויא דלרירי' מתוך אפילו אסור לאחר ל"ש לפני עור לא תתן מכשול, ע"כ, והקשה הב"ם דלכאורה נראה דהש"ם דתני שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואפילו אם הוא אינו נזיר רמזתו דלרירי' אפילו הכי שייך לפ"ע בו, ומתוך רמ"ם אסור לרירי' אם הוא יהי' נזיר בו' ע"ש. ותלמיד ליישב כוונת הרמב"ם דמצינו דין זה מש"ם שלטו מיני' ובי' בו' בו', ונמצא שפיר מהש"ם נשמע פסק הרמב"ם הנ"ל וק"ל, ע"ש.

דגה מהפ"ט בש"ד סק"נ ר' ה' מנכת להדיא דאף שאין עליו שום כשר כלל, אפילו הכי אסור משום אבר מן החי ואף תצי' שיעור ע"ש.

אך

בתשובת עסק הלכה העלה ראין' בזה איסור אבר מן החי, ע"ש רבעינו על כל פנים משהו כשר, אבל גירין' תעצמות אין בהם אנכ"ה דל"ש בהו אכילה, ולא כפ"מ ע"ש, (וע"ל דין שאחר זה, וע"ל סי' צ"כ דין רב"ג ה"א ע"ש).

ועי'

בשו"ת תורת חסד האור"ח סי' י"ח א' ד' מזה, והביא דבשרת פני ארי' סי' ע"ד כ' דלכ"ע (הא דחולין קכ"ח ע"ב) וחשוב הו' רבובה אבר מן החי (אף על פי שאין בה רק עצם לבד) ונסתייע מהרמב"ם כו' ע"ש אך התרת הנ"ל כתב שם היפך מהפנ"א הנ"ל ותלמינו איסור אנכ"ה אף ריה"ג מודה ורבובה המכרת עם הראש לא הוי אבר מן החי, ע"ש.

ועי'

בספר אמרי בינה בריוני סריפות סי' ו' מ"ש בזה באריכות ובתב דאם נחלים דין זה דחייב על ארובנה משום אנכ"ה יש להסתפק על ארובנה סבהה סמאה אם יש בה משום אנכ"ה לב"ג וע"ש במ"ש בזה וסוים בצ"ע, ועי' בדרבנ"ש סי' זה סק"א, ועל"ז דין שאח"ו ע"ש.

עי'

כשר' שם שכ' אנב אורחי' בפשיטות דאם נתערב תתיכת אנכ"ה אפילו בדרך כישול א"צ ס' רק נגר הכשר ולא נגר הנירין' והעצמות, וכתב דמכל מקום אם נתערב אבר מן החי יבש ביבש צריך רוב גם נגר הנירין' והעצמות וסוים בצ"ע ע"ש, וע"ל סו"י צ"ט, ובדיון נ"ד הו' דשם ע"ש.

כזו) שא"ל

בשוחם שלעה נרלי האוונות מכבת ושכס, ואירע מפני מחירות וריכוז העפות שחוסים שהיו מענחים לפניו חדר נ"ב תל א' מאווא חיה שהיתה מונחת בין השחוסות, ונתערב זה הדגל בין יוחד מס' תל"י האוונות השחוסות, והשוחם לחסרו' וירעוה השליד א' מהתלמים, והשאר אכלו בולו, ומסך דתבטל תל זה, שהי' סכר שמותר ע"י השלכת אחת מהו, ובאמת אבר מן החי לא כמל, מסעם כריה, ותחה שאל על הכלים.

דל"ב"ש

בחיובי דינים סכ"ו הורה בעומדא זו דאם כרוז לן שכסום פעם שבישל לא הו' סי' בכל הפרה נגר דגל א', הכלים אסורים, אבל אם ספק אצלו אלו הו' כשום פעם בבישול א' ס', או הכלים כותרים (ס' חקיר' החדש סס"י ק"א), וע"ש בלבוש דאפילו אם נתרע להשואל הרינו דאנכ"ה לא בכל בעת שהי' עריון הכלי ב"י ע"ש באורח הסעם כזה, ע"ש ובפ"ש סי' ק' ס"ב ב'.

ועי'

בררבי תשובה סי' ס"ב סק"ס וכאם הרע"ע בחירושיו למי' זה וכגה"ק שם אות ב' ע"ש, [וע"ל סי' צ"ט דין נ"ד הו' דמ"ש הל"ש להצריך ס' נגר התל לא זכר כלל שהעצמות האיסור שברגל א"צ לכטל ע"ש מהמור"ט].

ועי'

תע"י כמור"ט

ועי' בספר גילוי דעת סס"י ס"ב ח"ל, בפת"ש סק"ג הביא מתשו' א"ש דהיכא דשרי' לרירי' אף שאסור לאחרים ליכא לאו דלפני עור, אבל בתוס' ב"ם (י"ז) בהא דבהו שאסור לישראל צא וקידש בשם כמה ראשונים להיפך, ועי' באורח משור' לנזיר במהר"ב למי' נ"ה ונ"ד כלל ס"ב ושו"ת ספ"י סי' ס"א בזה, ע"כ. (וע"ל סוף דין א' ודיון י"ו וי"ח).

כה) שא"ל

אנכ"ה דליהו ברירה, מה התנאים רבעינו כזה, עי' בפ"מ בש"ד ס"ב נ' ו"ל דע דאנכ"ה דליהו ברירה, בעינו שהי' שלם והיא כוית, הא אין כוית בין הכל לא הוי ברירה ובטל הוא, דמעמא ברירה משום דלוקה עליו וכמ"ש בסו' ק' בו' וכ"כ הפ"ח ברס"י ק', אמנם במ"ש שם רילמא אנכ"ה דאית כוית ו' הו' זיתים, ותייר רמבשר בשרה נפלא, יש לתמוה וכמ"ש בסו', ע"כ.

א"ל

עי' בש"ד כס"י ק' כסס"ג נ' שכ' דלהמחבר דשם י"ל דלא תליא כמלכות ואנכ"ה בפחות מכוית הוי ברירה ע"ש, וע"ש במק"א בלשו' או"ה נ"ב ע"ש, וע"ש במ"ו ססק"א גר"ה ועתה בו' ע"ש גם כן וע"ל סי' ק', וע"ש בפת"ש כס"י ק' סק"ב בשם הפ"מ דשם, וחמיה עליו דלא שם לבו דהפ"מ מתוך את עצמו כנ"ל, ואחר זמן רב מצאתי גם כס' דלמי תשו' סי' ק' רמפליא פלא על הפת"ש וכנ"ל, וסוים רבבספר ראש יוסף מהפ"מ עצמו העלה דלא כפ"ח ואנכ"ה הוי כריה אף ככ"ש ע"ש.

ועי'

בספר הלכ"ע ונ"ל, בש"ד סק"ג הביא שהקשה הפ"ח דלמא אכילה להיכא דאית בו' ר' וה' זיתים, ובמ"ו סק"א כתב וי"ל כרוזק דנפש כשמע בין בולו או קטעה, וע"ש עה"ה, ולבאורה הוא כפרש בדברי התוס' חולין צ"ו ע"ב ד"ה ור"י כ' דלא תאכל הנפש עם הכשר כו' משמע ער שיאכל אבר שלם, ע"כ.

וע"ל

בריון כ"ו בשם שו"ת שו"מ, ע"ש רמשמע נמי כנ"ל שכתב נ"כ שקשה לסמוך על הפ"ח בזה (ומשמע דאנכ"ה הוי כריה אף ככ"ש כנ"ל), וב"פ בצ"ע החדש בפסקי רינים בסו' ק' ע"ש, ומ"ש הפ"ח בזה עי' בתוס' חולין (צ"ו) ד"ה ברירה, וכבר התייש בזה בשר"מ וכ"כ כס' דלתשו' הנ"ל.

כזו) שא"ל

אבר שאין עליו מתולדה שם בש"ד כלל, רק הוא בולו עצם וניר, כמו ארובנה שקורין ערקום.

ועי'

כמו"ם תנינא באמצע סי' ר"ה שהביא שם שאלה בזה, והשיב להתייר להשהות הכלים מעת לעת ולהשתמש בהם אחר כך. ע"ש.

ועי'

בשערי דעה החדש בזה הדין והל"ש הנ"ל, ובתב רבצירוף עור צדדי טלא יש להלך בזה ע"ש. [וע"ל דין הקורם, וע"ל].

ועי'

בשר"ת שואל ומשיב רביעאה ח"ג סי' ק"ג ונשאל בזה מה לעשות עם התערבות הגרל, והשואל סמך למצוא היתר עפ"ט הפ"ת והפ"ג סו"ת א"ע מסי' ס"ב לסי' ק', והשיב דתמה על הפ"ג והפ"ת שקשיחם מ"ש אבמ"ה דלא אמרנו כמי כנה"ג. היא קשית התעם בחולין (צ"ו): ר"ה אביה בתיב ע"ש. וראייה שהכ"פ סו"ת רב"י הפ"ת ב' ואבמ"ה הוי בריה אף ככ"ש, וע"ב קשה למסור על הפ"ת [ע"ל ריו ב"ה ע"ש] אבל לפע"ד כל שהשליך א' וראי יש למסור בזה דזה שנפל הוא האיסור, ואף רה"ל"ש כתב דזקא כשנפלה ולא בהפילה, לפע"ד ב' כאן מלתא דלא שכיח שיחתוך הרגל קודם שחיטה ובראי לא יעשה כן וכל ב' האי לא נורו בזה אמו מודי [ע"ל סי' ק"י מע"ו ריו שע"ה ע"ש] וביון דאין איסורו רק מדרבנן ומשום גזירה בוראי כנה"ג ל"ש הגזירה דמי פתי יעשה זאת ולהסירוף העוף כו' פשיטא רבנא ייש למסור על הפ"ת, ובצירוף דהשליך א', וחתור"ל ל"ש, רכ"ז טלא נחדר ר"ל בכסוי' ק"א גם

באזווא, ואף לאחר שנחתך כבר נתכבד כש"ד שם, והכלים בוודאי סותרים כל שיש ס' נגד הרגל, ולא כהל"ש שאוסר אף הכלים כו' ח"ב ע"ב, ע"ש. ועי' בס' דלת"ש מסי' ק' שהביא ג"כ להשערי דעה והש"ס הנ"ל ע"ש. [וע"ל דין הקורם וע"ל]. [ועי' בשו"ת חלק י' פאת השרה מערכת כ' סי' ד' ס"ק ס"ו י"ו מזה דהרגל הנ"ל הוי אבר מן החי דחשיב נאסר מתחלת ברייתו, ומעת שנחתך ונעשה אבר תיכף חל עליו איסורו, ומריפה ואבר מן החי בהדדי קאתי, וע"ש מה שפלמל כו' הל"ש בזה ע"ש וע"ש במערכת ג' סי' ו' ס"ק ג' בזה ע"ש].

(ע"ל)

סי' ק"ט דין שב"ט במגנה השחמים בלקיחות הרגלים להשליך אחת שמא ימצא אוחז מריפה ע"ש רבטל ברוב, ע"ש. וע"ל סי' ק"א ריו ק"א הב' בנשחם האזווא אח"ב (נתערכה מהו).

עי'

בשר"ת בית ישראל סי' מ' בעוכרא בוו והאריר שם אם רשאי השוחט למסור כל הנל"ס לעכ"ס וע"ש כמה שהאריר בר' האחרונים דס"ל דלכ"ל ל"ש ריו ביטול ומ"ס לדינא העלה שאין להחמיר והביא גם ממה שמצא תשו' הג' בעל ח"ד שהשיב שאין לחוש לר' המחמירים בזה אלא שהרין אמת וברור תם ככ"ג שייך בהו אחי רבים להטות ע"ש באו"ד. וע"ל ריו א'. וע"ל ריו כ"ג

סעיף ב'

כח

שאלת, כשר הפרש מן החי מה רינו. מבאר כש"ע דאסור משום בשר בשרה מריפה. [ועי' בכתתי סק"ד ועי' בפ"ג כסי' פ"ו בש"ד ס"ק י"ג מזה].

והדי'

היכא שחתך מבשר שנתכוו חייב משום בשר בשרה מריפה, ואסור ליתנו לכ"ג [ע"ל סי' י"ד מע"ו] (פ"ג) וע"ל ריו כ"ג וע"ל סי' צ"ח ריו י"א) וע"ל סי' ס"ד מע"ג

[ונפ"מ]

לענין כריה, דאבמ"ה הוי כריה ואינו בסל, ובשר מן החי ריו בשר בשרה מריפה יש לו ובסל, ויש נפ"מ ג"כ לענין מלקות דאבמ"ת אעפ"י שאין עליו כוית בשר לוסין, ובשר מן החי כל שאין כוית בשר אין לוסין עליה, עי' פ"ם [ועי' מנתח חיתר סמוך ת"ג מ"ש בזה], והכ"ם כתב עוד נפ"מ לענין סבטליו וא"ו].

עי'

כסי' דעת תורה סי' מ"ו מסק"מ שכ' שיל"ע ברין יצאו מעי' דקיי"ל ראם לא נתהפכו כשר, אם אותו חלק המעי שיצא אסור משום בשר שיצא חוץ למחיצתו דהא הכרם הוא מחיצתו, ובתב דאף רי"ל דהיכא דהוי מגוף הבהמה לא שייך ריו זה. מ"ם עריין צ"ע, והביאו בדרב"ח ח"ג סי' זה סק"ו. [וע"ל ריו א' כענין בשר מן החי אי נוהג במסאה ע"ש].

כמז **שאלת** אם מתיר למסור דם היוצא מן החי לעכ"ס וציר אבר מן החי לכ"ג.

עי'

בספר תיו יהושע ובחוס המסולש א' דם ס"ל, שהעלה להלכה דעכ"ס אינם מצויים על דם מן החי, ברעת הרמב"ם כפ"ס מהל' מלכ"ב, והמעם בזה העלו האחרונים דדם כנוס ועובר הוא כפ"ע והוי משקה ולא אובל, [א"ה]. ע"ל סי' ס"ט ריו ק"ת אות ו' ח', ע"ש ע"ש. ועי' בשו"ת ח"י פאת השרה במערכת כ' סי' ר' אות י"א ע"ש ע"ש, וע"ל סי' ס"ו ריו ג"כ סוף אות ו' ח"מ וע"ש].

וע"ש

בחוה"מ הנ"ל אם דם מן החי הוא אסור משום אבמ"ה לישראל, ועי' בספר ערנה"ב מ"כ כזה, וע"ש בערנה"ב בפתיחה להל' מליחה א' ה' ע"ש. ועי' בס' דרבנש"ו דס"י ס"ב מזה אם יש איסור אבר מן החי בדם מן החי ע"ש. וע"ל כסי' ס"ו ריו ג"כ אות ז' ע"ש. וע"ש בשו"ת הנ"ל ומ"ש על ערנה"ב הנ"ל ע"ש ע"ש.

ועי'

מהר"ם שיק סי' צ"ה צ"ו מ"ו דם מן החי, ועי' כה"ם סי' ק"ו לענין ציר אבר מן החי רמתור לכ"ג ועי' מהר"ם שיק הג"ל סי' ק"ג מ"ש בזה, וע"ש סי' ככ"ד עוד בזה, וע"ל ריו כ"ג כר"ה ועי' בכר"ם.

5) שאגה

ועי' כמ"מ-ע"ז להג' יע"ב ז"ל שכתב דבהמה הנבראת על ידי ספר יצירה היא מתנהגת, וכן בשור היווד מן השמים מותר דאין דבר ממא יווד מן השמים כמ"ש נמרא עוזכה ע"ש, וכן הוא בעיקר הר"ם סי' א' אות כ"ב ז"ל, עי' במוד כרסת דכתב דבשר היווד מן השמים א"צ ניקור, ואין בו איסור גיד הנשה, וא"צ שחיטה, וכ"כ גם הרב של"ה פ' וישב, ומ"מ בכל האפשר ריש לשוחטו משום ס"ע (שרי ארץ ס"א) עכ"ל עיקרי הר"ם. (ועי' ס"ט יומא (ע"ה):) וכפירש"י ומלמד שהשלין דבר שמעון שחיטה ה"ל ע"ש.

כהמה שנבראת על ידי ספר יצירה (כמו שמצינו בנמרא דברא עגלא חילתא בכל ע"ש) אי מותר לאכל בערוז חי. (ואם שייך איסור אכר מן החי כבו פקעה, וכשר ובהמה היווד מן השמים, אם צריך שחיטה וניקור, ובענין מן שעור היום יווד משמים באיזה מדינה, אם מותר לאכל בפסח, ואדם שנברא ע"י ספר יצירה ששחם אם שחיסתו כשרה, ואם יכולין לצרפו למנין עשרה, ובענין המסופר מצידה מאכזהם אינו ע"ה למנין עשרה, אם יש לבונו כהלכת, וכאוחו שנכנסו בתייהם לגן ערו כעו חנדק ואליהו דכוחותהו אי מצוין ועומין ערין אמצות ס"ע.

ועי' בשו"ח ח"ז מערכת חמץ ומצה כמ"י כ' א' ג' ח"ל, מצאתי כתוב, מן שקורין מאננה (ובלשון טורקי) קורין אותו קודרי"ם אילכאסין נראה שמתוך לאוכלה בפסח כפי מה שהעיד הרב אבע"ז כמ' בשלח שעור היום יודדת מן השמים נרדת המל בעלי עראביסאמו, ואינה עשויה כדרי ארס, וכ"כ הרב אברנאל, שמעתי כשם הרב סוה"ח מודעי, ועי' בשרי הארץ חיו"ד סי' א', כ"ב הקמט סולת דף ק"ב, והנה ד' השרי הארץ הם על כהמה חויה שכרא חמץ מקובל ע"י ספר יצירה אי בעי שחיטה ואם יש בהם איסור חלב ורס ואם חייב ככוסיו והביא מש"כ כמוד כרסת כו' ובשלה כו'.

עי' של"ה רף ש"ג בס' רישב שכתב דבהמה שנבראת על ידי ספר יצירה כנ"ל מותר לאכלו בערוז חי, וזה ה"ל מעשה השבטים שהביא יוסף דבתם רעה אל אביהם שאכלו אכר מן החי, כי יוסף סבר שהוא כהמה נמורה ע"ש.

ר"ש להבין אמאי לא ניוחש שהעבים כלעו כשר או כהמה וזהביאו לבאן, ויצטרך שחיטה וניקור וכו', ומצינו רעבים

ועי' בפתי"ש סק"ב שכתב ע"ז ח"ל ונראה דמ"ס אסור לאוכלו בלא שחיטה מדרבנן משום מראית עין כדלעיל סי' י"ג נבי כו פקעה בן מ' ח' שהפרים ע"נ קרע, ונודע כזה כל הרינים הנאמרים שם ולפ"ש שם בשם הפרשה דרבים רשחיה הוא דלא בעי אבל נחירה בעי, ואי לא, אסור משום לא תאכלו על הרם ע"ש מסיילא דגם בזה הדין כו, ולפ"ז קשה להבין דברי הש"ה הנ"ל כמ"ש וזה ה"ל מעשה השבטים, עכ"ל.

כלעו ספינה מים אוקינוס מלאה חמים עי' רש"י במנחות (ס"ט:): ובעי הש"ס חמים שירוד כחיים כו' ע"ש, ולא נפלאת לומר שיכלעו ויפלטו כהמה חויה, ובסנהדרין (נ"ט:): ולא כר"ש ב"ח דאחיותו ל"י תרי אסמתא כו' אין להוכיח אלא דדבר טמא אינו יווד מן השמים אבל שלא יצטרך ניקור כו' אין לנו כת ללמוד משם, ומה שציוין הקמט סולת להשדה הארץ הנ"ל נראה שכונתו ללמוד משם דכי היכא דמצינו דברכר היווד מן השמים ל"ש דיני חקי התורה איסור חלב ורס וכיוצא, כמו כו' י"ל ר"ש דין חמץ דברב היווד מן השמים, הנה לדעתי העניה יש ללמוד בן מש"ס רמנות הנ"ל כו', ולפ"ד התום' שם החמים ירדו מן השמים ירד גם (לא כמ"ש רש"י שכלעו מאוקינוס) ומראמרינו כסתמא למנחות אמאי לא משמע דכלל המנחות כשר כו', והאיך כשרים הא החמים ירדו עם המכר כמ"ש רש"י (וכנה לא חלטו עליו התום' כיע"ש) ונתחמצו, אלא ודאי מוכח דברב היווד מהשמים ל"ש חיומו כו', ומצאתי בנוכ"י מה"ת אור"ח סי' ס"ו שכתב כו' לפירש"י שכלעו חמים מים אוקינוס, י"ל שהיו החמים תוד מרצופים וכיוצא ולא נתחמצו ולפי' התום' שירוד דרך נס מי זה אמר שירוד עם המכר שמא ירדו רק חמים לכד וכו' ע"ש ומתברר שסובר דגם ברב היווד מהשמים ירד גם שירוד חימרי, (א"ה, עי' בחיי יעקב תאו"ח סי' ב' כזה ומ"ד הנוכ"י כמש"כ שהיו החמים תוד מרצופים, ע"ש מ"ש ומש"כ הוא כזה ע"ש)

ועי' כשר"ח בהר"ב יוסף כמ"י כ' ששאל בענין אם שייך איסור אכר מן החי ככפ"ק שכבר נסתפק בזה הפס"ג בש"ד סי' י"ג סק"ה (א"ה, וכן עי' בפסח חובת נמא פ' כראשית) והשואל שם הביא דהמ"מ בס' פרשת דברים החלים לאסור, אך שנ"ל ראוי להיתר סמ"ש הש"ה הנ"ל (בנ"ל) וה"ה בכפ"ק כיון שא"צ שחיטה מן הדין ל"ש איסור אכר מן החי ורחוק לחלק רשם אין צריך שחיטה אפילו מדרבנן כמו שנראה מהש"ה משא"כ בכפ"ק, דהא אינו, רמה ענין איסור אכר מן החי להא דאסור משום מראית עין, והברכ"י הנ"ל השיב לו דגם לדעתו נ"ל ראוי להיתר מתש"כ ח"ב סי' ר"י ח"ל כו', ע"ש, הר כו' מראין נוהג בו מריפות גם נחירה ל"ש בכפ"ק כו', ובכ"ז לרינא מאן ספיו להבריע נגד ה"ל מ"מ, ע"ש בברכ"י.

ועי' בראש יוסף חלוץ (ל"א), מה שמעמד בזה לרינא ככפ"ק והובא דברכת"ש סי' ס"ב סק"ו.

ועי' בשו"ת שרי ארץ חיו"ר סי' א' שעלה ונסתפק ברין כהמה שנבראת על ידי ספר יצירה לענין שחיטה, ונראה שם רמדינא אינו חייב בשחיטה רק על כל פנים משום מראית עין צריך לשחטה ולאסור חלכה דמה, ע"ש והובא בררכת"ש ח"א סי' ז' כסס"ע א' ע"ש.

א"א דמ"ס לענין מן הנ"ל נראה החושה אל העין ראינוו דכר ששייד בו חימוץ כלל והוא כמו שרף הנוסף מהאילנות ואין בו חשש חימוץ כלל, עכ"ל השר"ח, ע"ש. ועי' בס' י

ועי' בס' נפלאות מהר"ל מפראג (הנדפס"ח) כמ"י כ"כ ובס' כ"ג אות י"ג דבהמה הנבראת על ידי ספר יצירה א"צ שחיטה ואין בה משום אכר מן החי ע"ש, ע"ל סי' קי"ז דין ס"ז.

לאיצטרופי. (גוף המעשה מצידוף אברהם אבינו ע"ה הבאתי בהמפתחות לסי' זה. ע"ש).

אכנ במה שסיפור מהאיר"ל שצטט בסנין כי עשרה שלהם, ובכנ"א שם ב' דרוקא זה ובכ"ם דאליוהו אופי לאברהם ומצלי וכן ליצחק וכן ליעקב, וכוה"ס שמת (מ"ז:) אי לאו בעותא רב' (ובסופוסים הוכחתי כי כן אליהו ז"ל נחשב בכלל הסקובלים גם אחרי עלות השמימה כיתש טופו לכשיתלכש בו כהניע תור אשר תיק"ו בו, ויש לנו אחר המסקובלים כעודנו חי והוא אליהו ז"ל (כו) עתה"ד הבית אוצר. וע"ל ססי' ק"י דף ולעיל כפתיחה אות כ"א בענין אם יבא אליהו ויאמר אין שומעין לו ע"ש לע' כשר"ח ח"א בכללים מערכת א' אות צ"ד וקי"ג, ובמערכת ר' אות ס"ה ע"ש). וע"ל סי' ק"ו סוף דין מ"ז.

ע"י כס' ברכת שלום סי' ה' וז"ל, נחפאתי אותן שנכנסו בחייהם לנו ערן כנון חנוך ואליהו ושאר בוותיהון המניין כס"ר ר"א פ"א, אי סווינו ועמדיו עריין אמצות, והיינו ס"ע כנון תמילין וציצית וכל רבותיהו, רמעות ל"ת והאי ל"ש שם דס ס"ע, מי נימא דוקא מיתא טורם פסוד מצות, שאין חובת מעשה המצות נמשכות ומכוחות דק כהיות ארם, כלומר מחוכר כנוף ונפש ובחפדים זמ"ז אינו ארם, וקרא כתיב אשר יעשה אותם הארם וחי בהם, סבת היותו ארם בחיים חיותו טורם לו המצות ולכך כשמת נעשה חפשי מן התורה ומהמצות, וא"כ אותו שנכנסו בחייהם לנ"ע מחויבים הם גם שם לשמור ולעשות מצות ה' הואיל ונעשו פייס, או רלכא המטום גורם, דוקא עולם הזה הוא מטום טובו לשמור מצות ה' וחוקותיו ותורותיו ולא כנון ערו, ואם כן אפילו אותו שנכנסו בחייהם לנ"ע פסורים מקיום המצות.

אבר העיון התכונתי ופשיטא לה כדא דמהר"א ז"ל בעל תה"ד כתב בפסיו סי' ק"ב, דאשת אליהו ואשת ריב"ל בתרות, דאשת רעהו אמרה ולא אשת מלאך, שכולן דחני ולא נפניו בו' והו"ד כד"ם לאהע"ז סי' י"ז ובכ"ש שם ס"ק י"א וכשאר האחרונים ז"ל ע"ש, ולפי"ז נובל שפיר למשום ספיא ריח דכורא' אותו שנכנסו בחייהם לנ"ע פסורים הם מקיום המצות, דאם נאמר דחייבים הם בקיום המצות, וכן ערו מטום מייעבר מצוה הוא, א"כ הם כחורת ניטין ופירושין ונשותיהם אסורות כלא גט, אלא ע"כ דין ערו אינו מטום מייעבר מצוה בו', א"כ כיון שיצאו מכלל המצות נרונים במתים ואינם אסורים נשותיהם, דאינם כחורת ניטין ופירושין, וא"כ סבת שפיר מהו דאותם שנכנסו בחייהם לנ"ע עין פסורים הם מקיום המצות, כן אפ"ל לכאורה בו' ועי' בברכ"י לאהע"ז סי' י"ז ובשר"ת נפש חיה לחאב"ק פיעטרקוב תאהע"ז סי' ז', עכ"ל הברכ"ש.

ואנכי הכותב כתבתי שם על הנלוין (עוד טרם שראיתי בהמטרים הג"ל) לעי' במ' המרים סי' תתשכ"ט ובפי' אולאי שם מרבינו הק' דהוי אחי לביתו בכל ע"ש ותמר את כ"ב

(ועי' כס' סעמי המנהנים ח"ג דף ל"ז בשם ס' בני יששכר, חקירה האיר ה' ברכת המן, וא"ל כיכרו כרלה כלל, ועע"ש מהמן, ועי' בשר"ח בהכללים במערכת ב' כלל ק' בזה ע"ש).

(וע"ש) בשרי חסד ח"א בהכללים במערת א' אות ש"פ ובח"י פאת השרה במערכת א' אות פ"ז בענין אינו נהנים ממעשה נמים, והאיר נהנו ע"ש. (עי' בספר מדרש חלפיות א' ר' כמעשה בעני כו' שהפר וטצא עפר המן בו' ע"ש והר"ד כמעמי המנהנים סוף ח"ג בהשטמות דף קט"ו סוף ע"ב ע"ש).

ע"י כדרכתש"ו ח"א סי' ז' ס"ס י"א ח"ל, נתפאתי ארם הנולד על ידי ספר יצירה, ששחם באחרים עע"ג אם שחיסתו כשרה, הנהגה ידוע רבדי הח"צ מ' צ"ג והברכ"י א"ח סי' נ"ה שפלפלו בארם בזה אם יבולין לצרפו לעשרה לכל רבד שבשדרשה והח"צ העלה לרינא דאין מספרה לעשרה והברכ"י העלה ג"כ דאינו מספרה משום דהוי כמי שאינו שומע אינו מדרב, וא"כ כנ"ד כיון דעכ"פ חוינו שלא נרחה מותרת ארם לכשר מסיא ולענין שחיסה לא נרע מארם שאינו שומע אינו מדרב דקיי"ל כסי' א' מ"ה דאינו שומע ואינו מדרב ששחם באעע"ג שחיסתו בשרה, ה"נ כנ"ד י"ל דמהני ג"כ אעע"ג ובכ"ם ג"כ מ"ה ח"צ בתשל' ההוא בו', אולם מ"ל השל"ה פ' וישב נראה דאין לארם כזה תורת ארם כלל ועל"ז לענין זה מארם שאינו שומע אינו מדרב בו' ותפסה"ל על האנונים הג"ל שלא עמרו על רבדי השל"ה כזה, ולפ"ד המהרש"א בח"א כמנהרדיו (ס"ה) הובא בברכ"י דא"ל הר"ד לעפרך משום שלא ה' בו כח הנשמה שהוא הריכור שהוא הרוח העולה למעלה דק רוח החיוני של הבהמה היוורת למטה נראה וראי דשחיסתו פסולה דהוה כח בהמה ולא כח ארם ופשיטא דנרע מארם שאינו שומע אינו מדרב בו' עתה"ד ע"ש וע"ל סי' ק"ו דין מ"ז הג"ל.

ועי' בספר בית האוצר ח"א סי' ס"ה ז"ל בענין המסופר מצידוף אברהם אבינו ע"ה למנין עשרה אם יש לבונון כהלכה, ולכאורה י"ל ד"ו ל"ש בארם הנצוד על ידי ספר יצירה אם יש לצרפו, והברכה הג' ר' אפרים ולמן כילדותי מרציפרו השכמים את השבינה, והרי עסקו כס' יצירה והי"ל לעשות איש עשירי, אלא דאינו מספרה, וכן י"ל כיוון ההי"ל לצרף לא"א, וס' רלא בשמים היא וצריכון לצרף את אשר המה חיים שרנה אכן י"ל דהוה אינו ראוי משם כו, וכאהע"ז סס"י י"ז בר"ם (וב"ש ובה"ס) דאשת אליהו וריב"ל נשאת לנשאת דאינה אשת איש, ואם כן הרבדים ק"י לצדיקים עצמם נתפרדה החבילה מלצורף, אך נד' זה מצאנו ברבינו הק' דהוה אתי לביתי' ככל ע"ש בתחובות (ק"ב) ובכ"ס סי' תתשכ"ט כ' שפטר את כ"כ מקידוש היום ובחידושי שם הסכתיו מ"ש רבינו הק' כמות אנטונינום נתפרדה חבילה בע"ז (י'): ש"ם דצדיק וצדיק שייכי בתדרי ואילו חסירי אר"ה יש להם חלק לעוה"ב כנ"ל, וג"כ לענין אשתו אין לה שייכות עמו לאחר מותו וכו', והנראה לרמות את זה לדיו הישן דמכואר במ' נ"ה ס"ו רמסד"ק וכן הוא כשיני עפר כתר דרכינו הק' שכא להצטרף והתלכש כנוף כבחים חיותו, וכן כהמסופר בא"א ע"ה שנראה כלבושו כנוף, וכדאי דהוי

ע"ו וכ' ולרינא צ"ע מאחר דר"ם סוכר יהוי ר"ת אסור להשימו
 לב"נ (ועי' בכ"פ ססי' זה מ"ש בזה) וגם להקל בספיקו צ"ע
 ע"ש בפס"ג, ועי' בס' ערתה"ב אות ר' מזה ע"ש). (ועי' לעיל
 דין ר' ה'). ועי' כספר נילוי דעת סי' ס"ב אות ה' מזה ע"ש.
 ועי' לעיל דין ס"ו הב'.

ואם סתה הבהמה רואין כאלו נפל מחיים ולוקין עליו משום
 אבר מן החי.

ואם יכול לתזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מתרת, ואם מתה
 אינו חייב משום אבר מן החי אלא משום נבלה. ומדולדל
 ממש שנעקר ממקומו לגמרי ומחובר קצת או אין חילוק באם
 חופה אלא כל שיכול לחיות, הא כשנשטם מסקו האבר ועריו
 מעורה בנידיו במקום שאינו יסריף הבהמה מותר ואבר בעילה
 אף באין ע"ב חופין את דובו אד הסנהג להחמיר (רס"א)
 אפילו עובד"ר בלי נקב לרעת הש"ד ובה"י ולנ"ש. ועי' פס"ג
 (ובאין הפסד מרובה יש להחיר בסליחה ע"י קליפה ובצלי כ"ג
 ובבישול בעי' ס' ובה"מ מותר, עי' פס"ג) ס' הלכ"ע).
 וכל"י בשם כ"הג"ה אור"מ העלה אף למהנא להחיר באם עוב"ה
 את דובו, וכ"פ בס' ננפ"י (ס' הלכ"ע, ועי' ס' חקר"ע התרש),
 וכ"פ בדעת"ה סי' נ"ה סק"מ ובספר נילוי דעת סי' ס"ב א' ס'
 כהנהג"ה ואור"מ להקל ע"ש.

חזרה ונתרפאה והולכת כדרך כל הבהמות שרי אף האבר
 וב"ו דוקא כשלא יצא כחורו, אבל יצא מחורו דינו כנשבר שנתכר
 כסו' נ"ה סע"ה, ואם החור האבר לחור אפילו בירי אדם ונתרפא
 לגמרי שרי האבר, ואם עריו צולעח רינה כנשבר, פס"ג ס'
 הלכ"ע).

וג' חילוקים הם, אם נשבר העצם תלוי כרין אם עובת"ר.
 ובנסמט אף אם אין עובת"ר מותר אלא שנהנו לאסור.
 ומדולדל לגמרי היינו שאין מעורה בנידיו אין חילוק באם עובת"ר
 רק בכל שיכול לתזור ולחיות (פס"ג חקר"ע). ועי' בדעת קדושים
 במקס"ע ובנהר"ק שם בסו' נ"ג סק"א מה שפירש בזה ע"ש. ופי'
 רגם בבאן תלוי בעובת"ר ע"ש רק דלא קאי על נשבר העצם
 ע"ש ורלא כהבנת הל"ש כבאן דקאי על נשבר ע"ש. ועי' עה
 לקמ' בשאלה ל"ו ע"ש עור בשם ערוה"ב וכרת"ל צינז ע"ש.
 אמנם לריין כנשבר ועובת"ר אסור משום מצות פרוש רשנא
 כבר יצא פע"א לחזק ולא נתרפא, פ"מ, וע"ל סי' נ"ה).

ואם אינה מעורה בנידיו כלל (רק שמתוכר במקצת) ובענין
 שיש להסתפק אם אפשר לתזור ולהתרפאות אסור, ואסור
 אף במליחה וצלו' ער ס' וכ"ש בבישול ואין שום היתר ככ"ו
 אף בהפסד מרובה, ואבר זה אסור ליתנו לב"נ מדינא. (ל"ט
 חקר"ע). וע"ל דין ל"ו הב'. (ואבמ"ה בעוה, מזה ע"ל דין א'.
 כ"ר, ל"ב).

וא שאלת יחרת העומד במקום שיתו מסריף (כנו;
 יחרת הככר או סחול או כוליא או תל
 שעומדם במקום שאינו מסריף וברומה). אי הוי כמדולדל משום
 יתר כניסוף רמי.

מבואר

כ"ב מקירוש היום, ובכ"ס (פ"ה): דאליו ד"ל אוקי לאברהם
 ומצלי וכו' כו' וע"ש כמשהר"א ובוה"ק שמות (ס"ז): אי לא
 בעותא כו', סבואר כו' רמזות נהגות בהם. ועי' בחיבת נמא
 (להפס"ג ז"ל) ככ' חמת דהביא שם לה"ם מפקש ה' להר"ש חאניו
 בענין הא דבמתים תפשי, כיון שמת האדם נעשה הפשי ממצות
 זה כעמא דארעא אבל ח"ה אין להם מנחה שנאמר ילכו מחיל
 אל תיל, לומדים כשיביה של מעלה גם אפשר לקיים ס"ע עפ"י
 סוד ואורות עליונים, רק ל"ת לשמור סמנו אין שם כו'. (ועי' ס'
 מכתם לתוקיהו דף ל' ע"א ושר"ת ח"א בהלל"ם במערכת ג'
 אות מ"ה ע"ש בזה, וחירוש רלא הביא בכל הנ"ל, ואח"כ ראיחי
 שם כשר"ת הנ"ל במערכת י' כלל ל"ד ב"כ ע"ב בד"ה ושם
 כו' שהביא נ"כ לה"ם וסמס' ב"ס ומהרש"א הנ"ל, וע"ש מזה,
 ומבואר רמזות נוהגים בהם, ויש' כד מצות הוא ע"ש, ועע"ש
 בחלק י' פאת השדה מערכת ג' סי' י"ת ע"ש ע"ש ונהנתי
 בעושה"י כי לא ראיחיו ער אחר כ"ו שכתבתי לעיל).

ואגב נעתיק מעשה רב סרב הנה"ק בעל התניא וזללה"ה, דע'
 כס' עשר קדושות דף ס"ח א' מ"ש שכ"ו ז"ל, בבתם אופיר על מניל'
 אסתר (להרהנה"ק סוהר"א סקאמארא ז"ל) ככ' ויקר אלו
 תפילין, כ' וסענין הפיסריניק שנותנין תחתיו לחיווק, הוא כשר
 לכתחלה בלי פפקוק וכו' וכן ראיחי לבתים מאר הנה"ג מהר"ו
 בעל התניא שהקדוש הוה היה מדיקם מאר בכל מצוה שיהי' בלי
 פפקוק כלל, והם עם פוסריניק לתז"ע עכ"ל, וסיפר לי איש
 מופלג ביר"ש חסיד מפורסם ששאל להרה"ק האיד ראה הבתים
 של הגה"ק מהר"ו [כי לפי הנשמע נאברו מן העולם] והשיב לו
 כי בעת שכתב ספרו הנה"ל הגיע למסקו הנה"ל נרדם איזה רענים
 כאמצע כתיבה ובה אליו הנה"ק מהר"ו ותפילין בידו והראה לו
 שרד נעשו, וצוה לו לכתוב כו בספרו, וסיים הרה"ק און פאר
 דע"י וועלם אהא איד דעם נישט ניוועלם ארוים שרייביו, וכתבתי
 סתם שראיחי הבתים עכ"ל, משמע מזה לומר רמזות נוהגים
 בהם, מרבה הרה"ק ותפילין בידו, ור"ל, גם נרולים מהה מעשה
 רב בזה להכשיר תתי התפילין שהמה ספוסריניק, וזלא כהס'
 תועלות סופרים להסופר כבא"ר שהרעיש העולם בזה לפוסלו, וכבר
 כתבתי שם עה"ג מה"ג המשיגים עליו על כל ד דעם ואכמ"ל.
 (וע"ל ססי' מ"ד רין כ"ד מהה דש"ס נרה (ס"ס): כצות במלות
 לעתידי לבא, וע"ש בשר"ח ח"א כהלל"ם סוה מערכת ג' ובחלק
 ס' סי' נ"ג, ובחלק ס"ו במערכת מ' כלל רי"ה, ע"ש באורד).

סעיף ג'

א שאלה אבר או כשר המדולדלים (היינו שאינה
 מעורה בנידיו כלל רק שמתוכר במקצת,
 פ"מ ה"ע).

מבואר כש"ע ראם אינו יכול לתזור ולחיות אפילו אם לא
 פירש ממנו ער לאחר שחיסה אסור (משום אבר
 מן החי משום מצות פרישא מרדבנו (ש"ד), ועי' בפס"ג ס"ש

מבואר

רמותר לאכול כיוון שמתוכר יפה וכריא הוי בנוף
הבהמה (רס"א וש"פ). ועי' בפר"ח שכתב דאסור
משום מהגז והובא כוכרין.

ביר. עי' במר"ם סי' ר"ב והובא לקמן סוף ריו ל"ג ע"ש בזה
ובשוש"ני (הג"ל) בסי' י' ספ"א ע"ש. וע"ל סוף ריו ל"ו ע"ש.
(וע"ש לקמן סוף ריו ל"ג הנ"ל מד' הפס"ג הנ"ל).

וע"ל

סי' ג"ד דשם נתבאר דצ"ע יתרה אין אובליו משום
חלב. הא שאר יתרת אובליו ולא הוי כאבר המדולדל
ואין אסור (ש"ד סק"א). ועי' בשו"ת כ"י"ש סי' קצ"ט שכתב
רפ"שם הוא יתרת אבר יש בו משום אכס"ה וע"ש. אמנם
ע"ש בהגהת הכה"ח שם אות א' שכתב שאין להחלים הדבר
בפשיטות כ"כ. כי אין ראייתו מוכרחת ע"ש והביאו ברכת"ש
כאן ס"ק כ"ג.

מדינא

מותר ליתן אותו האבר לכ"נ ואפי' אין עו"כ תופין
כלל את משום השכיבה (ש"ד סי' נ"ה) רק כיון דהפסד
מתעם הוא נכון שלא ליתנו לכ"נ אפילו אם עו"כ תופין. גזירה
משום אכס"ה נמזר (ל"ש הנ"ל. עי' ש"ד ופס"ג ועל"ק) כא"י
למצוא לקנות כמסמס אחר (ס' דעת תורה ס"ק ל"ח ל"ט).
ועי' להח"פ ס"ק י"ב. ובה"ם ספ"ח שכתב בשם הא"ש שרעתו
נוטה להקל למכור לנכרי אכר המדולדל (על"ק) וסויימו ע"ז
וב"ש בעוף. ועי' בר"פ סי' נ"ה וסו' ס"ב דמחלק בין בהמה
לעוף. ובעוף קיל מפי ליתנו לנכרי משום דדעת הרמב"ם דאין
כ"נ מצווה על אכס"ה של עוף. ע"ש. ובז' בתשו' בית ישראל
סי' מ' מצדד שם להקל בנידון רידיה ע"פ דעת הר"פ והא"ש
דאבר מן החי של עוף לא נאסר לכ"נ לרעת הרמב"ם. ועי'
ברכת"ש סי' נ"ה ס"ק ק"ד דאחר שהביא רב"ר הכה"ם בזה בתב
רב"ל שאר אחרונים שלפנינו והבאים אחריו לא כתבו כן. עי'
פת"ש ס"ק י"ד (שוש"ני הנ"ל) ועי' במג"ו של"ח ב' שנב
לפס"ג יש להקל בו ע"ש ועי' ס' קיבוץ יהודה סי' נ"ה ס"ק כ',
[וע"ל ריו א' וריו ב' ע"ש]. ועי' בספר דעת תורה ל"ט ענפים
צ"ד דבעוף יש להקל תמיד ליתן האבר לבן נח והביאו בפסקי
המסנה.

לב) שאילה

כל מקום שנשבר העצם בענין שאין הבהמה
או העוף נסרף בו (ע"ל סי' נ"ה) האיר הדין
כאותו האבר הנשבר.

הל"ש

(בדיני סריפות העצמות סי' י') העלה ראותו האבר
הנשבר אסור (סי' נ"ה בש"ע) מדרבנן (ע"ל ריו ל"א).
ואם יש בו ספיא אוליגו לקולא. (כ"ה כש"ד ס"ק י"א וי"ג.
ועי' ס"ז ס"ק ז' דזה האיסור קיל משאר איסורי דרבנן) ועי'
בר"ם שכתב דזה רק מצד הריו אבל מצד המנהג יש להחמיר
אף בספיא. הובא בס' דרכת"ש (כאן) ס"ק ק"ט ובשוש"ת
יעקב סי' י' ודעת הרמב"ם והפר"ח דהאבר אסור מדאורייתא.
ולרבריהם כודאי אסור אף כספיא. שוש"ני הנ"ל].

ובמשכ"ל

דאפילו אם עו"כ תופין גזירה בו. יוע"ש בל"ש
כניאור ס"ש כשם הפס"ג. ועי' אלי"ב ס"ק ס'
שכתב ראע"ג דכפס"ג אינו סבואר בעוב"ש מכל מקום כיוון
שיצא מפי הל"ש אין להקל. ובמק"ם סק"ל השני ע"ז וכתב
דבעוב"ח אין שום חומרא למכור לנכרי ועי' בנ"ל א' קנ"ו
ומעב"ג שם וע"ל (סוף) ריו ל"ג כשם הסו"ם ויר יוסף (שוש"ני
הנ"ל).

ונודע

לכתחלה להשליך כל אותו האבר אפילו מה
שלמעלה מהשכיבה. ואפילו העור בשר שלם מביב
השכיבה כלי שום נקב (ל"ש הנ"ל ובה"ם סי' נ"ה סק"י ובסי' י"ד
סק"ד ובסי' נ"ג סק"ב והב"י ולה"ש והר"ן ועוד אחרונים משום
הבה"י (ובחב"א) כלל כ"ו ס"ו כ"ב מעצז ש"ד נהנו כל בעלי
הוראת) ופס"ג סי' נ"ה. ועי' בא"ב רס"י נ"ג שכתב דבבהמה
יש לנהוג כן בכל מקום כיון ביר (ע"ל ריו ל"ג) כיון כר"ל בפרק
התחתון דרבד"ר מתעם להשליך כל האבר. אך בעוף רוקא בשאר
אברים יש לנהוג כן. אבל לא קצצם עליון שבעוף. דשם אין
להחמיר לאסור כל האבר אפילו כרכר מיטעם רק קצת למעלה
מהשכיבה ע"ש. טובא נקצה ברכת"ש סי' נ"ג ס"ק וע"ש
כסי' נ"ה ס"ק ק"ד ובשוש"ני הנ"ל). (ע"ל ריו כ"ה וק"ל).

ובענין

זה רמכירה לנכרי. הרכה האריכו כזה בערוגה"ב.
ובמנח"ם סי' ד' א' ר' וכתשו' בית ישראל הנ"ל
ע"ש. (וע"ל ריו א' מענין ליתנו לב"ג ע"ש) (ועל"ק). (ובאם
חזר ונקשר כזה ע"ל"ס בסוף דין זה. ובריו ל"ז הא' והב' ע"ש).

ואב

האבר הוא רבר חשוב. או א"צ אף כתחלה להשליך רק
עד מקום השכיבה מסמ (רהיטו) שמשליכין העצם סו
השבר ולמטה. והבשר ששליכין עד מקום למעלה מהשכיבה בי
אי אפשר לצמצם להתוד. עד מקום השכיבה מסמ. אבל אם
גם הבשר נפרד ונפסק במקום השבר או א"צ לחתוך גם מהבשר
למעלה מהשכיבה כלום (ל"ש ולא כהפס"ל מדעת הש"ד רמתיר
באבר חשוב לנכרי ולא להשליך כלום [אף מהבשר ולמטה] באין
רעותא כלל בעו"ב או ביש ספק אם יצא לחוץ.
(ועי' לקמן סוף ריו ל"ג). ועי' בעצ"ל מזה ע"ש גם בן
להחמיר. ועי' נ"ס כן במקס"ע ס"ק ל"ג שכתב וספיא וקטלים
תשו' פנ"י שהמנהג לאסור האבר אף כעו"ב שלם ע"ש אולם

ועי'

בספר הליכות אליהו בתורה"ת סס"י נ"ה וז"ל. בס"ש
הל"ש כמתר"ב בספ"ס וככ"ם דכשנבר כמקום ששטה
אותה סריפה כיוון בקוליות וכדומה אף דמחירוין הבהמה או העוף
מכל מקום האבר אסור. רבריו צ"ע כמטה אנפי. תדא דאם
לענין איסור הבהמה והעוף מחמת השכיבה רהוא איסור תורה
ממכינו דלא יצא לחוץ. כ"ש לענין איסור האבר ראיין כו רק
מצות פרוש בעלמא ויציבא כארעא וכו' ואף אם נאסר רבג
וכה"ג יש לאסור האבר אף בכה"ג. מכל מקום כנ"ד כיון שיש
כו איסור שבורה וע"כ אנו צריבים לסמור דלא יצא לחוץ א"ב
איר נאסר האבר ותה"י מילתא דרבנן כתובא. ואף שסמצינו
לעממיס כמקום שיש דאורייתא ודרבנן רמסמרייס ברח"ש קטלים
ברבנן עי' במי' קפ"ו לענין רס"ת רמסמיר הש"ד לענין ז'
נקיים

על לפ"ע כמה שנותן לפניו המכשול ולא כעת הגתינה וזין שאח"כ לא אבל הענ"ם כעצמו הוה לפני לפניו ואם כן לא עבר כלל הישראל על לפ"ע ודווקא קצת תערייו צ"ע בכ"ו, עכ"ל.

ועי' בפסקי המשנה הנרמ"ה במשניות הקטנים) במס' חולין פוק ר' משנה ו' אות כ"ד ס"ק ק"ד ער ס"ק כט"ו ע"ש ח"ט, נשבר הרגל במקום שעושה אותה מריפה נקשר שעש"י או באין ריעותא בעו"כ שעו"כ שלם כשר אף באין הפ"ם ואף כעצם הטליות (ש"ך, חכמ"א נ' כ"ד, באה"ס כשם ב"ה, פ"רת, ל"ש א' דין י"ג דת"ש בשם ר"מ, פ"ת ס"ק ס"ו בשם רד"כ, ויר אליהו ומק"ת, ומנ"י מצעת הס"ו, לא כפ"ת ס"ק ס"ו בדת הס"ו להחמיר, וכפ"ת הע"ת ס"ק ס"ג ע"ש) בחזק מהנוף, (יר"א, ות"ש, ושושנ"י דף נ"ד) וכפ"ת בעצם השוק למעלה מצוה"ג (פוסקים הנ"ל) וגם האבר עצמה יש להכשיר לאחרים (רנ"ס על ש"ד ס"ק י"ד וסק"ס), (ויש מי שמילק בהאבר כה"ג אף בלא נקשר כלל, דע"ת סק"מ] ואם אין חשש רק על האבר לבר נס לעצמו לא יתמיד (חכמ"א כלל כ"ד כש"ך, מק"מ, אחרונים) ואפילו יש לקותא כעור או מסמס רק שא"כ נקב וככשר לינא שינוי מראה ולקוחא ה"יו כן (דנ"מ, ל"ש, מט"ם יר"א), ואם יש ריעותא בעו"כ (רת"ש) או נקב קמו ותוכחא"ר שלם (מק"מ ס"ק ל"ס ורת"ש ועפ"ה כשם פמ"א, תעי' יא"ל משמעות הש"ך) או כעצם השוק למעלה מצוה"ג נשבר ונקשר שע"ש המקיל בה"ם לא הפסיד, אבל בעצם הטליות צריך ה"ם וסעודת מצוה וכרומה והאבר תמיד ישליד (תכמ"א, פ"ת ס"ק ס"ו בשם פמ"א, מק"מ בשם ש"ד סס"י נ"ו וצ"ע, ח"ע ושושנ"י).

אמנם בנשטס לפמ"ש הש"ך בסס"י ס"ב דאף כעוכ"ח אמור ממנהגא תני' ב"ל"ש דאף עו"כ שלם אמור, א"כ אי"ו שיד לאיסור שבורה ושפיר יש להחמיר דאין כזה חרתי וסחורין אחריו, וס"ם באבר דבר חשוב או בהפסד מרובה יל"ע, וכרומה שאין נוהגים המורים להשליך האבר כקליה ושוק ויל"ע, עכ"ך הליכות אליהו].

נקיים, מכל מקום גם כזה הרבה נתלכטו האחרונים ע"י כסד"ם שם (תע"ל סיי צ"מ דין כ"ט ע"ש), אכן כ"ו להתמיד ברת"ת, אבל להתמיד ברבננו ולהלך בראוריותא כוראי לא ניתן להאמר כלל, ובפסד בניין רידן שלדעת כמה אחרונים הוא קיל משאר איסור ודבגו כוראי דאי אפשר לומר כן, ובפרט דעל פי הרוב יש גם כן הפסד בהשלכת האבר עצמו כמו בקליה וכדומה, ואפילו במקום שאין הפסד כל כך גם כן אין להשליכו מסמס הא' וכן נראה להריא סדברי הר"ם הובא במ"ז סס"י ס"ב דאין סבא להתמיד באבר משובר במקום שעושה סרפה ע"ש, וא"כ כ"ש כנ"ד כמ"ש, (תע"ל דין ל"ו הא' והכ').

אמנם בנשטס לפמ"ש הש"ך בסס"י ס"ב דאף כעוכ"ח אמור ממנהגא תני' ב"ל"ש דאף עו"כ שלם אמור, א"כ אי"ו שיד לאיסור שבורה ושפיר יש להחמיר דאין כזה חרתי וסחורין אחריו, וס"ם באבר דבר חשוב או בהפסד מרובה יל"ע, וכרומה שאין נוהגים המורים להשליך האבר כקליה ושוק ויל"ע, עכ"ך הליכות אליהו].

וכ"ז רק לענין ככתחלה דצריך להשליך כנתבאר, וכריעבר בנמלת זא נתבשל ע"ל דין ל"ז ע"ש.

ע"י במו"ם מטיים חרשים כקונ"י השמכות דף ע"ר ע"ב שהביא להמנח"ם סיי ר' א' ה' (הנ"ל) שהביא להפחד יצחק אות לפ"ע בשם אבנת שמואל סיי י"ד שכתב ח"ט, בהמה או עוף שנשבר אבר שלם במקום שעושה אותה סרפה שקיי"ל היא חואבר אמורים או שנשבר במקום שאינו עושה אותה סרפה שהאבר אמור שרי לסבור לטחי, מטום שמא הנותי לא יאכלנה וימכרנה לאחר, דאלפני קפרינו ואלפני לפני לא קפרינו, עכ"ל (תע"ל דין כ'). וע"ש ככתב"ם שהביא גם כן בשם שו"ת הר המור סיי ת' שכתב לצדד לכבוד הב"מ לענ"ם היכי דנתנבלה הבהמה (ע"ל דין כ"ד) מטום דשמא דענ"ם אינו קונה כשבייל עצמו רק כשבייל ענ"ם אחר והוה לפני לפני יע"ש, ולפע"ד צ"ע בהיתר זה לפמ"ש היד מלאכי סיי ס"ו לצדד לאסור היכי שמטיים כום יין לנזיר לטחוח או אבר מן החי ככ"ג, אף שהנזיר לא שחה כלל והבני"ל אבל כלל ולא נכשל כלל באיסור אפ"ה עבר אלפ"ע דרעיקר על הנתינה קפיר רחמנא כיון שנתנו מכשול לפנייהם ע"ש שהביא ראיי מהס"ם מ"ק (י"ז) (ע"ל דין ה' כ"ה א"ר ע"י כש"ח כ"ו), וא"כ ה"ג הוה עבר על לפ"ע כמה שמכר להם אבכ"ה אף שאה"כ הנכרי לא אבל בעצמו רק עכ"ל, אחר, מכל מקום עיקר על הנתינה קפיר רחמנא כמה שנתנו לפניו המכשול כמ"ש הוה מלאכי, ואפשר ויש לחלק דשאני התם גרותו כום יין לנזיר כדי שישחה הוא בעצמו ולא אחד וכן כנותו אבכ"ה לב"נ נ"כ נוחו לו שישאל הוא בעצמו א"כ תיכף עבר על לפ"ע לה"ם כמה שנתנו לפנייהם אף שאח"כ לא אבל כלל הב"ג ולא שחה כלל הנזיר מכל מקום עיקר על הנתינה קפיר רחמנא והרי נתן משא"כ הכא שמכר לו דרך מכירה ולא קפיר כלל שישאל הענ"ם בעצמו, ואם כן אינו עובר על לפני עור רק דוקא כעת שאוכל הענ"ם בעצמו שאז דוקא עבר

אם נשכר הטליות חזק מהנוף וכו' ונקשר שאש"י כשר אף שיש נקב וריעותא בעו"כ ואף באין הפסד מרובה (ש"ע סיי נ"ה מע' י"ב, ש"ך ס"ק כ', ל"ש כפתיחה אי כ"ס וס"י א' ו' ס"ו וסנה"ש ל"ג יא"ל כ"ו ג'), כעוכחא"ה, ובה"ם אף באין עוכחא"ה, הפ"ח ותנו"ש וכו"פ וכו"ל ותשו' ודע יצחק מקילין דאין צריך כחא"ר כזה, ודעת הש"ך סק"כ בשם א"ה ותו"ת ופ"ת ודמ"א ורע"ת ס"ק ס"ד פוסקים כמ"ש ורע"ת ס"ק קע"ז).

ואם העור שלם א"צ כלל לריני חיפוי, ואף לקותא ומסמס בכשר אינו מויע, ואם נאבד ולא נברק אם ה' עוכחא"ר כשר, רקיל מנקשר שעש"י (ל"ש ס"א אות כ"ב וסע"ו ו' דין ס"ו ו"ו, ושושנ"י, ורת"ש קס"ז) עכ"ל.

וע"ש בפסקי המשנה א' י"ד ס"ק נ"ד (בנשבר במקום שאין עושה אותה סרפה כמורכבה ולמסה כחור ונקשר אף ששוככים העצמות רבוקים יחד שלא כחולרתו או אם רק העור והבשר שלימין כלי ריעותא מותר האבר, וה"ה אפילו יש ריעותא בעו"כ אבל חזרו השכרים ונקשרו בתולדתו אף שעב במקום השכירה או שזו השברים קצת למעלה או למטה ואפילו יש נמי עוקצין כשבייה או גם האבר מותר (ס"ו נ"ה י"א, ש"ך י"ד, (ע"ל דין כ"ו ור"ל).

ובל"ל בין נקשר שע"ש ובין נקשר שא"ש צריך שיהיה בחווק (ל"ש א' ר' וער"ט ס"ק ס"ו וי"ו והת"ש ס"ק פ"ט) שלא יוכללפרוק ביד (שם) ואם הוחזרו השברים וא"ו ע"י אדם אף שחזר ונקשר יפה אין להקל (ועי' ש"ע סי' נ"ה סעי' י"ב כל דיני נקשר שע"ש ושא"ש) (רע"ת ס"ז בשם ב"ח וד"ע להחמיר לא כתי"ד ע"ש). וע"ל סוף ריו' ל"ו הא' והב' ע"ש.

ל"ג) שאלה בעצם ידי הבהמה שנשבר רחוק מן הנוף הרבה, והי' ע"כ והפינו את רובו והכשר שע"ג עצם הנשבר הי' כריא ושלם ויפה כשאר כשר ולא הי' שום נקב בכשר.

ע"י כשר"ת יד יוסף כסי' מ' שכתב ע"ז ח"ל, נלע"ד והבהמה כשרה וגם האבר במבואר כסי' נ"ג ובפס"ג מבואר שהאבר מותר כדבר חשוב, הו' אמת הדמיוני בלכ"ש שם יראה דמליני על הפס"ג מרבוי הש"ך סי' נ"ה ס"ק י"ד ולא הותר רק בניקשר (ע"ל שאלה הקודמת). הנה לענ"ד אין מדברי הש"ך ראי' רי"ל דמידי דכרך שאינו חשוב וסכה המנהג, ויחוד י"ל דהש"ך נקט כן לרבותא ואודכא לא מיכיעא כלא מתחבר כלל והאינו דהע"ב שלם א"כ חיוני רלא יצא לחוץ א"כ מסיכא תימא ניהוש לחששא רחוקה כמלתא דרבנן לומר שמא יצא לחוץ דרך נקב קטן.

אל"א גם אם חיוני דנתרפא אם בו יש לחוש דלמא מתחילה לא הי' עו"כ שלם ויוצא לחוץ, רק בעת כמו דנתרפא העצם נתרפא עוד ובשר, ובשלמא אם הי' שאש"י או וזאי דלא יצא לחוץ דאם יצא לחוץ לא הי' אפשר להתרפאות בו, אבל אם לא הי' שאש"י א"כ יש לחוש שמא יצא לחוץ ונתרפא כיון רחויני דנתרפא. אף על פי כן מותר ומכ"ש רלא נתרפא כלל וחיוני רלא יצא לחוץ. וגם אף אם נורה להל"כש רכותת הש"ך רוקא נתרפא י"ל היינו רק דנגל ביה ריש מקום דנעשה בו מריפה ושם לא מהני אם העו"כ שלם כשלא נתרפא ובעינו נקשר לכך ג' במסכת ראינו נעשה מריפה מחמירין כן רבעינו נקשר רלא לימא לאחלוף, אבל ביד הבהמה ראינו שם מקום דנעשה בו מריפה להכי אין להחמיר בו לחוש כוה לשמא יצא לחוץ דרך נקב קטן. ואף הש"ך מודה להכשיר ואין מקום להחמיר בו כלל והוא כשר וישר. כנלע"ד כדור דלינא. עכ"ל.

וע"י כטר"ם חניינא כסי' ר"ב ע"ש שכ"כ רב"ר הבהמה גם הש"ך מודה להכשיר והכל שרי, ע"ש.

[וע"ש כסו"ט מ"ש"כ עור כוה כאחר שהכשיר האבר כדבר חשוב שהיו עור ובשר שלמים כרעת הפס"ג וערערו עליו מכה ר' הל"ש שהחמיר (לעיל כריו' ל"ב ע"ש) ובתב על זה ריפה הכשיר, ואמו הפוסק כמלתא דרבנן כהפס"ג ולא כהל"ש מחמתיו אוחו, ובתב שם לרחות הראי דהל"ש שהש"ך ע"ש וע"י דרבנ"ש ס"ק קי"ג כסי' נ"ה וכשנשנ"י סי' י"ל (ובתב שם בששנ"י רח"ד יוסף הג"ל העתיק זה הר"ן הג"ל בכתבו ובלשונו מסש דהטר"ם הג"ל נלי הוכיר שמו, ומלא עליו ע"ש).

ל"ד) שאלה כנה שאחר העצם שמחובר לנף, יש אבר שבו כ' עצמות וא"ו, אחד עב ואחד ר"ה תשבר אחד מהעצמות לנמרי.

הדעת קרושים כסימן נ"ג פסק כוה דלא שייך בו מצות מרש כלל, כיון דא' מהם שלם ואפילו כשהעב נשבר והרק נשאר שלם, וכן הר"ן בעצם הנה רמחובר לנף אם העצם לא נשבר לנמרי (כמש"ל בשאלה שאח"ו) או דנמרק ממנו לארכו חתיכת עצם או שנשבר לרחבו רק קצת ולא נשבר מעבר הכ' דככה"ג לא מסיקי נשבר כלל, אוי גם כן לא שייך בו מצות מרש, ע"ש (והובא גם כס' ת"י).

ל"ו) שאלה כנה שהי' בו חיתוך שנראה שנעשה ע"י קשירה חזקה שנקשרה אנפי' והיה העצם גם כן מחותר קצת כצ"ור.

בשאיכות יעב"ז פסק כוה רכל האבר מותר ואין כאו שום נידוד איסור כולל בפשום (פתשו" סי' נ"ה ס"ק י"ג). ועי' בעיקרי דר"ם ס"ו נ"ב, ועי' בס' זכרון רף י"ם נ"ב ומי"ם, וז"ל, ואם הרוב חתוך צ"ע לעניו הנה עכ"ל, וע"ל שאלה הקודמת.

ל"ז) שאלה האיד הרין כריעבר אם נמלה האבר (הנ"ל כריו' ל"ב) או נצלה או נתבשל עם כשר אחר.

הל"ש כסי' י' סעי"ב הנ"ל העלה דאם נשבר במקום שעושה מריפה אם נתחל, רק שאנו מכשירין כהפס"ג מרובה הבהמה או העוף כשידעינו דראי שלא יצא לחוץ ומשליכין האבר מדרבנן (ע"ל סוף דין ל"כ מההליכ' אליהו), אוי כריעבר אם נמלה או נצלה או נתבשל עם בשר אחר שרי אפילו ליכא מ' נטר האיסור, ופ"ט אותו האבר ישליך אחר כר.

ואם נשבר במקום שאין עושה מריפה כשנתחד (כנון נשבר היד רחוק מהנוף [וע"ל ריו' ל"ג כוה], או גף כעוף, או דגל לססה בארובה) או ל"ם היכי דידיעינו כוראי שלא יצא השבר לחוץ דרך נקב (כנה שאין נקב כער"ב) ונמלה או נצלה או נתבשל עם כשר כוראי מותר (וע"ל סוף ריו' ל"א), אלא אמ"י מסק יצא לחוץ (כנון מסק אם הי' נקב כער"ב או אמ"י יש נקב רק שעו"כ חופה את רובו כריני חיפוי רק המסק שמא יצא פ"א דרך נקב, וכן היכא שלא נכרך אם הי' עו"כ חו"ד עד שנתקלקל ואי אפשר שוב לכדוקו) שרי אפילו ליכא מ' נטר האיסור אם נמלה או נצלה או נתבשל עם בשר אחר, ופ"ט אותו האבר ישליך אח"כ (פ"ט כרעת הש"ך סי' נ"ה ס"ק י"ג, ול"ש שם).

והלכא דראינו שלא הי' עור ובשר תופה רובו כריני חיפוי האטור, וכו' אפילו הי' עוכח"ד, רק שידענו שיצאה השכיפה פעם אחת לחוץ דרך הנקב, אם אין המסך מרובה צריך מ' נטר האבר אפילו במליחת הכ"ש כצ"ל וכישול, (פ"ח סוכא כפס"ג, דלא כס"ו וע"ט דמסילין לנמרי במליחה), וכה"ם יש להקל

להקל במליחה ע"י קליפה. ובצלי ע"י נמילה (פ"ט וט"ו ול"ט
 וש"א"ט) אבל כבישול ראוי לאסור אף בהפסד מרובה רבני ס'
 (ובאין ס' אי מותר ליתן לב"נ בזה ע"י ב"ט ערונה"ב. וע"ל דין
 כ"ג בשם ט"ר"ט. ועי' בפ"ג בעניני אי עצמות מצטרפין להיתר
 וע"ל רס"י צ"ט. וע"ל דין כ"ו). ואף חנ"ג אמרינו ב' ראם אין ס'
 כקדחה נגד האבר אמרינו בו חנ"ג וצריך ס' נגד כל התבשיל
 רק דריון איסור רבוק אין נהגו בו (למפר רבוק להצריך ס' בחתיכה
 גופא נגד האבר ואם אין ס' בחתיכה יצריך ס' נגד החתיכה.
 רק הכל מצטרף לכלל). (ב"מ מש"ד ש"ס). ועי' באוריו תליתאי
 שכתב רמ"א אפ"ל ס' אמרינו והחתיכה עצמה חוזרת להיות
 סותרת. והריהו מהמ"ז סק"ז מ"ש לחרץ קושי' התוס' (ס'
 שושני"ע).

ועי' כבית אברהם רף ע"ו כהנהוג על שו"ת ס"ב ג"כ מזה
 וסיים וז"ל, אד עתה המנהג אצל סורי הוראה להשליך
 תמיד האבר אפילו בחזר ונקשר יפה ואין ריעותא בעוד ובשר
 עכ"ל. וע"ע.

ודע דכל שאנו רואין עכשיו שאין עור ובשר הופה כאופן
 דאסור האבר מדינא לא אמרי שמא פע"א היו תופין
 רק שנתקללף אח"כ הווי ספק רבנו. רבכל איסורין אזלינן בחר
 שעז מציותו (ל"ט חק"ע).

(ז) שאלה. נשמט אבר ממקומו ולא יצא למרי מחזורו. רק
 שניזן ממקומו תוך האסותא (דכבר נתבאר
 דהמנהג לאסור לכתחלה האבר ואפילו בעוב"ח לדעת הש"ך ובה"י
 ול"ט). האיד חרין בהאבר כדיעבר אם נמלח או נצלה או נתכשל
 עס רבדים אחרים.

וכתבו הפ"ג וה"ש. המסיל בהפסד מרובה לעת הצורך
 אפילו כבישול כלי ס' אין נותרין בו וישליך האבר
 אח"כ וע"ל דין שאחר זה) ועי' בספר ערנות הברשם רמח"מ
 באין עור ובשר חופה רבוק ע"ש. ועי' ברעת קרדשים בסק"ט
 ס"ק ל"ג. ועי' ויו"א ס"ג ססק"ח של דהח"צ והרמ"א ובל"ג.
 פוסקים כהמ"ז להקל בהפסד מרובה בנתבשל אף בהראי יצא
 לחוץ אף באין ס'. ועי' באר"ב טי' ג"ה סע"ה גם בס' רכתש"ו
 שם ססק"ק ואל"ך הביא שם דיעזת שונות בענינים אלו. ולא
 העתקתי ריבויים יען כי לפי שכל עיקר של האבר הנשבר
 קיל הוא מאור אין לנו לנכב ולתפשט אחר חומרת האחרונים
 בזה בנתבשל וכיוצא. ובכל כי האי להקל שומעיו. בפרט שהמ"ז
 ורעמיה מקילין בזה ב' (ס' שושני"ע ע"ט). וכ"ז הנ"ל ברלא
 נקשר כ"ל אבל נקשרה. בזה עלי"ק מזה.

הנה דין איסור האבר בנשמט קיל יותר הרבה משבר. רבנשבר
 מפורש איסורו כש"ע ס' ג"ג ונ"ה. והוא רינא רנפרא.
 ועכ"פ איסורא ררבנו הוא לכ"ע. ובנשמט כתב הרמ"א כאו
 בסי' ס"ב וז"ל. אבר הנשמט ממקומו במקום שאינו ניסרד
 הנהמה מותר לאכלו אף אם אין עובתא"ה. אבל המנהג להחמיר
 גם בזה עכ"ל. והל"ש העלה דכאין המ"י יש להתיר במליחה
 על ידי קליפה. ובצלי על ידי נמילה. אבל כבישול צריך ס' (ס"ז
 סי' ג"ה). ובהפסד מרובה מותר אפילו כבישול בפחתת מט'
 ל"ט. וכ"ז אפילו אין עוב"ח חופה כ"ל.

[ובג"ה] העוף לפס"ט (עה"נ בל"ש סי' ז' ס"ב) בשם ג'
 האחרונים המקילין כל עיקר בנשמט הנה היכי שלא
 איפסקו נבין ע"ש. פשוט דלענין האבר נובל להקל ככה"נ לכ"ע
 בנה רכיון דלא מחזקי' לה לשמיטה ממילא רכשר האבר. ופשוט
 הוא (שושני"ע). וע"ל דין ל"ב כשם הליכות אליהו ככה"נ.

ואם נשמט מחזרה ונתרפאה אחר כך לנמרי מצלעתה והולכת
 בררד כל הבהמות שרי אף האבר כולו (ל"ט.
 וע"ש כמהר"ב א' ג').

לא מיקרי נשמט אלא שלא יצא מחזורו רק ניוזו שם במקומו.
 אבל אם יצא מחזורו לנמרי דינו כנשבר שנתבאר (בשאלות
 הקדמות) (ל"ט). וכבר ב' (עה"נ בל"ש) ריעות ג' החולקים ע"ז.
 ולענין איסור האבר בוראי דלהקל שומעיו (שושני"ע סי' י' מע"ד
 וע"ש עור ע"ש).

ואם יצא מחזורו לנמרי. ואחר כך הוחזר האבר לחזור אפילו
 בירי אדם ושוב נתרפאה אח"כ לנמרי מצולעתה. שרי
 האבר. אבל אם עריין צולעת אף שאחזור האבר לחזור לא יצתה
 מכלל נשבר ואין דינה בנשמט אלא כנשבר (ל"ט).

וכתב הל"ש כל מה שנתבאר ער עכשיו בנשמט הנ"ל או
 בנשבר (לעיל דין ל"ב) ה"ר שעריין כל האבר מעורה
 בנידיו אבל אם אינה מעורה בנידיו כ"ל רק שמחובר בטבעת.
 זה מיקרי אבר מדולדל ורינו שאם הוא בענין שיש להסתפק בו
 אם

ועי' בספר מי באר סי' כ"ג. וז"ל. בסי' ג"ה בש"ד ס"ק י"ג
 דצריך ס' בתבשיל. ג"ב כל הריגים. רביש ריעותא בעוב"כ
 אפילו בה"מ שורפה דחיישינן לדעת רש"י שכא ימצא כ"א
 בשוק. ואם חזר ונקשר שאש"י כשר אף בלא ה"מ. ואם שוכבין
 וע"ז כתב וקיני הב"ח להקל בה"מ ומ"ס י"ל בזה. ועי' בתשו'
 הב"ח סי' קל"ט. ובאין ריעותא בעוד ובשר אין להתיר רק בה"מ.
 ואם נקשר ולא שאש"י י"ל להתיר לאחרים אף באין הפסד
 מרובה. ולעצמו אין להקל. אבל במקום שאין עושה אותו טריפה
 לענין אותו אבר. באין ריעותא בעוד ובשר יש להקל אף לעצמו
 באין ה"מ. עכ"ל. ועי' בס' חק"ע וז"ל. וכ"ז (הנ"ל) כדלא נקשר
 כ"ל. אבל אם נקשר שאש"י א"צ אפילו לכתחלה להשליך
 האבר אפילו אין עור ובשר חופה רבוק [וע"ש בל"ש ס"ג ובמהר"ב
 א' מ"ט. ועי' ברכתש"ט סי' ג"ה ס"ק קט"ו ע"ש ע"ש. ועל"כ].
 ואם נשבר ונקשר שבר על שבר י"י דינו כאילו לא נקשר כ"ל.
 ע"ל סי' ג"ה [א"ה. וע"ש ברכתש"ט ס"ק קט"ו בשם הרד"ם
 להקל בהמ"ז ע"ש]. אכן היכא דאין שום נפק וריעותא בעוב"כ
 אז מהני נקשר אפילו שעש"י דא"צ להשליך האבר כ"ל אפילו
 לכתחלה ורלא כחשוי מ"ב (ש"ד שם ופמ"ג ול"ט רלא כמ"ו. עכ"ל
 החס"ע הנ"ל. לבר המוסגר שלי.

אם יהי' באפשרי לחזור ולהתפשט אסור. ואוסר אף במליחה ועל עי' ס' וב"ש בבישול ואין שום היתר אפילו בהפסד מרובה. (וע"ל ריו' ל"א א')

וע"ש ברעת קדושים הני"ל דמכל מקום אם אין מעורה האבר בנידון אין ליתנו לכ"ז.

וכתב . עור ה"ש כפי' י' סע' ה' סק"ג דהיכי דנמצא האבר

נשטם או נשבר באופן שיש בו ספק אם נעשה עדים שחיטה או אחר כו', או במקום שנחבא דאסור האבר אף בה"מ, או בשיש ספק זה שרי האבר בהפסד מרובה. אבל בדוכתא רבנא"ה שרי האבר בה"מ אין ספק זה מעילי להתייר אף שלא בה"מ כו'. וב"ז בנשבר ועדיין מעורה בנידון. אבל אם אינו מעורה בנידון כלל דהוי אבר המדולדל דאסור מן החורה (ע"ל ולקמן כוה). או אינו מעילי ספק זה כלום ואפילו בה"מ אוסר ע"ש. (וע"ש במש"כ א' ל"ו ומ"ח נ"ב). ועי' במקמ"ע ס"ק ל"ג דרעתו ככה"ג לאסור האבר ולהחיר התכשיל. וע"ש בנדה"ק א' י' מה שהשיג על ה"ש בענין זה ע"ש.

אבר זה אסור ליתנו לב"ג אפילו מדינא. ואם הוא באופן שברור כלי שאם ספק שיוכל האבר להתפשט, אפילו נשחטה הבהמה בעורו מדולדל שרי האבר. אך רחוק מאוד להיות כקייאין עכשיו כוה, לכן יש לאסור בכל ענין. ועי' בד"ע במקמ"ע סי' נ"ג בנדה"ק או' א' ע"ש מ"כ כוה, וע"ש שבת' והכל תלוי רק בעוב"ה או לא ע"ש. ועי' בס' ערוה"ב סי' נ"ה וסי' ס"ב נ"ב. וכמו שמפרש בס' תיו יהושע כוונתו ההערוה"ב. וע"ש כתיו יהושע בשם ה"ל מהר"ל צינץ נ"ב ע"ש. וע"ל ברסע"ג בסוף הריון שם ע"ש. ועי' בס' שושני"ע סי' י' סע"ה נ"ב וז"ל כוה שמתקן ה"ש בין אבר הנשבר לאבר המדולדל. דעתו להחמיר בהמדולדל כבמה ד' יותר מנשברה, משום רסודו רבאבר המדולדל ר' הפוסקים הדוהו מדאורייתא. וע"ז השינו עליו האחרונים. עי' בנדה"ק כו' ג' עם כבנ"ל א' קכ"א כו'. תל' זכרוננו שראייה בסו"ס ק' שהי' טליות שנשטם ממקומו והי' עוב"ה אך שנחתך והי' ספק אם הי' מעורה בנידון, ונמלח עם עוף והחיר, וחלק על ה"ש שכתב דהרבה פוסקים ס"ל דאבר (הנשטם) (המדולדל) הוי דאורייתא. דהרי אורבא רש"י תוס' ורא"ש וסור ס"ל דהוי מדרבנן וזלת הרמב"ם ואף אם הוי ר"ת הוי ס"ס. ע"ב ע"ש. (ע"ל ריו' ל"א א').

ועי' בסו"ס ת' סי' קצ"ח באבר הנשבר או נשטם באופן דהוי

ספק אם נעשה מחיים או לאחר שחיטה, במקום רמב"ש ורמב"ר משום דמסבינו אס"ם בכפי' נ"ג ברס"א סע"ד. וכתב לרינא דמותר אף הגם, ומב"ש היכי דניכר שנעשה לאחר שחיטה כוה שלא נצטרך הרם וכה"ג כו' כו' וסוחר אף האבר כלי שום חשש ופסוק כלל ומיסי שכן הוא נהוג להלכה למעשה ע"ש. ועי' בס' דעת' סק"מ מ"ש כו' ה"ש והט"ס כוה.

וכתב ה"ש עור וז"ל דע דאבר פשום בנשבר במקום שעושה

סריפה ריש באבר זה איסור אבמה' רחיילי בי הדצי עם איסור סריפה ואם כן אסור ליתנו לב"ג מדינא. (ובההוא דס"ע א' אות ב' ע"ל מע"ג דין ל"ב) אין ליתנו לכתחלה לב"ג ולכן צריך המורה ליהודי כו' לחתוך האבר ולהשליכו כי השואל לא יבחין וימכור הכל לנכרי, וז"פ. (ואף בנמרפה מספק בספק אם יצא לחוק. אסור ליתנו לב"ג. חס"ע). וכן עי' בערוה"ב. ובספרו ש"א סי' נ"ו שכתב דרדש דברי ה"ש כוה ע"ש. אמנם אין כן ר' האחרונים. עי' דרע"ק סי' נ"ג סק"כ ח"ל כשהבע"ח נמרף א"צ להסיר הנשבר טרם מביחה לנכרי כו' ע"ש ובמקמ"ע שם בספי' נ"ה סק"ל הביא להר"ם וב' רבנ"ל עיט' כו' ע"ש. (ועע"ש כמה שממחה עכ"ד ה"ש רסיון זה)

ועי' בהגהת אמרי ברוך (סי' נ"ג) שכתב דפשוט דהגה עצמו

אסור משום ספק אבר מן החי. דלענין איסור זה ליכא רק ספק אחר ואיכא נמי חוקת איסור אבמה"ח עב"ל. ועי' דה"ק רס"י נ"ג ועי' חיה"ה אוה' ל' ואוח' מ"ה. ועי' מ"ח. ועי' בדבא"ב מנ"א א' ב' ד"ה נס ע"ש.

וכן עי' בנימוקי ר"ב בהשטמוח וחירושים דאמר כמה שאין

ברבר הוה שום נרונדו איסור ובמקום שעושה סריפה מותר למכור לנכרי הכל, ומשעלם לא ראייה כוה ה"ש אף סטולוי המורים כו' ע"ש באורד (ע"ל ריו' א'). וכן עי' ברדכת"ש סי' נ"ה ס"ק ק"ח שכתב גם בשם הרע"ח להקל למכור לנכרי במריפה ע"ש. וכן עי' בס' שושני"ע סע"ה שהביאם נ"ב להתאחרונים הני"ל האין נהגין בערוה"ב וש"א הני"ל אלא כאשר האחרונים הני"ל ע"ש. וכן עי' בשו"ח מנחה משה סי' ר' א' ה' ג"ב מזה ע"ש. (ועי' בס' מנ"ח רף ע"ד ע"ב בהשטמוח שהביאו להמנח"ם) וע"ש מש"ב כוה ע"ש).

לח) שאלת . צלע שנשבר בהמה או כעוף במקום שאינו

מסריף (בנון דליכא דוכא אף שהשבר מחציון כלפי טרעו. עי' סי' נ"ה).

ע"י

ואם חוד ונקשר. דינו (במס"ל ברלג) ויש בו חילוק בין

שאי"י ובין שעש"י (ביון דנשבר במקום ראינו מסריף מהני שאי"י ע"ל בספי' נ"ד) רק הכא בעלעוץ אין האיסור האבר רק בעצם עצמו ולא בבשר שעליו (ואינו דומה ליד וגו' ורלג שנשבר).

וכ"ז אינו רק אם יצא השבר רדד העור לחוץ. אבל אם יצא

השבר רדד הכשר לפניו לחוד חלל הבהמה [אעפ"י שיצא לנמרי מן הכשר] אף העצם מותר, אלא דמ"ם לכתחלה יש להשליך אותו והעצם ואפילו למעלה מהשיכירה [ואפילו כלא יצא כלל וכ"ש ביצא לפניו] (מ' חס"ע).

ואם נתלשו למצרי מכיסו אף שסנתחים בתוך הכיס אמורים משום אכר מן החי, ואם אחד נתלש והב' לא נתלש, אמתו שנתלש אסור, והב' מותר ולא אמרינו דכחז חשיבי (ס' ערר השלחו).

וכתבו האחרונים דיש להקדים בביצים מהאילים, שכמה מקומות תלינו הסכחים העכ"ם לנתקו נ' ימים קודם שחיסה, (ח"ש בשם אור"ה וס' ה"ע, וס' ת"י)

ואין לשאול רמב"ל דאילים מסודרים מותר לאכול, ודאי כן הוא דמראסה תורה מעור וכתות לקרבן, בכלל דלהירוט שרי. (ע' בכוחות ל"ב, ותוס' שבת קי"א ד"ה להביא) (ס' ערה"ש, וכוה ע' בסו"י רצ"ו הב' סק"ג לענין נחבנת ע"ש. תי"י סימן ס"ו ססק"ב בש"ד וכה"ט ושאר"פ לענין עוף מסורס ומותר ע"ש). וע"ל ס' ס"ה דין ה'.

ועי' בפתי"ש ס' נ"ג בסק"א מצלע הנשבר הג"ל, תי' במו"ט ס' קצ"ג שכתב דהוקל שופעין בזה ע"ש, וכן ע' בדרכת"ש ס' נ"ד ס"ק מ"א בשם ע"פ להיתר ע"ש.

ובשאלה צלע שנעמה (שיצא למצרי מתוך האסיתא, או שלא יצא רע ניזח מסמטה). שם העלת הל"ש הדין כנתמאר לעיל בנשטם (חקר"ע תי' לעיל ע"ש).

סעיף ד'

(ט) שאלה ביצי זכר שנתלשו ותינו הם מעורים בכיס, (אילים מסודרים דמתה, מנ"ל).

מבואר בש"ע האסור לאכול מצד מגהג שנהגו ישראל שלא לאכול, מפני דרמה לאכור מן החי (מתכר וש"פ, תי' בפר"ח מ"ש כזה באורד).

(שאלתא זו שייך לסימן ק"ב)

(ט) שאלה מחובבת נשאלתי מכוּפּלג אחר, בזה"ל, ביצה שיל"ם שנתערבה עם שאר ביצים, ולשו בהם עסה כיום טוב, כאופן אשר דלהמתין למחר בקיץ יתקלקל המאכל, רפשוט רינו דאין בו ריון דשיל"ם ונתכסלה הביצה, וא"כ רשאין לאפותה ולאכלה, והרי אחר אפ"י שוב ערר לא יתקלקל, אם כן נימא דשוב חל עליו איסור חומ"ל דשיל"ם, ולפי"ז בשאין רשאין לאוכלו אחר אפ"יתו שוב יהי' אסור לאפותו כ"ט כשלא יכא לירי אפ"יה כיום טוב, ועצמו ושוב יתקלקל המאכל, והרי אשכחנא פתרי ברשיל"ם אף שמתקלקל המאכל לא מועיל, עכ"ל השאלה.

(וע"ל ס' ק"ב דין ל'), ונראה הרפ"מ סירי דוקא כאופן זה שנתערבה הביצה הזאת מקודם לשאר ביצים וסרפן ואחר כך נפלו לשאינו מינו, וכיון דגרועה התערובות רמין כמינו מקודם שנפלו לשאינו מינו אוי נ"ג כפחות מסי, וע"כ בבת שם דרציר שיהיה גם כן כמינו ס' (תי' בחיבורי בס' צ"ח שאלה ל"א ובשם ס' ת"י שב"ב). אבל כנ"ר נראה מהשאלה שכתב ב"ת שטרפו הביצה שיל"ם עם שאר הביצים בתוך הקמחה עיחד לעשות עישה כנ"ל ונפלו כולן בבת אחת, אוי אפילו אין כמינו ס' נ"ב מותר הכל אם יש ס' כשא"מ בנגר הביצה מטעם סלק וכו', וגם כזה הוא דוקא כיו"ט דעלמא אבל כיו"ט לאחר השבת לא אמרינו סלק, וא"כ בעב"ל רנ"ד בשאלתו רב"ת איירי כיו"ט אחר שבת דבזה הוי רבר שיל"ם, דאי איירי כיום טוב דעלמא לא הוי דשיל"ם, ורק כיסול ס' נונע בה (עי' בחיבורי ס' ק"י סעי' ז' שאלה). ואולי י"ל ריה"י סירי בנ"ר גם כיו"ט דעלמא, ורק נימא דלא אמרינו רואין ברשיל"ם, ודלא כהפ"מ הג"ל, כי בזה הפ"מ מותר את עצמו ממש"כ באור"ח ס' תקי"ג בא"א ס"ק נ' וז"ל חלבון וחלמון שני מינים עב"ל (וע"ל בחיבורי להל' התערובות שאלה י"ו מזה ע"ש), והלא קשה לרבריו דהוי מין באינו מינו (ובן הלבנה) מפסג הלבנה בשלחו ערור אורח חיים ס' תקי"ג ביצה שנוגדה כיום טוב ותערבה כאלה כולן אמורות, ולרבריו (רהפ"מ רש"ס) יהי' נאמר בזה רואין, אלא בעכ"ל דאין אמרינו רואין ברשיל"ם, (עי' בחיבורי בס' צ"ח שאלה ל' ל"א נ"ב מזה). ולחלק ולומר דרברב יבש כמ ביצים כביצים לא אמרינו סלק ובמ"ש כפמ"ג ס' צ"ח הג"ל, רביבש לא אמרינו סלק (עי' בחיבורי הג"ל שאלה י"ז ד"ה שומן, ושאלה כ"ו) או לחלק ולתרוץ כמ שתירוץ את עצמו הפ"מ באור"ח ס' ש"טס כמ"ז ס"ק י"ב דאי חלבון וחלמון אינו מינו לפ"מ

והשבת על זה בעור הבורא בזה"ל, הגה מע"ל קיצור בזה דלא ביאר איך בונותו בתערובות הביצה שנוגדה כיו"ט עם שאר הביצים כמה היו, אם היו ס' בשאר הביצים עכ"פ, ואם סרף מקודם הביצה עם שאר הביצים קודם שבאו להעיסה, ואי ס"ל דביצה עם עישה הוי מין כמינו, כיון שבא לתקן המאכל הוי כמין כמינו וכבס"ו וש"ך בס' ק"ב, ויעו' כפמ"ג בס' צ"ח כמ"ז סס"ו ו' דברשיל"ם הוי ביצה עם עישה מין כמינו ע"ש בשם בל"י, וגם לא ביאר מע"ל באיזה יו"ט מיידי בשאלתו, אי יו"ט דעלמא או יו"ט אחר שבת.

והגה ע' בה"א בהל' יו"ט בל"ל כ' בנש"א, שכתב דאינה רומה ביצה לתבלין, ע"ש (והבאתיו בקונטרסי בס' ק"ב), וא"כ לפי זה כנ"ר הוי מין עם מינו ושאינו מינו (הביצה שיל"ם עם שאר הביצים הוי מב"מ ובעיסה הוי עם שא"מ). וכוה מבואר בפמ"ג ס' צ"ח ס"ק ה' דאם נתערב רבר שיש לו מתירין כמינו ויש ס' דלא נ"ג (כי רבר האסור כמשנה לא נ"ג כבס"ו ס' צ"ב) ואחר כך נפל לא"ט ויש ס' באינו מינו לחד נגר הרשיל"ם אמרינו רואין והבל שרי, ודוקא יו"ט דעלמא, וא יר"ט אחר שבת דהוי דאורייתא ש לאסור בנפל לאינו מינו כסוף ע"ש בפמ"ג

ביצה באלף לא בסל כנתערב בקליפתה שלימה בשלימה שם ביצה אי הוא. הא מרפוח חלמונים וחלבונים אי באלף י"ל סלק את מינו עכ"ל הפס"ג שם. אך ורק גם ע"ז קשה רבש"ע יו"ד ס' ק"ב סע' א' כתב ב"ז שלימה ב"ז מרופה אינה בטלה אפילו באלף. ע"כ מובח מה שלא לומר רואין ברש"ל"ם. מתמת ער שיאכל באיסור ב'. (ובפירוש מרופה יע' בפס"ג ס' ס"ז כש"ד ס"ק ס' ע"ש וק"ל).

עור נלע"ד להוכיח דהיכא דהאיסור תולה אח"כ במעשה (כגון כנ"ד דאחר מעשה האפי' יאסור) לא אולנין כלל אחריו ודיינינן ל' כדהשתא להיתר, והוא עפ"י שחילק הפוסקים בו לענין יש לו מתירין (יע' בחש"י יר יוסף ס' ס"ח וז"ל, עור נלפע"ד לחלק בוא דאסור לכלס. האיסור אף בשעת היתר והוא עפ"י שחילק הפוסקים לענין יש לו מתירין ברוב שיבא אח"כ ממילא על ידי זמן כגון ביצה שגולרה כיו"מ, או הואיל דיבא היתר ממילא שוב דיינינן ל' עכשיו על שם סופו לחתור והי' כמו שיש לו עכשיו מתירין ולא כסל. משא"כ היבא דיבא היתר ע"י מעשה לא אולנין אחריו והואיל רמחוסר מעשה ודיינינן ל' כדהשתא שאין לו מתירין ובסל. א"כ יתכן לומר ה"נ בהיתר לענין מה שיהי' אסור אח"כ כגון חסמ בפסח, אף שהוא סתם פסח ותריון הוא היתר ס"מ הואיל שיבא האיסור על ידי הזמן דיינינן ל' על שם סופו והוי כמו שהוא עכשיו באיסור ואסור לכלס. משא"כ היכא דהאיסור תולה אח"כ במעשה לא אולנין כלל אחריו ודיינינן ל' כדהשתא להיתר ומותר לערב היחד בהיתר. (ע"ב ביר יוסף הנ"ל בשם השואל, וע"ש מש"כ הוא בזה ע"ש). הרי כמו שכתבנו. (ובזה י"ל גם ס"מ ע"מ דאגריפס הנ"ל וק"ל. וכ"כ עור פוסקים. דהיכי רמחוסר מעשה ל"ה דרש"ל"ם. ע' בש"ד ס' ק"ב ס"ק ח', ע"ש. וע"ל בחיבורי לתערובות שאלה קפ"ו ע"ש תי' בסנ"י).

והנה מעתה אי נימא כן ולא אמרינן דרואים בדרש"ל"ם. או רמיירי באו בשאלתך כיו"מ אחר שבת. מעתה נשובח ונחוקהו כהרין הלה דנ"ר. והנה לכאורה נכ"ד כיון שאח"כ לאחר האפיה לא יתקלקל. א"כ הי' לומר דחל עליו איסור חמוד דרש"ל"ם. ויהי' אסור לאפות. דהרי יש לו עור לצדף בזה גם קודם האפיה סברות האומרים כדבר המתקלקל אמרינן דרש"ל"ם. דהרי בן הוא דעת הר"ן בנדרים. ובמש"כ הפס"ג באו"ח כס' תמ"ז כפתיחה לדעת הר"ן ע"ש. וכן הוא דעת הגרע"א בשם יש"ש דאמרינן רש"ל"ם אף כדבר המתקלקל ע"ש. לכן לפ"ז הי' לן להחמיר כנ"ד לפה"ג לכאורה [וכן ע"ד שאתא בפ" ע"פ (ק"ז ב')] נבי דאגריפס דפריד סוף סוף מאי רבואת רהא סמא זמן איסור. ופי' רשב"ם דהיכי דירוע שאינו יבול לנמור בהיתר הוי כהתחיל באיסור ע"ש. וא"כ ה"נ כנ"ד י"ל כיון שיש אכר בהיתר הוי כהתחיל באיסור].

וא"כ לפי כל הנ"ל, האפי' פשיבא דמתר, אמנס אי שרי גם לאלול אחר האפי', בזה יש לעי', רלכאודה לפוס מושלל הראשון י"ל דיקון דשוב לא יתקלקל אוי שוב וי' דרש"ל"ם ולא יאכל, ובמ' בתוספ"ג הנ"ל דבעוד עגום מותר ואח"כ אסור. וכרמות ראי' לזה סמנתי' פ"ז דסנהרות דחנן נבי ספק סוכאה ברשות היחיד סמא. הוליכו לרשות הרבים מהרה. הוליכו לרה"י סמא. ועוד ראי' ממשנה ערוכה סוף מס' חגיגה. הפותח את חכיתו והמתחיל בעיסתו ע"ג הרגל ר"י אומר ינמור וחכמים אמרים לא ינמור. וקיי"ל כחכמים ולא ינמור אחר יו"מ. וה"נ כנ"ד לא ינמור לאלול לאחר האפי'. ועוד ראייה כמה שנתפסק הב"ש בש"ע אהע"ז ס' ס"ו בנשא שניה באונס ועבר האונס אם מותר לקיימה. והעלה דאסור וצריך לנרשה ע"ש. וא"כ ה"נ כנ"ד בעבר המעם דמתקלקל לאחר האפי' שוב אסור לאכול.

אמנם בן לפע"ד כיון שמוסכם מכל הפוסקים דלא אמרינן דרש"ל"ם כמתקלקל (ע"ל בחיבורי לתערובות שאלה קפ"ג) וכן ע"י בהג"ה הרה"ג ריק"ק קיעב על ש"ע הרב ז"ל בביאורו על הטור וב"י ס' תמ"ז שנכתב על דברי הפס"ג הנ"ל וז"ל, אולם מצאתי הר"ן עצמו בפ"ק רביעה (כ"ח ב' דפוס סלאוויטא) שכתב בדבר המתקלקל לא אמרינן דרש"ל"ם. [א"ה. וכן ע"י בר"ן בהל' ביצה רף ג' נ"ב והוא כס' בספ' נבחר בכלל ס"א א' י"ד ע"ש]. הרי הר"ן עצמו לא ס"ל מ"ש כנדרים. ושם לא כתב רק לתרץ דעת האלפסי. ואיהו לא ס"ל. ועי' בתו"ח כלל ע"ד דין ח' כו' וע"ש במני' דלא בהפס"ג שפשוט לו לדעת הר"ן אפילו כמתקלקל הוי דרש"ל"ם. ודו"ק עכ"ל הרב הנ"ל דק"ק קיעב הנ"ל. וא"כ בית שכן הוא דלא אמרינן כמתקלקל דרש"ל"ם.

וא"כ לפע"ד רקדם האפי' פשוט דאולנין בתר השתא דאין בו דין דרש"ל"ם למחז' יתקלקל, ואם כן מותר לאפותה וכמו בנותן טעם לפנים כמגום ולבסוף השיב דאסור. וכתבו הש"ד ופס"ג היינו אחר שהשיב. אבל קודם שהשיב מותר כיון דהשתא פגום. וא"כ ה"נ כנ"ד דהשתא לא הוי דרש"ל"ם ויתקלקל. פשיבא ומותר לאפותה אפילו אי נימא דיאסר אח"כ באכילה מלאכול לאחר האפיה. עכ"ז לא הוי מסוים זה קודם האפי' דרש"ל"ם. (ושפע באוניד מה שאתה מוצא ספיד. דמה ס"ד למיטר רמסום דיאסר אח"כ יהיה נקרא עכשיו מסוים זה דרש"ל"ם. אורבא. הרי נבי חסמ בפסח דעת יש פוסקים רס"ל דחסמ ל"ה דרש"ל"ם דחוזר ונאסר לשנה הבאה. (ע"ל בהל' תערובות דין קנ"ג) הרי רמסום דיאסור אח"כ לא נקרא דבר שיל"ם. וד"ל).

וא"כ הוא זה ודיענין שלא יאכל אח"כ איך יאסר כיו"מ דבר שאינו ראי' לאכול בו כיום י"ל הואיל דהויא לקסנים ובמ"ש בס' שו"ת שם ארי' חאה"ע סס"י צ"ח על הא דכתב בשו"ת ח"ס דאסור לכלס פיירות יבישים וכדומה כו' של פסח שהוא ערב שבת. כיון דאין ראי' לאכול בו כיום כו', ב' ע"ש בח"ס ובעל ע"ז זה השם אריה הנ"ל. ד"ל דהויא לקסנים. ואף דבש"ע א"ח רס"י שפ"ג אסור למספי כירימ לקסן דבר שאסור מדרבנן. כתב השם ארי' שם דעת הרשב"א והפ"ל"ם ה' סא"ס דאיסור דרבנן מותר למספי כירימ לקסן. ואף להחולקין ע"ז כבס' שפ"ג סכל מקום ברבר שהוא רק חומרא בעלמא בוראי מותר למספי ל' ע"ש בשם ארי'. (ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ג ס' ק"ג סזה. וכענין אי מותר למסוף איסור לחרש

דברי ראה הוא ו"ל כתב דאם ניתר כוסן האיסור לא מצינו שהיתר תתיר לאיסור כנ"ל. והנ"ד בד"ד דכיון דניתר כוסן האיסור כיו"ס עצמו שלא חל עליו שם דשיל"ס קודם האפי', אם כן שוב אינו חוזר לאיסור אף לאחר האפי'. (וכפ"ד דגם כנידון דהחשיב משה הנ"ל כמה אחרונים חולקים עליו, והוא נכדו. והמק"ח סי' תמ"ו. וגם בשו"ת בית שלמה סתיר בשם הכלים. והס"י יוס"פ רעת מהרה"ג מוה"ר"ש נס"ו כס"י צ"ב סי' סת"ד סת"ד שם גם המאבלים ע"ש. וגם כסמ"ד עין יצחק על ש"ע אה"ע"ו כס"י כ' הכיאו המק"ח הנ"ל וכ' דכן ס"ל להנ"ע"א בתשרי כס"י כ"ו. ולכן בדרבנן אולינו בתר המק"ח ומותר התבטול והקפידות כפסח הבא ע"ש).

וכן ע"י כפ"ס כס"י צ"ד שכתב ג"כ דרבי שוח"ר לכבוד שבת הותר הנשאר אף לתול'. (ע"ל סי' צ"ד ר"ן ש' הא' וע"ל סי' ס"ם ר"ן נ"ו) וכן ע"י בשו"ת נטע שעשועים סס"כ גמ כו. וכן ע"י בשו"ת רמ"ז כס"י ל"ח גמ כהפס"ג וכן ע"י כס"י דעת ע"ש בשם כסמ"ע בכללי ה"ס ג"ב. וכן ע"י כסמ"ס מהרה"ג סי' קע"ג גמ כו. (וע"י כס"י דלת"ש סי' צ"ד ס"ק ל"ו ג"כ ע"ש.) וע"י כס"י זרע יצחק שכתב ראה אם המורה יודע שישיאר אחר שבת שרי ע"ש. והמק"ח כאמת דשרי אחר"כ ג"כ נלע"ד בע"כ לומר דאם לא כן יתווי כחובא ואיסולוא (ע"ל"ק בשם הפ"ח והש"ך סס"י ק"יב סע"ד ע"ש). ולענ"ד דר"ל עוד סברא כזה משום דאין כבוד לשמים ששוב אחר"כ יחול ויפוש משום איסור והא"י סס"י ק"יב סע"י ג"כ כיו"ד כס"ו ובבא"ה"ג שם ע"ש וה"ג כנ"ד שאנו מתירין קודם האפי' שלא חל עליו שם דשיל"ס. אוי אף אם אנו יודעין שלאחר האפי' שוב לא יתקלל מ"ם שרי להורות להתיר לאפות, ואף לאכול אחר כך, וכתו"ד יצחק הנ"ל. וכיון דאישתרי אישתרי. וכי היכא ולא לחוי כחובא ואיסולוא וגם דאין זה כבוד לשמים כנ"ל. (וע"י כע"ן זה בשו"ת בא"ם בחי"ר סס"י ס"ח ש"כ' כענינו דכיון דהתורה התירה כעת המלחמה ק"ל דחוי"ר משום הפסד. ע"כ לא צויתה (התורה) על הנעלה אף דאין כזה הפסד כ"כ משום דיהי' מיתוי כחובא. והבאתיו כתיבוי"ר כס"י צ"ד רסע"צ ע"ש).

אחר זמן רב מצאתי כספר הנחמד דלת"ש ת"כ סי' צ"ד ס"ק ל"ו הנ"ל שהביא להפס"ג הנ"ל רס"י צ"ד וכתב וז"ל. הננו רואים דהפס"ג מסברא דנפשי' כתב כן ולא הביא שום ראיה. ואני כעושה"ת"ב ינעתי ומצאתי ראיה לרנו סס"י ק"יב ס"ד כדון מקום שאין פלמר ישראל מצוי בו' וכתב הש"ך שם ס"ק י"ג וכן הפ"ח גמ כן בו' וכ"כ הרשב"א בס"ה דמיחוי כחובא בו' ע"ש. ומעתה ד' הפס"ג לאו יתיראי הוא בו' עכ"ל. וחלית"ב שכונתי לדעתו לזה מכדו והוספת' עוד הסברא הנ"ל שאין זה כבוד לשמים בו' כנ"ל. (וע"ל מ"ה ג"כ). (והראי רסמ"ו כחובא ואיסולוא. מזה ע"י בשו"ת ת"ב' כקונ"ס המציצה דף ג"ו ע"א כסמ"ס מזה. ע"ש).

ועוד י"ל כיון דתבטל קודם האפי' שלא להיות נקרא עליו שם דשיל"ס. חזר האיסור להיות נקרא שמו היתר וכאלו לא הי' שם איסור כלל. וע"ד שכתב הרא"ש ביב"ש ביב"ש שנתבטל

לח"ש. אי חרש ושומה שוין ככל ריניהם לקמן ע"ש. וע"י כספר מנחת אפרים סי' י"ג כדף ל"ה. וע"י פס"ג סימן שס"ג ובטנ"ו ת' תאו"ח סי"א ע"ש). וכן ע"י בשו"ת בא"ם סס"י ס"א וס"ב דהביא שם דעת הרשב"א פ' תרש ביכמת דשרי להאכילו בידים איסור ודכנו. וכ"כ כר"ש פ' מי שהחשיד. וכן הר"ן ר"פ יוה"כ כתב גמ כן בו'. ואף שבשורת הרשב"א כ' שאוסר להלכה ולא למעשה. כתב המג"א כס"י ש"מ"ג שהר"ן תפס דבריו אף למעשה בו' והמג"א החתיק כקצוה בו' ע"ש ככא"ם דהעלה דמותר לנרום מחזיקה סבת באות א' מהשם ע"י תינוק ע"ש. והביא שם למ"ש ה"ס סימן שס"ו ס"ק מ"ו להתיר להביא ע"י קמן ספתה כמקום שאין ר"ה ע"ש. (והנה בזה הר"ן יש כמה וכמה אחרונים המתירין להביא מיוחדים לכית הכנסת על ידי קמן ואין הענין כאן להאריך). (וע"י שו"ת רב"ר משה ת' רס"י פ"ב מהא דהרשב"א. מ"ש א' עליו בס' ערוך לנר. והוא כתב ליישב ע"ש) (וע"ל סס"י ק"יז). וע"י מהרש"ם ת"כ סימן רכ"ד אות י' שכתב רא"י להתולקים על הרשב"א מירושלמי פ"ב דרמאי ה"ד. ור"מ ורע"ב שם ע"ש).

וכן ע"י בשו"ת שו"ם סת"ר ת"כ סי' ע"ז שכתב על הא דכתב הפס"ג באור רס"י ת"ס"ד רמזות מצוה אסור למלכל בשבת ערב פסח כו' וכתב המורה על זה וז"ל. זמירי דאין לו טמנים או שאין לו למצות מצוה כי אם אותו ולא יתן לקטנים בשום אופן. ע"ש. וע"י בש"ע הרב סס"י תנ"ח כלש עיסה כע"פ סמור לחשיכה בו' אם אין דעתו לאכול ממנה ביום א' בו' אסור לאפותה בו' ואין לו תקנה אלא בו' שאכילנה לקטנים ואז אסור לאפותה בו' ע"ש. וע"ש כס"י תנ"ו סע"י י"ח ע"ש. וכן ע"י בשו"ת שו"ם מהר"ב ת"כ סי' י' שמתיר לבשל ביום א' של נליות (כפ"ה"ג שצ"ל ביום ב' של נליות) ככה"ש ברי להאכיל לקטנים ע"ש. (ע"ל"ק כמות הר"ן עוד מהא דהרשב"א ו"ל ע"ש).

וא"כ ה"ג כנ"ד מותר לאפותה הואיל דחויא לקטנים. וכנ"ל. כן הי' נראה לכאורה לפום משכ"ל הראשון להתיר לאפות. ולאסור אחר"כ לאכול לאחר האפייה כנ"ד וכנ"ל.

אמנם כן נלע"ד להתיר לנסרי ואף לאכול לאחר האפי'. כיון דכבר יצא כהיתר. והותר לענין ולא חל עליו שם דשיל"ס. ממעט דיתקלל. אם כן גם אחר כך מותר. וליכא הואיל ואישתרי אישתרי. (ודונמא כראיתא ביכמת (נ"ב) הואיל והותר לצרעתו הותר לקרו'). דא"כ. האיד מצינו דבר הניתר שיהי' חוזר לאיסור. דע"י בשו"ת השיב משה וחובא כס"י מנחת משה. כתבשיל שנתעבר בו משוה חמץ תד הפסח ושהה לאחר הפסח ומותר. ונשתהה עד הפסח הבא. וכתב דאסור כפסח הבא עש"ם וכו' ח"ל ואל תחמה אידך מצינו דבר הניתר שיהי' חוזר לאיסור. ולק"ס דבשלמא אם הי' ניתר כזמן האיסור שפיד היה קשה בו' אבל הכא כיתר לא ניתר רק לאח"פ"ס דשעת היתר דחמץ נסוד מותר. והאי כיון דליכא למקטני' דלא עבר בכ"י הוי כשאר חמץ בו' ובמס"ח שמינע זמן איסור חמץ זמן זה אסור בו' ע"כ.

חד בתרי דמותר לכשל יחר אח"ב ואף שיתן מעמ. מפני דנקרא עליו שם היתר מעיקרא הוי כהיתר נמור עש"ס בפ' נה"ג

לאכול כערב פסח א"כ גם בפסח מותר לאכול הואיל ואישרי אישתרי, ע"ש ביד יוסף, וה"ג בנ"ד.

וכן יעו"ל בחיבורי כס"י צ"ו סוף שאלה תל"ו בככרות בעה"ב רחשיבוי ולא כמליו, מכל מקום כנתערב בעור כעצ דאינו חשוב. רק כהתערבות ענשה הרבב חשוב. ככל ע"ש בשם תשרי דבר משה וא"ב ה"ג בנ"ד.

וכן הא הרי מצינו דבר שיש לו מתירין לא אמרינן חוד וניעור כנתערב באינו מינו ואחר כך נחרבה (ע"י בחיבורי לתערובות סוף שאלה קל"ז ב' ס"ד ע"ש) וה"ג בנ"ד וק"ל ע"ל ס' ק"ב דין קמ"ו בענין בא לעולם ע"י תערובות ע"ש, וע"ש בהפוסקים שציינתי שם ע"ל בה"ל תערובות סוף ר"ן צ"ח הג'.

וכן נמי מצינו דבר שניתר בהפסד מרובה או אף כנתמעט אחר כך ואין בו הפסד מרובה מותר, כמבואר בפוסקים האחרונים, (ע"ל בכללים בהוראה אות ג' באות קס"ח דרש"י, בסוף ד"ה ע"י בס' הליכות אליהו כו').

וכן יש לנו ראוי כרודה ע"ז ג"ד כש"ע א"ח ס"י ש"ח דע"ש ברמ"א סס"ט ס' לענין אם נחן מלך בשבת בכ"ד והמלח ככל ע"ג המאכל, וכתב שם הס"ז ומג"א ס"ק ל"א וז"ל ואף על גב דברך שיש לו מתירין לא כמל, כיון שנתבטל מקדש שנאמר כמל, דנימוח מיר ואין נתבשל מיר רבעי בישראל כבישראל דהורא, וע"ש במחזה"ש, ובמ"א סק"מ ע"ש ביבש ואח"כ נימוח יש לו דין יבש, הרי מוכח נמי דאוליגו כתר השתא וכיון דאישרי אישתרי.

וכן נמי מצינו כש"ע א"ח ס"י קס"ח ובש"ע י"ד ס' ק"ב סע' י"ג הנ"ל שאם הבעל הבית נוהר ספת של עב"ס יבצע ספת היפה של עב"ס, וכיון שהותר לבצוע הותר לכל המעודה. וכן ע"ש בפר"ח ב"ד על הא רב' שם המחבר כסע"ד מקום שאין פלטר ישראל מצוי להמתירין ליטח פת מפלטר עב"ס, אם הניע שם פלטר ישראל הרי הפת פלטר עב"ס אמורה, ע"כ. וכתב על זה הפר"ח שם דאין זה נכון כו' והעיקר בהרשב"א דמחזי כחוכא כו' ולפיכך העיקר בו' דלא יצא מהיתירו כו' ע"ש בפר"ח וב"כ שם בש"ד ס"ק י"ג ע"ש (וע"ל מזה נ"כ).

וכן עוד ברמות ראייה מהמבואר באהע"ז ופס"ג כא"ח ס' ל"ב מ"ז ס"ק ח"י לענין גריה באותיות השם שנרבע, דפשיטא להו דאף בהרשב"א יוכל לגרוד דא"ל כיון דבשר גם בלא גריה אם כן אסור לגרוד דביון דאסור לגרוד אין ראוי לביילה ומותר לגרוד, וק"ל.

וכן מצינו בתשובת יד אליהו ס' ס"ד באם אכלה הנדה והלכה לה דסקס הרמ"א ב"ד ס' קצ"ה דמותר לבעלה לאכול. אוי אף אם היא באת בתוך אכילתו מותר לנמור, וכתב דזה רמאי להא דא"ח וי"ד. הנ"ל דביון דהותר לבצוע על פת של נוי שוב הותר לו לאכול כל המעודה ספת של נוי, עכ"ל. והובא כחידושי הגר"ע אבפת"ש ובעיקרי הר"ם, וע"ע כמעשה אברהם ס' מ' באשה סהרה שהתחילה לאכול עם בעלה כקערה אחת והרגישה שפירמה גרה אם מתר לנמור בעלתה כקערה אחת, הואיל ואשתרי, ע"ש שהאר"י, בזה.

אך לפ"ז עמד עדיין לנגד עינינו המשינוח הנ"ל ספורות ומצוינה (וגם מב"ש באהע"ז הנ"ל) אשד משם מוכח שלא לומר כיון שהותר הותר כנ"ל ואם כן יהי' קשה משם על כל פסקי הנ"ל כש"ע א"ח ס' קס"ח והפס"ג ס' צ"ד והתשובת יד אליהו הנ"ל ושאר פוסקים והראיות הנ"ל.

וכן מצאתי במספר תהלה לרד"ך כש"ע א"ח ס' ל"ס מ"ק ו' לענין המציא תפילין אי צריך בריקה, וכתב דאפשר דכמוצא בשבת ביון שאליכא דרוב"ע היתרו להציל ע"י הספק שוב מותר להניחן, דרמאי למ"ש כס"י ח' הריכא שא"צ לבדוק הציצית כגון משום מורה ציבור כו' ע"ש בחלה"ד. הרי דאף רלכבי התפילין הוי נמי אחר כך כרוב שיש לו מתירין, דהרי יוכל לברוק אחן בחול, ואעפ"כ כיון שהותר לכשם להציל שוב מותר אח"כ נמי בחול להניחן. וא"כ ה"ג בנ"ד כיון שהותר הותר.

אמנם כן יש לתרץ ולומר דלכ"מ משם, לפי מה שהסביר התב"ש כס"י מ"ז דעת הני פוסקים בקצב ששחם ז' בהמות והוציא מבייתו למקליו ב' וחצי, והמציית אחרי שאר בבייתו כו' ונמצא מריפה בא' בו' והתירו כל הבהמה (ע"י בחיבורי ס' ק"י) וכתב התב"ש שם ז"ל, ודעתם מוכרחת כנמרא עירובין (ע"ז), כו' ופירש"י כו' הרי מילי דרכנן כחובא אימילולא, עכ"ל, אלמא דאין לעשות דבר הנומה לרבים אע"ג דמעיקרא הדין כד ואין ל"ד חסות גרולה מזו, ובי' שם התב"ש ואל חשיבני ממתנ"ל פ"ו דמהות כו' כנ"ל אלמא דעדינן מילי דמתר אהדי, י"ל דשאני עניני סהרות שהם חסקי התורה כלי מעמ, וכ"ע ידעו ולא קשיא מידי להו, ופדה תכ"ח שסמטהה כמאיים ומסמא סהורים, אבל כשאר דיני התורה הא כרדחי לעיל שיפה פסקי שאין לפסוק דבר תסוה בזה עכ"ל התב"ש בקערה, [ע"ל בחיבורי ס' ס"ס דין צ"ס בשם הרשב"א ויל"ע, וע"ל ס' ק"י שאלה שנ"א מהתב"ש כנ"ל].

ודרי מעתה מוכח מכל הנ"ל דאוליגו בחד השתא דקורם האפי' שיתקלף, ואפרינו נמי ביון שהותר הותר.

וכן מצאתי כש"ח יד יוסף ס' כ"ה לענין מצות קמטניות שקריון קאקירוזוס, דמבואר בפס"ג בא"ח ס' תמ"ד דמותר לאכול כערב פסח, וכתב הרי יוסף דלפ"ו אם אפה קורם פסח, וראי דמותר שוב לאכלם בפסח, כיון דמקדש פסח לא חל עליהם שם איסור כשעז עשיית המצות וכיון דיצא בהיתר

וא"כ גם בנ"ד שוב לק"מ דבעניני איסור והיתר כההוא דש"ע א"ח ופס"ג ותשרי יד אליהו הנ"ל לא רמאי למסאמה ומהרה רשפיר

(והו"ו) מכל זה נלע"ד דאם העיסה דנ"ד הנ"ל הוא לפשטרא וכיוצא בו אף ללחם חסוה. י"ל בזה דלא שייך כזה דשיל"ם דבהם ירדע שביום הב אינו כמעטו כניום שנאפה בו וע"כ אין בו דין דשיל"ם. ע"ל בהל' תערוכות. ר"ז קמ"ג.

מה שכתבנו לעיל ליישב מצתני' דטהרות חגיגה. דאיסור מסומאה לא ילפינן ובהתנ"ש בסי' ס"ג הנ"ל, אכן יש לעיין כזה. איך ליישב. לדברי הפוסקים נבי עיכול בש"ע א"ח סי' תס"ז כמג"א ס"ק כב ובמסצה"ש שם. ובי"ד סי' פ"ג דילפינן איסור מסומאה. וכן בי"ד סי' ל"ו דילפינן תר"ל מההוא דריש נדה. במקוה שנמדד כו', וכן יעי' ג"כ בכ"ש בש"ע אהע"ז סי' ו' ס"ק ל"ד שכתב דהיכא דאיכא ספרא ילפינן איסור מסומאה ע"ש. ועי' בטנמרסי תו חיים על ש"ע אהע"ז ססי' י"ו סס' מנחה משה סי' א' ע"ש (ועי' בש"ע א"ח שלי עה"נ בשע"ת ססי' תס"ז ע"ש מוה). וכן עי' בסי' תס"ז כמג"א ס"ק ס"ו י"ס ב"ש לחלק בין מפקוס למקוס ובין מזמז לזמז. וילפינן איסור מסומאה. וע"ש בס' סק"ח כביאורי' ס"ק ס'.

ואור"י יש לחלק דזקא לענין תוכא ואיסולא לא נמרנו מסומאה. דשם כסומאה לא משנחנין על שיהי' סזוי כחוכא אבל בעיניי ארה אין לעשוה רכד תמוה שיהי' כחוכא ואיסולא כנ"ל, אבל לענין שאר דברים כגבי עיכול הנ"ל נמרנו מסומאה. (וע"ל בחיבורי סי' ס"ס שאלה צ"ם בשם הרשב"א).

ועי' כפר"ח בריני ס"ס ס"ק ס"ו דאיסור מסומאה לא ילפינן ע"ש. ועי' בס' דבר"ח מהג' סוהרי"צ אויערבאד ז"ל סי' י"ח מ"ש על הפור"ח. דהא כמג"א עירובין (ל"ו) הקשה הסוגיא דר"י אר"י מסומאה רמחמיר ונעירוב מקיל ע"ש. וכן הקשה עליו כס' שעה"ם ע"ש. וע"ש כפר"ח ססי' כ"ד ע"ש.

שוב מצאתי כספר שו"ת עמרדי אש כקונס' הספיקות כסי' ז' כסוף אות י"ב וז"ל. והאיתי כספר זכר ירוסף (נ' צ"ב) שהקשה על הב"ח והפמ"ג בסי' ל"ם שכתב רילפינן תתל"ד מההוא דריש נדה הנ"ל. דהא איסור מסומאה לא ילפינן. וע"ש שהאר"ד להקשות על כמה דוכתי דילפינן איסור מסומאה. והנה כמו כן ראיתי כהל"י בתוס' דרבנן א' כ' שהקשה כן במכה בביאות. וכן הניח כצ"ע בשו"ת ס' יהושע בערוב סי' תל"ו. אולם נעלם מהם דבר רב"ש הג"ל ביסול איסורי' בשם מהר"ש רמאי דאמרינן איסור מסומאה לא ילפינן היינו סומאה רילפינן מסוסה ננון הא דברשות היחיד סמא ולא מוקמינן אותו אחוקתו אבל שאר סומאות שהוא מצד הסכרוא ילפינן זה מוה. וב"כ הב"ש באהע"ז ססי' ו' ע"ש. ולפי"ז לא קשה כל הקשיות שלהם. עכ"ל העמודי אש הנ"ל (וע"ש כקונס' מעון הברכות א' ל"ד).

(ועי') כספר דבר"ח הנ"ל ססי' כ"ד שהביא להבכור שור חולין (צה"ה) (הנ"ל). והוא כתב וז"ל. ולא הבנתי הא בכמה מקומות בש"ס ילפינן מטהרות כמו כשני שובליו וכרוסה. ועי' רשב"א ריש נדה כו' (ע"ל בחיבורי סי' ס"ט הנ"ל) ונראה דעיקר סברת הרשב"א ורבנן אין להם לעשות מלחא דחמיה. אבל בר"ח לית

ושפיר אמרנו כזה הואיל ואישרי אישרי. ראין לעשות דבר תמוה שיהי' כחוכא ואיסולא [ויעי' בתשובה יד יוסף סימן ס' שכן הקשה לו רב אחר בסתני' הנ"ל על הפס"ג דסי' צ"ד הנ"ל. והשיב לו הוד יוסף לתר"כ כנ"ל לפ"ד התנ"ש הנ"ל. (וע"ש עור מעניני הואיל ואישרי אישרי ע"ש. ועי' בסו"ס תליתאי סי' קע"ב מוה ומה שתירץ שם בענין אחר ע"ש בזה וכהפס"ג בסי' צ"ד הנ"ל ע"ש באורד מוה). (ואחז"ר מצאתי בס' מור ואהלות באור"ה ברכות והראאת ססי' י"ב שכתב להעיר על מה שכתב הפס"ג הנ"ל מחגיגה כו' ברזל מענו סהוד ולאחר התל סמא למצתה. ואולי תלוי בנלוגתה ס"ו ופר"ח סי' ק"י סס"ה. ועי' בתוכות המכשיר סו"ס פוסל בבתה. עכ"ל.

ומה שכתבנו לעיל וכתבנו השבית סהוד אח"כ ולא אמרנו הואיל כו'. י"ל גם כן בכמה אנפין דיל"ב. (עי' בחיבורי רס"י קכ"ב בד"ה והנה נתעורר מעב"ת כו'). ומדבר רב"ש באהע"ז הנ"ל נסי לק"מ א'. רבנף דברי הב"ש כ' המהר"ש"ק ז"ל וכשר"ת שלו בסו"ס מהד"נ סי' קע"ב דאין ראיתו דרב"ש מהרמב"ם מיפ"ת רא"י ככל ע"ש (והבאתיו בטנמרסי תו חיים על ש"ע אהע"ז כסי' ס"ז ר"ן ע"ש). ועוד יש ליישב גם זה על אופן הנ"ל דוד"כ.

ומעתה כיון שכירדנו בעור הכורא כנ"ד להוציא הרכב כהיתר כנ"ל. יש לחקור עת כנ"ד האיד ה' ה"ן נג"ד כאם ה"י נודע הדבר אחר האפייה דהביצה נולדה ביום טוב. אי יש לו איסור לאכול כיון דהשתת הוא כוראי בשיל"ם. ולע"ד אפשר כואיל להקל גם בזה כה"ם וכבוד יו"ם. ולע"ד לוטר בזה דלא בעינן ידיעה בתחילה. דע' בספר מנחה משה הנ"ל בשם כתבי המהר"ש"ק ז"ל שנסחפק כחכשיל שנתבשל בתוך ימי הפסח ונשאר ער אחר הפסח ואזר כך נמצא בו חמץ. וסובב דלא נפל בו אחר כד. דק ה' בתוכו כיו"ס. האם נלך בתר שעת הבישול ראו ה' דינו כמשה. או נלך בתר שעת המציאה כו' דהוי רק כששים או כרוב. ונ"ס שיהיו הכלים מותרים אח"כ לפסח הבא. כמו נמצא עורס פסח דהי' בס'. והביא שמצא כספר מעשה דחקת בתני' מא' מהראשונים נכר בעל ס"ה שהי' מתעק ת"י הרה"צ מהר"ז מרגליות זצ"ל רמבואר שם מאיזה שאלה שבא לפניו. דבתר בישול אולינו. ע"כ. ה"ר דס"ל דלא בעינן ידיעה בתחילה. אלא אף גרועה כסוף חשיב כידיעה בתחילה. וא"כ ה"ה כנ"ד נלע"ד ר"ש כו'. ואף שהוא להקל. ובצירוף דעת הב"ח שהביא הש"ד בסי' ק"ס ס"ק י"ב דס"ל דהביסול א"צ ידיעה. ומכילא נתבשל. ה"ן נג"ד אף דלא נודע ער אחר האפייה. כבר נתבשל שלא חל עליו אז קרם האפייה שם דשיל"ם. ועי' בסו"ס תליתאי שכתב דבראי הוא הב"ח לסמך עליו כה"ם וכבוד יוס סוב. ע"ש בכמה תשובות (והבאתיו בחיבורי כסי' ק"א שאלה ע"ש). וכן נ"ל ג"כ רא"י מש"ע א"ח סי' שי"ח ברמ"א הנ"ל. לענין מלח שנתו בשבת לכ"ד דהמלח כולל כנ"ל. ומידיי שם גם כנודע לאור שנתבשל המלח. ואף על פי כן שנתר. וק"ל. (עי' בפמ"ג א"ח כסי' תכס"ו כמ"ז ס"ק י"ב בר"ה שאלה כו' ע"ש. ה"ל).

לית לן בה ומיושב נמי הערת החכ"ש הנ"ל. וע"ל סיי צ"ב סוף ריו ר"ח ע"ש ע"ש.

ועי' בשנת"ה בהכללים כמערכת אלף א' ר"ח מבמה פוסקים בזה והביא גם להקול"י הנ"ל, וכתב בשם אהל יעקב ליישב, והביא מערכה מול מערכה כזה וסיים והבא ללמד ריו מטובאה צרד עיון ומיתון רב כו' ע"ש ע"ש. ולפלא שלא הביא מהשו"ת עמדי אש הנ"ל, דבבמה מקומות הביאו וכאו לא הביאו.

א"ה. והנה הראיתי זאת מה שהעלתי בעזר התונן לארם דעת על השאלה הנ"ל כנ"ל, לטפלני התורה, ושפחה בעיניהם. וביחוד גם דרד פת רב אחד וכידו חיבור אחר מתיכוריו והעיר הוא נ"י בחיבורם גם כן בנידון השאלה כנ"ל, אך קיצור סילין, הראיתי לו מה שאנכי הארכתי בזה וכנ"ל, ושפחה בעיניו גם כן ללמוד. ער שכאשר נסע מפה לעירו, חזר וכתב אלי ביחוד בכקשה להעתיק לו מזה דהנ"ל. וכתב אלי בזה"ל, שלום כו' להרה"ג המופלא ומופלג מוה"ר חיים נ"י כהרב הטו"צ מוה"ר יעקב מעיר נדידינג. אודות השאלה שלשו עיסה עם ביצים בתג השבועות ובתוך כך נזכרה ביצה ביר"ם ועירבו את הביצה כמרופתה עם שאר ביצים, ותתה קודם ואפיה נזכרו שיש שאלה על הפשמירא, מה לעשות עמהם אם לנמור המעשה ולאפות את הפשמירא, או ינית כו' ער לאחר יו"ם, אולם ביכי הקיץ יש לחוש לקלולו של המאכל. ובכבודו הראה לי את מעשה תקפו ונברתו אשר מילי כזה ארובות וקצרות בש"ס ופוסקים, והוטב מאד כענין, אי לזאת אם יש את נפש כבודו הרמה יעתיק לי את הענין, ואחז לו מקום בספרי אשר ארופם בקרוב, ולכל יקמץ א מארקע בת שבע כפי האדרעסעט אשר רשמתי כו', והנני ידירו כו' הק' חיים אכרהם דאבינאזוימש. הרב וטורה ונראה, עכ"ל בסכתבו אלי. וכן מלאתי שאלתי, והעקפתי לו מה שהעלתי בזה. וכנ"ל.

[ואחרי] כתבי כ"ו הנ"ל, עלה ער על דעתי, ד"ל ער בנ"ד עד היתר תוך מהנ"ל, והיינו לפמ"ש בחיבורי סיי ק"ב בשאלה קנ"ו רבבר שיש לו מתירין אמרינו כל פרישי מרובא

מירוש. וכסי' ק"ב שאלה שע"ו נ"ב בסע"ו. ולפמ"ש גם כסי' ק"י סע"ר שאלה שנינו בשם ח"א כבינ"א, ראם נשתנה הרבר מכפי שהי', כנון חתיכה שנחנה כו' והי נ"ב מירוש. וגם לפמ"ש שם בסע"ה שאלה שס"ה בשם הח"ס דאף על פי שלא הוציאה מבית הוי מירוש. וגם לפמ"ש שם ברסע"ו בשם ח"א דאם נתפזרו כולן אפוי' בפנינו כולם מתתרים ע"ש. וא"כ לפ"ז בנ"ד דירוע ודרד הוא ליקח כל ביצה וביצה בפ"ע מקורם למרופה ולעיון בה מספת דם, רנשברה ונשתנה מכפי שהי', בודאי דהוי מירוש להנ"ל ושרי. ואף דככל הנ"ל יש חולקים כמו שכתבתי שם, מ"מ בנ"ד בצירוף מש"כ לעיל בודאי לע"ד דיש לצרף כ"ז כמרווח. ועוד נלע"ד בנ"ד דאם מצאו ביצה אחת שהי' בה מפת דם כרשביה הוא זה ונמרפה ונזרקה, דאמרינו האיסור הלך לו, ובמש"ל בחיבורי כסי' ק"י סע' ז' שאלה שע"ו ע"ש בנפל א' מהן לים ע"ש. ועוד נלע"ד ד"ל סברא רגם אחר האפייה שייך סעם דתתקלקל ול"ש כלל בזה דשיל"ם להסתין למחר רזאה ירוע דפשמירא וכיוצ"ב כשיניתו למחר תאבר המעם, שכיום השני אינו במעטו ככיום שנאפה בו ואף פת חסה כן הוא כירוע. ולפי זה הוי גם עתה ככתקלקל כשיניתוהו למחר, ולכן לא שייך בזה דשיל"ם כלל, וק"ל, ועל"ק סיי ק"ב דין ק"ס וקמ"ג.

[כמשכ"ל] משם הרשב"א ז"ל רמתיר לתת לקסן בר מוה עי' בשרת הרה"ג מוה"ר חיות ז"ל מואלקוע סיי ל"מ שכו' דהא דהרשב"א מתיר לתת לקסן היינו רוקא באיסור אשר תלוי רק ביום, אבל איסור עצמו כנון חלב דים וברומה, מודה הרשב"א ז"ל דאסור לתת לקסן ע"ש. ועי' בספר כרם חמר על ש"ע או"ח סיי ש"סג שכתב עליו דאתרי הס"ר היא שניאה נזולה ולא דאה (המוה"ר ז"ל הנ"ל) בחירושי הרשב"א ז"ל כיבמות פ' חרש דמבאר מדבריו דס"ל רבסבל מכול מרדבנן מחר ליתן לקסן וכמ"ס להדיא השעה"ם הנ"ל ע"ש והוא פלא, עכ"ל הכרם חמר, וע"ש דהביא גם להר"ן רמ"ס יומא הנ"ל, ודכ"ב בר"ן במס' שבת פ' כל כתבי ע"ש. ועי' בספר תורה מציון שנה נ' ח"ד סיי א' בוא דהרשב"א ז"ל, ע"ש ע"ש. חלק או"ח

חלק אורח חיים

(א) שא"ל. השומע קירוש ערבית מאחר. לצאת י"ח ואח"כ שותה גם הוא. אם צריך לכרד כורא פרי הנפנ. או דאינו רשאי לכרד כלל, וכן כנשים השאמעות קירוש. מהו. וכן בקידוש דשחרית דעיקר הקידוש הוא רק ברכת כורא פרי הנפנ. אי רשאי לכרד.

דגה כסידור ה"ח בדיני קירוש דלילה כתב דהיוצא ידי חובתו בשמיעה מאחר ואח"כ שותה גם הוא. צריך לכוון לצאת גם בברכת כורא פרי הנפנ מהמקור. דאם יכרד לעצמו ואינו מכוון לצאת בברכת כורא פרי הנפנ הוי גורם ברכה שאינה צריכה דאסור. ע"ש.

אך עי' בספר משמרת הקודש בהשטתה ל"ט רעה קירושים (על שתימות וטריבוז) בחוד ס"ב ש"ח שהביא שם להרה"ח הג"ל, וכתב עליו ח"ל, ובימי חורפי שמעתי מפה קרוש מ"ו הג' מ' נסע ו"ל אכר"ק פגודהייץ שחלק עליו ולא הוי ברכה שא"צ מה שאינו יוצא מהאחרים. בי מצוה בו יתור מבשלותו. מיהו כשע"ת באר"ח סי' ז' ס"ק"ה הביא מחלוקת גדולים אי הוה ברכה שאינה צריכה מה שאינו יוצא בברכת חכידו ע"ש. מיהו נראה לכ"ע גבי קירוש רשאי שלא לצאת בברכה כפה"ג דהמקורש. דהרי המקורש טועם מקודש. ואין המסובין יכולים למעום מיד אחר ברכת המקורש ואם כן אין שהיית המסובין סמוך לברכה ורו"ק. עכ"ל המשמ"ק ע"ש. וכן עי' בס' תהלה לחדו סי' רע"א ס"ק י"ז שב' דלדירון אין כזה משום גורם ברכה שא"צ. (ואיד סיים שמוטב שיצא בשמיעה משום רב עם. אך לא ראה למש"כ המשמ"ק הג"ל).

ועי' בצ"ח ברכות (ג"א:) שכתב דנשים שאין גזילות להתפלל ערבית אם מקורשו לעצמן צריכין להקדים ברכת היום (ההוא דאורייתא) לברכה היין ע"ש. ועי' שו"ת אסרי אש סי' נ"ג ועי' בעמודי השלחן בקיצור ש"ע התורש סי' ע"ז שהביא דברי הג"ח הג"ל וכתב על זה דמסתם זה כתב בס' ישועי (סי' רע"א) דנשים שלא התפללו ושמעו קירוש מאחר יברכו בעצמן כורא פרי הנפנ אחר קירוש קודם שתייתו. ונשים שבכר התפללו יכוונו לצאת גם בברכה כורא פרי הנפנ.

ועי' במטה אפרים סי' תרכ"ה באלף למטה סס"ק ע"ד שהמנהג עתה שהב"ב שמועמין מבוס הקירוש מברבין ברכה היין כפ"ע. ועי' באלף המנן על המטה אפרים. בס' חקפ"ג סס"ק ג' שהביא להמטה אפרים וכו' ובררה"ח לא פסק בו. ובישועי"ק מתלק כנשים בין אם התפללו ערבית ללא התפללו ע"ט. אכן מהנינו ברעת המטה אפרים לכרד עכ"ל.

וכן עי' בהנהגת הגאון מברענאן ז"ל הגרמסים כס' אור"ח סי' רע"א א' כ' שב' דכמטא"מ כתב דהסנהג לכרד שנית כורא פרי הנפנ. ובישועי"ק פסק דנשים שלא התפללו יברכו וכו' (כנו"ל) והצל"ח כ' כו' (כנו"ל) אבל בקובץ פכ"ס משנת ה' ז' חולק עליו עכ"ד הג' מברענאן ז"ל.

וכן עי' בס' קונס' התשובות סי' ז' וז"ל. נשאלתי מצדיק א' כו' על מה שנוהגין לצאת קירוש שחרית מאחר. ומברבין אח"כ לעצמם ברכת כורא פרי הנפנ. הא עיקר הקידוש שחרית הוא רק ברכת כפה"ג. ואיך מברבין. ונ"ל אחר המנהג לפס"ש הא"א בעל רע"ק בס' רע"ד ח"ל, יוצאים ידי חובת לחם משנה בשמיעה. גם שהברכה של נהנין אינו יוצא ידי חובתו ומברך כפ"ע מכל מקום מצוה לחם משנה על הבציעה קודם הנאת האבילה. מהני בכך שליוחות וסתיני גם קודם נטילת ידים. ונסי' אינו הפסק ושיוך סיבאלא ונסי' כפ"א ע"ש. ולפ"ו גם כנ"ד יוצא כהקירוש מה שצריך על הכוס אף שברכת הנהנין מברך לעצמו שהוא כפה"ג. ובאמת דעת הר"ח דגם כלילה לא יברך השומע כפה"ג. אבל המטה אפרים ה' סוכה כ' דהסנהג לכרד שנית כפה"ג. ואין מתהרין אחר המנהג. כנל"ד בפשיטות. עכ"ל.

דרי ראה לפי הדין אין כזה משום ברכה שא"צ כנ"ל מהמשמ"ק ומהל"ד וז"ל כררה"ח. ובפרט דהמנהג לכרד כנ"ל. וכן משמע מלשון בני אדם דהרופצה לצאת ידי חובתו אומר להמקורש כ"א זייט מיר מוצא מיט קירוש ואינו אומר גם בברכה דכפה"ג משמע מלשנו דאינו רוצה לצאת גם בהברכה דכפה"ג. רס לצאת בהקירוש מה שצריך על הכוס. ולפי משמעות מדה"ח משמע דצריך לכוון לצאת גם בברכת כפה"ג. (וכמ"ל בעמודי השלחן כשם ישועי"ק).

ואי"ל דליחוש כנ"ד עכ"פ לספק אם צויד לכרד. מפני ד' הרה"ח. וספק ברכות להקל. ז"א דיש פוסקים ס"ל דהפירוש ספק ברכות להקל. ולכרד. וגם חזי לאצטרופי רעהו הסוכרים דכל שאינו אומר אשר קישנו כמצותו. ליכא למיחש לספק ברכה. עי' פמ"ג בא"א סי' קל"ז ס"ו שנראה כן מדבריו שם ע"ש. ועי' בשר"ח ח"ר אס"ד כמערכת ברכת סי' ח"י אוה קסו ה' כשם הפוסקים שב"ב כשם הב"ח ע"ש. ובפרט דהוינן דהסנהג להקל. ובמי שהעידו הפוסקים הנ"ל ומבואר בש"ס ברכות (ס"ה.) רפוק חזי מאי עמא דבר. וע"כ אין להרהר אחר המנהג. ומנהג ישראל תורה הוא. ואל תמוש תני' וסנהג מבטל הלכה. ועל"ק דין ג'.

ב) שאלה. ברין מצות שעושין בכל השנה, אם מברכין עליהם המוציא, או אין לברך המוציא כי אם בורא מיני מזונות, וכן במצה הנשארת מפסח על לאחר הפסח. מהו.

תשובה. עי' בש"ע אור"ח סי' קס"ח סעי' ז', כתב פת הבא בכמניו י"ם כו', וי"ם בעבים (בעמים) יבשים (היינו אפילו נילושה במים לבר, ומלגלים אותה רק רק עי' בחי"א וע"פ. ועי' כמ' ארץ חמדה סי' ג' דגם קיבלעד יבשים אפילו הם נילושים רק במים גם כן רין כמניו יש להם לברך כמ"ם ע"ש).

ולפי"ן יש לנו להתעורר על המצות שלנו בפסח שהם רקים (רביעי קדם היו נוהגים לאפות על פסח מצות עבות הרבה עי' בש"ע סי' ת"ם) הלא ה"ל כמו בעבים יבשים שמבאר ד"ש להם רין פה כמניו והאיך מברכין המוציא ובהפ"ן ויוצאין ידי חובת מצה.

אך באמת כבר כתב מזה בספר נו המלך, וכתב רבאמת רמזות דקות, אין להם רק רין פה הבא בכמניו, אלא לפי שהם עיקר לחם של חג הפסח על כן מברכין עליו המוציא וברהמ"ז ע"ש. וכן עי' במ' א"ה בהגות מהר"ש סי' קס"ח סעי' י' שהביא להגן המלך הג"ל, וכן במפרו ש"ת מהר"ש ח"ב סי' י"ב הביאו שם (ע"ש אף לענין לקחת חלה מהמצות ע"ש). — וכן עי' במ' א"א מה"ת (להנה"ק מבוטאמ"ו ז') שציון שם ע"ז רמז"ו בש"ע בעבים יבשים, וכתב נו"ל, הרבני כו' אמר כשם הרב בעל צפורן סמ"ד ז"ל שמצא נרפס מה שהי"ל חשש אורות מצות היבשות, שאולי הם כמניו כמו בעבים יבשים. וכתב שם שע"י המצוה חשוב לחם כו ע"כ. וע"ע בשו"ת הרי בשמים מהר"ת תוד סי' ב"ה שכתב נו"ל, ראיתי למי שהתעורר על מצוה שלנו שהם רקים, הלא מבורא בש"ע (הג"ל) דיש להם רין פת הבא בכמניו, והאיך מברכין המוציא ובהמ"ז כו', אמנם באמת לק"ם, דהרי אי קבע סעודתו עליהו מברכין המוציא כו' ואי שבע חייב בברכת המזון מן התורה, ע"ש.

והנה אין להקשות אמאי לא מתרצין כן הגאונים הג"ל כחירוצו דההרי בשמים הג"ל ופברס רמלנא רפשימא הוא זה דהרי בפסח אובליון קביעות מעורה, ויוחד מהשיעור בזה, ד"ל דהם קאי לפי המנהג שאין נוהגין לברך המוציא וברהמ"ז בשום פעם על פה כמניו לבר, ככתוב בספרות השלחן קביעוד ש"ע מ"י מ"ח ספ"ה שכן נוהגין ע"ש. ורק מברכין חחלה על כביצה (פ).

דיוצא מה"ל דעכ"פ הרי אנו ראינו דאף מצות שלנו כפסח צדיכין הגאונים הג"ל דרוחו ולמצוא יושבים ליישב האיך מברכין המוציא כו', זה מתרץ שעל ידי המצוה, וזה מתרץ לפי שהם עיקר הלחם של חג הפסח, וזה מתרץ ורובענים סעודתן עליהו, מוכח מכלום דאכל לאחר הפסח אין לברך רק כמ"ם ומעין ג', ובפרט על מצות שעושין בכל השנה.

וכן עי' בשו"ת חלק אס"ד כמערכת ברכות סי' א' אות י' באמצע דבריו שהביא לדברי מנחם סי' חנ"ס מרין מצות לאחר הפסח אם יש לברך המוציא, או בורא מיני מזונות כו' ופטר דבר של הרב בית מצוה שהביא לדברי מנחם הג"ל (לענין מצות אחר הפסח) רימול ידיו בלא ברכה וירבד כמ"ם, כיון דגם על פת נמרד אם בירך בורא מיני מזונות יצא בריבבה ע"ש כו' ובשו"ת בשמים ראש סי' כ"ב מצאחי קצח ספר שב על הלחמים הדקים כו', והעוה נוטה שכל לחם שאין ירד בני אדם לאכול אותו בתורת לחם לשבות אלא לפרקים כו' אי"ז הלחם לברך עליו בפ"ע ע"ש.

וכן מפרש ויצא מפי טאון גדול אחד כספר חינוך דחיי, (דחטר) במצה לאחר הפסח, אם מברכין המוציא או לא). ע"ש במ' ע"מ, שכ' ח"ל, ברין מצות שלנו העשויות וערובות רעות למאור, אפשר שאין עליהם רין לחם, והאי' כמנתי' דחלה פ"א מ"ה וכו' וכן י"ל מהירושלמי שם פ"א ה"ג כו', ובכל ימי הפסח רבעינו לחם מצה למצוה, וכמו דלצאה כו יד מצוה חובת אבילה מצה נקרא לחם, כ"כ לענין ברכה נמי, דהרכבה תלוי בקביעה דעת כנ"א, ולפי דרכם לאכול. ובפסח רובעין סעודתו עליהו לענין ברכה נמי מברכין המוציא, לא כן בשאר ימות השנה ראו הורא דרנא, ומכיון שהו לחמין רקין אינן נקראים לחם, כן יש האי' כמנתי' דחלה הג"ל וכו' ופי' הרמב"ם כפיה"ם וכו' וכן יש למילף זה מהירושלמי פ"א ה' ג', וכו' וכו'.

אל"ם עריין יש לעי' בזה רמכיון שעשאן לצורך הפסח ראו דרכו של בני אדם לעשות כן ואף כהמצות שנשארו נמי ברכתו המוציא מכיון רבשעה שעשאן הי' עליהם שם לחם ואיך נאמר דפקעו בכרד כו' אמינא דזה תלוי בסברת התום' דחינוכה (ר'), ד"ח לא כר ע"ש, וא"כ ה"ג יש לוטר כן דהנשארו אינלאי מילתא דלא הוי עומד ללחם, מה דחוי ל' תפיס ומה דלא חוי ל' לא תפיס, ושרת נותנת כן כו', ואך מכיון דאיכא דאיכשי שטובעין סעודתם עליהם, לזאת הרכו עומד בספק ברכה כו', (ע"ל"ק).

וגרא"ה דכל הספק הוא רק במצות הנשארת (פסח) דאו יש לרין מתורת דין לחם, אבל בהמצות שעושין כן בשאר ימות השנה, ג"ל דלית עליהו ברכת המוציא, כי אם בורא מיני מזונות, יעו כי אין נקראין לחם מפני שרקין הן למאוד וריגו כמו פת הבכ"כ, וע"ש בשו"ת ב"ר [בשמים ראש] סי' כ"ב, ותמצא שם ראי' לדברינו הג"ל כו' כו' כענת"ך החינוך דחיי הג"ל, ע"ש.

א"ה. הגה גם במשכ"ל החיד"ח דבמצה הנשארת לאחר הפסח עומד בספק ברכה, אבל לפע"ד י"ל דגם בזה יש לברך רק כמ"ם, דעי' כמ"ז סי' קס"ח סק"ז ובפנ"ס כמ"ז סי' ד"כ ס"ק י"ד, שכ' דכל שיש ספק אי יברך כמ"ם או המוציא, יברך כמ"ם וברכה אחת מעין ג' ע"ש, וע"ל מהש"ד"ה נ"כ, א"כ ה"ג כנ"ד, וגם בעיקר סמיס בזה מכיון רבשעה שעשאן לפסח הי' עליהם שם לחם, ואיך

עד שמתשכן נמי מן ר"ה. מסתמו רבניהם ולא חזכירו מולד כלל. אך הכ"י פסק דער ולא עד בכלל וגם כתב לחשוב מהמולד.

ההנהגה

פסק בחלמזי הר"ף המאירי ז"ל. דער דער בכלל, והביאו הבאה"ס בש"ע א"ח ס' תכ"ז נ"ב וכן ע"י כנכ"י א"ח ס' תכ"ז נ"ב שש"כ בשם שו"ת כנה"ג ס' נ' רבלי' מ"ו למולד יבדד בשם ומלכות. והו"ד כאחרונים וכן בא"ר המכים כרעות הכנה"ג הג"ל.

ואף

אם דבשע"ת ס' תכ"ז הביא דרעת הר"ש דער ולא עד בכלל. והכ"י בשב"ר ויש לקרשה כליל מ"ו כלא שם ומלכות. ע"ש אמנם כן לפלא בעיני על השע"ת כזה תמיד רחשיו מרחשויו שפתיו מדברי הברכ"י ז"ל. וכאן לא הביאו כלל.

וכן

עוד מצאנו וראינו לגדולי אחרונים ז"ל שכתבו לקרש בשם ומלכות כליל מ"ו. ואף כליל שכתב וי"ם. רבן ע"י בשו"ת השיב משה תאו"ח ס' י"ד שכתב דבשעת הרחוק יש לקרשה בשם ומלכות כליל מ"ו גם כן. ודבריו הוא הרב המאירי למסך עליו בשעת הרחוק ע"ש. וכן בח"ס ס' ק"ב כתב למסך על הכנה"ג. ואף רכשם בח"ס ה' בזמן הרב ר"ל. אמנם כן כתב שם באמצע החשובה רבנתו ח"י שעות מומן המכואר בש"ע מותר בשם ומלכות ע"ש. וכפרת רהוא סומתיין אף לאחר ח"י שעות כרעת ההשיב משה. ולחכ"ר פעמים יאירע ליל מ"ו בתוך ח"י שעות. (ועי' כסידור יעקב"ץ בזה. ועי' כסר"ס וכול"א ח"ג בקונ"א והשפסות לרף כ' ע"ש.) וכן ע"י בס' החיים שמעדר וכן סגורא רב"ד שעות מיכס מיהרא וראוי להתיר לקרש כ"ר שעות לאחר זמן המכואר בש"ע כ"ר ע"ש.

וכן

ע"ע בספר בני יששכר כמאמר ר"ח מאמר א' אות י"ג שכתב דלולי רמסתפי מרבתינו (כרברכו כקודש בענוה יתירה) ה' אומר דמצינו לברד נם בס"ז למולד. ע"ש.

וכן

ע"י בשו"ת מר ואהלות א' נ"א שהביא ראי' לדברי הרב בני יששכר ז"ל הג"ל. נם הביא שם ששמע סגנדי' אמת שראו מצדקים פסודסים שהקילו וקטשו הלכנה אחרי מ"ו נ"ב. אך ספק אם כשם ומלכות. או אסמרו המימרא כנסרא. או כלא שם ומלכות. או כהתירו הברכה כלכ בעלמא (א"ה. ראיתי בס' אחר שכתב וז"ל. ושמעתי אומרים בשם הרה"צ מהר"ם, ס"מ דק"ט ששעתאצביל אשר אמר כי ער ח"י מעל"ע יכולין לברד בשם ומלכות. ע"כ.) (וע"ש עוד במר ואהלות. ובס"ב סעם למה הטמים הב"י כש"ע ריון דאין לקרש אלא מעומד. ד"ל דאינו רק והיותו לכתחלה ע"ש באורך מזה. אך כזה ע"י בשו"ח חלק י' פאה"ש כמעתב כ' ס' כ"ם ע"ש באורך.)

וכן

ע"י עוד בשואל ומטיב מהר"ם ח"ג בס' קנ"א. ובהנהותיו על הש"ע נם כן שפסק שם להריא ראה כליל מ"ו אף אם חל כשבת יש לקרשה בשם ומלכות. ומביא כן בשם תשו' הרשב"א ח"ד ס' מ"ח דמותר לברד ברכת הלכנה כשבת ויום סרב כין לפי הפשט ובין לפי סורן של דברים. ע"ש בשר"ס שעשה כן מעשה

ואיך נאמר דקטעו כבדו. נלע"ד נם בזה ר"ל ע"ר שבי' כמג"א ס' קפ"כ רמה ששותין בפסח אין נקרא חסר מדינה כל השנה. אבל בפסח נקרא חסר מדינה. וע"ש בר"ם ע"ש. וא"כ ה"נ בנ"ד י"ל כן רכפסח נקראין לחם ובשאר ימות השנה אין נקראין לחם. וק"ל.

דע"י

מפורש יוצא סכל הגאונים הג"ל. הן המלך. והמהרש"ם. וס' א"א. והרי בשמים. השרי חסר בשם הברכ' מנחת. והבית מנוחה. ותשו' בשמים ראש. וס' חיסא דחיי. בולחו ס"ל רמעות הרעות הוי פת הכא כנסנין וסברכים כורא מיני מוונת. והנה אם אחר קובע סעודתו עליהם (בשיער המכואר כזה כפוסקים. בידוע) דצריך לברד המציא לברכת המזון. הרי כבר כתבנו שאין המנהג לברד המוציא ובה"ס"ו בשום פעם על פת כסנין לברד. ומעם הרב בזה. נלע"ד רהוא משום ספיטות דהנסי' והכרבה. דיש דעה דאפשר דא"צ נמי' כלל אף קבע סעודה על פהב"כ. והנמשל דיו יש פלונתא כזה אם צריך לברד על נטילת ידים. והלכזה הש"ה פוסקים שלא לברד ברכת על נטילת ידים. ע"י בש"ע ס' קנ"ח סע"ב וכפוסקים דשם. וביד אפרים שם. וער"פ. ע"כ לצאת ל"ה נוהגים שלא לברד המוציא ובה"ס"ו על פהב"כ לברד. רק נוסליו ומברכין על פת נסור בביצה. ואח"כ אוכלים הפת כסנין. ולכן מי שאינו עושה כן עובר על המנהג. רמנהג מבטל הלכה. ורמנהג ישראל תורה הוא. ונמצא חסירה בפוסקים אי אינא משום לא תסור כמנהג. וא"ל תמשו כו'. ומה דיש אנשי מעשה הנוהגים שלא לאכול חמץ אחר הפסח איזה זמן. ואובלים מצה ונוסליו ומברכין. ל"ס כלל. דלכני ריחדו הוי זה כמו בפסח שאין להם לחם אחר כלל. וק"ל.

ג) שא"ה

נשאלתי בדבר המצי' לפעמים אשר אין הלכנה נראית ע"ד ל"ל מ"ו מהמולד (או מהחודש). אי שר ויא' לקרשה או כשם ומלכות. ואף באירע כן כשבת ויום טוב. וכמו שאירע כן כליל י"ם דהנ הסוכות דשנת תרנ"ח.

והשברתי

לקרשה בשם ומלכות. וכן עשינו מעשה וקירשנו. או. והנני לחות רעמי ומעמי בזה. כמסורת בש"ס ופוסקים. הראשונים והאחרונים ז"ל.

הנהגה

כש"ס סנהדרין (מ"ד): איתא. ער כמה מברכין על ההודש. כו'. אר"י כ"א אר"י ער שבעה. נהרדעי אמר ער ששה עשר. וירדע דהלכה כנהרדעי. (ובאלפום כמס' ברכות סיף פ' ת"ה איתא. אר"י ער שבעה עשר. נהרדעי כו' אר כה"ה ה"כ"ח מחק תיבת עשר רד"י.) ויש מחלוקת הראשונים בזה אם ער ועד בכלל בהא דנהרדעי או ער ולא עד בכלל. וחלמזי הר"ף המאירי פסק דער ועד בכלל. ונראה לפי ענ"ד רבן מוכח דעת רש"י ז"ל. רפירש"י ער שבעה דאר"י. היינו ער סוף שבעה ע"ש. האם כן לפי זה ה"נ יש לומר לע"ד רבן נמי ער ששה עשר ונהרדעי. היינו נמי ער סוף ששה עשר. דרוחק לומר דער ז' רד"י כרישא הוא ער ועד בכלל. ועד מ"ו ונהרדעי רסיפא הוא ער ולא עד בכלל. והנה מלשון הראשונים ז"ל מוכח

משה שבידך בליל שבת, שאולי ראה הרמ"א וז' דברי הרשב"א
 הי' מסכים לזה. ע"ש בשו"ט באריכות ע"ש. (והנה מטרולת
 הרשב"א ידוע בעולם הלומדים והרשב"א וז' מרל מאר בעד
 הפוסקים גדולי הראשונים וז' עד שיש שחושבים דעהו נגד דעת
 רוב הפוסקים לענין הדין. כמו שמבאר כתשו' הרש"רם חיו"ד
 סי' ל"ח וחתו"ם סי' רס"ט ע"ש והר"ד גם בברכי' לחת"רם סי'
 ס"ו ע"ש. והבאתים לקמן בחיו"ד סי' ס"ו דין ו' ובסי' ק"ב ע"ש).

בחקופתה בו' עפ"י שו"ת הלק"ם בו' (והוא ג"כ בעיקרי הר"ם
 חאו"ה סס"י י' ע"ט) וברכה לבנה הוא ברכת שבת ט, ו' ברלפמן.
 ועי' עוד בשו"ת עמרי אש סי' ב' אות ג' באריכות מזה ושפסק
 כן דברכת השבת ליכא משום ברכה לבסלה ע"ש. (ואף דלכאורה
 נראה כמתירה בדברי העמודי אש הנ"ל למש"ב שם באות ו'
 כמה שהקשה שם על שו"ת השיב משה הנ"ל כמה שהביא רא'ו'
 מהגמרא דמצוה ריוצאין בה בשעת הרחק מותר לכרד. והעמרי
 אש הקשה עליו על ראיותו שהשיב משה הנ"ל ע"ש. ועי' בשר"ח
 ח"ד מערכת ברכות סי' א' אות י"ט מזה במצוה ריוצאין בשעת
 הרחק אם מברכין עליה ע"ש) והא הרי ברכת הלבנה הוא
 ברכת השבת וברלפמן, ומותר לכרד ברכת השבת כמש"ב בעצמו
 מקדם כנ"ל. אך י"ל דהנה שם באות ו' לא ידבר העמרי אש
 רק מענין אם מותר לכרד על מצוה ריוצאין בה בשעת הרחק,
 והביא שם רברי ההשיב משה הנ"ל, כי הבעל תשו' השיב משה
 לא נחית לחלק בזה בין ברכת השבת לשאר ברכות, ולכן לשיטתו
 ידבר שם. אבל אכן מחלקינן בין ברכת השבת לשאר ברכות
 ודאי דאינו שום חשש לכרד על ברכת השבת, ולכן בברכת
 לבנה בליל ס"ו, גם העמרי אש מודה, כי זה הוא ברכת השבת
 ורו"ק) ועי' בשר"ח ח"ד מערכת ברכות סי' א' אות ח"י ס"ק ה'
 ע"ש מזה ג"כ וע"ש.

והנה

בענין לקרשה בשבת ויום טוב, ידוע גם בן רהבי עביר
 עובדא הב"ח ז"ל. שקדשה ליל א' דמוכות כמבאר
 בכ"ח סי' תכ"ו ובחשונותיו בסי' פ' ובכה"ט סי' תכ"ו סק"ה.
 וכן משמע במג"א בשם חת"ו ס"ק ז' בשם מהר"ש וז"ל וכן
 נראה גם המבטח המג"א ז"ל. רבשעת הרחק יכול לקרשה בשבת
 ויום טוב, וב"ד הני הגשר הנדול ר"ד אפענהיים ז"ל אכר"ק
 פראג, והר"ד בשכ"ו ח"ג סי' ל"א, וכן ד' הני ב"ם לאו"ה סימן
 תכ"ו להלכה ע"ש. וכן הורה בפשיטות הרב' מסגרת השלחן
 הספרדי חיו"ד במנהגים שכסופו סי' ב"ד ע"ש. ועי' עוד בעיקרי
 הר"ם בשם הפחר יצחק ראיון שום חשש ואיסור לקרשה בשבת
 ויום טוב, וגם הרב בעל קרית חנה סי' מ' העלה שאין שום חשש
 לקרשה בשבת ויום טוב אף שאין המצוה עוברת יע"ש דבריהם.
 (ועי' בשר"ח בכללי הפוסקים סי' ב' א' י"ב שהביא להקריח חנה
 סי' ז' רבנסטרא לא נזכר לאסור בשבת ויום טוב בו' ע"ש מזה).
 ועי' עוד בסי' תפארת ישראל על סימניות בסמ"ק מעד קמן פ"א
 ס"ק נ"א שכתב גם בן שאין שום חשש, ובתב עפ"י המור, ועב"ז
 מסיק רביש רק חשש קל שלא יוכל לקרשה אח"כ שרי לקרשה
 בשבת ויום טוב לא להתמיץ המצוה. ועי' עוד ג"כ בס' ונל"א
 יע"ש. (וע"ש בשו"ט מהר"ק ח"ג סי' קנ"א הג"ל שכתב בפשיטות
 דאם בליל מצוץ שבת הוא זמן האחרון לקרשה ומקורם היו זמן
 נשמים שמוחר לקרשה בליל שבת קרש, וכן עשה מעשה.
 והרשב"א בו' ונכנ"ל). וע"ע בשר"ח הנ"ל בח"ד מערכת ברכות
 סי' ב' אות ח' ע"ש. ועי' בס' או"ח סי' תכ"ו שכתב בשם בתכי
 הד"ק דאם אין רק ב' ימים זמן לקרשה, מותר לקרשה בליל שבת,
 אבל אם יש ג' ימים ג' להמתין. ע"ש והוא במעמי המנהגים
 ח"ג דף ס"ט ע"ב).

בשו"ת הב"ח ז"ל שכתב בברכת הלבנה היא ברכת שבת
 גדול מאוד ע"ש. ועי' עוד בס' זכר יהוסף (יו"ב) באורך
 מזה ברכת השבת ליכא משום ברכה לבסלה ע"ש מזה. (ע"ש
 בשר"ח הנ"ל לענין ברכת שהחיינו אם נאמר הכלל דספק ברכות
 להקל ע"ש).

והנה

בהא דספק ברכה אי הוי בזה חומר לא חשא וגוי, בזה
 עי' בחיי אדם בנ"א בל"ה ה' אות א' שהביא דרעה
 התוס'. בראש השנה (ל"ג). [ועל"ק שור] והר"ן ותה"ד בשם נאונים
 כתבו בהרי"א דאינו אלא מדרבנן ובספק מותר לכרד לכתחלה,
 וב"ם דעת השאילתות וכ"כ החינוך להרי"א וכן יש לפרש רברי
 הרמב"ם, ע"ש בזה בחיי אדם הנ"ל. וכן עי' בחוס' עירובין
 (ע"ב). ד"ה נהגו דאם מחמירין לעשות עירוב מספק לא הוי
 ברכה לבסלה ע"ש. ועפ"י יתיא ניתא במאי רמצינו בברכות
 (י"א). לענין ברכת התורה, כפי מברד אורי א"ש אכ"י בספוק
 בו' הלכך לימרינהו לבולוה הרי רמחמירין מספק לכרד. והא
 הרי יש לחוש לברכה לבסלה, אלא ע"כ ראשוני לענין ברכה, דאם
 מחמיר מספק לא הוי ברכה לבסלה, וכמ"ש החוס' הנ"ל.
 עי' שו"ת הרי בשמים סס"י י"ב גם כן מזה ע"ש שכ"ג, וע"ש
 באמצע סי' קי"ד בשם הרא"ש פ"ק דקירושין סי' מ"ט ורבינו
 יונה ברכות פ' א"ד דלא בהמג"א סי' רס"ו ע"ש. ועי' ברמב"ם
 בס"ב מהל' ק"ש שפסק דס' דאורייתא בעי בובני, וברא"ד בס"ג
 מהל' תנובה פסק דאף בספק דרכנו בעי בחובי. ע"ש. ועי' בש"ע
 או"ח שלי' בסי' תרט"ח כבה"ט ס"ק ב"ד עה"נ ע"ש.

בשו"ת הב"ח ז"ל שכתב בברכת הלבנה היא ברכת שבת
 גדול מאוד ע"ש. ועי' עוד בס' זכר יהוסף (יו"ב) באורך
 מזה ברכת השבת ליכא משום ברכה לבסלה ע"ש מזה. (ע"ש
 בשר"ח הנ"ל לענין ברכת שהחיינו אם נאמר הכלל דספק ברכות
 להקל ע"ש).

ונחזור

לשאילתא רירן בענין לקרשה בליל ס"ו, רלכאורה י"ל
 דמכל מקום מירי ספיא לא נפיק כיון דאיכא דעת
 הגדולי' תשו' רב"ש ושב"ז והשערי תשובה וב"ב בספרו במטה
 אפרים סי' תקפ"א ס"ו ובליל ס"ו יקרשה בלא שם ומלכות לא
 בפתיחה ולא בחתימה. וכ"כ בישוע' סק"ה בסי' קכ"ו, תני
 שו"ת ס' יהושע חא"ר ח סי' י"ד שפסק בנידון של ההשיב משה
 שלא לכרד ע"ש מ"ש הוא והל' בעל ח"ד (ועי' שר בשר"ח ח"ד
 מערכת ברכות סי' ב' אות ט' ע"ש).

בשו"ת הב"ח ז"ל שכתב בברכת הלבנה היא ברכת שבת
 גדול מאוד ע"ש. ועי' עוד בס' זכר יהוסף (יו"ב) באורך
 מזה ברכת השבת ליכא משום ברכה לבסלה ע"ש מזה. (ע"ש
 בשר"ח הנ"ל לענין ברכת שהחיינו אם נאמר הכלל דספק ברכות
 להקל ע"ש).

וא"כ

יש בזה לכאורה ספק ברכה והש"ל תשא בו' וגו',
 עכ"ז לע"ד לצדף בזה יתר נכון ולתלות עור באשלי
 רכריכי ברעת הקרטונים וז"ל בענין מה שנכתב בברכת השבת
 ליכא משום ברכה לבסלה, וכמ"כ בפחר יצחק ע' חמה

בשו"ת משיב רבר ח"ד חאה"עו סס"י ס"ו בענין רכבר
 נהגו להמיל ציצית כסלית שאולה, ולקבוע מזהה כבית
 שאולה

שאלה מיד, ואפשר לברך על המנהג אפילו לרעה הרמב"ם שאין מברכין על המנהג מבל סמוס מודה שאין המברך בעון ברכה לבטלה. (עי' בשר"ח מערכ' ברכות סי' א' אות י"ד אי מברכין על מנהג ע"ש). ורשות מיהו הוי, והוה דעת הר"ח כהא דאיתא בתענית (נ"ח) בייחוד לא יתחיל ואם התחיל נסרה, ופירוש לא יתחיל כברכה אפק"ו, ואם בידך ינסור נ"ב היללוד, ולאורה תמהו אחר שא"צ לברך, ואם בידך הוי ברכה לבטלה, וכי מי שאכל שום ורחו נחף בו, אלא אע"כ ר"צ אין זה ברכה לבטלה, והיינו מה שכתב רב האי גאון והביאו הטור סי' ב"ם שאם בידך על חליצת תפילין בלילה אין סוחין בידו כו' ע"ש).

ועי' בארעא דרבנן מערכ' ב' א' ק"ז משום תלמוד רבינו יונה דאינו אלא מדרבנן ואסמכתא אסראי, וכ"כ הר"ב ב"ם פ"ג רמ"ה ה"ו. (ועי' ארעא סמיכתא מערכת א' י' נ). ועי' בשר"ח בכללים מערכת ב"ת אות קמ"ו מכמה וכמה פוסקים בזה נ"ב דהכי נקטינן ע"ש ע"ש.

וגם הנה ידוע בעולם הלוטרים ריש דיעות בראשונים ז"ל דספק ברכות להקל, פי' היינו ריבדך. רכ"ב בשר"ח הל"ק"ס ח"ב סי' זכ"ד יע"ש, וכן יעו' ברש"ל בס"פ פסחים (ק'): יע"ש, וכן יעו' מהו בס' שו"ת עמרי אש הג"ל במ"ב א' אות ב' ע"ש, וכן עי' בח"א הל' ברכות כלל ה' בנש"א ס"ק"ה (אד כ"מ בתכ ראיון להקל נגד כל האחרונים), וכן עי' בשר"ח מערכת ברכות סי' א' אות י"ח. ולפי זה יש לצדד לצדד נ"ב לנ"ד להקל בזה ולברך בשם ומלכות בליל ס"ז, וכפרם לפ"ש בס' דברי מנחם לאו"ח סי' תכ"ו בשם ס' הקפי לכ דלא אמרנן ספק ברכו להקל אלא כברכה שאינה נוף המצוה, דק ברכה על המצוה, אבל כשהברכה הוא נוף המצוה כגון ברכת הלבנה וכיוצא, לא אמרנן בזה ספק ברכות להקל.

וגם עי' להרד"ב ח"א סי' רכ"ם, דספק ברכה להקל אינו אלא כשהמחלוקת הוא כברכה עצמה, אבל כשהמחלוקת הוא כעשיית המצוה צריך לברך ע"ש, והובא בס' ברכ"י סי' תרמ"ג, וגם עי' בא"א סי' קל"ו ס"ק ו', ונראה מדבריו דכל שאינו אומר אשר קרשטו כמצותו וזונו ליבא למיחש לספק ברכה ע"ש. (ועי' בשר"ח הג"ל א' י"ח אות קט"ו ב' נ' מהו, וע"ש סי' ה') (ועי' בחיבוריו חו חיים תיוד"י סי' ק"י רבינו ס"ס אות י"ם ס', בשם מוצל מאש וכו"פ סס"י ס"ז).

דיוצא מכל הג"ל רע"ד ריש להקל לברך כלי ס"ז מהמולד ע"כ, ואה בשבת ויום טוב, ובפרס שכ"ב נדולי ראשונים והאחרונים הג"ל וכצידוה כל מש"ב לעיל, לפע"ד כסח ריש לנו עמודים נדולים למסור עליהם כנלע"ד הכותב.

הנהגה הוצעתי ובתבתי אחר כך ליר"ע הרב הגאון הגדול מוהר"ד אנדרה ניםין קלוגר שלי"ס א, בהנהגה רענב"ה מוהר"ש ק וזל"ה מבראדי, כעח ששלחתי אליו הקונטרסים לקבל הסכמתו מהורה על תבדו הנכחי.

ההשיב לי שבכתבו גם ע"ז כוה"ל, וע"ד שאלחו כהלכנה אשר אין נראה לקרש ער ליל ס"ז מהמולד, ונסתפק בשתים, אי יאי לקרשה בשם ומלכות, וגם אה אם אירע כו בשבת ויום טוב אם מותר לברך עליה, הנה כל יקר ראה עיניו מה שיש לעיין בזה ולא הניח שכחה מה שיש לעיין בזה, ע"כ לא אאריך בזה, דק להרעוה כי ראש דבריו אמת כמה שכתב ומותר להרש בשבת ויום טוב בברכת שם ומלכות, וכן הורה זקן מר אבא רשכב"ג ז"ל, וזכרתי אשר פעם אחת לא היתה הלכנה בחודש ניסן ער ליל יום א' רפסח, וכידך בשם ומלכות, אך אם לא היתה דק ער ליל ס"ז מהמולד כמו שטעה בשנה הזאת (תת"ח) שלא נראת הלבנה ער ליל ריוס ב' של סוכות, לא מלאני לכי להקל כ"כ, וברכני פה כלא שם ומלכות, הגם שרבים רצו למסור על השו"ת ח"ס ויתר האחרתים ז"ל, אעפ"כ הורחתי להרש בלא שם ומלכות, יעו כי בבור מר מר אבא רשכב"ג זק"ל בספר התיים הכיא מעשה בזה בחודש כסלו, וכפנה"ג מרכריו הקרשים שם שלא מלאו לבו להקל ולברך בשם ומלכות, ע"ש כהל' ר"ח שלא העלה דבר ברור רק מצד כאן ולכאן, וספק ברכות להקל, הגם שמעכ"ת הכיא בשם האחרונים ז"ל להיפוך דהבונה ספק ברכות להקל היינו שיוכל לברך, אין דעתי נוחה כאשר אכתוב למעכ"ת א"יה כומו אחר אם יהי' ד' עמדי, עכ"ל מי שרוצה למסור על דעת הני רבווחא שהביא מעכ"ת אין מניחין אוהו כו'. עכ"ל מהורה אלי.

גם הוצעתי ובתבתי ליר"ע הר"ג מוה"ר שצ"ה שלי"ס א כעהמ"ח ספר שו"ח ברכת שלום והשיב לי (כעת ששלח לי הסכמתו מהורה) ובתכ רמתחלה הי' דעתו לומר הסימא מהמאר בשם ומלכות ונב"ש בספרו ברכ"ש הג"ל (ברלפמן) ואח"כ כתב גם כו מרכי הפוסקים והנדולים מהג"ל, ואח"כ העתיק ת' מש"כ בספר נוצר חסד להגאון הצדיק המסובל ר יצחק אייזיק מקאמאנוטא זצ"ל על מס' אבות פ"ד מ"ז שנתב שם וז"ל, או יאמר אל תעשיה עטרה, כי צדיקים יושבים ועמדותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, וכן בעוה"ז זוכה על ירי למד חיון ראוריתא ויתחיים להשראת השכינה ולגדלות הסחתי, אבל אחה על תעשש עטרה להתגדל בהם ולא חלמר נגלות התורה לקנטר, ולא קרדום לחפור ולכייש בנ"א להלבין פניהם לשפוך דמם כרדד הלומדים ער סם הכות שקשה ארס שלהם מארס נחש הקרמני, כי עיקר למוד התורה ללמד עכ"פ לשם מצות כוראו ושיהי' לו מוון נלשמו כנ"ע ב"א לפי השנתו לימור תחות מזה שיהי' לו עושר וכבוד בעולם הזה, למעלה מכלם כמבואר בס' יבין וכוועו מה"נ כאיר נתיבים תלמידי הריב"ש זצ"ל, מבואר שם שלשבו הריב"ש האידך ללמוד חורה באור א"ס בעריכות ירידות חביכות מתיקות ע"ה זה עיקר ארם, ואם לאו נכל שמו ונכלה סוכה הימנה, אבל הלומד לקנטר מוסר התורה ומיחב כהמ"מ ונר"ק תוח לו שנהפכה שליתו ע"פ, והסימן כי תיכף הבערה לתלך יוצאת להרכות כשהלוקט, כי סטרא דקרושה נייחא וסמ"א ריב ומנה להראות חרופתא אה שאינו יודע שאינו יודע, ובפרס כשראה איוה

היה לנהדעו. עכ"ל הא"ר ו"ל. והוא האי' בחרה כשמש בעזרים.
 [א"ה תלית"ב שכוונתי נ"ב לרעת הא"ר לריוק כו לרש"י ו"ל
 וכמש"כ לעיל גם כן]. ועיי' עוד כתשו' דרכ"ו ח"א סי' רכ"ט
 דכמחלוקת בעשיית המצוה צריך לברך, שהרי לרעת אותו פוסק
 שצריך מקיים המצוה ולא אמרינן כזה ספק ברכות להקל, ע"ש
 ברכ"ק, ועיי' בכ"ט פ"ג מה"ל מילה ה"ז כשם תשו' הרמב"ם ו"ל.

ושב ראיתי בשו"ת אבני עזק להנ" הצדיק מוה"ר יקותיאל
 יהודה סימילאביוס ו"ל אבד"ק סינום תא"ח סי' מ"ו
 שמצדיק ר' זקנו הנ' בעל השיב משה הג"ל תא"ח סי' י"ד.
 והראה לרעת כי מאוד עמק מחשבותיו ו"ל, וכבש גם כן כיון
 רבנות הלכנה הוא עצם המצוה ע"כ יש לסמוך על הפוסקים
 לכך כמ"ו ע"ש האב"ל. סוף דבר כבר קבעתי מסמחה כהלכה
 ואת והסכמתי לרעת בת"ד כוה. ומשנה לא וזה מסמחה. ואי"ה
 כשאובה כקרב להג"ל חבורי שו"ת. יראה אויכות דברים כזה
 כי עכ"ל ירנ"ע הרד"ג כעל ברכ"ש שלים"א הג"ל כמש"כ אלי.

וכן השיב לי ירנ"ע הרד"ג ב' מהר"ט ירושליםסעק שלים"א
 כמכתבו אלי בעת ששלח לי הסכמתי מהורה על חבורי
 הנוכחי ח"ל, וע"ד הק"ל שויו"ט כן עשיתי גם כן למעשה.
 והדברים מבוארים בשו"ת שו"ת ועוד בכמה חשוכות ויש לי
 ת"ל כזה למפלג הרבה וקשה עתיאס מחרתא. עכ"ל אלי.

וכן כתב לי ירנ"ע הרב הגדול מוהר"ש נ"י אבד"ק רינוויץ,
 שכן הורה ועשה מעשה כליל יו"ט ב' רטובתו. וכנ"ל. עכ"ל.

ועיי' כס' יד הקמנה הל' ברכות מ"ו סע"ט שהביא לברך
 עליו ע"י מ"ו יום בחורש עד שתמלא פנימתה. ע"ש.

ואחז"ל מצאתי עוד כס' שו"ת הרר דף ג' ע"ב, שהביא
 למש"כ כס' מנחת פתים סי' חכ"ו שהעיר שראה בכתבי
 הרב מוה"ר שמערי"ל ו"ל כעמ"ח עיני חפלה, שכבארי נעשה
 מעשה לברך כליל שיתמר, ככני הנאח מוה"ר מאיר אב"ד רש"ט. גם
 בשו"ת מה"ק האריך ומביא בשם שו"ת הרשב"א ח"ד ראיו שום
 מקום להחמיד בשבח כה, וכן עשו כמה רבנים, וכן עשה גם הוא
 בשנת כשש"ו. ע"ש.

ואגב הגני להעתיק מש"כ ירנ"ע כעמ"ח ס' ברכה שלום
 הג"ל, כמספר כמוף הס' ברכ"ש כקונג' שיו"כ אות כ'
 ו"ל, ראיתי להעתיק כאן ענין נתיח, והוא, באם לא נראית
 הלכנה כוסנה עד אותו זמן המוונד כפוסקים, ואמר הביטרא
 כנסא (מגודרין מ"ב) מאי מבדך אמר רב יהודה כורח אתה ה'
 אמ"ה אשר במאמר ברא שחקים כו' כן הביא הנ' ח"ק שוה"ר צ'
 אלימך מרינוג ו"ל כספוד רדך פקודיך מצוה ר' חלק המחשבה
 כה"ה אתה ה' כשם רבו הה"ח והק מוה"ר יעקב יצחק הלוי
 מלובלין וצ"ל [א"ה] ושם כמגודרין לא מביח בהכרחה שם ומלכות
 רב כהסיום בא"י מחדש חרשים. ועיי' מ"א סי' רמ"ו סק"ה וע"ש
 כמחצה"ש ע"ש. ועיי' כעמ"ח המנהנים ח"ג דף ס"מ] והג' מהרצ"א
 ז"ל

איה הנהגה משלומי אמוני ישראל שהוא כרעת א' מהפוסקים
 הראשונים, אג להכריע הלכה כרבנו הוהור אשר הוא דבר בחור
 יוצא לכלש תיכח כטאותו כוער כאש תועבר על לא תסום ולא
 תמוד, לא תשנא, ואהבת, ומלכתי פני חכרו כרכים המתנהגים
 כדרך הזה ואיו לו, חלק לעולם הוא וכל זה גורם לו הקמתה
 לקנתה. (ע"ל סי' ס"ט ריון ק"ה ח"א מכוה ע"ש ע"ש).

ובפרט כשיראה מקדשיון הלכנה כרעת הרב כ"י אשר גם
 הרמ"א מודה להכ"י על דעבר, ומכ"ש כשמשקשיון
 כרעת כנה"ג שכן הבנים הנאון א"ר רעד ועד ככלל רכן מוכח
 פשמות הנמרא ע"כ ומכ"ש כשמשקשיון כרעת הצדיקים והחסידים
 שמחשבו מ"ח שכן מוכח לשון כל הראשונים שמתמו כריהם
 ולא הוכיחו מולך כלל ברכיהם וכן מוכח כריהם מהנאות אשריו
 כשם הר"א מפי"ץ דלא שייך לכאן כלל, אם לא שמברתו שגם
 לענין זה מנינן מ"ח ומיום שני כמש"כ שם ואם יקשה לך,
 הרי כבר הלכנה חסרה, ו"א חרא דלא על הלכנה מוחשת אנו
 מחדשיו ומקדשיו וקבלה ביד רב חסא נאון ורב שרירא ורב האי
 כמובא כרכיהם שאין הלכנה העליונה נפנתא אלא עד עבור
 ששה עשר מתרש, ואנו מברכין על הגאת אורה, וכל זמן שאינו
 ניכר החסרון להריא יבולין לקרש, וכן עשה מעשה הנאון מוה"ר
 אכרחה יהושע העשל מאפמא, אף שמ"י לא עשיתי כה, אבל
 לא הייתי מקנתר למי שיעשה כה, כי כן מוכח פשמות הסוגיא
 וכל ד' הראשונים, ועוד שענין כזה אמירתו ברכה בדרך שבה
 אינו איסור משום ברכה שאינה צריכה ואין בה לא תשא
 ואכ"ס והאריך כוה, וע"ש עוד ש"ה להמנהג זה שנוהגין ליקח
 נמרא וללמד ברכת הלכנה, דאיו לינהוג כשבת ע"ש כס' נוצר
 חסר ותחזה צאונד כפתק אמרי קדוש כו', סוף רב הכל נשמע
 דרכי רומע"ל יירי ייש להם מקום ברכי גדולי הראשונים
 והאחרונים אשר הוראתם כקדושה ריש לברך בשעת הרחק כשבת
 ויום טוב אף ליל מ"ו ברכת הלכנה בשם ומלכות כו'. עכ"ל
 ירנ"ע כעמ"ח ספר ברכ"ש, שלים"א, ותלית"ב שכוונתי לרעת
 הקדושים כמקצת דברי.

עוד כתב לי אחר כך ו"ל, כענין שהשכתי מכבר כנודון ברכת
 הלכנה ליל מ"ו לחורש כו', ובעת באתי כקצרה באומר הכא
 סו חורש, כי מצאתי כפסקי מהר"ם קראנטי ו"ל סי' פ"ו ו"ל
 המהר"י ואם לא בירך עליה כו' ויכר עד יום מ"ו כחורש כר ע"ש
 הרי פסורה לרשות מנינו ולא למלך, והוא עמור גרול לסמוך
 עליו, והכי חזינא כתשו' דרכ"ו ח"א סס"י שפ"א שכתב ו"ל,
 ואמרו על מור"ם כשהי' סקרים לברך בחול כרי שלא יעבור
 הזמן שהוא מ"ו בחורש הי' לובש מרכל מכוכב כו' ע"ש. הרי
 מפורש נ"ב דס"ל כפסימות לרשות מנינו ולא למלך, וז"כ
 שוב כויתו לראות כנוה מ' א"ר למר שארי הנ' ו"ל סי' תכ"ו
 סק"ה שהביא ראי' לרבי שיונה"ג בשם תלמידי הרי"ף והמאור,
 דאף מ"ו ככלל, דהרי כמרא סנהדרין (מ"א) איתא רי"א עד ז'
 נהרתי אמרי עד מ"ו וכיון דלחארי' לוריא ו"ל ז' ככלל דהא
 לא נתמלא חצי עינגל עד מוף ז' כרפירשי' ונטקי' שם א"כ

ע"י כנס' ברכות ישראל על ברכת הנהנין בפתחה ובתפ"א ע"ש
מכמה פוסקים כוה. ועי' בחיבורי ל"וד' בדיני ס"ס סוף אות ס',
מכל מקום צ"ע למד' הפוסקים הנ"ל.

אך י"ל דהוי ס"ס. ספק ברכת שבה כו' ליכא ברכה לכמה.
וספק בשמחולקות בעשיית המצוה צריך לכרז. וספק.
דכל שאינו אומר אשר קדשנו כמזלו כו' ליכא למחש' לספק
- ברכה. וספק בהסיליון בכרז' חמטא כו' וק"ל.

ואראבא בענין ברכת הלבנה. אעתיק מהכתוב במחצית השקל
ס' ק' שכתב דשלא כיון נוהגין השולם שאומרים
ברכת קידוש לבנה בע"פ. וגם אין מסדרים תהלה ולע"ד בעי
מפי סירוד מתפלת ר"ה. דכ"פ לא יעברו ל' יום שלא יתפלל
תפלת ר"ה. משא"כ ברכות קידוש לבנה לפעמים יש כיון א'
לחכיו יותר מל' יום כפי אשר תתראה הלבנה. ע"כ.

עוד אעתיק מס"כ המהר"ל רמזוה לקרש הלבנה ברחוב.
כדי שלא יאהיל עליו שום סומא. ע"ב. ועי' כרמ"א
סס"י תכ"ז נ"ב. ובמנ"א ס"ד הביא להמדר"ל. וכו' וב"ח כתב
הסעם שיוצאין לרחוב. סרד ארם שיוצא לקראת המלך ומ"ס
אם יש לו איזה מיחוש מקרש תחת הגב או בכיתו דרך החלון
ופתח כו' וכ"כ מס"ס וו"ל. ואיתו רש"ל כשה"ל בחבורת שמה
ולא רצה לצאת לחוץ ופתח החלון נגד הלבנה ופירש ע"ש
במנ"א וכה"פ. ועי' בפ"ט שו"ע"ת סס"א ולכתחלה טוב לפתוח
החלון. ואם אינו יוכל לפתחו יוכל לקרשה דרך הונוכית כו' ע"ש.

ועי' כפי נחלה לישראל שאלה כ"ב. שכ' שראה המנהג אצל
צדיקים שמקדישין הלבנה בכית הבגס. וכו' וטורא אני
עליהם אשר יושבי ביתך כו' והוא מלשון עכבה. ר"ל. שמתעכבים
בכית הבגס להוסיף לברך הלבנה כו' ע"ש.

ובעוד שאני כרבר ברכת הלבנה. שפיר קרמי להחויא להנין
ולדעת בנוסח ברכת הלבנה. ולהעתיק מס"כ כס' הברית
השלם. ח"ל. (כמאמר ר' שני המאורות פ"ב). מעולם כלתה
נפשי לדעת בנוסח ברכת הלבנה אמרו אשר כמאמרו כרא
שחקים וכרתו פיו כל צבא. ולא אמר אשר כמאמרו כרא רקיע.
כי חמה ולבנה הלא המה ברקיע הששי מלמעלה למטה הנקרא
רקיע. לא כשחקים שהוא החמישי. כנרטינו כפ' אין דורשין
(כס"ס חנינה י"ב ב') רקיע שבו חמה ולבנה טובכים ומזלות.
שחקים שבו שוחקין מן לצדיקים שנאמר ויצו שחקים ממעל
דלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול. כלומר על כי סמוד
אצל ויסגר עליהם מן לאכול דקריש שחקים מלשון שחיקה
ובחישה כנאמר ואשחקם כעפר (תהלים י"ח) וא"כ למה פרס
באן שחקים שאין לו ענין אצל הלבנה. וכל צבא השמים שכולם
נתונים המה ברקיע לא כשחקים. וכנאמר ויתן אותם אלה'
ברקיע (בראשית א'). וא"ת שבא להוביד שם הכולל כל הרקיעין.
היה לו לומר אשר כמאמרו כרא שמים. כאשר הוא שם הכולל
כל ו' רקיעין. מה גם שהוא לשון הכתוב כנאמר כרבר ה' שמים
נעשו

ז"ל עצמו כתב. וז"ל לומר ברך חמטא מר"י מלכא דעלמא
אשר כמאמרו כרא שחקים כו' וכן אני נוהג ככל ספק ברכות.
עכ"ל. ולמע"ד הפשטה נראה סרעת ההנהג"ס מלוכלין ז"ל.
דכיון ששורא כמאמר טורא כררבו וזית לן בה. וכ"כ דר"ו הגאון
הכולל מ"ה יעקב"ץ ז"ל כתשובתו ס' פ"א (הוכחו דבריו
כשערי תשובה לאור"ח ס' רס"ו ס"ק ד') דאם יש הוכחה
כאמנע ממנו ברכת הכתובה בש"ס יוכל לאומרה ע"ש בתשובה.
ועי' שד"כ כס"ט ברכות (מ': תנ"ד) ובש"ע אור"ח ס' קס"ו ס' י'
וס' ר"ס ס"ד ובשאר פסקות ואכמ"ל. ועי' בשו"ת סגתת משה
תאור"ח ס' ו' וכן' ברכת משה כקונס' התשו'. ס' מ' ס"א
בארוכות. עכ"ל הם' כר"ש הנ"ל.

ועי' במסנ"ט קיצו"ע הגרמ"ח כסס"י צ"ה. וז"ל. מנה ישן
כשא"א לקרש הלבנה עד שעבר זמן קידושה לוקחים
אלפס סנדריין או סודר ואומרים דוד לימדר בעומק בחורה.
המימרא הואת. היינו ארי' א"ד הראה לבנה בחידושה אומר
כא"י אמר"ע אשר כמאמרו כו' ונמרון כל הברכה וכל הנוסח
הכתוב שם (רד"ק פטורין). עכ"ל. (ולפ"א שלא הביא המסנ"ט
כל דברי הרד"ק פטורין. כנ"ל).

והנה התקנה הלו. לפ"ה דאף כלילות שלאחר ס"ו יש לעשות
כו. אך לע"ד הקלושה צ"ע אם לעשות העצה הנ"ל לומר
מהמרא והאלפס כנ"ל. דהא הרי גם שם איכא מחלוקת אם
רשאין לומר השם כמנ"א ושע"ת ס' רס"ו. ע"ש. וכן אחו"ד
מצאתי לית"כ בשם ספר זכרון טוב שנקשה האיד הוביד
הרה"ק מלוכלין ז"ל את השם בסדר הברכה מתוך הגמרא והלא
מוכח במנ"א כפי רס"ו דרד"ק כשעה שלומד אמור להוביד את
השם. ואמר להמליץ כו' והביאו כס' עשר אורות דף ס"ח ע"ב
אות נ"ד ע"ש.

וכן מצאתי כס' סגתת עני הודש ס' תכ"ז שכתב דמעשה
הנרדל הנ"ל לע"ד אי"ו מטובם כלל כ"דע ובכס"א ושע"ת
ס' רס"ו כו' ואפשר דאותו ג' שעשה כו' ה' קודם כלות ס"ו
מעל"ע ממש מהמולד. ובוה אפשר להקל דהוי כעין ס"ס כו' וגם
בוה צ"ע אם לעשות כו. עכ"ל המנהג.

ואף גם על התקנה לומר ברך חמטא כו' בספק ברכת כנ"ל.
לע"ד הקלושה י"ע נ"ב כוה. והגם שכ"כ כס' דע"ק
ס' י"ם ונפספו קרש הגלגלים אך כח"ד סס"י ק"י כרני ס"ס
ובשו"ת הגרמ"א ס' כ"ה וכ"כ בספר העמק שאלה פ' יתרו
כהנרע"א ובשו"ת משיב דבר ח"ב ס' ל' אות ג' רבספק ברכה
אסוד לומר ברך חמטא כו'. ועי' כסידור הרב ז"ל שכתב דגם
ברך חמטא הוי הוכחת השם. והנה כמ"ו ס' רי"ם וכמ"ו שם
סק"ג כתב רבשאומו חמטא לבר, אין פירא. דכזה אין חשש
ברכה. אם לא שאלו חמטא מלכא דעלמא או הוי ברכה ע"ש.
אכן כסידור הרב ז"ל כתב דגם ברך חמטא הוי הוכחת השם
ולא יאמר כנ"ל. וכן עי' נפת"ש יו"ד רס"י שכ"ח נ"כ ע"ש.
והו' אמת שיש כמה פוסקים המסילין בוה לומר כו' בספק ברכה.

נעשו וברחה פיו כל צבאם (תהלים ל"ג) והוא תופס סיפא דקרא ואומר וברחה פיו כל צבאם ולא רישא דקרא שבו נאמר שמים ועובר כמקומו שחקים שאין לו שייכות אצל הלכנה כלא. עד שמצאתי את שאהבה נפשי ידידי איש חמדות חכם מופלג ומפולג בתורה הקצין כמקורו אליקים נעמשיטיקראט כן ר"א ז"ל בלונדון הביירה ושאלתיו. ענה דרדי ואמר לי. דכל זה אינו אלא לדעת ריש לקיש אבל מסדר זאת הברכה מ"ל ברכ יהודה

ובעוד שאני מרכד בענין ברכת הלכנה שפיר קרמי לאחויא. כי מש"כ ככל סידורי תפלות ישראל אצל ברכת הלכנה בשם הקרמנים בזה"ל. מי שקירש הלכנה מיום שקרשה לא ירא שימות באותו חודש מאותו יום ואילך. הכל יתפלאו על מאמר קרמנינו הזה. באפרם כי הנסיון היומי מעיד על התיפר ועינינו הרואות כי כמה בני צרם קירשו הלכנה ומתו באותו החודש. אמנם אשר אשר אני אחזה לי בזה הוא כי יש כאן השמטה שני תיבות ובע"ל. לא ידאג שימות באותו חודש כירי אדם מאותו יום ואילך. ה"ל לטמים מזויינים או שונאים ואויבים הקמים עליו והרצים להורגו. אם אם כמלחמה ירד וכדומה כי בגולת מצוה זו להגין ולהציל מידי אדם בעלי בחירה. אך לא מסיתה מבעיית אם ימנו יבוא. והער הגאון לרבי אלה הוא תנוסח אשר קבעו הקרמנים בעצמם כשם שאני רוקי כנגדו ואין אני יכול לנטע בד' בך לא יוכלו כל אויבי לנטע כי לרעה תפול עליהם. נו' ומדעת זאת כי פסוק זה נאמר על אלופי אדם אילי מאבק וכל יושבי בענו. ומצונו כי הכוונה היא על אויב ואורב בן אדם לא על מלאך המות כו' וכבר זכרנו חז"ל מעשה ביהודי אחד שניצל מרצח שרצה להרגו ונמלט מירו על ידי שקירש הלכנה. והנה הפלא מזאת המצוה שתנין ותציל מבעל בחירה אשר דבר זה קשה יותר מלהגין ולהציל משאר סיבות רעות. ומכילים המצוות שכל אחת יש לה מטלה טובה כפ"ע. צדקה תציל מצות המכעיי. וקירש הלכנה תציל מאדם בעל בחירה. מטה תציל מטפול נע ונד וכו' כולם. עכ"ל הספר הכרית הנ"ל.

דאמר התם (פ' אין דורשין) שני רקיעין הן רכתבי הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים. ושבע שמות הנמצאים במקרא אשר זכר ר"ל. על דעתו דר' יהודה לשתי אלה המה על פי הבחינת והפעולות שלהם. שמים נקראו על כי שם מים. רקיע לפי שהם נמוים ומתחזים ומוקעים בין מים למים. שחקים על כי שם חוקים אשר המה חמה ולכנה ובוכבים הנקראים חקת כמה שאמר נותן שמש לאור יומם חקת ירח ובוכבים (ירמי ל"א). ועל כי שם ביה המקשר של מעלה בנוי נקרא וכו'. וכן שאר כל השמות הכל על שם הפעולות והבחינות אשר שם. ועל כי שם השמש ירח ובוכבים הנקראים חקת לכן עצם השמים נקרא גם כן חקת כנאמר הירעת חקת השמים (איוב ל"ח) וכן אם יבשו החוקים האלה מלפני (ירמי ל"א) והוא לא דדיש סמוכין של פסוק ויבסר עליהם מן לאכול שהוא לשון שחיטה ובתישה. אבל לדעתו הוא לשון חק וחקות. והשי"ן משמש כמקום שם כמו השי"ן של שמים לדעת ר' יומי כ"ח בחגיגה דאמר שמים שם מים הכי נמי שחקים שם חוקים אשר המה חקת ירח ובוכבים. ושתי אלה נקראים שחקים לשון רבים כמו שנאמר יצו שחקים סמעל (תהלים ע"ח) ואחר מאלה נקרא שחק כנאמר מי בשחק יערך לה' (תהלים פ"ט). ולכן בזאת הברכה זכר שם שחקים המיוחד לבחינת חקת ירח ובוכבים. וכן אמר חק חסן נתן להם. והוא שם הנאות לרכד בעתו כעת קירש הלכנה. וכשמעי אלה הרכרים אמרתי אליה. רכד זה שאלתי לחכמים רבים וכו' שלמים ואין פותר אותו. פותרים היו אבל לא נהייתו אפילו באצבע קטנה. מפני שזה בא ברעוקים וזה בא

מפתחות מהכללים בהוראה ופוסקים

(א)

כשמביאין לתכם שום שאלת אר"ה או שום עצה, יאמר תהלה יהי רצון כו' כו'.

(ב)

כשעת העיון בהלכה יש לכוון לשם ס"ג וכו' וייעיל לו מאוד כו'.

(ג)

אם יש שום נגזר עצבות אין להרהר ולעיון בשום ענין כו', ועל יודה בשעה שהיא מיצר.

(ד)

לברך הוראתו שרי למסעם מירי כו' (ועל"ק אר ח') [ע"ל אות שאח"ז].

(ה)

אי מותר ליקח שכר במלה בעד הוראה כו' (ועי' בחי' מהרא"ל צינץ מה שמתלונן על הרבנים מה שנוטלין שכר מהוראות השאלה ע"ש. ועי' בשמ"ח סי' י"ח דהמורה אסור ליקח אפילו דבר מעט ענין כרכשתא מהוראתו, רק מעימה כעלמא לברך הוראתו. עי' דרכת"ש סי' ח"י ס"ק קע"ה. ועי' שם אר"י סי' כ"ה ע"ש).

(ו)

המורה לא ישיב במהרה עד שיתיישב במתן רב כו'. תוכחת מגולה על המורה שהסריף מיד אר שיש לו ע"ם לסמוך כו' (ועל"ק ריו ז' ה').

(ז)

חכם שאסר אין חבית רשאי להתיר, אי נוהג בזה"ל. (ועל"ק א' כ"ו) חכם שהתיר אי רשאי חבירו לאסור.

(ח)

מענין אסור לאסור המותר (ע"ל אות כ"ה).

(ט)

אי שרי להורות מהש"ע בלא ירסק תחלה מתוך התלמוד כו', וכן להורות מהרמב"ם אי שרי, ובזכ"ל מהו. מתשו' מהר"י מינא"ש (רבו של הרמב"ם), רמי שמוה' מתשו' ה' אעפ"י שאינו יוכל להבין בתלמוד הוא יותר הנוט ומשובח מאותו שתרשב שהוא יודע בתלמוד וסומך ע"ע כו' וראין בזמינו זה (עוד על זמנו דיבר) מי שיניע בתלמוד לגדל שיוכל לסמוך להורות מסוג, ואותם שמדמים להורות מעיון הלכה ומחוק עיונם בתלמוד הם שראוי למנעם מזה כו' ע"ש. ובכר"י הביאו והבין סבכ"ו ו"ל דגם הוא בעצמו לא רצה לסמוך על רמיונו להורות ממה שהוציא בעיונו מד' התלמוד, וכשראה דין זה בתשו' ריון אף שהי' היפך מסבכ"ו הורה בתשובתו הדיין כו' (ועל"ק אות ס"ג).

(י)

אם מותר להורות בלי עיון תחלה בפוסקים כו', וגם בספרי אחרונים שכלל דוחת צריך לעיון, גם בהם כו', מענין דם חיי"א וחכ"א דהם ספרי נכבדים כו', מענין שלא לזולז בשום מחבר (ע"ל בהקדמה בר"ה הסידור כו').

(ז' הכ')

מענין להחמיר בהוראה, ראיוסורא עקביר, ואף להחמיר לעצמו שהוא מרזח חסידות להחמיר (על"ק אות ח') הוא רק כשיש מקום לחומרא, אבל באם הוא מחמט חסיד שלא למד, זה נקרא חסיד שומה כו'. מי ששנב והסריף שלא כדת חמיר סמי ששנב והקיל שלא כדת, כי זה חסאו בין אדם למקום כו' ויור"ב סכפר כו', זה חסאו בין אדם לחבירו וכו'. עונש המחמיר שלא סרין מרזבה מהמקיל שלא כריון כו', ודייק בן בלשון ר"א דסאמר כי היה אחי טרופתא כו' ולא קאמר ספק מרפפתא. טעם שמחזירין משום הפ"ם ספני שמה"ת לחוש להפסד ישראל כו' (ועל"ק אות נ' באות קס"ג וחי') מענין אל תחמיר הרבה, וסיפר מהרה"ק סאפסא וצ"ל בזה. מענין דאין לגזור נזיר' אחר חתימת התלמוד. מיי"ש לפסח מתפוחי ארמה (קארטאפלים) שגזר ואסר הגע"א.

(ז')

צדיק המורא חמסים רבים שלא יבא לפניו ענין שהוא רע להשאל וכו', רראש הדור או ראש העיר ומורה הוראה צדיק להאמין ולירע שכל מה שבא לפניו הו' דיני מסוננת או אר"ה או שהוא צדיק להוציא סריפה מפיו הכל הוא בסכנתו כו', והצוה"ס כו' אמר קורם פסיתו ששלששים שנה הי' רב ולא אירע כהם באשה, ולא שאלה בפסח כו' ולא נפל שריפה בעיר. ענין נאה ברבר לטון אסור ולשון מותר היוצא ספי המורא כו', ומעם דמהני לפעמים הפ"ם או שענה"ח להתיר כו' (ע"ל אות הקודם). בעת שהיו הכ"כ משגיחין על הרכ והשו"ב שיהיה להם פרנסה, אוי גם להם הי' פרנסה וברכה, ובטם הצוה"ק כו' מ"ש בסס"ו ס"א אלו נתנה התורה חתוכה כו' לא היתה עוסקת דגלים להמורה שיורה הפירוש בזה.

(ח')

בהמבאר פוסקים כמ"פ מענין דיהמיר לעצמו, ומשמע דרשעי להקל ולהתיר לאחרים (ע"ל אות ז' ה'), ור"ע כזה דלא אבות פ"א מ"ו, שמאי אומר עשה ותרעד קבע כו' וכן באבות דר"פ י"ג כו' הרי מפרש דאין להחמיר לעצמו ולהקל לאחרים, אמנם הא מצינו בפ"כ דביצה מסנה ו' מה נעשה לבית אביך שהיו מחמירין על עצמם ומקילין לכל ישראל, אך כבר מתורץ זה בתו"ט בפ"כ דאבות ה"ל, וגם מה דקשה ע"ז מחולין (פ"יב) כו'. מענין כל הפסוק סן הרבר ועושהו נקרא הירום, ומאי דאמר לא רייד מה שאסרה תורה, והרי אנו עושין למאות ולאמים שפסורים, משום חומרא פדיונות

ופרישות. וכך צווי חכמים קרש עצמך כמותר לך כו', ואמ"ל כו'.

(ט)

באה רמעינו כפפ"ע הלכה ואין מורין בו. אי דקא לרביס אין מורין בו או אף ליחיד.

(י)

בכל הדינים שנפסק אשר כל בע"נ יחמיר לעצמו. אם מתויב המרה להניד בו להשואל. כי פו השואל ג"כ בע"נ הוא.

(יא)

בנידון הרבנים ושר"ב שאוכלים על מערות מצוה. ולפעמים יאורע כיום ה' וחו שביה יותר להורות בעיני אר"ה וסריפות הריאה כו' ומכאור בש"ע ובש"ד מי' דר"ב ס"ק י"ם דבסעודה נרלה כגון מילה אסוד להורות כל היום. והאיסור להורות כשהוא שמוי יין הוא איסור תורה כו'.

(יב)

אשה חכמה אם יכולה להורות תוראה. ומ"צ פחות מ"ג שנה. מהו. (ועל"ק אמת מ"ז).

(יג)

לפמש"ב כפת"ש מי' דר"ב סק"ם דגם בהוראת אר"ה איכא משום עיני הרין ע"ש. לפ"ו יש להסתפק אם יש חשש עיני הרין על הבאים לשאלו שאלה בעת ששוכב המורה לישן מעם כיום. אם מתויב לצעד א"ע כשביל צעד חכירו להסתין על חשובותו. עור שאלה. כדבר המצורקים (מסמפס) ששולחים השואלים להשיבם. אם יש חשש עה"ד אם מעבב מלהשיב. וכאם אין כרצון המשיב להשיב אם יש כזה חשש נול רמי הסארקע. מענין להרבות בחוארים הרב. הני' הנה"ג הני' אמית'. וביוצ"כ אם יש כזה חשש תנופה. ומחוי כשיקרא. אך יש אוהרה רבה ועונש הרודף אח"ו כו'.

(יד)

תלמוד בבלי כי פליני עם הירושלמי. נקסינן כבבלי גמ לקולא כמדיי דבבבלי כבעיא לן באיזה דין ובירושלמי נמצא הדין ההוא בפשיטות. אית לן למננס כפשיטת הירושלמי וע"ש.

(טו)

כמה שנקרא התלמוד גמרא. שהוא רת' גבראל. מיכאל. רמאל. אוראל כו'. להורות שבו הסכימו שהשמים בו' (הגרא). מי שלונד נמרא דומה כמי שישב כא"י ויוכה לאורות א"י. מסוס ביהמ"ד יש בו קרשת ארסת ק' קרשת א"י כו'.

(טז)

זהו הני' כי פליני עם הש"ס. נקסינן כהש"ס. דבר שנוכר כפוסקים ולא נזכר בגמרא מהו. בענין אם הרמב"ם ראה לם' הוורה. סאין הוציא הרמב"ם כל הנועם בעומד ע"ו. דבגמרא ליתא כזה. כמחלוקת הפוסקים העבלה מברעת. כמה בריים נכתבו כוזה וברע"ס מה שתיכר כנ"ע אחד פסירתו ותנלה לן ע"ו אליהו. האריו"ל כשכותב איזה דבר והוא היסוד. משמעות הוזה כו' ובסידור האריו"ל כי שלא להניח בשלחו פת שלם

(בבדמ"ז. ולביל שבת) מהו. כומו הב"י ורס"א לא פשטה ב"כ חכמת העבלה כו' מברכת הנותן ליעה כה שהוא עפ"י האריו"ל בהמנהג שחתת החופה מעמידין הכלה ליסין החתן וכשם האריו"ל כי רבנוס"א צריך להעמיד החתן כיסין הכלה. מהו.

מן מן יו"ת (יח) ירושלמי ומ"ד כי פליני כמאן נקסינן. ירושלמי ומד"ש ר"ה. ירושלמי ווורה. בהירושלמי. מ"ד ומ"ת כהתנומא.

מהא דאין למדין הלכה מפי מדרש. והאגדה. והתוספות. והמשנה. ואם לפעמים למדין. כדבר התו"ם והגוב"י כזה. ד' ה"ח"ח אם הם מן האגדות ואין למדין מהם. בענין מש"ב כסי' מלחמת חובה משם הרמב"ו כו' שהמדרש מי שמאמין בו טוב וסי' שלא יאמין בו לא יזיק בו' ופר"ז לזה כ' הש"ג סביב הריף כפ"ס דע"ו. והשיט ע"ו דהלילה לומר בו כו'.

אם למדין ומביאין ראי' מפסוק המספר מה שה' קרם מתן תורה.

אם יבא אליהו ואמר אין שמעין לו. וכאיהו דבר שומעין. אם שרי לשאלו מן השמים. ולמעבר עפ"י מה שיורה. ואם רב אחד ג"ל לחלוק יבול לחלוק דלא בשמים הוא.

אין משניחין בבת קול. והמעם שפרין בת קול ולא בו.

מהא דאין נביא רשאי לתרש רבה. דברים המתירים ואתירים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתיר להם. אם הוא סה"ת או רק מדרבננו. כזה ע"ו כשר"ח ח"א כללים כמע"ר ר' א' ס"ג ת"ש בחלק פאת השרה כמע"ר ר' כלל כ"ג ע"ש. תע"ק א' ל"ח כי פתח הרכיב.

מתקנה שאין רוב הציבור יכולין לעמוד.

כזה דהיתרא שריף. המעם כזה. כמירי הרבנן אי כהא דאיסורא עזריה.

מענין אסוד לאסוד את המורה. (וע"ל דין ח' וז' ה"כ'). חכם שאסר אין חכירו רשאי להתיר. כוזה"ו מהו. אם בא חכם כמסוס אחד להעיר ואסר רשות כיר חכם העיר להתיר (ע"ל אית ז' הא').

מהא דהלכה ואין מורין בו. (ע"ל אות ס' ה"ב').

מהא דהלכה ככתראי. הכ"א הוא בתרא נגד ה"ס"ו. וכו' הש"ד וזה נגד ה"ס"ו. יחיד נגד רבים מהו.

הלכה כלישנא בתרא כו' הוא עיקר אף כפוסקים (ע"ל אות מ"ג). כהא דקיי"ל כ"ל יומי ככ"ס. אם קיי"ל כרי' אפי' נגד רבים.

בהא

כמש"כ בפמ"ג דנשהמחבר פוסק לחומרא והרב הוא מקיל יל"ע כזה. ככוונתו בזה יש להסתפק בו' ע"ש.

(ת"ח)

הרמ"א כשכותב והכי נהוג. משמע שהוא ז"ל כוחכ לנהוג ככאן ואילך כן. ופירשו הוא ציווי שכן תתנהג. ודקדוק המלה הוא נהג (הגר"ן בשוא וה"ה בחולס) בו'. ואם לצדף כזה סברות המחבר לס"ס בו' בהפ"ט.

וכשהרמ"א כותב וכן נהגין או וכן המנהג יש חילוק בו'. אף שהרמ"א ז"ל כתב וכן ראוי להורות. זה ל"ה הכרעה. והנה ספק כיון דלא כתב וכן עיקר (כברכת יוסף) ומתשו' דח"כ מבואר דהוי הכרעה. וצ"ע, ובשר"ח כ' בו' דדוקא וכן נראה להורות הוא דהוי הכרעה (תפ"ל א' ס"ה). כמס"י ק"ו כמ"ש הרמ"א שם ע"ד המחבר שכ' זובב בו' זורקין והתכשיל מורה. וכתב הרמ"א על זה וכן המנהג פשוט בו' ואין לשנות. ע"כ. דיל"ע ע"ז והלא אדם רשאי להחמיר על עצמו. ע"ש ליישב.

כש"ע אור"ח ס"י תמ"ב סע"ו שכ' נהגו לגרר הכתלים בו' ויש להם על מה שיסמכו. ע"כ. דלאכורה למה צריך ללמד זכות עליהם. וי"ל.

כתשו' מ"ח מדייק בלשון הרמ"א דיש לחלק בין היבא שב' הלכה. ומנהג. ונהגו. וראשית הרב כשננה והתיר לא מהדיינו עוסרא.

אין אדם רשאי להקל בכרר שהוא מצד חומרא. דכל חומרא בזמנה תורה הוא וכו'. כמנהג אי איכא משום לא חסור. מהמנהג כרמ"א להסריף כל סברות הגריים וטלאים הריבוס ולא למעד כלל. דלמנהגיו בקליפה ל"ס החמירה, אך מעשה בג' א' שהתיר לקלוף במקומו. ונראה לו הרמ"א בחלוס שלא לסתור מנהגו.

הרמ"א כשכותב ונהגו העם. ר"ל שהעם נוהגים כן שלא בהוראת בי"ד עי' כמ"א ס"י ת"צ ס"ק ס', ובש"ע אע"ז ס' ס"ד ס"ג ברמ"א ונהגו שלא לישא נשים אלא כחחילת החורש. וכ' בס' המנהג דיל"ע מש"ב הרמ"א כאר"ח ס"י תקנ"א ס"ב ונהגין להחמיר שאין נושאין מי"ז בתמו. תיפוק ל"י שהוא לאחר חצי חורש. וי"ל עפ"מ המנ"א הג"ל, וכ' כשר"ח דנפלאים ממנו ד' המנהג. דלא כ"כ הרמ"א אלא כהעם נהגו. אבל נהגו העם הרי הוא כנהג סתם בו' אף אם הוי' בו' הרמ"א כמע"ז נהגו העם כ"ש שלא בו' אלא נהגו. וצ"ע בו' ע"ש.

(ת"ט)

בכרר דלא שכיח. אי שייך מנהג. וכן בכרר שאינו תריה.

(ב)

כשכתב הרמ"א ויש לסמך עליהו. כמשע רוקא בה"מ.

(בא)

כשהרמ"א מקיל בה"מ. היבא דיש עוד ספק יש להתיר אף שלא בה"מ.

(בב)

כשכתב הרמ"א יש להחמיר לאסור. האם יש להקל בה"מ או לא.

כשהמחבר

(כט) כהא דאמרין משנת ראב"י עב זקני. אם הוא גם נגד רבים. והא דהלכה כמתו אמ הוא רוקא כמשנה או אף בכרייתא. נגד סתם אין הלכה כראב"י.

(ל) רב ה"י יחנן הלכה כר"י אם הוא נוהג גם בירושלמי. ואי הלכה כר"י לנבי דרב אפילו היבא דשמואל נמי ס"ל כוותי' דרב.

(לא) כהא דהלכה כר"ע מחכיה. אם הוא גם נגד ר' יהושע דהוא רבו של ר"ע. ור"א ה' רבו דר"ע. וגם ר"י וגם ר"ג ואי הלכה כר"ע אפילו מחכיריו.

(לב) כהא דהלכה כר"ע מחכיה. או הלכתא ברב כאיסורי. אי אפשר אסוראי בפ"י דלית הלכתא כוותי'. לית הלכתא כוותיה.

(לג) כהא דכ"ס ששנה רשב"ג כמשנתיו הלכה כמתו אמ כ"ע ס"ל האי כללא. ואם דוקא כמשנה או אף בכרייתא.

(לד) אם הרשב"א סוחר אח עצמו משתובטו לשיטתו. אם התשר עיקר. הרשב"א הוא כמתו נגד הרשב"ס. והלכתא כוותיה.

(לה) כהא דאמרין ככל סקס כש"ס תנא ושייה. היינו ששייר רק קצת בו' (כ"כ בטכ"י והג' ר"י פיק) ותיסיה עליהם בו'.

(לה) דרך המחבר לכתוב יש מי שאומר [או יש אומרים] אף שאין חולק מדין ההוא. וגם על הרמ"א נזכר כלל זה. (ע"ל אות ס"א). ואם הוא דוקא כשכותב כלא וי"ז העיסוף (ויש מי שאומר) או אין לחלק.

(לז) סברות הפוסקים שלא הובא דעתם כש"ע. אי חזי לאיצטופי סברותם לס"ס.

(לו) דרך הרמ"א לכתוב בשם י"א היבא דכרעה א' לא נזכר שום חילוק וסתמו דהרברים והרעה הב' מחלקין. דרך הרמ"א לכתוב על דעה הב' בשם י"א (עי' ש"ך חו"מ ס"י ס"ב סק"ב). ויש מי שאומר דזה דוקא היבא שהרמ"א בא לחלוק כר"ן עמ"ש המחבר אבל היבא דאין הרמ"א בא לחלוק אלא להוסיף בו' אין דרכו לכתוב בשם י"א (עי' נוב"י). וכאמת צ"ע דהש"ך סותר א"ע למש"ב כיו"ד ס' פ"א וס"י ס"ט. ולפלא על הגוב"י שהעלים עין ג"ב מר' הש"ך כיו"ד הג"ל.

(לז) כ"מ שפסק הרמ"א כהיפוך המחבר אין לעשות ס"ס שמא הלכה כהמחבר. וכמסקם כשכותב והכי נוהגין או וכן המנהג. משמע דעתו רק להחמיר. ומ"מ אפשר שיצדף ר' המקילין לס"ס. תכ"ש היבא דמתיר בה"מ שיש לצדף ד' המתיר. (וס' ערך השלחן מתמה על הא דאין לעשות ד' כ"י למסק). באיזה מקומות טענו לצדף ר' המחבר לס"ס. אינו יכול לומר קים לי אחר פסק הרמ"א בו' ע"ש.

(נג)

כשהמחבר או הרב כביאין דעם אי כסתם ואח"כ י"א [או יש מי שאומר]. דעה א' עיקר. אמנם צריך לזה כמה תנאים כו' (פס"ג). (וכנס' מנ"ח ספק עלינו הדבר. לפמ"ש כש"ד סי' ע' ס"ק י"ם וכנס' צ"ד סק"ג משמע דדוקא כשביאוי סבת המחלוקת כלשון יחיד יש מי שאומר. יש מי שאוסר. אבל כשכותבה כלשון יש ואוסרים. י"ל דלא כיראי ל"י במברת הסתימיות. וצ"ע דכל האחרונים נקטו במברת הסתם כלא חילוק ועל"ק באות נ"ב.

והיבא שכ' שם התולק והרמב"ם כ' י"ל דהוי כמו אבל הרמב"ם כ', הלכה י"ל בדעה כ' (על"ס). כשכותב המחבר או הרב י"א. וי"א. בר"ת לחומרא. וכדרכנו לשלם (וע"ל אות כ"ו הג') (ע"ל א' נד'). היבא שכתב המחבר סלת אכל כו' הרב ספק אי הלכה כסתם. וע"ש. אם יש לחלק בין אם כתב י"א (כלא וי"ו העיסוף) להיבא רב' וי"א (כוי"ו העיסוף).

(נד) ע"ש.

(נה)

אם הרמ"א כ' וי"א שחולקין על המחבר ולא הכריע לכתוב וכן עיקר וברומה. אם נאמר בהסתבר. (וע"ל אות ל"ח וס"ז ונ"ד) (וע"ל ש"ע אה"ע סי' קכ"ו סע' כ"א שכ' הרמ"א ויש חולקין כו' וע"ש כפת"ש ברשעת הדחק יכולין למסור ארעה סמיותא דהמחבר ע"ש).

(נו)

אם מותר להורות על ידי שואל קטן. ואם מותר למסור על האוסר אף בשואל גדול כו'. אשה אם יכולה להורות הוראה. (וע"ל אות י' הג').

(נז)

סעם לסנהג כשיש שאלת נשים לאשה. אינה הולכת כעצמה. אלא שלחת אחרת (וע"ש מזה) ומצמרא כזה. וכן ע"י כמדוד שיר השירים ג' י"ג ר' מנחם כשם ד' יעקב אמר אם באת אשה לפניך לכהמ"ד לשאל לך על כתמת ועל נדתה תראה אותה כאילו שיצאת מירכד ואל תתן עיניך בה ותפחד מדינא של יונהם. ע"כ.

(נח)

אכל [או עשה ספק איסור]. ואח"כ נרע שהי' היתר. אם נענש ע"ו (וע"ל אות נ' באות ה' שם). ואם הי' אנום לאכול דבר האסור. וסופו כרצון. אם נענש כזה. אכל עוף ואח"כ מצא בו א' מ"ח מרפות. אכל מכהם שלא כנריה הריאה ונמצאה מרפיה. אם צריך כפרה.

שאלה ראונו נדרסן כנית שותפו הניי בחופת בנו ואכל מלחמו ובשרו כהעלם דבה. כו' ושוב נתברר לו כי הכל נעשה כבשרות. כי היהודים גם הכיאו הבשר ובשלו ככליהם. ומענין שיסמר אדם שלא לאכול בבית הנגזר ובל האוכל עם עכ"ם (וא עם מכחישי התורה

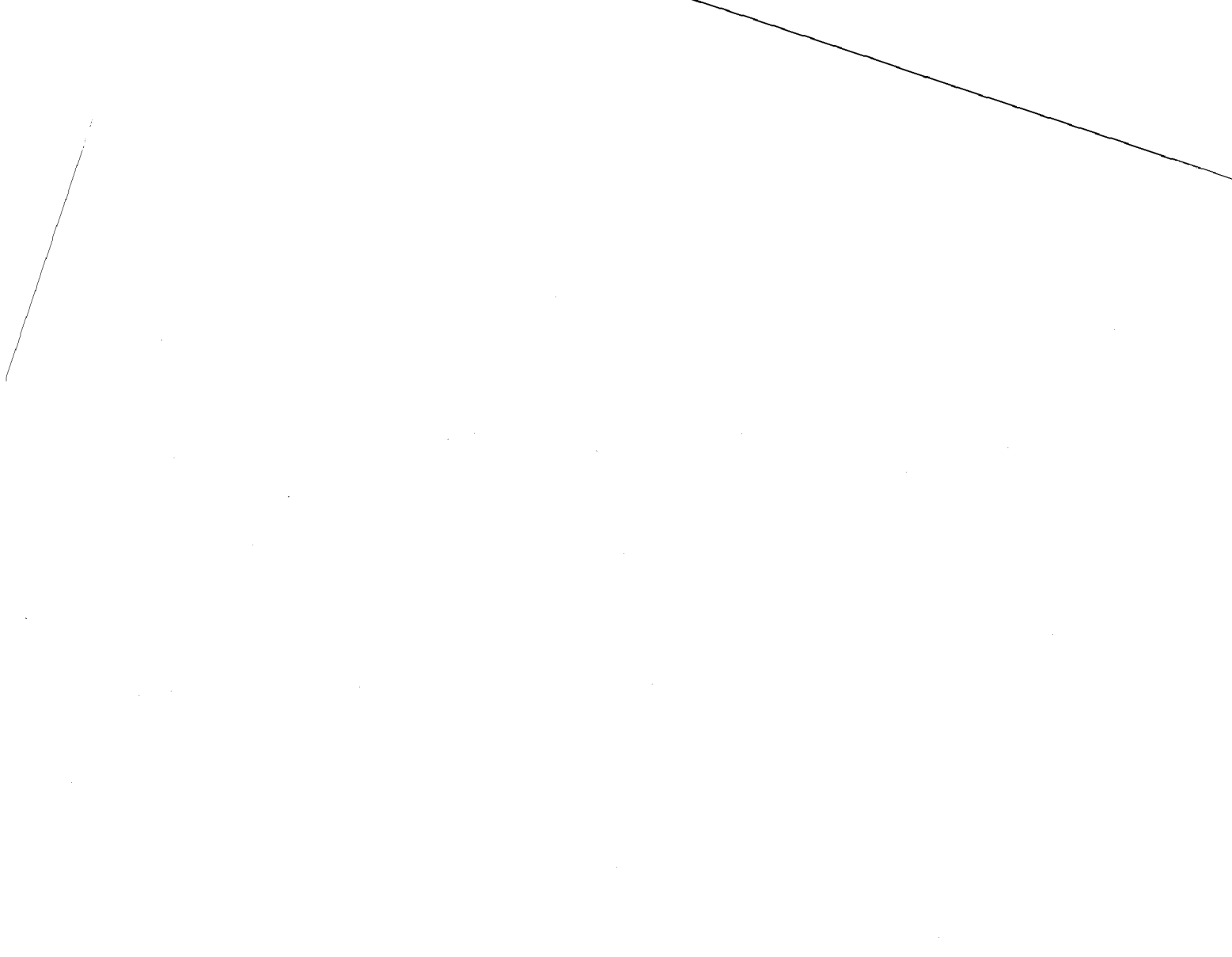
על השלחו כאילו עמד ע"ו כו'. (וע"ש ס"י יד הקטנה. וע"ש.) וישמר אדם שלא יאכל עם ע"ה על השלחו.

ושאלה אם מותר לישב כסוכה שיושבים עכ"ם ולהשקותם והוא לא ישתה ראסור.

כמה ר' מענין הפ"ם. והשיעור הפ"ם. והטובין לחשוב כל עוף להפסד מרובה (על"ק אות ד) ואין מחלוקין בין עני לעשיר. לעורך גדול אי רבנו כה"ם. תרי שעה"ח או תרי ה"ם אי מקילינין. היבא דכענין ה"ם והיבא שאין להתיר רק לצורך עני ושעת הרחוק. אם יש להקל ע"י שיתן איזה סך בשב לעניים. וכפרס לחלום עניים. מענין דכבוד שבת ויום טוב סוכ ערף מה"ם. לא מקרי לכבוד שבת כשיש שהות לשלום ולהכין בשב אחר כריות. ואם בודאי לא יכינו אחרת לשבת הוי שפיר לכבוד שבת. ככ"ם שנוכר בפוסקים ה"ם וצ"ג הכונה צורך כשר לשבת וי"ם עם ה"ם. כמסמך דלא מכשירין רק בהפסד מרובה ושעת הרחוק. וסעה המורה והכשיר שלא כה"ם. מה דין הכלים). וזילתא דמורה ערף מה"ם. וקם הוראתו כו'. אין היתר ה"ם גדולה מזה כשנאכל העוף להכשיר הרב שלא אכלו איסור ח"ו (וע"ל אות ס"ט) ככ"ם שמוטר בה"ם הוא היתר נפרד. מניעת הריח אינו בכלל הפ"ם. מניעת ריח כמי שליומו פרסתו ככד. ה"ל בה"ם איסור שנכתבל ויובל למכור כלא פסידא א"צ למכור לטי. בתוכו כף חולבת כקרה בשב. או איפכא ויאכא ס'. או נכפל כוית איסור ונתכמל. דמתירין המאכל. אם י"ל דכיון דיש תקנה להשהות הקדרה מע"ע. צריך לעשות כן. כיון דרבר שיש לו מתירין לא כפל. אין להורות כן דמתוי כחוסא. ודלא כמ"ו סס"י ג"כ מכה ששחם כ' וג' בהמט כו' דכתרא בהמה לא הוי ה"ם רק ככ' וג' הוי ה"ם אם זה מקרי ה"ם א"ל. כיון דכל אחר בעצמו ל"ה ה"ם. ואם היו הג' בהמט של ג' ככ"א וכאו כולם כבת אחת לפני המורה. או אפילו כהמה אחת והיא של שותפים ולכל א' ל"ה ה"ם. מהו כזה. וכן בשאלה על כלים ובכל כלי בפ"ע ל"ה ה"ם. מהו מענין כיצום קרשים מקילין גם כלא ה"ם. משום דשכיח הרבה ככ"י הוי ה"ם ולפעמים נשאלין כמה ככ"א ולפעמים יחד עשיר ואכיון. וכן ככל דבר שהוא מצוי ושכיח מאוד כו'.

כמה שמתירין למכת כה"ם. ואיך ימכור לאחרים שאין להם כזה ה"ם. ע"ש מעמים כזה. ואם המכח צריך להודיע להקטים שהי' על בשר זה שאלה או לא. ע"ש. וכשפסע המכח והבנים עצמו לקנות כהמה שירע שהי' עלות השאלה. כזה אין רשאיין לקנות מסגו כמירי ראי"ל היתר רק בה"ם.

- (נב) אף דקיי"ל סתם ואחר כך מחלוקת מ"ל הש"ע הלכה כסתם. אם סברת המחלוקת היא סברת רבינו. לא אמרינן הלכה כסתם. וע"ל אות ס"ג
- (נג) סתם [ודעה א'] ואחר כך מחלוקת בר הש"ע וסיים אחר המחלוקת וסוב לחוש למכרא השנונה. נחלקו בזה ב"ל. (וע"ל אות ע"ז הב').
- (נד) כל משום שכתב המחבר לכתחלה יש לחשוף ל"ל האוסרים. היינו כי וכדעכר שכבר עשה יש לפסוק בהסתירים.
- (נה) בשכותב הש"ע י"א וי"א [ולא הבריע] ב"ד"ת לחומרא ובדברנו להקל (ע"ל א' ס"ג. מ"ה). ועכ"ז צ"ע אי החולקים הם רבים וכו', האם הלכה כ"א כחרא.
- (נו) ע"ד מענין הנ"ל.
- (נז) בש"ע שכתב י"א. וי"א. וסיים תכח לחוש למכרא האחרונה. מה דעתו. וע"ל א' ע"ז.
- (נח) בש"ע שכ' יש אומרים. וכן יש אומרים. יש חולקין. אם אף על סברא יחידא שייך לשון זה. נחלקו הפוסקים בזה.
- (נט) יש מי שאומר, אם נאמר על סברת רבינו.
- (ס) נכ' סברות בש"ע. ובאחת כ' יש אומרים ובהשניה כ' יש מי שאומר.
- (סא) ויש אומרים, הכתוב בש"ע ורמ"א. תיילין לכתוב כלשון זה במקום שמצאו שיחיד כתב בו. ואינו מפורסם בהפוסקים.
- (סב) לשון יש מי שאומר. או י"א. הכתוב בש"ע ואין מביאין שום חולק. כן הלכה. והא דכ' כן משום שלא מצא אלא כפוסק א' או שנים. וע"ש.
- (סג) היציגים שברמ"א. אם מירד נגזר או לא. נחלקו הפוסקים בזה.
- (סד) תשו' הרמ"א שסותר למ"ש בהג"ה איהו עיקר. ואיהו מהם בתב באחרונה. מענין דיותר יש לסמוך על תשובותי. מעל פסקי דינים (וע"ל אות ס' וז"ה וז"ה הב'). מענין ס' תורח ור"ם והג"ה איהו חיבור באחרונה (וע"ל אות ס"ז).
- (סה) מענין שהאשכנזים בעלו דעת רמ"א והספרדים כעלו ד' הב"ל. מענין אם האריז"ל הי' אשכנזי או ספרדי.
- (סו) מהרי"ל כסותר למש"כ בתשו' מהרי"ל. התשו' הם עיקר. (ע"ל אות ס"ג).
- (סז) ש"ך יר"ד וש"ך ח"מ. הי מינייהו סרים. מחלוקת בזה. [כ' כס' מעל טוב שחיבר החיד"א וי"ל. הש"ך הי' יודע שם הכותב והוא הי' מדבר והקלסם כתב מאליו. וגם ידע שם המציאה למצוא תיכה הבקיאות. עכ"ל.
- (סח) ס' ת"ח וס' ר"מ. והנהגות רמ"א. והנהגות עיקר. והנהגות חיבר באחרונה. (וע"ל אות ס"ג).
- (סח) ש"ר"ת בשמים ראש. יש מיחסין אותו להרא"ש. ורבים ומרלים מכתשים זאת כו' ושהוא מזויף ובכמה ס' יש בו דעות רבות. (ויש ש"ר"ת בשמים ראש מכו הג' מספסופילאכ ז"ל).
- (סח) הרא"ש ז"ל חיבר פסקים וש"ת הרא"ש. ופיזור פסקי הרא"ש חיבר בנו בעה"ם ז"ל. כשסותר מפסקיו לתשו'. ואיהו מהם עיקר. וגם חיבר תוס' על הש"ס ב"ל. אנו נסבכים על הרא"ש יותר מר הרמב"ם. ע"ש.
- (סט) מענין הרשב"א ע"ל אות ל"ד (וע"ל"ק בהשידד לחא"ח אות ג' בדין קידוש לבנה ע"ש.
- (ע) כל המחברים שי הג"ו ועד בכלל כולם היו בעלי דעה"ק ב"ל.
- (עא) מהגמ"א. העיר הרה"ק סאפמא ז"ל ששמע סמורו הרה"ק חרא"ש שאמר כל המחברים עד הגמ"א ז"ל ועד בכלל. כולם היו בעלי דעה"ק. בעלי גילוי עליהו ז"ל.
- (עב) לשון אפשה. שצמצא בפוסקים וש"ע. אם הוי וראי א"ל.
- (עב) לשון משמע. או מוכח. כהפוסקים אם הוא אף כדבר שמפורש להראי.
- (עב) לשון יש ליותר כפוסקים. אם הוא דוקא לכתחלה. או אף כדעכר. ולשון צריך ליותר. וסוב ליותר מהו.
- (עג) לשון צריך כפוסקים. אי לעינבוא הוא אפי' כדעכר. לשון אינו צריך אם ר"ל אי כעי עכ"ד. או ר"ל אינו רשאי.
- (ער) לשון יש מחמירין שכתב רמ"א (ולשון יש להתמיד) אם הוא רק מצד חומרא ולא מדינא (ועי' אות ס"ב).
- (עה) לשון סוב לעשות כו"כ. כפוסקים. וכן סוב ליותר. לכתחלה משמע כו' מן הרין ולא ממדת חסידות בעלמא. ולשה סוב להחמיר. מהו.
- (עו) לשון תיגל המוכרך בפוסקים. היינו תרי זימני.
- (עו) לשון ליכא פקידא. (ולשון אין חשש). ולשון לית לן בה. אי אף לכתחלה היא.
- (עז) לשון נכון לעשות. אם הוא דוקא לכתחלה. תנבון לחוש. או סוב לחוש. או יש לחוש. או לכתחלה יש לחוש.
- (עח) כשכותב הפוסק איהו דין ומסיל תנאי אם יסכים עמי דב (פ') ולא הסכים עמי. מהו. ובאל כ' דעתו בזה. מהו.
- (עט) כשהפוסק מסיימים על איהו ס' עכ"ל. הכוונה הוא חוכן ר' הם' ולא שהוא לשון הם' משם.
- (פ) לשון לציינת. אם משמע רק לשמיע. או גם לקיים.
- (פא) לשון אלתר. (ולשון כשעתיה ולשון שעה) הפי' בזה.
- (פא) לשון מיעוט. ולשון כ"ש. אי יש לחלק ביניהם.
- (פב) לשון רשאי. או רשאי. או אין רשאי. אם לחיובא א"ל.
- (פג) לשון וימנין. אי משמע רק ע"צ המיעוט דלא שכית.
- (פד) לשון סמיע הוא לשון קשר.

מפתחות לסימן ס"ב אנבה"ח

דיני לפני עור לא תתן מכשול ואפרשי מאיסורא סימן ס"ב סעיף א' ב'

דו
(א)

אימת אסור משום אכר מן החי. דוקא כמדורגים. וכנזית
 בין אבר שלם או חצי. חצי שיעור אסור מה"ח. קרשיא
 לס"ד דשותר מה"ח איך משכחת היתר מצטרף לאיסור. (ה)
 ואיך אפשר דמין כמינו אפילו כאלף לא כסף. כאנבה"ח
 אי אף לריי חצי שיעור מותר מה"ח. אכר ובשר אדם
 מן החי. מדא. אנבה"ח או נה"ג אין לוקיין שלכ"א.
 אנבה"ח בעוף אם מותר מה"ח אי אסור להרשום לכ"ג.
 וכן כשר מן החי. חצי שיעור אי אסור להרשום לכ"ג.
 אנבה"ח במסאים אי מותר להרשים לכ"ג. אשה אי
 ג"כ מזהרת מלהרשים לכ"ג אנבה"ח. אנבה"ח שנתכבטל
 בדוכ ונחתך דל"ה כריה. אי מותר ליתן לכ"ג. הוינו
 ליתן הכל לכ"ג ספק אנבה"ח אי שרי להרשום לכ"ג.
 בששה נכילות (כמי' ב"ז) בערו מפרנסות אין בהו
 משום אנבה"ח לכ"ג. ובפסול שחיטה בעודה מפרנסת
 יש איסור אנבה"ח לכ"ג ומיהו כמריפה מותר לכ"ג
 (וע"ל רין ב"ד. ול"ז הב'). אם מותר להרשים אנבה"ח
 לכ"ג קמו. ועד מתי השיעור לכ"ג שיבואו לכלל גדלות.
 אם מותר להרשים אנבה"ח לכ"ג חולה מסוכן לתפאותו.
 אם מותר למסור חלב מטרפה לכ"ג. ואם מותר לסתור
 כאנבה"ח (לע"ל במי קי"ז). וברם מן החי. חלב מאבר
 הויצא לכ"ג. דבר שמתיר ישראל ואסור לכ"ג. אם יש
 בזה לפני עור להרשים לכ"ג.

דו

(ה)

(ו)

(ב)

(ג)

(ד)

אם הב"ז הטונה מישראל אנבה"ח. הוא טונה רק למכור
 לאחרים. מותר. (וע"ל רין ל"ב). תימה על הפת"ש סי'
 ע' א שכתב בשם החרי' לצוד היתר למכור מרפה לעכו"ם
 הנשוי ממרית ב' ע"ש ועל"ס שאח"ו.
 כסכה המוכר טריפות לבתי השרים. ויש שר א' ישראל
 פושע. אם רשאי להביא לביתו המריפה. והמזווג לעכו"ם
 לזווג אשה לאיש שהכה עוכר עבירה ויעכב על איסור
 נדה. אם מותר למכור עוף שנתנבלה למטה. ולמכור
 גרם למשומרים.
 עכו"ם אם מצווה בלפני עור. לפני עור אי אמרינן כאיסור
 דרבנן. ואי נימא דעובד. אם עובר כזה מה"ח או מדרבנן.
 ועל"ס א' ה' ובמשימים האיסור נמשע חבירו ולא עשה
 האיסור אם עבר אלמ"ע. איסור רבית אם הוא בתחלת
 הלאה אעפ"י שהלוח לא יתן הרבית. בנזרם לתביר

שיעבור על לאו דלפ"ע. אי עובר ג"כ הטרם על לאו דלפ"ע
 (וע"ל רין ה').

בבתי משקאות שמכרם מידי המיכל. ויש הרבה
 שאוכלים כלא כרבה. אם יש על הבעה"ב חשש איסור
 לפני עור (וע"ל אות ד הב') לענין נער כן ארץ ישראל
 משרת אצל בעל הבית בחוץ לארץ. דאסור לומר
 לו ביום טוב שני לעשות מלאכה ועובר משום
 לפ"ע. כגורם איסור דרבנן דעובר משום לפ"ע. אם עובר
 מה"ח או מדרבנן. באיסור דרבנן אם העובר עובר עליהם
 בעשה ול"ת עפ"י התורה אשר יוריד בו' לא תסור בו'.
 היכי דלא סאי בתרי עברי דנהרא דליכא משום לפני עור.
 אסור מיהו מדרבנן. וכן לעכו"ם. וכן למטה. ובאיסור
 דרבנן כה"ג ליכא איסורא. הגורם לא' שיעבד כמה
 איסורים עובר על לפני עור על כל איסור ואיסור בפ"ע.
 בכ"ע אי שייך לפ"ע.

אוהרה כל בעה"ב שיש לו משרתת שאי' לנרד בהם"ו.
 אל יתן לה לאכול בו' או הוא בעצמו יכרד עמה. דכלא"ה
 עובר על לפ"ע. וה"ה שתמול רייה ותכרד על נטילת ידיים
 והמוציא. וכל בעה"ב שאינו משניח ע"ו בכל יום כמה
 פעמים עובר על לפני עור. וגם נתפס על עונה בו'. וה"ה
 שצדיד להשניח שישמעו קידוש והכרלה. וה"ה בכל
 המצות בו' כמו בפסח להשניח עליה שתשתה ארבע
 כוסות ואנילת בוית מצה ומרור ואפיקסון (ס' אר"ח).
 וכס' שיעו"ש כ' ע"ו דלע"ד אי"ו נכון לאיש שיעטק
 בעסקי נשים. רק יצוה לאשתו שתשניח עכו"ו. להוציא
 אותם בקידוש אם לא התפללו בו' בכר תירצו זה כספה
 פקדיד מצוה ל' ועל"ס בתאר"ח אות א'.

בבתי משקאות ומוכרי חניות אם מתרין למכור לרשעים
 ולמכורים מאכלות אסורות. ולמכור מאכלי היתר רק
 שהוא יאכלם באיסור מה"ח כלי בהם"ו וברומה וכו'.
 (וע"ל רין ה'). וע"ל רין ח'.

אם מותר להשכיר ביתו ליהודי ספר שמגלה כיום ש"ע
 כפרהסיא אם עובר משום מסייע לרבר עבירה.

הסמונה כהשגחת בית החוליס וככל יום יבוא החפא
 יהודי שמחלל שבת. אם מותר להרשים הפנס בשבת
 להרסא

ר"ו

להרפא הנ"ל בו' אם יש בו משום סביע ירי ע"ע.
 ואם מותר ליתן להרשים ספר לאוסן יהיה שיש לו פועלים
 ישראלים שעובדים בשבת. יזהר להתפלל בסידורים
 וספרים שלא נרפסו בשבת וזה סגולת לקבלת תפלה.
 לענין ס' תנ"ך הגרפמים בלונדון על ידי המסיתים בו'
 ראסור להשתוות בבית. ישראל שחשד לעבור עבירה
 במזיד. אם מצויין עליו להפרישו מאיסורא אף במקום
 רל"ש לפ"ע. סברר הד"מ ברעת הש"ך ס' ענ"א סק"ו
 תמיה על הד"מ. ואי יש לחלק בין מומר לישראל עשה
 כמור. כמינין שהם משומרים שכופרין בתורה ומחללין
 שבתות בפרהסיא. אי חייבים הישראלים לעשות להם
 מצות כפסת.

(ג)
 (ד)
 (מ)
 (מ)
 (ז)

הא דאסור להרשים אבמה"ח לעכו"ם. וכן שאר נכרים
 האסור לה. אם בזה"ל אחר מצו תורה. הוי סה"ח או רק
 מדרבנן.
 אם הנכרי מצווה שלא ליתן ממשול לפני עור.
 מי שיש בידו לפסק האיסור מלפ"ע. ואינו מסלק. אם
 עובר אלפ"ע סה"ח.
 אם המנע חבירו סמ"ע כמוכה ולולב וכיוצ"ב. אם עובר
 אלפ"ע.
 רבר שסותר לכ"ע. ולאדם א' אסור משום רשויה
 אנמשיה חר"א. אם יש בו לפ"ע לח"מ. (ועי' ברכות"ש
 ס' א' ס"ק רל"ו שהבא לפו"ם תליתאי מ' ס"ג אבגם
 ע"י בס' תקנין תשובה ס"ש על ענין השאלה דר"ם ומש"כ
 הכונה מענין השאלה ע"ש).

מענין המחללי שבת בפרהסיא בו'. וכן אלו אנשים שאין
 כירנו כח להרשים אם יודע שלא יקבלו תוכחה
 אין חיוב להוכיחם. מענין תוכחה הוא ממעט ערכות בו'.
 [אם גם נשים נתחייבו בערבות]. כהנים ולוים אם הם
 בכלל ערכות. ועי' מ' דרכ"ש ס' ג"ז סעי' כ"א ס"ק
 ר"ג מה.

(ח)

בהרפאים רה"ו שהם ישראלים ואינם שומרים שבת.
 אם סותר לישראל לילך בשבת להרפא הלוה לרודש
 לרפואה היכי שאינו נחוצ כ"כ דקא באותו היום כיון
 שיכתוב לו הרענעפס.

(ט)

באתר שגושא ונתן עם איש שמוחזק שכותב כ"צ בשבת
 כשיקבל המעות מהפאסט. אם מותר לישראל ליתן לישראל
 אחר איזה תמץ בשבת או דבר כמאלף אם יש לחוש
 שיוציאו ככרמליה כמקום שאין עירוב או שיתציאו תוך
 לתחום. אם העור עשה בעצמו אי הרואה עובר כלפ"ע.
 איך להתנהג היכי שהסמנים שעל הבאהו או שעל
 הפאסט הם ישראלים המחללים שבת אם מותר להניח
 סתבל על הפאסט וסתורה על הבאהו בעש"ק. באופן
 ישראל שלקט כקבלות לבנות בתים אצל עכו"ם וישכור
 לו פועלים עכו"ם ג"כ כקבלות בו' אך הי' ביניהם פתעל
 א' ישראל מומר. איך לנתב כשסביאין לשחום מר"ח
 אב ואילך דקיי"ל ראסור לשחום רק לחלול או לצוד
 מצוה. והש"ב יודע שמספרים בו וכו' אם מהוייב הש"ב
 למנוע א"ע מלשחום שלא להחויק ידי עובר עבירה וכו'.

(כ)
 (כא)
 (כב)

אם נתבשל אכר מן החי כאתרים. אם מותר ליתן הסאכל
 לנכרי. אף ששלקט נוף אבמ"ה. האם מבי"ע נאסר לכ"ג
 (ע"ל ס' צ"ח ר"ן י"א) ואם בג"ז מצווה על בשר מן
 החי (ע"ל ר"ן ה') והקדחה אי אסורח לנכרי לעולם.

אם מותר למכור כניצים לנכרים או אסור משום אבמה"ח.
 גם אם מותר להוסיפם על מאכלים שנילגשו בכניצים או
 שנתכלו בכניצים. כענין רלמ"ע בני נכרים אינו רק
 מדרבנן. במנהג העולם שמכרים לב"ג כנמ"ע של נכילות
 ומרימות. וספק אבמה"ח אי מותר ליתן לב"ג (ע"ל
 ר"ן א').

(כג)
 (כד)

אבמה"ח להויי בריה אי בעי' שיהי' שלם ויהי' כוית
 (ב)

(כה)

אם מותר למסור כספרי עסקים. וראסור להתפלל
 כסידורים שהרפיטו עבר"ם (וע"ל ר"ן ח' ג"כ).
 כלאו רלמ"ע אי נשים נמי תוהתי.
 אם המסעם שונג אם עובר כלפ"ע. ומגדן אותו.
 המרשים לחבירו דבר איסור. והגישום לו שונג שאינו
 יודע שזה אסור לו. אם עובר המרשים כלפ"ע. ואי יש
 חילוק כזה בין ישראל לנכרי.

(י)
 (יא)
 (יב)

רז

(כז) אבד שאין עליו מתולדה שם כשר כלל רק הוא כולו עצם ונדיה כמו ארובה שסדרו ערשם. אין כזה איסור אבמה"ח. (תשא' עמק חלכה) (וע"ל סי' צ"ב דין ר"כ"א').

(כח)

השואם שלקח תלי העופות כמבת ושכב. והתד גם כן רגל א' סאוחא חיה. ונתערב רגל זה בין יותר מס' תלי שחוסות והשואם השליד א' מהרגלים. והשאר אוכלם כולם. וסמך רתבטל רגל זה. וכאמת אכס"ה לא בטל מטעם ברה בכסוי ס' (וע"ל דין — נ"ב) אם מותר למכור כל התגלים לגברי. (וע"ל דין א' ונ"ג).

(כט)

בשר הפרש מהחי איסורו משום מה. יצאו מע"י ולא נתהפכו דבשה. אם אותו החלק שיצא אסור.

(ל)

דם מן החי אם מותר למכור לעכרם. ולשוראם אם אסור משום אבמה"ח. ציד אבמה"ח אם מותר לכ"ג.

(לא)

בהמה שנבראת על ידי ספר יצירה אם מותר לאכלו בעור חי. אי שיד אכס"ה ככפ"ק. בשר ובהמה היודר מן השמים אם צריכים שחיטה וניסוק. מן היודר עיין באיורו מנייות אי מותר כפסת. אדם שנברא על ידי ספר יצירה אם שחיטתו כשרה. ואם יכולין לצרפו למנין. ובענין המסופר מצידוף אאע"ה למנין. אם יש לכוונו כהלכה. (והנה מעשה נורא הלזה דצידוף אאע"ה כתוב היוזר הוא כס' הק' עמק ברכה מן אבי השל"ה הק'. ועי' כס' חדש הניקוב בשם אור חיים עם ליקוטי חר"ם בסופו סי' ע"ט שכתב שהי' בחכרון כבית הכנסת אשר נקרא בשם אברהם אבינו שוה"ל. התפלל שם בשנת תר"ם בכבית גדולה יותר רותר מתפילת יום הכפורים. ואחר התפלה הראה לו הנבאי דרש ספר גדול ושם הספר ראה בשער שלו הוא ספר עמק ברכה. והי' ישן נושן.

ריו

אחר הבעל הבית. וכשכא הבע"כ החזן לשער חצירו וראה שאין האורח עמו. והתחיל לצעוק עבור האורח וכו' התחיל לכתוב כי שמא יחרט וזונו הערבים בלילה. אבל מה הי"ל לעשות. והלך לביתו ולא רצה לאכול ובכה כל הלילה אודות האורח. נתנבסם. ובא אליו האורח בלולמו. ואמר לו אל תדאג כי אני אכרהם אכינו הי' מתפלל עמכם כיתר כי ראינו את הצער של הרב דבינו מלכיאל האגות שלו עבור שלא הי"ל מנין להתפלל ביר"ב. ובאחי להתפלל עמכם. עכ"ל העמק ברכה. ומיום ההוא והלאה נקרא הביה"כ"ג הזה. אכרהם אכינו שוה"ל. (וכו).

אותו שנבסמו בזייהם לנ"ע וכו' אם מצווין ועמדיו עינין אמצות והיינו ס"ע וכו'. מעשה רב מדרה"ק בעל התניא ז"ל שבא מעולם העליון (להרה"ק מוהר"א מאמאנתא) ותפיליו בידו. והראה לו שהמה ניפסירוויט. וע"ש.

(א"א)

אבד או בשר המדולדל (היינו שאינו מעורה בנידן כלל רק שמחובו במקצת). ג' חילוקים כזה.

(א"ב)

יתרת העוסד כמטום שאינו מסריף (בנון יתרת הכבר או מחול או כוליא או רגל שעומדים כמטום שאינו מסריף וכדומה) אי הרי כמדולדל משום יתר כניסול רמי. צ"ע יתרה מזו.

(א"ג)

כל מטום שנשכר העצם בענין שאין הבהמה או העוף נסרף בו (ע"ל סי' נ"ה) האיד הרין באותו האבד הנשכר. ובאם האבד דבר חשוב. ובאם מותר ליתן האבד לכ"ג. והי מותר למכור לנכרי משום שפא לא יאכלנה רק ימכרנה לנכרי אחר (ע"ל דין כ'). כנשכר חזר תקשר שעשי"י או שאשי"י.

(א"ד)

עצם ידי הבהמה שנשכר רחוק מהנוף. והי' ע"כ תופה את רובו הנשכר שע"ג הי' כריא ושלם ויפה כשאר בשר ולא הי' שום נזק בכשר. גם היד שרי. (מיד יוסף ומו"ס).

(א"ה)

כנה שאחד העצם שמחובר לגוף. יש אבד שבו כ' עצמות זא"ו. א' עב האי דק. ונשכר א' מעצמות הללו לגמרי. ובעצם הנפ' רמחובך לנוף שלא נשכר לגמרי דנסרף ממנו לארבו חתיכות עצם או שנשכר לרחבו רק קצת (וע"ל דין אח"ז) ל"ש בו מצות פרוש.

(א"ו)

כנה שהי' בו חיתוד. שנראה שנעשה על ידי קשייה חזקה. הי' העצם ג"כ מחודר קצת בצירה. כל האבד מחודר (וע"ל דין הסדרם).

(א"ז)

האיד הרין כנסלת האבד (הג"ל כרין ל"ב) או נצלה או נתכשל עם בשר אחר (ע"ל דין כ"ז). ובאם נקשר שאשי"י או שעשי"י.

ר"ו
(ל"ו)

נשטט אבר ממקומו, ולא יצא לגמרי מתוך רע שנינו
במקומו תוך האסומא, האיך היין כהאבר בריעבד אם
נמלח או נצלח או נתבשל עם דברים אחרים. [וכנה
העוף אם נשטט] וכאם נשטט חזרה ונתמאה אחר כך
לגמרי מצלעתה והולכת כרדד כל הבהמות. מה נקרא
אבר מדולדל. כנשבר במקום שהכע"ח נמרץ אם צריך
להסיד הנשבר קודם סכירה לגברי. כנמצא האבר נשטט
או נשבר באופן שיש בו ספק אם נעשה קודם שחימה
או אחר שחימה. דשרי.

(ח"ו)

צלע שנשבר בבחמה או בעוף במקום שאינו מסריף.
וצלע שנעקרה (שיצא לגמרי מתוך האסומא) או רע נינו
במקומו. מוח.

ר"ז
(מ"ו)

ביצי זבר שנתלשו ושריין הם מעורים נכים. אסור
ממנהגא ואם נתלשו לגמרי מביסן אף שמונחים בתוך
הכיס אטורים משום אכמה"ה. אילים מסורסים דמות
מנ"ס.

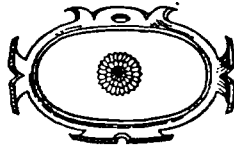
(נ"ו)

שאלה מתוכמת. ביצה שיש לה מתירין שנתעברה עם
שאר ביצים, ולשו בהם עיסה ביום טוב, באופן אשר
דלחמתין למחר בקיץ יתקלקל המאכל. דפשוט דינו ראין
בו רצו דשיל"ם ונתבטל הביצה, ואם כן רשאין לאפותה
ולאכלה, והרי אחר אפיה שוב עוד לא יתקלקל. אם כן
נימא רשוכ חל עליו איסור דשיל"ם, ולמ"ו כשאין
רשאין לאוכלו אחר אפיייתו שוב יהי' אסור לאפתו ביו"ם
כשלא יבוא לידי אכילה ביו"ם עצמו. רשוכ יתקלקל
המאכל, והרי אשכחנא פתחי ברשיל"ם אף שמתקלקל
המאכל לא מועיל.

מפתח לחלק אורח חיים

- (א) שאלה השומע קידוש הליל שבת מאחה לצאת י"ח, ואח"כ שותה גם הוא, אם צריך לבודד בפה"ג, או דאינו רשאי לבודד בלל, וכן נשים השומעים קידוש, מהו, וכן בקידוש השחרית רעיקר הקידוש הוא רק ברכת כורא פה"ג, אם רשאי לבודד על שתייתו.
- (ב) שאלה, ברין מצות שששין בכל השנה, אם מברכין עליהם המוציא, או בורא מיני מונות, וכן כמזה הנשאר, מפסח על לאחר הפסח, מהו.
- שאלה, בדבר אשר למעמים אין הלכנה נראת שי ליל מ"ז מהמולד (או מהחודש), אי שרי ויאוי לקרשה או בשם ומלכות, האף בשבת וי"ט, הכמו שאירע בן בליל יו"ט ב' דחה הסוכות דשנת תרנ"ח.
- גם מענין דאין לקרש בע"פ רק כסידור ככתוב במחצת"ש.
- גם מענין אי יכול לקרשה בביתו דרך חלון, ובבית הכנסת המגנה אצל צדיקים שמקשיין אותה.
- גם מענין ברכת הלכנה שאמורים אשר כאמרו ברא שחקים וכו' ולא ברא רקיע, ולא ברא שמים.

אלה יעמדו על הברכה.

הגני להוכיח למטבח וברכתי תעלה על ראש בני ובנותי יחיי. על מה שהתעוררו לבכם לעורינו על הרפסת ספרי. כ"א כפי כתו. כרי שיהי' לי יסוד והתחלה להדפסה. ואלה שמותיהם. ה"ה בני המופלג בו' מ"ה יהושע נ"י היושב במחוז לאנדון. וגם לרבות שלום בני המופלג בו' מ"ה צבי הירש נ"י ובני יוסף נ"י. הם ונשיהם ובניהם. וגם לרבות שלום בנותי מ' שרה תחי' ומ' מחלה תחי' ומ' פערל תחי'. המה ובעליהם ובניהם יחיו. וגם לרבות שלום עוזתי מוונ השני' מ' פינא מרים בת ר' לוסמאן שהיתה נ"כ עוזתי בהרפסת ספרי. כולם יתברכו בברכה המשלשת. וימלא ה' כל משאלותם לטוב. ויתמיד בריאתם ויבלו ימיהם בטוב ובנעימים ויתענגו על רוב שלום בחיים ארוכים וטובים ומתוקנים.

ועל הטוב יזכר שם ידחי הרב הדרשן והמופלג מ"ה יעקב גאלדמאן נ"י וה"ה הרב הדרשן מ"ה אפרים הכהן נ"י. וה"ה מ"ה דוד ב"ר משה ז"ל מוערבאוויץ נ"י. וניסו מ"ה ראובן ב"ר ישעי' לאנדא. וה"ה מ"ה חיים פרידמאן. כולם יעמדו על הברכה ויטיים בהם הכתוב בשם הרה"צ בוצי"ק בקש"ת מהרה"ש מסאמינסא זצ"ל. שאמר בפ"ק מגלה גדולה לכל איש ואיש להיות חתום ונוכר שמו בראשית מקבלי ספרים הנראו פרגומערשאנסען והוא טובמח כזכות זה שלא ימצא פסול בורעו ח"ו וגם שיהי' לו נחת סבניו.

והגני להביע ברכתי שיבורך המוסר הק' אנשי מעמד ובית ועד לחבמים. ובראשם העסקן הנפלא הנשיא (פרעזיד') הר"ש וויינגארטען. ושאר העסקנים. שהגני חונה בתוכם ותומכים בי כערכם. יברכם ה' בחיים ארוכים וטובים ויהי' משכורתם שלימה. ויהי' שלום בחילם. ושלוה בארמנותיהם. וימלא ה' משאלות לבם לטוב כל הימים.

בראותי שעולה ההוצאות הדפוס לסך רב ועצום הוכרחתי לחלק החיבור ולהרעים המיטיב. וכפי פרשות השמים לאלקי' חיים. שיוכני להתציא לאור גם שאר חיבורי.

ה ת ח כ ר .